

**ÖTKİR HAŞİMOV'UN 'MUHABBAT, BAXT,
XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN, OQ BULUT
OPPOQ BULUT' ADLI HİKÂyelerİNİN
BAĞLAM SÖZLÜKLERİ**

Büşra YÜREGİR
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Ahmet KARAMAN
Şubat, 2022
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÖTKİR HAŞİMOV'UN 'MUHABBAT, BAXT,
XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN, OQ BULUT
OPPOQ BULUT' ADLI HİKÂyelerİNİN BAĞLAM
SÖZLÜKLERİ**

Hazırlayan
Büşra YÜREGİR

Danışman
Doç. Dr. Ahmet KARAMAN

AFYONKARAHİSAR 2022

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Ötkir Haşimov’un ‘Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo’laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut’ Adlı Hikâyelerinin Bağlam Sözlükleri**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2022

İmza

Büşra YÜREGİR

ÖZET

ÖTKİR HAŞİMOV'UN 'MUHABBAT, BAXT, XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN, OQ BULUT OPPOQ BULUT' ADLI HİKÂYELERİNİN BAĞLAM SÖZLÜKLERİ

Büşra YÜREGİR

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

Şubat, 2022

Danışman: Doç. Dr. Ahmet KARAMAN

Sözcükler, kullanıldıkları metinle bir bütünlük içerisinde. Bir sözcüğün anlamı, ilişkili olduğu diğer öğelerle birlikte değerlendirilmelidir. Bu anlamlandırmayı bağlam oluşturmaktadır. Sözcüklerin kazandığı farklı anlamlar, bağlamdan hareketle belirlenmektedir. Bir sözcüğün, bilinenden başka pek çok anlamı olabilir. Sözcüklere yüklenen diğer anlamları belirlemek amacıyla bağlam sözlüğü çalışmaları yapılmaktadır. Özbek edebiyatı yazarlarından Ötkir Haşimov'un "Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo'laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut" adlı hikâyeleri üzerine hazırlanan bağlam sözlüklerinde, söz varlığını oluşturan unsurlara bağlamına uygun olarak anlamlar verilmiştir. Eserlerin bağlam sözlüklerini hazırlama sürecinde TEBDİZ (Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) projesinden yararlanılmıştır. Transkripsiyonu yapılan metinler sisteme yüklenmiş ve anlamlandırma işlemi bu sistem üzerinden yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı; eserlerin söz varlığını ortaya koymak, söz varlığını oluşturan unsurların metin içindeki kullanımına göre farklı anlamlarını tespit edebilmek, Özbek sözlüklerine katkıda bulunmak, dil ve üslup üzerine çalışma yapacak araştırmacılara fayda sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Özbek Türkçesi, Ötkir Haşimov, bağlam sözlüğü, bağlamlı dizin.

ABSTRACT

THE CONTEXTUAL DICTIONARIES OF UTKIR HASHIMOV'S STORIES NAMED 'MUHABBAT, BAXT, XAYOLLARGA BOLAMAN TUTQUN, OQ BULUT OPPOQ BULUT'

Büşra YÜREGİR

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CONTEMPORARY TURKISH DIALECTS AND
LITERATURES**

February, 2022

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet KARAMAN

Words are in unity with the text in which they are used. The meaning of a word should be evaluated together with other elements with which it is associated. The context creates this association. Different meanings of words are determined by the context. A word can have many meanings other than what is known. Context dictionary studies are carried out in order to determine other meanings attributed to words. In context dictionaries prepared on the stories "Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bolaman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut" by Utkir Hashimov, one of the writers of Uzbek literature, meanings are given to the elements that make up the vocabulary in accordance with their context. In the process of preparing context dictionaries of works, the TEBDIZ (Turkish Literature Contextual Index and Functional Dictionary) project was used. The transcribed texts were uploaded to the system and the interpretation process was carried out through this system. The aim of this study is to reveal the vocabulary of the works, to determine the different meanings of the elements that make up the vocabulary according to their use in the text, to contribute to the Uzbek dictionaries, to benefit the researchers who will work on language and style.

Keywords: Uzbek Turkish, Utkir Hashimov, context dictionary, contextual index.

ÖN SÖZ

Bağlam sözlükleri, eserlerin söz varlığını oluşturan unsurların anlam zenginliklerini ortaya çıkaran ve bağlamı oluşturan cümleleri tanık göstererek somut veriler sunan çalışmalardır. Özbek edebiyatında önemli bir yere sahip olan Ötkir Haşimov'un "Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo'laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut" adlı hikâyelerinin bağlam sözlüklerinin oluşturulduğu bu çalışmayla, bağlamın anlam üzerindeki etkisi ortaya çıkarılacaktır. Söz varlığında yer alan unsurların kullanım sıklıklarının ve farklı anlamlarının belirlenmesiyle araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülen bir çalışma ortaya konulacaktır. Çalışmanın Kaynakça kısmında eserlerin orijinal metinlerinin yer aldığı "Sevgi Qissalari (Hikoyalar va Qissalar)" kitabına elektronik ortamda ulaşılacak bir bağlantıya yer verilecektir.

Gerek lisans gerek yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini benden hiçbir zaman esirgemeyen, maddi ve manevi desteğiyle her zaman yanımda olan, çalışmamın konu seçiminden bitimine kadar fikir ve görüşleriyle beni aydınlatan danışman hocam Doç. Dr. Ahmet KARAMAN'a sonsuz şükranlarımı sunarım. Ayrıca üniversite eğitimim boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Bu süreçte ve hayatımın her anında varlıklarıyla bana güç veren, maddi ve manevi desteklerini asla esirgemeyen, her zolukta daima yanımda olan kıymetli aileme ne kadar teşekkür etsem azdır.

Büşra YÜREGİR
2022, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR LİSTESİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖTKİR HAŞİMOV

1. HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	9
--	---

İKİNCİ BÖLÜM

ESERLERİN ÖZETLERİ

1. MUHABBAT ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ	12
2. BAXT ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ.....	14
3. XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ.....	16
4. OQ BULUT OPPOQ BULUT ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ.....	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİN SÖZ VARLIĞI

1. ESERLERİN SÖZ VARLIĞI	21
1.1. ADLAR	21
1.1.1. Sözcük Yapısındaki Adlar	21
1.1.1.1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar.....	21
1.1.1.2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	30
1.1.2. Söz Öbeği Yapısındaki Adlar	32
1.1.2.1. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar.....	32
1.2. EYLEMLER.....	35
1.2.1. Sözcük Yapısındaki Eylemler	35
1.2.1.1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	35
1.2.1.2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler.....	40
1.2.2. Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)	43
1.2.2.1. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler	43
1.2.2.2. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler.....	46
1.3. KALIP SÖZLER	49
1.3.1. Deyimler	49
1.3.1.1. Tek Anlamlı Deyimler.....	49
1.3.1.2. Çok Anlamlı Deyimler	52
1.3.2. İkillemeler.....	53
1.3.3. İlişki Sözcükleri.....	55

1.3.4. Dualar ve Beddualar	56
----------------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİN BAĞLAM SÖZLÜKLERİ

1. MUHABBAT ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ	58
2. BAXT ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ	228
3. XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ	350
4. OQ BULUT OPPOQ BULUT ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ	552
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	740
KAYNAKÇA.....	754

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Muhabbat).....	23
Tablo 2. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Baxt)	25
Tablo 3. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	27
Tablo 4. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Oq Bulut Oppoq Bulut)	29
Tablo 5. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Muhabbat)	30
Tablo 6. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Baxt)	31
Tablo 7. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Xayollarga Bo'laman Tutqun)	31
Tablo 8. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Oq Bulut Oppoq Bulut).....	32
Tablo 9. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Muhabbat).....	33
Tablo 10. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Baxt)	33
Tablo 11. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Xayollarga Bo'laman Tutqun)	34
Tablo 12. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Oq Bulut Oppoq Bulut)	34
Tablo 13. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)	36
Tablo 14. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Baxt).....	37
Tablo 15. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)	38
Tablo 16. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut).....	39
Tablo 17. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Muhabbat).....	40
Tablo 18. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Baxt)	41
Tablo 19. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	42
Tablo 20. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)	43
Tablo 21. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)	44
Tablo 22. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Baxt).....	44
Tablo 23. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	45
Tablo 24. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut).....	45
Tablo 25. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Muhabbat).....	46
Tablo 26. Yardımcı Eylemler (Muhabbat).....	47
Tablo 27. Yardımcı Eylemler (Baxt)	47
Tablo 28. Yardımcı Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	48
Tablo 29. Yardımcı Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)	48
Tablo 30. Tek Anlamlı Deyimler (Muhabbat).....	50
Tablo 31. Tek Anlamlı Deyimler (Baxt).....	50
Tablo 32. Tek Anlamlı Deyimler (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	51
Tablo 33. Tek Anlamlı Deyimler (Oq Bulut Oppoq Bulut)	52
Tablo 34. Çok Anlamlı Deyimler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)	53
Tablo 35. İkilemeler (Muhabbat).....	54
Tablo 36. İkilemeler (Baxt).....	54
Tablo 37. İkilemeler (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	55
Tablo 38. İkilemeler (Oq Bulut Oppoq Bulut)	55
Tablo 39. İlişki Sözlere (Baxt)	56
Tablo 40. İlişki Sözlere (Xayollarga Bo'laman Tutqun).....	56
Tablo 41. Beddualar (Baxt).....	57
Tablo 42. İncelenen Ögeler (Muhabbat).....	747
Tablo 43. İncelenen Ögeler (Baxt).....	749
Tablo 44. İncelenen Ögeler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)	750
Tablo 45. İncelenen Ögeler (Oq Bulut Oppoq Bulut).....	752

KISALTMALAR DİZİNİ

ed.: Editör

mec.: Mecaz

MÖ: Milattan Önce

TEBDİZ: Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük

vb.: Ve benzeri

vd.: Ve diğerleri

GİRİŞ

Dil, olabildiğince çok yönlü, değişik açılardan bakınca çok farklı nitelikleri ortaya çıkan bir varlıktır. Dil, gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemeyecek olan bilim, sanat, teknik vb. gibi tüm alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur (Aksan, 2020: 11). İnsanların birbiriyle iletişim kurabilmesini sağlayan en önemli araç dildir. Dil, insanların duygu ve düşüncelerini ifade ederken kullandıkları sözcükler ve işaretlerdir.

Sözcükler, zaman içerisinde birtakım etkilere maruz kalmıştır. Türk dili gibi eski ve zengin dillerin söz varlığı, birçok etkene bağlı olarak önemli değişim ve gelişim evreleri geçirmiştir. Bunun başlıca sebebi dilin canlı ve sosyal yapısındaki hareketliliğidir. Çeşitli eserler aracılığıyla takip edilen bu değişimin en önemli tanıkları, dilin ve toplumun hafızası olan sözlüklerdir (Kaynak, 2021: 80). Sözlük; bir dilin (ya da birden çok dilin) sözcük varlığını, söyleyiş biçimleriyle, yazımlarıyla veren, bağımsız biçimbirimleri temel alarak bunların, başka öğelerle kurdukları söz öğeleriyle birlikte anlamlarını, değişik kullanımlarını gösteren bir söz varlığı kitabıdır (Aksan, 2020: 75).

“Bir dilin düşünce ve kültür zenginliğini ortaya koyan, dilin söz varlığını gelecek nesillere aktaran önemli kaynaklardan biri sözlüklerdir” (Ölker, 2011: 46). Sözlükler sayesinde bir kelimenin kökeni, sözcük türü, diğer kelimelerle ve eklerle kullanımı, eş ve zıt anlamlısı gibi bilgiler yanında bağlamı sözlüklerde yer verilen örnek cümleler sayesinde dilin ve ait olduğu toplumun belli bir dönemine ait birçok veri elde edebiliriz (Kaynak, 2021: 90). İnsanlar sözlükler aracılığıyla bir milletin dil özellikleri, kültürü, yaşam biçimi hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Sözlükler gerek dil öğreniminde gerek sosyal ve ticari ilişkilerde de başvurulan önemli kaynaklardır.

Tarihsel süreç içinde ilk sözlüğün ortaya çıkışı konusunda kesin bir kanıya varılamaması farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu konuda genel inanış, İskenderiye Müzesi Kütüphanecisi Aristophanes'in (MÖ 257-180) hazırladığı eserin ilk sözlük olduğudur. Bundan başka İskenderiyeli Pamphilus'un daha önceki çalışmalardan yararlanarak oluşturduğu 95 kitaptan oluşan Yunanca sözlük ile Latinler'de Marcus Verrius Flaccus'un sözlüğü ilk örnekler arasında sayılmaktadır (Boz, 2011: 197). Bir başka görüşe göre bilinen en eski sözlük MÖ 2300 yılında yazıldığı düşünülen Urra Hubullu'dur. 24 tabletten oluşan bu sözlük, Sümerce-Akadca karşılıklar kılavuzu özelliğindedir (Akalın, 2010: 270-271). Bawetshi'nin MÖ 11.

yüzyılda hazırlamış olduđu yaklaşık 40000 kelimeden oluşan Çince sözlük, ilk yazılı sözlük çalışması olarak kabul edilen sözlüklerden biridir (Kahraman, 2016: 3291).

Türk dilinin sözlük türündeki ilk eseri Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı Dîvânu Lugâti't-Türk'tür. Kaşgarlı Mahmud, 1072 yılında yazmaya başladığı eserini 1074 yılında tamamlamıştır. Bu eser, bütün Türk illerini ve dillerini kapsayan, bin yıl öncesinin Türk toplulukları hakkında önemli bilgiler içeren kaynak bir eserdir. Kaşgarlı Mahmud'un Türk dilinin Arapça kadar zengin olduğunu kanıtlamak ve Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazdığı Dîvânu Lugâti't-Türk'ün günümüze ulaşan tek nüshası Ali Emîrî tarafından bulunmuştur (Akalin, 2010: 276-277). Dîvânu Lugâti't-Türk, Türk dili ve Türk edebiyatı için başvuru niteliği taşıyan önemli bir kaynaktır.

Sözcükler kullanıldığı cümlenin veya metnin içinde değişik anlamlar kazanmaktadır. Bu anlamları bağlam oluşturmaktadır. Bağlam; bir cümlede, bir konuşmada veya bir metin içinde yer alan herhangi bir kelimenin anlamının daha iyi belirlenebilmesi ve başka anlamlarından ayırt edilebilmesi için kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu öteki öge veya ögelerle oluşturduğu bütündür (Korkmaz, 1992: 18-19). Bağlamsal sözlük (işlevsel sözlük), bir eserin sözvarlığını en ince anlam farklılıklarına değin ortaya çıkaran sözlüktür (Boz, 2011: 173). Bağlamlı dizin (concordance) ise bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizeldir (Vardar, 2007: 32).

Ülkemizde bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük konusunda yapılan ilk çalışma, 2007 yılında Furkan Öztürk tarafından hazırlanan doktora tezidir. Öztürk, bu çalışmasında Bâkî Divanı'nın bağlamlı dizinini hazırlamış ve sözcüklerin kullanım sıklıklarını belirtmiştir. Böylece Bâkî Divanı'nın söz varlığı ortaya konmuş, sözcüklere bağlamlarından hareketle anlamlar verilmiştir. Furkan Öztürk'ün, çalışmasında kullandığı yöntemi izah ettiği bir de makalesi bulunmaktadır. Özer Şenödeyici aynı yöntemi kullanarak 2011 yılında Nâilî Divanı'nın bağlamlı dizinini ve işlevsel sözlüğünü hazırlamıştır (Şenödeyici, 2017: 284).

TEBDİZ (Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlük)¹, 2014 yılında Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın öncülüğünde başlatılan bir projedir. Bu projenin amacı edebî metinlerin bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüklerini bilgisayar programlarıyla daha kolay ve hızlı bir şekilde hazırlamaktır. Alan uzmanları tarafından yürütülen

---

¹ <http://www.tebdiz.com/>

TEBDİZ sayesinde pek çok arařtırmacı akademik çalıřmasını sistem üzerinden gerçekleřtirmektedir. Bu sistem, eserlerdeki sözcüklerin hangi baėlamlarda ve hangi anlamlarda kullanıldıėını ortaya koymaktadır. Ayrıca sistem aracılıėıyla yazar ve řairlerin üslubu ile dilin zaman içinde geçirdiėi deėiřiklikler incelenilmektedir (Özer, 2018: 219).

Ötkir Hařımov’un, Sevgi Qissalari (Hikoyalar va Qissalar) kitabında yer alan “Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo’laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut” adlı hikâyeleri üzerine yapılan bu tez çalıřması, söz konusu eserlerdeki söz varlıėının incelenmesine yönelik hazırlanmıřtır. “Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo’laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut” hikâyelerinin baėlam sözlüėü oluřturulurken sözcüklerin hangi baėlamda ve ne sıklıkla kullanıldıėı da saptanmıřtır.

Çalıřmamız, giriř bölümüyle birlikte dört ana bölümden oluřmaktadır. Giriř bölümünde; çalıřmanın amacı, önemi, yöntemi, kapsam ve sınırlılıkları ile tanımlar yer almıřtır. Bunlarla ilgili açıklamalar yapılmıřtır.

Birinci bölümde, Ötkir Hařımov hakkında bilgiler verilmiřtir.

İkinci bölümde; Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo’laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyelerin özetleri verilmiřtir.

Üçüncü bölümde, söz konusu eserlerin söz varlıėı incelenerek sayısal verilerle birlikte ortaya konulmuřtur.

Dördüncü bölümde, eserlerin baėlam sözlükleri alfabetik olarak verilmiřtir.

Çalıřmamız deėerlendirme, sonuç ve kaynakça ile son bulmuřtur.

Arařtırmanın Amacı

Bu çalıřmanın amacı; Ötkir Hařımov’un “Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo’laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut” adlı eserlerinin söz varlıėını tanıklarıyla birlikte ortaya çıkarmak, söz varlıėın oluřturan unsurlara baėlamdan hareketle anlam vermektir. Ayrıca Özbek sözlüklerinde yer almayan anlamları ve unsurları tespit ederek var olan sözlüklere katkıda bulunacak bir çalıřma ortaya koymaktır.

Arařtırmanın Önemi

Bu çalıřmada hazırlanan sözlükler baėlama dayalı olmasıyla sözcüklerin bilinenden bařka pek çok anlamının olabileceėini ortaya koymaktadır. Ayrıca söz

varlığını oluşturan unsurların kullanım sıklıklarının ve farklı anlamlarının ortaya konulmasıyla gerek üslup gerek aktarma çalışmalarına fayda sağlanacaktır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

“Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo’laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut” adlı eserlerden hareketle sözlüksel anlama sahip olan adlar, eylemler ve kalıp sözler (atasözleri, deyimler, ikilemeler, ilişki sözleri, dualar ve beddualar) alfabetik olarak sıralanmıştır. Sözlüksel anlama sahip olmayan edatlar, bağlaçlar, ünlemler ve zamirler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Alfabetik olarak sıralanan unsurların kullanıldığı cümleye göre bağlamsal anlamları tespit edilmiştir. Ayrıca bağlam sözlüklerinin amacı söz varlığını oluşturan dil öğelerinin kökeni, türü vb. bilgileri ortaya koymak olmadığı için model alınan bağlam sözlüklerinde olduğu gibi bu sözlüklerde de köken, tür vb. bilgiler gösterilmemiştir.

Tanımlar

Hikâye: Güncel Türkçe Sözlük’e göre hikâye; gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türüdür.

Söz Varlığı: Bir dilin söz varlığı, yalnızca o dilin sözcüklerinin değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bir bütündür (Aksan, 2018: 15).

Genel Sözlük: Bir yazı dilinin kendisine mal edilmiş ve yaygınlaşarak genellik niteliği kazanmış olan bütün kelime ve deyimlerini, özel bir alana yönelmeden tanımlayan ve açıklamara bağlayan sözlüktür. Türkçe Sözlük ya da Kamus-ı Türkî gibi. Deyimler Sözlüğü, Mecazlar Sözlüğü, Terimler Sözlüğü, Tarama Sözlüğü ve Derleme Sözlüğü gibi sınırlı ve özel bir amaca hizmet eden sözlükler bunun dışında kalır (Korkmaz, 1992: 68).

Bağlamsal Sözlük: Bağlamsal sözlük (işlevsel sözlük), bir eserin sözvarlığını en ince anlam farklılıklarına değin ortaya çıkaran sözlüktür (Boz, 2011: 173).

Bağlamlı Dizin: Bağlamlı dizin (concordance), bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizeldir (Vardar, 2007: 32).

Yöntem: Bu çalışmada, ilk olarak Kiril harfli metinlerin transkripsiyonu yapılmıştır. Ardından bağlam sözlüklerini oluşturmak amacıyla TEBDİZ projesinden yararlanarak söz varlığını oluşturan unsurlar bağlamına uygun olarak

anlamlandırılmıştır. Böylece hikâyelerde geçen ve birden çok anlama sahip sözcüklerin anlam farklılıkları ortaya konulmuştur. Sözlüksel anlamı olmayan unsurlar bağlam sözlüklerine dâhil edilmemiştir. Bağlam sözlükleri oluşturulurken alfabetik sıralama esas alınmıştır. Sözcükler metinlerde hangi anlamı karşılıyorsa yalnızca o kısım madde başı olarak alınmıştır. Bağlam sözlüklerinde yer alan unsurların açıklamaları yapılırken büyük harf ile başlanmıştır. Bağlam sözlüklerinde, eserlerdeki sözcüklerin anlamlarıyla birlikte tanık cümleler, sayfa ve satır numaralarıyla verilmiştir. Madde başı olarak ele alınan sözcükler, tanık cümlelerin içinde italik yazıyla gösterilmiştir. Tanık cümleler madde başının altında, sayfa ve satır numaraları ise tanık cümlelerin sonunda, yay araç içinde ve aralarında eğik çizgi (/) konularak verilmiştir. Söz konusu işaretin sol tarafı sayfa numarasını, sağ tarafı satır numarasını göstermektedir. Örneğin:

ât: İsim, ad.

tırkäşning peşänäsini ärtädi / äting nimä oğlim (22/34)

Yukarıdaki örnekte parantez içindeki sayılardan “22” sayfa numarasını, “34” ise satır numarasını ifade etmektedir.

täyyärgärlik kör-: Hazırlık yapmak.

közim yetmädsädi ämädim çäpdimi yaxşı täyyärgärlik / kördimmi härqaläy temir yol trānsparäti incenerläri (109/10-11)

Sözlüklerde yer alan söz öbeklerinin ya da kalıp sözlerin diğer satırda devam etmesi durumunda, yukarıdaki örnekte olduğu gibi numaralandırma yapılmıştır. Bu örneğe göre, parantez içindeki “109” sayısı sayfa numarasını, “10-11” sayıları ise satır numaralarını göstermektedir.

Eylemlerin sonuna mastar anlamı vermesi için kısa çizgi (-) konulmuştur:

çärçä-: Yorulmak.

tişläri bir märtä tökilib çıqqan ädi kün boyi / yol yüräverib çärçägänidänmi hämmädän äldin uxläb (22/18)

“Bopti” sözcüğü, Xayollarga Bo’laman Tutqun adlı hikâyede “tamam, peki” anlamında cümle başı edatı olarak kullanıldığı için sözlüğe dâhil edilmemiştir. Aynı sözcük, Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede “bolibdi” eyleminin konuşma dilindeki biçimiyle kullanılmasından dolayı sözlükte yer almıştır.

bopti: “Olmuş, oldu” anlamlarında kullanılan bir söz.

külimsirädi körışmägänimizgä häm on säkkiz yıl / *bopti* (100/12)

xoş nimä *bopti* gärvni erkäk kişi oynäydi / düm här ehtimälgä qarşı äbcälning yaqınrâğıgä bärrib (103/23)

Madde başı olan sözcüklere başka bir sözcük eklendiğinde bir söz öbeği veya bir kalıp söz oluşuyorsa bu öğeler alt madde başı olarak alınmıştır. Alt madde başları, madde başlarının altına yazılmıştır:

qulâq: Kulak.

yaxşı körämän şuni bilmâqçimidingiz / *qulâqlärim* şağılläb köz ongim qâp-qârângı bolib (108/6)

qulâq sâl-: Kulak vermek, dinlemek.

ötdidä äbcälning yelkäsigä qolini qoydi / *qulâq sâling* (107/34)

Birden çok anlama sahip sözcükler tek madde başı altında, farklı numaralarla gösterilmiştir:

uzâq: 1. Ötede bulunan, yakın olmayan yer.

közgä taşlänmäs quyuyq daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / qongändi *uzâqdä* kättä yol üstidä quyuyq çäng körindi (24/28)

2. Uzun süre.

muhäbbät / *uzâq* entikib öpişdilär qızning saç täläläri tirkäşning (18/2)

Bağlam sözlüklerinde, gerçek anlamı dışında kullanılan mecaz anlamlı sözcükler, başında kısaltma (mec.) ile verilmiştir:

şäytân: mec. Yaramaz, afacan.

münirä qızçäning peşänäsini käfti bilän âhistä ärtärkän / cilmäyib qoydi *şäytänyey* häli qoşni bälälär (37/6)

Madde başı olarak aldığımız sözcüklerin sonuna gelen ekler, yeni bir sözcük türetiliyorsa ayrı bir madde başı olarak alınmıştır. Yeni bir sözcük türetmiyorsa aynı madde başı altında gösterilmiştir:

bilägänlik: Bilgiçlik.

şaşmä pâyezd ötib ketsin dedi u *bilägänlik* / bilän hämmäsi qaidäsi bilän bolışı keräk erkäkçäsigä (106/7)

uçir-: Kaldırmak.

qaräb çıqdidä yelkäsini *uçirib* dävâm etdi diläfroznı äbcäl / yaxşı körışidän xabärim bär edi endi ergäş yändän (103/1)

Yazılışları ve söylenişleri aynı olan fakat aralarında anlam ilişkisi bulunmayan madde başı sözcükler, sonunda “(I)”, “(II)” şeklinde numaralandırılarak verilmiştir. Numaralandırılan bu sözcükler, bağlam içinde birden çok anlama sahipse tek madde başı altında farklı numaralarla gösterilmiştir:

süz- (I): Yüzmek.

undän yüzini ögirdi ergäş yaxşı *süzälmäsligini* / bilib cörttägä äytyäpsän (103/14)

süz- (II): 1. Süzölmek, havada ilerlemek.

näzarimdä diläfroz äsmānu fäläkdän äppäq bulutlär / äräsidä *süzib* yürgän äfsänäviy mäläkkä oxşär ungä gäpiriş (101/7)

xayälimdä bulutlär äräsidä *süzib* yürädigän diläfroz / şumi hâzirginä äsmändä uçib yürgän diläfroz birdän (108/13)

2. Göz, baygın ve anlamlı bir biçimde bakmak.

diläfrozmisiz nimä qilib yüribsiz bu yerdä / u quräläy közlärini *süzib* qandäydir bäsıq ämmä (100/2)

köz qilib qayâğını tänläysän / äbcäl käyfdän qızärgän közlärini *süzib* qol silkitdi (105/33)

Eserlerde aynı anlamı karşılayan bazı sözcüklerde yazım farklılıkları bulunmaktadır. Bunun sebebi olarak konuşma dili ya da ağız farklılıkları olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer sebep ise yazarın, hikâyeleri kaleme alırken sözcükleri farklı yazmış olabileceğidir. Bu gibi sözcükler, tek madde başı altında aralarına alternasyon işareti (~) konarak verilmiştir:

külgi ~ külgü: Gülüş, gülme.

mälähätigä işängän ayällärgä xäs xâtircäm *külgüsi* oşä / oşä edi hâzir ungä şuni äytişim keräkligini bilärdim (100/17)

özgärgän ämmâ öktäm *külgisi* quräläy közlärining kibârânä / bâqışı oşä-oşä edi
(109/33)

ämmâ bu säfär *külgüsidä* öktämlik yoq edi buni özi häm / sezdi şekilli yüzini
ögirib başını quyi sâldi (111/3)

Eserlerde yapı olarak farklı fakat anlam olarak birbirine yakın ya da aynı anlamda olan söz öbekleri ve kalıp sözler bulunmaktadır. Bunlar tek madde başı altında aralarına eğik çizgi (/) konarak verilmiştir:

tüşidä kör- / tüşlärinä kör-: Rüyasında, rüyalarında görmek.

ängräyib qâldim on qadämçä nâridä diläfroz turärdi / xuddi oşä *tüşlärimdä*
körgändek äppâq köyläk (107/2)

ämmâ ägzimdän başqa gâp çıqıb ketdi / men sizni *tüşimdä* körib turämän
häliyäm (100/20)

Yapı bakımından birbiriyle aynı olan sözcükler sıklık sayısı çok olandan az olana doğru sıralanmıştır. Bağlam sözlüklerinde sözcüklerin tekrar sayıları ve sıklık sayıları verilmemiştir. Eserlerdeki sözcükler tek anlamlılar ve çok anlamlılar olmak üzere iki başlık altında incelenerek sayısal verilerle ortaya konulmuştur. Sözcüklerin kaç farklı anlamda kullanıldıkları ve sıklık sayıları söz varlığı inceleme bölümünde bulunmaktadır. Eserlerin söz varlığını oluşturan unsurlarla ilgili tüm sayısal veriler tablolarda gösterilmiştir.

Eserlerde yer alan sözcüklerin ve kalıp sözlerin anlamlandırılması yapılırken birçok sözlükten yararlanılmıştır. Bu sözlüklerin bir kısmı şunlardır:

- Türkçe-Özbekçe ve Özbekçe-Türkçe Sözlük
- Özbekçe-Türkçe Sözlük
- Güncel Türkçe Sözlük
- O'zbek Tilining Izohli Lug'ati I
- O'zbek Tilining Izohli Lug'ati II
- O'zbekcha/Inglizcha Lug'at
- O'zbekcha-Turkcha va Turkcha-O'zbekcha Izohli Lug'at
- O'zbek va Turk Maqollari Iboralari

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖTKİR HAŞİMOV

1. HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Ötkir Haşimov, 5 Ağustos 1941'de Taşkent'in Dombirabad mahallesinde dünyaya geldi. Babası, hayatının büyük bir kısmını Taşkent Dokumacılık İşletmesi'nde çalışarak geçirmiş bir işçiydi. Annesi ise ev hanımıydı. Ötkir Haşimov, okula başladığında İkinci Dünya Savaşı biteli üç yıl olmuştu. Ülke henüz toparlanamamış, ciddi ekonomik sıkıntılar içindeydi. Bu sebeple Ötkir Haşimov, gınaşırı akranlarıyla birlikte pazarda meyve satar, kazandığı parayla evinin ihtiyaçlarını giderirdi. Fakat bu zorlukların hiçbiri onun okuma isteğine engel olmadı. Beşinci sınıfta okurken edebiyata ilgi duymaya başladı. İlk şiir ve hikâye yazma denemelerini bu yıllarda yaptı (Karimov vd., 1999).

“Taşkent Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi Gazetecilik bölümünü tamamlayan (1959-1964) yazar çeşitli gazete ve yayınevlerinde muharrirlik ve yöneticilik yapmıştır” (Üşenmez, 2013: 208).

1959-1960 yılları arasında Temiryolçı gazetesinde, 1960 yılında ise Kızıl Özbekistan gazetelerinde kurye olarak çalışmıştır. 1960-1962 yılları arasında Transportny Ravoçiy gazetesinde tercümanlık yapmıştır. 1963 yılında Kızıl Özbekistan gazetesinde yazarlık yapmıştır. 1963-1966 yılları arasında ise Taşkent Hakikati gazetesinde yazarlık hayatını sürdürmüştür. 1966 yılında Taşkent Akşamı gazetesine bölüm müdürü olarak getirilmiş, 1982 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür. 1982-1985 yılları arasında Gafur Gulam isimli edebiyat ve sanat kitapları yayınlayan Özbekistan'ın en meşhur yayınevlerinden birinde redaktör yardımcısı olarak çalışmıştır. 1985 yılında Şark Yulduzi adlı edebiyat dergisinin başyazarı olmuş, 1995 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür. 1995-2000 yılları arasında Birinci Özbekistan Devleti Yüce Meclisi Yayın ve Haberleşme Komitesi başkanlığını yürütmüştür. 2000-2005 yılları arasında da İkinci Özbekistan Devleti Yüce Meclisi Yayın ve Haberleşme Komitesi başkanlığını yürütmüştür. 2005 yılından itibaren Teatr dergisinin başyazarlığını yapmıştır (Gökçe, 2014: 6).

Sosyal ve siyasi hayatta yaşanan gelişmeler, 1960'lı yıllarda Özbek edebiyatında da yeni bir dönemi başlatmıştır. Vatan, millet gibi kavramların eserlerde yer bulması,

şair ve yazarların içinde buldukları zamanla birlikte tarihi de yorumlayarak eserler kaleme alması bu dönem edebiyatının özelliklerindedir. Ötkir Haşimov, Pirimkul Kadirov, Adil Yakubov, Ölme Ömerbekov, Erkin Vahidov, Şükür Halmirzayev, Hüsniddin Şeripov, Abdullah Aripov, Rauf Parfi gibi şair ve yazarlar bu dönemin önemli sanatçıları arasında yer almaktadır (Karakaş, 1996: 298).

Özbekistan'ın 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmesiyle şair ve yazarlar eserlerinde hayatın gerçeklerini, sıradan insanları ve onların iç dünyasını tasvir etmeye başlamışlardır. Bununla birlikte özgürlüğe kavuşan halk için millî duyguları uyandıracak, vatan sevgisini aşılacak eserler kaleme alınmıştır. Bu dönem edebiyatında şiir türünde Erkin Vahidov, Abdullah Aripov, Rauf Parfi, Şevket Rahman; roman ve hikâye türlerinde Said Ahmad, Ötkir Haşimov, Aman Muhtar ve Adil Yakubov gibi birçok şair ve yazar önemli eserler ortaya koymuştur (Üşenmez, 2013; Yuldashev ve Özkaya, 2018).

Ötkir Haşimov, eserlerinde Özbek halkının yıllar boyu yaşadığı sosyal, siyasî hayatı ve bunların halk üzerinde bıraktığı etkileri yansıtmıştır. Toplumsal konuların yanı sıra aşk, sevgi gibi bireysel konuları da eserlerinde işlemiştir. İnsanın iç dünyasını, psikolojisini okuyucunun hissedeceği bir tarzda anlatmıştır. Maddi ve manevî değerlere önem verdiğini gösteren yazılar kaleme almıştır.

Ötkir Haşimov Özbek edebiyatındaki asıl ününü deneme ve şiirleriyle elde etmiştir. Onun ilk denemeler kitabı Polat Chavandoz 1962 yılında neşredilmiştir. Daha sonra Chol Havosi, Odamlar Nima Derkin, Shamol Esaveradi, Bahor Qaytmaydi, Qalbingga Quloq Sol, Uzun kechalar, Nimadir Boldi, Quyosh Tarozisi, Dunyoning Ishlari, Mashina Sotaman, Xazina, Sirlı Yulduz, Ikki kara ikki besh gibi hikâye ve kısa toplamları yayımlanmıştır (Üşenmez, 2013: 208). Günafsha, Shamol Esaveradi, Odamlar Nima Derkin, Qalbingga Quloq Sol gibi kıssalarını, Haşimov gençlere ithaf etmiştir. Bu kıssaların kahramanları öğrenciler ve genç öğretmenlerdir (Karimov vd., 1999).

Hikâye ve kıssalarının yanında roman ve tiyatro türlerinde de eserler vermiştir. Nur Borki Soya Bor, Ikki Eshik Orasi, Uyqudagi Tushlar gibi romanları; Toylar Muborak, Sizdan Ugina, Bizdan Bugina, Vicdon Dorisi, Inson Sadoqati, Xazon Bolgan Bahor, Qatagon gibi piyesleri yayımlanmıştır (Üşenmez, 2013: 208).

Yazara başarı kazandıran eserlerinden birisi 1970 yılında yayımlanan Bahor Qaytmaydi adlı kıssasıdır. Sıradan insan ilişkilerini anlatan bu eser filmleştirilmiştir ve yayımlandığı yıl içinde en çok izlenen film olmuştur (Shavkatbayevna, 2020: 7). Urushnin Songgi Qurboni adlı hikâyesi aile içindeki bir cinayeti ve etrafında gelişen olayları anlatan önemli bir eserdir (Üşenmez, 2013: 208).

Ötkir Haşimov'un 80'li yıllarda yazdığı Quyosh Tarozisi, Mashina Sotaman, Yalpiz Somsa, Oq Kamalak, Sirli Yulduz, Xazina, Ikki kara ikki besh gibi eserleri Rusçaya tercüme edilip Moskova'da yayımlanmıştır (Karimov vd., 1999). Rusçanın yanı sıra İngilizce, Fransızca, Almanca, Japonca, Hintçe gibi başka dillere çevrilerek, kitap ya da süreli yayınlarda neşredilmiştir (Gökçe, 2014: 7). Kendi eserlerinin yanı sıra E. Hemingway, K. Simonov, A. Kuprin, O. Berggolts gibi yazarların eserlerini Özbekçeye tercüme etmiştir (Mirvaliyev, 1993: 60).

Haşimov'un Odamlar Nima Derkin, Qalbingga Quloq Sol, Nur Borki Soya Bor, Dunyoning Ishlari gibi hikâye, kıssa ve romanları senaryolaştırılmış ve film olarak oynanmıştır (Gökçe, 2014: 7).

1982 yılında "Dunyoning Ishlari" kıssası için Aybek, 1986 yılında "Ikki Eshik Orasi" romanı için Hamza adlı devlet ödülleri almıştır. 1991 yılında "Özbekistan Halk Yazarı" unvanı verilmiştir. 2001 yılında ise "Büyük Hizmet" ödülüne layık görülmüştür (Mirvaliyev, 1993; Üşenmez, 2013).

Ötkir Haşimov, 24 Mayıs 2013'te Taşkent'te vefat etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

ESERLERİN ÖZETLERİ

1. MUHABBAT ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ

Tirkeş daha bebekken annesi ve babası hayatını kaybeder ve kimsesiz kalır. Kimsesiz kalan bu bebeğe Çingene'ler sahip çıkar. Tirkeş dört beş yaşlarına geldiğinde ve insanları ayırt edebilmeye başladığında kendisini Çingene'lerin arasında bulur. Annesini babasını hiç görmemiş olan bu çocuğa olan biteni Çingene'ler anlatır. Onlar Tirkeş'e daima sahip çıkarlar. Kadınlar ona anne, erkekler de baba gibi davranır. Elden ele, kucaktan kucağa büyütürler Tirkeş'i. Hiç kimse onu dışlamaz hatta onu da kendilerinden biri gibi görürler.

Çingene'ler göçebe bir yaşam sürdükleri için sürekli başka yerlere göç ediyorlardı. Bu sefer göç ettikleri yer Tentaksoy'un çevresiydi. Tentaksoy bir nehirdir. Çingene'ler bu nehrin kıyısına çadır kurdular. Tirkeş bu sıralarda yedi sekiz yaşlarındaydı. Çadır kurdukları günün akşamında Tirkeş yorgun düşüp herkesten önce uyudu. Uyudu fakat nasıl olduğu bilinmeyen bir sebeple seher vaktinde suyun içinde kalmış bir vaziyette uyandı. Nefes nefese kalmıştı. Çılgıllık attı ancak sesi duyulmuyordu. Suyun içinden çıkabilmek için çırpında fakat başaramadı. Tirkeş tam dibe batmıştı ki o anda ihtiyar bir adam kurtardı. Gözünü açtığı anda karşısında ihtiyar adamı gördü. Tirkeş tanımadığı bu adamın Çingeneler'den biri olmadığını anladı. Tirkeş gitmek için uğraştı ancak ne buna gücü yetti ne de ihtiyar adam müsaade etti. Çingeneler'in, onun öldüğünü düşünüp oradan gittiklerini söyledi. Daha sonra da Tirkeş'i kendi evine götürdü. Tirkeş'i kurtaran bu adamın adı Kasım'dır. Eşi vefat eden, kimsesi olmayan ve yalnız yaşayan yaşlı bir adamdır. Tirkeş hayatını bu ihtiyar adamın yanında yaşamaya başlar. Kasım, Tirkeş'i kendine bir avuntu, bir destekçi gibi gördüğü için ona her zaman sahip çıkar.

Tirkeş'in dışarıda olduğu bir gün köye bir araba geldi. Arabada Çingene ihtiyar bir adam ve yanında da bir kız vardı. Dilar... Tirkeş o gün ilk defa gördü Dilar'ı. Dilar'ın babası arabayı bir yere bıraktıktan sonra biraz uzakta çimlerin üzerinde uyumaya başladı. Tirkeş o sırada Dilar'ın yanına gitti. Tirkeş ve Dilar nasıl olduysa birdenbire öpüşmeye başladı. Tirkeş o anda Dilar'ın kokusunun ne kadar güzel olduğunu fark etti. Hiç bilmediği, tanıdık olmayan bir kokuydu bu. Bütün vücudu kasıldı, ayakları titremeye başladı. Dilar'ın da omuzları belli belirsiz titriyordu. Bu anı Dilar durdurdu.

Hızla kendini çekti ve dağılan saçlarını düzeltti. Babasından korktuğunu söyledi fakat Dilar hayatı boyunca babasından hiçbir zaman korkmamıştı.

Tirkeş heyecanını bir türlü bastıramıyordu. Arabanın arkasında yan yana geldiler. Uzun bir süre sessiz kaldılar. Dilar bir süre sonra Tirkeş'i hiç görmemiş gibi davranmaya başladı. Umursamaz bir hâli vardı. Tirkeş ne yaptığının farkında olmadan bir anda kızın ayaklarına kapandı. Dilar'a gitmemesi için yalvardı ancak Dilar onu omzundan tutup itti ve oradan gitmesini söyledi. Fakat Tirkeş ısrar etmeye devam etti. Ne derse desin Dilar kararından dönmedi. Tirkeş de en sonunda ısrarından vazgeçti. Seher vaktinde geri döneceğini söyleyip yola çıktı. Tirkeş hızlı yürümekten yorulup bir yerde durdu. Kendi kendine hiçbir yere gitmeyeceğini söyledi. Ne eve ne de Dilar'ın yanına. Bir yere oturup düşünmeye başladı. Bu düşünceler sonunda Dilar'a kızdı. Dilar'ı hiç görmemiş olmayı diledi. Sırf onun için köyünü, evini, Kasım babasını terk etmenin yersiz olduğunu anladı. Anladı anlamasına fakat içindeki hislere de engel olamıyordu. Köye dönmedi. Olduğu yerde yattı ve uyudu. Sabah olduğunda Tirkeş, Dilar ve babasıyla birlikte yola çıktı. Dilar'ın babası eşeğin çektiği bozuk arabada oturarak gidiyor, Tirkeş ve Dilar arabanın arkasından yürüyerek geliyordu.

Köyden uzaklaştıkça Tirkeş'in adımları yavaşlıyor, içten içe huzursuzlanıyordu. Onu Tentaksoy'a bağlayan bir şeyler olduğunu anlamıştı. Kasım babasını, tarlada pamuk topladığı günleri, harmanın üstünde uyuyakaldığı anları hatırlıyordu. Traktör sürücüsünün yanında çırak olarak çalıştığı günlerde benzin ve toprak kokusundan mest olduğu o anları düşünüyordu. Bunların hepsi onu Tentaksoy'a bağlayan güzel anılardı. Tirkeş'in bu düşüncelerini Dilar böldü. Elindeki çubukla Tirkeş'in omzuna vurdu ve "Yürümeyecek misin?" diye sordu. Tirkeş o anda kendine geldi. Kendine geldiğinde Dilar'ın ona alay eder bir şekilde güldüğünü fark etti. Dilar onu "Zavallı âşık" diyerek daha da aşağıladı. Tirkeş kızın elindeki çubuğu parçalayıp attı ve tekrar kıza köye dönmeleri için yalvarmaya başladı. Dilar kabul etmedi ve Tirkeş'e kırıcı sözler söyleyip oradan uzaklaştı. Tirkeş peşinden gitti. Dilar'ı tutup tekrar yalvarmaya başladı. Dilar o anda Tirkeş'e hakaret etti. Neye uğradığını şaşırarak Tirkeş birden kıza tokat attı. Ardından kıızı kovdu, kendisi de köye doğru koşmaya başladı.

Tirkeş köyüne döndü ve hayatına kaldığı yerden devam etti. Bir gün tarlada traktör sürerken öğle yemeğine gitmek için ara verdi. O anda arazinin başında bir kız gördü. Tirkeş kızını bir yerden tanıdığını düşündü fakat önemsemedi. Dilar o anda el hareketleriyle bir şeyler ima etti. Tirkeş o kızın Dilar olduğunu fark etti. Hemen

koşmaya başladı. Dilar'ın yanına gitti ve ellerini tuttu. Dilar, Tirkeş'e onu yine kovup kovmayacağını sordu. Tirkeş de ona bir daha gidip gitmeyeceğini sordu. Dilar bir daha gitmeyeceğini söylerken aldırışsız bir ifade vardı yüzünde. Tirkeş ona inanmadı ve Dilar'ı orada bırakıp tekrar köyüne, kendi hayatına döndü.

2. BAXT ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ

Münire küçük yaşta ve kız kardeşi Seyyare yeni doğduğunda babası onları terk etmişti. Annesi, kız kardeşi ve Münire'yi tek başına büyüttü. Münire, daima hüzünlü ve dalgın olan annesini okula başlayıp bilinçlendikten sonra anladı. Münire annesine hep yardım etmesi gerektiğini de o yaşlardayken fark etti. Altıncı sınıfta okurken dikiş makinesinde kumaş dikmeyi öğrendi. Sekizinci sınıfı bitirdiğinde ise bir dikiş atölyesinde işe başladı.

Münire dikiş atölyesine çalışmaya gittiği günlerde işten eve taksiyle dönerdi. O günlerin birinde Zakircan adındaki şoförle tanıştı. Hiç rahat vermiyordu Münire'ye. Evinden çıktığında sokağın başında, işten çıktığında atölyenin karşısındaki durakta bekliyordu. Münire her ne kadar kızıyormuş gibi görünse de aslında çok istediği bir şeydi bu. Genç adamın onun yolunu gözlemesine içten içe seviniyordu. Bir gün annesi aniden rahatsızlandı. Ambulans gelene kadar annesi hayata gözlerini yumdu. Fakat ölmeden önce Münire'den kız kardeşini hiçbir zaman hor görmemesini ve onu yalnız bırakmamasını istedi ve Seyyare'yi ablasına emanet etti. Münire orada, annesinin önünde kız kardeşini hiçbir zaman kimsesiz bırakmayacağına yemin etti.

Münire annesi vefat ettikten sonra hem işine gidiyor hem de evde kardeşine annelik yapıyordu. Böyle devam eden günlerin birinde Zakircan Münire'ye bir sıkıntısını dile getirdi. Düğünü hızlandırmaları gerektiğini, ailesinin düğünü geciktirmek istemediğini söyledi. Münire bu durum karşısında iki yol arasında kaldı. Fakat ne olursa olsun hem on altı yaşındaki kız kardeşinin geleceğinden endişelendiği için hem de annesine bir söz verdiği için Zakircan'a düğünü hızlandıramayacaklarını açıkladı. Aradan aylar yıllar geçti. Münire ve Zakircan görüşmeye devam ediyordu. Bu arada Seyyare okulunu bitirdi. Bunun üzerine Zakircan yine isteğini tekrar etti Münire'ye. Fakat Münire kız kardeşinin enstitüde sınava gireceğini ve onun geleceği belli olmadan rahat edemeyeceğini söyledi. Münire o güne kadar Zakircan'ın sinirlendiğini hiç görmemişti. Zakircan Münire'ye "Siz benimle mi yaşayacaksınız, kız kardeşinizle mi? Belli ki kız kardeşiniz sizin için yaşamıyor." dedi. Münire yine de başka çaresi

olmadığını söyledi. Zakircan son derece öfkeliydi. Münire de çok üzgündü ama yapacak başka bir şeyi yoktu. İşte o gün Zakircan ve Münire bir daha birbirlerini görmemek üzere ayrıldılar. Münire geceleri kız kardeşine hissettirmeden yorgana sarınıp ağlıyordu. Zakircan'ı uzaktan her gördüğünde kalbi yerinden çıkacakmış gibi oluyordu ama hiç yakalanmıyordu ona. Bir gün bir haber aldı. Zakircan güz sonunda evleniyordu. Münire bu habere çok üzülse de hiçbir zaman Zakircan'ı suçlamadı.

Seyyare enstitüyü kazandı ve okula başladı. Bir gün ağlayarak Münire'nin yanına geldi. Okuldan biriyle evlenmek istediğini ve düğün yapmaları gerektiğini söyledi. Münire o an Zakircan'ı anladı. Evet, kız kardeşi onun için yaşamıyordu. Münire elinde avucunda ne varsa kız kardeşine verdi ve Seyyare'yi evlendirdi. Kız kardeşi evlendikten sonra Münire nedense dalgın ve içine kapanık biri oldu. Bütün ilgisini, sevgisini işine verdi. Gayretiyle, emeğiyle iş yerinde itibar gördü. Ama gönlünün bir tarafı hep boş kaldı. Bir gün kız kardeşi yine bir sorunla geldi. Kendisi üçüncü sınıfta okurken kızını bir buçuk yaşındaydı. Kocasını okulu bitirmişti ve köyüne gidecekti. Fakat kocasının köyde de bir karısı vardı. Seyyare'ye bunu o güne kadar söylememişti. Seyyare'yle evlenmesinin de tek nedeni okuldan kovulmamaktı. Seyyare'ye bir teklifte bulundu. Ya onunla gidip ikinci eş olmayı kabul edecekti ya da canını ne isterse onu yapacaktı. Seyyare bu durumu ablasına anlattı. Münire ilk defa o gün kız kardeşine art arda tokat attı. Hem vurdu hem ağladı.

Seyyare kızını Nilüfer'le ve birkaç eşyasıyla ablasının yanına döndü. Okulunu bitirip işe başladı. Seyyare kızıyla pek ilgilenmiyordu. Münire ise o yalnızlık içinde Nilüfer'e çok bağlandı. Kız da Münire'yi annesi gibi görüyordu. Münire işten geldiğinde "Anneciğim!" diyerek boynuna sarılıyordu. Günler böyle geçerken yeni bir yıl da gelmişti. O gün hem yeni bir yıla gireceklerdi hem de Münire otuz yaşına basacaktı. Seyyare evde olacağına söz vermişti ama sözünü tutmadı. Münire altı senedir yeni yıla yalnız giriyordu. O yine yeni yıla yalnız gireceği için bir yandan üzüldü bir yandan da o kadar yalnız olmadığını hatırlayıp yan odada uyuyan Nilüfer'i düşünerek seviniyordu. Yeni yıla girmeye az kalmıştı ki Nilüfer uykusundan uyandı. Birkaç gün önce çam ağacının üstündeki ışıkları yakmak için ısrar eden Nilüfer'e yeni yıl gecesinde Noel babasının gelip yakacağını söylemişti Münire. Uykudan uyanan Nilüfer "Noel baba gelip ışıkları yaktı mı?" diye sordu. Münire de gelip yaktığını söyledi. Nilüfer bu sefer "Noel baba size ne getirdi?" diye sordu. "Şans getirdi." dedi Münire. Bunun üzerine küçük kız onu uyandırmadığı için çok üzüldü. Münire neden üzüldüğünü merak edip

sordu. Nilüfer, Noel babadan annesi gibi gördüğü Münire için şans isteyeceğini söyledi. Münire bunun üzerine çok duygulandı ve kızı kucaklayıp bağrına bastı. Bir süre sessizce ağladı. Ne için ağladığını kendisi de bilmiyordu. Sevinç gözyaşı mı yoksa pişmanlık mı... Astana'da yeni bir yıl başlıyor, ömür ise geçip gidiyordu.

3. XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ

Erkin, üniversite birinci sınıfta okuyordu. Kendini her zaman çok bilgili hatta bazen hocalarından bile bilgili görüyordu. Girdiği ilk sınavdan oldukça yüksek bir puan aldı. O sevinçle kendini sokaklara atıp bir otobüse bindi. Boş bir koltukta oturup elindeki kitabın sayfalarını gözden geçirmeye başladı. O sırada yanında oturan kızı fark etti. Kız Halide'ydi. Halide, Erkin'in aynı lisede hatta aynı sırada okuduğu bir sınıf arkadaşıydı. Fakat Halide Erkin için sınıf arkadaşından öteydi. Halide'yi seviyordu. Sınıftaki diğer arkadaşları, Halide'nin de ona farklı baktığını söylerlerdi.

Erkin Halide'yi yolculuk sırasında fark ettiği anda aralarında bir sohbet başladı. Halide, Erkin'in elinde bulunan kitaba bakmak istedi. Kitabı karıştırırken içinden sınav defteri çıktı. Halide ona da bakmak istedi. Erkin ilk olarak tamam dedi fakat der demez Halide'nin ellerine yapıştı ve özür dileyerek defteri çekip aldı. Defterin içinde Halide'nin fotoğrafı vardı. Erkin o anda Halide'nin o fotoğrafla karşılaşmasını istemedi. Halide özür diledi ama aralarına yine de bir soğukluk girdi. Erkin aradaki rahatsız edici durumu kaldırmak adına Halide'yi sinemaya davet etti. Filmden çıktıktan sonra bir ağacın yanında biraz durup konuşmaya başladılar. Halide bu konuşma sonunda Erkin'i gelecek haftanın aynı gününde, aynı saatinde ve aynı yerde buluşmaya davet etti. Erkin hem şaşkın hem çok sevinçliydi. Bir sonraki buluşmada ilk önce Orda'ya, bahçe tarafına yürüdüler. Daha sonra su kenarında bulunan bir banka oturdular. Uzun bir sessizliğin ardından Halide ve Erkin birbirlerine olan hislerini dile getirdiler. İkisi de hem çok şaşkın hem de çok heyecanlıydı. Halide'nin merak ettiği bir şey vardı. Sınav defterini elinden neden çekip aldığını sordu. Erkin defterin içinde onun fotoğrafı olduğunu söyledi. Halide çok şaşırды ve çocuksu bir ifadeyle Erkin'in gözlerine baktı.

Erkin ve Halide bu şekilde iki yıl boyunca hep görüştüler. Erkin o yıllarda Semerkant'ta Vilayet Gazete'sine gündelik işler için çalışmaya gidiyordu. İkinci sınıfın son sınavına girdiği gün işe gitmeden önce Halide'yi buluşmaya davet etti. Ama Halide gelmedi. Erkin çok endişlendi ve Halide'nin evine gitmeye karar verdi. Halide'nin oturduğu sokağı biliyordu fakat evini bilmiyordu. Yine de gitti. Sokağın içine girdiği

anda evlerin birinden elinde demir bir kürek ve kovayla Halide'nin ağabeyi çıktı. Erkin adamın yanına gidip Halide'yi sordu. Bu soru karşısında Halide'nin ağabeyi çok sinirlendi ve Erkin'e hakaret edip oradan kovdu. Neye uğradığını şaşırılmış bir vaziyette oradan uzaklaştı Erkin. Bu tepkiye karşı çok sinirlendi ve bir daha o sokağa gitmeyeceğine karar verdi. Ertesi gün tekrar Semerkant'a dönmek üzere yola çıktı. Yola çıktı çıkmasına fakat akli Halide'de kaldı. Halide'nin yaşanan bu olaydan dolayı kendisinden özür dilemesini bekliyordu. Semerkant'a döndüğü hafta içinde Halide'den art arda iki tane mektup aldı. İki mektubunda içeriği aynıydı. Halide, Erkin'le görüşmek istediğini ve hemen gelmesi gerektiğini yazmıştı. Erkin kendisini suçlu görmüyordu bu yüzden de gitmek istemedi. O günlerin birinde eski okul arkadaşı Cevdet'ten de mektup geldi. Cevdet mektupta Halide'nin on beş gün önce abisinin bir arkadaşıyla evlendiğini ve ondan umudunu kesmesi gerektiğini yazmıştı. Erkin mektubu okuyunca çok öfkelenildi. Mektubu yırtıp attı ve eşyalarını toplayıp evine döndü.

Bir gün otobüste Halide'ye rastladı. Erkin Halide'ye bakmamaya çalışarak biletçinin yanına geçti. Tam bilet alacağı sırada Halide'nin iki adet bilet istediğini duydu. O anda Erkin'in yüreğini bir ızdırıp kapladı ve dönüp Halide'ye baktı. Halide birden ağlamaya başladı. Erkin bu durum karşısında afalladı. Otobüs durduğu anda Halide'yi tutup otobüsten indi. İndikleri yer Orda'ydı. Halide'yi bırakmadı ve ikisi beraber daha önce su kenarında oturup sohbet ettikleri yere gittiler. Halide elini yüzünü yıkadı ve kendine geldi. Oturup tekrar konuşmaya başladılar. Halide bir anda Erkin'in elini tuttu fakat Erkin çok sinirlendi. Çünkü Halide başka bir adamın karısıydı. Bu durumu kendine de Halide'ye yakıştırmıyordu. Halide bir anda sitem dolu sözler söylemeye başladı. Erkin'e çok kızgındı. Onu kötü bir kadınmış gibi gördüğünü düşünüyordu. Halide, Erkin'in konuşmasına imkân dahi vermeden yaşadığı her şeyi anlattı. Okula gidememesinin nedeninin ailesi olduğunu, Erkin'in onu buluşmaya davet ettiği gün eve görücülerin geldiğini, kardeşiyle Erkin'e mektup göndermek istediğini fakat abisi yakaladığı için gönderemediğini anlattı. Bunları yaşarken ona yardım etmediği için Erkin'e hesap sordu. Abisinin birkaç sözü yüzünden onu terk ettiği için sitem etti. Son sözlerini de söyleyip yerinden kalktı. Gitmeden önce de Erkin'e onu ne olursa olsun ömrünün sonuna kadar seveceğini söyledi ve arkasını dönüp gitti. Erkin öğrendikleri karşısında çok üzgün ve pişmandı. Hemen yerinden kalkıp onun peşinden gitti. Bileklerinden sımsıkı tutup Halide'ye gitmemesi için sözler söyledi. Fakat Halide artık Erkin'i istemiyordu. "Elinizi çekin, ben başka birinin karısıyım!" dedi ve gitti.

Geriye yaşanan güzel hatıralarından başka hiçbir şeyi kalmayan Erkin öylece kalakaldı. Sevgisini korumadığı için pişman, sadece sevmekle yetindiği için suçlu hissederken ağlayacak gibi oldu fakat artık ağlamanın da bir faydası yoktu.

4. OQ BULUT OPPOQ BULUT ADLI HİKÂYENİN ÖZETİ

Ergeş, onuncu sınıfta okuyan bir lise öğrencisiydi. Bir gün okuduğu sınıfa Dilefroz adında yeni bir öğrenci geldi. Ergeş, Dilefroz sınıfa ilk girdiği an âşık oldu ona. Sadece Ergeş de değil, sınıftaki tüm erkekler âşık olmuştu. Yeni biri olduğu için midir nedir herkes ona “Siz” diye hitap ediyordu. Hatta sınıfın en haylazı Ebcel bile onu görünce kibarlaşıyordu. Ebcel’in asıl adı Ebducelil’dir. Ebcel ismi ona sınıf arkadaşları tarafından lakap olarak takılmıştı. Çok kaba ve görgüsüz olan Ebcel’den tüm sınıf korkuyordu. Yalnızca birisi onunla arkadaşlık yapıyordu. O da tilki gibi kurnaz olan Ömer. Ebcel’in peşinden hiç ayrılmadığı için herkes ona “Kuyruk” lakabını takmıştı.

Bitirme sınavlarının olduğu bir dönemdi ve sınavlar uzadıkça uzamıştı. Bütün öğrenciler bu durumdan şikâyetçiydi. Kimya sınavından bir gün önce bütün sınıf toplandı. Öğretmen nedense o gün gelmemişti. Öğrencilerin çoğu dağılmış, sınıfta hemen hemen on kişi kalmıştı. Aralarından birisi yakında sınavların biteceğini ve hepsinin ayrı ayrı yerlere gideceğini söyledi. O anda Ebcel “Biz nereye gidersek Dilefroz’u da oraya götüreceğiz.” dedi. Ergeş bu duyduğu şey karşısında sinirlenerek onlara tepki gösterdi. Ebcel, Ergeş’in bu duruma karışmasına bir anlam verememişti. Ebcel tam Dilefroz’u sevdiğini açıklayacaktı ki Ergeş söyleyeceği şeyi anlamış gibi bir anda ona saldırdı. İkisi de yerde yuvalanarak kavga ettiler. Ergeş kendine geldiğinde dudağından kanlar akıyordu. Bunun böyle olmayacağını anlayan Kuyruk meseleyi halletmek için bir çözüm yolu sundu. Ergeş ve Ebcel, Böricer Kanal’ına atlayacak ve kim sağlam çıkarsa o kazanacaktı. Kuyruk’un sunduğu bu çözüme Ergeş’in en yakın arkadaşı olan Nizam çok sinirlendi. Çünkü Ergeş yüzmeyi bilmiyordu. Onlar Ergeş’in ölümüne sebep olacaklardı. Nizam ile Kuyruk bu yüzden tartışmaya başladılar. Bu tartışma sırasında Kuyruk söylediği sözlerle Ergeş’i kışkırtmış oldu. Ergeş hem erkekliğine söz etmemeleri için hem de Dilefroz’u çok sevdiği için bu teklifi kabul etti. Ertesi gün sabah saat 10:00’da köprüünün üstünde buluşmak için anlaştılar. Ergeş, o gece Dilefroz’u son kez görmeyi istediye de olmadı. Ergeş, Dilefroz’u ilk gördüğü günden beri sık sık rüyalarında hep aynı şekilde görüyordu. O, Ergeş’in rüyalarında beyaz gömleğiyle bembeyaz bulutların üstünde hem konuşuyor hem gülüyordu. O gece yine aynı rüyayı görmeyi diledi. Fakat Ergeş, Dilefroz’u o gün rüyasında da göremedi. Sabah

sersem bir şekilde uyandı. Sokağa çıktığında kapının önünde Nizam duruyordu. Nizam, Ergeş'e gitmemesi için, canından vazgeçmemesi için sözler söyledi. Ergeş, Nizam'a hak verse de gitmekten vazgeçmedi. Herkes köprüünün üstüne geldiğinde, kanala ilk olarak kimin atlayacağını yazı tura oynayarak belirlediler. İlk olarak Ebccl atlayacaktı. Ebccl ayakkabılarını çıkarmak için yere oturduğu sırada birden Dilefroz çıkageldi. Ergeş'e de Ebccl'e de onu neden böyle bir bahse karıştırdıklarını sordu. Dilefroz hem çok üzgün hem de sitem doluydu. Kendisini bu şekilde küçük düşürdükleri için çok öfkelenmişti.

Ergeş, tam ayakkabılarını çıkarmaya başlamıştı ki hiç beklenmedik bir olay yaşandı. Dilefroz birden Ebccl'in yanına gitti ve onu sevdiğini söyledi. Ergeş duyduğu bu şey karşısında çok şaşkıncı. Gözünün önü karardı, kulakları zonklamaya başladı. Ebccl, Dilefroz'un elini tuttu ve kendisi önde, Dilefroz arkasında el ele gittiler. Dilefroz giderken art arda dönüp Ergeş'e baktı. Ergeş ise her defasında kafasını çevirdi. Oturduğu yerde çaresiz bir hâlde kaldı. Ertesi gün kimya sınavından çıktığında kapının önünde Dilefroz'u gördü. Ona bakmamaya çalışarak gidiyordu ki birden Dilefroz ona seslenip Ebccl'i sordu. Ergeş, Dilefroz'u azarlayarak oradan uzaklaştı. Aradan uzun bir zaman geçti. Ergeş, Taşkent'te enstitüyü kazanıp oraya yerleşti. Arada sırada Nizam'dan mektup alıyordu. Mektubun birinde, Dilefroz'un iki kere onu sorduğu ve adresini istediği yazıyordu. Ergeş bu duruma ilk önce sevindi ancak yaşadıklarını hatırlayınca sevinci yarıda kaldı. Dilefroz'un Ebccl'le birlikte el ele gittiği o anı hiç unutamamıştı. Ergeş, dördüncü sınıfı bitirdiği sene bir hemşireyle evlendi. Evlendi evlenmesine ancak âşık olduğu o kızın, Dilefroz'un neler yaptığını da kayıtsız kalamadı. Dilefroz da Andican'da bir enstitüde okuyordu. Ergeş ile aynı sene o da biriyle evlenmişti. Fakat Ergeş'in şaşıracağı bir şey vardı. Dilefroz, Ebccl'le değil, başka bir adamla evlenmişti.

Ergeş, bir gün uçak yolcuğu yaptığı sırada yan koltuğunda oturan kadını fark etti. O kadın Dilefroz'du. Ergeş Dilefroz'u görünce şaşkınlık içinde kaldı. Aradan tam tamına 18 yıl geçmişti. Ergeş, Dilefroz'un çok değişmiş olduğunu yalnızca o güzel gözlerinin ve etkili gülüşünün hiç değişmediğini fark etti. Aralarında başlayan sohbet sırasında Ergeş, istemeden bir anda Ebccl'i sordu. Sorduğu anda pişman olsa da iş işten geçmişti. Dilefroz, Ebccl'in adını duyduğunda ondan öğreniyormuşçasına tepki verdi. Sonra ise konuyu değiştirmek adına Ergeş'e, doktorasını bitirip bitirmediğini sordu. Ergeş, Dilefroz'un sorduğu bu soru karşısında afalladı. Yüzünde şaşkın bir ifadeyle "Siz nereden biliyorsunuz?" diye sordu. Dilefroz aslında her şeyi bildiğini söyledi. Ergeş'in

doktora tezini ne zaman savunduğunu, eşinin adını ve ne iş yaptığını, eşiyle ne zaman evlendiğini, büyük oğlunun ne zaman doğduğunu... Ergeş çok şaşırmişti. Ne diyeceğini, ne yapacağını bilmiyordu. Aklından bir yığın soru geçti. Dilefroz nasıl bu kadar şey biliyordu? Onun yaşadıkları hakkında bu kadar bilgiyi nasıl edinmişti? Neden Ebcel'in adını duyduğunda ondan öğrendi? Öğrendiği adamla neden yıllar önce el ele gitti? Kimin için yaptı bunu? Ergeş aklından geçen bu sorularla boğuşurken her şeyi anlamıştı. Dilefroz'un Ebcel'den nefret ettiğini de, Ergeş'i kurtarmak için Ebcel'le birlikte gittiğini de. Onca zaman hiçbir şeyi fark etmediği için pişmanlık duyuyordu. Fakat artık hepsi için çok geçti. Dilefroz, başı eğik bir vaziyette diğer tarafa bakarken Ergeş'e göre o yine beyaz, bembeyaz bulutların arasında süzülen bir melek gibiydi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİN SÖZ VARLIĞI

1. ESERLERİN SÖZ VARLIĞI

Çalışmamızda incelenen sözcükler, tür bakımından adlar ve eylemler olarak iki başlık altında incelenmiştir. Sözlüksel anlama sahip olmayan ögeler (edat, bağlaç, ünlem ve zamir) ele alınmamıştır. Eserlerin ayrı olarak incelenmesinden dolayı söz varlığına ilişkin veriler hikâyelerin başlıkları altında gösterilmiştir.

1.1. ADLAR

“Adlar, evrendeki canlı cansız bütün varlıkları, insan tasavvurundaki somut ve soyut bütün kavramları, tek tek ya da tür olarak karşılayan sözlerdir.” (Korkmaz, 2009: 195) .

Alan (2019: 13-39), adları sözcük, söz öbeği ve tümce yapısında olmak üzere üçe ayırmıştır. Eserler üzerinde yaptığımız incelemede adlar, sözcük yapısındaki adlar ve söz öbeği yapısındaki adlar olarak ele alınmıştır. Tespit edilen ögeler, sıklık sayıları çoktan aza olacak şekilde sıralanmıştır. Sıklık sayısı bakımından aynı olan ögeler ise alfabetik olarak sıralanmıştır.

1.1.1. Sözcük Yapısındaki Adlar

Sözcük yapısındaki adlar, tek anlamlı ve çok anlamlı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

1.1.1.1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar

a. Muhabbat

Tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 31, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: qız (31), köz (15), ärävä (14), qışlâq (14), âtä (13), qol (9), loli (9), yänä (8), yelkä (8), sâç (7), suv (7), is (6), köyläk (6), âqşâm (5), âvâz (5), ây (5), birdän (5), çâl (5), elät (5), keyin (5), qâr (5), nur (5), sây (5), tãmân (5), äncä (4), âsmân (4), dälä (4), emäs (4), eşäk (4), gözapâyä (4), xırmân (4), xıvıç (4), qadäm (4), nâtäniş (4), nâzik (4), orin (4), şalaq (4), traktâr (4), üy (4), yil (4), yoq (4), älläqaçân (3), bahâr (3), bâr (3), bittä (3), câzibäli (3), cüdä (3), çâdir (3), dolänä (3), dunyâ (3), xop (3), käft (3), kün (3), qayâqqa (3), mähkäm (3), mäktâb (3), mâtâr (3), negädîr (3), paxtä (3), sâyä (3), sigir (3), şämâl (3), tağın (3), yigit

(3), älläqandäy (2), anıq (2), ävväl (2), ähistä (2), äq (2), báyägi (2), bıqın (2), boğıq (2), boyın (2), burun (2), bütünläy (2), çildirmä (2), çoqqı (2), dädä (2), ehtimäl (2), ertäläb (2), eşik (2), etäk (2), etik (2), gülxan (2), gıldiräk (2), häli (2), his (2), xayäl (2), xoráz (2), ilıq (2), ingiçkä (2), ip (2), istehzälı (2), iş (2), kâşki (2), keçä (2), kökät (2), körpä (2), küz (2), qârângı (2), qâş (2), qırrä (2), qızıl (2), quyâş (2), märtä (2), maşınä (2), nähätki (2), näri (2), närsä (2), nimägä (2), paxtälilik (2), pädä (2), romäl (2), sâğınç (2), sâqäl (2), sükünät (2), şäfaq (2), şäfyâr (2), şudring (2), täniş (2), täsmä (2), tälä (2), tângätär (2), tâp (2), tepälik (2), tiş (2), tup (2), tuygu (2), ufq (2), vâqeä (2), vucud (2), yüräk (2), ädir (1), axır (1), älängä (1), älifbe (1), älläqayâqdän (1), älläneçük (1), äncägäçä (1), anqäv (1), äräläş (1), äräng (1), ästä (1), äziz (1), äftâb (1), äğız (1), äğuş (1), äldin (1), ämâç (1), änä (1), äppâq (1), ärälçä (1), ärt (1), ärtıççä (1), äst (1), äşiq (1), ät (1), ävunçâq (1), bäländ (1), bâğ (1), bälä (1), bâyä (1), beçärä (1), begänä (1), benzin (1), bepärvä (1), bepärvälilik (1), birgä (1), biri (1), birinçi (1), boy (1), bultur (1), bulut (1), bundäy (1), burışiq (1), bütün (1), cân (1), cingäläk (1), cinni (1), çäng (1), çäyir (1), çâr (1), çehrä (1), çekkä (1), çet (1), çilläk (1), çirâq (1), çuqur (1), çuqurçä (1), dähşätli (1), däm (1), daraxt (1), daraxtzâr (1), dıqqat (1), doppi (1), duxâbä (1), endiginä (1), eng (1), eriş (1), ertä (1), ertäsi (1), eski (1), faqat (1), fäläk (1), färzänd (1), fäydä (1), gäştli (1), gävdä (1), giyâh (1), gödäklik (1), göyâ (1), gözällik (1), güldâr (1), güldüräs (1), gülli (1), günâh (1), ğazâb (1), hämmâyâq (1), här (1), hävâ (1), häyâcân (1), häyät (1), hävli (1), häzirgi (1), hid (1), xâtin (1), xunük (1), xurcun (1), iç (1), içki (1), ikkälä (1), ikkäv (1), ilıqqınä (1), ilticâ (1), iltimâs (1), it (1), iz (1), kâmpir (1), kättäkân (1), kâlxâz (1), kâptäk (1), keçqurun (1), kelin (1), kemä (1), keskin (1), ket (1), ketidän (1), kiçkinä (1), kimdir (1), kinâyä (1), kiprik (1), kirzä (1), köçä (1), kökälämzâr (1), kökräk (1), kölänkä (1), köplik (1), küç (1), läb (1), läyçä (1), läzzätli (1), qaçân (1), qaçânlärdir (1), qahqaha (1), qa`r (1), qarğa (1), qat`iyät (1), qattıq (1), qayâqdän (1), qaynâq (1), qaysi (1), qaytädän (1), qâğâz (1), qârä (1), qır (1), qırâv (1), qış (1), qonâq (1), qonğırâq (1), qopällik (1), qoşiq (1), qoşni (1), quvânç (1), quvnâq (1), quyun (1), mämnun (1), märvärid (1), mäyin (1), mäysä (1), milk (1), moylâv (1), muhäbbät (1), mulâyimlik (1), muz (1), muzyârär (1), mühim (1), mümkinlik (1), näfäs (1), näfrät (1), nämät (1), nämxuş (1), närigi (1), näzär (1), negä (1), nihâl (1), nimçä (1), nurâniy (1), oğıl (1), oninçi (1), ortâq (1), oşändä (1), oyçänlik (1), ökinç (1), ötinç (1), ötkinçi (1), paxmâq (1), pânşaxa (1), papkâ (1), pärçä (1), pärvänä (1), pästlik (1), päykäl (1), peşänä (1), punkt (1), räng (1), säfär (1), säl (1), sälqın (1), säriq (1), sâhil (1), sinçikläb (1), sirli (1), soqqabâş (1), solğın (1), songgi (1), söz (1), süpä (1), süyänçiq (1), şäpälâq (1),

şərttə (1), şift (1), şiypan (1), şunaqa (1), şunçəlik (1), şundâq (1), təbässüm (1), təg (1), taqdir (1), tərğıl (1), təyyâr (1), təcâr (1), tığ (1), tâl (1), tāmâq (1), taşlâq (1), tâtli (1), tepä (1), teskəri (1), tez (1), tirsäk (1), tizzä (1), tosätdän (1), traktârçi (1), tuprâq (1), tutzâr (1), tügün (1), tüşlik (1), üç (1), ümid (1), ümr (1), üzüm (1), vätän (1), yaqın (1), yänäyäm (1), yäprâq (1), yärim (1), yâqa (1), yâlgız (1), yâmân (1), yâmıq (1), yâş (1), yâvväyi (1), yâz (1), yengilginä (1), yiliyâq (1), yumşâqqınä (1), zäncir (1), zärb (1), zum (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Muhabbat)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
31	1	31
15	1	15
14	2	28
13	1	13
9	2	18
8	2	16
7	2	14
6	2	12
5	11	55
4	17	68
3	23	69
2	68	136
1	257	257
Toplam	389	732

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 389 farklı adın kullanım sıklığı 732'dir. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 15, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: singil (15), keyin (13), baxt (12), ânä (10), çirâq (8), ärçä (7), qızalâq (7), gürüç (6), iş (6), köz (6), suv (6), yoq (6), bälä (5), kün (5), qârbâbâ (5), toy (5), âtä (4), âyi (4), deräzä (4), er (4), keçä (4), köngil (4), negädir (4), sääät (4), şunaqa (4), yâş (4), yil (4), yüz (4), bəyräm (3), bâr (3), bugün (3), bütün (3), eşik (3), göyâ (3), häyât (3), xâtin (3), ikki (3), iş (3), qızçä (3), qızıq (3), qol (3), oqış (3), râst (3), ropärä (3), yâş (3), yigit (3), ätel'ye (2), âhistä (2), ân (2), âpəcân (2), ârzu (2), ârt (2), âşxânä (2), ây (2), bemäzä (2), boyin (2),

burçäk (2), cäcci (2), cüdä (2), däryä (2), emäs (2), ertä (2), gödäk (2), hämân (2), xänä
 (2), ilâc (2), keräk (2), köçä (2), küy (2), qaqaçân (2), qâr (2), qısmät (2), qız (2), mäktäb
 (2), märtä (2), maşınä (2), nuqul (2), ottiz (2), päyt (2), peşänä (2), pul (2), sâç (2), sinf
 (2), söz (2), şädân (2), şäfyâr (2), şirin (2), täräf (2), tosätdän (2), üç (2), üçinçi (2),
 ünsiz (2), yaxşı (2), äcäb (1), ähvâl (1), älläqandäy (1), älläneçük (1), älpâz (1), äncä (1),
 änväiy (1), ästäydil (1), äşülä (1), ätäyläb (1), äyä (1), äyəcân (1), äynäniy (1), äyvân
 (1), âdämâvi (1), âdät (1), âq (1), âqıl (1), âlâv (1), âldidä (1), âlis (1), âlti (1), âltinçi (1),
 âppâq (1), âsmân (1), âş (1), baxtiyâr (1), baxtsizlik (1), bäländ (1), balıq (1), bärävâr
 (1), bådâm (1), bâğçä (1), bâsqıç (1), bâyä (1), bázâr (1), begänä (1), bekät (1), beş (1),
 bıqınıdä (1), biräv (1), birdän (1), birdänigä (1), birinçi (1), bittä (1), boy (1), bunaqa
 (1), buyâq (1), buyân (1), cây (1), çaqalâq (1), çänä (1), çändân (1), çehrä (1), çekkä (1),
 çinni (1), däm (1), daraxt (1), dâim (1), demäk (1), divän (1), dunyâ (1), düğänä (1), eng
 (1), gâp (1), gävçüm (1), giläm (1), ğaläti (1), ğayrät (1), ğazäb (1), hädeb (1), hälä (1),
 hämişä (1), hämmäsi (1), hämmâyâq (1), häşär (1), hävâ (1), heç (1), xavâtir (1), xuddi
 (1), xulläs (1), içkäri (1), içküyäv (1), ikkinçi (1), ildäm (1), ilgäk (1), insân (1), institut
 (1), intıqlık (1), irmâq (1), is (1), ıssıq (1), işkâm (1), kâft (1), kârävât (1), kässä (1),
 kättä (1), käsä (1), kelişgän (1), keräklik (1), kişi (1), köhlik (1), kökyötäl (1), köpikli
 (1), körpä (1), kürs (1), küyâvcorä (1), qadâm (1), qadrdân (1), qarsbädäbäng (1), qavätli
 (1), qayâqqa (1), qayâqqadir (1), qayerdä (1), qâzân (1), qıslâq (1), qıyâ (1), qıyqırıq (1),
 qızıl (1), qoşni (1), qultum (1), quvânc (1), lättä (1), lolilik (1), märeçän (1), mäş‘älä (1),
 mävhüm (1), mä‘yüs (1), mämıq (1), mehmânxänä (1), mehnät (1), mehr (1), moylâv
 (1), mubâräk (1), musäffâ (1), mümkin (1), nâriği (1), nârsä (1), nâm (1), nâräsidadä (1),
 negä (1), nimäydi (1), on (1), orin (1), otiriş (1), oyçân (1), ökinç (1), paxtä (1), püstäk
 (1), päkizä (1), puçuq (1), räng (1), räsä (1), ruh (1), sädä (1), säfär (1), säkkiz (1),
 säkkizinçi (1), sämä (1), säriq (1), sâçıq (1), sâvuq (1), sekin (1), sep (1), serviz (1), sim
 (1), sükünät (1), sükütbaxş (1), şäytân (1), şâx (1), şaşqalâq (1), şekilli (1), şiddät (1),
 şunçä (1), şundâq (1), täbiät (1), tağın (1), täklif (1), taqdir (1), täläbä (1), tāmām (1),
 tånhâlik (1), täşqari (1), tä‘til (1), tāmân (1), tāvâq (1), terim (1), tiküvçilik (1), toğri (1),
 tört (1), unçälik (1), uyâqdä (1), uzâq (1), ükpär (1), ümid (1), ümr (1), ümümân (1), üst
 (1), üzük (1), vâzmin (1), yaxşiyäm (1), yänäyäm (1), yängi (1), yäşär (1), yäşil (1),
 yāmân (1), yân (1), yâş (1), yâtâq (1), yetim (1), yetti (1), yörgäk (1), yumşaq (1),
 yüpänç (1), yüräk (1), zäng (1), zärrä (1), zârurlik (1), zimdän (1), zinä (1), zum (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 2. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Baxt)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
15	1	15
13	1	13
12	1	12
10	1	10
8	1	8
7	2	14
6	5	30
5	4	20
4	12	48
3	18	54
2	47	94
1	221	221
Toplam	314	539

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 314 farklı adın kullanım sıklığı 539'dur. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 21, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: köz (21), äkä (17), qol (16), keyin (12), köçä (11), kün (10), gäp (9), xat (9), söz (9), bär (8), emäs (8), hämmäsi (8), muhäbbät (8), yüräk (8), qız (7), romäl (7), trälleybus (7), üy (7), äncägäçä (6), birinçi (6), heç (6), qulâq (6), räst (6), suv (6), sürät (6), yâş (6), älämli (5), biläk (5), bütün (5), cüdä (5), eşik (5), ikkälä (5), qani (5), närsä (5), negä (5), säfär (5), saç (5), tæg (5), yelkä (5), ävväl (4), bälälärçä (4), cây (4), däftär (4), faqat (4), his (4), xâtirä (4), ikki (4), kinä (4), kitâb (4), qızil (4), märtä (4), muyuliş (4), örik (4), skämeykä (4), sumkä (4), şirin (4), yaxşı (4), yâq (4), äldidä (3), axır ~ äxır (3), bälä (3), bäsqiç (3), belküräk (3), beväfä (3), biräv (3), çindän (3), çuqur (3), es (3), här (3), xıyâbän (3), xuddi (3), iztirâb (3), köyläk (3), küy (3), qadäm (3), qızıq (3), mäktâb (3), maşinä (3), nimägä (3), orin (3), oşändä (3), rästän (3), sävâl (3), şäbädä (3), uçraşuv (3), ümr (3), vucud (3), yäprâq (3), yâşlik (3), yil (3), zinä (3), äççiq (2), ähväl (2), änhâr (2), ärçä (2), ätäyläb (2), ayâl (2), äciz (2), äxırgi (2), äst (2), bilet (2), birdän (2), birpäs (2), bittä (2), boy (2), bugün (2), burun (2), cim (2), çöntäk (2), daraxtzâr (2), ehtimäl (2), etäk (2), fikr (2), gâhâ (2), häftä (2), hâzir (2), xâtin (2), xop (2), ikkäv (2), ikkitä (2), imtihân (2),

iz (2), izm (2), kättäkân (2), keskin (2), kinâteatr (2), kiprik (2), kömir (2), qalb (2), qançä (2), qarğaşâyı (2), qayâqqa (2), qayrilmä (2), qaş (2), qırğâq (2), qum (2), quvnâq (2), mä'yüs (2), mäzmun (2), mulâyim (2), nâhâtki (2), nâzâr (2), ong (2), orım (2), paqır (2), päpiräs (2), partä (2), peşänä (2), sädä (2), säl (2), sää (2), sirli (2), sekin (2), sükünät (2), şunaqa (2), şunçä (2), şundäy (2), taqdir (2), täläbä (2), tâmçi (2), tâp (2), ter (2), tolqın (2), tup (2), uç (2), uzâq (2), üç (2), väziyät (2), yärim (2), yigit (2), zäçyät (2), äbädiy (1), ädres (1), äfişa (1), a'lâ (1), älläqayâqlärgä (1), ällänimä (1), änçä (1), anundä (1), äräläş (1), äsäbiy (1), äsfäl't (1), ästä (1), ävtâbus (1), ävvälgi (1), ävväligä (1), äyân (1), äyâvsiz (1), äybdâr (1), äyyârlık (1), äziz (1), âdâbsiz (1), âdät (1), âğuş (1), âhäng (1), âkşâm (1), âq (1), âldidän (1), âldin (1), âlis (1), âltin (1), ârâmbaxş (1), ârtıq (1), ât (1), âvâz (1), bahâ (1), baxt (1), bänd (1), bärävâr (1), bärğ (1), barmâq (1), bättâr (1), bâzor (1), bâğ (1), bâşqa (1), bâşqaçä (1), beâzâr (1), behâl (1), bemä'nigärçilik (1), bepärvâ (1), beş (1), bezâvtä (1), bilimdân (1), birân (1), birdä (1), boğıq (1), bolmäsä (1), boş (1), boşänglik (1), boyınbâğ (1), bugüngi (1), cä (1), cân (1), cänim (1), cemper (1), cingäläk (1), curnalist (1), çämädân (1), çänqâq (1), çârşänbä (1), çehrä (1), çirâq (1), çirâyli (1), çoğ (1), çüçmäl (1), däbdurustdân (1), dädä (1), däm (1), daraxt (1), dârd (1), dâryâ (1), dâim (1), dâmlä (1), deräzä (1), deyärlı (1), dilrâbâ (1), dost (1), ehtiräs (1), ehtiräsli (1), ehtiyât (1), ertäläb (1), ertäsi (1), fäkül'tet (1), gävçüm (1), gâzetä (1), günâhkâr (1), ğazâb (1), haqârät (1), häliyäm (1), hämmä (1), hävâ (1), häykäl (1), hâl (1), hârgın (1), hâvur (1), hisâb (1), höl (1), hükmrân (1), xânäki (1), xâtircäm (1), xıçälät (1), xıyânätçi (1), içkâri (1), içki (1), idârä (1), ifädä (1), ikkinçi (1), ilkis (1), insân (1), iş (1), işq (1), izzät (1), kättä (1), kändüktâr (1), kelâr (1), keläsi (1), keräklık (1), köp (1), köprik (1), köyi (1), külgı (1), kütilmäğändä (1), qalâm (1), qalın (1), qanäqa (1), qandäy (1), qat'iy (1), qayerdä (1), qayergä (1), qârä (1), qâräköz (1), qısqa (1), qongır (1), quyâş (1), quyi (1), läng (1), mäcburân (1), mağrur (1), mähällä (1), mäktäbdâş (1), mäst (1), mä'sümlık (1), mäykä (1), mälpärest (1), mehr (1), muämmâ (1), muqaddäs (1), mümkün (1), näfrät (1), nâhât (1), nâm (1), nâmus (1), nâvçä (1), nâzik (1), neçänçi (1), negädır (1), nidâ (1), nihâyät (1), nimänidir (1), nisbätän (1), oxşâş (1), oqış (1), on (1), orındıq (1), ortâq (1), oşänäqa (1), oşändän (1), oşändäy (1), oy (1), ökinç (1), ötmış (1), päst (1), päyt (1), piyädä (1), pul (1), räşk (1), ruxsâtsiz (1), rul (1), sârgış (1), sâriq (1), sârtârâş (1), sâtr (1), sâbıq (1), sâddä (1), sâddälik (1), sâkin (1), sâqtın (1), sâvçi (1), sâvuq (1), sâyä (1), sevgi (1), sevişğän (1), simyâğaç (1), sinfdâş (1), singil (1), sir (1), soqmâq (1), sönmäs (1), sühbät (1), sün'iy (1), şähâr (1), şämäl (1), şämçirâq (1), şäytân (1), şâd (1), şâyı (1), şekilli (1), şim (1),

şunçäki (1), şunçälik (1), şundäginä (1), şübhä (1), täbässüm (1), täniş (1), tävaqa (1), täyinli (1), tãmân (1), târ (1), tãvuş (1), tekis (1), tentäk (1), tepä (1), teräk (1), tezrâq (1), tikkä (1), tiläk (1), tiş (1), titrâq (1), toğri (1), tozânli (1), turmuş (1), tutqun (1), tüş (1), uçqun (1), undäy (1), uvâl (1), uyätli (1), uzâqdän (1), uzun (1), ünsiz (1), üst (1), üstigä (1), üstünlik (1), vätän (1), vâqeä (1), vilâyät (1), visâl (1), yaxşilâb (1), yaqın (1), yaqındä (1), yänäyäm (1), yärä (1), yärämäs (1), yâqımlı (1), yâlgân (1), yãmân (1), yânâq (1), yâstıq (1), yâzuvçı (1), yengil (1), yığı (1), yigirmä (1), yogân (1), yoq (1), yolkä (1), yüzidän (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 3. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
21	1	21
17	1	17
16	1	16
12	1	12
11	1	11
10	1	10
9	3	27
8	5	40
7	4	28
6	8	48
5	13	65
4	19	76
3	33	99
2	80	160
1	275	275
Toplam	446	905

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 446 farklı adın kullanım sıklığı 905'tir. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 18, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: düm (18), köz (18), âppâq (12), gâp (12), üst (12), qol (10), âdâm (9), bâlâ (9), emäs (8), keyin (8), köyläk (8), yänä (8), baş (7), bulut (7), hämmäsi (7), kün (7), mäktäb (7), nimägä (7), yil (7), ayâl (6), negädır (6), sämâlyät (6), yoq (6), âhäng (5), âld (5), âvâz (5), bâr (5), imtihân (5), köpri (5), yaxşı (5), âq (4), birdän (4), eng (4), hãmân (4), heç (4), ikki (4), qurälây

(4), nârsâ (4), on (4), pâst (4), rel's (4), sinf (4), şışâ (4), şundây (4), tângâ (4), tâmân (4), tüfli (4), zum (4), âllânimâ (3), âsmân (3), birinçi (3), çirâyli (3), dârs (3), dârvâzâ (3), ertälâb (3), göyâ (3), xuddi (3), institut (3), iztirâb (3), kâft (3), keçâ (3), kişi (3), külgî ~ külgü (3), qız (3), lâb (3), märtâ (3), mäsälân (3), muhâbbât (3), nâri (3), nâzâr (3), negâ (3), nimâ (3), orin (3), ot (3), päyt (3), sâç (3), suv (3), şiddât (3), şpâl (3), şunçâ (3), ümr (3), vucud (3), yâq (3), aerâpârt (2), âhmâqânâ (2), âlpâz (2), âmällâb (2), anıq (2), âtrâf (2), ävvâl (2), âğız (2), âxırğı (2), âlis (2), âyâq (2), bâğıç (2), bâsıq (2), bâyâ (2), bepârvâ (2), bepisândlik (2), beş (2), bilâğân (2), birân (2), bittâ (2), bunaqa (2), bundây (2), bütün (2), çindân (2), demäk (2), erkäk (2), ertâsi (2), faqat (2), gârâv (2), gâzetâ (2), hâliyâm (2), hâr (2), xabâr (2), xâs (2), xâtin (2), xâtircâm (2), xıyâl (2), keskin (2), kimyâ (2), köçâ (2), köngil (2), qaçân (2), qadâm (2), qalây (2), qalb (2), qayâqqa (2), qırrâdâr (2), qıyâfâ (2), mälâk (2), mâzmun (2), muvâzânât (2), nâriğı (2), nâriyâq (2), oxşâş (2), oqıtuvçi (2), öktâm (2), partâ (2), ropärâ (2), sävâl (2), sekin (2), sekündânt (2), sinfdâş (2), şârpâ (2), şunaqa (2), tağın (2), tâş (2), tinçilik (2), tiyin (2), tosâtdân (2), tuyğu (2), tüfâyli (2), üç (2), vinâ (2), yâmgır (2), yâqa (2), yelkä (2), yigit (2), yuqâri (2), yüräk (2), äcâb (1), äcdâr (1), aççıq (1), ädres (1), äfsânäviy (1), äft (1), ähmâq (1), axır (1), äkä (1), alâqa (1), ällâqaçân (1), ällâqaysi (1), ärmânli (1), äsli (1), ätâmân (1), äyânçli (1), äzâb (1), açığı (1), âğır (1), âqşâm (1), âlçâ (1), âldidân (1), âlğa (1), âlim (1), âmân (1), ârt (1), ârzumândlik (1), âsân (1), âst (1), âşiq (1), âşnâçilik (1), ây (1), âynâ (1), âz (1), bâhs (1), bândit (1), bättâr (1), bâqış (1), bâriçâ (1), bätqâqlık (1), bâyâgi (1), beciz (1), befâhmlik (1), behüş (1), bekârgâ (1), bel (1), bemâ'ni (1), bepisând (1), betân (1), bezâri (1), bilâğânlik (1), biläk (1), birgâ (1), biri (1), birpäs (1), bor (1), boy (1), bultur (1), bunçâlik (1), bundâq (1), buyân (1), cäfâ (1), câhl (1), cäsâd (1), cävâb (1), cây (1), cirkänç (1), cörttgâ (1), çaqa (1), çaqqân (1), çämâsi (1), çağli (1), çâr (1), çârâ (1), çirt (1), çiziq (1), çüçmâl (1), dâhşât (1), dârrâv (1), dâim (1), dâktârlik (1), dârbâz (1), dissertâtsiyâ (1), dordâq (1), durust (1), egâ (1), ehtimâl (1), ehtiyâtkârlık (1), erkâ (1), erkäkçâ (1), ertâ (1), es (1), eşik (1), fälâk (1), fân (1), fârmulâ (1), fe'1 (1), fursât (1), gâlvârs (1), gözâl (1), gözällik (1), gudâk (1), günâh (1), galvâ (1), häfsäläsizlik (1), häftâ (1), hämşirâ (1), hânüz (1), härçänd (1), härqalây (1), hättâ (1), häyât (1), häyrân (1), häzil (1), häzirginâ (1), hid (1), hüş (1), xat (1), xayâlân (1), xudâ (1), xunük (1), iç (1), ifâdâ (1), ikkälâ (1), ikkâvi (1), ilâc (1), ilgâri (1), illyüminâtâr (1), ilmiy (1), incener (1), is (1), ism (1), issiq (1), istehzâ (1), istehzâli (1), işânç (1), iyun' (1), iz (1), käyf (1), keç (1), kerâklik (1), kibârânâ (1), kimyâviy (1), kinâyâ (1), kinâyâli (1), köp (1), köpçilik (1), künârâ (1), kürs (1), qaçândir (1),

qamışzâr (1), qançä (1), qandâq (1), qani (1), qarşi (1), qarşisidä (1), qayâq (1), qayâqdä (1), qayâqdän (1), qaysär (1), qaytägä (1), qâidä (1), qâq (1), qân (1), qârâmây (1), qâş (1), qısmät (1), qopâl (1), qorquv (1), qulâq (1), quruq (1), quvânç (1), quvlik (1), quyuq (1), lıqıldâq (1), mädâr (1), mağrur (1), mälâhät (1), mänzärä (1), mäsälä (1), mäy (1), mäyli (1), mäzut (1), mâtâr (1), mislsiz (1), miyâ (1), muallaq (1), muämmâ (1), mutlaqâ (1), müddät (1), müşköl (1), müttäsıl (1), näfrät (1), nähâtki (1), nâqulây (1), nâm (1), nânzâdlik (1), nuqul (1), oğıl (1), oninçi (1), ormân (1), ortä (1), ortâq (1), ot (1), oyun (1), ozän (1), ökinç (1), öktämlik (1), pällä (1), päncärä (1), pästlik (1), päypâq (1), pâl (1), päyezd (1), peşänä (1), räşk (1), râst (1), rezervuar (1), säfär (1), säxâvät (1), särätân (1), säät (1), sävuq (1), sävuqqân (1), sävuqqânlik (1), sekündäntlik (1), sinâvçän (1), sinçikläb (1), sirä (1), songgi (1), süyänçiq (1), şänbä (1), şekilli (1), şiddätli (1), şitâb (1), şortäng (1), şunçälik (1), şundäginä (1), tábässüm (1), taxta (1), tāmām (1), tāsādifän (1), täsmä (1), täşqari (1), tâğ (1), tälei (1), tāmçi (1), tāvuş (1), teplāvâz (1), teräk (1), teskâri (1), tez (1), tibbiyât (1), todä (1), toğân (1), toğri (1), tongıç (1), toy (1), tönkämıcâz (1), törtinçi (1), trānspärt (1), tumän (1), tumänlik (1), turq (1), tülki (1), tüş (1), unaqa (1), ustāmân (1), uzâq (1), uzâqdän (1), ülkän (1), üy (1), vagân (1), väziyät (1), vâqeä (1), vıqârli (1), viyt (1), yaqın (1), yaqındä (1), yaqındän (1), yälängâyâq (1), yänâyäm (1), yängi (1), yäprâq (1), yärim (1), yäşirin (1), yâlgız (1), yāmānlik (1), yānbâş (1), yānqâzıq (1), yigitçäsığä (1), yirtıq (1), yol (1), yoläk (1), yolkä (1), zükkâ (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 4. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
18	2	36
12	3	36
10	1	10
9	2	18
8	4	32
7	7	49
6	4	24
5	7	35
4	18	72
3	35	108
2	79	158
1	296	296
Toplam	458	874

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 458 farklı adın kullanım sıklığı 874'tür. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.1.1.2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar

a. Muhabbat

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 4, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Dört Anlamlı Sözcük Yapısındaki Ad: yer (10)

Üç Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar: bir (18), üst (12)

İki Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar: endi (11), yol (11), baş (8), yüz (8), âyâq (6), âtrâf (5), ârqa (5), hämmä (5), kişi (5), päst (5), âdäm (4), hämân (4), tolqın (4), keräk (3), kök (3), ot (3), şärpä (3), âld (2), häzin (2), xazân (2), xâtirä (2), kâbinä (2), quyuq (2), sel (2), uzâq (2), yân (2)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 5. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Muhabbat)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	10
3	2	30
2	26	111
Toplam	29	151

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 29 farklı adın kullanım sıklığı 151'dir. Tabloda sol taraf adların kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane ad olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan adların sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 4, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Dört Anlamlı Sözcük Yapısındaki Ad: bir (11)

Üç Anlamalı Sözcük Yapısındaki Adlar: ârâ (3), yol (3)

İki Anlamalı Sözcük Yapısındaki Adlar: üy (7), yänä (6), endi (5), yâlgız (4), âdâm (3), bâş (3), hämmâ (3), qandäydir (3), oşändä (3), axır (2), dârd (2), häli (2), xayâl (2), köp (2), yer (2)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 6. Çok Anlamalı Sözcük Yapısındaki Adlar (Baxt)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	11
3	2	6
2	15	49
Toplam	18	66

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 18 farklı adın kullanım sıklığı 66'dır. Tabloda sol taraf adların kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane ad olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan adların sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 4, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Dört Anlamalı Sözcük Yapısındaki Ad: bir (24)

Üç Anlamalı Sözcük Yapısındaki Adlar: yer (10), xayâl (7), ârqa (3)

İki Anlamalı Sözcük Yapısındaki Adlar: endi (12), yänä (10), yân (9), âdâm (8), âld (7), häli (6), iç (6), ot (6), älläqandäy (5), bâş (5), keräk (5), pästäk (5), âqşâm (4), läb (4), mäyli (4), ârâ (3), daqıqä (3), eng (3), kişi (3), nâquläy (3), yüz (3), ämäliyât (2), iltimâs (2), quyuq (2), mähkäm (2), tä'nä (2), yâlgız (2)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 7. Çok Anlamalı Sözcük Yapısındaki Adlar (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	24
3	3	20
2	27	126
Toplam	31	170

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 31 farklı adın kullanım sıklığı 170'tir. Tabloda sol taraf adların kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane ad olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan adların sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adlar en fazla 3, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Üç Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar: bir (18), hämmä (6), iş (4)

İki Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar: keräk (7), yer (7), yüz (7), oşändä (6), ärä (5), ärqa (5), endi (5), qandäydir (4), hâzir (3), yân (3), aqalli (2), älläqandäy (2), änçä (2), bolmäsä (2), cinni (2), xayâl (2), şunçäki (2)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 8. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
3	3	28
2	17	66
Toplam	20	94

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 20 farklı adın kullanım sıklığı 94'tür. Tabloda sol taraf adların kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane ad olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan adların sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.1.2. Söz Öbeği Yapısındaki Adlar

Söz öbeği yapısındaki adlar tek anlamlı ve çok anlamlı olarak incelenmiştir. Ancak metinlerde çok anlamlı söz öbeği yapısındaki adlara rastlanmamış, sadece tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adlar tespit edilmiştir.

1.1.2.1. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar

a. Muhabbat

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adlar en fazla 5, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: heç nimä (5), häli häm ~ häliyäm (3), heç kim (3), bir âgız (2), bir märtä (2), çoqqı sâqâl (2), heç qaçân

(2), heç qayâq (2), kättä yol (2), äks sädâ (1), bir näfäs (1), bir vaqtlär (1), bir zum (1), cıqqa suv (1), ertä tâng (1), hämmä närsä (1), köz ongi (1), kün boyi (1), tolin ây (1), yärim keçä (1), zärb bilän (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 9. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Muhabbat)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
5	1	5
3	2	6
2	6	12
1	12	12
Toplam	21	35

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 21 farklı adın kullanım sıklığı 35'tir. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki adların kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği olduğunu, sağ taraf ise tekrarlanan söz öbeklerinin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adlar en fazla 8, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: yängi yıl (8), âyâq ماشینä (2), här gäl (2), här küni (2), marşrut täksi ~ marşrutkä (2), bir âğız (1), bir küni (1), bir märtä (1), bir nimä (1), bir yärim (1), bir yolä (1), bir zum (1), ertä bahâr (1), heç qursä (1), keç küz (1), köngli yärim (1), köp ötmäy (1), köz yâşi (1), nimä gäp (1), nimä uçün (1), on âlti (1), tez yärdäm ماشینäsi (1), yaxşi niyätli (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 10. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Baxt)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
8	1	8
2	4	8
1	18	18
Toplam	23	34

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 23 farklı adın kullanım sıklığı 34'tür. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki adların kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği olduğunu, sağ taraf ise tekrarlanan söz öbeklerinin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adlar en fazla 2, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: bir lāhzā (2), bir mārta (2), bir nimā (2), heç kim (2), heç qaçān (2), heç nimā (2), köz ongi (2), nimā uçün (2), bir āz (1), bir xıl (1), bir vaqt (1), bir yolā (1), bir zum (1), bitiruvçilār keçāsi (1), cān-cāhdi bilān (1), çārās köz (1), hār bir (1), hār dāim (1), hār gāl (1), heç nārsā (1), küni keçā (1), on beş (1), şu bilān birgā (1), tört-beş āğız (1), turmuş ortāğı (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 11. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
2	8	16
1	17	17
Toplam	25	33

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 25 farklı adın kullanım sıklığı 33'tür. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki adların kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği olduğunu, sağ taraf ise tekrarlanan söz öbeklerinin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adlar en fazla 7, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: temir yol (7), şu qadār (4), bir mārta (3), bir zum (3), köz ongi (3), on sākkiz (3), bir mähāl (2), hār gāl (2), heç kim (2), ārā açıq (1), bir xıl (1), bir neçā (1), bir nimā (1), bu qadār (1), hār qayāqqa (1), heç nimā (1), on törtinçi (1), oşā zāhāti (1), şāhri āzim (1), yārim keçā (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 12. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
7	1	7
4	1	4
3	4	12
2	3	6
1	11	11
Toplam	20	40

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 20 farklı adın kullanım sıklığı 40'tır. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki adların kaç kez

tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği olduğunu, sağ taraf ise tekrarlanan söz öbeklerinin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.2. EYLEMLER

“Eylem, varlıkların yaptıkları işleri, devimleri, kılışları ya da onlarla ilgili oluşları, yargıları zamana ve kişiye bağlayarak anlatan sözcüklerdir” Gencan (1979: 271).

Eylemler, sözcük yapısındaki eylemler ve söz öbeği yapısındaki eylemler olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

1.2.1. Sözcük Yapısındaki Eylemler

Sözcük yapısındaki eylemler, tek anlamlı ve çok anlamlı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

1.2.1.1. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler

a. Muhabbat

Tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 23, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: e- (23), körin- (15), qarä- (12), ket- (11), tüşün- (8), cilmäy- (7), buril- (5), eşit- (5), otir- (5), oylä- (5), uxlä- (5), yügür- (5), yür- (5), qayt- (4), piçirlä- (4), tikil- (4), uygân- (4), alış- (3), anqı- (3), çâp- (3), gâpir- (3), kir- (3), kiy- (3), qıl- (3), silä- (3), tökil- (3), äylän- (2), aç- (2), âqar- (2), ârälä- (2), boğıl- (2), bopti (2), cänlän- (2), çinqır-(2), egil- (2), häyıq- (2), işlä- (2), it- (2), kül- (2), qamâştir- (2), qâç- (2), qâräy- (2), qârângiläş- (2), qızär- (2), lāvillä- (2), muzlä- (2), säkrä- (2), seskän- (2), şävullä- (2), şivirlä- (2), teg- (2), tik- (2), tirä- (2), titrä- (2), uçrä- (2), unut- (2), uşlä- (2), uzâqläş- (2), yât- (2), yeç- (2), yoqâl- (2), äcrät- (1), äkillä- (1), ärt- (1), äyiril- (1), ârt- (1), âsiltir- (1), ât- (1), bâğlä- (1), bâğlän- (1), bâq- (1), bät- (1), bilin- (1), bitir- (1), burkän- (1), cüncik- (1), çäl- (1), çağır- (1), çängit- (1), çäraqlä- (1), çärçä- (1), çekin- (1), çimir- (1), çoçit- (1), çoz- (1), eg- (1), egällä- (1), ergäştir- (1), eslä- (1), gümbirlä- (1), güpillä- (1), gürkirä- (1), güvillä- (1), gıyqıllä- (1), hälläslä- (1), hängrä- (1), hävälä- (1), häydä- (1), häyqır- (1), hilpirä- (1), hilpirät- (1), hisäblä- (1), xählä- (1), xırillä- (1), xorsin- (1), ikkilän- (1), imillä- (1), indä- (1), isi- (1), işän- (1), itar- (1), keç- (1), ker- (1), köç- (1), kömil- (1), kötär- (1), qağıllä- (1), qalqı- (1), qaltirä- (1), qatnä- (1), qayir- (1), qâqıl- (1), qâl- (1), qâldir- (1), qıçqır- (1), qımti- (1), qıstä- (1), qondir- (1), qorq- (1), qoş- (1), quçaqlä- (1),

quri- (1), qutur- (1), quvân- (1), quy- (1), quyil- (1), mä'rä- (1), mölcällä- (1), nâli- (1), oqçi- (1), ornäş- (1), otkäzil- (1), otlä- (1), oynät- (1), öl- (1), öpiş- (1), ör- (1), päsäytir- (1), pästläş- (1), püflä- (1), särgay- (1), sävälä- (1), sâç- (1), sâğ- (1), sekinläş- (1), silkin- (1), sindir- (1), sirğan- (1), solğınläş- (1), soy- (1), sudrä- (1), süyän- (1), süz- (1), süz- (1), şaş- (1), şitirlä- (1), şumşäy- (1), täni- (1), taraqlä- (1), tärsäkilä- (1), tekislä- (1), terlä- (1), tıqıl- (1), tipirçilä- (1), toğrilä- (1), tol- (1), tozi- (1), tuyul- (1), tüşüntir- (1), uçrät- (1), uviş- (1), uzil- (1), üziş- (1), yaxlä- (1), yälin- (1), yältillä- (1), yärqırä- (1), yâğ- (1), yâpiş- (1), yâpiştir- (1), yet- (1), yıgıştir- (1), yumälä- (1), yut- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 13. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
23	1	23
15	1	15
12	1	12
11	1	11
8	1	8
7	1	7
5	7	35
4	4	16
3	9	27
2	35	70
1	133	133
Toplam	194	357

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 194 farklı eylemin kullanım sıklığı 357'dir. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 29, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: e- (29), äyt- (8), tüşün- (6), yığlä- (6), kel- (5), qıl- (5), otir- (5), yâq- (5), bâr- (4), qayt- (4), oxşä- (4), çidä- (3), eşit- (3), xâhlä- (3), küt- (3), qarä- (3), oylä- (3), tik- (3), yäşä- (3), âç- (2), âl- (2), âsil- (2), bil- (2), bildir- (2), eslä- (2), iç- (2), qaytär- (2), quçaqlä- (2), oqı- (2), oy- (2), öl- (2), öp- (2), pâyälä- (2), tälpin- (2), tâp- (2), tâpşir- (2), tırqırä- (2), toxtä- (2), uxlä- (2), uygân- (2), üylän- (2), yängrä- (2), yâğıl- (2), yuv- (2), ärt- (1), äyblä- (1), äyni- (1), äbkel- (1), äbket- (1), äçil- (1), âş- (1), bâbillä- (1), bâğlän- (1), bâriş- (1),

bāşlā- (1), bezāt- (1), bōl- (1), burkān- (1), buz- (1), cārānglā- (1), cilmāy- (1), çuqurlāştir- (1), egil- (1), elit- (1), entik- (1), eplā- (1), ergāştir- (1), güllā- (1), ğıçırılā- (1), häydā- (1), häydāl- (1), xorlā- (1), xorsin- (1), imlā- (1), işāntir- (1), işqalā- (1), kömäklāş- (1), körin- (1), köriş- (1), kötār- (1), kül- (1), küliş- (1), küyün- (1), qatnā- (1), qaynā- (1), qāp- (1), qāt- (1), qıçqır- (1), qoy- (1), quri- (1), quvān- (1), mungāy- (1), mührlān- (1), orā- (1), oylān- (1), oynā- (1), örgān- (1), sānç- (1), sāl- (1), sehlān- (1), sez- (1), silā- (1), sorā- (1), süriştir- (1), süyün- (1), süz- (1), şāş- (1), tā'kidlā- (1), tāni- (1), tāniş- (1), tärsākilā- (1), tārt- (1), terlā- (1), termil- (1), tezlāştir- (1), tıq- (1), tinçi- (1), tök- (1), tutil- (1), tüş- (1), uç- (1), ulā- (1), ur- (1), uygāt- (1), uzat- (1), ülāş- (1), ülgür- (1), yān- (1), yāp- (1), yāpiril- (1), yāpiş- (1), yāz- (1), yetāklāş- (1), yığ- (1), yığıştir- (1), yut- (1), yuvin- (1), yügür- (1), yüpāt- (1), zırqıllā- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 14. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Baxt)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
29	1	29
8	1	8
6	2	12
5	4	20
4	3	12
3	8	24
2	25	50
1	96	96
Toplam	140	251

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 140 farklı eylemin kullanım sıklığı 251'dir. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 27, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: e- (27), bil- (21), qarā- (12), otir- (12), tikel- (11), bār- (10), ğāpir- (8), yığlā- (8), äyt- (7), eşit- (7), işān- (7), qıl- (7), indā- (6), toxtā- (6), uşlā- (6), cāvdirā- (5), özgār- (5), kir- (4), qayt- (4), titrā- (4), tüşün- (4), yuvin- (4), cilmāy- (3), xayrlāş- (3), il- (3), kötār- (3), oylā- (3), ögiril- (3), sorā- (3), yāz- (3), älānglā- (2), äsrā- (2), bās- (2), çağır- (2), çoçi- (2), çonqay- (2), çulğa- (2), çuqurlāştir- (2), esānkirā- (2), häyqır- (2), ilcāy- (2), işlā- (2),

körin- (2), kül- (2), küzät- (2), qalqı- (2), qaltirä- (2), qâldir- (2), qâplä- (2), qârângılâş- (2), qızär- (2), qon- (2), qoşil- (2), şâvillä- (2), täni- (2), teg- (2), uçrät- (2), varaqlä- (2), yaqımlâş- (2), yâşä- (2), yiltillä- (2), älängälän- (1), älängälät- (1), äliş- (1), älmâş- (1), äräläş- (1), äräzlä- (1), ärdâqlä- (1), ärzi- (1), ätä- (1), äyä- (1), äylän- (1), äyiril- (1), âç- (1), âsil- (1), âş- (1), âvut- (1), bâq- (1), bâsil- (1), bitir- (1), boysun- (1), bölüş- (1), buz- (1), cäränglä- (1), cänlän- (1), çaqnä- (1), çigälläş- (1), çimir- (1), çoz- (1), dâvdirä- (1), eg- (1), egällä- (1), egil- (1), engäş- (1), entik- (1), eplä- (1), gändiräklä- (1), gäpläş- (1), ğıçırlä- (1), häydä- (1), häzilläş- (1), hisâblä- (1), xavâtirlän- (1), xâhlä- (1), xorsin- (1), ikkilän- (1), keçik- (1), kifâyälän- (1), körsät- (1), kötäiril- (1), küçäy- (1), küttir- (1), küyün- (1), qaynä- (1), qayril- (1), qâräy- (1), qât- (1), qıdır- (1), qımirlä- (1), qımti- (1), qırsillä- (1), qıs- (1), qısil- (1), qızit- (1), quri- (1), quril- (1), quvân- (1), lä'nätlä- (1), näfrätlä- (1), oxşä- (1), ornâş- (1), otqaz- (1), oy- (1), oyläntir- (1), oynä- (1), örtän- (1), päsäy- (1), pırpırä- (1), senlä- (1), serräy- (1), sevin- (1), sidir- (1), siltä- (1), siltän- (1), sinä- (1), singi- (1), sirğal- (1), siypälä- (1), sizlä- (1), sudrä- (1), suq- (1), şängillä- (1), şivirlä- (1), taq- (1), täşlä- (1), tām- (1), tâpşir- (1), teg- (1), tiriş- (1), toğrilä- (1), tol- (1), tolğan- (1), tök- (1), tökil- (1), tut- (2), tutämlä- (1), uçir- (1), uçrâş- (1), ulâqtir- (1), unut- (1), urin- (1), uyäl- (1), uygân- (1), uzat- (1), ülgür- (1), üz- (1), vidäläş- (1), yälä- (1), yälin- (1), yänğliş- (1), yängrät- (1), yärâş- (1), ye- (1), yığıştir- (1), yubâr- (1), yumälä- (1), yut- (1), yuv- (1), yügür- (1), yüpän- (1), yüpät- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 15. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
27	1	27
21	1	21
12	2	24
11	1	11
10	1	10
8	2	16
7	4	28
6	3	18
5	2	10
4	5	20
3	8	24
2	31	62
1	129	129
Toplam	190	400

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 190 farklı eylemin kullanım sıklığı 400'dür. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını,

orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 39, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: e- (39), qarä- (19), äyt- (10), kül- (10), otir- (9), eşit- (8), qıl- (7), gäpir- (6), bär- (5), buril- (5), ögir- (5), yür- (5), güvillä- (4), ilcäy- (4), körin- (4), oylä- (4), tikil- (4), ängräy- (3), ärt- (3), baqır- (3), çaqır- (3), çomil- (3), çozil- (3), işän- (3), kiy- (3), qâräy- (3), qızı- (3), oxşä- (3), öl- (3), sorä- (3), täşlä- (3), tilä- (3), tut- (3), yän- (3), anqı- (2), äylän- (2), cirkän- (2), çalgıt- (2), çoz- (2), dorillä- (2), esänkirä- (2), gäpläş- (2), icirgan- (2), iç- (2), külimsirä- (2), qaç- (2), näfrätlän- (2), özgär- (2), päyqa- (2), saqlä- (2), sev- (2), sön- (2), şaş- (2), täni- (2), tãp- (2), tuğıl- (2), türmäklä- (2), tüşün- (2), tüşüntir- (2), unut- (2), urin- (2), üylän- (2), yet- (2), yetäkläş- (2), yıglä- (2), açış- (1), äräzlä- (1), ärzi- (1), äbket- (1), aç- (1), ägri- (1), äqar- (1), ätil- (1), bağışlä- (1), bäs- (1), bästir- (1), belän- (1), ber- (1), betänlä- (1), bit- (1), böl- (1), cänlän- (1), cilpänglä- (1), cirillä- (1), cizillä- (1), cönä- (1), çaqnä- (1), çimir- (1), çirillät- (1), çök- (1), çökkälä- (1), dumälä- (1), egil- (1), engäş- (1), eslä- (1), güldürä- (1), gıcilläş- (1), hänsirä- (1), häyıq- (1), häyrätlän- (1), indä- (1), ingrä- (1), işlä- (1), itär- (1), keçir- (1), köpiklän- (1), körış- (1), kötär- (1), küt- (1), kütil- (1), küyün- (1), qaqsät- (1), qari- (1), qarângıläş- (1), qävçirä- (1), qıçqır- (1), qıyälä- (1), qızär- (1), qorq- (1), qoşil- (1), qulqıllät- (1), qutul- (1), quvân- (1), lipillä- (1), loqıllä- (1), min- (1), muzlä- (1), nãli- (1), ornät- (1), oynä- (1), ögiril- (1), öldir- (1), säçrä- (1), särgay- (1), sensirä- (1), sız- (1), silkin- (1), sin- (1), sinä- (1), sizlä- (1), sök- (1), sudrä- (1), süriştir- (1), süyä- (1), süyän- (1), süyün- (1), şangıllä- (1), täkrärlä- (1), tänlä- (1), tarqal- (1), tãpşir- (1), täräy- (1), tãş- (1), tirä- (1), tiriştir- (1), titrä- (1), toxtä- (1), toliş- (1), uçir- (1), uçräş- (1), uçrät- (1), ulãqtir- (1), ur- (1), uşlä- (1), vidäläş- (1), vişillä- (1), yaqınläş- (1), yältirä- (1), yäşir- (1), yãq- (1), yãqlä- (1), yãpiril- (1), yät- (1), yâyil- (1), yetkär- (1), yıgıl- (1), yıqıl- (1), yirtil- (1), yoqâl- (1), yubär- (1), yum- (1), yügür- (1), yügürgilä- (1), yütin- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 16. Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Tekrar Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
39	1	39
19	1	19

Tablo 16. (Devam) Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

10	2	20
9	1	9
8	1	8
7	1	7
6	1	6
5	4	20
4	5	20
3	17	51
2	31	62
1	119	119
Toplam	184	380

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı sözcük yapısındaki 184 farklı eylemin kullanım sıklığı 380'dir. Tabloda sol taraf sözcüklerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sözcüklerin sayılarını, sağ taraf tekrarlanan sözcüklerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.2.1.2. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler

a. Muhabbat

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 6, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Altı Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylem: bol- (23)

Beş Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylem: kel- (10)

Dört Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler: başlä- (10), âl- (4)

Üç Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler: çiq- (9), taşlä- (8), yân- (6), çök- (3), ergâş- (3)

İki Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler: de- (17), bâr- (15), kör- (12), bil- (7), tur- (5), tüş- (5), toxtä- (4), entik- (3), qıs- (3), mudrä- (3), sez- (3), siltän- (3), târt- (3), bâs- (2), küt- (2), qon- (2), qoy- (2), orä- (2), öçir- (2), öt- (2), türt- (2), ur- (2)

Aşağıda söz konusu eserdeki çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 17. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
6	1	23
5	1	10
4	2	14
3	5	29

Tablo 17. (Devam) Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)

2	22	101
Toplam	31	177

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 31 farklı eylemin kullanım sıklığı 177'dir. Tabloda sol taraf eylemlerin kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane eylem olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan eylemlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 7, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Yedi Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylem: bol- (27)

Dört Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler: kir- (14), çık- (5)

Üç Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler: kör- (7), tut- (4), ber- (3), qâl- (3), yet- (3)

İki Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler: de- (13), öt- (7), yür- (6), bitir- (4), taşlä- (3), tozi- ~ tozğı- (3), ket- (2), tur- (2)

Aşağıda söz konusu eserdeki çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 18. Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Baxt)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
7	1	27
4	2	19
3	5	20
2	8	40
Toplam	16	106

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 16 farklı eylemin kullanım sıklığı 106'dır. Tabloda sol taraf eylemlerin kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane eylem olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan eylemlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 9, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Dokuz Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylem: bol- (30)

Sekiz Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylem: âl- (14)

Altı Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylem: tur- (17)

Beş Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: de- (35), kel- (19), tüş- (8)

Dört Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: çıq- (7)

Üç Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: ket- (15), başlä- (12), qâl- (8), qoy- (5), yür- (5), yet- (4), öt- (3)

İki Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: kör- (13), buril- (6), âq- (4), küt- (4), sez- (4), silkin- (4), yaşır- (4), ber- (3), lâvillâ- (3), oqı- (3), tâp- (3), târt- (3), cönâ- (2), sâl- (2), uç- (2), yân- (2), yâpiş- (2), yetâklâ- (2), yetiş- (2), yoqât- (2)

Aşağıda söz konusu eserdeki çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 19. Çok Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
9	1	30
8	1	14
6	1	17
5	3	62
4	1	7
3	7	52
2	20	70
Toplam	34	252

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 34 farklı eylemin kullanım sıklığı 252'dir. Tabloda sol taraf eylemlerin kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane eylem olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan eylemlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Eserde yer alan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemler en fazla 5, en az 2 anlamda kullanılmıştır. Bunlar anlamlarına ve sıklık sayılarına göre çoktan aza doğru şöyle sıralanmıştır:

Beş Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: bol- (23), çıq- (10)

Dört Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: de- (35), tur- (11), kel- (9), qâl- (8)

Üç Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: kör- (11), öt- (11), başla- (10), ket- (8), qoy- (6)

İki Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler: bil- (13), tüş- (7), âl- (5), süz- (5), uç- (5), oqı- (4), sez- (4), yâz- (4), âq- (3), bitir- (3), kir- (3), uygân- (3), yeç- (3), ât- (2), çängällä- (2), ğicimlä- (2), orä- (2), tårt- (2), termil- (2)

Aşağıda söz konusu eserdeki çok anlamlı sözcük yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 20. Çok Anlamalı Sözcük Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Farklı Anlam Sayıları	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
5	2	33
4	4	63
3	5	46
2	19	74
Toplam	30	216

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı sözcük yapısındaki 30 farklı eylemin kullanım sıklığı 216'dır. Tabloda sol taraf eylemlerin kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane eylem olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan eylemlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.2.2. Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)

“Türkçede bir ad veya eyleme yardımcı eylemlerden biri getirilerek oluşturulan söz öbeklerine birleşik eylem denir” (Karaağaç, 2013: 471).

Söz öbeği yapısındaki eylemler (birleşik eylemler), tek anlamlı ve çok anlamlı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

1.2.2.1. Tek Anlamalı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler

a. Muhabbat

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemler (birleşik eylemler) en fazla 3, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: çälqançä yât- (3), âlib çıq- (2), höl bol- (2), mäst qıl- (2), pãrvã qıl- (2), âlib ket- (1), ârzu qıl- (1), bäländ kötär- (1), bãzm qıl- (1), baş çäyqa- (1), başini quyi sâl- (1), cimcit bol- (1), cimib qâl- (1), cor bol- (1), çälqançä tüş- (1), dävrä qur- (1), ğarq bol- (1), hâsil qıl- (1), his qıl- (1), iltimâs qıl- (1), imâ qıl- (1), kättä qıl- (1), ornidän säkräb tur- (1), rãhat qıl- (1), şämä qıl- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 21. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
3	1	3
2	4	8
1	20	20
Toplam	25	31

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 25 farklı eylemin kullanım sıklığı 31'dir. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki eylemlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği (birleşik eylem) olduğunu, sağ taraf ise sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemler (birleşik eylemler) en fazla 2, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: âlib kel- (2), gâ'yib bol- (2), âlib ket- (1), his et- (1), xarxaşâ qıl- (1), xarid qıl- (1), xızmât qıl- (1), imtihân tâpşir- (1), isbât qıl- (1), kâmlık qıl- (1), mäst bol- (1), muâmälâ qıl- (1), müstacâb qıl- (1), oqışgâ kir- (1), tāmâm bol- (1), tāsävür qıl- (1), yârq et- (1), yüzigâ qalqı- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 22. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Baxt)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
2	2	4
1	16	16
Toplam	18	20

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 18 farklı eylemin kullanım sıklığı 20'dir. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki eylemlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği (birleşik eylem) olduğunu, sağ taraf ise sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemler (birleşik eylemler) en fazla 3, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: höl bol- (3), cävâb ber- (2), ehtiyât qıl- (2), gâ'yib bol- (2), haqârât qıl- (2), nâsib bol- (2), tâklif qıl- (2), baxtli bol- (1), çetgâ bur- (1), hâ'râkât qıl- (1), his qıl- (1),

xıyânät qıl- (1), imâ qıl- (1), imtihnâni tâpşir- (1), istihâlâ qıl- (1), keçirim sorâ- (1), kütib âl- (1), quruqqınâ qıl- (1), lâyıq bol- (1), lip-lip et- (1), mäcbur qıl- (1), mä'yüs bol- (1), nâz qıl- (1), oqışgâ kir- (1), ornidân säkrâb tur- (1), pârvâ qıl- (1), sârxuş qıl- (1), säyr qıl- (1), sâvğa qıl- (1), şämä qıl- (1), taqdim qıl- (1), tümâm bol- (1), tüş kör- (1), yâvqarâş qıl- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 23. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
3	1	3
2	6	12
1	27	27
Toplam	34	42

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 34 farklı eylemin kullanım sıklığı 42'dir. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki eylemlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği (birleşik eylem) olduğunu, sağ taraf ise sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemler (birleşik eylemler) en fazla 4, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: tüşidâ kör- / tüşlâridâ kör- (4), yaqın kel- (3), gârâv oynâ- (2), hâräkât qıl- (2), imâ qıl- (2), kâraxt bol- (2), tüş kör- (2), âlib ket- (1), ârzü qıl- (1), âvâzini bäländlât- (1), bäländ kötâr- (1), bezâr qıl- (1), bom-boş bol- (1), cävâb ber- (1), cimib qâl- (1), dävâm et- (1), gâyıb bol- (1), haqârât qıl- (1), hükm qıl- (1), kâmlık qıl- (1), keräk bol- (1), qâyıl qâldir- (1), qâyılmaqâm qıl- (1), lârzägâ sâl- (1), mülzâm bol- (1), mümkün bol- (1), ornidân säkrâb tur- (1), pâyda bol- (1), puşâyman bol- (1), säbr qıl- (1), tümâm bol- (1), täsävvür qıl- (1), tä'sir qıl- (1), yârq et- (1), yilt et- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 24. Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Tekrar Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	4
3	1	3
2	5	10
1	28	28
Toplam	35	45

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı söz öbeği yapısındaki 35 farklı eylemin kullanım sıklığı 45'tir. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki eylemlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane söz öbeği (birleşik eylem) olduğunu, sağ taraf ise sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.2.2.2. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler

a. Muhabbat

Eserde yer alan çok anlamlı söz öbeği yapısındaki eylem (birleşik eylem) 2 anlamda kullanılmıştır.

İki Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylem: täräng tårtil- (2)

Aşağıda söz konusu eserdeki çok anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 25. Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Muhabbat)

Farklı Anlam Sayıları	Söz Öbeği Sayıları	Sıklık Sayıları
2	1	2
Toplam	1	2

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok anlamlı söz öbeği yapısındaki 1 eylemin kullanım sıklığı 2'dir. Tabloda sol taraf söz öbeği yapısındaki eylemlerin kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane söz öbeği (birleşik eylem) olduğunu, sağ taraf ise sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Bu eserde çok anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlere (birleşik eylemler) rastlanmamıştır.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Bu eserde çok anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlere (birleşik eylemler) rastlanmamıştır.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Bu eserde çok anlamlı söz öbeği yapısındaki eylemlere (birleşik eylemler) rastlanmamıştır.

Asıl eylemi süreklilik, bitmişlik, çabukluk, kesinlik, yakınlık, eylemin sonucundan etkilenme gibi anlam yönünden etkileyen yardımcı eylemler bulunmaktadır. Bu eylemler, art eylemler (Karaman, 2021: 170) ve tasvirî eylemler

(Yıldırım, 2020: 213) olarak da adlandırılmaktadır. İncelediğimiz dört eserde sıklıkla karşılaştığımız bu eylemler ve onların sayısal verileri, her bir eser için ayrı olarak aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablolarda yer alan bu yardımcı eylemler, sıklık sayıları çoktan aza doğru sıralanmıştır. Sıklığı aynı olanlar alfabetik olarak sıralanmıştır. Tablolarda sol taraf yardımcı eylemleri, orta taraf yardımcı eylemlerin kullanıldığı sözcüklerin sayılarını, sağ taraf yardımcı eylemlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

Tablo 26. Yardımcı Eylemler (Muhabbat)

	Yardımcı Eylemler	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
1	ket-	29	41
2	qâl-	19	23
3	tur-	14	21
4	âl-	14	17
5	yubâr-	8	9
6	kel-	6	8
7	bâr-	7	7
8	qoy-	5	6
9	yür-	2	3
10	ber-	2	2
11	çiq-	2	2
12	otir-	2	2
13	yât-	2	2
14	öt-	1	1
15	tâşlä-	1	1
16	tüş-	1	1
Toplam	16	115	146

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 16 yardımcı eylem, 115 farklı sözcükle birlikte kullanılmıştır. Kullanılan yardımcı eylemlerin sıklıkları toplamı ise 146'dır.

Tablo 27. Yardımcı Eylemler (Baxt)

	Yardımcı Eylemler	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
1	qâl-	14	18
2	ket-	11	12
3	tur-	8	8
4	qoy-	7	7
5	âl-	5	5
6	kel-	3	5
7	çiq-	4	4
8	yât-	3	4
9	yubâr-	4	4
10	ber-	1	2

Tablo 27. (Devam) Yardımcı Eylemler (Baxt)

11	yür-	2	2
12	bâr-	1	1
13	sâl-	1	1
Toplam	13	64	73

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 13 yardımcı eylem, 64 farklı sözcükle birlikte kullanılmıştır. Kullanılan yardımcı eylemlerin sıklıkları toplamı ise 73'tür.

Tablo 28. Yardımcı Eylemler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

	Yardımcı Eylemler	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
1	ket-	21	29
2	qâl-	14	21
3	âl-	15	17
4	qoy-	14	17
5	tur-	12	17
6	yubâr-	7	10
7	yür-	7	8
8	kel-	5	5
9	bâr-	3	3
10	ber-	2	3
11	otir-	3	3
12	öt-	3	3
13	tüş-	3	3
14	çiq-	2	2
15	täşlä-	2	2
16	bol-	1	1
17	kör-	1	1
18	sâl-	1	1
Toplam	18	116	146

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 18 yardımcı eylem, 116 farklı sözcükle birlikte kullanılmıştır. Kullanılan yardımcı eylemlerin sıklıkları toplamı ise 146'dır.

Tablo 29. Yardımcı Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

	Yardımcı Eylemler	Sözcük Sayıları	Sıklık Sayıları
1	ket-	19	26
2	qâl-	19	23
3	tur-	13	18
4	yür-	6	8
5	bâr-	5	6
6	kel-	4	5
7	qoy-	5	5
8	yubâr-	5	5
9	yât-	4	4
10	âl-	3	3

Tablo 29. (Devam) Yardımcı Eylemler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

11	çiq-	2	3
12	bol-	2	2
13	öt-	2	2
14	kör-	1	1
15	qarä-	1	1
16	otir-	1	1
17	tüş-	1	1
18	yet-	1	1
Toplam	18	94	115

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 18 yardımcı eylem, 94 farklı sözcükle birlikte kullanılmıştır. Kullanılan yardımcı eylemlerin sıklıkları toplamı ise 115'tir.

1.3. KALIP SÖZLER

Bir dili konuşan kişilerin kendi aralarında anlam aktarmak amacıyla kullandıkları ve kullanabilecekleri bütün birimler, o dilin söz varlığını oluşturmaktadır (Gökdayı, 2019: 19). Türkçenin söz varlığında sözcüklerle birlikte atasözleri, deyimler, ikilemeler gibi kalıplaşmış sözler yer almaktadır. Bir toplumun maddi ve manevi değerlerini yansıtan kalıp sözler, dil öğreniminde ve kültürel etkileşimde önemli bir yere sahiptir.

Çalışmamızda kalıp sözler; atasözleri, deyimler, ikilemeler, ilişki sözleri, dualar ve beddualar olarak incelenmiştir. İncelediğimiz eserlerde atasözlerine rastlanmamıştır. Tespit ettiğimiz diğer kalıp sözler şu şekildedir:

1.3.1. Deyimler

Deyim; genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkili yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözdür (Hengirmen, 1999: 116).

Deyimler, tek anlamlı deyimler ve çok anlamlı deyimler olarak incelenmiştir.

1.3.1.1. Tek Anlamlı Deyimler

a. Muhabbat

Eserde tespit ettiğimiz tek anlamlı deyimler en fazla 3, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: qaddini râstlä- (3), başı äylän- (2), coş ur- (2), dünyâgä kel- (2), qulâq sâl- (2), nälä çek- (2), aqli yet- (1), âdäm qıl- (1), bağrigä bäs- (1), başını âlib ket- (1), cilâvini yoqât- (1), coş ur- (1), duç kel- (1), esini täni- (1), hävâ açıl- (1), kim qoyibdi (1), köngli çök- (1),

köngli ğaş bol- (1), köz yum- (1), közgä täşlä- (1), közi tin- (1), közläri ilin- (1), qah-qah ur- (1), qol siltä- (1), läb bäs- (1), läyläk qılıb qoy- (1), məcəli kelmä- (1), năfəsi qıs- (1), năfəsi tıqıl- (1), năs çek- (1), öldigä çıkar- (1), özigä kel- (1), raqs tüş- (1), sâyasını bäs- (1), şägird tüş- (1), tiz çök- (1), uyqugä ket- (1), üstün kel- (1), vâyägä yetküz- (1), yaxşı kör- (1), yüräk hâvuçlä- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı deyimlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 30. Tek Anlamlı Deyimler (Muhabbat)

Tekrar Sayıları	Deyimlerin Sayıları	Sıklık Sayıları
3	1	3
2	5	10
1	35	35
Toplam	41	48

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı 41 farklı deyim kullanım sıklığı 48'dir. Tabloda sol taraf deyimlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane deyim olduğunu, sağ taraf deyimlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

b. Baxt

Eserde tespit ettiğimiz tek anlamlı deyimler en fazla 2, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: esini tani- (2), tüşigä kir- (2), yaxşı kör- (2), ädâ bol- (1), aqli yet- (1), âbro tâp- (1), âdâm qıl- (1), bağrigä bäs- (1), baxti açıl- (1), bəri bir (1), bir yâqlik bol- (1), cähli çıq- (1), esdän âğ- (1), esidä qâl- (1), eşik qâq- (1), ğaşi kel- (1), xafâ bol- (1), xayâlgä çöm- (1), xayâligä kel- (1), işkâl ârttir- (1), kättä köçä (1), kim bilsin (1), köngli bom-boş bol- (1), qadâm qoy- (1), qah-qah ur- (1), qasäm iç- (1), qaysi küni (1), läbi çoççây- (1), mälâmätgä qâl- (1), mehr qoy- (1), munis bol- (1), ruhi şâd bol- (1), sâvuq ur- (1), şävqın sâl- (1), tinçlik bermä- (1), turmuşi buzil- (1), tutqıç ber- (1), vâ'dä ber- (1), yetim qıl- (1), yulduzläri toğri kel- (1), yürägi köksidän âtil- (1), yürägi qalqı- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı deyimlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 31. Tek Anlamlı Deyimler (Baxt)

Tekrar Sayıları	Deyimlerin Sayıları	Sıklık Sayıları
2	3	6
1	39	39
Toplam	42	45

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı 42 farklı deyim kullanım sıklığı 45'tir. Tabloda sol taraf deyimlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane deyim olduğunu, sağ taraf deyimlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Eserde tespit ettiğimiz tek anlamlı deyimler en fazla 6, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: yaxşı kör- (6), häyrân bol- (3), rängi öç- (3), baş silki- (2), negä endi / nimägä endi (2), şaxt bilän (2), älämini âl- (1), älik âl- (1), ârâ ber- (1), âstin-üstün qıl- (1), âyâq qoy- (1), bätäng keltir- (1), başını quyi sâl- (1), cây ber- (1), çippä bitir- (1), dâş ber- (1), duv etib (1), ergä tek- (1), e'tibâr ber- (1), hâli qâlmâ- (1), his uygân- (1), hücümgä öt- (1), xafâ bol- (1), xafâ qıl- (1), xalaqıt ber- (1), xayâl sür- (1), xayâlgä bâr- (1), xayâli qâl- (1), xayâlini yığıştir- (1), köngil qoy- (1), könglini behüd qıl- (1), közi mâşdek açıl- (1), közi tüş- (1), közlärini qadâ- (1), közlärini tik- (1), qadâm bäs- (1), qaddini râstlä- (1), qandây qilib (1), qaysi küni (1), qâşini uçir- (1), quyib qoygânde (1), lip etib (1), mâcbur bol- (1), mädâri quri- (1), nâvbât ber- (1), nâzâr taşlä- (1), nimä bolsâ hâm (1), özigä kel- (1), özini bäs- (1), pârvâz et- (1), pıq etib kül- (1), puçgä çıq- (1), râzm sâl- (1), sâlâm ber- (1), şundây qilib (1), tili kâlimägä kelmâ- (1), tuyâğingni şıqıllât- (1), uf târt- (1), ümidingni üz- (1), üzr sorâ- (1), yârdäm ber- (1), yol qoy- (1), yürägi cız et- (1), yürägini örtä- (1), yürägini tilimlä- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı deyimlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 32. Tek Anlamlı Deyimler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	Deyimlerin Sayıları	Sıklık Sayıları
6	1	6
3	2	6
2	3	6
1	59	59
Toplam	65	77

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı 65 farklı deyim kullanım sıklığı 77'dir. Tabloda sol taraf deyimlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane deyim olduğunu, sağ taraf deyimlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Eserde tespit ettiğimiz tek anlamlı deyimler en fazla 6, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: tüşigä kir- / tüşlärigä kir- (6), källä taşlä- (3), özigä kel- (3), ağzidän çıq- (2), başını quyi sâl- (2), közgä taşlä- (2), qaddini rästlä- (2), rängi öç- / rängi quv öç- (2), turmuşgä çıq- (2), yaxşı kör- (2), yâmân kör- (2), äksigä âl- (1), äräväsini târt- (1), âmâdi çâp- (1), bəri bir (1), başigä ur- (1), befarq qarä- (1), bekâr äyt- (1), bir yâqlık qıl- (1), cân hâlät-dä (1), cändän toy- (1), cünbüşgä kel- (1), çäng bäs- (1), çarx ur- (1), çüv tüş- (1), doppi târ kel- (1), dümini likillät- (1), esidän çıq- (1), esigä tüş- (1), e'tibâr ber- (1), gäpni äyläntir- (1), gäpni köpâyitir- (1), häyrân qâl- (1), köngil qoy- (1), köz-köz qıl- (1), köz onigä kel- (1), közdän keçir- (1), közi yet- (1), qadrigä yet- (1), qani endi (1), qol silkit- (1), qol siltä- (1), qolini paxsä qıl- (1), qulâq sâl- (1), laqab âl- (1), laqab qoy- (1), miyäsi açi- (1), mulâyim târt- (1), nâfäs âl- (1), nâfäsi içigä tüş- (1), nâfäsni âl- (1), oygä tâl- (1), özini tut- (1), sâyä sâl- (1), signal ber- (1), sillä qurit- (1), täyyärgärlik kör- (1), tâşingni ter (1), tegirmängä tüşsä bütün çıq- (1), tili barmä- (1), uyqugä ket- (1), yürägi ârqagä târt- (1), yürägi ciz et- (1), yürägi gürsilläb ur- (1), yürägi pöküllä- (1)

Aşağıda söz konusu eserdeki tek anlamlı deyimlerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 33. Tek Anlamlı Deyimler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Tekrar Sayıları	Deyimlerin Sayıları	Sıklık Sayıları
6	1	6
3	2	6
2	8	16
1	54	54
Toplam	65	82

Yukarıdaki tablo incelendiğinde tek anlamlı 65 farklı deyim kullanım sıklığı 82'dir. Tabloda sol taraf deyimlerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan sayıda kaç tane deyim olduğunu, sağ taraf deyimlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

1.3.1.2. Çok Anlamlı Deyimler

a. Muhabbat

Bu eserde çok anlamlı deyimlere rastlanmamıştır.

b. Baxt

Bu eserde çok anlamlı deyimlere rastlanmamıştır.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Eserde yer alan çok anlamlı deyim 2 anlamda kullanılmıştır.

İki anlamlı deyim: bəri bir (4)

Aşağıda söz konusu eserdeki çok anlamlı deyimın sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 34. Çok Anlamlı Deyimler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Farklı Anlam Sayıları	Deyimlerin Sayıları	Sıklık Sayıları
2	1	4
Toplam	1	4

Yukarıdaki tablo incelendiğinde iki anlamlı 1 deyimın kullanım sıklığı 4'tür. Tabloda sol taraf deyimın kaç farklı anlamda kullanıldığını, orta taraf farklı anlama sahip kaç tane deyim olduğunu, sağ taraf farklı anlamlarda kullanılan deyimlerin sıklık sayılarının toplamını göstermektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Bu eserde çok anlamlı deyimlere rastlanmamıştır.

1.3.2. İkilemeler

İkileme; anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır (Hatipoğlu, 1981: 9).

a. Muhabbat

Eserde tespit ettiğimiz ikilemeler en fazla 4, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: qâp-qârâ (4), uzun-uzun (2), ähyân-ähyândä (1), âlä-bulä (1), âtä-ânä (1), bätär-bätmä (1), beş-on (1), bilinär-bilinmä (1), çozib-çozib (1), dum-dumälâq (1), gâvur-guvur (1), hämmä-hämmäsi (1), kättä-kättä (1), ketmä-ket (1), qatâr-qatâr (1), qatlâm-qatlâm (1), qıp-qızär- (1), qolmä-qol (1), lip-lip (1), mäydä-mäydä (1), pälaxsä-pälaxsä (1), säkräb-säkräb (1), sâç-sâqâl (1), sân-sänâqsiz (1), songsiz-nihâyäsiz (1), tâng-sähär (1), tâng-sähärläb (1), tört-beş (1), uqaläb-uqaläb (1), üç-tört (1), yäkkäm-dükkäm (1), yänmä-yän (1), yätä-yätä (1), yetti-säkkiz (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan ikilemelerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 35. İkilemeler (Muhabbat)

Tekrar Sayıları	İkilemelerin Sayıları	Sıklık Sayıları
4	1	4
2	1	2
1	32	32
Toplam	34	38

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 34 farklı ikilemenin kullanım sıklığı 38'dir. Tabloda sol taraf ikilemelerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan ikilemelerin sayılarını, sağ taraf ikilemelerin sıklık sayılarını ifade etmektedir.

b. Baxt

Eserde tespit ettiğimiz ikilemeler en fazla 2, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: bir-birləri (2), üç-tört (2), ağır-vəzmin (1), âpə-singil (1), bələ-çaqa (1), bir-biri (1), bom-boş (1), cüdä-cüdä (1), es-es (1), kättä-kättä (1), ketdi-qâldi (1), köpdän-köp (1), qaddi-qâmät (1), qattıq-qattıq (1), qaytä-qaytä (1), sekin-sekin (1), sir-sinâät (1), tez-tez (1), tüzük-quruq (1), yelib-yügür- (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan ikilemelerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 36. İkilemeler (Baxt)

Tekrar Sayıları	İkilemelerin Sayıları	Sıklık Sayıları
2	2	4
1	18	18
Toplam	20	22

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 20 farklı ikilemenin kullanım sıklığı 22'dir. Tabloda sol taraf ikilemelerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan ikilemelerin sayılarını, sağ taraf ikilemelerin sıklık sayılarını ifade etmektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Eserde tespit ettiğimiz ikilemeler en fazla 2, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: bir-biri (2), qıp-qızär- (2), tub-tubidän (2), uzuq-yuluq (2), yäliniş-yälvəriş (2), yänmä-yän (2), yoq-yoq (2), äncä-munçä (1), ärtä-ärtä (1), bäländ-bäländ (1), birin-ketin (1), burdä-burdä (1), cüft-cüft (1), çuqur-çuqur (1), entikib-entikib (1), gäp-söz (1), kättä-kättä (1), ketmä-ket (1), qaräng-qaräng (1), qâğâz-qaläm (1), qıqır-qıqır (1), qıynälib-qıynälib (1), ləş-luş (1), oşä-oşä (1), öksib-öksib (1), ötdi-ketdi (1), özidän-özi (1), silkinib-silkinib (1), titrüb-qaqşäb (1), tutilib-tutilib (1), yäp-yängi (1), yäšnüb-yäšnüb (1), yürär-yürmäs (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan ikilemelerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 37. İkilemeler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	İkilemelerin Sayıları	Sıklık Sayıları
2	7	14
1	26	26
Toplam	33	40

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 33 farklı ikilemenin kullanım sıklığı 40'tır. Tabloda sol taraf ikilemelerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan ikilemelerin sayılarını, sağ taraf ikilemelerin sıklık sayılarını ifade etmektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Eserde tespit ettiğimiz ikilemeler en fazla 3, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: bir-biri (3), qaytä-qaytä (2), äräläş-quräläş (1), ändä-sändä (1), ärä-çärä (1), bärä-bärä (1), bärä-bärgünçä (1), bir-bir (1), bittä-bittä (1), bolädi-qoyädi (1), çil-çil (1), gırä-şirä (1), iç-içidän (1), ketmä-ket (1), küç-qudrät (1), qâp-qârängi (1), qıp-qızıl (1), miridän-sirigäçä (1), oşä-oşä (1), säp-säriq (1), sekin-sekin (1), sezilär-sezilmäs (1), silkinib-silkinib (1), üç-tört (1), yol-yol (1), yüzmä-yüz (1), zâr-zâr (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan ikilemelerin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 38. İkilemeler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

Tekrar Sayıları	İkilemelerin Sayıları	Sıklık Sayıları
3	1	3
2	1	2
1	25	25
Toplam	27	30

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 27 farklı ikilemenin kullanım sıklığı 30'dur. Tabloda sol taraf ikilemelerin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan ikilemelerin sayılarını, sağ taraf ikilemelerin sıklık sayılarını ifade etmektedir.

1.3.3. İlişki Sözləri

“Sözvarlığı içinde yer alan bu ögeler, bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması âdet olan birtakım sözlerdir” (Aksan, 2018: 42).

a. Muhabbat

Bu eserde ilişki sözlere rastlanmamıştır.

b. Baxt

Eserde tespit ettiğimiz ilişki sözü sadece 1 kez kullanılmıştır: yolingiz açıq (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan ilişki sözünün sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 39. İlişki Sözləri (Baxt)

Tekrar Sayıları	İlişki Sözlərinin Sayıları	Sıklık Sayıları
1	1	1
Toplam	1	1

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 1 ilişki sözünün kullanım sıklığı 1'dir. Tabloda sol taraf ilişki sözlərinin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan ilişki sözlərinin sayılarını, sağ taraf ilişki sözlərinin sıklık sayılarını ifade etmektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Eserde tespit ettiğimiz ilişki sözləri sadece 1 kez kullanılmıştır. Bunlar sıklık sayıları aynı olmasından dolayı alfabetik olarak şu şekilde sıralanmıştır: ıxtiyaringiz (1), xayr (1), xızmat (1), sālām (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan ilişki sözlərinin sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 40. İlişki Sözləri (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

Tekrar Sayıları	İlişki Sözlərinin Sayıları	Sıklık Sayıları
1	4	4
Toplam	4	4

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 4 farklı ilişki sözünün kullanım sıklığı 4'tür. Tabloda sol taraf ilişki sözlərinin kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan ilişki sözlərinin sayılarını, sağ taraf ilişki sözlərinin sıklık sayılarını ifade etmektedir.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Bu eserde ilişki sözlərinə rastlanmamıştır.

1.3.4. Dualar ve Beddualar

Dualar ve beddualar insanın duygu ve düşüncelerini yansıtan, bir dilin söz varlığında önemli yere sahip olan sözlərdir. Alkış olarak da bilinen dua, insanın kendisi veya bir başkası için iyi dileklerde bulunmasıdır. Beddua ise duanın tam tersine bir kimse için söylenen kötü dilektir. Kargış, ilenç, ah gibi ifadeler de beddua yerine kullanılmaktadır.

a. Muhabbat

Bu eserde dualara ve beddualara rastlanmamıştır.

b. Baxt

Bu eserde dualara rastlanmamıştır.

Eserde tespit ettiğimiz beddualar en fazla 3, en az 1 kez tekrarlanmıştır. Bunların sıklıklarına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir: âh ur- (3), âh (1)

Aşağıda söz konusu eserde yer alan bedduaların sayısal verileriyle ilgili tablo verilmiştir:

Tablo 41. Beddualar (Baxt)

Tekrar Sayıları	Bedduaların Sayıları	Sıklık Sayıları
3	1	3
1	1	1
Toplam	2	4

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplamda 2 farklı bedduanın kullanım sıklığı 4'tür. Tabloda sol taraf bedduaların kaç kez tekrarlandığını, orta taraf tekrarlanan bedduaların sayılarını, sağ taraf bedduaların sıklık sayılarını ifade etmektedir.

c. Xayollarga Bo'laman Tutqun

Bu eserde dualara ve beddualara rastlanmamıştır.

d. Oq Bulut Oppoq Bulut

Bu eserde dualara ve beddualara rastlanmamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ESERLERİN BAĞLAM SÖZLÜKLERİ

1. MUHABBAT ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

A, Ä

äcrät-: Ayırmak, seçmek.

kim ekänini häliyäm bilmäydi tört-beş yaşidä âdäm / *äcrätädigän* bolib qâlgänidä lolilär çâdiridä kördi (21/16)

ädir: Yamaç.

yubârdi sükünät çökkän *ädirlär* üstidän âqşâm şärpäsädäy / sirli bogıq äks sädâ keldi (26/13)

ähyân-ähyändä: Arada sırada, tek tük.

bârârdi ertäläbdän beri çâl tirkäşgä bir âğız / häm gäpirmädi faqat *ähyân-ähyändä* milki qızärib ketgän (23/26)

axır: Sonunda, nihayet.

şu saç-sâqâlgä qıräv qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin *axır* uni âdäm qılgän âtä ornidä âtä bolgän (20/34)

äkillä-: Havlamak.

ungä ergäşib keläyätgändek bolär qışlâq / tāmāndän itläring *äkillägäni* eşitilär säy şävullär (20/2)

äks sädâ: Aksiseda, yankı.

yubardı sükünät çökkän ädirlär üstidän âqşâm şärpäsidadäy / sirli boğıq *äks sädä*
keldi (26/14)

älängä: Kırmızı (alev kırmızısı, parlak kırmızı).

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm şämâli ufqdä / yänib turgän şäfaq
älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/8)

älifbe: Elifba.

oşä suvdän âlib çıqqan yiliyâq qâsim âtä ungä / papkä *älifbe* âlib bergän tirkäş
mäktäbgä qatnäy (25/6)

alış-: mec. Bir şeye çok önem vermek, değerli görmek.

köyläging etäginini hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä / *alışmäydiğän*
xâtinlärning hämmäsi uning ânäsi (21/23)

qamäştirib yubâruvçi muzdäy suvlärini heç qaçân heç / nimägä *alışmäsligini*
alışä âlmäsligini endi tüşündi (25/34)

qamäştirib yubâruvçi muzdäy suvlärini heç qaçân heç / nimägä alışmäsligini
alışä âlmäsligini endi tüşündi (25/34)

älläqaçân: Vaktiyle, çoktan, bir zamanlar.

özini âtä-ânäsi *älläqaçân* köz yumib ketgänini şulärdän / eşitdi hämmägä ergäşib
yürgäni uçün tirkäş deb (21/17)

elätläring ketib qalışdi seni *älläqaçân* / öldigä çiqarişgän bolsä keräk nâtäniş kişi
çuqur (23/ 6)

oynatib cilmäyib turärdi âtrâf qarângıläşib / qalgän şalaq ärävä *älläqaçân* pästgä
tüşib ketgändi (26/ 6)

älläqandäy: Bilinmez, bilinmeyen.

tirkäş läyläk qilib qoyilgän ärävägä süyanib qıldı / u hämän özigä kelâlmäs
älläqandäy içki bir tolqın (18/10)

birdän tirkäşning vucudi muzläb qıldı bãyägi / qaynâq hislär ornini *älläqandäy*
yâvvâyı küç egällädiyü (27/16)

älläqayâqdän: Herhangi bir yerden.

ärävâning ketidä tirkäş bilän yânmä-yân kelâyâtgän / dilâr ungä qarâb cilmäyib
qoyâr *älläqayâqdän* sindirib (23/30)

älläneçük: Nedense.

yüzigä tegib turâr *älläneçük* nâtâniş ämmâ / tâtli is anqır uning bütün vucudi
târäng târtilib (18/3)

änçä: Onca, o kadar.

bu vâqeägä *änçä* yil bolib ketgän *änçä* yillär / tirkäş esini tänibdiki şu tuprâq
vâyägä yetkâzdi (21/12)

bu vâqeägä *änçä* yil bolib ketgän *änçä* yillär / tirkäş esini tänibdiki şu tuprâq
vâyägä yetkâzdi (21/12)

şiftigä tikilib yâtä-yâtä közläri ilindi / bu vâqeägä *änçä* yil bolib ketgän *änçä*
yillär (23/12)

şiftigä tikilib yâtä-yâtä közläri ilindi / bu vâqeägä *änçä* yil bolib ketgän *änçä*
yillär (23/12)

änçägäçä: Uzun bir süre.

hâli häm häyâcânini bâsib âlâlmäs edi ikkâvläri / *änçägäçä* cimib qâlišdi
ärslânbâb tâğning çoqqısı (18/27)

anıq: Tam olarak, net.

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yâtär qârângıdä yüzi *anıq* / körinmäsdı undän häm nârirâqdä bir tup dolänäning (18/19)

u dıqqat bilän qulâq sâlâ başlädi bu säfär säyning / şävulläşi *anıq* eşitildi keyin xorâzlär çozib (20/23)

anqâv: Ahmak, aptal.

anqâvsän keyin közläri qısilib kinâyä bilän âvâzini / päsäytirdi kim qoyibdi sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/1)

anqı-: Kokmak, koku yayılmak.

yüzigä tegib turär älläneçük nâtäniş ämmâ / tâtli is *anqır* uning bütün vücudi täräng tärtilib (18/4)

dolänä säyädäy qâräyib körinär hävädä xazân gözapâyä / isi *anqır*di (19/5)

ketgän qatlâm-qatlâm küz bulutläri âhistä süzib ötär / nâmxuş tupraq isi *anqır* edi (21/11)

aqli yet-: Aklı ermek, anlayabilmek.

yänä oşâ uzun-uzun yollär başlänärdi dünyädä / yollärning negä şunçälik köpligigä uning *aqli yetmäs* (22/8)

äräläş: Karışık, karışmış.

yänib ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin ây çıqdi çâr / ätrâfgä nur *äräläş* sükünät seli quyilgändäy hämmâyâq (19/2)

äräng: Zorlukla.

bir nârsäni yutib *äräng* şivirlädi biläsänmi dilâr / negädir boğılib ketdi tāmāğıgä tıqlıb qâlgän ilıq (26/26)

ärävä: Araba.

tirkäş läyläk qilib qoyilgän *ärävägä* süyanib qıldı / u hämân özigä kelâlmäs älläqandäy içki bir tolqın (18/9)

uning ävâzidän bilinib turardı / tirkäş *ärävädän* üç-tört qadäm näridä mäysälär (18/16)

ärävä içidän paxtâlik nimçä âlib kiydi tirkäşgä bir / yâniğä keldidä nihâldäy nâzik gäväsini egib (19/8)

qarâb qoydiyü âyâqlärini âsiltirib *ärävägä* otirib / âldi u endi hämmä närsäni unutgändäy tirkäşni (19/9)

kâşki edi tentäksâygä oşâ eski *ärävä* kirib kelmägän / bolsä kâşki edi tirkäş şü ärävädä kelâyâtgän (21/3)

kâşki edi tentäksâygä oşâ eski ärävâ kirib kelmägän / bolsä kâşki edi tirkäş şü *ärävädä* kelâyâtgän (21/4)

ägär üç kün ävväl qışlâqqa yänä bittä loli *ärävä* / kirib kelmägänidä ägär dilârni körmägänidä qız (23/13)

tuprâq yoldän imillâb bârâr edi qarâ eşäk çilläkdäy / quyâş ufqqa lâb bâsdi kiçkinäginä şalaq *ärävä* (23/17)

ingiçkâ âyâqläri bilän tuprâq çängitib *äräväni* sudrâb / bârâr ğıldiräklär nâlâ çekkän käbi häzin ğıyqıllardı (23/19)

ärävädä otirgän çalning ingiçkâ burışıq boynidägi / çuqurçäsi âq ärälägän sâçi tirkäşgä körinib turardı (23/21)

äräväning ketidä tirkäş bilän yânmä-yân kelâyâtgän / dilâr ungä qarâb cilmäyib qoyâr älläqayâqdän sindirib (23/29)

ğıldiräklär nâlâ çekâr şalaq *ärävä* tepälikkâ çıqıb / bârardı (24/9)

bolardı / şalaq *ärävä* tepälik üstigä çıqqandä toxtädi tirkäş (24/24)

oynätib cilmäyib turardı ätrâf qarângılâşib / qâlgän şalaq *ärävä* älläqaçân pätsgä tüşib ketgändi (26/6)

ärt-: Silmek.

tirkäşning peşänäsini *ärti* / äting nimä oğlim (22/33)

ästä: Yavaşça.

ekänini tüşündi *ästä* qaddini rāstlāb başını quyi / sālđi özigä hām eriş tuyulgān pāst ökiñç ävāzdä piçirlādi (19/29)

ätrāf: 1. Etraf, çevre.

alışmäydiğän xātinlärning hämmäsi uning ānəsi / edi gülxan *ätrāfidä* dāvrä qurib otirgān lolilärning (21/24)

ätrāfidä lip-lip äylänäyātğän sâyälärdän közi tinib / uxlāb qālārdi (22/1)

isi benzin hidi mäst qilib qoygāndäy başı äylänib ketär / mātärning güvillāşi hām traktār *ätrāfidä* pārvānädäy (25/28)

oynätib cilmäyib turärdi *ätrāf* qarāngulāşib / qālgān şalaq ärävä älläqaçān pāstgä tüşib ketgāndi (26/5)

2. Taraf, yan.

yānib ketdi zum ötmäy dum-dumälāq tolin āy çıqđi çār / *ätrāfgä* nur ärälāş sükünät seli quyilgāndäy hämmäyāq (19/2)

ävval: Önce.

tirkāş dünyāğä kelib eng *ävval* / şulärni körgāndi kün bātär-bātmäs ularning eläti (21/28)

ägär üç kün *ävval* qışlāqqa yänä bittä loli ärävä / kirib kelmāğänidä äğär dilärni körmāğänidä qız (23/13)

äylän-: Kendi ekseni üzerinde ya da başka bir şeyin dolayında hareket etmek, dönmek.

ätrāfidä lip-lip *äylänäyātğän* sâyälärdän közi tinib / uxlāb qālārdi (22/1)

mâtarning güvilläşi häm traktâr ätrâfidä pârvânädäy / äylänâyâtgän qarğalarning qağılläşi häm gâştli (25/29)

äyiril-: Bir kimseden, bir yerden veya bir şeyden uzaklaşmak.

nähâtki endi hämmä nârsädän üyim qışlâgım âtämdän / äyrilsäm nähâtki endi tentäksäydän bir ümr başimni (20/20)

äziz: Kıymetli, değerli.

qışlâqqa qaytämiz tirkâş cüdä mühim äziz / bir nârsäni tüşüntirmâqçı bolgändäy qızning yelkäläridän (26/18)

Ä

âç-: Kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek.

u közini âçgänidä başığä egilib turgän nâtäniş / kişini kördi elätidä bundäy âdäm yoq edi başığä (22/28)

u râhat qilib yâtgänidä pâstdän maşinaning boğıq / âvâzi eşitilär kâbinä eşigi taraqlâb âçilärdi (25/19)

âdäm: 1. Adam, erkek kişi.

tirkâş özini şu âdäm suvdän âlib çıqqanini endi / tüşündi (23/1)

2. İnsan.

kim ekänini häliyäm bilmäydi tört-beş yaşidä âdäm / äcrätädigän bolib qalgänidä lolilär çâdiridä kördi (21/15)

ertä tângdä âdämlärning gâvur-guvuri eşäklärning / hängräşidän uygänib ketärdi şudringdän höl bolib (22/3)

kişini kördi elätidä bundäy *âdäm* yoq edi başigä / kök duxâbä doppi kiyib âlibdi
yüzläri qızärib ketgän (22/29)

âdäm qıl-: Bir kimseyi eđitmek, yetiřtirmek; adam etmek.

řu sâç-sâqâlgä qırâv qondirgän tirkäřning özi / emäsmikin axır uni *âdäm qılgän*
âtä ornidä âtä bolgän (20/34)

âftâb: Güneř.

âftâb nuridä közni qamařtirib yärqırâr yäkkäm-dükkäm / ğozâpâyälär taqdiridän
nâligändäy řumřäyib turärdi (27/31)

âğız: Ağız.

häm eřitâlmädi *âğzigä* suv tolib oqçıy başlädi / sây dähřätli güldürâsdän titrâr
yerü kök qâp-qârâ (22/1)

âğuř: Çevre.

hämmäsi âtä edi ungä / häzin qořıqlâr *âğuřidä* mudrâgän âqřâmlâr ây nurigä
(21/26)

âhistä: Yavař, aĝır bir biçimde.

bir tuyĝu üstün keldiyü çälqançä yâtib âldi ây hävâlâb / ketgän qatlâm-qatlâm
küz bulutläri *âhistä* süzib ötâr (21/10)

qızning yelkäsigä *âhistä* qol täřlädidä qâr başgän / dälä yolidän qıřlâqqa öz
häyätigä başläb ketdi (28/32)

âq: Beyaz, ak.

âq ârälâgän moylâvi höl bolib çoqqı sâqâligä yâpiřib / qâlibdi u cıqqa suv
köylâĝining etâĝini qayirib (22/31)

ärävädä otirgän çälning ingiçkä burışıq boynidägi / çuqurçäsi *âq* ärälägän sâçi
tirkäşgä körinib turärdi (23/22)

âqar-: Beyazlaşmak.

ketib qâlmänğläär tângätärdä kelämän / şarttä burildidä täsmädäy *âqarib* yâtğän
tuprâq (19/32)

ärslänbâb çoqqısidän qıp-qızärib ây çıqıb kelär / tuprâq yol *âqarib* körinär
tirkäşning sâyäsığäçä (27/24)

âqşâm: Akşam.

hämmäsi ätä edi ungä / häzin qoşıqlär äğuşidä mudrägän *âqşâmlär* ây nurigä
(21/26)

tirkäşning songsız-nihâyäsiz yolläri tentäksâyä / toxtädi bahâr *âqşâmläridän*
biridä lolilär eläti (22/12)

quyâş yer ärtigä yumäläb ketdi *âqşâm* şämâli ufqdä / yänib turgän şäfaq
älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/7)

közgä täşlänmäs quyuyq daraxtzâr üstigä *âqşâm* şärpäsi / qongändi uzâqdä kättä
yol üstidä quyuyq çäng körindi (24/27)

yubardı sükünät çökkän ädirlär üstidän *âqşâm* şärpäsidäy / sirli boğıq äks sädâ
keldi (26/13)

âl-: 1. Bir şeyi elle ya da bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak,
kaldırmak.

ärävä içidän paxtälik nimçä *âlib* kiydi tirkäşgä bir / yänigä keldidä nihâldäy
nâzik gäväsini egib (19/8)

2. Gidermek, yok etmek.

solğınrâq ämmâ nurâniy yüzi çoqqı sâqâli cänländi / şu közlärning nurini *âlgän*
tirkäşning özi emäsmikin (20/32)

3. Kavramak, sıkıca tutmak.

ämmå çäyir qollarını käftigä *âldi* / qoli muzläb ketibdi deb oylädi qızning yüzigä (28/19)

4. Satın almak.

oşä suvdän âlib çıqqan yiliyâq qâsim âtä ungä / papkä âlifbe *âlib* bergän tirkäş mäktäbgä qatnäy (25/6)

âlib çıq-: Çıkmasını sağlamak, çıkarmak.

tirkäş özini şu âdäm suvdän *âlib çıqqanini* endi / tüşündi (23/1)

oşä suvdän *âlib çıqqan* yiliyâq qâsim âtä ungä / papkä âlifbe âlib bergän tirkäş mäktäbgä qatnäy (25/5)

âlib ket-: Götürmek.

bilän bağlänib qâlgändäy qatâr-qatâr maşinälär ötib / bârärdi punktğä paxtä *âlib ketişyâpti* deb oylädi (20/12)

âlâ-bulä: Alaca, rengârenk.

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä nâmät üstidä uxläb yâtğän / çalgä qarädi çâl *âlâ-bulä* xurcungä başini (18/18)

âld: 1. Ön.

edi qır üstigä çıqqanidä *âld* tãmândän qışlâq / çirâqläri körindi u toxtäb qâldi ârqasigä burilib (20/3)

2. Yan.

u birdän köngli çökdi yoq dedi u piçirläb heç / qayâqqa barmäymän barmäymän
üygä häm dilärning *âldigä* häm (20/14)

âldin: Önce.

tişläri bir märtä tökilib çıqqan edi kün boyi / yol yüräverib çärçägänidänmi
hämmädän *âldin* uxläb (22/18)

âmâç: Pulluk.

keyin traktârçigä şägird tüşdi u *âmâçläрни* / toğriläb bärär pälaxsä-pälaxsä bolib
köçäyätgän tupraq (25/25)

ânä: Ana, anne.

uni dunyâgä qaysi küni kelgänini âtäsi kim *ânäsi* / kim ekänini häliyäm bilmäydi
tört-beş yaşidä âdäm (21/14)

âppâq: Bembeyaz.

tirkäşning xayâlidä qâsim âtäning *âppâq* qâşi âstidän / oyçänlik mulâyimlik
bilän bâqıb turgän közläri (20/29)

ârälä-: Tek tük olmak, birkaç tane olmak.

âq *ârälägän* moylâvi höl bolib çoqqı sâqâligä yâpişib / qâlibdi u cıqqa suv
köylägining etägini qayirib (22/31)

ârävädä otirgän çälning ingiçkä burışıq boynidägi / çuqurçäsi âq *ârälägän* sâçi
tirkäşgä körinib turärdi (23/22)

ârâlçä: Küçük ada, adacık.

şundâqqınä säyning boyigä tâşlâq sâhilgä çadır / tikdi tentäksây sän-sänâqsız
ârâlçälär häsil qilib (22/14)

årqa: 1. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi.

isi anqırdı / qız saçını qaytädän örib *årqasigä* täşlädi tirkäşning (19/6)

2. Art, geri.

edi qır üstigä çıqqanidä åld tãmändän qışlâq / çirâqläri körindi u toxtâb qâldi *årqasigä* burilib (20/4)

tagın burilib *årqagä* qarädi pästdä qışlâqni / täsmädäy oräb ålgän säy yältilläb körinär ämmâ üylär (24/25)

mölcälläb çâpib ketdi bir märtä häm *årqasigä* / qarämädi (27/21)

traktâr häli yaxlâmägän dälädä yengilginä süzib muzyârär / kemädäy *årqasidän* qâp-qärä iz qâldirib bärärdi (28/2)

årt: Art, arka, geri.

quyâş yer *artigä* yumäläb ketdi âqşâm şämâli ufqdä / yänib turgän şäfaq älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/7)

årt-: Yüklemek.

hisâblärdi u xırmân üstidän säkräb tüşärdidä pänşaxa / bilän paxtä *årtärdi* (25/23)

årtıçä: Gereksiz, lüzumsuz.

qımtılğan läblärigä qaräb endi gäpiriş *årtıçä* / ekänini tüşündi ästä qaddini rästläb başını quyi (19/28)

årzu qıl-: Arzu etmek, istemek.

qızning tizzäsigä baş qoydi negädır şu tãpdä qızning / qolläri saçını siläşini kütär *årzu qılärdi* dilär (19/18)

åsiltir-: Sarkıtmak.

qarab qoydiyü ayâqlärini *åsiltirib* ärävägä otirib / äldi u endi hämmä nârsäni unutgändäy tirkäşni (19/9)

åsmân: Gök, gökyüzü.

hâzin qoşıqlâr âğuşidä mudrâgân aqşâmlâr ây nurigä / ğarq bolgân *åsmân* (21/27)

tikdi tentäksây sân-sänäqsiz arâlçälâr hâsil qilib / häyqırâr *åsmâni* fälakkä mârvarid saçardı (22/15)

tolqınlärgä kömilgân edi tirkäş suvdän qalqıb çıqıb / qâp-qârä *åsmânni* songgi märtä kördiyü tipirçiläb (22/26)

körardı u bäländ xırmân üstigä çıqıb çälqançä yâtıb / âlâr nâzäridä *åsmân* bârgân säyin pästläşib tüşâyâtgändäy (25/14)

âst: Bir şeyin yere bakan yanı, alt.

tirkäşning xayâlidä qâsim âtäning äppâq qâşi *âstidän* / oyçänlik mulâyimlik bilän bâqıb turgân közläri (20/29)

âşıq: Bir şeye, bir kimseye aşırı bağılılık ve sevgi duyan (kimse).

lâvilläb ketgänini özi hâm sezib turardı / beçârä *âşıq* dilâr birdän qah-qah urib külib (26/12)

ât: İsim, ad.

tirkäşning peşänäsini ärtidi / *âting* nimä oğlim (22/34)

ât-: Bir cismi bir tarafa doğru fırlatmak.

tirkäş bir siltänib qızning xıvıçını tårtib / äldidä mäydä-mäydä qilib yergä *ätä*
dilär heç nimä (26/16)

ätä: Baba.

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşä bir tup dolänä / qaräyib körinär dilär häm
ätäsi häm daraxt kölänkäsi (20/6)

nähätki endi hämmä närsädän üyim qışlâgım *ätämdän* / äyrilsäm nähätki endi
tentäksäydän bir ümr başimni (20/19)

täcdär xorâz häm qonâqdä turib boynini çozgänçä / cor bolâyâtgändir ehtimäl
qâsim *ätä* xırmändän (20/26)

tirkäşning xayälidä qâsim *ätäning* äppâq qâşi ästidän / oyçänlik mulâyimlik
bilän bâqıb turgän közläri (20/29)

şu saç-sâqâlgä qırâv qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin axır uni ädäm qılğan
ätä ornidä ätä bolgän (20/34)

şu saç-sâqâlgä qırâv qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin axır uni ädäm qılğan
ätä ornidä *ätä* bolgän (20/34)

tirkäş esini tänibdiki şu tupraq vâygä yetküzdi / uni dunyâgä qaysi küni
kelgänini *ätäsi* kim änäsi (21/14)

hämmäsi *ätä* edi ungä / häzin qoşıqlär âğuşidä mudrâgän âqşâmlär ây nurigä
(21/25)

dilärning *ätäsi* heç qayâqqa şâşilmâyâtgänini / şämä qılğändäy eşäkni qıstämäs
başını täşläb mudrâb (23/23)

tirkäş qışlâqdän çıqıb ketâyâtgänidä häzirgidek / köngli gâş bolışını oylämägändi
u qâsim *ätäning* (24/12)

kelin sâgıb berär qasim *ätäning* kâmpiri ölib ketgän / soqqabâş edi çälning
özidän başqa âvunçâğı (25/1)

oşä suvdän älib çıqqan yiliyâq qâsim *ätä* ungä / papkä älifbe älib bergän tirkäş
mäktäbgä qatnây (25/5)

şivirläy başladı tentäksâygä qaytämiz u yerdä / mening *âtäm* ortaqlärim traktärim bär biläsänmi u (26/24)

ätä-änä: Ana baba.

özini *ätä-änäsi* älläqaçân köz yumib ketgänini şulärdän / eşitdi hämmägä ergäşib yürgäni uçün tirkäş deb (21/17)

ävâz: Ses.

uning *ävâzidän* bilinib turärdi / tirkäş ärävädän üç-tört qadäm näridä mäysälär (18/15)

ekänini tüşündi ästä qaddini räsläb başını quyi / sâldi özigä häm eriş tuyulgän päst ökinç *ävâzdä* piçirlädi (19/30)

tolqınlär ketmä-ket urilib suv qa‘rigä tärtib ketäyätgänini / bilib çinqırıp yubardı ämmâ *ävâzini* özi (22/22)

u rāhat qilib yātganidā pāstdān maşınaning boğıq / *ävâzi* eşitilär kabinä eşigi taraqlāb açilärdi (25/19)

anqāvsän keyin közläri qısilib kināyā bilän *ävâzini* / pāsäytirdi kim qoyibdi sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/1)

ävunçaq: Kişiyi teselli eden, avutan nesne, kişi ya da iş; avuntu.

soqqabāş edi çälning özidän başqa *ävunçağı* / yoqligini uning ümidi yālgız tirkäşdän ekänini endi (25/2)

ây: Dünya'nın uydusu olan gök cismi.

körmäyätgändäy edi başını bäländ kötärüb *âygä* tikilib / otirär çehrasidä bepärvälük körinib turärdi bāyāgi (19/11)

şärttä burilididä täsmädäy āqarib yātgan tupraq / köçädän sayäsini bāsib çāpib ketdi *ây* kaptākdäy säkräb-säkräb (19/33)

bir tuyğu üstün keldiyü çälqançä yâtib âldi ây hävâläb / ketgän qatlâm-qatlâm
küz bulutläri âhistä süzib ötär (21/9)

hämmäsi âtä edi ungä / häzin qoşıqlär âğuşidä mudrâgän âqşâmlär ây nurigä
(21/26)

ärslânbâb çoqqısidän qıp-qızärib ây çıqıb kelär / tuprâq yol âqarib körinär
tirkäşning säyäsığaçä (27/23)

âyâq: 1. Ayak.

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yâtär qârângidä yüzi anıq / körinmäski undän häm
närirâqdä bir tup dolänäning (18/19)

qaräb qoydiyü âyâqlärini âsiltirib ärävägä otirib / âldi u endi hämmä närsäni
unutgändäy tirkäşni (19/9)

2. Bacak.

tâtli is anqır uning bütün vücudi täräng târtilib / âyâqläri titrär qızning häm
yelkäläri bilinär-bilinmäski (18/5)

tolqın yänä coş urib ketdi tirkäş nimä qılâyâtgänini / özi häm sezmay tiz çökib
qızning âyâqläridän mähkäm (19/14)

tüşünsängçi axır qayâqqa bäräsän nimägä bäräsän / tirkäş qızning âyâqlärini
mähkämraq qısib ilticä (19/22)

ingičkä âyâqläri bilän tuprâq çängitib äräväni sudrâb / bärär gıldiräklär nälä
çekkän käbi häzin gıyqıllardı (23/19)

B

bahâr: Bahar, ilkbahar.

tirkäşning songsiz-nihâyäsiz yolläri tentäksâyä / toxtädi bahâr âqşâmläridän
biridä lolilär eläti (22/12)

här *bähârdä* cilâvini yoqâtib qoyâdi / tirkâş begânä üyning güldâr qâğâz
yâpiştirilgän (23/9)

yigit oşâ tupraq isini *bähâr* qongırâğıdän / uygângän yerning ilıq nâfäsini
tentâksâyning tişni (25/31)

bağrigä bâs-: Bağrına basmak, kucaklamak.

dilâr yoq demâgin ketişimizdän nimä fâydä qayâqqa / bärämiz cân dilâr xop
degin u qızni *bağrigä bâsib* (26/22)

bäländ: Yüksek.

körârdi u *bäländ* xırmân üstigä çıqıb çalqançâ yâtib / âlâr nâzâridä âsmân bârgän
sâyin pâstläşib tüşâyâtgändây (25/13)

bäländ kötâr-: Yukarı kaldırmak.

körmâyâtgändây edi başini *bäländ kötârib* âygä tikilib / otirâr çehrasidä
bepârvâlik körinib turârdi bâyâgi (19/11)

bâzm qıl-: Ziyafet çekmek, eğlenmek.

edi yârim keçägäçä çildirmä çalib *bâzm qılışni* qızil / köylâgining etâgini
hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä (21/21)

bâğ: Bahçe.

bâşlägän edi tâng-sâhârlâb şudring qongän dälälârdän / maktâbgä yügürgänlâri
yâzdä kâlxâz *bâğidä* bälälâr bilän (25/8)

bâğlä-: mec. Bir yerden veya bir kimseden ayrılamaz olmak.

uni tentâksâygä *bâğläb* qoygänü bu iplâr bârgän sâyin / târäng târtılâr yänä bir
qadâm yürsä uzilib ketâyâtgändây (24/21)

bāglān-: Birleşmek.

tağın qışlāq tāmāngā qarādi kättā yoldān nur zānciri / bilān *bāglānib* qālgāndāy qatār-qatār maşinālār ötib (20/11)

bāq-: Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

tirkāşning xayālidā qāsim ātāning āppāq qāşī āstidān / oyçānlik mulāyimlik bilān *bāqib* turgān közlāri (20/30)

bālā: Çocuk.

bāşlāgān edi tāng-sāhārlāb şudring qongān dālālārdān / mākātbgā yügürgānlāri yāzdā kāl xāz bāğidā *bālālār* bilān (25/8)

bār: Var, mevcut.

kişi şu emāsmidi tirkāşdān bāşqa süyāncığı *bārmi* / uning (21/1)

şivirlāy bāşlādi tentāksāygā qaytāmiz u yerdā / mening ātām ortāqlārim traktārim *bār* bilāsānmi u (26/24)

u yerdā mening mening vātānim *bār* qızning sâç / tālālāri yānā yüzigā tegib ketdi yānā oşā kişini māst (26/27)

bār-: 1. Gitmek, varmak.

u hāmān özigā kelālmās āllāqandāy içki bir tolqın / *bārgān* sāyin qattıqrāq coş urārdi (18/11)

tüşünsāngçi axır qayāqqa *bārāsān* nimāgā *bārāsān* / tirkāş qızning āyāqlārimni mākāmraq qisib ilticā (19/21)

tüşünsāngçi axır qayāqqa *bārāsān* nimāgā *bārāsān* / tirkāş qızning āyāqlārimni mākāmraq qisib ilticā (19/21)

u birdän köngli çökdi yoq dedi u piçirläb heç / qayâqqa *bârmäymän* bârmäymän üygä häm dilârnıng âldigä häm (20/14)

u birdän köngli çökdi yoq dedi u piçirläb heç / qayâqqa *bârmäymän* *bârmäymän* üygä häm dilârnıng âldigä häm (20/14)

quyâş ufqqa läb bâsdi kiçkinäginä şalaq ärävä / tuprâq yoldän imilläb *bârär* edi qârä eşäk çilläkdäy (23/18)

bârärdi unıng şäpälâq gülli qızıl köylägi şäfaqdä / lâvillär özi häm ot bolib yânb ketâyâtgändäy körinärdi (24/1)

çekkäsığaçä *bârışgä* häm täyyâr edi lekin qışlâqdän / uzâqlâşgän säyin unıng qadämi sekinläşär özi (24/17)

uni tentäksâygä bağläb qoygänü bu iplär *bârgän* säyin / täräng tärtılär yänä bir qadäm yürsä uzilib ketâyâtgändäy (24/21)

körärdi u bäländ xırmän üstigä çıqıb çälqançä yâtib / âlär nâzäridä âsmân *bârgän* säyin pästläşib tüşâyâtgändäy (25/14)

dilâr yoq demägin ketişimizdän nimä fâyde qayâqqa / *bârämiz* cân dilâr xop degin u qızni bağrigä bâsib (26/22)

yürişni *bâr* qışlâğinggä *bâräver* sen bilän / işim yoq men bilän häm işing bolmäsin (27/3)

yürişni *bâr* qışlâğinggä *bâräver* sen bilän / işim yoq men bilän häm işing bolmäsin (27/3)

qızning ketidän yügürdi tepäning yärmigä *bârgändä* / hälläsläb yetib âlib qolidän tärtıdı (27/9)

2. Yetmek, bir yaşa erişmek.

tirkäş oşändä yetti-säkkizlärgä *bârrib* qâlgän / tişläri bir märtä tökilib çıqqan edi kün boyı (22/16)

bâs-: 1. Kaplamak.

tirkäş qâr körpäsigä burkänib endiginä uyqugä / ketgän yerni çoçitib traktâr häydär qâr *bâsgän* dälälär (27/30)

2. Gidermek.

qırrä burni qârângıdä yänäyäm câzibäli körinär tirkäş / häli häm häyəcânini *bâsib* âlâlmäs edi ikkâvläri (18/26)

bâş: 1. İnsanlarda göz, kulak, burun, ağız, beyin gibi organların bulunduğu, vücudun en üst kısmı.

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä nâmät üstidä uxläb yâtgän / çalgä qarädi çâl âläbulä xurcungä *bâşini* täşläb (18/18)

körmäyâtgändäy edi *bâşini* bäländ kötärüb âygä tikilib / otirär çehräsidadä bepärvâlik körinib turärdi bâyägi (19/11)

qızning tizzäsigä *bâş* qoydi negädür şu tâpdä qızning / qolläri saçını siläşini kütär ârzu qılärdi dilär (19/17)

çökib ketdi / u közini açgänidä *bâşigä* egilib turgän nâtäniş (22/28)

kişini kördi elätidä bundäy âdäm yoq edi *bâşigä* / kök duxâbä doppi kiyib âlibdi yüzläri qızärib ketgän (22/29)

dilärning âtäsi heç qayâqqa şaşilmäyâtgänini / şämä qılğändäy eşäkni qıstämäs *bâşini* täşläb mudrüb (23/24)

qızni körib qâldi bâyä mâtârgä suv quyäyâtgänidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib *bâşigä* (28/6)

2. Bir arazinin en yüksek noktası.

u tüşlikkâ çıqış uçün mâtârni öçirib kâbinädän / säkrüb tüşdiyü päykäl *bâşidägi* tutzâr yänidä turgän (28/4)

bâş çäyqa-: Kafa sallamak.

tirkəş qızning âyâqlärini mähkämraq qısib ilticâ / bilän *bâş çäyqadi* yoq demä dilâr ikkälämiz (19/23)

bâşi äylän-: Başı dönmek.

pädä qaytyäpti piçirlädi u birdän köz öngi / qârângıläşib xâtirälär quyunidän *bâşi äylänib* ketdi (24/30)

isi benzin hidi mäst qılıb qoygändäy *bâşi äylänib* ketär / mâtärning güvilläşi häm traktâr ätrâfidä pârvânädäy (25/27)

bâşini âlib ket-: Bulunduğu yeri geri dönmek üzere bırakıp gitmek, terk etmek.

äyrişäm nâhâtki endi tentäksäydän bir ümr *bâşimni / âlib ketsäm* nimä bolyäpti özi (20/20-21)

bâşini quyi sâl-: Başımı eğmek.

ekänini tüşündi ästâ qaddini râstläb *bâşini quyi / sâldi* özigä häm eriş tuyulgän päst ökinç ävâzdä piçirlädi (19/29-30)

bâşlä-: 1. Çalışır, işler, yürür, devinir duruma girmek.

cimcit bolib qâldi yäprâqläri tökilä *bâşlägän / dolänä* säyädäy qâräyib körinär hävädä xazân gözapâyä (19/3)

şavulläşi anıq eşitildi keyin xorâzlär çozib / çozib qıçqırä *bâşlädi* ehtimâl ulärning hävlisidägi (20/24)

häm eşitälmädi äğzigä suv tolib oçqiy *bâşlädi / säy dähşätli* güldüräsdän titrär yerü kök qâp-qârä (22/23)

2. Bir işe girişmek, bir şey yapmak üzere harekete geçmek.

olib ketsam nimä bolyäpti özi / u diqqat bilän qulâq sâlâ *bâşlädi* bu säfär säyning
(20/22)

apkä älifbe olib bergän tirkâş mäktäbgä qatnäy / *bâşlägän* edi tâng-sähärläb
şudring qongän dälälärdän (25/7)

bir närsäni tüşüntirmâqçi bolgändäy qızning yelkäläridän / uşläb ötinç bilän siläy
bâşlädi iltimâs (26/20)

şivirläy *bâşlädi* tentäksäygä qaytämiz u yerdä / mening ätäm ortâqlärim
traktärim bär biläsänmi u (26/23)

qızning yelkäsigä ähistä qol täşlädidä qar bäsän / dälä yolidän qışlâqqa öz
häyatigä *bâşläb* ketdi (28/33)

3. Görünmek.

yänä oşä uzun-uzun yollär *bâşlänärdi* dünyädä / yollärning negä şunçälik
köpligigä uning aqli yetmäs (22/7)

4. Beklemek.

heç kim seni *bâşläb* keläyätgäni yoq özing kelyäpsän / u birdän çinqırıp yubardı
sen loli emäsän (26/33)

bät-: İçe doğru gömülmek, saplanmak.

bolär paxtäning yelkälärigä ilıqqınä yumsâqqınä / *bâtişi* häm sälqın şämäldän
cüncikib seskänib ketişi (25/16)

bätär-bätmä: Batar batmaz.

şulärni körgändi kün *bätär-bätmä* ularning eläti / kökälämzär bir yergä çädır
tikär tirkâş kökätlär (21/29)

bâyä: Demin, az önce.

qizni körib qâldi *bâyä* mâtârgä suv quyâyâtgänidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib bâşigä (28/5)

bâyägi: Deminki, az önceki.

otirär çehrasidä bepârvâlik körinib turârdi *bâyägi* / tolqın yänä coş urib ketdi tirkâş nimä qılâyâtgänini (19/12)

birdän tirkâşning vucudi muzlâb qâldi *bâyägi* / qaynâq hislâr ornini ällâqandäy yâvvâyı küç egällädiyü (27/15)

beçârä: Zavallı.

lâvillâb ketgänini özi häm sezib turârdi / *beçârä* âşiq dilâr birdän qah-qah urib külib (26/12)

begânä: Aileden, çevreden olmayan (kimse ya da şey).

här bâhârdä cilâvini yoqâtib qoyâdi / tirkâş *begânä* üyning güldâr qâğâz yâpiştirilgän (23/10)

benzin: Benzin.

isi *benzin* hidi mäst qilib qoygändäy bâşi äylänib ketär / mâtârning güvillâşi häm traktâr ätrâfidä pârvânädäy (25/27)

bepârvâ: Aldırışsız, kayıtsız.

bütünlây dedi dilâr *bepârvâ* tirkâş qızning / közlârigä bir qarâdiyü şu bir âğız sözgä işâniş mümkinligini tüşündi (28/29)

bepârvâlik: Umursamazlık, aldırılmazlık.

körmâyâtgändäy edi bâşini bäländ kötârib âygä tikilib / otirär çehrasidä *bepârvâlik* körinib turârdi *bâyägi* (19/12)

beş-on: Beş on.

tirkəş kirzə etikləri bilən qâr keçib *beş-on* / qadām yürdiyü qızni tənib qâlib
yügürüb ketdi (28/11)

bıqın: Böğür.

yürməysänmi / dilâr bir qolini *bıqınıgä* tiräb bir qolidä xıvıç (26/4)

kök româl oräb âlgändi uning bir qolini *bıqınıgä* tiräb / turişi tənışdäy körindi
yigitgä (28/7)

bil-: 1. Bilmek.

kim ekänini häliyäm *bilmäydi* tört-beş yaşidä âdäm / äcrätädigän bolib qâlgänidä
lolilär çadiridä kördi (21/15)

lolilär eläti bolsä bir zum häm toxtämäs qayâqqa ketişyâtgänini / heç kim
bilmäsdi (22/10)

tirkəş şu tâpdä qızning nimä oylâyâtgänini *bilâlmäs* / ämmâ bir közini sâl qısib
istehzâli cäzibâli cilmäyışidän (24/3)

şivirläy başlädi tentäksâygä qaytämiz u yerdä / mening âtäm ortâqlärim
traktârim bâr *biläsänmi* u (26/24)

negädir boğilib ketdi tāmāğığä tıqilib qâlgän ılıq / bir nârsäni yutib äräng
şivirlädi *biläsänmi* dilâr (26/26)

quvânçdän entikär nimägä quvânâyâtgänini özi häm / *bilmäsdi* (28/17)

2. Fark etmək.

tolqınlâr ketmä-ket urilib suv qa‘rigä târtib ketâyâtgänini / *bilib* çinqırıb yubârdi
ämmâ âvâzini özi (22/22)

bilin-: Belli olmak.

h yiqm g nligi bund n keyin h m h yiqm sligi / uning  v zid n *bilinib* tur rdi
(18/15)

bilin r-bilinm s: Belli belirsiz.

 y ql ri titr r qizning h m yelk l ri *bilin r-bilinm s* / silkin y tg nini his qilib
tur rdi tos td n qiz silt nib (18/5)

bir: 1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

tirk ş l yl k qilib qoyilg n  r v g  s y nib q ldi / u h m n  zиг  kel lm s
 ll qand y içki *bir* tolqın (18/10)

n h tki endi h mm  n rs d n  yim qıřl gım  t md n /  yrils m n h tki endi
tent ks yd n *bir*  mr b řimni (20/20)

bir tuyg  üstün keldiyü  alqan a y tib  ldi  y h v l b / ketg n qatl m-qatl m
k z bulutl ri  hist  s zib  t r (21/9)

řul rni k rg ndi k n b t r-b tm s ularning el ti / k k l mz r *bir* yerg   adir
tik r tirk ř k k tl r (21/30)

bir n rs ni t ř ntirm q i bolg nd y qizning yelk l rid n / uřl b  tin  bil n sil y
b řl di iltim s (26/19)

2. Bir defa, bir kere.

 r v  i id n paxt lik nim a  lib kiydi tirk řg  *bir* / qar b qoydiyü  y ql rini
 siltirib  r v g  otirib (19/8)

tirk ř *bir* silt nib qizning xıvı ini t rtib /  ldid  müydü-müydü qilib yerg   tdi
dil r heç nim  (26/15)

b t nl y dedi dil r bep rv  tirk ř qizning / k zl rig  *bir* qar diy  řu bir  giz
s zg  iř niř m mkunligini tüřündi (28/30)

3. Bu sayı kadar olan.

üstigä täşläb qoyilgän *bir* pärçä nämät üstidä uxläb yätgän / çalgä qarädi çäl äläbulä xurcungä başını täşläb (18/17)

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yätär qârängidä yüzi anıq / körinmäski undän häm näriräqdä *bir* tup dolänäning (18/20)

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşä *bir* tup dolänä / qarayib körinär dilär häm ätäsi häm daraxt kölänkäsi (20/5)

tirkäş şu tãpdä qızning nimä oyläyätgänini bilälmäs / ämmä *bir* közini säl qısib istehzäli cäzibäli cilmäyişidän (24/4)

uni tentäksäygä bağläb qoygänü bu iplär bārgän säyin / tāräng tārtilär yänä *bir* qadām yürsä uzilib ketäyätgändäy (24/22)

tirkäş şäfyärlärning qopälligigä pärvā qılmäs / özini şu qışlâqning *bir* özbegi bir färzändi (25/22)

tirkäş şäfyärlärning qopälligigä pärvā qılmäs / özini şu qışlâqning bir özbegi *bir* färzändi (25/22)

yürmäysänmi / dilär *bir* qolini bıqınıgä tiräb bir qolidä xıvıç (26/4)

yürmäysänmi / dilär bir qolini bıqınıgä tiräb *bir* qolidä xıvıç (26/4)

kök romäl oräb älgändi uning *bir* qolini bıqınıgä tiräb / turişi tänişdäy körindi yigitgä (28/7)

bir äğiz: Çok az, azıcık.

bārardı ertäläbdän beri çäl tirkäşgä *bir* äğiz / häm gäpirmädi faqat ähyän-ähyändä milki qızärib ketgän (23/25)

bütünläy dedi dilär bepärvā tirkäş qızning / közlärigä bir qarädiyü şu *bir* äğiz sözgä işäniş mümkinligini tüşündi (28/30)

bir märtä: Bir defa.

tişlari *bir* märtä tökilib çıqqan edi kün boyi / yol yüräverib çarçägänidänmi hämmädän äldin uxläb (22/17)

mölcälläb çäpib ketdi *bir* märtä häm ärqasigä / qarämädi (27/21)

bir nâfäs: Bir an.

köylägin körib turär ämmâ nimä bolâyâtğanigä häli / häm tüşünâlmäsdi u *bir nâfäs* ikkilänib turdidä (27/8)

bir vaqtlär: Bir zamanlar, bir vakitler.

qârângılâşib xâtirälär quyunidän bâşi äylänib ketdi / *bir vaqtlär* özi häm kättäkân târgıl sigirni tâng-sähärdä (24/31)

bir zum: Bir an.

lolilär eläti bolsä *bir zum* häm toxtämäs qayâqqa ketişâyâtğanini / heç kim bilmäsdi (22/9)

birdän: Birden, ansızın.

u *birdän* köngli çökdi yoq dedi u piçirläb heç / qayâqqa barmäymän barmäymän üygä häm dilärning âldigä häm (20/13)

pädä qaytyäpti piçirlädi u *birdän* köz öngi / qârângılâşib xâtirälär quyunidän bâşi äylänib ketdi (24/29)

lävilläb ketğanini özi häm sezib turärdi / beçärä âşiq dilâr *birdän* qah-qah urib külib (26/12)

heç kim seni başläb kelâyâtğanı yoq özing kelyäpsän / u *birdän* çinqırıp yubardı sen loli emässän (26/34)

birdän tirkäşning vucudi muzläb qâldi bâyägi / qaynâq hislär ornini älläqandäy yâvvâyı küç egällädiyü (27/15)

birgä: Beraber, birlikte.

bilän baş çäyqadi yoq demä dilâr ikkälämiz / *birgä* işläymiz sen nimäni xâhläsäng (19/24)

biri: Biri, bir tanesi.

tirkäşning songsiz-nihâyäsiz yolläri tentäksâyda / toxtädi bahâr âqşâmläridän
biridä lolilär eläti (22/12)

birinçi: Birinci, ilk.

dilärning istehzâli cilmäyib turışı häm otdäy / yâniq közläri qırrä burni häm
birinçi märtä xunük (26/8)

bitir-: Sona erdirmek, tamamlamak.

üzüm üzişgäni bultur oninçini *bitirgänidä* mäktäbdä / otkäzilgän keçä uning
xayâlidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/9)

bittä: Tek, bir, bir tane.

çaqırışärkän uni ulär tirkäşni qolmä-qol kötärib / kättä qılışibdi tirkäş häm şu
lolilärdän *bittäsi* (21/20)

ägär üç kün ävväl qışlâqqa yänä *bittä* loli ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilârni
körmägänidä qız (23/13)

qilib yubâruvçi mäyin is gürkirädi dilâr xop degin / *bittä* xop degin (26/30)

boğıl-: Nefesi kesilmek.

türtmäsdän gäpir dedi u *boğilib* gäzäbdän yüzläri / lāvilläb ketgänini özi häm
sezib turärdi (26/10)

negädür *boğilib* ketdi tāmāğığä tıqilib qālgän ilıq / bir nārsäni yutib äräng
şivirlädi biläsänmi dilâr (26/25)

boğıq: Boğuk.

u rāhat qilib yātganidā pāstdān mašināning *boğıq* / āvāzi eşitilār kābinā eşigi taraqlāb āçilārdi (25/18)

yubārdi sükünāt çökkän ādirlār üstidān āqşām şārpāsıdāy / sirli *boğıq* āks sādā keldi (26/14)

bol-: 1. Meydana gelmek, vuku bulmak.

nimā *bolyāpti* özi qayāqdānām şu qızni uçrātdim / nāhātki endi hāmmā nārsādān üyim qışlāğım ātāmdān (20/18)

ālib ketsām nimā *bolyāpti* özi / u dıqqat bilān qulāq sālā bāşlādi bu sāfār sāyning (20/21)

kim ekānini hāliyām bilmāydi tōrt-beş yāşidā ādām / ācrātādigān *bolib* qālgānidā lolilār çādiridā kōrdi (21/16)

āldidā māydā-māydā qilib yergā ātdi dilār heç nimā / *bolmāgāndāy* hāmān cilmāyib turārdi (26/17)

yūrişni bār qışlāğıngā bārāver sen bilān / işim yoq men bilān hām işing *bolmāsin* (27/4)

kōylāgini kōrib turār āmmā nimā *bolāyātganigā* hāli / hām tüşünālmāsdı u bir nāfās ikkilānib turdidā (27/7)

2. Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu, niteliği almak.

bārārdi uning şāpālāq gülli qızıl kōylāgi şāfaqdā / lāvillār özi hām ot *bolib* yānib ketāyātgāndāy kōrinārdi (24/2)

keyin traktārçigā şāgird tüşdi u āmāçlārni / toğrilāb bārār pālaxsā-pālaxsā *bolib* kōçāyātgān tuprāq (25/26)

qız siltānib çekindi endi u cilmāymās kōzlāri ot / *bolib* yānārdi (26/32)

3. Gerçekleşmek veya yapılmak.

ungā ergāşib kelāyātgāndek *bolār* qışlāq / tāmāndān itlārning ākillāgāni eşitilār sāy şāvullār (20/1)

kâşki edi tentäksâygä oşä eski ärävä kirib kelmägän / *bolsä* kâşki edi tirkäş şu ärävädä keläyätgän (21/4)

loli qızni dilârni körmägän *bolsä* / tirkäş ornidän säkräb turgisi qışlâq tãmângä (21/5)

öldigä çiqarişgän *bolsä* keräk nâtäniş kişi çuqur / xorsindi sel yâmân quturdidä tentäksây şunaqa özi (23/7)

qızni körib qâldi bâyä mâtârgä suv quyäyätgänidä häm / körgändäy *bolgändi* qız sâriq paxtälük kiyib başigä (28/6)

4. Herhangi bir durumda bulunmak.

şu saç-sâqâlgä qırâv qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin axır uni âdäm qılğän âtä ornidä âtä *bolgän* (20/34)

qıläyätgän günähini endi tüşünäyätgändäy *bolärdi* göyâ / kimdir közgä körinmäs nâzik cüdä nâzik iplär bilän (24/19)

täräng târtılär yänä bir qadäm yürsä üzilib ketäyätgändäy / *bolärdi* (24/23)

âlär nâzaridä âsmân bârgän säyin pästläşib tüşäyätgändäy / *bolär* paxtäning yelkälärigä ılıqqınä yumşâqqınä (25/15)

ötkinçilärdän *bolsä* keräk tirkäş şıypân tãmângä / burilib ketäyätgän edi qız qol siltäb imâ qıldı (28/9)

5. İstemek.

ketämän / u ornidän turmâqçi *bolgän* edi mäsälä kelmädi nâtäniş (23/4)

bir nârsäni tüşüntirmâqçi *bolgändäy* qızning yelkäläridän / uşläb ötinç bilän siläy başlädä iltimäs (26/19)

6. Geçmek, tamamlanmak.

nämXuş tupraq isi anqır edi / bu vâqeägä äñçä yıl *bolib* ketgän äñçä yıllär (21/12)

şiftigä tikilib yätä-yätä közläri ilindi / bu vâqeägä äncä yıl *bolib* ketgän äncä yillär (23/12)

boy: Kıyı, kenar.

şundâqqınä säyning *boyigä* tâşlâq sâhilgä çâdir / tikdi tentäksây sân-sânâqsız ârâlçälär hâsil qilib (22/13)

boyin: Boyun.

tâcdâr xorâz hâm qonâqdâ turib *boynini* çozgänçä / cor bolâyâtgändir ehtimâl qâsim âtä xırmândän (20/25)

ärävädä otirgän çälning ingiçkä burışıq *boynidägi* / çuqurçäsi âq ârälägän sâçi tirkäşgä körinib turârdi (23/21)

bultur: Geçen yıl, bir yıl önce.

üzüm üzişgäni *bultur* oninçini bitirgänidä mäktäbdä / otkäzilgän keçä uning xayâlidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/9)

bulut: Bulut.

bir tuyğu üstün keldiyü çälqançä yâtib âldi ây hävâlâb / ketgän qatlâm-qatlâm küz *bulutläri* âhistä süzib ötär (21/10)

bundäy: Bunun gibi, buna benzer.

kişini kördi elätidä *bundäy* âdâm yoq edi başıgä / kök duxâbä doppi kiyib âlibdi yüzläri qızärib ketgän (22/29)

buril-: Çevrilmek, dönmek.

ketib qâlmänglär tângâtärdä kelämän / şarttä *burildidä* täsmädäy âqarib yâtgän tuprâq (19/32)

edi qır üstigä çıqqanidä âld tãmândän qıslâq / çirâqläri körindi u toxtâb qâldi
ârqasigä *burilib* (20/4)

tağın *burilib* ârqagä qarâdi pâstdä qıslâqni / täsmädäy orâb âlgän säy yältillâb
körinär ämmâ üylär (24/25)

u dilârnıng käfti bilân yüzini uşlâb qâlgänini / kördi keyin keskin *burilidä*
qıslâq yolini (27/20)

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkâş şıypân tãmângä / *burilib* ketâyâtgän edi qız qol
siltâb imâ qıldı (28/10)

burışıq: Buruşuk, kırışık.

ärävädä otirgän çâlnıng ingiçkä *burışıq* boynidägi / çuqurçäsi âq ârâlägän säçi
tirkâşgä körinib turârdi (23/21)

burkän-: Sarınmak.

tirkâş qâr körpäsigä *burkänib* endiginä uyqugä / ketgän yerni çoçitib traktâr
häydâr qâr bâsgän dälälär (27/29)

burun: Burun.

qırrâ *burni* qârângidä yänâyâm câzibâli körinär tirkâş / häli häm häyâcânini
bâsib âlâlmäs edi ikkâvläri (18/25)

dilârnıng istehzâli cilmâyib turişi häm otdäy / yâniq közläri qırrâ *burni* häm
birinçi märtä xunük (26/8)

bütün: Bütün, tüm.

yüzigä tegib turâr älläneçük nâtäniş ämmâ / tâtli is anqır uning *bütün* vucudi
täräng târtilib (18/4)

bütünläy: Tamamen, büsbütün.

ertäläb / *bütünläymi* (28/28)

bütünläy dedi dilär bepärvä tirkäş qızning / közlärigä bir qarädiyü şu bir ägüz sözgä işâniş mümkinligini tüşündi (28/29)

C

cân: Sevgi ve bağıllık taşıyan seslenme sözü, can.

dilär yoq demägin ketişimizdän nimä fäydä qayâqqa / bärämiz *cân* dilär xop degin u qızni bağırgä bäsib (26/22)

cânlän-: Geçmişte olan bir durum veya olay hatırlanmak.

solğınrâq ämmâ nurâniy yüzi çoqqı sâqâli *cânländi* / şu közlärning nurini älgän tirkäşning özi emäsmikin (20/31)

üzüm üzişgäni bultur oninçini bitirgänidä mäktäbdä / otkäzilgän keçä uning xayâlidä *cânländiyü* yürägi güpilläb (25/10)

câzibäli: Cazibeli, alımlı.

qırrä burni qârângıdä yänäyäm *câzibäli* körinär tirkäş / häli häm häyâcânini bäsib älälmäs edi ikkâvläri (18/25)

tirkäş şu tâpdä qızning nimä oyläyâtgänini bilälmäs / ämmâ bir közini säl qısib istehzâli *câzibäli* cilmäyışidän (24/4)

tikilärkän dilärning rängi solğınläşgän közläri / çökkän ämmâ hämân *câzibäli* täbässüm bilän cilmäyib (28/22)

cıqqa suv: İpıslak, her yanı ıslak.

âq ärälägän moylävi höl bolib çoqqı sâqâligä yâpişib / qâlibdi u *cıqqa suv* köylägining etäginı qayirib (22/32)

cilâvini yoqât-: Ölçüsüz ve aşırı davranışta bulunmak.

xorsindi sel yâmân quturdidä tentäksây şunaqa özi / här bähârdä *cilâvini yoqâtib*
qoyâdi (23/9)

cilmäy-: Gülümsemek.

ärävâning ketidä tirkäş bilân yânmä-yân kelâyâtgân / dilâr ungä qarâb *cilmäyib*
qoyâr älläqayâqdän sindirib (23/30)

tirkäş şu tâpdä qızning nimä oylâyâtgânini bilâlmäs / ämmâ bir közini sâl qısib
istehzâli câzibâli *cilmäyışidän* (24/4)

dilâr bir qolini bıqınıgä tirâb bir qolidä xıvıç / oynätib *cilmäyib* turârdi ätrâf
qârângılâşib (26/5)

dilârning istehzâli *cilmäyib* turişi hâm otdây / yâniq közlâri qırrâ burni hâm
birinçi märtä xunük (26/7)

âldidä mäydä-mäydä qilib yergä âtdi dilâr heç nimä / bolmägändây hâmân
cilmäyib turârdi (26/17)

qız siltänib çekindi endi u *cilmäymäs* közlâri ot / bolib yânârdi (26/31)

çökkän ämmâ hâmân câzibâli täbässüm bilân *cilmäyib* / turârdi u isib ketgändây
paxmâq româlining tügünini (28/22)

cimcit bol-: Sessizleşmek.

ätrâfgä nur ärälâş sükünât seli quyilgändây hâmmâyâq / *cimcit bolib* qâldi
yâprâqlâri tökilä başlägân (19/3)

cimib qâl-: Susmak, sessiz kalmak.

hâli hâm häyâcânini bâsib âlâlmäs edi ikkâvlâri / äncägäçä *cimib qâlišdi*
ärslânbâb tâğıning çoqqısı (18/27)

cingäläk: Kıvırcık.

hängräşidän uyğånib ketärdi şudringdän höl bolib / ketgän *cingüläk* saçlarını
siläb ornidän turär uvişib (22/5)

cinni: mec. Ahmak, aptal.

közläriğä bir qarädiyü şu bir âgız sözgä işâniş mümkinligini tüşündi / *cinni* dedi
u külib (28/31)

cor bol-: Eşlik etmek.

täcdâr xorâz häm qonâqdä turib boynini çozgänçä / *cor bolâyâtgändir* ehtimäl
qâsim âtä xırmândän (20/26)

coş ur-: Coşmak, galeyan etmek.

bârgän säyin qattıqrâq *coş urärdi* / dädäm soyib täşläydi dedi qız tozib ketgän
saçlarını (18/11)

tolqın yänä *coş urib* ketdi tirkäş nimä qılâyâtğanini / özi häm sezmay tiz çökib
qızning âyâqläridän mähkäm (19/13)

yürägi yänä oşä sâğınç hislär bilän *coş urär* etikning / sirğanişigä häm
ğozäpâyälärgä qâqılışigä häm pârvâ (28/14)

cüdä: Çok, pek.

qılâyâtgän günâhini endi tüşünâyâtgändäy bolärdi göyâ / kimdir közgä körinmäs
nâzik *cüdä* nâzik iplär bilän (24/20)

häm hämmä-hämmäsi *cüdä* läzzätli edi / u râhat qilib yâtğanidä pästdän
maşinäning boğıq (25/17)

bolmägändäy hämân cilmäyib turärdi / qıslâqqa qaytämiz tirkäş *cüdä* mühim
äziz (26/17)

cüncik-: Titremek.

bolär paxtäning yelkälärigä ilıqqınä yumşâqqınä / bätışı häm sâlıqın şâmâldän
cüncikib seskänib ketişi (25/16)

Ç

çaqır-: Çağırmaq, seslenmek.

eşitdi hämmägä ergäşib yürgäni uçün tirkäş deb / *çaqırışärkän* uni ulär tirkäşni
qolmä-qol kötärib (21/19)

çäl-: Bir müzik aletini uyumlu sesler çıkaracak şekilde kullanmak.

edi yärim keçägäçä çildirmä *çälib* bāzm qılışni qızıl / köylägining etägini
hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä (21/21)

çälqançä tüş-: Sırtüstü uzanmak.

kökälämzâr bir yergä çadır tikär tirkäş kökätlä / üstigä *çälqançä tüşib* âlärdidä
çildirmäning gümbirläşigä (21/31)

çälqançä yât-: Sırtüstü yatmak.

âyâqlärini kergäniçä *çälqançä yätär* qârângidä yüzi anıq / körinmäsdä undän
häm näriräqdä bir tup dolänäning (18/19)

bir tuyğu üstün keldiyü *çälqançä yätib* âldi ây hävâläb / ketgän qatlâm-qatlâm
küz bulutläri âhistä süzib ötär (21/9)

körärdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb *çälqançä yätib* / âlär näzaridä âsmân bārgän
sāyin pästläşib tüşyätgändäy (25/13)

çäng: Toz.

közgä taşlänmäs quyuq daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / qongändi uzâqdä kättä
yol üstidä quyuq *çäng* körindi (24/28)

çängit:- Tozutmak, toz kaldırmak.

ingiçkä âyâqläri bilän tupraq *çängitib* äräväni sudrâb / bârâr ğıldirâklâr nâlâ
çekkän käbi häzin ğıyqıllârdi (23/19)

çäraqlä:- Parlamak.

turib qâr yağdı ertäsığä hävâ *çäraqlâb* açilib / ketdi (27/27)

çärçä:- Yorulmak.

tişläri bir märtä tökilib çıqqan edi kün boyı / yol yüräverib *çärçägänidänmi*
hämmädän âldin uxlâb (22/18)

çäyir: Sert.

u näfäsi tıqilib yügürüb keldiyü dilârnıng nâzık / ämmâ *çäyir* qollarını käftığä
âldi (28/19)

çâdir: Çadır.

kim ekänini häliyäm bilmäydi tört-beş yaşidä âdäm / äcrätädigän bolib qalgänidä
lolilâr *çâdiridä* kördi (21/16)

şulârni körgändi kün bätâr-bâtmäs ularning eläti / kökälämzâr bir yergä *çâdir*
tikâr tirkâş kökâtlâr (21/30)

şundâqqinä säyning boyığä taşlâq sâhilgä *çâdir* / tikdi tentäksây sân-sänâqsız
ârâlçälâr hâsil qilib (22/13)

çâl: İhtiyar, yaşlı (erkek).

üstigä taşlâb qoyılğän bir pärçä nâmät üstidä uxlâb yâtgän / *çâlgä* qarädi çâl âlä-
bulâ xurcungä başını taşlâb (18/18)

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä nämät üstidä uxläb yätgän / çalgä qarädi *çal* äläbulä xurcungä başını täşläb (18/18)

ärävädä otirgän *çalning* ingičkä burışıq boynidägi / çuqurçäsi äq ärälägän saçı tirkäşgä körinib turärdi (23/21)

bärärdi ertäläbdän beri *çal* tirkäşgä bir äğız / häm gäpirmädi faqat ähyân-ähyändä milki qızärib ketgän (23/25)

kelin säğib berär qasim ätäning kämpiri ölib ketgän / soqqabâş edi *çalning* özidän başqa ävunçäği (25/2)

çâp-: Koşmak.

şarttä burildidä täsmädäy äqarib yätgän tupraq / köçädän säyäsini bäsib *çâpib* ketdi äy kâptâkdäy säkräb-säkräb (19/33)

dilär tupraq yoldän pästgä qaräb *çâpib* ketdi / tirkäş uning şämäldä hilpiräb uzâqläşib bäräyätgän (27/5)

mölcälläb *çâpib* ketdi bir märtä häm ärqasigä / qarämädi (27/21)

çâr: Dört sayısı.

yänib ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin äy çıqdi *çâr* / ätrâfgä nur äräläş sükünät seli quyilgändäy hämmäyâq (19/1)

çehrä: Yüz, surat.

körmäyätgändäy edi başını bäländ kötärib äygä tikilib / otirär *çehräsidi* bepärvâlik körinib turärdi bâyägi (19/12)

çekin-: Geri çekilmek, geriye doğru gitmek.

qız siltänib *çekindi* endi u cilmäymäs közläri ot / bolib yänärdi (26/31)

çekkä: Bir uzaklığın son noktası, uç.

endi öziniki deb oylär şu qız uçün dunyâning nârigi / *çekkâsigäçä* bârışgä häm täyyâr edi lekin qışlâqdän (24/17)

çet: Kenar.

dilâr ungä qarâb cilmäyib qoyâr älläqayâqdän sindirib / âlgän tâl xıvıçı bilän yol *çetidägi* giyâhlärni säväläb (23/31)

çiq-: 1. Bir nedenle bulunulan yerden ayrılmak.

tirkâş qışlâqdän *çiqıb* ketâyâtganidä hâzirgidek / köngli gâş bolışını oylâmägändi u qâsim âtäning (24/11)

közigä körinişdän qorqqan tentäksâydan *çiqıb* âlgunçä / täniş şâfyârlärning uçrâb qâlişidän yüräk (24/13)

u tüşlikkä *çiqış* uçün mâtârni öçirib käbinädän / säkrâb tüşdiyü pâykâl başidägi tutzâr yânidä turgän (28/3)

2. Yukarıya veya bir şeyin üstüne gitmek, yükselmek.

edi qır üstigä *çiqqanidä* âld tãmândän qışlâq / çirâqläri körindi u toxtâb qâldi ârçasigä burilib (20/3)

ğıldirâklär nälä çekär şalaq ärävä tepälikkä *çiqıb* / bârärdi (24/9)

bolärdi / şalaq ärävä tepälik üstigä *çiqqandä* toxtädi tirkâş (24/24)

körärdi u bäländ xırmân üstigä *çiqıb* çälqançä yâtib / âlär nâzäridä âsmân bârgän säyin pästläşib tüşâyâtgändäy (25/13)

3. Görünmek, kendini göstermek. (Ay, güneş hakkında.)

yâni ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin ây *çiqdi* çâr / ätrâfgä nur äräläş sükünät seli quyilgändäy hämmäyâq (19/1)

ärslnâbâb çoqqısidän qıp-qızärib ây *çiqıb* kelär / tuprâq yol âqarib körinär tirkâşning säyäsigäçä (27/23)

çildirmä: Tef.

edi yärim keçägäçä *çildirmä* çälib bāzm qılışni qızıl / köylägining etägin
hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä (21/21)

üstigä çälqançä tüşib älärdidä *çildirmäning* gümbirläşigä / quvnâq qahqahalärgä
qulâq sâlib yâtär gülxan (21/31)

çilläk: Bir tane uzun ve bir tane kısa çubukla oynanan çocuk oyunu ve bu
oyunda kullanılan çubukların adı.

tuprâq yoldän imilläb bārär edi qārä eşäk *çilläkdäy* / quyâş ufqqa läb bāsdi
kiçkinäginä şalaq ärävä (23/18)

çimir-: Çatmak, kaldırmak (kaş).

tirkâş qızning *çimirilgän* qâşlärigä qat‘iyät bilän / qımtılğan läblärigä qaräb endi
gäpiriş ärtiqçä (19/27)

çinqır-: Haykırmak, bağırmaq.

tolqınlär ketmä-ket urilib suv qa‘rigä tärtib ketäyätgänini / bilib *çinqır*ib yubardı
ämmâ âvâzini özi (22/22)

heç kim seni başläb keläyätgäni yoq özing kelyäpsän / u birdän *çinqır*ib yubardı
sen loli emässän (26/34)

çirâq: Işık.

edi qır üstigä çıqqanidä äld tāmāndän qışlâq / *çirâqläri* körindi u toxtäb qâldi
ârqasigä burilib (20/4)

çoçit-: Atlamak.

tirkäş qâr körpäsigä burkänib endiginä uyqugä / ketgän yerni *çoçitib* traktâr
häydär qâr bâsgän dälälär (27/30)

çoqqı: Zirve, tepe.

hâli hâmi häyâcânini bâsib âlâlmäs edi ikkâvläri / ânçägäçä cimib qalışdi
ärslânbâb tâğning *çoqqısı* (18/26)

ärslânbâb *çoqqısidän* qıp-qızärib ây çıqıb kelär / tuprâq yol âqarib körinär
tirkäşning sâyäsigäçä (27/23)

çoqqı sâqâl: Keçi sakal, sivri sakal.

solğınrâq ämmâ nurâniy yüzi *çoqqı sâqâli* cänländi / şu közlärning nurini âlgän
tirkäşning özi emâsmikin (20/31)

âq ârälägän moylâvi höl bolib *çoqqı sâqâligä* yâpişib / qâlibdi u cıqqa suv
köylägining etäginini qayirib (22/31)

çoz-: Germek, uzatmak.

tâcdâr xorâz hâmi qonâqdä turib boynini *çozgänçä* / cor bolâyâtgändir ehtimâl
qâsim âtä xırmândän (20/25)

çozib-çozib: Uzun uzun.

şâvulläşi anıq eşitildi keyin xorâzlär *çozib* / *çozib* qıçqırä başlädi ehtimâl
ulärning hâvlisidägi (20/24)

çök-: 1. Basmak, yayılmak.

yubârdi sükünät *çökkän* ädirilər üstidän âqşâm şärpäsädäy / sirli boğıq äks sädâ
keldi (26/13)

2. Çukurlaşmak.

tikilärkän dilärning rängi solğınläşgän közläri / *çökkän* ämmä hämân câzibäli
täbässüm bilän cilmäyib (28/21)

3. Batmak.

qâp-qârä âsmânni songgi märtä kördiyü tipirçiläb / *çökib* ketdi (22/27)

çuqur: Derinden.

öldigä çıqarışgän bolsä keräk nâtäniş kişi *çuqur* / xorsindi sel yâmân quturdidä
tentäksây şunaqa özi (23/7)

çuqurçä: Çukurca, küçük çukur.

ärävädä otirgän çälning ingiçkä burışıq boynidägi / *çuqurçäsi* âq ärälägän sâçi
tirkäşgä körinib turärdi (23/22)

D

dädä: Baba.

bârgän säyin qattıqrâq coş urärdi / *dädäm* soyib täşläydi dedi qız tozib ketgän
sâçläri (18/12)

käfti bilän tekislärkän ämmä *dädäsidän* heç qaçân / häyıqmägänligi bundän
keyin häm häyıqmäsli (18/13)

dähşätli: Dehşetli, korkunç.

häm eşitälmedi äğzigä suv tolib oqçiy başlädi / sây *dähşätli* güldüräsdän titrär
yerü kök qâp-qârä (22/24)

dälä: Tarla.

bāşlāgān edi tāng-sāhārlāb şudring qongān *dālāldān* / mākṭābgā yūgūrgānlāri yāzdā kālṭāz bāgīdā bālālār bilān (25/7)

tirkāş qār kōrpāsīgā burkānib endiginā uyqugā / ketgān yerni çoçitib traktār hāydār qār bāsgān *dālālār* (27/30)

traktār hāli yaxlāmāgān *dālādā* yengilginā sūzib muzyārār / kemādāy ārṭasidān qāp-qārā iz qāldirib bārārdi (28/1)

qızning yelkāsīgā āhistā qol tāşlādidā qār bāsgān / *dālā* yolidān qışlāqqa öz hāyātīgā bāşlāb ketdi (28/33)

dām: An, zaman.

ketāmān deb turib ālmāgānidā oşā *dāmlārni* eslāb / otirārmidi u (23/15)

daraxt: Ağaç.

qarādi pāstlikdā yol yāqasidāgī oşā bir tup dolānā / qārāyib kōrinār dilār hām ātāsi hām *daraxt* kōlānkāsi (20/6)

daraxtzār: Ağaçlık, orman.

kōzgā tāşlānmās quyuq *daraxtzār* üstigā āqşām şārpāsi / qongāndi uzāqdā kättā yol üstidā quyuq çāng kōrindi (24/27)

dāvvrā qur-: Daire oluşturmak.

ālişmāydidgān xātinlārning hāmmāsi uning ānāsi / edi gülxan ātrāfidā *dāvvrā qurib* otirgān lolilārning (21/24)

de-: 1. Demek, söylemek.

bārgān sāyin qattıqrāq çoş urārdi / dādām soyib tāşlāydi *dedi* qız tozib ketgān sāçlārini (18/12)

bilän baş çäyqadi yoq *demä* dilär ikkälämiz / birgä işläymiz sen nimäni xähläsäng (19/23)

u birdän köngli çökdi yoq *dedi* u piçirläb heç / qayâqqa barmäymän barmäymän üygä häm dilärning äldigä häm (20/13)

eşitdi hämmägä ergäşib yürgäni uçün tirkäş *deb* / çaqırışarkän uni ulär tirkäşni qolmä-qol kötärib (21/18)

ketämän *deb* turib älmägänidä oşä dämlärni esläb / otirärmidi u (23/15)

türtmäsdän gäpir *dedi* u boğılib gäzäbdän yüzläri / lāvilläb ketgänini özi häm sezib turärdi (26/10)

dilär yoq *demägin* ketişimizdän nimä fäydä qayâqqa / bärämiz cän dilär xop degin u qızni bağırigä bäsib (26/21)

dilär yoq *demägin* ketişimizdän nimä fäydä qayâqqa / bärämiz cän dilär xop degin u qızni bağırigä bäsib (26/22)

qılib yubâruvçı mäyin is gürkirädi dilär xop *degin* / bittä xop degin (26/29)

qılib yubâruvçı mäyin is gürkirädi dilär xop degin / bittä xop *degin* (26/30)

tärsäkiläb yubardı uni / yoqâl *dedi* xırilläb yoqâl (27/18)

qılmäsdä dilär dilär *derdi* u piçirläb negädir / quvânçdän entikär nimägä quvânäyätgänini özi häm (28/15)

bütünläy *dedi* dilär bepärvä tirkäş qızning / közlärigä bir qarädiyü şu bir äğız sözgä işäniş mümkinligini tüşündi (28/29)

közlärigä bir qarädiyü şu bir äğız sözgä işäniş mümkinligini tüşündi / cinni *dedi* u külib (28/31)

2. Herhangi bir yargıya, düşünceye varmak.

bilän bağlänib qâlgändäy qatâr-qatâr maşınälär ötib / bärärdi punktğä paxtä älib ketişyapti *deb* oylädi (20/12)

hâvuçläb turgändi yoq heç kim uçrämädi u dilärni / endi öziniki *deb* oylär şu qız uçün dünyâning närigi (24/16)

ämmå çäyir qollärini käftigä äldi / qoli muzläb ketibdi *deb* oylädi qızning yüzigä
(28/20)

dıqqat: Dikkat.

älib ketsäm nimä bolyäpti özi / u *dıqqat* bilän qulâq sâlâ başlädi bu säfâr säyning
(20/22)

dolänä: Alıç ağacı.

körinmädi undän häm närirâqdä bir tup *dolänäning* / tökilgän xazânini şitirlätib
şärpädäy qâp-qârä eşäk (18/20)

cimcit bolib qâldi yäprâqläri tökilä başlägän / *dolänä* säyädäy qâräyib körinär
hävädä xazân gözapâyä (19/3)

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşä bir tup *dolänä* / qâräyib körinär dilâr häm
ätäsi häm daraxt kölänkäsi (20/5)

doppi: Doppı (takke).

kişini kördi elätidä bundäy ädäm yoq edi başigä / kök *duxâbä doppi* kiyib älibdi
yüzläri qızärib ketgän (22/30)

duç kel-: Karşılaşmak, rastlamak.

anqâvsän keyin közläri qısilib kinâyä bilän ävâzini / päsäytirdi kim qoyibdi
sengä *duç kelgän* qızgä ergäşib (27/2)

duxâbä: Kadife.

kişini kördi elätidä bundäy ädäm yoq edi başigä / kök *duxâbä doppi* kiyib älibdi
yüzläri qızärib ketgän (22/30)

dum-dumälâq: Yusuvarlak.

yånib ketdi zum ötmäy *dum-dumälâq* tolin ây çıqdi çâr / ätrâfgä nur ärälâş sükünät seli quyilgändäy hämmäyâq (19/1)

dunyâ: Dünya.

tirkäş esini tänibdiki şu tuprâq vâyägä yetkâzdi / uni *dunyâgä* qaysi küni kelgänini âtäsi kim ânäsi (21/14)

yänä oşâ uzun-uzun yollâr başlânardı *dunyâdä* / yollârning negä şunçâlik köpligä uning aqli yetmäs (22/7)

endi öziniki deb oylâr şu qız uçün *dunyâning* nârigi / çekkâsigäçä bârişgä häm täyyâr edi lekin qışlâqdän (24/16)

dunyâgä kel-: Dünyaya gelmek, doğmak.

tirkäş esini tänibdiki şu tuprâq vâyägä yetkâzdi / uni *dunyâgä* qaysi küni *kelgänini* âtäsi kim ânäsi (21/14)

ğarq bolgän âsmân / tirkäş *dunyâgä kelib* eng ävväl (21/28)

E

e-: “i-” ek eylemi.

qırrä burni qârângidä yänäyäm câzibâli körinâr tirkäş / häli häm häyâcânini bâsib âlâlmäs *edi* ikkâvlâri (18/26)

körmâyâtgändäy *edi* başını bäländ kötârib âygä tikilib / otirâr çehrâsidä bepârvâlik körinib turârdi bâyâgi (19/11)

qımtılğän läblârigä qarâb endi gâpiriş ârtıqçä / *ekânini* tüşündi ästä qaddini râstlâb başını quyi (19/29)

tâmândän itlârning äkillägäni eşitilâr sây şâvullâr / *edi* qır üstigä çıqqanıdä âld tâmândän qışlâq (20/3)

kâşki *edi* tentâksâygä oşâ eski ärävä kirib kelmägän / bolsä kâşki *edi* tirkâş şu ärävädä kelâyâtgän (21/3)

kâşki *edi* tentâksâygä oşâ eski ärävä kirib kelmägän / bolsä kâşki *edi* tirkâş şu ärävädä kelâyâtgän (21/4)

ketgän qatlâm-qatlâm küz bulutläri âhistâ süzib ötär / nämxuş tupraq isi anqır *edi* (21/11)

kim *ekänini* häliyäm bilmäydi tört-beş yâşidä âdäm / äcrätädigän bolib qâlgänidä lolilär çâdiridä kördi (21/15)

kättä qılışibdi tirkâş häm şu lolilärdän bittäsi / *edi* yärim keçägäçä çildirmä çälib bâzm qılışni qızıl (21/21)

alışmäydigän xâtinläring hämmäsi uning ânäsi / *edi* gülxan ätrâfidä dâvrä qurib otirgän loliläring (21/24)

hämmäsi âtä *edi* ungä / häzin qoşıqlär âğuşidä mudrâgän âqşâmlär ây nurigä (21/25)

tişläri bir märtä tökilib çıqqan *edi* kün boyi / yol yüräverib çärçägänidänmi hämmädän âldin uxlâb (22/17)

tolqınlärgä kömilgän *edi* tirkâş suvdän qalqıb çıqıb / qâp-qârä âsmânni songgi märtä kördiyü tipirçilâb (22/25)

kişini kördi elätidä bundäy âdäm yoq *edi* bâşigä / kök duxâbä doppi kiyib âlibdi yüzläri qızärib ketgän (22/29)

ketämän / u ornidän turmâqçı bolgän *edi* mäsâli kelmädi nâtäniş (23/4)

quyâş ufqqa läb bâsdi kiçkinäginä şalaq ärävä / tupraq yoldän imillâb bärär *edi* qârä eşäk çilläkdäy (23/18)

özining gözälligidän yigitni ergäştirib / kelâyâtgänidän mämnun *ekänligini* körib turârdi (24/6)

çekkäsığäçä barişgä häm täyyâr *edi* lekin qışlâqdän / uzâqlaşgän säyin uning qadämi sekinläşär özi (24/17)

kelin sağıb berär qasim âtäning kâmpiri ölib ketgän / soqqabâş *edi* çälning özidän başqa âvunçâğı (25/2)

yoqligini uning ümidi yâlgız tirkâşdän *ekânini* endi / tüşüнди u (25/3)

bâşlägän *edi* tâng-sâhârlâb şudring qongän dälâlärdän / mäktäbgä yügürgänläri
yâzdâ kâlxâz bâğıdâ bälälär bilän (25/7)

häm hämmä-hämmäsi cüdä läzzätli *edi* / u râhat qilib yâtgänidâ pâstdän
maşinäning boğıq (25/17)

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkâş şiypan tãmângä / burilib ketâyâtgän *edi* qız qol
siltâb imâ qıldı (28/10)

eg-: Düz veya dik olan bir şeyi eğik duruma getirmek.

yâniğä keldidâ nihâldây nâzik gâvdäsini *egib* / ärävä içidän paxtâlik nimçä âlib
kiydi tirkâşgä bir (19/7)

egällä-: Hâkim olmak.

birdän tirkâşning vucudi muzlâb qâldi bâyägi / qaynâq hislär ornini ällâqandây
yâvvâyı küç *egällädiyü* (27/16)

egil-: İnsan, bir şey yapmak üzere belini eğmek.

egilib uning yelkäsüdän itärdi / ket bu yerdän (19/19)

çökib ketdi / u közini açgänidâ başigä *egilib* turgän nâtâniş (22/28)

ehtimâl: Belki, bir ihtimal.

şâvulläşi anıq eşitildi keyin xorâzlär çozib / çozib qıçqırâ başlädi *ehtimâl*
ulärning hâvlisidägi (20/24)

tâcdâr xorâz häm qonâqdâ turib boynini çozgänçä / cor bolâyâtgändir *ehtimâl*
qâsim âtä xırmândän (20/26)

elät: Halk.

şulärni körgändi kün bätär-bätmäs ularning *eläti* / kökälämzâr bir yergä çâdir
tikâr tirkäş kökätlär (21/29)

lolilär *eläti* bolsä bir zum häm toxtämäs qayâqqa ketişâyâtğanini / heç kim
bilmäsdi (22/9)

toxtädi bahâr âqşâmläridän biridä lolilär *eläti* / şundâqqınâ sâyning boyigä tâşlâq
sâhilgä çâdir (22/12)

kişini kördi *elätidä* bundäy âdâm yoq edi başigä / kök duxâbä doppi kiyib âlibdi
yüzläri qızärib ketgän (22/29)

kişi uning üstigä körpä täşlädi / *elätläring* ketib qâlišdi seni älläqaçân (23/6)

emäs: Değil.

solğınrâq ämmâ nurâniy yüzi çoqqı sâqâli cänländi / şu közlärning nurini âlgän
tirkäşning özi *emäsmikin* (20/32)

şu sâç-sâqâlgä qırâv qondirgän tirkäşning özi / *emäsmikin* axır uni âdâm qılğan
âtä ornidä âtä bolgän (20/34)

kişi şu *emäsmidi* tirkäşdän başqa süyänçigü bârmi / uning (21/1)

heç kim seni başläb kelâyâtğanı yoq özing kelyäpsän / u birdän çinqırıp yubârdi
sen loli *emässän* (26/34)

endi: 1. Şimdi, şu anda.

tirkäş qızning çimirilgän qâşlärigä qat‘iyät bilän / qımtılğan läblärigä qarâb *endi*
gäpiriş ârtıqçä (19/28)

tirkäş tez yürgänidän nâfäsi qısib terlâb ketgänini / *endi* sezdi köyläginı yeçib
yelkäsigä täşlädidä (20/9)

nähâtki *endi* hämmâ nârsädän üyim qışlâğım âtämdän / äyrilsäm nähâtki *endi*
tentäksâydan bir ümr başimni (20/19)

nähâtki *endi* hämmâ nârsädän üyim qışlâğım âtämdän / äyrilsäm nähâtki *endi*
tentäksâydan bir ümr başimni (20/20)

tirkäş özini şu âdâm suvdän âlib çıqqanini *endi* / tüşündi (23/2)

håvuçláb turgändi yoq heç kim uçramadı u dilärni / *endi* öziniki deb oylär şu qız
uçün dunyâning nârigi (24/16)

qılâyâtgân günâhini *endi* tüşünâyâtgändây bolardı göyâ / kimdir közgä körinmäs
nâzik cüdä nâzik iplär bilän (24/19)

yoqligini uning ümidi yâlgız tirkäşdän ekânini *endi* / tüşüندی u (25/3)

2. Artık, bundan böyle, bundan sonra.

qarâb qoydiyü âyâqlärini âsiltirib ärävâgä otirib / âldi u *endi* hämmä nârsäni
unutgändây tirkäşni (19/10)

qamâştirib yubâruvçi muzdây suvlärini heç qaçân heç / nimägä âlişmäsligini
âlişä âlmäsligini *endi* tüşüندی (25/34)

qız siltänib çekindi *endi* u cilmäymäs közläri ot / bolib yânardı (26/31)

endiginä: Henüz, az önce.

tirkäş qâr körpäsigä burkänib *endiginä* uyqugä / ketgän yerni çoçitib traktâr
häydär qâr bâsgän dälälär (27/29)

eng: İlk.

tirkäş dunyâgä kelib *eng* ävväl / şulärni körgändi kün bätär-bâtmäs ularning eläti
(21/28)

entik-: 1. Nefes nefese kalmak.

muhäbbät / uzâq *entikib* öpişdilär qızning saç täläläri tirkäşning (18/2)

tângâtärgä yaqın *entikib* uygânib ketdi uygândiyü / tolqınlär ketmä-ket urilib suv
qa‘rigä târtib ketâyâtgânini (22/20)

2. İç çekmek.

qilmäsdı dilär dilär derdı u piçirläb negädır / quvânçdän *entikär* nimägä quvânâyâtgänini özi häm (28/16)

ergäş-: 1. Takip etmek.

ungä *ergäşib* kelâyâtgändek bolär qışlâq / tãmândän itläring äkillägäni eşitilär säy şävullär (20/1)

2. Bağlı olmak, tabi bulunmak.

eşitdi hämmägä *ergäşib* yürgäni uçün tirkäş deb / çaqırışärkän uni ulär tirkäşni qolmä-qol kötärib (21/18)

3. Uymak, riayet etmek.

päsäytirdi kim qoyıbdı sengä duç kelgän qızgä *ergäşib* / yürişni bär qışlâğınggä bäräver sen bilän (27/2)

ergäştir-: İzlemek.

özining gözälligidän yigitni *ergäştirib* / kelâyâtgänidän mämnnun ekänligini körib turärdi (24/5)

eriş: Tuhaf, acayip.

ekänini tüşündi ästä qaddini rästläb başını quyi / sâldi özigä häm *eriş* tuyulgän päst ökinç ävâzdä piçirlädi (19/30)

ertä: Erken.

qaltirärdi / qış *ertä* tüşdi häli gözäpâyälär yığıştirib älinmäsdän (27/26)

ertä tâng: Sabahın ilk saatleri.

uxläb qälärdi / *ertä tângdä* ädämläring gävur-guvuri (22/3)

ertäläb: Sabah, sabahleyin.

bärärdi *ertäläbdän* beri çäl tirkäşgä bir äğız / häm gäpirmädi faqat ähyân-
ähyändä milki qızärib ketgän (23/25)

ertäläb / bütünläymi (28/27)

ertäsi: Ertesi gün.

turib qâr yâğdi *ertäsigä* hävâ çäraq läb açilib / ketdi (27/27)

esini täni-: Bilinçlenmek, akılca olgunlaşmak.

tirkäş *esini täniydiki* şu tupraq vâyägä yetkâzdi / uni dunyägä qaysi küni
kelgänini ätäsi kim änäsi (21/13)

eski: Eski.

kâşki edi tentäksâygä oşä *eski* ärävâ kirib kelmägän / bolsä kâşki edi tirkäş şu
ärävädä keläyâtgän (21/3)

eslä-: Hatırlamak.

ketämän deb turib älmägänidä oşä dämlärni *esläb* / otirärmidi u (23/15)

eşäk: Eşek.

tökilgän xazänini şitirlätib şärpädäy qâp-qärä *eşäk* / otläb yürärdi (18/21)

ertä tângdä ädämlärning gâvur-guvuri *eşäklärning* / hängräşidän uygänib ketärdi
şudringdän höl bolib (22/3)

quyâş ufqqa läb bâsdi kiçkinäginä şalaq ärävâ / tupraq yoldän imilläb bärär edi
qärä *eşäk* çilläkdäy (23/18)

dilärning ätäsi heç qayâqqa şaşilmäyâtgänini / şämä qılgändäy *eşäkni* qıstämäs
başini täşläb mudrüb (23/24)

eşik: Kapı.

pådägä qoşib yubârär keçqurun sigirning / özi *eşikdän* mä'râb kirib kelârdi
sigirni qoşni (24/33)

âvâzi eşitilär kâbinä *eşigi* taraqlâb âçilârdi / uxlâb qâldingmi hây loli (25/20)

eşit-: Duymak, işitmek.

ungä ergäşib kelâyâtgândeک bolâr qışlâq / tãmândän itlärning äkillägäni *eşitilär*
sây şävullâr (20/2)

şävulläşi anıq *eşitildi* keyin xorâzlâr çozib / çozib qıçqırâ başlâdi ehtimâl
ulärning hâvlisidägi (20/23)

özini âtä-ânäsi älläqaçân köz yumib ketgänini şulârdän / *eşitdi* hämmägä ergäşib
yürgäni uçün tirkâş deb (21/18)

bilib çinqırıp yubârdi ämmâ âvâzini özi / häm *eşitâlmâdi* âğzigä suv tolib oqçıy
başlâdi (22/23)

u râhat qilib yâtgänidä pâstdän maşinäning boğıq / âvâzi *eşitilär* kâbinä eşigi
taraqlâb âçilârdi (25/19)

etäk: Giysin belden aşağıda kalan kısmı.

edi yärim keçägäçä çildirmä çalib bâzm qılışni qızıl / köylägining *etägin*
hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä (21/22)

âq ârälägän moylâvi höl bolib çoqqı sâqâligä yâpişib / qâlibdi u cıqqa suv
köylägining *etägin*ı qayirib (22/32)

etik: Çizme.

tirkâş kirzä *etiklari* bilän qar keçib beş-on / qadâm yürdiyü qızni tänib qâlib
yügürüb ketdi (28/11)

yürägi yänä oşä sâğınç hislär bilän coş urär *etikning* / sirğanişigä häm
ğozäpâyälärgä qâqılışigä häm pârvâ (28/13)

F

faqat: Yalnız, yalnızca, sadece.

bârardı ertäläbdän beri çâl tirkäşgä bir âğız / häm gäpirmädi *faqat* ähyân-
ähyändä milki qızärib ketgän (23/26)

fäläk: Dünya, âlem.

tikdi tentäksây sän-sänâqsız ârâlçälär häsil qilib / häyqırär äsmâni *fäläkkä*
märvärid sâçardı (22/15)

fäzänd: Evlat, çocuk.

özini şu qışlâqning bir özbegi bir *fäzändi* / hisâblardı u xırmân üstidän säkräb
tüşärdidä pänşaxa (25/22)

fâydä: Fayda, yarar.

dilär yoq demägin ketişimizdän nimä *fâydä* qayâqqa / bärämiz cân dilär xop
degin u qızni bağrigä bäsib (26/21)

G

gäpir-: Konuşmak.

tirkäş qızning çimirilgän qâşlärigä qat‘iyät bilän / qımtilgän läblärigä qaräb endi
gäpiriş ârtıqçä (19/28)

bârardı ertäläbdän beri çâl tirkäşgä bir âğız / häm *gäpirmädi* faqat ähyân-
ähyändä milki qızärib ketgän (23/26)

türtmäsdän *gäpir* dedi u boğılib gäzäbdän yüzläri / lāvilläb ketgänini özi häm sezib turärdi (26/10)

gäştli: Neşeli, keyifli.

äylänäyätgän qarğalärning qağılläşi häm *gäştli* / tuyğulärdi ungä (25/29)

gävdä: İnsan bedeninde baş, kol ve bacaklar dıřında kalan bölüm.

yänigä keldidä nihäldäy nāzik *gävdäsini* egib / ärävä içidän paxtälik nimçä älib kiydi tirkäşgä bir (19/7)

giyäh: Bitki, ot.

dilär ungä qaräb cilmäyib qoyär älläqayâqdän sindirib / älgän täl xıvıçı bilän yol çetidägi *giyähläрни* säväläb (23/31)

gödäklik: Bebeklik, çocukluk.

yügürüb ketgisi keldi lekin qaçānlärdür *gödäklik* xätiräsigä / mähkäm ornäşib qālgän unutiläyāzgän säğinç (21/7)

göyâ: Güya, sanki.

qılayätgän günähini endi tüşünäyätgändäy bolärdi *göyâ* / kimdir közgä körinmäs nāzik cüdä nāzik iplär bilän (24/19)

gözällik: Güzellik.

özining *gözälligidän* yigitni ergäştirib / keläyätgänidän mämnnun ekänligini körib turärdi (24/5)

güldâr: Çiçekli, çiçek desenli.

tirkəş begänä üyning *güldâr* qâğâz yâpıştirilgän / şiftigä tikilib yätä-yätä közläri ilindi (23/10)

güldüräs: Gürültü.

häm eşitälmädi âgzigä suv tolib oçqiy başlädi / sây dâhşätli *güldürâsdän* titrär yerü kök qâp-qârä (22/24)

gülxan: Ateş.

alışmäydigän xâtinlärning hämmäsi uning ânäsi / edi *gülxan* ätrâfidä dävürä qurib otirgän lolilärning (21/24)

üstigä çälqançä tüşib âlärdidä çildirmäning *gümbirläşigä* / quvnâq qahqahalärgä qulâq sâlib yâtär *gülxan* (21/32)

güllü: Çiçekli.

bârardı uning şäpälâq *güllü* qızıl köylägi şäfaqdä / lâvillär özi häm ot bolib yänib ketâyâtgändäy körinärdi (24/1)

gümbirlä-: Gümbürdemek.

üstigä çälqançä tüşib âlärdidä çildirmäning *gümbirläşigä* / quvnâq qahqahalärgä qulâq sâlib yâtär *gülxan* (21/31)

günâh: Ayıp, kabahat.

uzâqlaşgän säyin uning qadämi sekinläşär özi / qılâyâtgän *günâhini* endi tüşünâyâtgändäy bolärdi göyâ (24/19)

güpillä-: Güm güm atmak.

otkâzilgän keçä uning xayâlidä cänländiyü yürägi *güpilläb* / urib ketdi (25/10)

gürkirä-: Buram buram kokmak.

qilib yubâruvçi mäyin is *gürkirädi* dilâr xop degin / bittä xop degin (26/29)

güvillä-: Uğuldamak.

isi benzin hidi mäst qilib qoygändäy başı äylänib ketâr / mâtârning *güvilläşi* häm traktâr ätrâfidä pârvânädäy (25/28)

Ğ

ğarq bol-: Gömülmek, görünmez olmak.

hâzin qoşıqlâr âğuşidä mudrâgân âqşâmlâr ây nurigä / *ğarq bolgân* âsmân (21/27)

ğazâb: Öfke.

türtmäsdän gâpir dedi u boğılib *ğazâbdän* yüzlâri / lâvillâb ketgänini özi häm sezib turârdi (26/10)

ğâvur-ğuvur: Gürültü patırtı.

ertâ tângdä âdâmlârning *ğâvur-ğuvuri* eşâklârning / hângrâşidän uyğänib ketârdi şudringdän höl bolib (22/3)

ğildiräk: Tekerlek, teker.

ingičkä âyâqlâri bilân tupraq çängitib äräväni sudrâb / bârâr *ğildiräklâr* nâlâ çekkân kâbi hâzin ğıyqıllârdi (23/20)

ğildiräklâr nâlâ çekâr şalaq ärävä tepälikkä çıqıb / bârârdi (24/9)

ğıyqıllä-: Gıcırdamak.

ingiçkâ âyâqlâri bilân tupraq çangitib ärävâni sudrâb / bârâr ğildirâklâr nâlâ
çekkân kâbi hâzin ğıyqıllârdı (23/20)

ğozapâyâ: Kurumuş pamuk bitkisi veya bu bitkinin sapı.

dolanâ sâyädây qârâyib körinâr hävâdâ xazân ğozapâyâ / isi anqırdı (19/4)

qaltırârdı / qış ertâ tüşdi häli ğozâpâyâlâr yığıştırib âlinmäsdän (27/26)

âftâb nuridâ közni qamaştırib yârqrâr yâkkâm-dükkâm / ğozâpâyâlâr taqdiridân
nâligändây şumşâyib turârdı (27/32)

yüräği yänâ oşâ sâğınç hislâr bilân coş urâr etikning / sirğanışığâ hâm
ğozâpâyälârgâ qâqılışığâ hâm pârvâ (28/14)

H

häli: Hâlâ, henüz.

qaltırârdı / qış ertâ tüşdi häli ğozâpâyâlâr yığıştırib âlinmäsdän (27/26)

traktâr häli yaxlâmâğân dälädâ yengilginâ süzib muzyârâr / kemädây ârqaşidân
qâp-qârâ iz qâldırib bârârdı (28/1)

häli hâm ~ häliyâm: Hâlâ, henüz, şimdiye kadar.

qırrâ burni qârângıdâ yänâyâm câzibâli körinâr tirkâş / häli hâm häyâcânini
bâsib âlâlmâs edi ikkâvlâri (18/26)

kim ekânini häliyâm bilmâydi tört-beş yaşidâ âdâm / âcrätâdigân bolib qâlgänidâ
lolilâr çâdiridâ kördi (21/15)

köylâğini körüb turâr ämmâ nimâ bolâyâtğänigâ häli / hâm tüşünâlmâsdi u bir
nâfâs ikkilänib turdidâ (27/7-8)

hällâslâ-: Nefes nefese kalmak.

qizning ketidan yugurdi tepaning yarmiga barganda / *hälläsläb* yetib älib qolidän tärtdi (27/10)

hämân: 1. Hemen, anında.

tirkäş läyläk qilib qoyilgän ärävägä süyanib qäldi / u *hämân* özigä kelälmäs älläqandäy içki bir tolqın (18/10)

2. Hälâ, hâlen.

yänib turgän şäfaq älängäsini püfläb öçirdi *hämân* / güldiräklär nälä çekär şalaq ärävä tepälikkä çıqıb (24/8)

äldidä mäydä-mäydä qilib yergä ätdi dilâr heç nimä / bolmägändäy *hämân* cilmäyib turärtdi (26/17)

tikilärkän dilärning rängi solgınläşgän közläri / çökkän ämmâ *hämân* cäzibäli täbäsüm bilän cilmäyib (28/22)

hämmä: 1. Her bir.

qaräb qoydiyü äyâqlärini äsiltirib ärävägä otirib / äldi u endi *hämmä* närsäni unutgändäy tirkäşni (19/10)

älişmäydidgän xätinlärning *hämmäsi* uning änäsi / edi gülxan ätrâfidä dävrä qurib otirgän lolilärning (21/23)

edi gülxan ätrâfidä dävrä qurib otirgän lolilärning / *hämmäsi* ätä edi ungä (21/25)

2. Herkes.

özini ätä-änäsi älläqaçän köz yumib ketgänini şulärdän / eşitdi *hämmägä* ergäşib yürgäni uçün tirkäş deb (21/18)

tişläri bir märtä tökilib çıqqan edi kün boyi / yol yüräverib çärçägänidänmi *hämmädän* äldin uxläb (22/18)

hämmä-hämmäsi: Bütün hepsi.

häm *hämmä-hämmäsi* cüdä läzzätli edi / u rāhat qilib yātgānidä pästdän maşināning boğıq (25/17)

hämmä närsä: Her şey.

nähâtki endi *hämmä närsädän* üyim qışlāğım ātāmdän / āyrilsām nähâtki endi tentäksäydän bir ümr başimni (20/19)

hämmäyāq: Her taraf, her yer.

ātrāfgä nur ārälāş sükünät seli quyilgändäy *hämmäyāq* / cimcit bolib qāldi yāprāqläri tökilä başlāgän (19/2)

hängrä-: Anırmak.

ertä tängdä ādāmlärning gāvur-guvuri eşāklärning / *hängräşidän* uyğānib ketärdi şudringdän höl bolib (22/4)

här: Her.

xorsindi sel yāmān quturdidä tentäksäy şunaqa özi / *här* bähārdä cilāvini yoqātib qoyädi (23/9)

hävā: Hava.

dolänä säyädäy qārāyib körinär *hävädü* xazān gozapāyā / isi anqırdi (19/4)

hävā āçil-: Bulutlar dağılıp gökyüzü aydınlanmak.

turib qār yāğdi ertäsigä *hävā* çäraqlāb *āçilib* / ketdi (27/27)

hävälä-: Yükselmek, havalanmak.

bir tuyğu üstün keldiyü çälqançä yätib äldi äy *häväläb* / ketgän qatläm-qatläm
küz bulutläri ähistä süzib ötär (21/9)

hâyäcân: Heyecan.

qırrä burni qarângidä yänäyäm cäzibäli körinär tirkäş / häli häm *hâyäcânini*
bäsib älälmäs edi ikkävläri (18/26)

hâyât: Hayat, yaşam.

qızning yelkäsigä ähistä qol täşlädidä qar bäsän / dälä yolidän qışlâqqa öz
hâyätigä başläb ketdi (28/33)

hâyä-: Kovmak.

yeçärkän tirsägi bilän tirkäşning kökrägigä türtdi / *hâyäb* yubärmäysänmi
(28/24)

hâyıq-: Korkmak, sakınmak.

käfti bilän tekislärkän ämmâ dädäsüdän heç qaçân / *hâyıqmägänligi* bundän
keyin häm *hâyıqmäsli*gi (18/14)

käfti bilän tekislärkän ämmâ dädäsüdän heç qaçân / *hâyıqmägänligi* bundän
keyin häm *hâyıqmäsli*gi (18/14)

hâyqır-: mec. Bir durum ya da nitelik çok belirgin bir şekilde görünmek.

tikdi tentäksây sän-sänâqsız arälçälär häsil qılıb / *hâyqırär* äsmäni fäläkkä
märvärid saçardı (22/15)

hâzin: 1. Hüzünlü.

hämmäsi ätä edi ungä / *həzin* qoşıqlär äğuşidä mudrəgän äqşamlär äy nurigä
(21/26)

2. Kasvetli.

ingičkä äyâqläri bilän tupraq çängitib äräväni sudrüb / bärär güldiräklär nälä
çekkän käbi *həzin* gıyqıllardı (23/20)

häsıl qıl-: Oluşmak, meydana gelmek.

şundäqqınä säyning boyigä taşlâq sähilgä çadır / tikdi tentäksây sän-sänâqsız
ärâlçälär *häsıl qilib* (22/14)

hävli: Avlu.

şavulläşi anıq eşitildi keyin xoräzlär çozib / çozib qıçqırä başlädi ehtimäl
ulärning *hävlisidägi* (20/24)

hâzirgi: Şimdiki, şu anki.

tirkäş qışlâqdän çıqıb ketäyâtgänidä *hâzirgidek* / köngli gâş bolışını oylämägändi
u qâsim ätäning (24/11)

heç kim: Hiç kimse.

lolilär eläti bolsä bir zum häm toxtämäs qayâqqa ketişyâtgänini / *heç kim*
bilmäsdi (22/10)

hâvuçläb turgändi yoq *heç kim* uçrämädi u dilärni / endi öziniki deb oylär şu qız
uçün dünyâning nârigi (24/15)

heç kim seni başläb keläyâtgäni yoq özing kelyäpsän / u birdän çinqırıp yubardı
sen loli emässän (26/33)

heç qaçân: Hiçbir zaman.

käfti bilän tekislärkän ämmâ dädäsüdän *heç qaçân* / häyiqmägänligi bundän keyin häm häyiqmäsligi (18/13)

qamâştirib yubâruvçi muzdây suvlärini *heç qaçân heç* / nimägä älişmäsligini älişä älmäsligini endi tüşündi (25/33)

heç qayâq: Hiçbir yer.

u birdän köngli çökdi yoq dedi u piçirläb *heç* / *qayâqqa* barmäymän barmäymän üygä häm dilärning äldigä häm (20/13-14)

dilärning ätäsi *heç qayâqqa* şaşilmäyätgänini / şämä qılgändäy eşäkni qıstämäs başını täşläb mudrâb (23/23)

heç nimä: 1. Hiçbiri.

qayâqqa barmäymän barmäymän üygä häm dilärning äldigä häm / *heç nimä* keräkmäs mengä heç nimä (20/15)

qayâqqa barmäymän barmäymän üygä häm dilärning äldigä häm / heç nimä keräkmäs mengä *heç nimä* (20/15)

tirkäş bir siltänib qızning xıvıçını tærtib / äldidä mäydä-mäydä qilib yergä ätdi dilâr *heç nimä* (26/16)

2. Hiçbir şey.

köyläginib etäginib hilpirätib raqs tüşişni *heç nimägä* / älişmäydigän xätinlärning hämmäsi uning ânäsi (21/22)

qamâştirib yubâruvçi muzdây suvlärini *heç qaçân heç* / *nimägä* älişmäsligini älişä älmäsligini endi tüşündi (25/33-34)

hid: Koku.

toğriläb bärär pälaxsä-pälaxsä bolib köçäyätgän tuprâq / isi benzini *hidi* mäst qilib qoygändäy başı äylänib ketär (25/27)

hilpirä:- Dalgalanmak, havalanmak.

dilâr tupraq yoldän pästgä qarab çapib ketdi / tirkâş uning şâmâldä *hilpiräb* uzâqlâşib bärâyâtgän (27/6)

hilpirät:- Sallamak.

edi yärim keçägäçä çildirmä çälib bāzm qılışni qızil / köylägining etäginini *hilpirätib* raqs tüşişni heç nimägä (21/22)

his: His, duygu.

birdän tirkâşning vucudi muzläb qâldi bāyāgi / qaynâq *hislär* ornini älläqandäy yāvıvıyü küç egällädiyü (27/16)

yürägi yänä oşä sâgınc *hislär* bilän coş urär etikning / sirganişigä hām ğozäpâyälärgä qâqılışigä hām pärvâ (28/13)

his qıl:- Hissetmek.

âyâqläri titrär qızning hām yelkäläri bilinär-bilinmäs / silkinäyätgänini *his qilib* turärdi tosätdän qız siltänib (18/6)

hisâblä:- Saymak, gibi görmek.

özini şü qışlâqning bir özbeği bir färzändi / *hisâblärdi* u xırmân üstidän säkräb tüşärdidä pänşaxa (25/23)

höl bol:- Islanmak.

hängräşidän uygänib ketärdi şudringdän *höl bolib* / ketgän cingäläk saçläriini siläb ornidän turär uvişib (22/4)

âq ärälägän moylâvi *höl bolib* çoqqı sâqâligä yâpişib / qâlibdi u cıqqa suv köylägining etäginini qayirib (22/31)

X

xayâl: Hayal.

tirkäşning *xayâlidä* qâsim âtäning äppâq qâşi âstidän / oyçänlik mulâyimlik bilän
bâqıb turgän közläri (20/29)

üzüm üzişgäni bultur oninçini bitirgänidä mäktäbdä / otkäzilgän keçä uning
xayâlidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/10)

xazân: 1. Yaprak dökümü.

tökilgän *xazânini* şitirlätib şärpädäy qâp-qärä eşäk / otläb yürärdi (18/21)

2. Sonbahar.

cimcit bolib qâldi yäprâqläri tökilä başlägän / dolänä säyädäy qäräyib körinär
hävädä *xazân* gözapâyä (19/4)

xâhlä-: İstemek.

bilän baş çäyqadi yoq demä dilâr ikkälämiz / birgä işläymiz sen nimäni
xâhläsäng (19/24)

xâtin: Kadın.

köylägining etäginini hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä / älişmäydigän
xâtinläarning hämmäsi uning ânäsi (21/23)

xâtirä: 1. Hatıra.

pädä qaytyäpti piçirlädi u birdän köz öngi / qârängiläşib *xâtirälär* quyunidän
bâşi äylänib ketdi (24/30)

2. Hafıza.

yüğürib ketgisi keldi lekin qaçanlırdır gödäklik *xâtiräsığä* / mähkäm ornäşib
qâlgän unutiläyâzgän sâgınc (21/7)

xırillä-: Hırıldamak.

tärsäkiläb yubardı uni / yoqâl dedi *xırilläb* yoqâl (27/18)

xırmân: Harman.

täcdâr xorâz häm qonâqdä turib boynini çozgänçä / cor bolâyâtgändir ehtimäl
qâsim ätä *xırmândän* (20/26)

tirkäş küz keçäläri *xırmândä* işläşni yaxşı / körärdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb
çälqançä yâtib (25/12)

körärdi u bäländ *xırmân* üstigä çıqıb çälqançä yâtib / âlär nâzäridä âsmân bârgän
sâyın pästläşib tüşâyâtgändäy (25/13)

hisäblärdi u *xırmân* üstidän säkräb tüşärdidä pänşaxa / bilän paxtä ärtärdi (25/23)

xıvıç: Dal, çubuk.

dilâr ungä qaräb cilmäyib qoyär älläqayâqdän sindirib / âlgän tâl *xıvıçı* bilän yol
çetidägi giyâhlärni säväläb (23/31)

tirkäş yelkäsığä kelib tüşgän *xıvıç* zärbidän seskänib / ketdi (26/1)

dilâr bir qolini bıqınıgä tiräb bir qolidä *xıvıç* / oynätib cilmäyib turärdi ätrâf
qârângıläşib (26/4)

tirkäş bir siltänib qızning *xıvıçini* tärtib / âldidä mäydä-mäydä qilib yergä ätdi
dilâr heç nimä (26/15)

xop: Olur, tamam.

dilâr yoq demägin ketişimizdän nimä fäydä qayâqqa / bärämiz cân dilâr *xop*
degin u qızni bağrigä bäsib (26/22)

t l l ri y n  y zign  tegib ketdi y n  o   kişini m st / qilib yub ruv i m yin is g rkir di dil r *xop* degin (26/29)

bitt  *xop* degin / qiz silt nib çekindi endi u cilm ym s k zl ri ot (26/30)

xor z: Horoz.

 avull  i anıq eşitildi keyin *xor zl r*  ozib /  ozib qı qr  b  l di ehtim l ul rning h vlisid gi (20/23)

t cd r *xor z* h m qon qd  turib boynini  ozg n   / cor bol y tg ndir ehtim l q sim  t  xırm nd n (20/25)

xorsin-:    çekmek.

 ldig   ıqari g n bols  ker k n t ni  kişi  uqur / *xorsindi* sel y m n quturdid  tent ks y şunaqa  zi (23/8)

xun k:  irkin.

y nıq k zl ri qırr  burni h m birinçi m rt  *xun k* / körinib ketdi ung  (26/8)

xurcun: Hur .

 stign  t  l b qoyilg n bir p r   n m t  stid  uxl b y tg n /  algn  qar di   l  l bul  *xurcung * b  ini t  l b (18/18)

 

ıı: Cisimlerin yüzeyleri arasında kalan her nokta.

y nign  keldid  nih ld y n zik g vd sini egib /  r v  *ı id n* paxt lik nim    lib kiydi tirk  g  bir (19/8)

ı ki:   sel.

u h m n  ziga kel lm s  ll qand y *içki* bir tolqin / b rg n s yin qattiqraq co 
ur rdi (18/10)

ikk l : Her iki veya ikisi.

bil n b    ayqadi yoq dem  dil r *ikk l miz* / birg  i l ymiz sen nim ni
x hl s ng (19/23)

ikk v:  kisi, her ikisi.

h li h m h y c nini b sib  l lm s edi *ikk vl ri* /  n g g c  cimib q li di
 rsl nb b t g ning  oqqisi (18/26)

ikkil n-: Duraksamak, tereddüt etmek.

k yl gini körib tur r  mm  nim  bol y tg nig  h li / h m t  un lm sdi u bir
n f s *ikkil nib* turdid  (27/8)

il q: Ilık.

yigit o   tupraq isini b h r qongr g d n / uyg ng n yerning *il q* n f sini
tent ks yning ti ni (25/32)

neg dir boɡilib ketdi t m g g  t qilib q lg n *il q* / bir n rs ni yutib  r ng
 ivirl di bil s nmi dil r (26/25)

il qqin : Ilıcak, ılık a.

bol r paxt ning yelk l rig  *il qqin * yum  qqin  / b ti i h m s lqin  am ld n
cüncikib sesk nib keti i (25/15)

iltic : Niyaz, yalvarı .

tirk   qızning  y ql rini m hk mr q qısib *iltic * / bil n b    ayqadi yoq dem 
dil r *ikk l miz* (19/22)

iltimâs: “Lütfen” anlamında birinden bir şey isterken kullanılan söz.

uşlâb ötinç bilân silây başlâdi *iltimâs* / dilâr yoq demâgin ketişimizdân nimâ fâydâ qayâqqa (26/20)

iltimâs qıl-: Rica etmek.

quçâqlâb âldi / dilâr ketmä *iltimâs qılâmân* yâlinâmân u (19/16)

imâ qıl-: İma etmek.

ötkinçilârdân bolsä keräk tirkâş şiypan tãmângä / burilib ketâyâtgân edi qız qol siltâb *imâ qıldı* (28/10)

imillâ-: Sürüklenmek.

quyâş ufqqa lâb bâsdi kiçkinâginä şalaq ärävä / tuprâq yoldân *imillâb* bârâr edi qârä eşäk çillâkdây (23/18)

indä-: Seslenmek, ses çıkarmak.

közlâri bilân ungä sinçiklâb qarâb qoyâr yänä *indämâsdân* / teskâri qarâb âlârdi (23/27)

ingiçkâ: İnce, zayıf.

ingiçkâ âyâqlâri bilân tuprâq çängitib äräväni sudrâb / bârâr güldirâklâr nâlâ çekkân kâbi hâzin ğıyqıllârdi (23/19)

ärävädä otirgân çâlning *ingiçkâ* burışıq boynidâgi / çuqurçäsi âq ârälâgân sâçi tirkâşgä körinib turârdi (23/21)

ip: İp.

qilâyâtgän günâhini endi tüşünâyâtgändäy bolârdi göyâ / kimdir közgä körinmäs nâzik cüdä nâzik *iplâr* bilän (24/20)

uni tentâksâygä bağlâb qoygänü bu *iplâr* bârgän säyin / täräng târtilâr yänä bir qadâm yürsä uzilib ketâyâtgändäy (24/21)

is: Koku.

yüzigä tegib turâr ällâneçük nâtâniş ämmâ / tâtli *is* anqır uning bütün vücudi täräng târtilib (18/4)

dolänä säyädäy qârâyib körinâr hävädä xazân gözapâyä / *isi* anqırdi (19/5)

ketgän qatlâm-qatlâm küz bulutlâri âhistä süzib ötâr / nâmxuş tuprâq *isi* anqır edi (21/11)

toğrilâb bârâr pälaxsâ-pälaxsâ bolib köçâyâtgän tuprâq / *isi* benzin hidi mäst qilib qoygändäy bâşi äylänib ketâr (25/27)

yigit oşâ tuprâq *isini* bähâr qongırâğıdän uygângän yerning ilıq nâfäsini tentâksâyning tişni (25/31)

qilib yubâruvçı mäyin *is* gürkirâdi dilâr xop degin / bittä xop degin (26/29)

isi-: Isınmak.

turârdi u *isib* ketgändäy paxmâq româlining tügünini / yeçärkän tirsägi bilän tirkâşning kökrägigä türtdi (28/23)

istehzâli: Alay edici bir biçimde.

tirkâş şu tâpdä qızning nimä oylâyâtgänini bilâlmäs / ämmâ bir közini sâl qısib *istehzâli* câzibâli cilmâyışidän (24/4)

dilârning *istehzâli* cilmâyib turişi hâm otdäy / yâniq közlâri qırrâ burni hâm birinçi märtä xunük (26/7)

iş: İlişki, ilgi, bağ.

yürişni bår qışlâğinggä båräver sen bilän / *işim* yoq men bilän häm işing bolmäsin (27/4)

yürişni bår qışlâğinggä båräver sen bilän / işim yoq men bilän häm *işing* bolmäsin (27/4)

işân-: İnanmak.

bütünläy dedi dilâr bepärvâ tirkäş qızning / közlärigä bir qarädiyü şu bir âgız sözgä *işâniş* mümkinligini tüşüнди (28/30)

işlä-: Çalışmak.

bilän baş çäyqadi yoq demä dilâr ikkälämiz / birgä *işläymiz* sen nimäni xâhläsäng (19/23)

tirkäş küz keçäläri xırmândä *işläşni* yaxşı / körärdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb çälqançä yâtib (25/12)

it: Köpek.

ungä ergäşib kelâyâtgändek bolär qışlâq / tãmândän *itläarning* äkillägäni eşitilär säy şävullär (20/2)

it-: Bir şeyi güç kullanarak ileri doğru götürmek.

egilib uning yelkäsüdän *itärdi* / ket bu yerdän (19/19)

ket men uxläymän dilâr tağın uning yelkäsüdän / *itärdi* (19/26)

itar-: İtelemek.

qaddini râstlädiyü zärb bilän *itarib* yubardı / uni (18/7)

iz: İz, belirti.

traktâr hâli yaxlâmägän dälädä yengilginä süzib muzyârâr / kemädäy ârqsidän qâp-qârä iz qâldirib bârârdi (28/2)

K

kâbinä: 1. Kulübe, baraka.

u râhat qilib yâtgänidä pâstdän maşinaning boğıq / âvâzi eşitilâr *kâbinä* eşigi taraqlâb âçilârdi (25/19)

2. Sürücü kabini.

u tüşlikkâ çiqış uçün mâtârni öçirib *kâbinädän* / säkrâb tüşdiyü pâykal başidägi tutzâr yânidä turgân (28/3)

kâft: Avuç, avuç içi.

dädâm soyib täşläydi dedi qız tozib ketgân saçlârini / *kâfti* bilân tekislârkân ämmâ dädâsidän heç qaçân (18/13)

u dilârning *kâfti* bilân yüzini uşlâb qâlgänini / kördi keyin keskin burilidä qışlâq yolini (27/19)

ämmâ çâyir qollârini *kâftigä* âldi / qoli muzlâb ketibdi deb oylâdi qızning yüzigä (28/19)

kämpir: Eş, hayat arkadaşı (kadın).

kelin sâğıb berâr qasim âtäning *kämpiri* ölib ketgân / soqqabâş edi çâlning özidän başqa âvunçâğı (25/1)

kättä-kättä: İri iri.

tirkâş qaddini râstlâb qızgä tikilib qâldi uning / *kättä-kättä* közlâri yânib turâr uzun-uzun kipriklâri (18/24)

kättä qıl-: Büyütmek, yetiştirmek.

çaqırışarkän uni ulär tirkäşni qolmä-qol kötärüb / *kättä qılışibdi* tirkäş häm şu lolilärdän bittäsi (21/20)

kättä yol: Ana yol.

endi sezdi köyläğini yeçib yelkäsığä taşlädidä / tağın qışlâq tãmângä qarädi *kättä yoldän* nur zänciri (20/10)

közgä taşlänmäs quyuq daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / qongändi uzâqdä *kättä yol* üstidä quyuq çäng körindi (24/28)

kättäkân: Kocaman.

bir vaqtlär özi häm *kättäkân* tärğil sigirni tâng-sähärdä / pädägä qoşib yubârär keçqurun sigirning (24/31)

kâlxâz: Çok sayıda çiftçinin ortak olarak çalıştığı tarım işletmesi.

bâşläğän edi tâng-sähärläb şudring qongän дәlälärdän / mäktäbgä yügürgänläri yâzdä *kâlxâz* bağıda bälälär bilän (25/8)

kâptâk: Top.

şärttä burildidä täsmädäy âqarib yâtğän tuprâq / köçädän sâyäsini bäsib çâpib ketdi äy *kâptâkdäy* säkräb-säkräb (19/33)

kâşki: Keşke.

kâşki edi tentäksâygä oşä eski ärävä kirib kelmägän / bolsä *kâşki* edi tirkäş şu ärävädä kelâyâtğän (21/3)

kâşki edi tentäksâygä oşä eski ärävä kirib kelmägän / bolsä *kâşki* edi tirkäş şu ärävädä kelâyâtğän (21/4)

keç:- Bir yeri aşıp öbür yana ulaşmak.

tirkäş kirzä etikläri bilän qâr *keçib* beş-on / qadäm yürüdiü qızni tänib qâlib
yügürüb ketdi (28/11)

keçä: Gece.

üzüm üzişgäni bultur oninçini bitirgänidä mäktäbdä / otkäzilgän *keçä* uning
xayälidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/10)

tirkäş küz *keçäläri* xırmändä işläşni yaxşı / körärdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb
çälqançä yâtib (25/12)

keçqurun: Akşamüstü, akşamüzeri.

bir vaqtlär özi häm kättäkân tärğil sigirni täng-sähärdä / pädägä qoşib yubârär
keçqurun sigirning (24/32)

kel-: 1. Ulaşmak, varmak.

qız saçını qaytädän örib ârqaşigä taşlädi tirkäşning / yänigä *keldidä* nihâldäy
nâzik gävdäsini egib (19/7)

ketib qâlmänğlär tängätärdä *kelämän* / şarttä burildidä täsmädäy âqarib yâtğän
tuprâq (19/31)

qaytib uning *kelişini* kütib süpädä nâs çekib müdräb / otirgändir (20/27)

bolsä kaşki edi tirkäş şu ärävädä *kelâyâtğän* / loli qızni dilârne körmägän bolsä
(21/4)

heç kim seni başläb kelâyâtğäni yoq özing *kelyäpsän* / u birdän çinqırıp yubârđi
sen loli emässän (26/33)

häydäb yubârmäysänmi / qaçân *kelding* (28/26)

2. Biriyle aynı yerde durmak, bir arada bulunmak.

ärävänäing ketidä tirkäş bilän yänmä-yän *keläyâtgän* / dilâr ungä qaräb cilmäyib
qoyär älläqayâqdän sindirib (23/29)

3. Duyulmak, işitilmek.

yubârdi sükünät çökkän ädirlär üstidän âqşâm şärpäsidadä / sirli boğıq äks sädâ
keldi (26/14)

4. İstemek.

tirkäş ornidän säkräb turgisi qışlâq tāmāngä / yügürüb ketgisi *keldi* lekin
qaçānlärdir gödäklik xâtiräsigä (21/7)

5. Düşmek, rast gelmek.

tirkäş yelkäsigä *kelib* tüşgän xıvıç zärbidän seskänib / ketdi (26/1)

kelin: Gelin.

kelin säğib berär qasim ätäning kämpiri ölib ketgän / soqqabâş edi çälning
özidän başqa ävunçâğı (25/1)

kemä: Gemi.

traktâr häli yaxlämägän dälädä yengilginä süzib muzyârär / *kemädäy* ârqasidän
qâp-qârä iz qâldirib bärärdi (28/2)

ker-: Bacak, kol uzatmak.

âyâqlärini *kerğäniçä* çälqançä yätär qarângıdä yüzi anıq / körinmäsdä undän häm
närirâqdä bir tup dolänäning (18/19)

keräk: 1. Gerekli olan, lazım.

heç nimä *keräkmäs* mengä heç nimä / u köyläginini yergä täşläb qurib särgayib qalgän (20/15)

2. Olasilık anlamı bildiren bir söz, gerek.

elätläring ketib qalışdi seni älläqaçân / öldigä çıqarişgän bolsä *keräk* nâtäniş kişi çuqur (23/7)

ötkinçilärdän bolsä *keräk* tirkäş şiypan tãmängä / burilib ketäyätgän edi qız qol siltäb imâ qıldı (28/9)

keskin: Hızla, çabucak.

u dilärning käfti bilän yüzini uşläb qalgänini / kördi keyin *keskin* burilidä qışlaq yolini (27/20)

ket: Arka, arka taraf.

äräväning *ketidä* tirkäş bilän yänmä-yän keläyätgän / dilâr ungä qaräb cilmäyib qoyâr älläqayâqdän sindirib (23/29)

ket-: Bir yere, bir tarafa doğru yönelip yol almak.

quçaqläb äldi / dilâr *ketmä* iltimâs qılâmän yälinämän u (19/16)

egilib uning yelkäsüdän itärdi / *ket* bu yerdän (19/20)

ket men uxläymän dilâr tağın uning yelkäsüdän / itärdi (19/25)

säldi özigä häm eriş tuyulgän päst ökinç ävâzdä piçirlädi / *ketib* qalmänglär tängätärdä kelämän (19/31)

lolilär eläti bolsä bir zum häm toxtämäs qayâqqa *ketişäyätgänini* / heç kim bilmäsdi (22/9)

ketämän / u ornidän turmâççi bolgän edi mäcäli kelmädi nâtäniş (23/3)

kişi uning üstigä körpä täşlädi / elätläring *ketib* qalışdi seni älläqaçân (23/6)

ketämän deb turib älmägänidä oşä dämlärni esläb / otirärmidi u (23/15)

dilâr yoq demâgin *ketişimzdän* nimä fâydä qayâqqa / bärämiz cân dilâr xop
degin u qızni bağrigä bäsib (26/21)

ketmä dilâr / qâç läyçä (27/13)

qızning yelkäsigä âhistä qol täşlädidä qâr bäsğän / dälä yolidän qışlâqqa öz
häyâtigä başlâb *ketdi* (28/33)

ketidän: Arkasından, ardından.

qızning *ketidän* yügürdi tepäning yärmigä bärğändä / hällâslâb yetib âlib qolidän
târtti (27/9)

ketmä-ket: Art arda, arka arkaya.

tolqınlâr *ketmä-ket* urilib suv qa‘rigä târtib ketâyâtğänini / bilib çinqırıp yubârdi
ämmâ âvâzini özi (22/21)

keyin: Sonra.

kâfti bilän tekislârkän ämmâ dädäsidadän heç qaçân / häyıqmâğänligi bundän *keyin*
häm häyıqmâsligi (18/14)

şavullâşi anıq eşitildi *keyin* xorâzlâr çozib / çozib qıçqırâ başlâdi ehtimâl
ulärning hävlisidägi (20/23)

bilän paxtä ârtârdi / *keyin* traktârçigä şägird tüşdi u âmâçlârni (25/25)

anqâvsän *keyin* közlâri qısilib kinâyä bilän âvâzini / päsäytirdi kim qoyibdi
sengä duç kelğän qızgä ergäşib (27/1)

u dilärning kâfti bilän yüzini uşlâb qâlgänini / kördi *keyin* keskin burilidä qışlâq
yolini (27/20)

kiçkinä: Küçücük.

quyâş ufqqa lâb bâsdi *kiçkinäginä* şalaq ärävä / tuprâq yoldän imillâb bärâr edi
qârâ eşäk çillâkdäy (23/17)

kim qoyibdi: Bir kimseyi aşağılamak için kullanılan “sen kimsin, sen kim oluyorsun” anlamlarında bir söz.

anqavsän keyin közləri qısilib kinâyä bilän âvâzini / päsäytirdi *kim qoyibdi* sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/2)

kimdir: Biri, birisi.

qıläyâtgän günâhini endi tüşünâyâtgändây bolärdi göyâ / *kimdir* közgä körinmäs nâzik cüdä nâzik iplär bilän (24/20)

kinâyä: Üstü kapalı, dokunaklı, sitemli söz.

anqavsän keyin közləri qısilib *kinâyä* bilän âvâzini / päsäytirdi kim qoyibdi sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/1)

kiprik: Kirpik.

kättä-kättä közləri yänib turär uzun-uzun *kiprikləri* / qırrä burni qârângıdä yänâyäm câzibâli körinär tirkäş (18/24)

kir-: Dışarıdan içeriye geçmek.

kâşki edi tentäksâygä oşâ eski ärävä *kirib* kelmägän / bolsä kâşki edi tirkäş şu ärävädä kelâyâtgän (21/3)

ägär üç kün ävväl qışlâqqa yänä bittä loli ärävä / *kirib* kelmägänidä ägär dilârni körmägänidä qız (23/14)

pädägä qoşib yubârär keçqurun sigirning / özi eşikdän mä‘râb *kirib* kelärdi sigirni qoşni (24/33)

kirzä: Bir çeşit kalın kumaş.

tirkäş *kirzä* etikläri bilän qâr keçib beş-on / qadäm yürdiyü qızni tänib qâlib yügürüb ketdi (28/11)

kişi: 1. Kişi, şahıs.

kişi şu emäsmidi tirkäşdän başqa süyänçığı bârmi / uning (21/1)

u közini açğanidä başığa egilib turgän nâtäniş / *kişini* kördi elätidä bundäy âdäm yoq edi başığa (22/29)

u ornidän turmâqçı bolgän edi macâli kelmädi nâtäniş / *kişi* uning üstigä körpä täşlädi (23/5)

öldigä çiqarişgän bolsä keräk nâtäniş *kişi* çuqur / xorsindi sel yâmân quturdidä tentäksây şunaqa özi (23/7)

2. İnsan.

u yerdä mening mening vätänim bâr qızning saç / täläläri yänä yüzigä tegib ketdi yänä oşä *kişini* mäst (26/28)

kiy-: Giymek.

yänigä keldidä nihâldäy nâzik gävdäsini egib / ärävä içidän paxtâlik nimçä âlib *kiydi* tirkäşgä bir (19/8)

kişini kördi elätidä bundäy âdäm yoq edi başığa / kök duxâbä doppi *kiyib* âlibdi yüzläri qızärib ketgän (22/30)

qızni körib qâldi bâyä matârgä suv quyäyâtgänidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik *kiyib* başığa (28/6)

köç-: Çökmek.

keyin traktârçığa şägird tüşdi u âmaçläрни / toğriläb bârär pälaxsä-pälaxsä bolib *köçäyâtgän* tupraq (25/26)

köçä: Sokak.

şärttä burıldidä täsmädäy âqarib yâtgän tuprâq / *köçädän* säyäsini bâsib çâpib ketdi ây kâptâkdäy säkrâb-säkrâb (19/33)

kök: 1. Gök, sema.

sây dâhşätli güldürâsdän titrâr yerü *kök* / qâp-qârâ tolqınlârgä kömilgän edi tirkâş suvdän qalqıb çıqıb (22/24)

2. Mavi.

kişini kördi elätidä bundäy âdâm yoq edi başigä / *kök* duxâbâ doppi kiyib âlibdi yüzlâri qızârib ketgän (22/30)

körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib başigä / *kök* româl orâb âlgändi uning bir qolini bıqınıgä tirâb (28/7)

kökälämzâr: Yeşillik.

şulârni körgändi kün bätâr-bâtmäs ularning elâti / *kökälämzâr* bir yergä çâdir tikâr tirkâş kökâtlâr (21/30)

kökât: Çimen.

u köylâgini yergä taşlâb qurib sârgayib qalgän / *kökâtlâr* üstigä otirdi (20/17)

şulârni körgändi kün bätâr-bâtmäs ularning elâti / *kökälämzâr* bir yergä çâdir tikâr tirkâş *kökâtlâr* (21/30)

kökräk: Göğüs.

turârdi u isib ketgändäy paxmâq româlining tügünini / yeçârkän tirsâgi bilân tirkâşning *kökrâgigä* türtdi (28/24)

kölânkä: Gölge.

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşä bir tup dolänä / qâräyib körinär dilâr häm
ätäsi häm daraxt *kölänkäsi* (20/6)

kömil-: Kaybolmak, görünmez olmak.

sây dâhşätli güldürâsdän titrär yerü kök qâp-qârä / tolqınlärgä *kömilgän* edi
tirkäş suvdän qalqıb çıqıb (22/25)

köngli çök-: Kederlenmek, üzölmek.

u birdän *köngli çökdi* yoq dedi u piçirläb heç / qayâqqa barmäymän barmäymän
üygä häm dilärning äldigä häm (20/13)

köngli gâş bol-: Huzursuz olmak.

tirkäş qışlâqdän çıqıb ketâyâtgänidä hâzirgidek / *köngli gâş bolışini* oylämägändi
u qâsim ätäning (24/12)

köplik: Çokluk, çoğunluk.

yänä oşä uzun-uzun yollär başlänärdi dunyâdä / yollärning negä şunçälik
köpligigä uning aqli yetmäs (22/8)

kör-: 1. Göz aracılığıyla bir şeyin varlığını algılamak.

âldi u endi hämmä nârsäni unutgändäy tirkäşni / *körmâyâtgändäy* edi başini
bäländ kötärüb äygä tikilib (19/11)

loli qızni dilärni *körmägän* bolsä / tirkäş ornidän säkräb turgisi qışlâq tãmängä
(21/5)

şulärni *körgändi* kün bätär-bätmäs ularning eläti / kökälämzâr bir yergä çâdir
tikär tirkäş kökätlär (21/29)

tolqınlärgä kömilgän edi tirkäş suvdän qalqıb çıqıb / qâp-qârä äsmänni songgi
märtä *kördiyü* tipirçiläb (22/26)

u közini açğanidä başığä egilib turgän nâtäniş / kişini *kördi* elätidä bundäy âdäm yoq edi başığä (22/29)

ägär üç kün ävväl qışlâqqa yänä bittä loli ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilârni *körmägänidä* qız (23/14)

özining gözälligidän yigitni ergäştirib / kelâyâtgänidän mämnun ekänligini *körib* turärdi (24/6)

köyläginä *körib* turär ämmâ nimä bolâyâtgänigä häli / häm tüşünâlmäsdi u bir näfäs ikkilänib turdidä (27/7)

u dilârning käfti bilän yüzini uşläb qâlgänini / *kördi* keyin keskin burildidä qışlâq yolini (27/20)

qızni *körib* qâldi bâyä mâtârgä suv quyâyâtgänidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib başığä (28/5)

qızni *körib* qâldi bâyä mâtârgä suv quyâyâtgänidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib başığä (28/6)

2. Anlamak, kavramak.

äcrätädigän bolib qâlgänidä lolilär çâdiridä *kördi* / özini âtä-ânäsi älläqaçân köz yumib ketgänini şulärdän (21/16)

köriñ-: Görünmek, gözükmek.

qurrä burni qârângıdä yänäyäm câzibâli *köriñär* tirkäş / häli häm häyâcânini bâsib âlälmäs edi ikkâvläri (18/25)

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yâtär qârângıdä yüzi anıq / *köriñmäsdi* undän häm nâriñâqdä bir tup (18/20)

cimcit bolib qâldi yäprâqläri tökilä başlägän / dolänä sâyädäy qârâyib *köriñär* hävädä xazân gozapâyä (19/4)

körmâyâtgändäy edi başini bäländ kötärib äygä tikilib / otirär çehräsüdä bepârvâlik *köriñib* turärdi bâyägi (19/12)

edi qır üstigä çıqqanidä âld tãmândän qışlâq / çirâqläri *körindi* u toxtâb qâldi
ârqasigä burilib (20/4)

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşâ bir tup dolänä / qâräyib *körinär* dilâr häm
âtäsi häm daraxt kölänkäsi (20/6)

ärävädä otirgän çälning ingiçkâ burışiq boynidägi / çuqurçäsi âq ârälägän sâçi
tirkäşgä *körinib* turärdi (23/22)

bärärdi uning şäpälâq gülli qızıl köylägi şäfaqdä / lāvillär özi häm ot bolib yänib
ketâyâtgändäy *körinärdi* (24/2)

közigä *körinişdän* qorqqan tentäksâydan çıqib âlğunçä / täniş şäfyârlärning uçrâb
qâlišidän yüräk (24/13)

qılâyâtgän günähini endi tüşünâyâtgändäy bolärdi göyâ / kimdir közgä *körinmäs*
nâzik cüdä nâzik iplär bilän (24/20)

tağın burilib ârqağä qarädi pästdä qışlâqni / täsmädäy orâb âlgän sây yältillâb
körinär ämmâ üylär (24/26)

közgä täşlänmäs quyuq daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / qongändi uzâqdä kattä
yol üstidä quyuq çäng *körindi* (24/28)

yânıq közläri qırrâ burni häm birinçi märtä xunük / *körinib* ketdi ungä (26/9)

ärslänbâb çoqqısidän qıp-qızärib ây çıqıb kelär / tuprâq yol âqarib *körinär*
tirkäşning sâyäsığäçä (27/24)

kök româl orâb âlgändi uning bir qolini bıqınigä tirâb / turişi tänişdäy *körindi*
yigitgä (28/8)

körpä: Yorgan.

u ornidän turmâqçi bolgän edi mäcâli kelmädi nâtäniş / kişi uning üstigä *körpä*
täşlädi (23/5)

tirkäş qâr *körpäsigä* burkänib endiginä uyqugä / ketgän yerni çoçitib traktâr
häydär qâr bâsgän dälälär (27/29)

kötär-: Taşımak.

çaqırışarkän uni ulär tirkäşni qolmä-qol *kötärib* / kättä qılışibdi tirkäş häm şu lolilärdän bittäsi (21/19)

köyläk: Gömlek.

endi sezdi *köyläğini* yeçib yelkäsığä täşlädidä / tağın qışlâq tãmängä qarädi kättä yoldän nur zänciri (20/9)

heç nimä keräkmäs mengä heç nimä / u *köyläğini* yergä täşläb qurib särgayib qalgän (20/16)

edi yärim keçägäçä çildirmä çälib bäzm qılışni qızıl / *köyläğining* etäğini hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä (21/22)

âq ärälägän moylävi höl bolib çoqqı sâqâligä yâpişib / qalıbdi u cıqqa suv *köyläğining* etäğini qayirib (22/32)

bärärdi uning şäpälâq gülli qızıl *köyläği* şäfaqdä / lâvillär özi häm ot bolib yänib ketâyâtgändäy körinärdi (24/1)

tirkäş uning şämäldä hilpiräb uzâqläşib bärâyâtgän / *köyläğini* körüb turär ämmâ nimä bolâyâtğanığä häli (27/7)

köz: Göz.

tirkäş qaddini rästläb qızgä tikilib qıldı uning / kättä-kättä *közläri* yänib turär uzun-uzun kiprikläri (18/24)

oyçänlik mulâyimlik bilän bâqıb turgän *közläri* / solğınrâq ämmâ nurâniy yüzi çoqqı sâqâli cänländi (20/30)

solğınrâq ämmâ nurâniy yüzi çoqqı sâqâli cänländi / şu *közlärning* nurini âlgän tirkäşning özi emäsmikin (20/32)

çökib ketdi / u *közini* açğänidä başığä egilib turgän nâtäniş (22/28)

közläri bilän ungä sinçikläb qaräb qoyär yänä indämäsdän / teskäri qaräb âlärdi (23/27)

tirkäş şu tâpdä qızning nimä oylâyâtğanini bilälmäs / ämmâ bir *közini* säl qısib istehzâli cäzibâli cilmäyişidän (24/4)

köngli gəş bolışını oylamagandı u qasim ataning / *közigä* körinişdən qorqqan
tentäksäydän çıqıb algunçä (24/13)

qılâyâtgän günähini endi tüşünâyâtgändäy bolardı göyâ / kimdir *közgä* körinmäs
nâzik cüdä nâzik iplär bilän (24/19)

dilarning istehzâli cilmäyib turışı häm otdäy / yâniq *közläri* qırrä burni häm
birinçi märtä xunük (26/8)

qız siltänib çekindi endi u cilmäymäs *közläri* ot / bolib yänärdi (26/31)

anqavsän keyin *közläri* qısilib kinâyä bilän ävâzini / päsäytirdi kim qoyibdi
sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/1)

dilär / qaç qızning *közläri* näfrät bilan yänib turärdi (27/12)

äftâb nuridä *közni* qamäştirib yärqırär yäkkäm-dükkäm / gözäpâyälär taqdiridän
nâligändäy şumşäyib turärdi (27/31)

tikilärkän dilarning rängi solgınläşgän *közläri* / çökkän ämmâ hämân câzibâli
täbäsüm bilän cilmäyib (28/21)

bütünläy dedi dilär bepärvâ tirkäş qızning / *közläri*gä bir qarädüyü şu bir äğiz
sözgä işâniş mümkinligini tüşündi (28/30)

köz ongi: Göz önü.

pädä qaytyäpti piçirlädi u birdän *köz ongi* / qarängiläşib xâtirälär quyunidän başı
äylänib ketdi (24/29)

köz yum-: Ölmek, vefat etmek.

özini ätä-änäsi älläqaçân *köz yumib* ketgänini şulärdän / eşitdi hämmägä ergäşib
yürgäni uçün tirkäş deb (21/17)

közgä täşlän-: Görülür olmak, görünmek.

täsmädäy oräb älgän säy yältilläb körinär ämmâ üylär / *közgä täşlänmäs* quyuq
daraxtzâr üstigä âqşâm (24/27)

közi tin-: Baş dönmesi nedeniyle iyi göremez olmak, göz önü kararmak.

äträfıdä lip-lip äylänäyätgän säyälärdän *közi tinib* / uxläb qälärdi (22/1)

közläri ilin-: Gözleri kapanarak uykuya dalmak.

şıftıgä tikilib yätä-yätä *közläri ilindi* / bu vâqeägä äncä yil bolib ketgän äncä yillär (23/11)

küç: Güç, kuvvet.

birdän tirkäşning vucudi muzläb qıldı bâyägi / qaynâq hislär ornini älläqandäy yävvyäyi *küç* egällädiyü (27/16)

kül-: Gülmek.

cinni dedi u *külib* / qızning yelkäsıgä âhistä qol täşlädidä qâr bâsgän (28/31)

beçärä âşıq dilär birdän qah-qah urib *külib* / yubardı sükünät çökkän ädirilər üstidän âqşâm şärpäsıdäy (26/12)

kün: Gün.

tirkäş esini tänıbdiki şu tupraq vâyägä yetküzdi / uni dunyägä qaysi *küni* kelgänini ätäsi kim änäsi (21/14)

şulärni körgändi *kün* bätär-bätmäş ularning eläti / kökälämzâr bir yergä çâdir tikär tirkäş kökätlär (21/29)

ägär üç *kün* ävväl qışlâqqa yänä bittä loli ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilärni körmägänidä qız (23/13)

kün boyi: Gün boyu, bütün gün.

tişlari bir märtä tökilib çıqqan edi *kün boyi* / yol yüräverib çärçägänidänmi hämmädän âldin uxläb (22/17)

küt-: 1. Bir iş oluncaya kadar ya da biri gelinceye kadar bir yerde kalmak, durmak.

qaytib uning kelişini *kütib* süpədə nâs çekib müdrâb / otirgändir (20/27)

2. Bir şeyin olmasını istemek, ummak.

qızning tizzâsigä bâş qoydi negädîr şü tâpdä qızning / qolläri sâçini silâşini *kütär* ârzu qılârdi dilâr (19/17)

küz: Güz, sonbahar.

bir tuyğu üstün keldiyü çälqançä yâtib âldi ây hävâlâb / ketgän qatlâm-qatlâm *küz* bulutlâri âhistâ süzib ötâr (21/10)

tirkâş *küz* keçäläri xırmândä işläşni yaxşı / körârdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb çälqançä yâtib (25/12)

Q

qaçân: Ne zaman.

häydâb yubârmäysänmi / *qaçân* kelding (28/26)

qaçânlârdir: Bir zamanlar, vaktiyle.

yügürüb ketgisi keldi lekin *qaçânlârdir* gödâklik xâtirâsigä / mähkâm ornâşib qâlgän unutilâyâzgän sâğınç (21/7)

qadâm: Adım.

tirkâş ârâvädän üç-tört *qadâm* nâridä mäysälâr / üstigä täşläb qoyilgän bir pârçä nâmät üstidä uxlâb yâtgän (18/15)

çekkäsığäçä barişgä häm täyyâr edi lekin qışlâqdän / uzâqlâşgän säyin uning *qadämi* sekinläşär özi (24/18)

uni tentäksâygä bağlâb qoygänü bu iplâr bârgän säyin / täräng târtılâr yänä bir *qadäm* yürsä uzilib ketâyâtgändäy (24/22)

tirkâş kirzä etikläri bilän qâr keçib beş-on / *qadäm* yürdiyü qızni tänib qâlib yügürib ketdi (28/12)

qaddini râstlä-: Doğrulmak, dik bir duruma gelmek.

silkinâyâtgänini his qılib turârdi tosâtdän qız siltänib / *qaddini râstlädiyü* zärb bilän itarib yubârdi (18/7)

tirkâş *qaddini râstläb* qızgä tikilib qâldi uning / kättä-kättä közläri yänib turâr uzun-uzun kiprikläri (18/23)

ekänini tüşündi ästâ *qaddini râstläb* başini quyi / sâldi özigä häm eriş tuyulgän pâst ökinç âvâzdä piçirlädi (19/29)

qağıllä-: Gaklamak, ötmek.

äylänâyâtgän qarğälärning *qağılläşi* häm gâştli / tuygulârdi ungä (25/29)

qah-qah ur-: Kahkaha basmak, kahkaha atmak.

lävillâb ketgänini özi häm sezib turârdi / beçärä âşıq dilâr birdän *qah-qah urib* külib (26/12)

qahqaha: Kahkaha.

üstigä çälqançä tüşib âlârdidä çıldirmäning gümbirläşigä / quvnâq *qahqahalärgü* qulâq sâlib yâtâr gülxan (21/31)

qalqı-: Su üzerinde durmak, batmamak.

tolqınlärgä kömilgän edi tirkäş suvdän *qalqıb* çıqıb / qâp-qârä âsmânni songgi
märtä kördiyü tipirçiläb (22/25)

qaltirä-: Titremek, sallanmak.

tupraq yol âqarib körinär tirkäşning säyäsığäçä / *qaltirärdi* (27/25)

qamäştir-: Kamaştırmak.

uygângän yerning ilıq näfäsini tentäksäyning tişni / *qamäştirib* yubâruvçı
muzdäy suvlärini heç qaçân heç (25/32)

âftâb nuridä közni *qamäştirib* yärqırär yäkkäm-dükkäm / gözäpâyälär taqdiridän
nâligändäy şumşäyib turärdi (27/31)

qa‘r: Alt, dip.

tolqınlär ketmä-ket urilib suv *qa‘rigä* târtib ketâyâtgänini / bilib çinqırıp yubârdi
ämmâ âvâzini özi (22/21)

qarä-: Bakmak.

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä nâmät üstidä uxläb yâtgän / çalgä *qarädi* çâl âlä-
bulä xurcungä bâşini täşläb (18/18)

ärävä içidän paxtâlik nimçä âlib kiydi tirkäşgä bir / *qaräb* qoydiyü âyâqlärini
âsiltirib ärävägä otirib (19/9)

tirkäş qızning çimirilgän qâşlärigä qat‘iyät bilän / qımtılğan läblärigä *qaräb* endi
gäpiriş ârtıqçä (19/28)

çirâqläri körindi u toxtäb qâldi ârqaşığä burilib / *qarädi* pästlikdä yol yâqasidägi
oşä bir tup dolänä (20/5)

endi sezdi köyläginini yeçib yelkäsığä täşlädidä / tağın qışlâq tāmāngä *qarädi* kättä
yoldän nur zänciri (20/10)

häm gäpirmädi faqat ähyân-ähyândä milki qızärib ketgän / közläri bilän ungä sinçikläb *qaräb* qoyär yänä indämäsdän (23/27)

közläri bilän ungä sinçikläb *qaräb* qoyär yänä indämäsdän / teskäri *qaräb* älärdi (23/28)

ärävänäing ketidä tirkäş bilän yänmä-yän keläyätgän / dilär ungä *qaräb* cilmäyib qoyär älläqayâqdän sindirib (23/30)

tağın burilib ârqağä *qarädi* pästdä qışlâqni / täsmädäy oräb älgän säy yältilläb körinär ämmâ üylär (24/25)

dilär tupraq yoldän pästgä *qaräb* çäpib ketdi / tirkäş uning şämäldä hilpiräb uzâqläşib bäräyätgän (27/5)

möclälläb çäpib ketdi bir märtä häm ârqaşigä / *qarämädi* (27/22)

bütünläy dedi dilär bepärvä tirkäş qızning / közlärigä bir *qarädiyü* şu bir äğiz sözgä işäniş mümkinligini tüşündi (28/30)

qarğa: Karga.

äylänäyätgän *qarğälärning* qağılläşi häm gäştili / tuyğulärdi ungä (25/29)

qatâr-qatâr: Sıra sıra.

tağın qışlâq tãmängä *qarädi* kättä yoldän nur zänciri / bilän bağlänilib qalgändäy *qatâr-qatâr* maşinälär ötib (20/11)

qat'iyät: Sıklık.

tirkäş qızning çimirilgän qäşlärigä *qat'iyät* bilän / qımtılğan läblärigä *qaräb* endi gäpiriş ärtiqçä (19/27)

qatläm-qatläm: Katman katman.

bir tuyğu üstün keldiyü çälqançä yätib äldi äy häväläb / ketgän *qatläm-qatläm* küz bulutläri ähistä süzib ötar (21/10)

qatnä:- Gidip gelmek.

papkä älifbe älib bergän tirkäş mäktäbgä *qatnäy* / başlägän edi täng-sähärläb
şudring qongän дәләләrdän (25/6)

qattıq: Çok.

u hämân özigä kelälmäs älläqandäy içki bir tolqın / bärğän säyin *qattıqrâq* coş
urärdi (18/11)

qayâqdän: Nereden.

nimä bolyäpti özi *qayâqdänäm* şu qızni uçrätim / nähätki endi hämmä närsädän
üyim qışlâgım ätämдän (20/18)

qayâqqa: Nereye.

tüşünsängçi axır *qayâqqa* bäräsän nimägä bäräsän / tirkäş qızning äyâqlärini
mähkämraq qısib ilticâ (19/21)

lolilär eläti bolsä bir zum häm toxtämäs *qayâqqa* ketişäyätgänini / heç kim
bilmäsdi (22/9)

dilär yoq demägin ketişimizдän nimä fäydä *qayâqqa* / bärämiz cän dilär xop
degin u qızni bağrigä bäsib (26/21)

qayır:- Kıvırmak.

qâlibdi u cıqqa suv köylägining etäginini *qayirib* / tirkäşning peşänäsini ärtди
(22/32)

qaynâq: mec. Coşkulu, heyecanlı.

birdän tirkäşning vucudi muzläb qâldi bâyägi / *qaynâq* hislär ornini älläqandäy
yâvvâyı küç egällädiyü (27/16)

qaysi: Hangi.

tirkäş esini täñibdiki şu tupraq väyägä yetkärzdi / uni dunyâgä *qaysi* küni kelgänini ätäsi kim änäsi (21/14)

qayt-: Dönmek, geri gelmek.

cor bolâyätgändir ehtimäl qâsim ätä xırmândän / *qaytib* uning kelişini kütib süpädä nâs çekib müdräb (20/27)

pädä *qaytyäpti* piçirlädi u birdän köz öngi / qarângılâşib xâtirälär quyunidän başı äylänib ketdi (24/29)

bolmägändäy hämân cilmäyib turärdi / qışlâqqa *qaytämiriz* tirkäş cüdä mühim äziz (26/18)

şivirläy başlädi tentäksâygä *qaytämiriz* u yerdä / mening ätäm ortâqlärim traktärim bâr biläsänmi u (26/23)

qaytädän: Yeniden, tekrar, yine.

isi anqırdi / qız saçını *qaytädän* örib ârçasigä täşlädi tirkäşning (19/6)

qâç-: Savulmak.

dilâr / *qâç* qızning közläri näfrät bilan yänib turärdi (27/12)

ketmä dilâr / *qâç* läyçä (27/14)

qâğâz: Kağıt.

här bähärdä cilâvini yoqätib qoyädi / tirkäş begänä üyning güldâr *qâğâz* yâpiştirilgän (23/9)

qâqıl-: Tökezlemek, ayağı takılmak.

yürägi yänä oşa sâğınç hislär bilän coş urär etikning / sirganişigä häm
ğozäpâyälärgä *qâqılışigä* häm pärvâ (28/14)

qâl-: Bulunduğu durumu ve yeri korumak, sürdürmek.

qâräyib körinär dilâr häm âtäsi häm daraxt kölänkäsi / tägidä *qâlib* ketgändi
(20/7)

qâldir-: Bulunduğu veya dokunduğu yerde iz, leke oluşturmak.

traktâr häli yaxlâmägän dälädä yengilginä süzib muzyârär / kemädäy ârqaşidän
qâp-qârä iz *qâldirib* bârärdi (28/2)

qâp-qârä: Kapkara, simsiyah.

tökilgän xazânini şitirlätib şärpädäy *qâp-qârä* eşäk / otläb yürärdi (18/21)

sây dähşätli güldüräsdän titrär yerü kök *qâp-qârä* / tolqınlärgä kömilgän edi
tirkäş suvdän qalqıb çıqıb (22/24)

tolqınlärgä kömilgän edi tirkäş suvdän qalqıb çıqıb / *qâp-qârä* âsmânni songgi
märtä kördiyü tipirçiläb (22/26)

traktâr häli yaxlâmägän dälädä yengilginä süzib muzyârär / kemädäy ârqaşidän
qâp-qârä iz *qâldirib* bârärdi (28/2)

qâr: Kar.

turib *qâr* yağdı ertäsigä hävâ çäraqläb açilib / ketdi (27/27)

tirkäş *qâr* körpäşigä burkänib endiginä uyqugä / ketgän yerni çöçitib traktâr
häydär qâr bäsğan dälälär (27/29)

ketgän yerni çöçitib traktâr häydär *qâr* bäsğan dälälär / âftâb nuridä közni
qamâştirib yärqırär yäkkäm-dükkäm (27/30)

tirkäş kirzä etikläri bilän *qâr* keçib beş-on / qadäm yürdiyü qızni täniş qâlib
yügürüb ketdi (28/11)

qızning yelkäsigä ahistä qol täşlädidä *qâr* başgän / dälä yolidän qışlâqqa öz häyätigä başlâb ketdi (28/32)

qârä: Kara, siyah.

quyâş ufqqa läb başdi kiçkinäginä şalaq ärävä / tuprâq yoldän imillâb bârär edi *qârä* eşäk çilläkdäy (23/18)

qâräy-: Kararmak.

cimcit bolib qâldi yäprâqläri tökilä başlägän / dolänä säyädäy *qâräyib* körinär hävädä xazân gozapâyä (19/4)

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşä bir tup dolänä / *qâräyib* körinär dilâr häm âtäsi häm daraxt kölänkäsi (20/6)

qârângı: Karanlık.

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yâtär *qârângıdä* yüzi anıq / körinmäsdä undän häm nârirâqdä bir tup dolänäning (18/19)

qırrä burni *qârângıdä* yänäyäm câzibäli körinär tirkäş / häli häm häyəcânini başib älâlmäs edi ikkâvläri (18/25)

qârângılâş-: Kararmak, karanlıklaşmak.

pädä qaytyäpti piçirlädi u birdän köz öngi / *qârângılâşib* xâtirälär quyunidän başi äylänib ketdi (24/30)

oynätib cilmäyib turärdi ätrâf *qârângılâşib* / qâlgän şalaq ärävä älläqaçân pästgä tüşib ketgändi (26/5)

qâş: Kaş.

tirkäş qızning çimirilgän *qâşlärigä* qat'iyät bilän / qımtılğan läblärigä qaräb endi gäpiriş ärtiqçä (19/27)

tirkäşning xayâlidä qâsim âtäning âppâq *qâşi* âstidän / oyçänlik mulâyimlik bilän bâqıb turgän közlâri (20/29)

qıçqır-: Ötmek.

şâvullâşi anıq eşitildi keyin xorâzlâr çozib / çozib *qıçqırâ* başlädi ehtimâl ulârning hâvlisidägi (20/24)

qıl-: Yapmak, etmek.

tolqın yänâ coş urib ketdi tirkäş nimä *qılâyâtgänini* / özi hâm sezmay tiz çökib qızning âyâqlâridän mâhkâm (19/13)

uzâqlâşgän säyin uning qadâmi sekinläşâr özi / *qılâyâtgän* günâhini endi tüşünâyâtgändây bolârdi göyâ (24/19)

tirkäş bir siltänib qızning xıvıçını târtib / âldidä mäydä-mäydä *qilib* yergä âtdi dilâr heç nimä (26/16)

qımti-: Büzmek.

tirkäş qızning çimirilgän qâşlârigä qat'iyât bilän / *qımtilgän* lâblârigä qarâb endi gâpiriş ârtıqçâ (19/28)

qıp-qızâr-: Kıpkırmızı olmak.

ârslânbâb çoqqısidän *qıp-qızârib* ây çıqıb kelâr / tuprâq yol âqarib körinâr tirkäşning sâyâsigäçâ (27/23)

qır: Tepe, yayla.

tâmândän itlârning âkillägäni eşitilâr sây şâvullâr / edi *qır* üstigä çıqqanidä âld tâmândän qışlâq (20/3)

qırâv: Ak, kır.

şu saç-sâqâlgä *qırâv* qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin axır uni âdäm qılgän
âtä ornidä âtä bolgän (20/33)

qırrä: Kemikli.

kättä-kättä közläri yänib turär uzun-uzun kiprikläri / *qırrä* burni qârângidä
yänäyäm cäzibäli körinär tirkäş (18/25)

dilärning istehzâli cilmäyib turişi häm otdäy / yänıq közläri *qırrä* burni häm
birinçi märtä xunük (26/8)

qırs-: 1. Kısımak.

tirkäş şu tâpdä qızning nimä oyläyâtganini bilälmäs / ämmâ bir közini säl *qısib*
istehzâli cäzibäli cilmäyişidän (24/4)

anqâvsän keyin közläri *qısilib* kinâyä bilän âvâzini / päsäytirdi kim qoyibdi
sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/1)

2. Sıkmaq.

tirkäş qızning âyâqlärini mähkämraq *qısib* ilticâ / bilän baş çäyqadi yoq demä
dilär ikkälämiz (19/22)

qıstä-: Zorlamak, baskı yapmak.

dilärning âtäsi heç qayâqqa şaşilmäyâtganini / şämä qılgändäy eşäkni *qıstämäs*
başini täşläb mudrüb (23/24)

qış: Kış mevsimi.

qaltırärdi / *qış* ertä tüşdi häli gozäpâyälär yığıştirib älinmäsdän (27/26)

qışlâq: Köy.

ungä ergäşib keläyätgändek bolär *qışlâq* / tãmândän itläring äkillägäni eşitilär
sây şävullär (20/1)

edi qır üstigä çıqqanıdä äld tãmândän *qışlâq* / çirâqläri körindi u toxtäb qıldı
ârqasigä burilib (20/3)

endi sezdi köyläginı yeçib yelkäsigä täşlädidä / tağın *qışlâq* tãmängä qarädi kättä
yoldän nur zänciri (20/10)

nähätki endi hämmä närsädän üyim *qışlâgım* ätämdän / äyrilsäm nähätki endi
tentäksäydän bir ümr başımni (20/19)

tirkäş ornidän säkräb turgisi *qışlâq* tãmängä / yügürib ketgisi keldi lekin
qaçanlırdır gödäklik xätiräsigä (21/5)

ägär üç kün ävväl *qışlâqqa* yänä bittä loli ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilärni
körmägänidä qız (23/13)

tirkäş *qışlâqdän* çıqıb ketäyätgänidä hâzirgidek / köngli ğaş bolışını
oylämägändi u qâsim ätäning (24/11)

çekkäsigäçä barişgä häm täyyâr edi lekin *qışlâqdän* / uzâqlaşğän säyin uning
qadämi sekinläşär özi (24/17)

tağın burilib ârqağä qarädi pästdä *qışlâqni* / täsmädäy oräb älgän sây yältilläb
körinär ämmâ üylär (24/25)

tirkäş şäfyärläring qopâlligigä pärvâ qılmäs / özini şu *qışlâqning* bir özbegi bir
färzändi (25/22)

bolmägändäy hämân cilmäyib turärdi / *qışlâqqa* qaytämiz tirkäş cüdä mühim
äziz (26/18)

yürişni bär *qışlâğingä* bäräver sen bilän / işim yoq men bilän häm işing
bolmäsin (27/3)

u dilärning käfti bilän yüzini uşläb qâlgänini / kördi keyin keskin burıldidä
qışlâq yolini (27/20)

qızning yelkäsigä ähistä qol täşlädidä qâr başğän / дәlä yolidän *qışlâqqa* öz
häyätigä başläb ketdi (28/33)

qız: Kız.

muhəbbət / uzâq entikib öpişdilär *qızning* saç täläləri tirkäşning (18/2)

tätli is anqır uning bütün vücudi täräng tartilib / äyâqläri titrär *qızning* häm yelkäläri bilinär-bilinmäs (18/5)

silkinäyätgänini his qilib turärdi tosätdän *qız* siltänib / qaddini rästlädiyü zärb bilän itarib yubardı (18/6)

bärgän säyin qattıqrâq coş urärdi / dädäm soyib täşläydi dedi *qız* tozib ketgän saçläri (18/12)

tirkäş qaddini rästläb *qızgä* tikilib qıldı uning / kättä-kättä közläri yänib turär uzun-uzun kiprikläri (18/23)

isi anqırdi / *qız* saçını qaytädän örib ärqasıgä täşlädi tirkäşning (19/6)

tolqın yänä coş urib ketdi tirkäş nimä qıläyätgänini / özi häm sezmäy tiz çökib *qızning* äyâqläridän mähkäm (19/14)

dilär ketmä iltimäs qılämän yälinämän u / *qızning* tizzäsıgä baş qoydi negädır şu tãpdä *qızning* (19/17)

qızning tizzäsıgä baş qoydi negädır şu tãpdä *qızning* / qolläri saçını siläşini kütär ärzü qılärdi dilär (19/17)

tüşünsängçi axır qayâqqa bäräsän nimägä bäräsän / tirkäş *qızning* äyâqläri (19/22)

tirkäş *qızning* çimirilgän qaşlärigä qat'iyät bilän / qımtılğan läblärigä qaräb endi gäpiriş ärtiqçä (19/27)

nimä bolyäpti özi qayâqdänäm şu *qızni* uçrättdim / nähätki endi hämmä närsädän üyim qışlâgım ätämdän (20/18)

loli *qızni* dilärni körmägän bolsä / tirkäş ornidän säkräb turgisi qışlâq tãmängä (21/5)

kirib kelmägänidä ägär dilärni körmägänidä *qız* / ketämän deb turib älmägänidä oşä dämlärni esläb (23/14)

tirkäş şu tãpdä *qızning* nimä oyläyätgänini bilälmäs / ämmä bir közini säl qısib istehzäli cäzibäli cilmäyışidän (24/3)

håvuçláb turgändi yoq heç kim uçramädi u dilärni / endi öziniki deb oylär şu *qız* uçün dunyâning nârigi (24/16)

tirkâş bir siltänib *qızning* xıvıçını tårtib / âldidä mäydä-mäydä qılıb yergä âtdi dilär heç nimä (26/15)

bir nârsäni tüşüntirmâqçı bolgändäy *qızning* yelkäläridän / uşlâb ötinç bilän siläy başlädi iltimâs (26/19)

dilär yoq demägin ketişimizdän nimä fâydä qayâqqa / bärämiz cân dilär xop degin u *qızni* bağrigä bäsib (26/22)

u yerdä mening mening vätänim bär *qızning* saç / täläläri yänä yüzigä tegib ketdi yänä oşâ kişini mäst (26/27)

qız siltänib çekindi endi u cilmäymäs közläri ot / bolib yänärdi (26/31)

anqâvsän keyin közläri qisilib kinâyä bilän âvâzini / päsäytirdi kim qoyibdi sengä duç kelgän *qızgä* ergäşib (27/2)

qızning ketidän yügürdi tepäning yärmigä bargändä / hälläslâb yetib âlib qolidän tårtıdı (27/9)

dilär / qâç *qızning* közläri nâfrät bilan yänib turardı (27/12)

sâkrâb tüşdiyü päykäl başidägi tutzâr yänidä turgän / *qızni* körib qâldi bâyä mâtârgä suv quyâyâtganidä häm (28/5)

körgändäy bolgändi *qız* sâriq paxtâlik kiyib başigä / kök româl orâb âlgändi uning bir qolini bıqınıgä tirâb (28/6)

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkâş şıypân tãmangä / burilib ketâyâtgän edi *qız* qol siltâb imâ qıldı (28/10)

tirkâş kirzä etikläri bilän qâr keçib beş-on / qadâm yürdiyü *qızni* tänib qâlib yügürib ketdi (28/12)

ämmâ çâyir qollarını käftigä âldi / qoli muzlâb ketibdi deb oylädi *qızning* yüzigä (28/20)

bütünlây dedi dilär bepârvâ tirkâş *qızning* / közlärigä bir qarâdiyü şu bir âğız sözgä işâniş mümkinligini tüşündi (28/29)

cinni dedi u külib / *qızning* yelkäsigä âhistä qol taşlädidä qâr bäsğan (28/32)

qızär-: Kızarmak, kırmızılaşmak.

kişini kördi elätidä bundäy âdâm yoq edi bâşigä / kök duxâbä doppi kiyib âlibdi
yüzläri *qızärib* ketgän (22/30)

häm gäpirmädi faqat ähyân-ähyändä milki *qızärib* ketgän / közläri bilän ungä
sinçikläb qaräb qoyär yänä indämäsdän (23/26)

qızil: Kırmızı.

edi yärim keçägäçä çildirmä çälib bāzm qılışni *qızil* / köylägining etägin
hilpirätib raqs tüşişni heç nimägä (21/21)

bärärdi uning şäpäläq gülli *qızil* köylägi şäfaqdä / lāvillär özi häm ot bolib yänib
ketäyätgändäy körinärdi (24/1)

qol: El.

qızning tizzäsigä bâş qoydi negädür şu tâpdä qızning / *qolläri* saçını siläşini kütär
ârzu qılärdi dilär (19/18)

ketgän cingäläk saçläri siläb ornidän turär uvişib / qâlgän *qollärini* uqaläb-
uqaläb qoyärdi (22/6)

yürmäysänmi / dilär bir *qolini* bıqınıgä tiräb bir qolidä xıvıç (26/4)

dilär bir qolini bıqınıgä tiräb bir *qolidä* xıvıç / oynätib cilmäyib turärdi äträf
qârângıläşib (26/4)

qızning ketidän yügürdi tepäning yärmigä bargändä / hälläsläb yetib âlib *qolidän*
tärtädi (27/10)

kök romäl oräb âlgändi uning bir *qolini* bıqınıgä tiräb / turişi tänişdäy körindi
yigitgä (28/7)

ämmä çäyir *qollärini* käftigä âldi / qoli muzläb ketibdi deb oylädi qızning yüzigä
(28/19)

qoli muzläb ketibdi deb oylädi qızning yüzigä / tikilärkän dilärning rängi
solğınläşgän közläri (28/20)

cinni dedi u külib / qızning yelkäsiga âhistä *qol* taşlädidä qâr bâsgän (28/32)

qol siltä-: Eli silkerek hoşnutsuzluk, kızgınlık, mutsuzluk gibi duygular ifade etmek.

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkäş şiypan tãmangä / burilib ketâyâtgän edi qız *qol siltäb* imâ qıldı (28/10)

qolmä-qol: Elden ele.

çaqırışärkän uni ulär tirkäşni *qolmä-qol* kötärib / kättä qılışibdi tirkäş häm şu lolilärdän bittäsi (21/19)

qon-: 1. Çökmek; sis, duman, karanlık vb. inerek her yanı kaplamak.

közgä taşlänmäs quyuq daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / *qongändi* uzâqdä kättä yol üstidä quyuq çäng körindi (24/28)

2. Yukarıda veya havada bulunan bir şey düşmek, inmek.

bâşlägän edi täng-sähärläb şudring *qongän* дәlälärdän / mäktäbgä yügürgänläri yâzdä kälxâz bağidä bälälär bilän (25/7)

qonâq: Tünek.

täcdâr xorâz häm *qonâqdä* turib boynini çozgänçä / cor bolâyâtgändir ehtimäl qâsim âtä xırmändän (20/25)

qondir-: Düşürmek.

şu saç-sâqâlgä qırâv *qondirgän* tirkäşning özi / emäsmikin axır uni âdäm qılğän âtä ornidä âtä bolgän (20/33)

qongırâq: Zil.

yigit oşa tupraq isini bähâr *qonğırâğıdän* / uygångän yerning ilıq näfäsini
tentäksäyning tişni (25/31)

qopällik: Kabalık, nezaketsizlik.

tirkäş şâfyârlärning *qopälligü* pärvâ qılmäs / özini şu qışlâqning bir özbegi bir
färzändi (25/21)

qorq-: Korkmak.

köngli ğaş bolışini oylämägändi u qâsim âtäning / közigä körinişdän *qorqqan*
tentäksäydän çıqıb âlğunçä (24/13)

qoş-: Dâhil etmek, katmak.

bir vaqtlär özi häm kättäkân tärğil sigirni tâng-sähärdä / pädägä *qoşib* yubârär
keçqurun sigirning (24/32)

qoşıq: Türkü, şarkı.

hâzin *qoşıqlär* âğuşidä mudrägän âqşâmlär ây nurigä / ğarq bolğän âsmân
(21/27)

qoşni: Komşu.

pädägä *qoşib* yubârär keçqurun sigirning / özi eşikdän mä'râb kirib kelärdi
sigirni *qoşni* (24/33)

qoy-: 1. Bir şeyi belli bir yere yerleştirmek veya bir yere bırakmak.

qızning tizzäsigä bâş *qoydi* negädır şu tâpdä qızning / qolläri saçını siläşini kütär
ârzu qılärdi dilär (19/17)

2. Hareket ettirmek.

ketgän cingäläk saçlarını silüb ornidän turär uvişib / qâlgän qollarını uqaläb-uqaläb *qoyärdi* (22/6)

quçâqlä-: Kucaklamak.

özi häm sezmäy tiz çökib qızning äyâqläridän mähkäm / *quçâqläb* äldi (19/15)

qulâq sâl-: Kulak vermek, dinlemek.

u dıqqat bilän *qulâq sâlä* başlädi bu säfär säyning / şävulläşi anıq eşitildi keyin xoräzlär çozib (20/22)

üstigä çälqançä tüşib äläridä çildirmäning gümbirläşigä / quvnâq qahqahalärgä *qulâq sâlib* yätär gülxan (21/32)

quri-: Bitki, suyu çekilerek cansız bir duruma gelmek.

heç nimä keräkmäs mengä heç nimä / u köyläğini yergä täşläb *qurib* särgayib qâlgän (20/16)

qutur-: mec. Tehlike yaratmak, gücü veya hızı artmak.

öldigä çıqarişgän bolsä keräk nâtäniş kişi çuqur / xorsindi sel yâmân *quturdidä* tentäksây şunaqa özi (23/8)

quvân-: Sevinmek.

quvânçdän entikär nimägä *quvânäyätgänini* özi häm / bilmäsdi (28/16)

quvânç: Sevinç, neşe.

qılmäsdi dilâr dilâr derdi u piçirläb negädür / *quvânçdän* entikär nimägä quvânäyätgänini özi häm (28/16)

quvnâq: Sevinçli, neşeli.

üstigä çälqançä tüşib âlârdidä çildirmäning gümbirläşigä / *quvnâq* qahqahalärgä qulâq sâlib yâtâr gülxan (21/32)

quy-: Dökmek.

qızni körüb qâldi bâyä mâtârgä suv *quyâyâtgänidä* häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib bâşigä (28/5)

quyâş: Güneş.

otirärmidi u / *quyâş* ufqqa lâb bâsdi kiçkinäginä şalaq ärävä (23/17)

kelâyâtgänidän mämnun ekänligini körüb turârdi / *quyâş* yer ârtigä yumälâb ketdi âqşâm şâmâli ufqdä (24/7)

quyil-: Yayılmak, saçılmak.

yânib ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin ây çıqdi çâr / ätrâfgä nur äräläş sükünât seli *quyilgändäy* hämmäyâq (19/2)

quyun: mec. Duyguların, anıların yoğun bir biçimde yaşanması, kasırğa.

pâdä qaytyäpti piçirlädi u birdän köz öngi / qârângılâşib xâtirälär *quyunidän* bâşi äylänib ketdi (24/30)

quyuq: 1. Koyu.

közgä täşlänmäs *quyuq* daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / qongändi uzâqdä kättä yol üstidä quyuq çäng körindi (24/27)

2. Yoğun.

közgä täşlänmäs quyuq daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi / qongändi uzâqdä kättä yol üstidä *quyuq* çäng körindi (24/28)

L

lāb: Dudak.

tirkāş qızning çimirilgān qāşlārigā qat‘iyāt bilān / qımtilgān *lāblārigā* qarāb endi
gāpiriş ārtıqçā (19/28)

lāb bās-: İz bırakmak.

otirārmidi u / quyāş ufqqa *lāb bāsdı* kiçkināginā şalaq ārāvā (23/17)

lāyçā: İt, köpek.

ketmä dilār / qāç *lāyçā* (27/14)

lāylāk qilib qoy-: Arkası yere deĝmek.

tirkāş *lāylāk qilib qoyilgān* ārāvāgā süyānib qāldı / u hāmān özigā kelālmās
āllāqandāy içki bir tolqın (18/9)

lāzzātli: mec. Keyifli, zevkli.

hām hāmā-hāmāsi cüdā *lāzzātli* edi / u rāhat qilib yātĝānidā pāstdān
maşināning boĝıq (25/17)

lāvillā-: Kırmızıya dönme, kırmızılaşmak.

bārārdı uning şāpālāq gülli qızıl köylāĝi şāfaqdā / *lāvillār* özi hām ot bolib yānib
ketāyātĝāndāy körinārdı (24/2)

türtmāsdān gāpir dedi u boĝılib ĝazābdān yüzlāri / *lāvillāb* ketĝānini özi hām
sezib turārdı (26/11)

lip-lip: Hızlı hızlı.

äträfida *lip-lip* äylänäyätgän säyälärdän közi tinib / uxläb qälärdi (22/1)

loli: Çingene.

bolsä kâşki edi tirkäş şu ärävädä keläyätgän / *loli* qızni dilârni körmägän bolsä (21/5)

kim ekänini häliyäm bilmäydi tört-beş yaşidä ädäm / äcrätädigän bolib qalgänidä *lolilär* çâdiridä kördi (21/16)

çaqırışärkän uni ulär tirkäşni qolmä-qol kötärüb / kättä qılışibdi tirkäş häm şu *lolilärdän* bittäsi (21/20)

älişmäydidgän xâtinlärning hämmäsi uning ânäsi / edi gülxan äträfidä dävra qurub otirgän *lolilärning* (21/24)

lolilär eläti bolsä bir zum häm toxtämäs qayâqqa ketişäyätgänini / heç kim bilmäsdi (22/9)

tirkäşning songsiz-nihâyäsiz yolläri tentäksäydä / toxtädi bahâr âqşâmläridän biridä *lolilär* eläti (22/12)

ägär üç kün ävväl qıslâqqa yänä bittä *loli* ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilârni körmägänidä qız (23/13)

ävâzi eşitilär kâbinä eşigi taraqläb açilärdi / uxläb qâldingmi hây *loli* (25/20)

heç kim seni başläb keläyätgäni yoq özing kelyäpsän / u birdän çinqırub yubardı sen *loli* emässän (26/34)

M

mäcâli kelmä-: Gücü, kuvveti yetmemek.

ketämän / u ornidän turmâqçı bolgän edi *mäcâli kelmädi* nâtäniş (23/4)

mähkäm: Sımsıkı, sıkıca.

özi häm sezmäy tiz çökib qızning âyâqläridän *mähkäm* / quçâqläb âldi (19/14)

tüşünsängçi axır qayâqqa bâräsän nimägä bâräsän / tirkäş qızning âyâqlärini
mähkämraq qısib ilticâ (19/22)

yügürüb ketgisi keldi lekin qaçânlärdür gödäklik xâtiräsigä / *mähkäm* ornäşib
qâlgän unutilâyazgän säğinç (21/8)

mäktäb: Okul.

oşä suvdän âlib çıqqan yiliyâq qâsim âtä ungä / papkä âlifbe âlib bergän tirkäş
mäktäbgä qatnäy (25/6)

bäşlägän edi tâng-sähärläb şudring qongän дәlälärdän / *mäktäbgä* yügürgänläri
yâzdä kâlxâz bağıda bälälär bilän (25/8)

üzüm üzişgäni bultur oninçini bitirgänidä *mäktäbdä* / otkäzilgän keçä uning
xayâlidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/9)

mämnun: Memnun, hoşnut.

özining gözälligidän yigitni ergäştirib / kelâyâtgänidän *mämnun* ekänligini körüb
turärdi (24/6)

mä'rä-: Böğürmek.

pädägä qoşib yubârär keçqurun sigirning / özi eşikdän *mä'räb* kirib kelärdi
sigirni qoşni (24/33)

märtä: Defa, kez, kere, sefer.

tolqınlärgä kömilgän edi tirkäş suvdän qalqıb çıqıb / qâp-qârä äsmänni songgi
märtä kördiyü tipirçiläb (22/26)

dilärning istehzâli cilmäyib turişi häm otdäy / yâniq közläri qırrä burni häm
birinçi *märtä* xunük (26/8)

märvärid: İnci.

tikdi tentäksây sãn-sãnâqsız ârâlçälär hâsil qilib / häyqırâr âsmâni fälâkkâ
mârvârid sâçârdi (22/15)

mâst qıl-: Mest etmek.

toğrilâb bârâr pälaxsâ-pälaxsâ bolib köçâyâtgân tuprâq / isi benzın hidi *mâst*
qilib qoygändây bâşı äylänib ketâr (25/27)

tâlälâri yänâ yüzigâ tegib ketdi yänâ oşâ kişini *mâst* / *qilib* yubâruvçı mäyin is
gürkirâdi dilâr xop degin (26/28)

maşinä: Araba.

bilân bağlänib qâlgändây qatâr-qatâr *maşinälär* ötib / bârârdi punktğâ paxtä âlib
ketişyâpti deb oylâdi (20/11)

u râhat qilib yâtğänidâ pâstdän *maşinäning* boğıq / âvâzi eşitilâr kâbinâ eşigi
taraqlâb âçilârdi (25/18)

mäydä-mäydä: Küçük küçük, ufak ufak.

tirkâş bir siltänib qızning xıvıçını târtib / âldidâ *mäydä-mäydä* qilib yergâ âtdi
dilâr heç nimâ (26/16)

mäyin: Hoş, güzel.

tâlälâri yänâ yüzigâ tegib ketdi yänâ oşâ kişini *mâst* / *qilib* yubâruvçı *mäyin* is
gürkirâdi dilâr xop degin (26/29)

mäysä: Ot, yeşillik.

tirkâş ârâvädän üç-tört qadâm nâridâ *mäysälär* / üstigâ tâşlâb qoyılğân bir pârçâ
nâmât üstidâ uxlâb yâtğân (18/16)

mâtâr: Motor.

isi benzin hidi mäst qilib qoygändäy başı äylänib ketär / *mâtärning* güvilläşi häm traktär äträfida pärvänäday (25/28)

u tüşlikkä çıqış uçün *mâtärni* öçirib kabinädän / säkräb tüşdiyü päykäl başidägi tutzär yänidä turgän (28/3)

qızni körüb qâldi bâyä *mâtärgä* suv quyäyätgänidä häm / körgändäy bolgändi qız särıq paxtälük kiyib başıgä (28/5)

milik: Kenar, uç.

bärärdi ertäläbdän beri çäl tirkäşgä bir äğız / häm gäpirmädi faqat ähyän-ähyändä *milki* qızärib ketgän (23/26)

moylâv: Bıyık.

âq ärälägän *moylâvi* höl bolib çoqqı sâqâligä yâpişib / qâlibdi u cıqqa suv köylägining etäginı qayirib (22/31)

mölcällä-: Hedeflemek.

kördi keyin keskin burilidä qışlâq yolini / *mölcälläb* çäpib ketdi bir märtä häm ärqasigä (27/21)

mudrä-: 1. Dinginleşmek.

hämmäsi ätä edi ungä / häzin qoşıqlär äğuşidä *mudrägän* âqşâmlär äy nurigä (21/26)

2. Uyuklamak.

qaytib uning kelişini kütib süpädä nâs çekib *mudräb* / otirgändir (20/27)

şämä qılgändäy eşäkni qıstämäs başini täşläb *mudräb* / bärärdi ertäläbdän beri çäl tirkäşgä bir (23/24)

muhäbbät: Sevgi.

muhäbbät / uzâq entikib öpişdilär qızning saç täläläri tirkäşning (18/1)

mulâyimlik: Uysallık, sakinlik.

tirkäşning xayâlidä qâsim âtäning äppâq qâşi âstidän / oyçänlik *mulâyimlik* bilän bâqıb turgän közläri (20/30)

muz: Buz.

qamâştirib yubâruvçi *muzdäy* suvlärini heç qaçân heç / nimägä älişmäsligini älişä älmäsligini endi tüşündi (25/33)

muzlä-: 1. Çok üşümek.

ämmâ çäyir qollärini käftigä äldi / qoli *muzläb* ketibdi deb oylädi qızning yüzigä (28/20)

2. mec. Beklenmedik bir olay, bir durum karşısında hareketsiz kalmak.

birdän tirkäşning vucudi *muzläb* qâldi bâyägi / qaynâq hislär ornini älläqandäy yâvvâyı küç egällädiyü (27/15)

muzyârär: Buzkıran.

traktâr häli yaxlâmägän dälädä yengilginä süzib *muzyârär* / kemädäy ârqaşidän qâp-qârä iz qâldirib bârärdi (28/1)

mühim: Önemli.

qışlâqqa qaytämiz tirkäş cüdä *mühim* äziz / bir nârsäni tüşüntirmâqçı bolgändäy qızning yelkäläridän (26/18)

mümkinlik: Olabilirlik, olasılık.

bütünläy dedi dilâr bepârvâ tirkâş qızning / közlârigä bir qarâdiyü şu bir âgız sözgä işâniş *mümkünligini* tüşüнди (28/30)

N

nâfäs: Nefes, soluk.

yigit oşâ tupraq isini bâhâr qongırâgıdân / uygângân yerning ilıq *nâfäsini* tentâksâyning tişni (25/32)

nâfäsi qıs-: Güç nefes alacak durama gelmek.

tirkâş tez yürgänidân *nâfäsi qısib* terlâb ketgänini / endi sezdi köylâgini yeçib yelkäsigä täşlädidä (20/8)

nâfäsi tıqıl-: Nefes alıp verişi güçleşmek.

u *nâfäsi tuqilib* yügürüb keldiyü dilârnıng nâzık / ämmâ çäyir qollâri ni käftigä âldi (28/18)

nâfrät: Nefret.

dilâr / qaç qızning közlâri *nâfrät* bilan yâ nib turârđi (27/12)

nâhâtki: Ne gariptir ki.

nâhâtki endi hämmä nârsädân üyim qışlâgım âtämdân / äyri lsäm nâhâtki endi tentâksâydan bir ümr bâşimni (20/19)

äyri lsäm *nâhâtki* endi tentâksâydan bir ümr bâşimni / âlib ketsäm nimä bolyäpti özi (20/20)

nämät: Kilim.

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä *nämät* üstidä uxläb yätgän / çalgä qarädi çäl älä-
bulä xurcungä başını täşläb (18/17)

nämxuş: Nemli.

ketgän qatläm-qatläm küz bulutläri ähistä süzib ötar / *nämxuş* tupraq isi anqır edi
(21/11)

näri: Öte, ileri.

tirkäş ärävädän üç-tört qadäm *näridä* mäysälär / üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä
nämät üstidä uxläb yätgän (18/16)

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yätär qarängidä yüzi anıq / körinmädi undän häm
näriräqdä bir tup dolänäning (18/20)

näriği: Öbür, diğər, öteki.

endi öziniki deb oylär şu qız üçün dünyäning *näriği* / çekkäsığäçä barişgä häm
täyyâr edi lekin qışlâqdän (24/16)

närsä: Nesne, şey.

qaräb qoydiyü âyâqlärini äsiltirib ärävägä otirib / äldi u endi hämmä *närsäni*
unutgändäy tirkäşni (19/10)

bir *närsäni* tüşüntirmäqçi bolgändäy qızning yelkäläridän / uşläb ötinç bilän
siläy başlädi iltimäs (26/19)

näzär: Bakış, bakma.

körärdi u bäländ xırmän üstigä çıqıb çälqançä yätib / älər *näzäridä* äsmän bārgän
sāyin pästläşib tüşäyätgändäy (25/14)

nälä çek-: Gür ve uğultulu ses çıkarmak, uğuldamak.

ingiçkä âyâqlâri bilân tuprâq çängitib äräväni sudrâb / bârâr ğildirâklâr *nâlâ çekkân* kâbi hâzin ğıyqıllârdi (23/20)

ğildirâklâr *nâlâ çekâr* şalaq ärävä tepâlikkâ çıqıb / bârârdi (24/9)

nâli-: Yakınmak, sızlanmak.

âftâb nuridâ közni qamaştırıb yârqrâr yâkkâm-dükkâm / ğozâpâyâlâr taqdiridân *nâligândây* şumşâyib turârdi (27/32)

nâs çek-: Enfiye çekmek, enfiyeyi burna nefes yoluyla almak (Enfiye: Kurutulmuş tütünden yapılan bir toz.)

qaytib uning kelişini kütib süpâdâ *nâs çekib* müdrâb / otirgândir (20/27)

nâtâniş: Yabancı, tanıdık olmayan.

yüzigâ tegib turâr ällâneçük *nâtâniş* ämmâ / tâtli is anqır uning bütün vücudi târâng târtilib (18/3)

u közini âçğänidâ başigâ egilib turgân *nâtâniş* / kişini kördi elâtidâ bundây âdâm yoq edi başigâ (22/28)

u ornidân turmâqçi bolğân edi mâcâli kelmâdi *nâtâniş* / kişi uning üstigâ körpâ tâşlâdi (23/4)

öldigâ çiqarişğân bolsâ kerâk *nâtâniş* kişi çuqur / xorsindi sel yâmân quturdidâ tentâksây şunaqa özi (23/7)

nâzik: İnce.

yâniğâ keldidâ nihâldây *nâzik* ğävdäsini egib / ärävä içidân paxtâlik nimçâ âlib kiydi tirkâşğâ bir (19/7)

qılâyâtğân ğünâhini endi tüşünâyâtğândây bolârdi göyâ / kimdir közğâ körinmâs *nâzik* cüdâ nâzik iplâr bilân (24/20)

qilâyâtgân günâhini endi tüşünâyâtgândây bolârdi göyâ / kimdir közgâ körinmäs nâzik cüdâ *nâzik* iplâr bilân (24/20)

u nâfâsi tıqilib yügürüb keldiyü dilârnıng *nâzik* / ämmâ çäyir qollârini käftigâ âldi (28/18)

negâ: Niye, niçin, neden.

yânâ oşâ uzun-uzun yollâr başlânârdi dunyâdâ / yollârning *negâ* şunçâlık köpligigâ unıng aqli yetmäs (22/8)

negâdir: Nedendir, nedense.

qızning tizzâsigâ bâş qoydi *negâdir* şu tâpdâ qızning / qollâri sâçını silâşını kütâr ârzu qilârdi dilâr (19/17)

menıng âtâm ortâqlârim traktârim bâr bilâsânmi u / *negâdir* boğılib ketdi tãmâğıgâ tıqilib qâlgân ılıq (26/25)

qılmâsdi dilâr dilâr derdi u piçirlâb *negâdir* / quvânçdân entikâr nimägâ quvânâyâtgânını özi hâm (28/15)

nihâl: Fidan, filiz.

yânigâ keldidâ *nihâldây* nâzik gâvdâsını egib / ârâvâ içidân paxtâlık nimçâ âlib kiydi tirkâşgâ bir (19/7)

nimägâ: Niye, niçin, neden.

tüşünsângçi axır qayâqqa bârâsân *nimägâ* bârâsân / tirkâş qızning âyâqlârını mähkâmraq qısib ilticâ (19/21)

qılmâsdi dilâr dilâr derdi u piçirlâb *negâdir* / quvânçdân entikâr *nimägâ* quvânâyâtgânını özi hâm (28/16)

nimçâ: Yelek. (Genellikle kadınlar için.)

ärävä içidän paxtâlik *nimçä* âlib kiydi tirkäşgä bir / qaräb qoydiyü âyâqlärini
âsiltirib ärävägä otirib (19/8)

nur: Işık.

yâñib ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin ây çıqdi çâr / ätrâfgä *nur* ärälâş
sükünät seli quyilgändäy hämmäyâq (19/2)

tağın qışlâq tāmāngä qarädi kättä yoldän *nur* zānciri / bilän bağlānib qālgändäy
qatâr-qatâr maşinälär ötib (20/10)

solğınrâq ämmâ nurāniy yūzi çoqqı sâqāli cānlāndi / şu közlärning *nurini* âlgān
tirkäşning özi emāsmikin (20/32)

hāzin qoşıqlār âğuşidä mudrāgān âqşāmlār ây *nurigä* / ğarq bolgān āsmān
(21/26)

âftāb *nuridä* közni qamāştirib yārqrār yākkām-dükkām / ğozāpâyälär taqdiridän
nāligändäy şumşäyib turārdi (27/31)

nurāniy: Parlak, ışılıtlı.

solğınrâq ämmâ *nurāniy* yūzi çoqqı sâqāli cānlāndi / şu közlärning *nurini* âlgān
tirkäşning özi emāsmikin (20/31)

O

oğıl: İhtiyarların genç erkeklere söylediği bir seslenme sözü.

tirkäşning peşānäsini ärtdi / âting nimä *oğlim* (22/34)

oqçı-: Öksürmek.

hām eşitālmādi âğzigä suv tolib *oqçıy* başlādi / sây dāhşätli güldürāsdän titrār
yerü kök qāp-qārā (22/23)

oninçi: Onuncu.

üzüm üzişgäni bultur *oninçini* bitirgänidä mäktäbdä / otkäzilgän keçä uning xayâlidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/9)

orä-: 1. Örtmek.

körgändäy bolgändi qız särıq paxtälük kiyib başıgä / kök romäl *oräb* älgändi uning bir qolini bıqınıgä tiräb (28/7)

2. Kuşatmak, etrafını çevirmek.

tağın burilib ärqagä qarädi pästdä qışlâqni / täsmädäy *oräb* älgän say yältilläb körinär ämmâ üylär (24/25)

orin: Yer, mekân.

şu saç-sâqâlgä qıräv qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin axır uni ädäm qılğän ätä *ornidä* ätä bolgän (20/33)

ketgän cingäläk saçlärini siläb *ornidän* turär uvişib / qâlgän qollärini uqaläb-uqaläb qoyärdi (22/5)

ketämän / u *ornidän* turmäqçi bolgän edi mäcäli kelmädi nätäniş (23/4)

birdän tirkäşning vucudi muzläb qâldi bâyägi / qaynâq hislär *ornini* älläqandäy yävvyäyi küç egällädiyü (27/16)

ornidän säkräb tur-: Hızla ayağa kalkmak, yerinden fırlamak.

tirkäş *ornidän säkräb turgisi* qışlâq tãmängä / yügürüb ketgisi keldi lekin qaçânlärdir gödäklik xâtiräsigä (21/6)

ornäş-: Yerleşmek.

yügürüb ketgisi keldi lekin qaçânlärdir gödäklik xâtiräsigä / mähkäm *ornäşib* qâlgän unutiläyâzgän säğınç (21/8)

ortâq: Arkadaş, dost.

şivirlây başlâdi tentâksâygâ qaytâimiz u yerdâ / mening âtâm *ortâqlârim*
traktârim bâr bilâsânmi u (26/24)

oşândâ: O sırada.

hâyqırâr âsmâni fâlâkkâ mârvârid sâçardı / tirkâş *oşândâ* yetti-sâkkizlârgâ bârib
qâlgân (22/16)

ot: 1. Alev rengi.

bârârdi uning şâpâlâq gülli qızil köylâgi şâfaqdâ / lâvillâr özi hâmi *ot* bolib yâni
ketâyâtgândây körinârdi (24/2)

2. Parlak, canlı olan (göz).

dilârning istehzâli cilmâyib turişi hâmi *otdây* / yâniq közlâri qırrâ burni hâmi
birinçi mârtâ xunük (26/7)

qız siltâniş çekindi endi u cilmâyimâs közlâri *ot* / bolib yânârdi (26/31)

otir-: Oturmak.

körmâyâtgândây edi başini bälând kötârib âygâ tikilib / *otirâr* çehrâsidâ
bepârvâlik körinib turârdi bâyâgi (19/12)

qarâb qoydiyü âyâqlâri ni âsiltirib ârâvâgâ *otirib* / âldi u endi hâmmâ nârsâni
unutgândây tirkâşni (19/9)

u köylâgini yergâ tâşlâb qurib sârgâyib qâlgân / kökâtlâr üstigâ *otirdi* (20/17)

âlişmâyidigân xâtinlârning hâmmâsi uning ânâsi / edi gülxan âtrâfidâ dâvrâ qurib
otirgân lolilârning (21/24)

ârâvâdâ *otirgân* çâlning ingiçkâ burışıq boynidâgi / çuqurçâsi âq ârâlgân sâçi
tirkâşgâ körinib turârdi (23/21)

otküzil-: Düzenlenmek, yapılmak.

üzüm üzişgäni bultur oninçini bitirgänidä mäktäbdä / *otküzilgän* keçä uning xayälidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/10)

otlä-: Otlamak.

tökilgän xazänini şitirlätib şärpädäy qâp-qârä eşäk / *otläb* yürärdi (18/22)

oyçänlik: Dalgınlık.

tirkäşning xayälidä qâsim ätäning äppâq qâşi ästidän / *oyçänlik* mulâyimlik bilän bâqıb turgän közläri (20/30)

oylä-: Düşünmek.

bilän bâğläniş qâlgändäy qatâr-qatâr maşınälär ötib / bârärdi punktğä paxtä älib ketişyâpti deb *oylädi* (20/12)

tirkäş şu tâpdä qızning nimä *oyläyâtgänini* bilâlmäs / ämmâ bir közini sâl qısib istehzâli câzibâli cilmäyışidän (24/3)

tirkäş qışlâqdän çıqıb ketâyâtgänidä hâzirgidek / köngli ğaş bolışını *oylämägändi* u qâsim ätäning (24/12)

hâvuçläb turgändi yoq heç kim uçrämädi u dilârni / endi öziniki deb *oylä* şu qız uçün dünyâning nârigi (24/16)

ämmâ çäyir qollärini käftigä äldi / qoli muzläb ketibdi deb *oylädi* qızning yüzigä (28/20)

oynät-: Kımıldatmak.

dilâr bir qolini bıqınıgä tiräb bir qolidä xıvıç / *oynätib* cilmäyib turärdi ätrâf qârângılâşib (26/5)

Ö

öçir-: 1. Söndürmek.

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm şämâli ufqdä / yâñib turgän şäfaq
älängäsini püfläb *öçirdi* hämân (24/8)

2. Durdurmak.

u tüşlikkä çiqış uçün mâtârni *öçirib* käbinädän / säkräb tüşdiyü päykäl başidägi
tutzâr yânidä turgän (28/3)

ökinç: Üzgün.

ekänini tüşündi ästâ qaddini râstläb başını quyi / sâldi özigä häm eriş tuyulgän
päst *ökinç* âvâzdä piçirlädi (19/30)

öl-: Ölmek.

kelin sâğıb berär qasim âtäning kâmpiri *olib* ketgän / soqqabâş edi çälning
özidän başqa âvunçâğı (25/1)

öldigä çiqar-: Bir kimse için öldüğüne dair söylenti yaymak.

elätläring ketib qalışdi seni älläqaçân / *öldigä çiqarişgän* bolsä keräk nâtäniş kişi
çuqur (23/7)

öpiş-: Öpüşmek.

muhäbbät / uzâq entikib *öpişdilär* qızning saç täläläri tirkäşning (18/2)

ör-: Saç, yele vb. şeylerin tellerini birkaç bölüme ayırıp birbirine geçirmek.

isi anqırdi / qız saçını qaytädän *örib* ârqaşigä taşlädi tirkäşning (19/6)

öt-: 1. Bir yöne doğru gitmek, ilerlemek.

bilän bağlänib qalgändäy qatâr-qatâr maşinälär *ötib* / bärärdi punktğä paxtä älib ketişyapti deb oylädi (20/11)

2. Zamanı aşmak, geride bırakmak.

yänib ketdi zum *ötmäy* dum-dumälâq tolin äy çıqdi çâr / ätrâfgä nur äräläş sükünät seli quyilgändäy hämmäyâq (19/1)

ötiñç: Yalvarma, yakariş.

bir närsäni tüşüntirmâqçi bolgändäy qızning yelkäläridän / uşläb *ötiñç* bilän siläy başlädi iltimäs (26/20)

ötkinçi: Gelen geçen, yolda yürüyen kimse.

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkäş şiypan tãmangä / burilib ketäyâtgän edi qız qol siltäb imâ qildi (28/9)

özigä kel-: Kendine gelmek, düşünebilecek duruma gelmek.

tirkäş läyläk qilib qoyilgän ärävägä süyanib qaldi / u hämân *özigä kelâlmäs* älläqandäy içki bir tolqın (18/10)

P

paxmâq: Bir tarafi tüylü kumaş.

turärdi u isib ketgändäy *paxmâq* româlining tügünini / yeçärkän tirsägi bilän tirkäşning kökrägigä türtdi (28/23)

paxtä: Pamuk.

bilän bağlänib qalgändäy qatâr-qatâr maşinälär ötib / bärärdi punktğa *paxtä* âlib ketişyapti deb oylädi (20/12)

bolär *paxtäning* yelkäläriğä ılıqqınä yumşâqqınä / bätışı häm sälqın şämâldän cüncikib seskänib ketişi (25/15)

hisâblärdi u xırmân üstidän säkräb tüşärdidä pänşaxa / bilän *paxtä* ârtärdi (25/24)

paxtälik: Pamuklu.

yänigä keldidä nihâldäy nâzik gävdäsini egib / ärävä içidän *paxtälik* nimçä âlib kiydi tirkäşgä bir (19/8)

qızni körib qâldi bâyä mâtârgä suv quyäyâtğanidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq *paxtälik* kiyib başigä (28/6)

pälaxsä-pälaxsä: Kesek kesek.

keyin traktârçigä şâgird tüşdi u âmâçläрни / toğriläb bärär *pälaxsä-pälaxsä* bolib köçäyâtğan tupraq (25/26)

pänşaxa: Dirgen.

hisâblärdi u xırmân üstidän säkräb tüşärdidä *pänşaxa* / bilän *paxtä* ârtärdi (25/23)

papkä: Klasör.

oşa suvdän âlib çıqqan yiliyâq qâsim âtä ungä / *papkä* âlifbe âlib bergän tirkäş mäktäbgä qatnây (25/6)

pärçä: Parça, tane.

üstigä täşläb qoyilgän bir *pärçä* nämät üstidä uxläb yâtgän / çalgä qarädi çäl âläbulä xurcungä başini täşläb (18/17)

pärvâ qıl-: Dikkat etmek, önemsemek.

tirkäş şäfyärlärning qopälligigä *pärvâ qılmäs* / özini şu qışlâqning bir özbegi bir fäzändi (25/21)

sirğanişigä häm gözäpâyälärgä qâqılışigä häm *pärvâ / qılmäsdi* dilâr dilâr derdi u piçirläb negädür (28/14-15)

pärvänä: Pervane.

mâtärning güvilläşi häm traktâr ätrâfidä *pärvänädäy* / äylänäyâtğan qarğalärning qağılläşi häm gäştli (25/28)

päsäytir-: Alçaltmak.

anqâvsän keyin közläri qısilib kinâyä bilän âvâzini / *päsäytirdi* kim qoyibdi sengä duç kelgän qızgä ergäşib (27/2)

päst: 1. Hafif ve yavaş söylenen, pes.

ekänini tüşüнди ästä qaddini râstlâb bâşini quyi / sâldi özigä häm eriş tuyulğan *päst* ökinç âvâzdä piçirlädi (19/30)

2. Aşağı.

tağın burilib ârqağä qarädi *pästdä* qışlâqni / täsmädäy oräb âlgän säy yältilläb körinär ämmâ üylär (24/25)

häm hämmä-hämmäsi cüdä läzzätli edi / u râhat qilib yâtğanidä *pästdän* maşinäning boğıq (25/18)

oynätib cilmäyib turärdi ätrâf qarângıläşib / qâlgän şalaq ärävä älläqaçân *pästgä* tüşib ketgändi (26/6)

dilâr tupraq yoldän *pästgä* qaräb çäpib ketdi / tirkäş uning şämâldä hilpiräb uzâqläşib bäräyâtğan (27/5)

pästläş-: Alçalmak.

körärdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb çälqançä yätib / âlär nâzâridä âsmân bârgân säyin *pästläşib* tüşâyâtgändäy (25/14)

pästlik: Düz arazi, ova.

qarädi *pästlikdä* yol yâqasidägi oşä bir tup dolänä / qârâyib körinär dilâr häm âtäsi häm daraxt kölänkäsi (20/5)

päykäl: Arazi.

u tüşlikkä çıqış uçün mâtârni öçirib käbinädän / säkräb tüşdiyü *päykäl* başidägi tutzâr yänidä turgän (28/4)

pädä: Sürü.

qongändi uzâqdä kättä yol üstidä quyuq çäng körindi / *pädä* qaytyäpti piçirlädi u birdän köz öngi (24/29)

bir vaqtlär özi häm kättäkân tärğıl sigirni tâng-sähärdä / *pädägä* qoşib yubârär keçqurun sigirning (24/32)

peşänä: Alın.

tirkäşning *peşänäsini* ärtidi / äting nimä oğlim (22/33)

piçirlä-: Fısıldamak.

ekänini tüşündi ästä qaddini râstläb başini quyi / sâldi özigä häm eriş tuyulgän päst ökinç ävâzdä *piçirlädi* (19/30)

u birdän köngli çökdi yoq dedi u *piçirläb* heç / qayâqqa barmäymän barmäymän üygä häm dilârning âldigä häm (20/13)

pädä qaytyäpti *piçirlädi* u birdän köz öngi / qârângıläşib xâtirälär quyunidän başi äylänib ketdi (24/29)

qilmäsdı dilâr dilâr derdı u *piçirläb* negädır / quvânçdân entikâr nimägä quvânâyâtgänini özi häm (28/15)

punkt: Merkez.

bilân bâğläñib qâlgändäy qatâr-qatâr maşınälär ötib / bârârdı *punktgä* paxtä âlib ketişıyâptı deb oylädi (20/12)

püflä-: Üflemek, püflemek.

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm şämâli ufqdä / yâñib turgän şäfaq älängäsini *püfläb* öçirdi hämân (24/8)

R

räng: Renk.

tikilârkân dilârning *rängi* solğıñläşgän közlâri / çökkän ämmâ hämân câzibâli tábässüm bilân cilmâyib (28/21)

raqs tüş-: Dans etmek, oynamak.

edi yârim keçägäçä çildirmä çälib bâzm qılışni qızıl / köyläğining etäğini hilpirätib *raqs tüşişni* heç nimägä (21/22)

râhat qıl-: Rahat etmek, rahatlamak.

häm hämmä-hämmäsi cüdä läzzätli edi / u *râhat qilib* yâtgänidä pästdän maşınäning boğıq (25/18)

româl: Eşarp, başörtüsü.

körgändäy bolgändi qız sâriq paxtälik kiyib başığä / kök *româl* oräb âlgändi uning bir qolini bıqınıgä tiräb (28/7)

turärdi u isib ketgändäy paxmâq *româlining* tügünini / yeçärkän tirsägi bilän tirkäşning kökrägigä türtdi (28/23)

S

säfär: Sefer, kez, defa.

âlib ketsäm nimä bolyäpti özi / u dıqqat bilän qulâq sâlâ başlädi bu *säfär* säyning (20/21)

säkrä-: Sıçramak, zıplamak.

hisâblärdi u xırmân üstidän *säkräb* tüşärdidä pänşaxa / bilän paxtä ärtärdi (25/23)

u tüşlikkä çıqış uçün mâtärni öçirib käbinädän / *säkräb* tüşdiyü päykäl başidägi tutzâr yânidä turgân (28/4)

säkräb-säkräb: Seke seke.

şarttä burilidä täsmädäy âqarib yätgân tupraq / köçädän säyäsini bâsib çäpib ketdi ây kâptâkdäy *säkräb-säkräb* (19/33)

säl: Biraz, birazcık.

tirkäş şu tâpdä qızning nimä oylâyâtgänini bilâlmäs / ämmâ bir közini *säl* qısib istehzâli câzibâli cilmäyışidän (24/4)

sälqın: Serin.

bolär paxtäning yelkälärigä ilıqqınä yumşâqqınä / bâtişi häm *sälqın* şâmâldän cüncikib seskänib ketişi (25/16)

särgay-: Sararmak.

u köyläginı yergä täşläb qurıb *särğayib* qalgän / kökätläär üstigä otirdi (20/16)

säriq: Sarı.

qızni körib qaldı báyä matargä suv quyäyätgänidä häm / körgändäy bolgändi qız *säriq* paxtälik kiyib başigä (28/6)

sävälä-: Kamçılamak.

dilär ungä qaräb cilmäyib qoyär älläqayâqdän sindirib / älgän täl xıvıçı bilän yol çetidägi giyähläрни *säväläb* (23/31)

sâç: Saç.

muhäbbät / uzâq entikib öpişdilär qızning *sâç* täläläri tirkäşning (18/2)

bärgän säyin qattıqrâq coş urärdi / dädäm soyib täşläydi dedi qız tozıb ketgän *sâçläринi* (18/12)

isi anqırdi / qız *sâçini* qaytädän örib ärqasıgä täşlädi tirkäşning (19/6)

qızning tizzäsıgä baş qoydi negädır şu tãpdä qızning / qolläri *sâçini* siläşini kütär ärsu qılärdi dilär (19/18)

ketgän cingäläk *sâçläринi* siläb ornidän turär uvişib / qalgän qolläринi uqaläb-uqaläb qoyärdi (22/5)

ärävädä otirgän çälning ingiçkä burışıq boynidägi / çuqurçäsi äq ärälägän *sâçi* tirkäşgä körinib turärdi (23/22)

u yerdä mening mening vätänim bär qızning *sâç* / täläläri yänä yüzigä tegib ketdi yänä oşä kişini mäst (26/27)

sâç-sâqâl: Saç sakal.

şu *sâç-sâqâlgä* qıräv qondirgän tirkäşning özi / emäsmikin axır uni ädäm qılğan ätä ornidä ätä bolgän (20/33)

sâç-: Bir şeyi yaymak, ortalığa dağıtmak.

tikdi tentäksây sän-sänâqsiz ârâlçälär hâsil qilib / häyqırâr âsmâni fälâkkâ
märvärid *sâçârdi* (22/15)

sâğ-: Sağmak.

kelin *sâğıb* berâr qasim âtäning kâmpiri ölib ketgän / soqqabâş edi çälning
özidän başqa âvunçâğı (25/1)

sâğınç: Özlem dolu.

mâhkâm ornâşib qâlgän unutilâyâzgän *sâğınç* / bir tuyğu üstün keldiyü çälqançâ
yâtib âldi ây hävâläb (21/8)

yürägi yänâ oşâ *sâğınç* hislär bilän coş urâr etikning / sirganişigâ hâm
ğozäpâyälärgä qâqılışigâ hâm pârvâ (28/13)

sâhil: Sahil, kıyı.

şundâqqınâ sâyning boyigâ tâşlâq *sâhilgâ* çâdir / tikdi tentäksây sän-sänâqsiz
ârâlçälär hâsil qilib (22/13)

sâqâl: Sakal.

solğınraq ämmâ nurâniy yüzi çoqqı *sâqâli* cänländi / şu közlärning nurini âlgän
tirkâşning özi emâsmikin (20/31)

âq ârälägän moylävi höl bolib çoqqı *sâqâligâ* yapışib / qâlibdi u cıqqa suv
köylägining etäginini qayirib (22/31)

sän-sänâqsiz: Sayısız, çok sayıda.

şundâqqınâ sâyning boyigâ tâşlâq *sâhilgâ* çâdir / tikdi tentäksây *sän-sänâqsiz*
ârâlçälär hâsil qilib (22/14)

sây: Nehir, ırmak.

ungä ergäşib kelâyâtgändek bolär qışlâq / tãmândän itläring äkillägäni eşitilär
sây şävullär (20/2)

u dıqqat bilän qulâq sâlâ başlädi bu säfär *sâyning* / şävulläşi anıq eşitildi keyin
xorâzlär çozib (20/22)

şundâqqinä *sâyning* boyigä taşlâq sâhilgä çadır / tikdi tentäksây sän-sänâqsiz
âralçälär hâsil qilib (22/13)

häm eşitälmädi äğzigä suv tolib oçqiy başlädi / *sây* dähşätli güldüräsdän titrär
yerü kök qâp-qârâ (22/24)

tağın burilib ârqagä qarädi pästdä qışlâqni / täsmädäy oräb älgän *sây* yältilläb
körinär ämmâ üylär (24/26)

sâyä: Gölge.

cimcit bolib qâldi yäprâqläri tökilä başlägän / dolänä *sâyädäy* qâräyib körinär
hävädä xazân gozapâyä (19/4)

âtrâfidä lip-lip äylänâyâtgän *sâyälärdän* közi tinib / uxläb qâlärdi (22/1)

tupraq yol âqarib körinär tirkäşning *sâyäsigäçä* / qaltirärdi (27/24)

sâyäsini bäs-: Geride gölgesini bırakmak.

şarttä burildidä täsmädäy âqarib yâtgän tupraq / köçädän *sâyäsini bäsib* çapib
ketdi äy kâptâkdäy säkräb-säkräb (19/33)

sekinläş-: Yavaşlamak.

çekkäsigäçä barişgä häm täyyâr edi lekin qışlâqdän / uzâqlaşgän säyin uning
qadämi *sekinläşär* özi (24/18)

sel: 1. Su taşkıını.

öldigä çıqarişgän bolsä keräk nâtâniş kişi çuqur / xorsindi *sel* yâmân quturdidä tentäksây şunaqa özi (23/8)

2. mec. Etkili bir durum, olay veya davranış.

yânib ketdi zum ötmây dum-dumälâq tolin ây çıqdi çâr / ätrâfgä nur ärälâş sükünät *seli* quyilgändäy hämmâyâq (19/2)

seskän-: Ürpermek.

bolär paxtäning yelkälärigä ilıqqinä yumşâqqinä / bâtişi häm sâlın şamâldän cüncikib *seskänib* ketişi (25/16)

tirkâş yelkäsige kelib tüşgän xıvıç zärbidän *seskänib* / ketdi (26/1)

sez-: 1. Fark etmek.

tolqın yänä coş urib ketdi tirkâş nimä qılâyâtgänini / özi häm *sezmây* tiz çökib qızning âyaqläridän mähkäm (19/14)

tirkâş tez yürgänidän nâfâsi qısib terlâb ketgänini / endi *sezdi* köylägini yeçib yelkäsige täşlädidä (20/9)

2. Hissetmek.

türtmäsdän gäpir dedi u boğılib gäzäbdän yüzläri / lâvillâb ketgänini özi häm *sezib* turärdi (26/11)

sigir: Sığır, inek.

qârângilâşib xâtirälär quyunidän başi äylänib ketdi / bir vaqtlär özi häm kättäkân tärğıl *sigirni* tâng-sähärdä (24/31)

bir vaqtlär özi häm kättäkân tärğıl sigirni tâng-sähärdä / pädägä qoşib yubârär keçqurun *sigirning* (24/32)

pädägä qoşib yubârär keçqurun sigirning / özi eşikdän mä'râb kirib kelârdi
sigirni qoşni (24/33)

silä-: Okşamak, sıvazlamak.

qızning tizzäsigä baş qoydi negädır şu tâpdä qızning / qollâri sâçini *silâşini* kütâr
ârzu qılârdi dilâr (19/18)

ketgän cingäläk sâçlârini *silâb* ornidän turâr uvişib / qâlgän qollarini uqalâb-
uqalâb qoyârdi (22/5)

bir nârsâni tüşüntirmâqçı bolgändäy qızning yelkälâridän / uşlâb ötinç bilân *silây*
başlâdi iltimâs (26/20)

silkin-: Sallanmak, sarsılmak.

âyâqlâri titrâr qızning hâm yelkâlâri bilinâr-bilinmäs / *silkinâyâtgânini* his qilib
turârdi tosâtdän qız siltänib (18/6)

siltän-: 1. Ani bir hareketle vücudu sarsılmak, silkelenmek.

silkinâyâtgânini his qilib turârdi tosâtdän qız *siltänib* / qaddini râstlâdiyü zârb
bilân itarib yubârdi (18/6)

qız *siltänib* çekindi endi u cilmâyemäs közlâri ot / bolib yânârdi (26/31)

2. Bir şeye doğru hızla gitmek, atılmak.

tirkâş bir *siltänib* qızning xıvıçını târtib / âldidä mäydä-mäydä qilib yergä âtdi
dilâr heç nimä (26/15)

sinçiklâb: Dikkatlice.

közlâri bilân ungä *sinçiklâb* qarâb qoyâr yänä indämâsdän / teskâri qarâb âlârdi
(23/27)

sindir-: Kırmak.

dilâr ungä qarâb cilmäyib qoyâr älläqayâqdän *sindirib* / âlgän tâl xıvıçı bilän yol
çetidägi giyâhlârni sävâlâb (23/30)

sirğan-: Kaymak.

yürägi yänä oşâ sâğınç hislâr bilän coş urâr etikning / *sirğanışigä* häm
ğozäpâyälärgä qâqılışigä häm pârvâ (28/14)

sirli: Gizemli.

yubârdi sükünät çökkän ädirlâr üstidän âqşâm şärpäsidadäy / *sirli* boğıq äks sädâ
keldi (26/14)

solğın: Solgun.

oyçänlik mulâyimlik bilän bâqıb turgän közlâri / *solğınrâq* ämmâ nurâniy yüzi
çoqqı sâqâli cänländi (20/31)

solğınlâş-: Solgunlaşmak.

tikilârkän dilârning rängi *solğınlâşgän* közlâri / çökkän ämmâ hämân câzibâli
täbässüm bilän cilmäyib (28/21)

soqqabâş: Yalnız, tek başına.

kelin sâğıb berâr qasim âtäning kâmpiri ölib ketgän / *soqqabâş* edi çälning
özidän bâşqa âvunçâğı (25/2)

songgi: Son.

tolqınlârgä kömilgän edi tirkâş suvdän qalqıb çıqıb / qâp-qârâ âsmânni *songgi*
märtä kördiyü tipirçilâb (22/26)

songsiz-nihâysiz: Bitmez tükenmez.

tirkäşning *songsiz-nihâysiz* yolläri tentäksäydä / toxtädi bahâr âqşâmläridän biridä lolilär eläti (22/11)

soy-: Öldürmek.

dädäm *soyib* täşläydi dedi qız tozib ketgän saçlärini / käfti bilän tekislärkän ämmâ dädäsüdän heç qaçân (18/12)

söz: Bir düşüncüyü, bir duyguyu eksiksiz olarak anlatan sözcük dizisi.

bütünläy dedi dilär bepärvâ tirkäş qızning / közlärigä bir qarädiyü şu bir âgız *sözgä* işäniş mümkinligini tüşündi (28/30)

sudrä-: Sürüklemek, çekmek.

ingičkä âyâqläri bilän tupraq çängitib äräväni *sudrüb* / bärär güldüräklär nälä çekkän käbi häzin gıyqıllärdi (23/19)

suv: Su.

tolqınlär ketmä-ket urilib *suv* qa'rigä tärtib ketäyätgänini / bilib çinqırıp yubardı ämmâ ävâzini özi (22/21)

häm eşitälmädi ägzigä *suv* tolib oçqıy başlädi / säy dähşätli güldüräsüdän titrär yerü kök qâp-qârä (22/23)

tolqınlärgä kömilgän edi tirkäş *suvdän* qalqıp çıqıp / qâp-qârä äsmänni songgi märtä kördiyü tipirçiläb (22/25)

tirkäş özini şu ädäm *suvdän* älib çıqqanini endi / tüşündi (23/1)

tüşündi u / oşä *suvdän* älib çıqqan yiliyâq qâsim ätä ungä (25/5)

qamäştirib yubäruvçi muzdäy *suvläri*ni heç qaçân heç / nimägä älişmäsligini älişä älmäsligini endi tüşündi (25/33)

qızni körüb qıldı báyä mâtârgä *su*v quyäyâtgänidä häm / körgändäy bolgändi qız sâriq paxtâlik kiyib bâşigä (28/5)

sükünät: Sessizlik.

yânib ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin ây çıqdi çâr / âtrâfgä nur ârälâş *sükünät* seli quyilgändäy hämmäyâq (19/2)

yubârdi *sükünät* çökkän ädirlär üstidän âqşâm şärpäsidadä / sirli boğıq äks sädâ keldi (26/13)

süpä: Topraktan yapılmış dörtgen şeklinde bir oturak.

qaytib uning kelişini kütib *süpädä* nâs çekib müdrâb / otirgändir (20/27)

süyänçiq: Destekçi, destek olan kimse.

kişi şu emâsmidi tirkâşdän bâşqa *süyänçiqi* bârmi / uning (21/1)

süyän-: Yaslanmak.

tirkâş läyläk qilib qoyilgän ärävâgä *süyänib* qıldı / u hämân özigä kelâlmäs ällâqandäy içki bir tolqın (18/9)

süz- (I): Yüzmek.

traktâr häli yaxlâmâgän dälädä yengilginä *süzib* muzyârâr / kemädäy ârqasidän qâp-qârä iz qâldirib bârârdi (28/1)

süz- (II): Süzölmek, havada ilerlemek.

bir tuygu üstün keldiyü çälqançä yâtib âldi ây hävâläb / ketgän qatlâm-qatlâm küz bulutläri âhistä *süzib* ötâr (21/10)

şäfaq: Şafak.

bärärdi uning şäpälâq gülli qızıl köylägi *şäfaqdä* / lãvillär özi häm ot bolib yänib ketäyâtgändäy körinärdi (24/1)

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm şämâli ufqdä / yänib turgän *şäfaq* älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/8)

şalaq: Bozuk.

quyâş ufqqa läb bâsdi kiçkinäginä *şalaq* ärävä / tuprâq yoldän imilläb bärär edi qärä eşäk çilläkdäy (23/17)

ğıldiräklär nälä çekär *şalaq* ärävä tepälikkä çıqıb / bärärdi (24/9)

bolärdi / *şalaq* ärävä tepälik üstigä çıqqandä toxtädi tirkäş (24/24)

oynatib cilmäyib turärdi ätrâf qârângıläşib / qâlgän *şalaq* ärävä älläqaçân pästgä tüşib ketgändi (26/6)

şämä qıl-: İma etmek.

dilärning ätäsi heç qayâqqa şaşilmäyâtgänini / *şämä qılgändäy* eşäkni qıstämäs başını täşläb mudrüb (23/24)

şämâl: Rüzgâr, yel, esinti.

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm *şämâli* ufqdä / yänib turgän şäfaq älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/7)

bolär paxtäning yelkälärigä ilıqqınä yumşâqqınä / bätışı häm sälqın *şämâldän* cüncikib seskänib ketişi (25/16)

tirkäş uning *şämâldä* hilpiräb uzâqläşib bäräyâtgän / köyläginini körüb turär ämmâ nimä boläyâtgänigä häli (27/6)

şäpälâq: Bir parça, bir kısım.

b r rdi uning * ap l q* gülli qızil k yl gi  afaqd  / l vill r  zi h m ot bolib y nib ket y tg nd y k rin rdi (24/1)

 arp : 1. Belli belirsiz ses, hı ırtı.

yub rdi s k n t  kk n  dirl r  stid n  q  m * arp sid y* / sirli bogıq  ks s d  keldi (26/13)

2. Gölge, karaltı.

t kilg n xaz nini  itirl tib * arp d y* q p-q r  e  k / otl b y r rdi (18/21)

k zg  t  l nm s quyuq daraxtz r  stig   q  m * arp si* / qong ndi uz qd  k tt  yol  stid  quyuq  ang körindi (24/27)

 artt : Tereddüt etmeden, dosdoğru.

ketib q lm ngl r t ng t rd  kel m n / * artt * burildid  t sm d y  qarib y tg n tupr q (19/32)

 afy r: Şoför, sürücü.

k zig  k rini d n qorqqan tent ks yd n  ıqıb  lgun   / t ni  * afy rl rning* u r b q li id n y r k (24/14)

trk   * afy rl rning* qop llig  p rv  qılm s / özini  u qı l qning bir özbegi bir f rz ndi (25/21)

 agird t  -:  ırac olmak.

keyin trakt r g  * agird t  di* u  m  l rni / to ril b b r r p laxs -p laxs  bolib k  y tg n tupr q (25/25)

 a -: Acele etmek.

dilarning átasi heç qayâqqa *şâşilmâyâtgânini* / şämä qılgändäy eşäkni qıstämäs başını täşläb mudrâb (23/23)

şävullä-: Gürüldemek.

ungä ergäşib kelâyâtgändek bolär qışlâq / tãmândän itlarning äkillägäni eşitilär säy *şävullär* (20/2)

u dıqqat bilän qulâq sâlâ başlädi bu säfär säyning / *şävulläşi* anıq eşitildi keyin xorâzlär çozib (20/23)

şift: Tavan.

tirkäş begänä üyning güldâr qâgâz yapıştırılğan / *şiftigä* tikilib yätä-yätä közläri ilindi (23/11)

şitirlä-: Hışırdamak.

tökilgän xazânini *şitirlätib* şärpädäy qâp-qârä eşäk / otlâb yürärdi (18/21)

şivirlä-: Fısıldamak.

bärämiz cân dilâr xop degin u qızni bağrigä bäsib / *şivirläy* başlädi tentäksâygä qaytämiz u yerdä (26/23)

negädir boğılib ketdi tãmâgıgä tıqılib qâlgän ılıq / bir nârsäni yutib äräng *şivirlädi* biläsänmi dilâr (26/26)

şıypân: Çiftçilerin ögle yemeklerini yemek ve dinlenmek için kullandıkları yer.

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkäş *şıypân* tãmângä / burilib ketâyâtgän edi qız qol siltâb imâ qıldı (28/9)

şudring: Çiy.

ertä tängdä ädämlärning ğávur-ğuvuri eşäklärning / hängräşidän uyğanıb ketärdi
şudringdän höl bolib (22/4)

bäşläğän edi täng-sähärläb *şudring* qongän дәlälärdän / mäktäbgä yügürgänläri
yäzdä kälxäz bağıdä bälälär bilän (25/7)

şumşäy-: Somurtmak, surat asmak.

äftäb nuridä közni qamäştirib yärqırär yäkkäm-dükkäm / ğozäpâyälär taqdiridän
nälığändäy *şumşäyib* turärdi (27/32)

şunaqa: Şöyle, öyle.

öldigä çıqarışğän bolsä keräk nätäniş kişi çuqur / xorsindi sel yämän quturdidä
tentäksäy *şunaqa* özi (23/8)

şunçälik: Şu kadar, bu kadar.

yänä oşä uzun-uzun yollär başlänärdi dünyädä / yollärning negä *şunçälik*
köpligä uning aqli yetmäs (22/8)

şundâq: Şöyle, böyle.

şundâqqınä säyning boyigä taşlâq sähilgä çadır / tikdi tentäksäy sän-sänâqsız
ärälçälär häsil qilib (22/13)

T

täbässüm: Gülümseme.

tikilärkän dilärning rängi solğınläşğän közläri / çökkän ämmâ hämân cäzibäli
täbässüm bilän cilmäyib (28/22)

täg: Alt, dip.

q rayib k rin r dil r h m  t si h m daraxt k l nk si / *t gid * q lib ketg ndi
(20/7)

taġın: Yine, tekrar.

ket men uxl ym n dil r *taġın* uning yelk sid n / it rdi (19/25)

endi sezdi k yl gini ye ib yelk sig  t shl did  / *taġın* qısh q t m ng  qar di k tt 
yold n nur z nciri (20/10)

shalaq  r v  tep lik  stig   ıqqand  toxt di tirk sh / *taġın* burilib  rqag  qar di
p std  qısh qni (24/25)

taqdir: Gelecek.

 ft b nurid  k zni qam shirib y rqır r y kk m-d kk m / g z p y l r *taqdirid n*
n lig nd y shumsh yib tur rdi (27/32)

t ni-: Tanımak.

tirk sh kirz  etikl ri bil n q r keçib besh-on / qad m yürdiyü qızni *t nib* q lib
yügürib ketdi (28/12)

t niş: Tanıdık.

k zig  k rinişd n qorqqan tent ks yd n  ıqıb  lgun   / *t niş* sh fy rl rning u r b
q lişid n y r k (24/14)

kök rom l or b  lg ndi uning bir qolini bıqınig  tir b / turişi *t nişd y* körindi
yigitg  (28/8)

t r ng t rtil-: 1. Kasılmak, b z shmek. (Kaslar hakkında.)

y zig  tegib tur r  ll ne k n t niş  mm  / t tli is anqır uning bütün vucudi
t r ng t rtilib (18/4)

2. Gerilmek, belirli bir uzamayla çekilmek.

uni tentäksäygä bağláb qoygänü bu iplär bärğän säyin / *täräng tärtilär* yänä bir qadäm yürsä uzilib ketäyätgändäy (24/22)

turaqlä-: Takırdamak.

äväzi eşitilär kabinä eşigi *turaqläb* açılardı / uxläb qaldingmi häy loli (25/19)

tärğil: Sarı ve kahverengi çizgili (sığır, buzağı).

bir vaqtlär özi häm kättäkän *tärğil* sigirni täng-sähärdä / pädägä qoşib yubärär keçqurun sigirning (24/31)

tärsäkilä-: Tokatlamak, tokat atmak.

qaynâq hislär ornini älläqandäy yävväyi küç egällädiyü / *tärsäkiläb* yubardı uni (27/17)

täsmä: Şerit.

ketib qalmänğlär tängätärdä kelämän / şarttä burilidä *täsmädäy* aqarib yätgän tuprâq (19/31)

tağın burilib ärqagä qarädi pästdä qışlâqni / *täsmädäy* oräb älgän säy yältilläb körinär ämmä üylär (24/26)

täşlä-: 1. Atmak, savurmak.

isi anqırdı / qız saçını qaytädän örib ärqasıgä *täşlädi* tirkäşning (19/6)

endi sezdi köyläğini yeçib yelkäsigä *täşlädidä* / tağın qışlâq tāmängä qarädi kättä yoldän nur zänciri (20/9)

qızning yelkäsigä ahistä qol *täşlädidä* qar bäsğän / dälä yolidän qışlâqqa öz häyätigä başláb ketdi (28/32)

2. Bırakmak, koymak.

tirkäş ärävädän üç-tört qadäm näridä mäysälär / üstigä *täşläb* qoyilgän bir pärçä nämät üstidä uxläb yätgän (18/17)

çalgä qarädi çäl älä-bulä xurcungä başini *täşläb* / äyâqlärini kergäniçä çälqançä yätär qârângidä yüzi anıq (18/18)

heç nimä keräkmäs mengä heç nimä / u köyläginä yergä *täşläb* qurib särgayib qâlgän (20/16)

dilärning ätäsi heç qayâqqa şaşilmäyätgänini / şämä qılgändäy eşäkni qıstämäs başini *täşläb* mudrüb (23/24)

3. Örtmek.

u ornidän turmâqçı bolgän edi mäcâli kelmädi nâtäniş / kişi uning üstigä körpâ *täşlädi* (23/5)

täyyâr: Hazır.

endi öziniki deb oylär şu qız uçün dunyâning nârigi / çekkäsığaçä barişgä häm *täyyâr* edi lekin qışlâqdän (24/17)

tâcdâr: Taçlı.

tâcdâr xorâz häm qonâqdä turib boynini çozgänçä / cor boläyätgändir ehtimäl qâsim ätä xırmândän (20/25)

tâğ: Dağ.

häli häm häyâcânini bäsib älälmäs edi ikkâvläri / äncägäçä cimib qalışdi ärslänbâb *tâğining* çoqqısı (18/27)

tâl: Sögüt.

dilâr ungä qarâb cilmâyib qoyâr älläqayâqdân sindirib / âlgän *tâl* xıvıçı bilân yol
çetidägi giyâhlârni sävâläb (23/31)

tâlâ: Saç teli.

muhäbbät / uzâq entikib öpişdilâr qızning saç *tâläläri* tirkäşning (18/2)

u yerdä mening mening vätänim bâr qızning saç / *tâläläri* yänä yüzigä tegib
ketdi yänä oşâ kişini mäst (26/28)

tâmân: Taraf, yön.

ungä ergäşib kelâyâtgändek bolâr qışlâq / *tâmândän* itläring äkillägäni eşitilâr
sây şävullâr (20/2)

edi qır üstigä çıqqanidä âld *tâmândän* qışlâq / çirâqläri körindi u toxtâb qâldi
ârqasigä burilib (20/3)

endi sezdi köyläginu yeçib yelkäsigä taşlädidä / tağın qışlâq *tâmängä* qarädi kättä
yoldän nur zänciri (20/10)

loli qızni dilârni körmägän bolsä / tirkäş ornidän säkräb turgisi qışlâq *tâmängä*
(21/6)

ötkinçilärdän bolsä keräk tirkäş şıypân *tâmängä* / burilib ketâyâtgän edi qız qol
siltâb imâ qıldı (28/9)

tâmâq: Boğaz, kursak.

negädir boğılib ketdi *tâmâğıgä* tıqılib qâlgän ilıq / bir nârsäni yutib äräng
şivirlädi biläsänmi dilâr (26/25)

täng-sähärläb: Gün ağarırken, günün ilk ışıqlarında.

bâşlägän edi *täng-sähärläb* şudring qongän dälälärdän / mäktäbgä yügürgänläri
yâzdä kâlxâz bağıda bälälär bilân (25/7)

tāngātār: Seher vakti.

ketib qālmānglār *tāngātārdä* kelāmān / şarttä burildidä täsmädäy āqarib yātgān
tuprāq (19/31)

qālibdi / *tāngātārgä* yaqın entikib uygānib ketdi uygāndiyü (22/20)

tāng-sāhār: Tan vakti.

bir vaqtlār özi hām kättākān tārğıl sigirni *tāng-sāhārdä* / pādägä qoşib yubārār
keçqurun sigirning (24/31)

tāp: An.

qızning tizzäsigä baş qoydi negädür şü *tāpdä* qızning / qollāri sāçini silāşini kütār
ārzü qılārdi dilār (19/17)

tirkāş şü *tāpdä* qızning nimä oylāyātğänini bilālmās / ämmā bir közini sāl qısib
istehzāli cāzibāli cilmāyişidān (24/3)

tārt-: 1. Bir şeyi tutup bir yöne doğru çekmek.

tirkāş bir siltānib qızning xıvıçını *tārtib* / āldidä mäydä-mäydä qılib yergä ātdi
dilār heç nimä (26/15)

qızning ketidān yügürdi tepāning yārmigä bārgändä / hällāslāb yetib ālib qolidān
tārti (27/10)

2. Bir şeyi dibe doğru götürmek, batırmak.

tolqınlār ketmä-ket urilib suv qa‘rigä *tārtib* ketāyātğänini / bilib çinqırıp yubārdi
ämmā āvāzini özi (22/21)

tāşlāq: Taşlı.

şundāqqınā sāyning boyigä *tāşlāq* sāhilgä çadır / tikdi tentāksāy sān-sānāqsız
ārālçälār hāsıl qılib (22/13)

tâtli: mec. İnsanı çeken, beğenilen, hoş.

yüzigä tegib turar älläneçük nâtäniş ämmâ / *tâtli* is anqır uning bütin vucudi
täräng tårtilib (18/4)

teg-: Değmek.

uzâq entikib öpişdilär qızning saç täläläri tirkäşning / yüzigä *tegib* turär
älläneçük nâtäniş ämmâ (18/3)

u yerdä mening mening vätänim bär qızning saç / täläläri yänä yüzigä *tegib* ketdi
yänä oşä kişini mäst (26/28)

tekislä-: Düzeltmek.

dädäm soyib täşläydi dedi qız tozib ketgän saçlärini / käfti bilän *tekislärkän*
ämmâ dädäsüdän heç qaçân (18/13)

tepä: Yer biçimi, tepe.

qızning ketidän yügürdi *tepäning* yärmigä bärğändä / hälläsläb yetib älib qolidän
tårtıdı (27/9)

tepälik: Tepe.

ğildiräklär nälä çekär şalaq ärävä *tepälikkä* çıqıb / bärärdi (24/9)

bolärdi / şalaq ärävä *tepälik* üstigä çıqqandä toxtädi tirkäş (24/24)

terlä-: Terlemek.

tirkäş tez yürgänidän näfäsi qısıb *terläb* ketgänini / endi sezdi köylägini yeçib
yelkäsigä täşlädidä (20/8)

teskəri: Ters.

közləri bilən unğä sinçikläb qaräb qoyär yänä indämäsdän / *teskäri* qaräb älärdi
(23/28)

tez: Hızlı, çabuk.

tirkäş *tez* yürgänidän näfäsi qısib terläb ketgänini / endi sezdi köyläğini yeçib
yelkäsigä täşlädidä (20/8)

tıqıl-: Takılmak, sıkışmak.

negädir boğılib ketdi tāmāğığä *tıqilib* qālgän ilıq / bir nārsäni yutib äräng
şivirlädi biläsänmi dilār (26/25)

tik-: Kurmak.

şulärni körgändi kün bātär-bātmäs ularning eläti / kökälämzār bir yergä çadır
tikär tirkäş kökätlä (21/30)

şundäqqınä säyning boyigä täşläq sähilgä çadır / *tikdi* tentäksäy sän-sänäqsiz
ärälçälär häsil qilib (22/13)

tikil-: Dikkatlice bakmak.

tirkäş qaddini räsläb qızgä *tikilib* qāldi uning / kättä-kättä közləri yänib turär
uzun-uzun kiprikləri (18/23)

körmäyätgändäy edi başını bäländ kötärib äygä *tikilib* / otirär çehräsidadä
bepärvälük körinib turärdi bāyägi (19/11)

tirkäş begänä üyning güldär qāğāz yāpıştirilgän / şiftigä *tikilib* yätä-yätä közləri
ilindi (23/11)

qoli muzläb ketibdi deb oylädi qızning yüzigä / *tikilärkän* dilärning rängi
solğınläşgän közləri (28/21)

tipirçilä-: Çırpınmak.

qâp-qârâ âsmânni songgi märtä kördiyü *tipirçiläb* / çökib ketdi (22/26)

tirä-: Dayamak, yaslamak.

yürmäysänmi / dilâr bir qolini bıqınigä *tiräb* bir qolidä xıvıç (26/4)

kök româl oräb âlgändi uning bir qolini bıqınigä *tiräb* / turişi tänişdäy körindi yigitgä (28/7)

tirsäk: Dirsek.

turärdi u isib ketgändäy paxmaq româlining tügünini / yeçärkän *tirsägi* bilän tirkäşning kökrägigä türtdi (28/24)

tiş: Diş.

tirkäş oşändä yetti-säkkizlärgä bärrib qâlgän / *tişläri* bir märtä tökilib çıqqan edi kün boyi (22/17)

uygângän yerning ilıq näfäsini tentäksâyning *tişni* / qamäştirib yubâruvçi muzdäy suvlärini heç qaçân heç (25/32)

titrä-: Titremek.

âyâqläri *titrär* qızning häm yelkäläri bilinär-bilinmäs / silkinäyâtgänini his qilib turärdi tosätdän qız siltänib (18/5)

häm eşitälmädi âgzigä suv tolib oqçiy başlädi / säy dähşätli güldüräsdän *titrär* yerü kök qâp-qârâ (22/24)

tiz çök-: Diz çökmek, dizlerini yere koyup oturmak.

tolqın yänä coş urib ketdi tirkäş nimä qılayâtgänini / özi häm sezmäy *tiz çökib* qızningâyâqläridän mähkäm (19/14)

tizzä: Diz.

qızning *tizzäsiga* baş qoydi negadir şu tãpdä qızning / qolläri saçını siläşini kütär
ârzu qılardı dilär (19/17)

toğrilä-: Yönelmek.

keyin trãktãrçigä şãgird tüşdi u âmãçläрни / *toğriläb* bärär pälaxsä-pälaxsä bolib
köçäyãtgän tupraq (25/26)

toxtä-: 1. Durmak.

edi qır üstigä çıqqanidä äld tãmãndän qışlãq / çirãqläri körindi u *toxtäb* qãldi
ãrçasigä burilib (20/4)

lolilär eläti bolsä bir zum häm *toxtämäs* qayãqqa ketişäyãtgänini / heç kim
bilmäsdi (22/9)

bolardı / şalaq ärävä tepälik üstigä çıqqandä *toxtädi* tirkäş (24/24)

2. Sona ermek.

tirkäşning songsiz-nihâyäsiz yolläri tentäksäydä / *toxtädi* bahär äqşãmläridän
biridä lolilär eläti (22/12)

tol-: Dolu duruma gelmek.

bilib çinqırıb yubãrdi ämmã ävãzini özi / häm eşiãlmädi ägzigä suv *tolib* oqçiy
başlädi (22/23)

tolin äy: Dolunay.

yãnib ketdi zum ötmäy dum-dumälãq *tolin äy* çıqdi çãr / ätrãfgä nur äräläş
sükünät seli quyilgãndäy hämmäyãq (19/1)

tolqın: 1. Dalga.

tāngātārgä yaqın entikib uyğānib ketdi uyğāndiyü / *tolqınlār* ketmä-ket urilib suv qa‘rigä tārıtıb ketäyātğānini (22/21)

sāy dāhşātli güldürāsdān titrār yerü kök qāp-qārā / *tolqınlārgä* kömilğān edi tirkāş suvdān qalqıb çıqıb (22/25)

2. mec. Coşku, heyecan.

u hāmān özigä kelālmās ällāqandāy içki bir *tolqın* / bārgān säyin qattıqrāq coş urārdi (18/10)

otirār çehrāsidadā bepārvālik körinib turārdi bāyāgi / *tolqın* yānā coş urib ketdi tirkāş nimä qılāyātğānini (19/13)

tosātdān: Aniden, birdenbire.

āyāqlāri titrār qızning hām yelkālāri bilinār-bilinmās / silkināyātğānini his qılıb turārdi *tosātdān* qız siltānib (18/6)

tozi-: Dağılmak, karışık duruma gelmek.

dādām soyıb taşlāydi dedi qız *tozıb* ketğān saçlāri / käfti bilān tekislārkan ämmā dādāsidadān heç qaçān (18/12)

tökil-: Dökülmek.

körinmāsdi undān hām nārırāqdā bir tup dolānāning / *tökilğān* xazānini şitirlätib şārpādāy qāp-qārā eşāk (18/21)

cimcit bolib qāldi yāprāqlāri *tökilä* başlāğān / dolānā sāyādāy qārāyib körinār hävādā xazān gozapāyā (19/3)

tirkāş oşāndā yetti-sākkizlārgä bārib qālgān / tişlāri bir mārta *tökilib* çıqqān edi kün boyi (22/17)

tört-beş: Dört beş.

kim ekänini häliyäm bilmäydi *tört-beş* yaşidä ädäm / äcrätädigän bolib qalgänidä lolilär çadiridä kördi (21/15)

traktâr: Traktör.

mâtârning güvilläşi häm *traktâr* ätrâfidä pârvânädäy / äylänâyâtgän qarğalärning qağılläşi häm gäştli (25/28)

şivirläy başlädi tentäksâygä qaytämiz u yerdä / mening ätäm ortâqlärim *traktârim* bâr biläsänmi u (26/24)

tirkäş qâr körpäsigä burkänib endiginä uyqugä / ketgän yerni çoçitib *traktâr* häydär qâr bäsän dälälär (27/30)

traktâr häli yaxlämägän dälädä yengilginä süzib muzyârär / kemädäy ârçasidän qâp-qârä iz qâldirib bârärdi (28/1)

traktârçi: Traktör sürücüsü.

bilän paxtä ârtärdi / keyin *traktârçigä* şägird tüşdi u âmâçläрни (25/25)

tup: Adet, tane. (Ağaç hakkında.)

âyâqlärini kergäniçä çälqançä yâtär qârângidä yüzi anıq / körinmäsdä undän häm nârirâqdä bir *tup* dolänäning (18/20)

qarädi pästlikdä yol yâqasidägi oşä bir *tup* dolänä / qârâyib körinär dilâr häm ätäsi häm daraxt kölänkäsi (20/5)

tuprâq: Toprak.

şärttä burildidä täsmädäy âqarib yâtgän *tuprâq* / köçädän säyäsini bâsib çâpib ketdi äy kâptâkdäy säkräb-säkräb (19/32)

ketgän qatlâm-qatlâm küz bulutläri âhistä süzib ötär / nämxuş *tuprâq* isi anqır edi (21/11)

tirkäş esini tänibdiki şu *tuprâq* vâyägä yetkâzdi / uni dunyâgä qaysi küni kelgänini âtäsi kim ânâsi (21/13)

quyâş ufqqa lâb bâsdi kiçkinäginä şalaq ärävâ / *tuprâq* yoldän imillâb bârâr edi qârâ eşäk çillâkdây (23/18)

ingiçkä âyâqläri bilän *tuprâq* çängitib ärävâni sudrâb / bârâr ğildirâklâr nâlâ çekkän käbi häzin ğıyqıllârdi (23/19)

toğrilâb bârâr pälaxsä-pälaxsä bolib köçâyâtğän *tuprâq* / isi benzin hidi mäst qilib qoyğändây bâşi äylänib ketâr (25/26)

yigit oşâ *tuprâq* isini bähâr qonğırâğıdän / uyğängän yerning ilıq nâfâsini tentâksâyning tişni (25/31)

işim yoq men bilän häm işing bolmäsin / dilâr *tuprâq* yoldän pästğä qarâb çâpib ketdi (27/5)

ârsılânbâb çoqqısidän qıp-qızârib ây çıqıb kelâr / *tuprâq* yol âqarib körinâr tirkâşning sâyâsigäçâ (27/24)

tur-: 1. Doğrulmak, ayağa kalkmak.

tâcdâr xorâz häm qonâqdâ *turib* boynini çozğänçâ / cor bolâyâtğändir ehtimâl qâsim âtä xırmândän (20/25)

ketğän cingälâk saçlârini silâb ornidän *turâr* uvişib / qâlgän qollarini uqalâb-uqalâb qoyârdi (22/5)

ketämän / u ornidän *turmâqçı* bolğän edi mâcâli kelmâdi nâtâniş (23/4)

kirib kelmâğänidâ äğâr dilârni körmâğänidâ qız / ketämän deb *turib* âlmâğänidâ oşâ dämlârni esläb (23/15)

2. Bir yerde olmak, bulunmak.

sâkrâb tüşdiyü pâykâl bâşidâği tutzâr yânidâ *turgän* / qızni körüb qâldi bâyâ mâtârgâ suv quyâyâtğänidâ häm (28/4)

tutzâr: Dut bahçesi.

säkräb tüşdiyü päykäl başidägi *tutzâr* yänidä turgän / qızni körüb qâldi bâyä mâtârgä suv quyâyâtganidä häm (28/4)

tuygu: Duygu, his.

mähkäm ornäşib qâlgän unutilâyâzgän sâgınc / bir *tuygu* üstün keldiyü çälqançä yâtib âldi ây hävâläb (21/9)

äylänâyâtgän qarğalärning qağılläşi häm gâştli / *tuygulârdi* ungä (25/30)

tuyul-: Gibi görünmek, gibi gelmek.

ekänini tüşündi ästä qaddini râstläb başını quyi / sâldi özigä häm eriş *tuyulgän* päst ökinç ävâzdä piçirlädi (19/30)

tügün: Düğüm.

turârdi u isib ketgändäy paxmâq româlining *tügünini* / yeçärkän tirsägi bilän tirkäşning kökrägigä türtdi (28/23)

türt-: 1. Dürtmek.

turârdi u isib ketgändäy paxmâq româlining *tügünini* / yeçärkän tirsägi bilän tirkäşning kökrägigä *türtdi* (28/24)

2. mec. Aşağılamak, küçük düşürmek.

türtmäsdän gäpir dedi u boğılib gazäbdän yüzläri / lâvilläb ketgänini özi häm sezib turârdi (26/10)

tüş-: 1. Bir taşıttan yere ayak basmak.

körârdi u bäländ xırmân üstigä çıqıb çälqançä yâtib / âlär nâzäridä âsmân bârgän säyin pästläşib *tüşâyâtgändäy* (25/14)

özini şu qışlâqning bir özbeği bir fârzändi / hisâblârdi u xırmân üstidân säkrâb
tüşârdidâ pânşaxa (25/23)

oynatib cilmäyib turârdi âtrâf qârângilâşib / qâlgân şalaq ärävâ ällâqaçân pâstgâ
tüşib ketgândi (26/6)

u tüşlikkâ ıqış uçun mâtârni öçirib kâbinädân / säkrâb *tüşdiyü* pâykâl başidägi
tutzâr yânidâ turgân (28/4)

2. Zaman anlamlı kavramlar için gelmek, başlamak.

qaltirârdi / qış ertâ *tüşdi* häli gozâpâyälär yığıştirib âlinmäsdân (27/26)

tüşlik: Ögle yemeği.

kemädây ârqasidân qâp-qârâ iz qâldirib bârârdi / u *tüşlikkâ* ıqış uçun mâtârni
öçirib kâbinädân (28/3)

tüşün-: Anlamak.

ket bu yerdân / *tüşünsängçi* axır qayâqqa bâräsân nimägâ (19/21)

qımtılğan läblärigâ qarâb endi gâpiriş ârtıqçâ / ekânini *tüşündi* ästâ qaddini
râstlâb başini quyi (19/29)

tirkâş özini şu âdâm suvdân âlib çıqqanini endi / *tüşündi* (23/2)

uzâqlâşgân säyin uning qadâmi sekinläşâr özi / qılâyâtgân günâhini endi
tüşünâyâtgändây bolârdi göyâ (24/19)

yoqligini uning ümidi yâlgız tirkâşdân ekânini endi / *tüşündi* u (25/4)

qamâştirib yubâruvçi muzdây suvlärini heç qaçân heç / nimägâ âlişmäsligini
âlişâ âlmäsligini endi *tüşündi* (25/34)

köylägin körib turâr ämmâ nimâ bolâyâtgänigâ häli / häm *tüşünâlmäsdı* u bir
nâfäs ikkilänib turdidâ (27/8)

bütünlây dedi dilâr bepârvâ tirkâş qızning / közlärigâ bir qarâdiyü şu bir âgız
sözgâ işâniş mümkinligini *tüşündi* (28/30)

tüşüntir-: Açıklamak, anlatmak.

bir nârsâni *tüşüntirmâqçi* bolgändäy qızning yelkäläridän / uşläb ötinç bilän siläy başlädi iltimäs (26/19)

U

uçrä-: Rastlamak.

közigä körinişdän qorqqan tentäksäydän çıqıb âlgunçä / täniş şäfyârlärning *uçrüb* qalışidän yüräk (24/14)

hâvuçläb turgändi yoq heç kim *uçrämädi* u dilârni / endi öziniki deb oylär şu qız uçün dünyâning nârigi (24/15)

uçrät-: Karşılaşmak, rastlaşmak.

nimä bolyäpti özi qayâqdänäm şu qızni *uçrätim* / nâhâtki endi hämmä nârsädän üyim qışlâgım âtämdän (20/18)

ufq: Ufuk.

otirärmidi u / quyâş *ufqqa* läb bâsdi kiçkinäginä şalaq ärävä (23/17)

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm şämâli *ufqdä* / yänib turgän şäfaq älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/7)

uxlä-: Uyumak.

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä nâmät üstidä *uxläb* yâtgan / çalgä qarädi çäl äläbulä xurcungä başini täşläb (18/17)

ket men *uxläymän* dilâr tağın uning yelkäsüdän / itärdi (19/25)

äträfida lip-lip äylänâyätgan säyälärdän közi tinib / *uxläb* qälärdi (22/2)

yol yüräverib çärçägänidänmi hämmädän äldin *uxläb* / qälibaldi (22/18)

âvâzi eşitilär kâbinä eşigi taraqlâb açılârdi / *uxlâb* qâldingmi hây loli (25/20)

uqalâb-uqalâb: Ovalaya ovalaya.

ketgân cingälâk saçlârini silâb ornidân turâr uvişib / qâlgân qollârini *uqalâb-uqalâb* qoyârdi (22/6)

unut-: Unutmak.

qarâb qoydiyü âyâqlârini âsiltirib ârâvâgâ otirib / âldi u endi hämmâ nârsâni *unutgândây* tirkâşni (19/10)

yügürüb ketgisi keldi lekin qaçânlârdir gödâklik xâtirâsigâ / mâhkâm ornâşib qâlgân *unutilâyâzgân* sâgınc (21/8)

ur-: 1. Hızla deĝmek, çarpmak.

tolqınlâr ketmä-ket *urilib* suv qa`rigâ târtib ketâyâtĝânini / bilib çinqırub yubârdi ämmâ âvâzini özi (22/21)

2. Kalp, hızlı hızlı vurmak.

otkâzilĝân keçâ uning xayâlidâ cânlândiyü yürâgi güpillâb / *urib* ketdi (25/10)

uşlä-: Tutmak.

bir nârsâni tüşüntirmâqçı bolĝândây qızning yelkälâridân / *uşläb* ötiñ bilân silây başlädi iltimâs (26/20)

u dilârning kâfti bilân yüzini *uşläb* qâlgânini / kördi keyin keskin burıldidâ qışlâq yolini (27/19)

uviş-: Uyuşmak.

ketgân cingälâk saçlârini silâb ornidân turâr *uvişib* / qâlgân qollârini uqalâb-uqalâb qoyârdi (22/5)

uygʻan-: Uyanmak, uyku hálinden çıkmak.

ertä tãngdä ädämlärning gʻávur-guvuri eşáklärning / hãngrãşidän *uygʻanib* ketärdi şudringdän hól bolib (22/4)

tãngátãrgä yaqın entikib *uygʻanib* ketdi uygʻãndiyü / tolqınlär ketmä-ket urilib suv qa‘rigä tãrtib ketäyãtgänini (22/20)

tãngátãrgä yaqın entikib uygʻanib ketdi *uygʻãndiyü* / tolqınlär ketmä-ket urilib suv qa‘rigä tãrtib ketäyãtgänini (22/20)

yigit oşã tupraq isini bãhãr qongırãğidän / *uygʻãngän* yerning ilıq nãfäsini tentãksãyning tişni (25/32)

uyqugä ket-: Uykuya varmak, uyumak.

tirkãş qãr körpäsigä burkänib endiginä *uyqugä* / *ketgän* yerni çoitib traktãr häydär qãr bãsgän dälälär (27/29-30)

uzãq: 1. Ötede bulunan, yakın olmayan yer.

közgä tãşlãnmäs quyuq daraxtzãr üstigä aqşãm şãrpäsi / qongãndi *uzãqdä* kãttä yol üstidä quyuq çãng körindi (24/28)

2. Uzun süre.

muhãbbät / *uzãq* entikib öpişdilär qızning saç tãläläri tirkãşning (18/2)

uzãqlãş-: Uzaklaşmak.

çekkäsigäçä bãrişgä hãm täyyãr edi lekin qışlãqdän / *uzãqlãşgän* säyin uning qadãmi sekinlãşãr özi (24/18)

tirkãş uning şãmãldä hilpirãb *uzãqlãşib* bãrãyãtgän / köylãgini körüb turãr ämmã nimä bolãyãtgänigä hãli (27/6)

uzil-: Kopmak.

uni tentäksäygä bağläb qoygänü bu iplär bārgän säyin / tārāng tārtilär yänä bir qadām yürsä *uzilib* ketäyātğändäy (24/22)

uzun-uzun: Uzun uzun.

tirkäş qaddini rāstläb qızgä tikilib qāldi uning / kättä-kättä közläri yānib turär *uzun-uzun* kiprikläri (18/24)

yänä oşā *uzun-uzun* yollär başlänärdi dunyādä / yollärning negä şunçälik köpligigä uning aqli yetmäs (22/7)

Ü

üç: Üç sayısı.

ägär *üç* kün ävväl qışlâqqa yänä bittä loli ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilärni körmägänidä qız (23/13)

üç-tört: Üç dört.

uning ävâzidän bilinib turärdi / tirkäş ärävädän *üç-tört* qadām näridä mäysälär (18/16)

ümid: Umut, ümit.

yoqligini uning *ümidi* yālgız tirkäşdän ekänini endi / tüşündi u (25/3)

ümr: Ömür.

äyrihsäm nähätki endi tentäksäydän bir *ümr* başımni / älib ketsäm nimä bolyäpti özi (20/20)

üst: 1. Bir şeyin görülen yanı, yüzü.

tirkäş ärävädän üç-tört qadäm näridä mäysälär / *üstigä* täşläb qoyilgän bir pärçä nāmät üstidä uxläb yätgän (18/17)

üstigä täşläb qoyilgän bir pärçä nāmät *üstidä* uxläb yätgän / çalgä qarädi çäl äläbulä xurcungä başını täşläb (18/17)

u köyläginini yergä täşläb qurib särgayib qalgän / kökätlär *üstigä* otirdi (20/17)

kökälämzär bir yergä çadir tikär tirkäş kökätlär / *üstigä* çälqançä tüşib älärididä çildirmäning gümbirläşigä (21/31)

közügä täşlänmäs quyuq daraxtzär *üstigä* äqşâm şärpäsi / qongändi uzâqdä kättä yol üstidä quyuq çäng körindi (24/27)

qongändi uzâqdä kättä yol *üstidä* quyuq çäng körindi / pädä qaytyäpti piçirlädi u birdän köz ongi (24/28)

körärdi u bäländ xırmân *üstigä* çıqıb çälqançä yätib / äläz nüzäridä äsmân bārgän säyin pästläşib tüşyätgändäy (25/13)

hisäblärdi u xırmân *üstidän* säkräb tüşäridä pāşaxa / bilän paxtä ärtärdi (25/23)

2. Bir şeyin en yukarı kısmı, tepesi.

edi qır *üstigä* çıqqanidä äld tāmāndän qışlâq / çirâqläri körindi u toxtäb qâldi ärqasigä burilib (20/3)

bolärdi / şalaq ärävä tepälik *üstigä* çıqqandä toxtädi tirkäş (24/24)

yubärdi sükünät çökkän ädirilär *üstidän* äqşâm şärpäsidäy / sirli boğıq äks sädä keldi (26/13)

3. Vücut, beden.

u ornidän turmâqçı bolgän edi məcəli kelmädi nātāniş / kişi uning *üstigä* körpä täşlädi (23/5)

üstün kel-: Üstün gelmek, bir şeyin etkisi ağır basmak.

mähkäm ornäşib qalgän unutiläyazgän sağınç / bir tuyğu *üstün keldiyü çälqançä*
yätib äldi äy hävâläb (21/9)

üy: Ev.

u birdän köngli çökdi yoq dedi u piçirläb heç / qayâqqa barmäymän barmäymän
üygä häm dilärning äldigä häm (20/14)

nähâtki endi hämmä närsädän *üyim* qışlâgım âtämdän / äyrilsäm nähâtki endi
tentäksäydän bir ümr başimni (20/19)

här bähärdä cilâvini yoqätib qoyädi / tirkäş begänä *üyning* güldâr qâgâz
yâpiştirilgän (23/10)

täsmädäy oräb älgän säy yältilläb körinär ämmâ *üylär* / közgä täşlänmäs quyuuq
daraxtzâr üstigä âqşâm şärpäsi (24/26)

üzüşi: Koparmak.

üzüm *üzüşgäni* bultur oninçini bitirgänidä mäktäbdä / otkäzilgän keçä uning
xayälidä cänländiyü yürägi güpilläb (25/9)

üzüm: Üzüm.

mäktäbgä yügürgänläri yâzdä kälxâz bağidä bälälär bilän / *üzüm* üzüşgäni bultur
oninçini bitirgänidä mäktäbdä (25/9)

V

vätän: Vatan.

u yerdä mening mening *vätänim* bär qızning saç / täläläri yänä yüzigä tegib ketdi
yänä oşä kişini mäst (26/27)

vâqea: Olay, hadise.

bu *vâqeägä* äñçä yil bolib ketgän äñçä yillär / tirkäş esini täñibdiki şu tuprâq vâyägä yetkâzdi (21/12)

şiftigä tikilib yâtä-yâtä közläri ilindi / bu *vâqeägä* äñçä yil bolib ketgän äñçä yillär (23/12)

vâyägä yetkâz-: İnsanı ahlak, bilgi, görgü yönünden gerektiği kadar geliştirmiş olmak, olgunlaştırmak.

tirkäş esini täñibdiki şu tuprâq *vâyägä yetkâzdi* / uni dunyâgä qaysi küni kelgänini âtäsi kim ânäsi (21/13)

vucud: Vücut, beden.

yüzigä tegib turär älläneçük nâtäniş ämmâ / tâtli is anqır uning bütün *vucudi* täräng tärtilib (18/4)

birdän tirkäşning *vucudi* muzläb qâldi bâyägi / qaynâq hislär ornini älläqandäy yâvvâyı küç egällädiyü (27/15)

Y

yaxlä-: Donmak, buz tutmak.

traktâr häli *yaxlämägän* dälädä yengilginä süzib muzyârär / kemädäy ârqasidän qâp-qârä iz qâldirib bârärdi (28/1)

yaxşi kör-: Sevmek.

tirkäş küz keçäläri xırmândä işläşni *yaxşi* / *körärdi* u bäländ xırmân üstigä çıqıb çälqançä yâtib (25/12-13)

yäkkäm-dükkäm: Seyrek, aralıklı.

åftåb nuridä közni qamaştırıb yärqırär *yäkkäm-diükkäm* / gözäpâyälär taqdiridän nâligändäy şumşäyib turärdi (27/31)

yaqın: Az bir arayla ayrılmış olan yer veya zaman.

qâlibdi / tângâtärgä *yaqın* entikib uyğänib ketdi uyğändiyü (22/20)

yâlin-: Yalvarmak.

çuçaqlâb âldi / dilâr ketmä iltimâs qılämän *yâlinämän* u (19/16)

yältillä-: Parlamak.

tağın burilib ârqağä qarädi pästdä qışlâqni / täsmädäy orâb âlgän sây *yältillâb* körinär ämmâ üylär (24/26)

yänä: Yine, tekrar, yeniden.

otirär çehräsidä bepärvâlik körinib turärdi bâyägi / tolqın *yänä* coş urib ketdi tirkâş nimä qılâyâtğänini (19/13)

yänä oşâ uzun-uzun yollär başlänärdi dunyâdä / yollärning negä şunçälik köpligä uning aqli yetmäs (22/7)

ägär üç kün ävväl qışlâqqa *yänä* bittä loli ärävä / kirib kelmägänidä ägär dilârni körmägänidä qız (23/13)

közläri bilän ungä sinçiklâb qarâb qoyär *yänä* indämäsdän / teskâri qarâb âlärdi (23/27)

uni tentäksâyğä bağlâb qoyğänü bu iplär bârgän säyin / täräng târtılär *yänä* bir qadâm yürsä uzilib ketâyâtğändäy (24/22)

u yerdä mening mening vätänim bâr qızning sâç / tâläläri *yänä* yüzigä tegib ketdi *yänä* oşâ kişini mäst (26/28)

tâläläri *yänä* yüzigä tegib ketdi *yänä* oşâ kişini mäst / qilib yubâruvçi mäyin is gürkirädi dilâr xop degin (26/28)

yürägi *yänä* oşa sâğınç hislär bilän coş urär etikning / sirğanişigä häm
ğozäpâyälärgä qâqılışigä häm pärvä (28/13)

yänäyäm: Daha da.

qırrä burni qârângidä *yänäyäm* câzibäli körinär tirkäş / häli häm häyəcânini bäsib
älâlmäs edi ikkâvläri (18/25)

yäprâq: Yaprak.

cimcit bolib qâldi *yäprâqläri* tökilä başlägän / dolänä sâyädäy qâräyib körinär
hävädä xazân gozapâyä (19/3)

yärim: Yarım, yarı.

qızning ketidän yügürdi tepäning *yärmigä* bärğändä / hälläsläb yetib älib qolidän
tärtti (27/9)

yärim keçä: Gece yarısı.

kättä qılışibdi tirkäş häm şu lolilärdän bittäsi / edi *yärim keçägäçä* çildirmä çälib
bäzm qılışni qızıl (21/21)

yärqırä-: Parıldamak, ııldamak.

âftâb nuridä közni qamäştirib *yärqırär* yäkkäm-dükkäm / gozäpâyälär taqdiridän
nâligändäy şumşäyib turärdi (27/31)

yâğ-: Kar, yağmur, dolu dökten düşmek.

qış ertä tüşdi häli gozäpâyälär yığıştirib älinmäsdän / turib qâr *yâğdi* ertäsigä
hävâ çäraqläb açilib (27/27)

yâqa: Kenar.

qarädi pästlikdä yol *yâqasidägi* oşä bir tup dolänä / qäräyib körinär dilâr häm ätäsi häm daraxt kölänkäsi (20/5)

yâlgız: Yalnızca, sadece.

yoqligini uning ümidi *yâlgız* tirkäşdän ekänini endi / tüşündi u (25/3)

yâmân: Kötü, fena.

öldigä çiqarişgän bolsä keräk nâtäniş kişi çuqur / xorsindi sel *yâmân* quturdidä tentäksây şunaqa özi (23/8)

yân: 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan kısmı.

u tüşlikkä çiqış uçün mâtârni öçirib kâbinädän / säkräb tüşdiyü pâykal başidägi tutzâr *yânidä* turgän (28/4)

2. Birlikte, beraberinde olma.

qız sâçini qaytädän örib ârqaşigä taşlädi tirkäşning / *yânigä* keldidä nihâldäy nâzik gävdäsini egib (19/7)

yân-: 1. Parlamak.

qız siltänib çekindi endi u cilmäymäs közläri ot / bolib *yânärdi* (26/32)

tirkäş qaddini rästläb qızgä tikilib qâldi uning / kättä-kättä közläri *yânib* turär uzun-uzun kiprikläri (18/24)

quyâş yer ârtigä yumäläb ketdi âqşâm şämâli ufqdä / *yânib* turgän şäfaq älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/8)

dilâr / qâç qızning közläri näfrät bilan *yânib* turärdi (27/12)

2. Aydınlık olmak, aydınlanmak.

yānib ketdi zum ötmäy dum-dumälâq tolin ây çıqdi çâr / ätrâfgä nur ärälâş sükünät seli quyilgändäy hämmäyâq (19/1)

3. Vücudun veya nesnelere rengi kırmızılaşmak.

bârârdi uning şäpälâq gülli qızıl köylägi şäfaqdä / lâvillär özi häm ot bolib *yānib* ketäyâtgändäy körinârdi (24/2)

yānıq: Parlak.

dilârning istehzâli cilmäyib turişi häm otdäy / *yānıq* közläri qırrä burni häm birinçi märtä xunük (26/8)

yānmä-yān: Yan yana.

ärävâning ketidä tirkäş bilän *yānmä-yān* keläyâtgän / dilâr ungä qarâb cilmäyib qoyâr älläqayâqdän sindirib (23/29)

yâpiş-: İyice yaklaşmak, değmek.

âq ärälägän moylâvi höl bolib çoqqı sâqâligä *yâpişib* / qâlibdi u cıqqa suv köylägining etäginı qayirib (22/31)

yâpiştir-: Yapışmasını sağlamak, yapıştırmak.

tirkäş begânä üyning güldâr qâğâz *yâpiştirilgän* / şiftigä tikilib yâtä-yâtä közläri ilindi (23/10)

yâş: Doğuştan başlayarak geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman.

kim ekänini häliyäm bilmäydi tört-beş *yâşidä* âdäm / äcrätädigän bolib qâlgänidä lolilär çâdiridä kördi (21/15)

yât-: Uyumak ya da dinlenmek için yatağa girmek veya bir şeyin üzerine uzanmak.

üstigä çälqançä tüşib âlârdidä çildirmäning gümbirläşigä / quvnâq qahqahalärgä qulâq sâlib *yâtär* gülxan (21/32)

häm hämmä-hämmäsi cüdä läzzätli edi / u râhat qilib *yâtgänidä* pästdän maşinäning boğıq (25/18)

yätä-yätä: Yata yata.

tirkäş begänä üyning güldâr qâgâz yâpıştırılğan / şiftigä tikilib *yätä-yätä* közläri ilindi (23/11)

yâvvâyi: Korkunç, şiddetli.

birdän tirkäşning vucudi muzläb qâldi bâyägi / qaynâq hislär ornini älläqandäy *yâvvâyi* küç egällädiyü (27/16)

yâz: Yaz mevsimi.

bâşlägän edi tâng-sähärläb şudring qongän дәlälärdän / mäktäbgä yügürgänläri *yâzdä* kâlxâz bağidä bälälär bilän (25/8)

yeç-: 1. Soyunmak, üstünü çıkarmak.

tirkäş tez yürgänidän näfäsi qısbı terläb ketgänini / endi sezdi köyläginı *yeçib* yelkäsigä täşlädidä (20/9)

2. Bağlanmış, düğümlenmiş, sarılmış olan bir şeyi açmak; çözmek.

turärdi u isib ketgändäy paxmâq româlining tügünini / *yeçärkän* tirsägi bilän tirkäşning kökrägigä türtdi (28/24)

yelkä: Omuz.

âyâqlâri titrâr qızning hâmi *yelkâlâri* bilinâr-bilinmäs / silkinâyâtgânini his qilib turârdi tosâtdän qız siltänib (18/5)

egilib uning *yelkäsidadän* itârdi / ket bu yerdän (19/19)

ket men uxlâyman dilâr tağın uning *yelkäsidadän* / itârdi (19/25)

endi sezdi köylâgini yeçib *yelkäsiga* tâşlâdidâ / tağın qışlâq tãmângâ qarâdi kättâ yoldän nur zânciri (20/9)

bolâr paxtâning *yelkälârigâ* ılıqqınâ yumşâqqınâ / bâtişi hâmi sâlıqın şâmâldän cüncikib seskänib ketişi (25/15)

tirkâş *yelkäsiga* kelib tüşgân xıvıç zârbidän seskänib / ketdi (26/1)

bir nârsâni tüşüntirmâqçi bolgândây qızning *yelkälâridän* / uşlâb ötinç bilân silây bâşlâdi iltimâs (26/19)

qızning *yelkäsiga* âhistâ qol tâşlâdidâ qâr bâsgân / dälâ yolidän qışlâqqa öz häyâtigâ bâşlâb ketdi (28/32)

yengilginâ: Yavaşça.

traktâr hâli yaxlâmâgân dälädâ *yengilginâ* süzib muzyârâr / kemädây ârquasidän qâp-qârâ iz qâldirib bârârdi (28/1)

yer: 1. Bir kimsenin, bir şeyin kapladığı ya da kaplayabileceği boşluk, mekân.

şulârni körgândi kün bâtâr-bâtmäs ularning elâti / kökälâmzâr bir *yergâ* çâdir tikâr tirkâş kökâtlâr (21/30)

hâmi eşitâlmâdi âğzigâ suv tolib oqçiy bâşlâdi / sây dâhşâтли güldürâsdän titrâr *yerü* kök qâp-qârâ (22/24)

tirkâş qâr körpâsigâ burkänib endiginâ uyqugâ / ketgân *yerni* çoçitib traktâr häydâr qâr bâsgân dälâlâr (27/30)

2. Ayakla basılan taban, zemin.

heç nimä keräkmäs mengä heç nimä / u köyläğini *yergä* täşläb qurib särgayib qalgän (20/16)

tirkäş bir siltänib qızning xıvıçını tärtib / äldidä mäydä-mäydä qilib *yergä* ätdi dilâr heç nimä (26/16)

3. Bulunulan, oturulan, yaşanılan bölge.

egilib uning yelkäsüdän itärdi / ket bu *yerdän* (19/20)

şivirläy başlädi tentäksäygä qaytämiz u *yerdä* / mening ätäm ortâqlärim traktärim bâr biläsänmi u (26/23)

u *yerdä* mening mening vätänim bâr qızning saç / täläläri yänä yüzigä tegib ketdi yänä oşâ kişini mäst (26/27)

4. Yeryüzü, dünya.

quyâş *yer* ärtigä yumäläb ketdi äqşâm şämâli ufqdä / yänib turgän şäfaq älängäsini püfläb öçirdi hämân (24/7)

yigit oşâ tupraq isini bähâr qongırâğıdän / uygângän *yerning* ilıq näfäsini tentäksäyning tişni (25/32)

yet-: Yetişmek, vaktinde varmak.

qızning ketidän yügürdi tepäning yärmigä bargändä / hälläsläb *yetib* älib qolidän tärttdi (27/10)

yetti-säkkiz: Yedi sekiz.

häyqırâr äsmâni fäläkkä märvärid saçardı / tirkäş oşändä *yetti-säkkizlärgä* bârib qalgän (22/16)

yığıştır-: Bir araya getirmek, toplamak.

qış ertä tüşdi häli gözäpâyälär *yığıştırıb* âlinmäsdän / turib qâr yağdı ertäsigä hävâ çäraqläb açilib (27/26)

yigit: Delikanlı, genç adam.

özining gözälligidän *yigitni* ergäştirib / kelâyâtgänidän mämnun ekänligini körüb turärdi (24/5)

tuygularıdı ungä / *yigit* oşä tupraq isini bähâr qongırâğıdän (25/31)

kök romäl oräb âlgändi uning bir qolini bıqınıgä tiräb / turişi tänişdäy körindi *yigitgä* (28/8)

yil: Yıl, sene.

bu vâqeägä äñçä *yil* bolib ketgän äñçä yillär / tirkäş esini tänibdiki şu tupraq vâyägä yetküzdi (21/12)

bu vâqeägä äñçä yil bolib ketgän äñçä *yillär* / tirkäş esini tänibdiki şu tupraq vâyägä yetküzdi (21/12)

şiftigä tikilib yätä-yätä közläri ilindi / bu vâqeägä äñçä *yil* bolib ketgän äñçä yillär (23/12)

şiftigä tikilib yätä-yätä közläri ilindi / bu vâqeägä äñçä yil bolib ketgän äñçä *yillär* (23/12)

yiliyâq: O yılda, o yılın içinde.

oşä suvdän âlib çıqqan *yiliyâq* qâsim âtä ungä / papkä âlifbe âlib bergän tirkäş mäktäbgä qatnây (25/5)

yoq: Bulunmayan, var olmayan şey.

kişini kördi elätidä bundäy âdäm *yoq* edi başıgä / kök duxäbä doppi kiyib âlibdi yüzläri qızärib ketgän (22/29)

yoqligini uning ümidi yâlgız tirkäşdän ekänini endi / tüşündi u (25/3)

heç kim seni başláb kelâyâtgäni *yoq* özing kelyäpsän / u birdän çinqırıb yubardı sen loli emässän (26/33)

yürişni bär qıslâğinggä bäräver sen bilän / işim *yoq* men bilän häm işing bolmäsin (27/4)

yoqâl-: Kaybolmak.

tärsäkiläb yubardı uni / *yoqâl* dedi xırilläb *yoqâl* (27/18)

tärsäkiläb yubardı uni / *yoqâl* dedi xırilläb *yoqâl* (27/18)

yol: 1. Karada insanların, hayvanların geçmesi için yapılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer.

qarädi pästlikdä *yol* yâqasidägi oşä bir tup dolänä / qarayib körinär dilär häm ätäsi häm daraxt kölänkäsi (20/5)

tişläri bir märtä tökilib çıqqan edi kün boyi / *yol* yüräverib çärçägänidänmi hämmädän äldin uxläb (22/18)

quyâş ufqqa läb bäsdi kiçkinäginä şalaq ärävä / tupraq *yoldän* imilläb bärär edi qarä eşäk çilläkdäy (23/18)

dilär ungä qaräb cilmäyib qoyär älläqayâqdän sindirib / älgän täl xıvıçı bilän *yol* çetidägi giyâhlärni säväläb (23/31)

dilär tupraq *yoldän* pästgä qaräb çäpib ketdi / tirkäş uning şämäldä hilpiräb uzâqlaşib bäräyâtgän (27/5)

u dilärning käfti bilän yüzini uşläb qalgänini / kördi keyin keskin burilidä qıslâq *yolini* (27/20)

ärslänbäb çoqqısidän qıp-qızärib äy çıqıb kelär / tupraq *yol* âqarib körinär tirkäşning säyäsığäçä (27/24)

qızning yelkäsigä ähistä qol täşlädidä qar bäsän / dälä *yolidän* qıslâqqa öz häyätigä başláb ketdi (28/33)

2. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılın uzaklık.

qālgān qollārini uqalāb-uqalāb qoyārdi / yānā oşā uzun-uzun *yollār* bāşlānārdi
dunyādā (22/7)

yollārning negā şunçālik köpligigā uning aqli yetmās / lolilār elāti bolsā bir zum
hām toxtāmās qayāqqa ketişyātganini (22/8)

tirkāşning songsiz-nihāyāsiz *yollāri* tentāksāydā / toxtādi bahār āqşāmlāridān
biridā lolilār elāti (22/11)

yumälä-: Batmak.

quyāş yer ārtigā *yumälāb* ketdi āqşām şāmāli ufqdā / yānib turgān şāfaq
älāngāsini püflāb öçirdi hāmān (24/7)

yumşāqqinā: Yumuşacık.

bolār paxtāning yelkālārigā ilıqqinā *yumşāqqinā* / bātişi hām sālqın şāmāldān
cūncikib seskānib ketişi (25/15)

yut-: Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

negādir boğılib ketdi tāmāğigā tıqlıb qālgān ilıq / bir nārsāni *yutib* ārāng
şivirlādi bilāsānmi dilār (26/26)

yügür-: Koşmak.

tirkāş ornidān sākrāb turgisi qışlāq tāmāngā / *yügürib* ketgisi keldi lekin
qaçānlārdır gödāklık xātirāsīgā (21/7)

bāşlāgān edi tāng-sāhārlāb şudring qongān dālālārdān / mākātbgā *yügürgānlāri*
yāzdā kāl xāz bāğidā bālālār bilān (25/8)

qızning ketidān *yügürdi* tepāning yārmigā bārgāndā / hāllāslāb yetib ālib qolidān
tārtıdi (27/9)

tirkāş kirzā etiklāri bilān qār keçib beş-on / qadām yürdiyü qızni tānib qālib
yügürib ketdi (28/12)

bilmädi / u nâfâsi tıqilib *yügürüb* keldiyü dilârnıng nâzik (28/18)

yür-: Yürüme.

tirkâş tez *yürgänidän* nâfâsi qısib terlâb ketgänini / endi sezdi köylâgini yeçib yelkâsigâ taşlâdidâ (20/8)

tışlâri bir märtâ tökilib çıqqan edi kün boyi / yol *yüräverib* çärçägänidänmi hämmädän âldin uxlâb (22/18)

uni tentâksâygâ bağlâb qoygänü bu iplâr bârgän säyin / täräng târtılâr yänâ bir qadâm *yürsä* uzilib ketâyâtgändây (24/22)

ketdi / *yürmäysänmi* (26/3)

tirkâş kirzâ etiklâri bilân qâr keçib beş-on / qadâm *yürdiyü* qızni tänib qâlib yügürüb ketdi (28/12)

yüräk: Kalp, yürek.

üzüm üzişgäni bultur oninçini bitirgänidâ mäktäbdâ / otkäzilgän keçâ unıng xayâlidâ cänländigü *yürägi* güpillâb (25/10)

yürägi yänâ oşâ sâğınç hislâr bilân coş urâr etikning / sirgänişigâ häm gözâpâyälärgâ qâqılışigâ häm pârvâ (28/13)

yüräk hâvuçlä-: Korkmak, endişe etmek.

täniş şâfyârlârning uçrâb qâlışidän *yüräk* / *hâvuçläb* turgändi yoq heç kim uçrämädi u dilârni (24/14-15)

yüz: 1. Yüz, çehre.

uzâq entikib öpişdilâr qızning sâç tâlälâri tirkâşning / *yüzigâ* tegib turar älläneçük nâtäniş ämmâ (18/3)

çalgâ qarädi çâl âlä-bulâ xurcungâ bâşini taşlâb / âyâqlârini kergäniçâ çälqançâ yâtâr qarângidâ *yüzi* anıq (18/19)

solğınraq ämmâ nurâniy *yüzi* çoqqı sâqâli cânlandı / şu közlärning nurini âlgän tirkäşning özi emäsmikin (20/31)

u yerdä mening mening vätänim bär qızning sâç / täläläri yänä *yüzigä* tegib ketdi yänä oşâ kişini mäst (26/28)

u dilärning käfti bilän *yüzini* uşläb qâlgänini / kördi keyin keskin burildidä qışlâq yolini (27/19)

qoli muzläb ketibdi deb oylädi qızning *yüzigä* / tikilärkän dilärning rängi solğınläşgän közläri (28/20)

2. Yanak.

kişini kördi elätidä bundäy ädäm yoq edi başığä / kök duxäbä doppi kiyib älibdi *yüzläri* qızärib ketgän (22/30)

türtmäsdän gäpir dedi u boğılib gäzäbdän *yüzläri* / lāvilläb ketgänini özi häm sezib turärdi (26/10)

Z

zäncir: Zincir.

tağın qışlâq tāmāngä qarädi kättä yoldän nur *zänciri* / bilän bağläñib qâlgändäy qatâr-qatâr maşınälär ötib (20/10)

zärb: Darbe, vuruş.

tirkäş yelkäsığä kelib tüşgän xıvıç *zärbidän* seskänib / ketdi (26/1)

zärb bilän: Zorla, zor kullanarak.

qaddini rāstlädiyü *zärb bilän* itarib yubardı / uni (18/7)

zum: An, dakika.

y nib ketdi *zum*  tm y dum-dum l q tolin  y  ıqdi  r /  tr fg  nur  r l ş s k n t seli quyilg nd y h mm y q (19/1)

2. BAXT ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

A,  

 c b:  nanılmaz, hayret.

ek n m nir   id di u z kirc nni  ybl y  lm sdi / s yy r  oqıřg  kirdi * c b* z kirc n r st  ytg n (39/30)

 d  bol-: H li kalmamak, tükenmek.

qılıb h mm y qni buzib yub rdi oř nd   yisi senl rni /  d m qılıg n   zim * d  bol m n* deb yıgl g ndi (35/26)

 hv l: Durum, h l, vaziyet.

m nir   lti yild n buy n y ngi yilni bir  zi k t di / h r g l xuddi řunaqa * hv lg * t ř di tođri u h m (37/28)

axır: 1. Son, ahir.

bolm di s yy r ning  d ti řu  zi bir g pni  ytiřg  /  ytib qoy did  * xıridd *  ynib q l di b l si beř (35/10)

2. Sonuçta.

qısm ti bir y qlik bolm g n  tinqiy  lm sligig  aqli / yetib tur rdi *axır* siznikig  singlimni erg řtirib (39/8)

aqli yet-: Aklı ermek, anlayabilmek.

qısmätı bir yâqlık bolmägünçä tinçiy âlmäsligigä *aqli / yetib* turärdi axır
siznikigä singlimni ergäştirib (39/7-8)

älläqandäy: Nedense.

suvi *älläqandäy* köpikli bemäzä edi müniräkü oşä / bemäzä suvni üç-tört qultum
içdiyä säyyärä lolilik (35/23)

älläneçük: Nedense.

çırâqlär yändiyü xänä birdänigä *älläneçük* sükütbaxş / munis bolib qâldi münirä
sehrlänib qâlgändek ärçä (37/17)

älpâz: Vaziyet, hâl.

u yüzidän bu yüzidän öpärkän közläridän tırqırab / yâş çıqıb ketdi şu *älpâzdä*
uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/16)

änçä: Uzun süre, epey.

ropäräsidadä bir zum qâtib turdi keyin divängä bärrib / otirdi *änçä* otirdi täşqaridä
hämân küy sädäläri (37/20)

änväiy: Çeşit, tür.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ândäyâq qızıl / yâşıl sâriq yänä köpdän-köp
änväiy rängdägi cäcci (37/15)

ärçä: Çam ağacı.

u *ärçä* çırâqlärini yâqışi keräkligini eslädiyü ildäm / ornidän turdi (37/8)

ornidän turdi / qaysi küni *ärçäni* bezätişâyâtgänidä nilüfär hädeb (37/10)

çırâqlär yändiyü xänä birdänigä älläneçük sükütbaxş / munis bolib qâldi münirä
sehrlänib qâlgändek *ärçä* (37/18)

çirâğını yâqıb bering deb xarxaşâ qılğân oşändä münirä / yängi yil keçäsi
ärçäning çirâğını qârbâbâ yâqıb (37/12)

tozgıb ketgân qızalâq közini işqalâb çıqdi burçäkkä / *ärçä* tãmângä qarädiyü
birdän qıçqırıp yubârdi (41/23)

keldi / *ärçäning* çirâğını yâqdimi (41/27)

köryäpsänkü qârbâbâ kelib *ärçäning* çirâğını / yâqıb ketdi nilü uygânib süyünsin
dedi münirä (41/28)

ärt-: Silmek.

münirä qızçäning peşänäsini käfti bilän âhistä *ärtärkän* / cilmäyib qoydi
şäytänyey häli qoşni bälälär (37/5)

ästâydil: Sahiden.

münirä qızalâqning *üstâydil* xafâ bolgänini körib / quçâqlädi (42/5)

âşülä: Şarkı, türkü.

bir *âşüläni* köp qaytärärdi qaytâ-qaytâ eşitgäni / uçünmi oşâ sözlär müniräning
xayâligä mührlänib (36/5)

ätäyläb: Bilerek, isteyerek.

bilän yığıp qoygân seplärining hämmäsini singlisigä / berdi *ätäyläb* zâkircân
bilän bärüb âlişgân (40/6)

ätel'ye: Atölye.

örgändi säkkizinçi sinfni bitirgänidän keyin âlây / bâzari bıqınidägi tiküvçilik
ätel'yesigä işgä kirdi (36/22)

işdän qaytâyâtgändä *ätel'ye* ropärsidägi bekätgä maşınäsi / bilän pâylyydi
müniräning gâşi kelgändek (38/5)

äyâ: Anne.

vây qârbâbâ keldimi *äyâ* / münirâ külib yubârdi (41/24)

äyâcân: “Anneciğim” anlamında kullanılan bir söz.

qaqacân hãm özining ânâsi qâlib münirägä yapışâdi / *äyâcân* deydi eşikdän kirä sâlib boyingä âsilâdi (41/13)

äyblä-: Suçlamak.

ekân münirâ çidâdi u zâkircânî *äyblây* âlmâsdi / säyyârâ oqışgâ kirdi äcâb zâkircân râst äydgân (39/29)

äynâniy: “Kurban olurum” anlamında sevgi ifade eden bir söz.

yügürdi münirâ nimä gâpligini süriştirgân edi zinâdân / qaytib çıqıb *äynâniy* özimning âpâcânimdân (35/14)

äyni-: Fikrinden, niyetinden, sözünden dönmek; vazgeçmek.

bolmâdi säyyârâning âdâti şu özi bir gâpni äytişgâ / äytib qoyâdidä âxıridä *äynib* qâlâdi bâlâsi beş (35/10)

äyt-: Söylemek, demek.

bolmâdi säyyârâning âdâti şu özi bir gâpni *äytişgâ* / äytib qoyâdidä âxıridä äynib qâlâdi bâlâsi beş (35/9)

bolmâdi säyyârâning âdâti şu özi bir gâpni äytişgâ / *äytib* qoyâdidä âxıridä äynib qâlâdi bâlâsi beş (35/10)

qâldi yüräk dârdi tutdiyü tez yârdâm maşınâsi yetib / kelgünçâ tãmâm boldi faqat bir âğız söz *äytdi* singlingni (38/14)

däryâ suvi qurimäydi häyât öz yolidän ketäverdi ây / ötdi yil ötdi bir küni
zâkircân dârdini *äytdi* (38/20)

münirä râstini *äytdi* / singlim häli özini epläy âlmäydi men âyimlârgä (38/25)

bu ârädä säyyârä mäktäbni bitirdi zâkircân oşä / täklifini yänä qaytardı münirä
yänä râstini *äytdi* (38/34)

säyyârä oqışgä kirdi äcâb zâkircân râst *äytgän* / ekän singlisi münirä uçün
yâşâmâsliğini isbât (39/30)

mubâräkni *äytişgänidä* nuqul xayâligä zâkircân keläverdi / çidâb turâlmädi
közlâridän tırqırâb yâş (40/13)

äyvân: Eyvan, sundurma.

ümümân âyisining çehrâsi negâdir hämişä mä'yüs / körinär *äyvân* burçâgidä
turädigän âyâq mâşinädä iş (36/2)

Â

âbkel-: Getirmek.

sizgäçi dedi tosâtdän sizgä nimä *âbkeldi* / qârbâbâ (41/33)

âbket-: Götürmek.

âlib ketmâqçi emiş *âbketsä* cüdä yaxşı dedi münirä / er qayerdä bolsä xâtin şü
yerdä bolädidä erim (40/31)

âbro tâp-: İtibar görmek.

bütün mehrini işigä berdi ğayrâti hâlâl mehnâti bilân / *âbro tâpdi* faqat
könglining bir çekkâsi bom-boş göyâ (40/22)

âç-: Kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek.

qázân qattıq-qattıq qaynáb müniräning xayâli / bölindi u gürüç sâldidä âşxânä
derâzäsini qıyâ *âçdi* (36/23)

sizgä berämân qızalâq közlärini kättä-kättä / *âçib* tä'kidlädi keyinçi sizdäçi köp
baxt (42/12)

âçil-: Kapı, yol vb. geçişe uygun hâle gelmek, geçit vermek.

eşitildi zum ötmäy eşik ünsiz *âçildidä* saçları / tozğıb ketgân qızalâq közini
işqalâb çıqdi burçäkkä (41/21)

âdâm: 1. Adam, erkek kişi.

tänir bäländ boyli moylâvli bu *âdämğä* tüzük-quruq / mehr qoyib ülgürgän häm
emäsdi säyyârä tuğlgänidän (36/14)

2. İnsan.

yängrär derâzä ârtidän ötäyâtgän *âdümlär* şadân şavqın / sâlişär qah-qah urib
külişär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/21)

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini eşitdi münirä / esdän âğıb qâlsäm keräk deb
oylägän edi yoq *âdäm* çidär (39/28)

âdâm qıl-: Bir kimseyi eğitmek, yetiştirmek; adam etmek.

qılib hämmäyâqni buzib yubardı oşandä âyisi senläрни / *âdâm qılgünçä* özim ädâ
bolämän deb yığlägändi (35/26)

âdämâvi: İçine kapanık.

singlisini uzatgänidän keyin u qandäydir oççän / *âdämâvi* bolib qâldi otirişlärgä
barsä düğänäläri (40/17)

âdät: Alışkanlık, âdet.

bolmädi säyyäräning *ädäti* şu özi bir gäpni äytişgä / äytib qoyädidä äxıridä äynib qälädi bäläsi beş (35/9)

âğır-väzmin: Ağırbaşlı.

zäkircän yaxşı yigit edi qaddi-qämäti kelişgän / *âğır-väzmin* ulär zäkircänning marşrutkäsidä (37/33)

âh: Ah, ilenme.

âhlärim tutgäy säni / köz yâşım däryâ bolib (36/9)

âh ur-: Ah etmek, ilenmek.

qâlgän / *âh urärmän* âh urärmän (36/8)

qâlgän / âh urärmän *âh urärmän* (36/8)

ânäsi nimä uçün *âh urgänini* tüşündi u âtäsini es-es / tänir bäländ boyli moylâvli bu âdämğä tüzük-quruq (36/13)

âhistä: Yavaş, ağır bir biçimde.

yängi yil kiryäpti u *âhistä* yürüb yâtâqqa kirdi nilüfär / saçläri tozigänçä uxläb yâtär peşänäsi terläb ketgändi (37/3)

münirä qızçäning peşänäsini käfti bilän *âhistä* ärtärkän / cilmäyib qoydi şäytänyey häli qoşni bälälär (37/5)

âq: Beyaz, ak.

häm kämlik qılgändek *âq* ükpärlär tozib yätgän pästäk / äsmändän mämıq zärrälär yağıläverädi yağıläverädi göyâ (36/27)

âqıl: Anlamlı, manidar.

özi üçün qaddan bolib qalgan keçalari tüşigä kirib / çıqadigan *âqıl* közläridä
ğazäb *âlâvini* kördi kördiyü (39/20)

âl-: Satın almak.

berdi ätäyläb zâkircân bilän bârib *âlişgân* / üzügini häm tâtıl puligä âlgän
gilämini häm kässä (40/6)

üzügini häm tä'til puligä *âlgän* gilämini häm kässä / oynäb çıqqan puligä xarid
qılğan çinni servizläri (40/7)

âlib kel-: Getirmek.

yâşgä çıqıbdiyü özi yâş bälägä oxşaydı baya qızçasını / bağçädän *âlib keldidä*
münirägä tâpşirib köçägä (35/12)

mengämi münirä oylänib qaldı mengä baxt / *âlib keldi* (42/2)

âlib ket-: Götürmek.

yıgläb keldi eri oqışni bitiribdi qışlâğıgä / *âlib ketmäqçi* emiş âbketsä cüdä yaxşı
dedi münirä (40/31)

âlâv: mec. Coşkun duygu, hissiyat.

özi üçün qaddan bolib qalgan keçalari tüşigä kirib / çıqadigan âqıl közläridä
ğazäb *âlâvini* kördi kördiyü (39/20)

âldidä: Karşısında, huzurunda.

münirä ânäsining ruhi *âldidä* säyyâräni yetim qilib / qoymäslikkä qasäm içdi
bittä irmâq toxtäb qalgäni bilän (38/17)

âlis: Uzak.

burkänib yıǵlāsä häm zâkircânni *âlisdän* körgänidä / yürägi köksidän âtilib ketgüdek bolsä häm tutqıç bermädi (39/25)

âlti: Altı sayısı.

münirä *âlti* yildän buyân yängi yilni bir özi kütädi / här gäl xuddi şunaqa ähvâlgä tüşädi toǵri u häm (37/27)

âltinçi: Altıncı.

ânäsigä kömäkläşşi zârurligini cüdä ertä tüşündi / *âltinçi* sinfdä oqıyâtğanidä äyâq maşınädä iş tikişni (36/20)

ân: An, lahza.

bilän räsä çänä uçdi sâvuq elitgän şu *ândäyâq* / u ärçä çirâqlärini yâqışi kerâkligini eslädiyü ildäm (37/7)

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu *ândäyâq* qızıl / yäşil sâriq yänä köpdän-köp änvâiy rängdägi cäcci (37/15)

ânä: Ana, anne.

kökyötäl bolışgändi oşändä *ânäsi* ungä gürüç / yuvilgän suvni içirgäni müniräning esidä qâlgän gürüç (35/21)

üydä cäcci nilüfâr uxlâb yâtibdi yaxşıyäm baxtigä şu / qaqaçân qızçä bâr ekän öz *ânäsidän* müniräni yaxşı (35/6)

çıqqan âppâq suvni tökärkän negädir *ânäsini* eslädi / münirä yetti yâşidämi säkkizdämi âpä-singil bärävâr (35/19)

münirä mäktäbgä qatnâb esini täniğändän keyin / *ânäsi* nimä uçün âh urgänini tüşündi u âtäsini es-es (36/13)

âtäsi ulärni taşläb ketgän ekän u bir nârsäni / *ânäsigä* kömäkläşşi zârurligini cüdä ertä tüşündi (36/19)

baxt yoq ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ baxt bilän / baxtsizlik dâim yetäkläşib yürädi tosätdän *ânäsi* ölib (38/12)

münirä *ânäsining* ruhi äldidä säyyâräni yetim qilib / qoymäslikkâ qasâm içdi bittä irmâq toxtâb qâlgäni bilän (38/17)

häm hämmäsini *ânäsining* ruhi şâd bolışini / singlisi baxtini tâpgänini oylâb quvândi yelib-yügürüb (40/9)

yubârdi özi urib özi yıglâdi şu keçä *ânäsi* / tüşigä kiribdi âyisi negädir nuqul uning başini silâr (41/5)

münirä mänä şu qızalâqqa nilüfärgä bağlänib qâldi / qaqaçân häm özining *ânäsi* qâlib münirägä yapışâdi (41/12)

âpâ-singil: Abla kardeş.

çıqqan âppâq suvni tökärkän negädir ânäsini eslâdi / münirä yetti yaşidämi säkkizdämi *âpâ-singil* bärävâr (35/20)

âpâcân: “Ablacığım” anlamında kullanılan bir söz.

yügürdi münirä nimä gâpligini süriştirgän edi zinädän / qaytib çıqıb äynâniy özimning *âpâcânimdän* (35/14)

toy qılmäsäk bolmäydi tüşünyäpsizmi *âpâcân* / bolmäydi (39/33)

âppâq: Bembeyaz.

çıqqan *âppâq* suvni tökärkän negädir ânäsini eslâdi / münirä yetti yaşidämi säkkizdämi âpâ-singil bärävâr (35/19)

ârä: 1. İki şeyi birbirinden ayıran mesafe, uzaklık.

toyni tezlâştirmäsäk bolmäydi üydägilâr qoymäyâpti / münirä ikki yol *âräsidadä* qâldi säyyâräni taşlâb (38/22)

2. Herhangi bir olayın ya da olgunun geçtiği zaman.

bu *ârâdâ* säyyârâ mäktäbni bitirdi zâkircân oşâ / tâklifini yänâ qaytardı münirä yänâ râstini äytdi (38/33)

3. İki olayı ya da iki olguyu birbirinden ayıran zaman.

vä'dä bergänmän / *ârädän* yänâ äy ötdi yänâ yil ötdi ulär hämân bir-birlärigä (38/28)

ârt: Art, arka, geri.

musäffâ qâr hävâsi yâpirilib kirdi deräzä *ârtidägi* / daraxtlärning şâxı qârdän işkâmdek egilib ketgän bu (36/25)

yängrär deräzä *ârtidän* ötäyâtgän ädämlär şädân şävqın / sâlişär qah-qah urib külişär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/21)

ârzu: Arzu, istek.

otirişi mümkin edi bolmädi häyât şunaqa ekän insân / hämmä *ârzusigä* bir yolä yetävermäs ekän (37/31)

kişilärgä baxt üläşädigän nâräsidadä gödäklärning / *ârzusini* müstacâb qılädigän yängi yil kirib kelmâqdä (42/20)

âsil-: Sarılmak.

körädi işdän kelişi bilän boyingä *âsilädi* / bugün münirä singlisi bilän otirişmäqçi edi (35/7)

äyacân deydi eşikdän kirä sâlib boyingä *âsilädi* / şunaqa päytlärdä münirä özining häm baxti açilişi (41/13)

âsmân: Gök, gökyüzü.

häm kämlik qılgändek âq ükpärlär tozib yâtgän pästäk / *âsmândän* mâmıq
zärrälär yâgıläverädi yâgıläverädi göyâ (36/28)

âş: Pilav.

qızalâqning qolidän tutdi yür endi yuvinämiz *âş* / süzämiz (41/30)

âş-: Belli bir zamanı geçmek.

mening hêm başqa ilâcim yoq men sizgä içküyâv / bolâlmäymän yâşim ottizdän
âşdi şunçâ yil üylänmäy (39/16)

âşxânâ: Mutfak.

u sekin-sekin yürüb *âşxânägä* kirdi kâsädägi gürüçni / şâşilmäsdän yuvâ başlädi
gürüç yüzigä qalqıb (35/17)

qâzân qattıq-qattıq qaynâb münirâning xayâli / bölindi u gürüç sâldidâ *âşxânâ*
derâzâsini qıyâ açdı (36/24)

âtâ: Baba.

mehr qoyıb ülgürgän hêm emäsdi säyyârâ tuğılğanidän / keyin köp ötmäy *âtâsi*
qayâqqadir gâyib boldi münirâ (36/16)

bu sir-sinäätini hêm keyin esini tänigändä tüşündi / *âtâsi* ulärni taşläb ketgän
ekän u bir nârsâni (36/18)

ânâsi nimâ uçün âh urgänini tüşündi u *âtâsini* es-es / tänir bäländ boyli moylâvli
bu âdâmgä tüzük-quruq (36/13)

xorlämä bälâm *âtâsi* yoq edi endi men hêm / yoqmän sengä tâpşirdim (38/15)

ây: Yılın on iki bölümünden her biri.

däryâ suvi qurimâydi häyât öz yolidän ketâverdi *ây* / ötdi yil ötdi bir küni
zâkircân dârdini äytdi (38/19)

ärädän yänä *ây* ötdi yänä yil ötdi ulär hämân bir-birlärigä / tälpinişär ämmâ endi
müniräning könglidä (38/28)

âyâq ماشینä: Dikiş makinesi.

ümümân *âyisining* çehräsi negädir hämişä mä'yüs / körinär äyvân burçägidä
turädigän *âyâq ماشینädä* iş (36/2)

änäsigä kömäkläşişi zärurligini cüdä ertä tüşündi / ältinçi sinfdä oqıyâtganidä
âyâq ماشینädä iş tikişni (36/20)

âyi: Anne.

qılib hämmäyâqni buzib yubardı oşändä *âyisi* senläрни / ädäm qılgünçä özim ädâ
bolämân deb yıglägändi (35/25)

ümümân *âyisining* çehräsi negädir hämişä mä'yüs / körinär äyvân burçägidä
turädigän *âyâq ماشینädä* iş (36/1)

singlim häli özini epläy älmäydi men *âyimlärgä* / vä'dä bergänmân (38/26)

yubardı özi urib özi yıglädi şu keçä änäsi / tüşigä kiribdi *âyisi* negädir nuqul
uning başini silär (41/6)

B

bağrigä bäs-: Bağrına basmak, kucaklamak.

müniräning yürägi qalqıb ketdi qızçäni *bağrigä bäsib* / u yüzidän bu yüzidän
öpärkän közläridän tırqırab (42/14)

baxt: Baht, şans.

baxt / üç sâätdän keyin yängi yil kirädi üç sâätdän keyin (35/1)

üydä cäcci nilüfär uxläb yätibdi yaxşiyäm *baxtigä* şu / qaqaçân qızçä bär ekän öz
änäsidän müniräni yaxşı (35/5)

bilän sengä tälpinib turgänini his etişdän kättärâq / *baxt* yoq ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ *baxt* bilän (38/11)

bilän sengä tälpinib turgänini his etişdän kättärâq / *baxt* yoq ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ *baxt* bilän (38/11)

baxtsizlik dâim yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib / qâldi yüräk dârdi tutdiyü tez yârdäm maşinäsi yetib (38/12)

häm hämmäsini ânäsining ruhi şâd bolışini / singlisi *baxtini* tâpgänini oylâb quvândi yelib-yügürüb (40/10)

kim bilsin bälki oşâ *baxt* endi kirib kelâr ânä / sâät zängi on märtä väzmin cärânglädi demäk ikki sâät (41/17)

mengämi münirä oylänib qâldi mengä *baxt* / âlib keldi (42/1)

nimäydi / qârbâbdän menäm *baxt* sorârdim (42/8)

âçib tä*kişlädi keyinçi sizdäçi köp *baxt* / bolädi (42/12)

münirä külib yubârdi / vây puçuq ey sen nimä qılâsân *baxtni* (42/10)

kişilärgä *baxt* üleşädigän nâräsida gödäklärning / ârzusini müstacâb qılädigän yängi yil kirib kelmâqdä (42/19)

baxti açil:- Bahtı açılmak, mutlu bir hayata kavuşmak.

şunaqa päytlärdä münirä özining häm *baxti açilişi* / gödäk isidän mäst bolışini täsävvür qilib entikib ketädi (41/14)

baxtiyâr: Mutlu.

baxt yoq ekän hä münirä *baxtiyâr* edi ämmâ *baxt* bilän / *baxtsizlik* dâim yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib (38/11)

baxtsizlik: Talihsizlik, şanssızlık.

baxt yoq ekän hä münirä *baxtiyâr* edi ämmâ *baxt* bilän / *baxtsizlik* dâim yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib (38/12)

bäländ: Uzun.

ânäsi nimä uçün âh urgänini tüşündi u âtäsini es-es / tänir *bäländ* boyli moylâvli
bu âdämğä tüzük-quruq (36/14)

balıq: Balık.

köz yaşım dâryâ bolib / *balıqlâri* yutğäy säni (36/11)

bärävär: Beraber, birlikte.

münirä yetti yaşidämi säkkizdämi âpä-singil *bärävär* / kökyötäl bolışğändi
oşändä ânäsi ungä gürüç (35/20)

bäri bir: Ne olursa olsun.

keyin münirä tutilib qâldi keyin nimä / bolışini özi häm bilmäsdi *bäri bir*
säyyäräning (39/6)

bäyräm: Bayram.

hä bugün *bäyräm* münirä suvni tærtgän gürüç üstigä / tāvâq yâpärkän sekin
xorsinib qoydi bugün bäräm (37/1)

tāvâq yâpärkän sekin xorsinib qoydi bugün *bäyräm* / yängi yil kiryäpti u âhistä
yürüb yâtâqqa kirdi nilüfär (37/2)

bäyräm künidä yâlgız qâlsang galäti bolärkän göyâ bütün / dunyâ bir täräfü
yâlgız özing bir täräf (37/25)

bâbillä-: Bağırmaq.

er qayerdä bolsä xâtin şu yerdä bolädidä erim / ölsin dedi singlisi *bâbilläb*
uyâqdâyäm xâtini bâr (40/33)

bådâm: Badem.

şâşqalâq *bådâmgä* oxşâb ertä gülläb qoyib sâvuq urib / ketgän qızlärning qısmätü şunaqa bolädi özi üçinçi (40/27)

bâğçä: Kreş, anaokulu.

yâşgä çıqıbdıyü özi yâş bälägä oxşäydi baya qızçäsini / *bâğçädän* âlib keldidä münirägä tâpşirib köçägä (35/12)

bâğlän-: İçten bağılı olmak.

münirä mänä şu qızalâqqa nilüfärgä *bâğlänib* qâldi / qaqaçân häm özining ânäsi qâlib münirägä yapışädi (41/11)

bälä: Çocuk.

yâşgä çıqıbdıyü özi yâş *bälägä* oxşäydi baya qızçäsini / *bâğçädän* âlib keldidä münirägä tâpşirib köçägä (35/11)

bolmädi säyyäräning âdätü şu özi bir gäpni äytişgä / äytib qoyädidä âxıridä äynib qâladi *bäläsi* beş (35/10)

cilmäyib qoydi şäytänyey häli qoşni *bälälär* / bilän räsä çänä uçdi sâvuq elitgän şu ândäyâq (37/6)

xorlämä *bäläm* âtäsi yoq edi endi men häm / yoqmän sengä tâpşirdim (38/15)

muâmälä qılışsä köngli yärimligi uçün yetim *bälädek* / yüpätüşäyâtgängä oxşäydi u işdän yüpänç tâpdi (40/19)

bälä-çaqa: Çoluk çocuk.

şu päytdä eri bilän *bälä-çaqaläri* bilän gävçüm üydä / otirişi mümkün edi bolmädi häyât şunaqa ekän insân (37/29)

bâr: Var, mevcut.

üydä cäcci nilüfâr uxlâb yâtibdi yaxşiyâm baxtigä şu / qaqaçân qızçä *bâr* ekân öz ânäsüdän münirâni yaxşı (35/6)

tâlpinişâr ämmâ endi münirâning könglidä / qandäydir mävhüm xavâtir *bâr* edi zâkircân bilân (38/30)

ölsin dedi singlisi bâbillâb uyâqdâyâm xâtini *bâr* / ekân mengä bildirmägän ekân oqışdän häydälib ketmäslük (40/33)

bâr:- Gitmek, varmak.

ropäräsüdä bir zum qâtib turdi keyin divängä *bârib* / otirdi änçä otirdi täşqaridä hämân küy sädäläri (37/19)

qayâqqa *bârädi* on âlti yâşâr qızalâqning taqdiri nimä / bolädi (38/23)

bilân yığıb qoygân seplärining hämmäsini singlisigä / berdi ätäylâb zâkircân bilân *bârib* âlişgân (40/6)

âdämâvi bolib qâldi otirişlârgä *bârsä* dügânäläri / zimdän bir-birigä imläyâtgändek bolädi ungä şirin (40/17)

bâriş:- Birlikte gitmek.

özi uçün häm paxtä terimidä häşârgä *bârişgänidä* / uni yaxşı körib qâlgân üçinçi kürs täläbäsi (40/2)

bâsqıç: Yarıyıl.

ketgân qızlärning qısmäti şunaqa bolädi özi üçinçi / *bâsqıçdä* oqıyâtgänidä qızalâğı bir yärim yâşdä edi säyyârä (40/29)

bâş: 1. İnsanlarda göz, kulak, burun, ağız, beyin gibi organların bulunduğu, vücudun en üst kısmı.

tikâyâtgänidä häm üy yığıştırâyâtgänidä häm *bâşini* / bir yângä täşlägänçä xayâlgä çomib yürärdi u iş tikâyâtgänidä (36/3)

yubârdi özi urib özi yıglâdi şu keçä ânâsi / tüşigä kiribdi âyisi negâdir nuqul
uning *bâşini* silär (41/6)

2. Bir şeyin başladığı yer.

özi köhlikmidi xulläs şâfyâr yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqsä köçä
bâşidä kütädi (38/4)

bâşlä-: Bir işe girişmek, bir şey yapmak üzere harekete geçmek.

u sekin-sekin yürüb âşxânägä kirdi kâsädägi gürüçni / şâşilmäsdän yuvä *bâşlädi*
gürüç yüzigä qalqıb (35/18)

bâyä: Demin, az önce.

yâşgä çıqıbdıyü özi yâş bälägä oxşâydi *bâya* qızçäsini / bağçädän âlib keldidä
münirägä tâpşirib köçägä (35/11)

bâzâr: Pazar, çarşı.

örgändi säkkizinçi sinfnı bitirgänidän keyin âlây / *bâzâri* bıqınıdägi tiküvçilik
ätel‘yesigä işgä kirdi (36/22)

begänä: mec. Daha önce yaşanmamış olan bir duygu, davranış veya tutum.

keyinçi dedi zâkircân qandäydir *begänä* şiddät / bilän keyin nimä bolädi (39/3)

bekät: İstasyon, durak.

işdän qaytâyâtgändä ätel‘ye ropäräsidadägi *bekätgä* maşınäsi / bilän pâyläydi
müniräning ğaşi kelgändek (38/5)

bemäzä: Tatsız, lezzetsiz.

suvi älläqandäy köpikli *bemäzä* edi müniräkü oşä / *bemäzä* suvni üç-tört qultum içdiyä säyyärä lolilik (35/23)

suvi älläqandäy köpikli *bemäzä* edi müniräkü oşä / *bemäzä* suvni üç-tört qultum içdiyä säyyärä lolilik (35/24)

ber-: 1. Üzerinde, elinde ya da yakınında bulunan bir şeyi birisine erİştirmek.

bilän yığıb qoygän seplärining hämmäsini singlisigä / *berdi* ätäyläb zäkircän bilän bärrib älişgän (40/6)

2. Ayırmak, harcamak.

bütün mehrini işigä *berdi* ğayrätü häläl mehnätü bilän / äbro tãpdı faqat könglining bir çekkäsü bom-boş göyã (40/21)

3. Sahip olmasını sağlamak.

vây puçuq ey sen nimä qıläsän baxtnı / sizgä *berämän* qızalâq közlärini kättä-kättä (42/11)

beş: Beş sayısı.

äytib qoyädidä äxıridä äynib qälädi bäläsi *beş* / yãşgä çıqıbdıyü özi yãş bälägä oxşaydı baya qızçäsini (35/10)

bezät-: Süslemek, bezemek.

ornidän turdi / qaysı küni ärçäni *bezätışäyätgänidä* nilüfär hädeb (37/10)

bıqınidä: Yakınında, yanında.

örgändi säkkizinçi sinfnı bitirgänidän keyin âlây / bázari *bıqınidägi* tiküvçilik ätel'yesigä işgä kirdi (36/22)

bil-: Bilmek.

keyin münirä tutilib qâldi keyin nimä / bolışını özi häm *bilmäsdi* bəri bir säyyâräning (39/6)

bu quvânc yaşlârimidi ökinçmi özi *bilmäsdi* / âstânädä esä yängi yil eşik qâqıb turâr yaxşı niyätli (42/17)

bildir-: Belli etmek.

yolingiz açïq / tãmâm u keçäläri singlisigä *bildirmäy* körpägä (39/24)

ölsin dedi singlisi bâbilläb uyâqdäyäm xâtini bâr / ekän mengä *bildirmägän* ekän oqışdän häydälib ketmäslük (40/34)

bir: 1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

tikâyâtgänidä häm üy yığıştirâyâtgänidä häm başını / *bir* yängä täşlägänçä xayâlgä çomib yürärdi u iş tikâyâtgänidä (36/4)

bir äşüläni köp qaytärärdi qaytä-qaytä eşitgäni / uçünmi oşä sözlär müniräning xayâligä mührlänib (36/5)

bu sir-sinäätni häm keyin esini täniğändä tüşündi / âtäsi ulärni täşläb ketgän ekän u *bir* närsäni (36/18)

bäyräm künidä yâlgız qâlsang ğaläti bolärkän göyâ bütün / dunyâ *bir* täräfü yâlgız özing bir täräf (37/26)

bäyräm künidä yâlgız qâlsang ğaläti bolärkän göyâ bütün / dunyâ bir täräfü yâlgız özing *bir* täräf (37/26)

bütün mehrini işigä berdi ğayräti häläl mehnäti bilän / äbro tâpdi faqat könglining *bir* çekkäsi bom-boş göyâ (40/22)

2. Yalnızca, sadece.

deb u yüzidän bu yüzidän öpdidä ketdi-qâldi / müniräning *bir* özi yänä mungäyib qâlâverdi (35/16)

münirä älti yildän buyân yängi yilni *bir* özi kütädi / här gäl xuddi şunaqa ähvålgä tüşädi toğri u häm (37/27)

3. Bir defa, bir kere.

här küni heç qursä bir märtä sänçib qoyädi / buyâqdä singlisi tağın *bir* işkäl ärttirdi (40/26)

4. Bu sayı kadar olan.

bolmädi säyyäräning ädäti şü özi *bir* gäpni äytişgä / äytib qoyädidä äxıridä äynib qälädi bäläsi beş (35/9)

şundâq boldi säyyärä ikki lättä *bir* sâçığıni / kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilgänigä çändän (41/8)

bir âğız: Çok az, azıcık.

kelgünçä tāmām boldi faqat *bir* âğız söz äytıdı singlingni / xorlämä bäläm ätäsi yoq edi endi men häm (38/14)

bir küni: Günlerin birinde, herhangi bir gün.

däryâ suvi qurimäydi häyât öz yolidän ketäverdi äy / ötdi yil ötdi *bir küni* zäkircän därdini äytıdı (38/20)

bir märtä: Bir defa.

här küni heç qursä *bir märtä* sänçib qoyädi / buyâqdä singlisi tağın bir işkäl ärttirdi (40/25)

bir nimä: Bir şey.

körişgänidä negädir köngli *bir nimäni* sezäyätgändek / zırqıllab turärdi (38/31)

bir yärim: Bir buçuk.

bäsquçdä oqıyâtğanidä qızalâğı *bir yärim* yâşdä edi säyyârä / yıǵläb keldi eri oqışni bitiribdi qışlâğıǵä (40/29)

bir yâqlik bol-: Hallolmak, çözümlenmek.

qısmäti *bir yâqlik bolmägünçä* tinçiy älmäsligigä aqli / yetib turärdi axır siznikigä singlimni ergäştirib (39/7)

bir yolä: Aynı anda.

häm mä ârzusigä *bir yolä* yetävermäs ekän / zâkircân yaxşı yigit edi qaddi-qâmäti kelişgän (37/31)

bir zum: Bir an.

ropäräsidä *bir zum* qâtib turdi keyin divängä bârib / otirdi äñçä otirdi täşqaridä hämân küy sädäläri (37/19)

birâv: Birisi, biri.

häyätining eng şirin dämläri ekän *birâv* intıqlık / bilän sengä tälpinib turgänini his etişdän kättärâq (38/9)

bir-biri: Birbiri.

âdämâvi bolib qâldi otirişlârgä bârsä düğänäläri / zimdän *bir-birigä* imläyâtgändek bolädi ungä şirin (40/18)

bir-birläri: Birbirläri.

üyigä qaytär edi zâkircân şu maşınanı häydärdi / *bir-birlärigä* yulduzläri toğri kelib qâldimi yâ müniräning (38/2)

årädän yänä äy ötdi yänä yil ötdi ulär hämån *bir-birlärigä* / tälpinişär ämmå endi müniräning könglidä (38/28)

birdän: Birden, ansızın.

ärçä tãmångä qarädiyü *birdän* qıçqırıp yubardı / vây qârbâbâ keldimi äyâ (41/23)

birdänigä: Birdenbire, ansızın.

çırâqlär yändiyü xänä *birdänigä* älläneçük sükütbaxş / munis bolib qâldi münirä sehlänib qâlgändek ärçä (37/17)

birinçi: Birinci, ilk.

deyâpti / oşâ küni münirä singlisini *birinçi* märtä tärsäkiläb (41/4)

bitir-: 1. Sona erdirmek, tamamlamak.

örgändi säkkizinçi sinfni *bitirgänidän* keyin âlây / bâzâri bıqınidägi tiküvçilik ätel'yesigä işgä kirdi (36/21)

2. Mezun olmak.

bu årädä säyyârâ mäktäbni *bitirdi* zâkircân oşâ / täklifini yänä qaytardı münirä yänä râstini äytdi (38/33)

bâsqıçdä oqıyâtgänidä qızalâğı bir yärim yaşdä edi säyyârâ / yıgläb keldi eri oqışni *bitiribdi* qışlâğıgä (40/30)

kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilgänigä çändän / küyünmädi häm oqışni *bitirib* işgä kirib ketdi (41/10)

bittä: Tek, bir, bir tane.

münirä ânäsining ruhi âldidä säyyârâni yetim qılıb / qoymäslikkâ qasâm içdi *bittä* irmâq toxtäb qâlgäni bilän (38/18)

bol-: 1. Meydana gelmek, vuku bulmak.

qayâqqa bârâdi on âlti yâşâr qızalâqning taqdiri nimä / *bolädi* (38/24)

keyinçi dedi zâkircân qandâydir begânä şiddät / bilän keyin nimä *bolädi* (39/4)

keyin münirä tutilib qâldi keyin nimä / *bolışini* özi häm bilmäsdi bari bir säyyârâning (39/6)

şâşqalâq bådâmgä oxşâb ertä güllâb qoyib sâvuq urib / ketgân qızlarning qısmâti şunaqa *bolädi* özi üçinçi (40/28)

şundâq *boldi* säyyârâ ikki lâttâ bir sâçığını / kôtârib qaytib keldi qızıq turmuşî buzilgânigä çândân (41/8)

âçib tâ'kidlâdi keyinçi sizdâçi köp baxt / *bolädi* (42/13)

2. Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu, niteliği almak.

âhlârim tutgây sâni / köz yâşim dâryâ *bolib* (36/10)

çirâqlâr mâş'älâ *bolib* yâtibdi şadân küy / yängrâydi (36/31)

bâyram künidâ yâlgız qâlsang ğalâti *bolärkân* göyâ bütün / dünyâ bir tärâfû yâlgız özing bir tärâf (37/25)

özi uçün qardân *bolib* qâlgân keçälâri tüşigâ kirib / çıqadigân âqıl közlâridâ ğazâb âlâvini kördi kördiyü (39/19)

uni yaxşı körib qâlgân üçinçi kürs tälâbâsi / uçün häm yâmân *bolışini* tüşündi özi ne ümidlâr (40/4)

3. Gerçekleşmek veya yapılmak.

bugün münirâ singlisi bilän otirişmâqçi edi / *bolmädi* säyyârâning âdâti şu özi bir gâpni äytişgâ (35/9)

şu pâytdâ eri bilän bâlä-çaqalâri bilän gâvcüm üydâ / otirişi mümkin edi *bolmädi* häyât şunaqa ekân insân (37/30)

ungä keç küzdä uning toyi *bolgänini* eşitdi münirä / esdän âğıb qâlsäm keräk deb
oylägän edi yoq âdäm çidär (39/27)

4. Herhangi bir durumda bulunmak.

bilän pâyläydi müniräning gäşi kelgändek / *bolädiyü* ämmâ şâfyâr yigit yolini
pâyläb turişini (38/7)

mening häm başqa ilâcim yoq men sizgä içküyâv / *bolâlmäymän* yaşım ottizdän
âşdi şunçä yil üylänmäy (39/16)

burkänib yıgläsä häm zâkircânni âlisdän körgänidä / yürägi köksidän âtilib
ketgüdek *bolsä* häm tutqıç bermädi (39/26)

âdämâvi *bolib* qâldi otirişlärgä bârsä dügänäläri / zimdän bir-birigä
imläyâtgändek bolädi ungä şirin (40/17)

zimdän bir-birigä imläyâtgändek *bolädi* ungä şirin / muâmälä qılışsä köngli
yärimliği uçün yetim bälädek (40/18)

uçün mengä üylängän ekän xâhläsäng şu ikkinçi / xâtin *bolib* turäveräsän
xâhlämäsäng kättä köçä (41/2)

5. Uygun düşmek, yerinde görülmek.

toyni tezlâştirmäsäk *bolmäydi* üydägilär qoymäyâpti / münirä ikki yol âräsidä
qâldi säyyâräni täşläb (38/21)

toy qılmäsäk *bolmäydi* tüşünyäpsizmi âpâcân / *bolmäydi* (39/33)

toy qılmäsäk *bolmäydi* tüşünyäpsizmi âpâcân / *bolmäydi* (39/34)

münirä tüşündi toy qılmäsä *bolmäsligini* säyyâräning / özi uçün häm paxtä
terimidä häşärgä barişgänidä (40/1)

6. Yakalanmak, tutulmak. (Hastalıkla ilgili sözcüklerle birlikte.)

kökyötäl *bolışgändi* oşändä ânäsi ungä gürüç / yuvilgän suvni içirgäni
müniräning esidä qâlgän gürüç (35/21)

7. Bulunmak.

âlib ketmâqçı emiş âbketsä cüdä yaxşı dedi münirä / er qayerdä bolsä xâtin şu yerdä *bolädidä* erim (40/32)

zâkircân müniräning köngligä nâmini oyib yâzgänü özi / ğâyib bolgän özi *bolmäsä* häm nâmi oşä oyilgän cây (40/24)

bom-boş: Tamamen, büsbütün boş.

âbro tâpdi faqat könglining bir çekkâsi *bom-boş* göyâ / zâkircân müniräning köngligä nâmini oyib yâzgänü özi (40/22)

boy: Bir şeyin tabanıyla en üst noktası arasındaki uzaklık.

ânâsi nimä uçün âh urgänini tüşündi u âtâsini es-es / tänir bäländ *boyli* moylâvli bu âdâmgä tüzük-quruq (36/14)

boyin: Boyun.

körâdi işdän kelişi bilän *boyingä* âsilâdi / bugün münirä singlisi bilän otirişmâqçı edi (35/7)

âyâcân deydi eşikdän kirä sâlib *boyingä* âsilâdi / şunaqa pâytlärdä münirä özining häm baxti açılışı (41/14)

böl-: mec. Devam eden konuşma, düşünce vb.ni durdurmak.

qâzân qattıq-qattıq qaynâb müniräning xayâli / *bölindi* u gürüç sâldidä âşxânâ derâzâsini qıyâ açdı (36/24)

bugün: Bugün.

körâdi işdän kelişi bilän *boyingä* âsilâdi / *bugün* münirä singlisi bilän otirişmâqçı edi (35/8)

hä *bugün* bäyräm münirä suvni tårtgän gürüç üstigä / tåvâq yapârkän sekin xorsinib qoydi bugün bäyräm (37/1)

hä bugün bäyräm münirä suvni tårtgän gürüç üstigä / tåvâq yapârkän sekin xorsinib qoydi *bugün* bäyräm (37/2)

bunaqa: Böyle.

mänä şu xânädägi sükünätini tånhalikni yänâyäm / çuqurlaştırâyâtgängä oxşardı qızıq *bunaqa* kündä (37/24)

burçäk: Köşe.

ümümän äyisining çehräsi negädir hämişä mä'yüs / körinär äyvân *burçägidä* turädigän äyâq ماشینädä iş (36/2)

tozğıb ketgän qızalâq közini işqalâb çıqdi *burçäkkä* / ärçä tãmangä qarädiyü birdän qıçqırıp yubardı (41/22)

burkän-: Sarınmak.

tämâm u keçäläri singlisigä bildirmäy körpägä / *burkänib* yıgläsä häm zâkircänni âlisdän körgänidä (39/25)

buyâq: Bu taraf.

här küni heç qursä bir märtä sänçib qoyädi / *buyâqdä* singlisi tağın bir işkäl ärttirdi (40/26)

buyân: Beri, bu yana.

münirä âlti yildän *buyân* yängi yilni bir özi kütädi / här gäl xuddi şunaqa ähvâlgä tüşädi toğri u häm (37/27)

buz-: Berbat etmek, mahvetmek.

qilib h mm y qni *buzib* yub rdi o and   yisi senl rni /  d m qilg n   zimi  d 
bol m n deb yıgl g ndi (35/25)

bütün: Bütün, t m.

 sm nd n m mıq z rr l r y gil ver di y gil ver di g y  / *bütün* t bi t y ngi
tuğilg n  aqal gu s m  uni p kiz  (36/29)

b yr m k nid  y lg z q lsang g l ti bol rk n g y  *bütün* / duny  bir t r f 
y lg z  zing bir t r f (37/25)

y p ti y tg ng  ox y di u i d n y p n  t pdi / *bütün* mehrini i ig  berdi
g yr ti h l l mehn ti bil n (40/21)

C

c cci: Ufak, minik.

 yd  *c cci* nil f r uxl b y tibdi yax iy m baxtig   u / qaqa n qız  b r ek n  z
 n sid n m nir ni yax i (35/2)

ul ng n simni ilg kk  tıqdi  u  nd y q qızil / y şil s r q y n  k pd n-k p
 nv iy r ngd gi *c cci* (37/16)

c hli  ıq-:  fkelenmek, kızmak.

b r lm ym nk  dedi z kirc ng  termilib / u z kirc nning *c hli çıqqanini* heç
k rm g n edi (39/10)

c r ngl -:  almak, ses çıkartmak.

kim bilsin b lki o   baxt endi kirib kel r  n  / s  t z ngi on m rt  v zmin
c r ngl di dem k ikki s  t (41/18)

c y: Yer.

zäkircän müniräning köngligä nâmini oyib yâzgänü özi / ğâyib bolġän özi
bolmäsä häm nâmi oşâ oyılġän cây (40/24)

cilmây:- Gülümsemek.

münirä qızçäning peşänäsini kâfti bilän âhistä ärtärkän / *cilmâyib* qoydi
şäytânyey häli qoşni bälälär (37/6)

cüdä: Çok, pek.

ânäsigä kömäkläşişi zârurligini *cüdä* ertä tüşündi / âltinçi sinfdä oqıyâtġänidä
âyâq maşinädä iş tikişni (36/19)

âlib ketmäqçi emiş âbketsä *cüdä* yaxşı dedi münirä / er qayerdä bolsä xâtin şu
yerdä bolädidä erim (40/31)

cüdä-cüdä: Çok çok.

bolädiyü ämmâ şâfyâr yigit yolini pâylab turişini / *cüdä-cüdä* xâhläydi münirä
endi bolsä oşâ künlär (38/8)

Ç

çaqalâq: Bebek.

âsmândän mâmıq zârrälär yâġılâverädi yâġılâverädi göyâ / bütün tâbiät yângi
tuġılġän *çaqalâġu* sâmä uni pâkizä (36/29)

çänä: Kızak.

cilmâyib qoydi şäytânyey häli qoşni bälälär / bilän räsä *çänä* uçdi sâvuq elitġän
şu ândâyâq (37/7)

çändân: O kadar, çok fazla.

kötärib qaytib keldi qızıq turmuşi buzilğanigä *çändân* / küyünmädi häm oqışni bitirib işgä kirib ketdi (41/9)

çehrä: Yüz, surat.

ümümän âyisining *çehrası* negädir hämişä mä'yüs / körinär äyvân burçägidä turädigän âyâq ماشینädä iş (36/1)

çekkä: Köşe.

bütün mehrini işigä berdi ğayräti hălâl mehnäti bilän / äbro tâpdı faqat könglining bir *çekkəsi* bom-boş göyâ (40/22)

çiq-: 1. İçeriden dışarıya varmak.

özi köhlikmidi xulläs şäfyâr yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän *çiqsä* köçä başidä kütädi (38/4)

2. Talihine veya payına düşmek, isabet etmek, vurmak.

üzüğini häm tä'til puligä älgän gilämini häm kässä / oynäb *çiqqan* puligä xarid qılğan çinni servizläri (40/8)

3. Erişmek, ulaşmak.

äytib qoyädidä âxıridä äynib qälädi bäläsi beş / yâşgä *çiqıbdıyü* özi yâş bälägä oxşâydi baya qızçasını (35/11)

4. Akmak, dökülmek (gözyaşı).

çidäb turälmädi közläridän tırqıräb yâş / *çiqıb* ketdi (40/15)

u yüzidän bu yüzidän öpärkän közläridän tırqıräb / yâş *çiqıb* ketdi şu älpäzdä uzâq otirdi ünsiz yığlädi (42/16)

çidä-: Dayanmak, katlanmak.

esdän âgıb qâlsäm keräk deb oylâgän edi yoq âdäm *çidâr* / ekän münirä çidädi u zâkircânni äyblây âlmäsdi (39/28)

ekän münirä *çidädi* u zâkircânni äyblây âlmäsdi / säyyârâ oqıŝgä kirdi äcâb zâkircân râst äytgän (39/29)

mubârâkni äytiŝgänidä nuqul xayâligä zâkircân kelâverdi / *çidâb* turâlmädi közlâridän tırqırâb yâŝ (40/14)

çinni: Porselen, çini.

üzügini hâm tâ'til puligä âlgän gilâmini hâm kâssä / oynâb çıqqan puligä xarid qılgän *çinni* servizlâri (40/8)

çirâq: Iŝık.

yörgäkkä orâyâtgândeک ropârâdâgi tört qavâtli üy derâzâlâridä / *çirâqlâr* mâŝ'âlâ bolib yâtibdi ŝâdân küy (36/31)

bilân râsä çänâ uçdı sâvuq elitgän ŝu ândâyâq / u ârçâ *çirâqlâri*ni yâqıŝı kerâkligini eslâdiyü ildâm (37/8)

qaysi küni ârçâni bezâtiŝâyâtgänidä nilüfâr hädeb / *çirâgı*ni yâqıb bering deb xarxâŝâ qılgän oŝändä münirä (37/11)

yângi yil keçâsi ârçâning *çirâgı*ni qârbâbâ yâqıb / berâdi deb iŝântirgän edi (37/12)

u tez-tez yürüb mehmânxânâgä kirdidä *çirâq* mârcâni / ulângän simni ilgäkkä tıqdi ŝu ândâyâq qızıl (37/14)

yâŝil sâriq yänâ köpdän-köp ânväiy rângdâgi cäcci / *çirâqlâr* yândiyü xânâ birdâniğä ällâneçük sükütbaşŝ (37/17)

keldi / ârçâning *çirâgı*ni yâqdimi (41/27)

köryâpsânkü qârbâbâ kelib ârçâning *çirâgı*ni / yâqıb ketdi nilü uygâni süyünsin dedi münirä (41/28)

çuqurlaştir-: Derinleştirmek.

mänä şü xänädəgi sükünätüni tñnhålikni yänâyäm / *çuqurlaştirâyâtgängä* oxşardı
qızıq bunaqa kündä (37/24)

D

däm: An, zaman.

häyätining eng şirin *dämläri* ekän biräv intıqlık / bilän sengä tålpinib turgänini
his etişdän kättärâq (38/9)

daraxt: Ağaç.

musåffâ qâr hävåsi yåpirilib kirdi derüzä årtidägi / *daraxtlärning* şåxı qårdän
işkåmdek egilib ketgän bu (36/26)

därd: 1. Dert, sıkıntı.

däryå suvi qurimåydi häyât öz yolidän ketåverdi åy / ötdi yil ötdi bir küni
zåkircån *därdini* åytdi (38/20)

2. Ağrı, sızı.

qåldi yüräk *därdi* tutdiyü tez yårdäm maşınåsi yetib / kelgünçä tåmâm boldi
faqat bir åğız söz åytdi singlingni (38/13)

däryå: Deniz.

köz yåşım *däryå* bolib / balıqläri yutgäy säni (36/10)

däryå suvi qurimåydi häyât öz yolidän ketåverdi åy / ötdi yil ötdi bir küni
zåkircån *därdini* åytdi (38/19)

dåim: Daima, her zaman, hep.

baxt yoq ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ baxt bilän / baxtsizlik *dâim*
yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib (38/12)

de-: 1. Demek, söylemek.

qaytib çıqıb äynâniy özimning âpâcânimdän / *deb* u yüzidän bu yüzidän öpdidä
ketdi-qâldi (35/15)

qılıb hämmâyâqni buzib yubârdi oşändä âyisi senläрни / âdâm qılgünçä özim ädâ
bolämän *deb* yıǵlägändi (35/26)

çirâǵını yâqıb bering *deb* xarxaşâ qılgän oşändä münirä / yängi yıl keçäsi
ärçäning çirâǵını qârbâbâ yâqıb (37/11)

yängi yıl keçäsi ärçäning çirâǵını qârbâbâ yâqıb / berädi *deb* işantirgän edi
(37/13)

keyinçi *dedi* zâkircân qandäydir begänä şiddät / bilän keyin nimä bolädi (39/3)

yetib turârdi axır siznikigä singlimni ergäştirib / bârâlmäymänkü *dedi* zâkircängä
termilib (39/9)

âlib ketmäqçi emiş âbketsä cüdä yaxşı *dedi* münirä / er qayerdä bolsä xâtin şu
yerdä bolädidä erim (40/31)

er qayerdä bolsä xâtin şu yerdä bolädidä erim / ölsin *dedi* singlisi bâbillâb
uyâqdäyäm xâtini bâr (40/33)

yâqıb ketdi nilü uyǵanıb süyünsin *dedi* münirä / qızalâqning qolidän tutdi yür
endi yuvinämiz âş (41/29)

sizgäçi *dedi* tosätdän sizgä nimä âbkeldi / qârbâbâ (41/33)

xâtin bolib turäveräsän xâhlämäsäng kättä köçä / *deyâpti* (41/3)

âyacân *deydi* eşikdän kirä sâlib boyingä âsilädi / şunaqa pâytlärdä münirä
özining häm baxti açılışı (41/13)

2. Herhangi bir yargıya, düşünceye varmak.

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini eşitdi münirä / esdän âǵıb qâlsäm keräk *deb*
oylägän edi yoq âdâm çidâr (39/28)

demäk: Demek, anlaşılan.

kim bilsin bälki oşä baxt endi kirib kelär änä / sääät zängi on märtä väzmin
cäränglädi *demäk* ikki sääät (41/18)

deräzä: Cam, pencere.

qázän qattıq-qattıq qaynáb müniräning xayäli / bölindi u gürüç sâldidä aşxänä
deräzäsini qıyâ açdı (36/24)

musäffä qâr häväsı yâpirilib kirdi *deräzä* ârtidägi / daraxtlärning şaxı qârdän
işkâmdek egilib ketgän bu (36/25)

yörgäkkä oräyâtgändek ropärädägi tört qavätli üy *deräzäläridä* / çirâqlär mäş'älä
bolib yâtibdi şädän küy (36/30)

yängrär *deräzä* ârtidän ötäyâtgän ädämlär şädän şävqın / sâlişär qah-qah urib
külişär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/21)

divän: Divan, sedir.

ropäräsidadä bir zum qâtib turdı keyin *divängä* bärrib / otirdi änçä otirdi täşqaridä
hämân küy sädäläri (37/19)

dunyâ: Dünya.

bäyräm künidä yâlgız qâlsang galäti bolärkän göyâ bütün / *dunyâ* bir täräfü
yâlgız özing bir täräf (37/26)

dügänä: Kız arkadaş, dost. (Kadınlar için.)

âdämâvi bolib qâldi otirişlärgä bårsä *dügänäläri* / zimdän bir-birigä
imläyâtgändek bolädi ungä şirin (40/17)

e-: “i-” ek eylemi.

üydä cacci nilüfär uxláb yátibdi yaxşiyäm baxtigä şu / qaqaçân qızçä bâr *ekän* öz
ânäsidadän müniräni yaxşı (35/6)

bugün münirä singlisi bilän otirişmâqçı *edi* / bolmädi säyyâräning âdäti şu özi
bir gäpni äytişgä (35/8)

yügürdi münirä nimä gäpligini süriştirgän *edi* zinädän / qaytib çıqıb äynänig
özimning âpâcânimdän (35/13)

suvi ällâqandäy köpikli bemäzä *edi* müniräkü oşä / bemäzä suvni üç-tört qultum
içdiyä säyyârä lolilik (35/23)

bu sir-sinäätini häm keyin esini täniğändä tüşündi / âtäsi ulärni täşläb ketgän *ekän*
u bir närsäni (36/18)

yängi yil keçäsi ärçäning çirâğını qârbâbâ yâqıb / berädi deb işântirgän *edi*
(37/13)

şu päytdä eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävçüm üydä / otirişi mümkün *edi* bolmädi
häyât şunaqa *ekän* insân (37/30)

şu päytdä eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävçüm üydä / otirişi mümkün *edi* bolmädi
häyât şunaqa *ekän* insân (37/30)

hämmä ârzusigä bir yolä yetävermäs *ekän* / zâkircân yaxşı yigit *edi* qaddi-qâmäti
kelişgän (37/31)

zâkircân yaxşı yigit *edi* qaddi-qâmäti kelişgän / âğır-vâzmin ulär zâkircânning
marşrutkäsidä (37/32)

âğır-vâzmin ulär zâkircânning marşrutkäsidä / tänişgän *edilär* münirä här küni
marşrut täksidä (37/34)

üyigä qaytär *edi* zâkircân şu maşinäni häydärdi / bir-birlärigä yulduzläri toğri
kelib qâldimi yâ müniräning (38/1)

baxt yoq *ekän* hä münirä baxtiyâr *edi* ämmâ baxt bilän / baxtsizlik dâim
yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib (38/11)

baxt yoq ekän hä münirä baxtiyâr *edi* ämmâ baxt bilän / baxtsizlik dâim yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib (38/11)

xorlämä bäläm âtäsi yoq *edi* endi men häm / yoqmän sengä tâpşirdim (38/15)

tälpinişâr ämmâ endi müniräning könglidä / qandäydir mävhüm xavâtir bâr *edi* zâkircân bilän (38/30)

häyätining eng şirin dämläri *ekän* birâv intıqlık / bilän sengä tälpinib turgänini his etişdän kättärâq (38/9)

bârâlmäymänkü dedi zâkircângä termilib / u zâkircânning cähli çıqqanini heç körmägän *edi* (39/10)

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini eşitdi münirä / esdän âğıb qâlsäm keräk deb oylägän *edi* yoq âdäm çidâr (39/28)

esdän âğıb qâlsäm keräk deb oylägän *edi* yoq âdäm çidâr / *ekän* münirä çidädi u zâkircânni äybläy älmäsdi (39/29)

säyyârâ oqışgä kirdi äcâb zâkircân râst äytgän / *ekän* singlisi münirä uçün yâşämäsligini isbât (39/31)

bâsqıçdä oqıyâtgänidä qızalâğı bir yärim yâşdä *edi* säyyârâ / yığläb keldi eri oqışni bitiribdi qışlâğıgä (40/29)

âlib ketmâqçı *emiş* âbketsä cüdä yaxşı dedi münirä / er qayerdä bolsä xâtin şu yerdä bolädidä erim (40/31)

ölsin dedi singlisi bâbilläb uyâqdäyäm xâtini bâr / *ekän* mengä bildirmägän ekän oqışdän häydälib ketmäslık (40/34)

ekän mengä bildirmägän *ekän* oqışdän häydälib ketmäslık / ölsin dedi singlisi bâbilläb uyâqdäyäm xâtini bâr (40/34)

uçün mengä üylängän *ekän* xâhläsäng şu ikkinçi / xâtin bolib turäveräsän xâhlämäsäng kättä köçä (41/1)

tüşigä kiribdi âyisi negädır nuqul uning başını silär / *emiş* qolläri yumşâq issıq *emiş* (41/7)

tüşigä kiribdi âyisi negädır nuqul uning başını silär / *emiş* qolläri yumşâq issıq *emiş* (41/7)

ârzusini müstacâb qılâdigân yângi yil kirib kelmâqdâ / *edi* ümr esâ ötmâqdâ
(42/21)

egil-: Dik durumdayken bir yana doğru eğik duruma geçmek.

musâffâ qâr hâvâsi yâpirilib kirdi derâzâ ârtidâgi / daraxtlârning şâxı qârdân
işkâmdek *egilib* ketgân bu (36/26)

elit-: Uyku getirmek, uyku vermek.

cilmâyb qoydi şâyâtânyey hâli qoşni bâlâlâr / bilân râsâ çânâ uçdi sâvuq *elitgân*
şu ândâyâq (37/7)

emäs: Değil.

münirâ ottizgâ qadâm qoyâdi bu sâfâr hâm u yângi yilni / yâlgız kütib âlyâpti
unçâlik hâm yâlgız *emäs* nârigi (35/4)

mehr qoyib ülgürgân hâm *emäsdi* säyyârâ tuğılğânidân / keyin köp ötmây âtäsi
qayâqqadir gâyb boldi münirâ (36/15)

endi: 1. Şimdi, şu anda.

bolâdiyü ämmâ şâfyâr yigit yolini pâylâb turışini / cüdâ-cüdâ xâhlâydi münirâ
endi bolsâ oşâ künlâr (38/8)

tâlpinişâr ämmâ *endi* münirâning könglidâ / qandâydir mâvhüm xavâtir bâr edi
zâkircân bilân (38/29)

kim bilsin bâlki oşâ baxt *endi* kirib kelâr ânâ / sâât zângi on märtâ vâzmin
cârânglädi demäk ikki sâât (41/17)

yâqıb ketdi nilü uyğânib süyünsin dedi münirâ / qızalâqning qolidân tutdi yür
endi yuvinämiz âş (41/30)

2. Artık, bundan böyle, bundan sonra.

xorlämä bäläm âtäsi yoq edi *endi* men häm / yoqmän sengä tãpşirdim (38/15)

eng: En.

häyätining *eng* şirin dämläri ekän biräv intıqlık / bilän sengä tãlpinib turgänini his etişdän kättärâq (38/9)

entik-: İç çekmek.

gödäk isidän mäst bolışını täsävvür qilib *entikib* ketädi / qızıq här gäl yängi yıl kiräyâtgändä şuni oyläydi (41/15)

eplä-: İdare etmek, çekip çevirmek.

münirä rãstini äytdi / singlim häli özini *epläy* älmäydi men äyimlärgä (38/26)

er: Koca, eş.

şu päytdä *eri* bilän bälä-çaqaläri bilän gävcüm üydä / otirişi mümkin edi bolmädi häyât şunaqa ekän insân (37/29)

bäsqiçdä oqıyâtgänidä qızalâğı bir yärim yaşdä edi säyyärä / yığläb keldi *eri* oqışni bitiribdi qışlâğıgä (40/30)

âlib ketmäqçi emiş âbketsä cüdä yaxşı dedi münirä / *er* qayerdä bolsä xâtin şu yerdä bolädidä erim (40/32)

er qayerdä bolsä xâtin şu yerdä bolädidä *erim* / ölsin dedi singlisi bâbilläb uyâqdäyäm xâtini bär (40/32)

ergäştir-: Beraberinde (veya yanında) götürmek.

yetib turärdi axır siznikigä singlimni *ergäştirib* / bärälmäymänkü dedi zäkircängä termilib (39/8)

ertä: Erken.

ånäsigä kömäkläşişü zärurligini cüdä *ertä* tüşündi / åltinçi sinfdä oqıyâtgänidä åyâq maşınädä iş tikişni (36/19)

şaşqalâq bâdâmgä oxşâb *ertä* güllâb qoyib sâvuq urib / ketgän qızlärning qısmätü şunaqa bolädi özi üçinçi (40/27)

ertä bahâr: İlkbahar.

ekän singlisi münirä uçün yaşämäsliğini isbât / qıldı *ertä bahârdä* müniräni quçaqlâb yıglädi (39/32)

es-es: Hayal meyal.

ånäsi nimä uçün åh urgänini tüşündi u åtäsini *es-es* / tänir bäländ boyli moylâvli bu ådâmgä tüzük-quruq (36/13)

esdän âğ-: Aklımı kaçırmak, delirmek.

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini eşitdi münirä / *esdän âğıb* qâlsäm keräk deb oylâgän edi yoq ådâm çidâr (39/28)

esidä qâl-: Aklında kalmak, unutmamak.

kökyötäl bolışgändi oşändä ånäsi ungä gürüç / yuvilgän suvni içirgäni müniräning *esidä qâlgän* gürüç (35/22)

esini täni-: Bilinçlenmek, akılca olgunlaşmak.

münirä mäktäbgä qatnâb *esini täniğändän* keyin / ånäsi nimä uçün åh urgänini tüşündi u åtäsini *es-es* (36/12)

bu sir-sinäätüni häm keyin *esini täniğändä* tüşündi / åtäsi ulärni täşläb ketgän ekän u bir närsäni (36/17)

eslä-: Hatırlamak.

çiqqan âppâq suvni tökärkän negädir ânäsini *eslädi* / münirä yetti yaşidämi säkkizdämi âpä-singil bärävär (35/19)

bilän räsä çänä uçdi sâvuq elitgän şu ândâyâq / u ärçä çirâqlärini yâqışı keräkligini *eslädiyü* ildäm (37/8)

eşik: Kapı.

xızmat qıldı faqat küyâvcorälär qarşädäbäng / qıyqırıq bilän *eşikdän* kirib kelişgänidä toylär (40/12)

âyacân deydi *eşikdän* kirä sâlib boyingä âsilädi / şunaqa pâytlärdä münirä özining häm baxti açılışı (41/13)

nilüfâr uygândi şekilli kârevâtçäsining gıçırlägäni / eşitildi zum ötmäy *eşik* ünsiz açıldidä saçları (41/21)

eşik qâq-: Yaklaşmak, zamanı gelmek.

bu quvânc yaşlärimidi ökinçmi özi bilmäsdi / âstânädä esä yängi yil *eşik qâqıb* turär yaxşı niyätli (42/18)

eşit-: Duymak, işitmek.

bir âşüläni köp qaytärärdi qaytä-qaytä *eşitgäni* / uçünmi oşä sözlär müniräning xayâligä mührlänib (36/5)

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini *eşitdi* münirä / esdän âğıb qâlsäm keräk deb oylägän edi yoq âdäm çidär (39/27)

nilüfâr uygândi şekilli kârevâtçäsining gıçırlägäni / *eşitildi* zum ötmäy eşik ünsiz açıldidä saçları (41/21)

G

gâp: Söz, kelime.

bolmădi säyyârăning âdăti ŝu özi bir *găpni* äytiŝgă / äytib qoyădidă âxıridă äynib qălădi bălăsi beŝ (35/9)

găvcüm: Kalabalık.

ŝu pâytdă eri bilän bălă-çaqaləri bilän *găvcüm* üydä / otiriŝi mümkin edi bolmădi häyât ŝunaqa ekän insân (37/29)

giläm: Halı.

üzügini hăm tâtil puligă âlgän *gilămini* hăm kăssä / oynăb çıqqan puligă xarid qılğän çinni servizlərini (40/7)

gödäk: Bebek, küçük çocuk.

ŝunaqa pâytlärdä münirä özining hăm baxti açiliŝi / *gödäk* isidän mäst bolıŝını täsävvür qilib entikib ketădi (41/15)

kiŝilärgă baxt üläŝădigän nărăsidă *gödäklärning* / ârzusini müstăcâb qılădigän yăngi yil kirib kelmăqdä (42/19)

göyâ: Güya, sanki.

âsmândän mămıq zărrälär yăğılăverădi yăğılăverădi *göyâ* / bütün tâbiät yăngi tuğılğän çaqalâgu sâmə uni pākizä (36/28)

băyräm künidä yălgız qălsang galăti bolărkän *göyâ* bütün / dunyâ bir tărăfü yălgız özing bir tărăf (37/25)

âbro tâpdi faqat könglining bir çekkăsi bom-boŝ *göyâ* / zâkircân münirăning köngligă nămini oyib yăzgänü özi (40/22)

güllä-: Çiçek açmak, çiçeklenmek.

ŝaŝqalâq bădâmgă oxŝăb ertä *gülläb* qoyib sâvuq urib / ketğän qızlărning qısmăti ŝunaqa bolădi özi üçinçi (40/27)

gürüç: Pirinç.

u sekin-sekin yürüb aşxânägä kirdi kâsädägi *gürüçni* / şaşılmäsdän yuvä başlädi
gürüç yüzigä qalqıb (35/17)

şaşılmäsdän yuvä başlädi *gürüç* yüzigä qalqıb / çıqqan äppâq suvni tökärkän
negädir ânäsini eslädi (35/18)

kökyötäl bolışgändi oşändä ânäsi ungä *gürüç* / yuvilgän suvni içirgäni
müniräning esidä qalgän gürüç (35/21)

yuvilgän suvni içirgäni müniräning esidä qalgän *gürüç* / suvi älläqandäy köpikli
bemäzä edi müniräkü oşä (35/22)

qâzân qattıq-qattıq qaynâb müniräning xayâli / bölindi u *gürüç* sâldidä aşxâna
derâzäsini qıyâ açdı (36/24)

hä bugün bäyräm münirä suvni tærtgän *gürüç* üstigä / tāvâq yapärkän sekin
xorsinib qoydi bugün bäyräm (37/1)

Ğ

ğaläti: Garip, tuhaf.

bäyräm künidä yâlgız qâlsang *ğaläti* bolärkän göyâ bütün / dunyâ bir täräfü
yâlgız özing bir täräf (37/25)

ğaşi kel-: Sinirlenmek, kızmak.

bilän pâyläydi müniräning *ğaşi kelgändek* / bolädiyü ämmâ şâfyâr yigit yolini
pâyläb turışını (38/6)

ğayrät: Gayret.

bütün mehrini işigä berdi *ğayrät*i hâlâl mehnäti bilän / äbro tâpdi faqat
könglining bir çekkâsi bom-boş göyâ (40/21)

ğazab: Öfke.

özi üçün qadrdân bolib qâlgân keçäläri tüşigä kirib / çıqadigân âqıl közläridä
ğazab âlavini kördi kördiyü (39/20)

ğâyib bol-: Kaybolmak.

mehr qoyib ülgürgän häm emäsdi säyyârä tuğlgänidän / keyin köp ötmäy âtäsi
qayâqqadir *ğâyib boldi* münirä (36/16)

zâkircân müniräning köngligä nâmini oyib yâzgänü özi / *ğâyib bolgän* özi
bolmäsä häm nâmi oşâ oyilgän cây (40/24)

ğıçırlä-: Gıcırdamak.

nilüfâr uygândi şekilli kârevâtçäsining *ğıçırlägäni* / eşitildi zum ötmäy eşik
ünsiz açıldidä saçläri (41/20)

H

hädeb: Defalarca, pek çok kez.

qaysi küni arçäni bezätışâyâtgänidä nilüfâr *hädeb* / çirâğını yâqıb bering deb
xarxaşâ qılğän oşändä münirä (37/10)

hâlâl: Geleneklere ve kurallara uygun olan, alın teriyle kazanılan, helal.

bütün mehrini işigä berdi ğayrätü *hâlâl* mehnätü bilän / âbro tâpdü faqat
könglining bir çekkäsi bom-boş göyâ (40/21)

hâli: 1. Hâlâ, henüz.

münirä râstini aytdü / singlim *hâli* özünü eplây âlmâydi men âyimplärgä (38/26)

2. Yine.

münirä qızçaning peşänäsini käfti bilän âhistä ärtärkän / cilmäyib qoydi şäytänyey *häli* qoşni bälälär (37/6)

hämân: Hâlâ, hâlen.

ropäräsidadä bir zum qâtib turdi keyin divängä bärrib / otirdi äncä otirdi täşqaridä *hämân* küy sädäläri (37/20)

ärädän yänä ây ötdi yänä yil ötdi ulär *hämân* bir-birlärigä / tälpinişär ämmâ endi müniräning könglidä (38/28)

hämişä: Daima, her zaman.

ümümän âyisining çehräsi negädür *hämişä* mä'yüs / körinär äyvân burçägidä turädigän âyâq mäşinädä iş (36/1)

hämmä: 1. Her bir.

bilän yığıb qoygän seplärining *hämmäsini* singlisigä / berdi ätäyläb zâkircân bilän bärrib âlişgän (40/5)

häm *hämmäsini* ânäsining ruhi şäd bolışini / singlisi baxtini täpgänini oyläb quvândi yelib-yügürüb (40/9)

2. Bütün.

otirişi mümkin edi bolmädi häyât şunaqa ekän insân / *hämmä* ârzusigä bir yolä yetävermäş ekän (37/31)

hämmäsi: Hepsi.

yängrär derüzä ärtidän ötäyätgän ädämlär şädän şävqın / sâlişär qah-qah urib külişär bulärning *hämmäsi* içkäridägi (37/22)

hämmäyâq: Her taraf, her yer.

bemäzä suvni üç-tört qultum içdiyä säyyârä lolilik / qilib *hämmäyâqni* buzib yubârdi oşändä âyisi senläрни (35/25)

här gäl: Her sefer, her defa.

münirä âlti yildän buyân yängi yilni bir özi kütädi / *här gäl* xuddi şunaqa ähvâlgä tüşädi toğri u häm (37/28)

gödäk isidän mäst bolışını täsävvür qilib entikib ketädi / qızıq *här gäl* yängi yil kiräyâtgändä şuni oyläydi (41/16)

här küni: Her gün.

âğır-vâzmin ulär zâkircânnıng marşrutkäsidä / tänişgän edilär münirä *här küni* marşrut täksidä (37/34)

ğâyib bolgän özi bolmäsä häm nâmi oşâ oyilgän çây / *här küni* heç qursä bir märtä sänçib qoyädi (40/25)

häşär: İmece.

münirä tüşündi toy qılmäsä bolmäsligini säyyâräning / özi uçün häm paxtä terimidä *häşärgä* barişgänidä (40/2)

hävâ: Hava.

musäffâ qâr *hävâsi* yâpirilib kirdi deräzä ârtidägi / daraxtlärning şaxı qârdän işkâmdek egilib ketgän bu (36/25)

häyât: Hayat, yaşam.

şu päytdä eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävçüm üydä / otirişi mümkin edi bolmädi *häyât* şunaqa ekän insân (37/30)

cüdä-cüdä xahläydi münirä endi bolsä oşä künlär / *häyätining* eng şirin dämläri ekän biräv intıqlık (38/9)

däryä suvi qurimäydi *häyät* öz yolidän ketäverdi äy / ötdi yil ötdi bir küni zäkircän därdini äytdi (38/19)

häydä-: Sürmek.

üyigä qaytär edi zäkircän şu maşınäni *häydärdi* / bir-birlärigä yulduzläri toğri kelib qaldimi yä müniräning (38/1)

häydäl-: İş, okul vb. yerlerden atılmak, kovulmak.

ölsin dedi singlisi babiläb uyâqdäyäm xätini bär / ekän mengä bildirmägän ekän oқиşdän *häydälib* ketmäslık (40/34)

heç: Hiç.

bärälmäymänkü dedi zäkircängä termilib / u zäkircänning cähli çıqqanini *heç* körmägän edi (39/10)

heç qursä: Hiç değılse.

här küni *heç qursä* bir märtä sänçib qoyädi / buyâqdä singlisi tağın bir işkäl ärttirdi (40/25)

his et-: Hissetmek.

häyätining eng şirin dämläri ekän biräv intıqlık / bilän sengä tälpinib turgänini *his etişdän* kättäräq (38/10)

X

xafä bol-: Üzölmek.

münirä qızalâqning ästâydil *xafä bolgänini* körib / quçâqlädi (42/5)

xarxaşâ qıl-: Huysuzluk etmek.

çirâğını yâqıb bering deb *xarxaşâ qılğän* oşändä münirä / yängi yil keçäsi ärcäning çirâğını qârbâbâ yâqıb (37/11)

xarid qıl-: Satın almak.

üzüğini häm tä'til puligä älgän gilämini häm kässä / oynäb çıqqan puligä *xarid qılğän* çinni servizläri (40/8)

xavâtir: Kaygı, endişe.

tälpinişär ämmâ endi müniräning könglidä / qandäydir mävhüm *xavâtir* bär edi zäkircän bilän (38/30)

xayâl: 1. Düşünce.

qâzân qattıq-qattıq qaynáb müniräning *xayâli* / bölindi u gürüç sâldidä äşxânä deräzäsini qıyâ açdı (36/23)

2. Akıl, hafıza.

bir äşüläni köp qaytärärdi qaytä-qaytä eşitgäni / uçünmi oşä sözlär müniräning *xayâligä* mührlänib (36/6)

xayâlgä çöm-: Düşünceye dalmak.

tikâyâtgänidä häm üy yığıştirâyâtgänidä häm başını / bir yängä täşlägänçä *xayâlgä çomib* yürärdi u iş tikâyâtgänidä (36/4)

xayâligä kel-: Aklına gelmek, hatırlamak.

mubâräkni äytişgänidä nuqul *xayâligä zâkircân kelâverdi* / çidâb turâlmâdi
közlâridän tirqırâb yâş (40/13)

xâhlâ:- İstemek.

bolâdiyü ämmâ şâfyâr yigit yolini pâylab turişini / cüdâ-cüdâ *xâhlâydi* münirâ
endi bolsâ oşâ künlâr (38/8)

uçün mengâ üylängän ekân *xâhläsäng* şu ikkinçi / xâtin bolib turâveräsân
xâhlâmäsäng kättâ köçâ (41/1)

uçün mengâ üylängän ekân *xâhläsäng* şu ikkinçi / xâtin bolib turâveräsân
xâhlâmäsäng kättâ köçâ (41/2)

xânâ: Oda.

çirâqlâr yândiyü *xânâ* birdänigâ ällâneçük sükütbaxş / munis bolib qâldi münirâ
sehrlänib qâlgândeک ärçâ (37/17)

mänâ şu *xânâdägi* sükünätini tãnhâlikni yãnyãm / çuqurlâştirâyâtgãngâ oxşãrdi
qızıq bunaqa kündâ (37/23)

xâtin: Karı, eş.

âlib ketmâqçi emiş âbketsâ cüdâ yaxşı dedi münirâ / er qayerdâ bolsâ *xâtin* şu
yerdâ bolâdidâ erim (40/32)

ölsin dedi singlisi bâbillâb uyâqdâyãm *xâtini* bâr / ekân mengâ bildirmãgân ekân
oqışdân häydâlib ketmâslik (40/33)

uçün mengâ üylängän ekân *xâhläsäng* şu ikkinçi / *xâtin* bolib turâveräsân
xâhlâmäsäng kättâ köçâ (41/2)

xızmât qıl:- Hizmet etmek.

singlisi baxtini tâpgänini oylâb quvãndi yelib-yügürüb / *xızmât qıldı* faqat
küyãvcorãlâr qarşbãdãbãng (40/11)

xorlä-: Hor görmək.

kelgünçä tāmām boldi faqat bir ağız söz äytdi singlingni / *xorlämä* bäläm ätäsi
yoq edi endi men häm (38/15)

xorsin-: İç çekmek.

hä bugün bāyrām münirä suvni tårtgän gürüç üstigä / tāvâq yâpârkän sekin
xorsinib qoydi bugün bāyrām (37/2)

xuddi: Aynı, tıpkı.

münirä älti yildän buyân yāngi yilni bir özi kütädi / här gäl *xuddi* şunaqa ähvâlgä
tüşädi toğri u häm (37/28)

xulläs: Kısaca.

özi köhlikmidi *xulläs* şāfyâr yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqsä köçä
bâşidä kütädi (38/3)

İ

iç-: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

kökyötäl bolışgändi oşändä ânäsi ungä gürüç / yuvilgän suvni *içirgäni*
müniräning esidä qâlgän gürüç (35/22)

suvi älläqandäy köpikli bemäzä edi müniräkü oşä / bemäzä suvni üç-tört qultum
içdiyä säyyârä lolilik (35/24)

içkäri: İçeri.

sâlişâr qah-qah urib külişâr bulärning hämmäsi *içkäridägi* / mänä şu xänädägi
sükünätни tänhâlikni yänâyäm (37/22)

içküyâv: İç güveyisi.

mening hăm başqa ilâcim yoq men sizgä *içküyâv* / bolâlmäymän yaşim ottizdän
âşdi şunçä yil üylänmäy (39/15)

ikki: İki sayısı.

toyni tezlâştirmäsäk bolmäydi üydägilär qoymäyapti / münirä *ikki* yol âräsidadä
qâldi säyyâräni täşläb (38/22)

şundâq boldi säyyârä *ikki* lättä bir sâçığıni / kötärüb qaytib keldi qızıq turmuşi
buzilgänigä çändän (41/8)

kim bilsin bälki oşâ baxt endi kirib kelär änä / sâät zängi on märtä vâzmin
cäränglädi demäk *ikki* sâät (41/18)

ikkinçi: İkinci.

uçün mengä üylängän ekän xâhläsäng şu *ikkinçi* / xâtin bolib turäveräsän
xâhlämäsäng kättä köçä (41/1)

ilâc: Çare.

singlingiz siz uçün yaşämäsä keräk axır / nimä qılây münirä yergä qarädi başqa
ilâcim yoq (39/14)

mening hăm başqa *ilâcim* yoq men sizgä içküyâv / bolâlmäymän yaşim ottizdän
âşdi şunçä yil üylänmäy (39/15)

ildäm: Hızla, çabucak.

u ärçä çirâqlärini yâqışi keräkligini eslädiyü *ildäm* / ornidän turdi (37/8)

ilgäk: Askı.

ulängän simni *ilgäkkä* tıqdi şu ändäyâq qızıl / yaşıl sâriq yänä köpdän-köp
änvâiy rängdägi cäcci (37/15)

imlä-: İşaret etmek.

âdämâvi bolib qâldi otirişlârgä bârsä dügânälâri / zimdän bir-birigä
*imläyâtgânde*k bolädi ungä şirin (40/18)

imtihân tâpşir-: Sınava girmek.

singlim institutgä *imtihân tâpşirmâqçı* kirib / âlsinçi (39/1)

insân: İnsan.

otirişi mümkün edi bolmädi häyât şunaqa ekân *insân* / hämmä ârzusigä bir yolä
yetävermäş ekân (37/30)

institut: Enstitü.

singlim *institutgä* imtihân tâpşirmâqçı kirib / âlsinçi (39/1)

intiqlik: Sabırsızlık.

häyâtining eng şirin dämlâri ekân birâv *intiqlik* / bilän sengä tâlpinib turgânini
his etişdän kättärâq (38/9)

irmâq: Irmak, nehir.

münirä ânäsining ruhi âldidä säyyârâni yetim qilib / qoymâslikkä qasâm içdi
bittä *irmâq* toxtâb qâlgâni bilän (38/18)

is: Koku.

şunaqa päytlärdä münirä özining häm baxti açılışı / gödäk *isidän* mäst bolışini
täsävvür qilib entikib ketädi (41/15)

isbât qıl-: İspat etmek, kanıtlamak.

ekän singlisi münirä uçün yaşämäsliğini *isbât / qildi* ertä bahârdä müniräni quçaqlab yıgladı (39/31-32)

issıq: Sıcak.

tüşigä kiribdi äyisi negädır nuqul uning başını silär / emiş qolläri yumşaq *issıq* emiş (41/7)

iş (I): Bir giysiye dikmeye yetecek kadar kumaş parçası.

körinär äyvân burçägidä turädigän äyâq ماشینä *iş / tikâyâtgänidä* häm üy yığıştırâyâtgänidä häm başını (36/2)

tikâyâtgänidä häm üy yığıştirâyâtgänidä häm başını / bir yangä taşlägänçä xayâlgä çomib yürärdi u *iş* tikâyâtgänidä (36/4)

änäsigä kömäkläşişi zärurligini cüdä ertä түşündi / ältinçi sinfdä oqıyâtgänidä äyâq ماشینä *iş* tikişni (36/20)

iş (II): Meslek, çalışma.

körädi *işdän* kelişi bilän boyingä äsilädi / bugün münirä singlisi bilän otirişmaqçı edi (35/7)

örgändi säkkizinçi sinfni bitirgänidän keyin äläy / bazarı bıqınidägi tiküvçilik ätel'yesigä *işgä* kirdi (36/22)

işdän qaytäyâtgändä ätel'ye ropärsidägi bekätgä ماشینäsi / bilän päyläydi müniräning gäşi kelgändek (38/5)

muâmälä qılışsä köngli yärimligi uçün yetim bälädek / yüpätışâyâtgängä oxşaydi u *işdän* yüpänç täpdi (40/20)

bütün mehrini *işigä* berdi gäyräti häläl mehnäti bilän / äbro täpdi faqat könglining bir çekkäsi bom-boş göyâ (40/21)

kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilgänigä çändän / küyünmädi häm oqışni bitirib *işgä* kirib ketdi (41/10)

işântir:- İnanırmak.

yängi yıl keçäsi ärçäning çirâğını qârbâbâ yâqıb / berädi deb *işântirgän* edi (37/13)

işkäl ärttir:- Sorun çıkarmak.

här küni heç qursä bir märtä sänçib qoyädi / buyâqdä singlisi tağın bir *işkäl ärttirdi* (40/26)

işqalä:- Ovmak.

eşitildi zum ötmäy eşik ünsiz açıldidä saçları / tozğıb ketgän qızalâq közini *işqaläb* çıqdi burçäkkä (41/22)

işkâm: Asma çardağı.

musäffä qâr häväsi yâpirilib kirdi deräzä ärtidägi / daraxtlärning şâxı qârdän *işkâmdek* egilib ketgän bu (36/26)

K

käft: Avuç, avuç içi.

münirä qızçäning peşänäsini *käfti* bilän ähistä ärtärkän / cilmäyib qoydi şäytänyey häli qoşni bälälär (37/5)

kämlik qıl:- Yetmemek, az gelmek.

daraxtlärning şâxı qârdän *işkâmdek* egilib ketgän bu / häm *kämlik qılgändek* äq ükpärlär tozib yâtgän pästäk (36/27)

kärävât: Yatak.

qâpti / nilüfâr uyğândi şekilli *kärävâtçäsining* gıçırlägäni (41/20)

kässä: Bilet.

üzügini häm tä'til puligä âlgän gilämini häm *kässä* / oynäb çıqqan puligä xarid qılğän çinni servizläri (40/7)

kättä: Büyük.

häyatining eng şirin dämläri ekän biräv intıqlık / bilän sengä tälpinib turgänini his etişdän *kättärâq* (38/10)

kättä-kättä: Kocaman kocaman.

sizgä berämän qızalâq közlärini *kättä-kättä* / âçib tä'kidlädi keyinçi sizdäçi köp baxt (42/11)

kättä köçä: “Kendin bilirsın, istediğini yap, istediğın yere git” anlamlarında kullanılan bir söz.

uçün mengä üylängän ekän xâhläsäng şu ikkinçi / xâtin bolib turäveräsän xâhlämäsäng *kättä köçä* (41/2)

käsä: Kâse.

u sekin-sekin yürüb âşxânägä kirdi *käsädägi* gürüçni / şâşilmäsdän yuvâ başlädi gürüç yüzigä qalqıb (35/17)

keç küz: Güz sonu.

ungä *keç küzdä* uning toyi bolgänini eşitdi münirä / esdän âğıb qâlsäm keräk deb oylägän edi yoq âdäm çidär (39/27)

keçä: Gece.

çirâğını yâqıb bering deb xarxaşâ qılğän oşändä münirä / yängi yil keçäsi
ärçäning çirâğını qârbâbâ yâqıb (37/12)

özi uçün qadrđân bolib qâlgän keçäläri tüşigä kirib / çıqadigän âqıl közläridä
ğazäb âlavini kördi kördiyü (39/19)

yolingiz âçıq / tāmām u keçäläri singlisigä bildirmäy körpägä (39/24)

yubardı özi urib özi yıglädi şu keçä ânäsi / tüşigä kiribdi âyisi negädir nuqul
uning bâşini silär (41/5)

kel-: Ulaşmak, varmak.

körädi işdän kelişi bilän boyingä âsilädi / bugün münirä singlisi bilän otirişmâqçi
edi (35/7)

bâsqıçdä oqıyâtğänidä qızalâğı bir yärim yâşdä edi säyyârä / yıgläb keldi eri
oqışni bitiribdi qışlâğıgä (40/30)

vây qârbâbâ keldimi äyä / münirä külib yubardı (41/24)

münirä külib yubardı / keldi (41/26)

köryäpsänkü qârbâbâ kelib ärçäning çirâğını / yâqıb ketdi nilü uygänib süyünsin
dedi münirä (41/28)

kelişgän: Göz alıcı.

hämmä ârzusigä bir yolä yetävermäs ekän / zâkircân yaxşı yigit edi qaddi-qâmäti
kelişgän (37/32)

keräk: Olasilık anlamı bildiren bir söz, gerek.

singlingiz siz uçün yâşämäsä keräk axır / nimä qılây münirä yergä qarädi bâşqa
ilâcim yoq (39/13)

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini eşitdi münirä / esdän ağıb qalsäm *keräk* deb
oylägän edi yoq ädäm çidär (39/28)

keräklilik: Gereklilik.

bilän räsä çänä uçdi sâvuq elitgän şu ändâyâq / u ärçä çirâqlärini yâqışı
keräkligini eslädiyü ildäm (37/8)

ket-: 1. Bir yere, bir tarafa doğru yönelip yol almak.

köryäpsänkü qârbâbâ kelib ärçäning çirâğını / yâqıb *ketdi* nilü uygâñib süyünsin
dedi münirä (41/29)

2. Sürmek, devam etmek.

däryâ suvi qurimâydi häyât öz yolidän *ketäverdi* äy / ötdi yil ötdi bir küni
zâkircân dârdini äytdi (38/19)

ketdi-qâldi: “Bırakıp gitti” anlamında kullanılan bir söz.

deb u yüzidän bu yüzidän öpdidä *ketdi-qâldi* / müniräning bir özi yänä mungayib
qâlâverdi (35/15)

keyin: Sonra.

baxt / üç sâätdän *keyin* yängi yil kirädi üç sâätdän *keyin* (35/2)

baxt / üç sâätdän *keyin* yängi yil kirädi üç sâätdän *keyin* (35/2)

münirä mäktäbgä qatnâb esini täñigändän *keyin* / ânäsi nimä uçün âh urgänini
tüşündi u âtäsinini es-es (36/12)

mehr qoyib ülgürgän häm emäsdi säyyârä tuğılgänidän / *keyin* köp ötmäy âtäsi
qayâqqadir gâyib boldi münirä (36/16)

bu sir-sinäätini häm *keyin* esini täñigändä tüşündi / âtäsi ulärni täşläb ketgän ekän
u bir närsäni (36/17)

örgändi säkkizinçi sinfni bitirgänidän *keyin* âlây / bâzârı bıqınıdägi tiküvçilik
ätel‘yesigä işgä kirdi (36/21)

ropäräsidadä bir zum qâtib turdi *keyin* divängä bârib / otirdi äñçä otirdi täşqaridä
hämân küy sädäläri (37/19)

âlsinçi / *keyinçi* dedi zâkircân qandäydir begânä şiddät (39/3)

keyinçi dedi zâkircân qandäydir begânä şiddät / bilän *keyin* nimä bolädi (39/4)

keyin münirä tutilib qâldi *keyin* nimä / bolışini özi häm bilmäsdi bari bir
säyyâräning (39/5)

keyin münirä tutilib qâldi *keyin* nimä / bolışini özi häm bilmäsdi bari bir
säyyâräning (39/5)

çiqib ketdi / singlisini uzatgänidän *keyin* u qandäydir oyçän (40/16)

sizgä berämân qızalâq közlärini kättä-kättä / açib tä‘kidlädi *keyinçi* sizdäçi köp
baxt (42/12)

kim bilsin: “Kim bilir” anlamında bilinmezlik ifade eden bir söz.

kim bilsin bälki oşâ baxt endi kirib kelär änä / sâät zängi on märtä väzmin
cäränglädi demäk ikki sâät (41/17)

kir-: 1. Dışarıdan içeriye geçmek.

u sekin-sekin yürüb aşxânägä *kirdi* kâsädägi gürüçni / şaşılmäsdän yuvä başlädi
gürüç yüzigä qalqıb (35/17)

musäffâ qâr hävâsi yapırilib *kirdi* deräzä ârtidägi / daraxtlärning şaxı qârdän
işkâmdek egilib ketgän bu (36/25)

yängi yil kiryâpti u âhistä yürüb yâtâqqa *kirdi* nilüfâr / saçläri tozigänçä uxläb
yâtâr peşänäsi terläb ketgändi (37/3)

berädi deb işantirgän edi / u tez-tez yürüb mehmanxânägä *kiridä* çirâq märçanı
(37/14)

xızmat qıldı faqat küyâvcorälär qarşädäbäng / qıyqırıq bilän eşikdän *kirib*
kelişgänidä toylär (40/12)

äyəcən deydi eşikdən *kirä* sâlib boyingä âsilädi / şunaqa päytlärdä münirä özining häm baxti açılışı (41/13)

2. İş, görev, okul vb. yerlere kabul edilmek, yerleşmek.

örgändi säkkizinçi sinfni bitirgänidän keyin âlây / bâzâri bıqınidägi tiküvçilik ätel'yesigä işgä *kirdi* (36/22)

singlim institutgä imtihân tâpşirmâqçı *kirib* / âlsinçi (39/1)

kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilgänigä çändân / küyünmädi häm oqışni bitirib işgä *kirib* ketdi (41/10)

3. Zaman anlamlı kavramlar için gelmek, başlamak.

baxt / üç sâätdän keyin yängi yil *kirädi* üç sâätdän keyin (35/2)

yängi yil *kiryäpti* u âhistä yürüb yâtâqqa kirdi nilüfâr / saçläri tozigänçä uxlâb yâtâr peşänäsi terlâb ketgändi (37/3)

gödäk isidän mäst bolışini täsävvür qilib entikib ketädi / qızıq här gäl yängi yil *kirâyâtgändä* şuni oylâydi (41/16)

kişilärgä baxt üleşädigän nâräsidadä gödäklärning / ârzusini müstacâb qılädigän yängi yil *kirib* kelmâqdä (42/20)

4. Ortaya çıkmak, oluşmak.

kim bilsin bälki oşâ baxt endi *kirib* kelâr änä / sâät zängi on märtä väzmin cäränglädi demäk ikki sâät (41/17)

kişi: İnsan.

kişilärgä baxt üleşädigän nâräsidadä gödäklärning / ârzusini müstacâb qılädigän yängi yil *kirib* kelmâqdä (42/19)

köçä: Sokak.

bâğçädän âlib keldidä münirägä tâpşirib *köçägä* / yügürdi münirä nimä gäpligini süriştirgän edi zinädän (35/12)

özi köhlikmidi xulläs şâfyâr yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqsä *köçä* başidä kütädi (38/4)

köhlik: Hoş, güzel.

özi *köhlikmidi* xulläs şâfyâr yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqsä köçä başidä kütädi (38/3)

kökyötäl: Genellikle çocuklarda olan bulaşıcı bir hastalık, boğmaca.

münirä yetti yaşidämi säkkizdämi âpä-singil bärävär / *kökyötäl* bolışgändi oşändä ânäsi ungä gürüç (35/21)

kömäkläş-: Yardım etmek.

ânäsigä *kömäkläşişi* zärurligini cüdä ertä tüşündi / âltinçi sinfdä oqıyâtgänidä âyâq maşinädä iş tikişni (36/19)

köngil: Gönül.

körişgänidä negädir *köngli* bir nimäni sezäyâtgändek / zırqıllab turardı (38/31)

tälpinişär ämmâ endi müniräning *könglidä* / qandäydir mävhüm xavâtir bär edi zäkircân bilän (38/29)

zäkircân müniräning *köngligä* nâmini oyib yazgänü özi / gâyib bolgän özi bolmäsä häm nâmi oşä oyilgän cây (40/23)

bütün mehrini işigä berdi gäyräti hälläl mehnäti bilän / âbro tâpdi faqat *könglining* bir çekkäsi bom-boş göyâ (40/22)

köngli bom-boş bol-: Hevesi kalmamak.

çıqadigän âqıl közläridä gäzäb âlavini kördi kördiyü / *köngli bom-boş bolib* qâldi
(39/21)

köngli yärim: Kalbi kırık.

muâmälä qılışsâ *köngli yärimligi* uçün yetim bälädek / yüpätişâyâtgängä oxşâydi
u işdän yüpänç tâpdi (40/19)

köp: 1. Sık sık, sıkça.

bir äşüläni *köp* qaytärärdi qaytä-qaytä eşitgäni / uçünmi oşâ sözlär müniräning
xayâligä mührlänib (36/5)

2. Çok.

sizgä berämän qızalâq közlärini kättä-kättä / âçib tä'kidlädi keyinçi sizdäçi *köp*
baxt (42/12)

köp ötmäy: Çok geçmeden.

mehr qoyib ülgürgän häm emäsdi säyyärä tuğılgänidän / keyin *köp ötmäy* âtäsi
qayâqqadir gâyib boldi münirä (36/16)

köpdän-köp: Pek çok.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ändäyâq qızıl / yäşil sâriq yänä *köpdän-köp*
änvâiy rängdägi cäcci (37/16)

köpikli: Köpüklü.

suvi älläqandäy *köpikli* bemäzä edi müniräkü oşâ / bemäzä suvni üç-tört qultum
içdiyä säyyärä lolilik (35/23)

kör-: 1. Göz aracılığıyla bir şeyin varlığını algılamak.

özi üçün qadrdân bolib qâlgân keçäläri tüşigä kirib / çıqadigân âqıl közläridä ğazäb âlâvini *kördi* kördiyü (39/20)

özi üçün qadrdân bolib qâlgân keçäläri tüşigä kirib / çıqadigân âqıl közläridä ğazäb âlâvini kördi *kördiyü* (39/20)

burkänib yıġläsâ hâmi zâkircânni âlisdân *körgänidä* / yürägi köksidân âtilib ketgüdek bolsâ hâmi tutqıç bermädi (39/25)

ärçäning çirâġını yâqdimi / *köryäpsänkü* qârbâbâ kelib ärçäning çirâġını (41/28)

2. Anlamak, kavramak.

münirâ qızalâqning ästâydil xafâ bolġänini *körib* / quçâqlädi (42/5)

3. Bir olaya tanık olmak.

bârâlmäymänkü dedi zâkircängä termilib / u zâkircänning cähli çıqqanini heç *körmägän* edi (39/10)

şu küni *kördi* / nimâ siz men bilân yäşäysizmi singlingiz bilänmi (39/11)

köriñ-: Görünmek, gözükmek.

ümümân âyisining çehrâsi negädir hâmişâ mä'yüs / *köriñär* äyvân burçägidä turädigân âyâq mäşinädä iş (36/2)

köriş-: Görüşmek.

qandäydir mävhüm xavâtir bâr edi zâkircân bilân / *körişgänidä* negädir köngli bir nimäni sezâyâtgändek (38/31)

körpä: Yorgan.

tâmâm u keçäläri singlisigä bildirmäy *körpägä* / burkänib yıġläsâ hâmi zâkircânni âlisdân *körgänidä* (39/24)

kötär-: Toplamak.

şundâq boldi säyyârâ ikki lâttâ bir sâçığıni / *kötärib* qaytib keldi qızıq turmuşı
buzilgänigä çändân (41/9)

köz: Göz.

münirâ yârq etib qarädidâ zâkircânning *közläridä* / özi uçün qadrân bolib
qâlgän keçäläri tüşigä kirib (39/18)

özi uçün qadrân bolib qâlgän keçäläri tüşigä kirib / çıqadigän âqıl *közläridä*
ğazâb âlâvini kördi kördiyü (39/20)

mubâräkni äytişgänidâ nuqul xayâligä zâkircân kelâverdi / çidâb turâlmâdi
közläridän tırqırâb yâş (40/14)

eşitildi zum ötmây eşik ünsiz âçildidâ sâçlâri / tozgıb ketgän qızalâq *közini*
işqalâb çıqdi burçâkkâ (41/22)

u yüzidän bu yüzidän öpärkän *közläridän* tırqırâb / yâş çıqıb ketdi şu âlpâzdâ
uzâq otirdi ünsiz yıglâdi (42/15)

sizgä berämân qızalâq *közlärini* kättâ-kättâ / âçib tä'kidlädi keyinçi sizdäçi köp
baxt (42/11)

köz yâşi: Gözyaşı.

âhlärim tutgây säni / *köz yâşim* däryâ bolib (36/10)

kül-: Gülmek.

münirâ *külib* yubârdi / keldi (41/25)

külüş-: Gülüşmek.

yângrâr derâzâ ârtidän ötäyâtgän âdâmlâr şâdân şâvqın / sâlišâr qah-qah urib
külüşâr bulärning hämmäsi içkäridägi (37/22)

kün: Gün.

mänä şu xänädəgi sükünätüni tñnhålikni yänâyäm / çuqurlaştırâyâtgãngä oxşardı
qızıq bunaqa *kündä* (37/24)

bäyräm *künidä* yålgız qålsang gälätü bolärkän göyå bütün / dünyå bir täräfü
yålgız özing bir täräf (37/25)

cüdä-cüdä xåhlâydi münirä endi bolsä oşå *künlär* / häyätüning eng şirin dämläri
ekän biräv intıqlık (38/8)

şu *küni* kördü / nimä siz men bilän yäşäysizmi singlingiz bilänmi (39/11)

deyåptü / oşå *küni* münirä singlisini birinçi märtä tärsåkilåb (41/4)

kürs: Kur, sınıf.

uni yaxşı körib qålgån üçinçi *kürs* tåläbåsi / uçün hãm yãmån bolışını tüşündü özi
ne ümidlär (40/3)

küt-: Bir iş oluncaya kadar ya da biri gelinceye kadar bir yerde kalmak, durmak.

münirä ottizgä qadām qoyådi bu sáfär hãm u yãngi yilni / yålgız *kütib* ålyåptü
unçålik hãm yålgız emäs nãrigi (35/4)

münirä åltü yildän buyån yãngi yilni bir özi *kütädi* / hær gål xuddi şunaqa åhvålgå
tüşådi toğri u hãm (37/27)

özi köhlikmidi xullås şåfyår yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqså köçå
båşidä *kütädi* (38/4)

küy: Melodi, ezgi, nağme.

çiråqlår mäş‘ålå bolib yåtibdi şådån *küy* / yãngrâydi (36/31)

ropäråsidä bir zum qåtib turdi keyin divångä bårıb / otirdi ånçå otirdi täşqaridä
hãmån *küy* sädåläri (37/20)

küyåvcorä: Evlenmekte olan erkeğın en yakın arkadaşı.

xızmət qıldı faqat *küyâvcorälär* qarşädäbäng / qıyqırıq bilän eşikdän kirib
kelişgänidä toylär (40/11)

küyün-: Üzölmek.

kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilgänigä çändän / *küyünmädi* häm oqışni
bitirib işgä kirib ketdi (41/10)

Q

qadäm: Adım.

süzämiz / nilüfär üç-tört *qadäm* yürdidä toxtab qıldı (41/32)

qadäm qoy-: Yeni bir yaşa girmek.

münirä ottizgä *qadäm qoyädi* bu säfär häm u yängi yilni / yâlgız kütib âlyäpti
unçälik häm yâlgız emäs närigi (35/3)

qaddi-qämät: Boy bos.

hämmä ârzusigä bir yolä yetävermäs ekän / zäkircän yaxşı yigit edi *qaddi-
qämäti* kelişgän (37/32)

qardän: Değerli, kıymetli.

özi uçün *qardän* bolib qâlgän keçäläri tüşigä kirib / çıqadigän âqıl közläridä
ğazäb âlävini kördi kördiyü (39/19)

qah-qah ur-: Kahkaha basmak, kahkaha atmak.

yängrär deräzä ârtidän ötäyätgän ädämlär şädän şävqın / sâlišär *qah-qah urib*
külišär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/22)

qaqacân: Konuşkan, geveze.

üydä cäcci nilüfär uxláb yâtibdi yaxşiyäm baxtigä şu / *qaqacân* qızçä bâr ekän
öz ânäsidadän müniräni yaxşı (35/6)

münirä mänä şu qızalâqqa nilüfärgä bağlänib qâldi / *qaqacân* häm özining ânäsi
qâlib münirägä yâpişädi (41/12)

qandäydir: 1. Meçhul, bilinmeyen.

tälpinişär ämmâ endi müniräning könglidä / *qandäydir* mävhüm xavâtir bâr edi
zâkircân bilän (38/30)

2. Nedense.

keyinçi dedi zâkircân *qandäydir* begänä şiddät / bilän keyin nimä bolädi (39/3)
singlisini uzatgänidadän keyin u *qandäydir* oyçän / âdämâvi bolib qâldi otirişlârgä
bârsä dügänäläri (40/16)

qarä-: Bakmak.

singlingiz siz uçün yâşämäsä keräk axır / nimä qılây münirä yergä *qarädi* başqa
ilâcim yoq (39/14)

yürüb mälâmätgä qâlgänim häm yetädi / münirä yârq etib *qarädidä* zâkircânning
közläridä (39/18)

tozgıb ketgän qızalâq közini işqalâb çıqdi burçäkkä / ärçä tãmângä *qarädiyü*
birdän qıçqırıp yubardı (41/23)

qarsbädäbäng: Gürültülü.

xızmat qıldı faqat küyâvcorälär *qarsbädäbäng* / qıyqırıp bilän eşikdän kirib
kelişgänidä toylär (40/11)

qasäm iç-: Ant içmek.

münirä ânäsining ruhi âldidä säyyârâni yetim qilib / qoymäslikkâ *qasäm içdi*
bittä irmâq toxtâb qâlgâni bilän (38/18)

qatnä-: Gidip gelmek.

münirä mäktäbgä *qatnâb* esini tänigândän keyin / ânäsi nimä uçün âh urgânini
tüşündi u âtäsini es-es (36/12)

qattıq-qattıq: Fokur fokur.

qâzân *qattıq-qattıq* qaynâb müniräning xayâli / bölindi u gürüç sâldidä âşxânâ
derâzäsini qıyâ âçdi (36/23)

qavätli: Katı veya katları olan, katlı.

bütün tâbiät yângi tuğılgân çaqalâğu sâmä uni pâkizâ / yörgäkkâ orâyâtgânde
ropârädägi dört *qavätli* üy derâzäläridä (36/29)

qayâqqa: Nereye.

qayâqqa bârâdi on âlti yâşâr qızalâqning taqdiri nimä / bolâdi (38/23)

qayâqqadir: Neresi olduđu bilinmeyen yer, meçhul bir yer.

mehr qoyib ülgürgân hâm emâsdi säyyârâ tuğılgânidân / keyin köp ötmây âtâsi
qayâqqadir ğâyib boldi münirä (36/16)

qayerdä: Nerede.

âlib ketmâqçı emiş âbketsâ cüdä yaxşı dedi münirä / er *qayerdä* bolsâ xâtin şu
yerdä bolâdidä erim (40/32)

qaynä-: İçinde yemek veya bir sıvı olan kap (tencere, kazan, çaydanlık vb.) ateş
üstünde fokurdamak.

qâzân qattıq-qattıq *qaynâb* münirâning xayâli / bölindi u gürüç sâldidâ âşxânâ derâzâsini qıyâ açdı (36/23)

qaysi küni: Birkaç gün önce.

ornidân turdi / *qaysi küni* ärçâni bezâtişâyâtgânidâ nilüfâr hädeb (37/10)

qayt-: Dönmek, geri gelmek.

yügürdi münirâ nimâ gâpligini süriştirgân edi zinädân / *qaytib* çıqıb äynâniy özimning âpâcânimdân (35/14)

üyigâ *qaytâr* edi zâkircân şu maşinâni häydärdi / bir-birlärigâ yulduzlâri toğri kelib qâldimi yâ münirâning (38/1)

işdân *qaytâyâtgändä* ätel'ye ropârâsidägi bekâtgâ maşinâsi / bilân pâylaydi münirâning gâşi kelgändek (38/5)

şundâq boldi säyyârâ ikki lâttâ bir sâçığini / kôtârib *qaytib* keldi qızıq turmuşı buzilgânigâ çândân (41/9)

qaytä-qaytä: Tekrar tekrar.

bir âşülâni köp *qaytârärdi* *qaytä-qaytä* eşitgâni / uçünmi oşâ sözlâr münirâning xayâligâ mührlänib (36/5)

qaytâr-: Tekrar etmek.

bir âşülâni köp *qaytârärdi* *qaytä-qaytä* eşitgâni / uçünmi oşâ sözlâr münirâning xayâligâ mührlänib (36/5)

bu ârädâ säyyârâ mäktâbni bitirdi zâkircân oşâ / täklifini yänâ *qaytârärdi* münirâ yänâ râstini äytdi (38/34)

qâl-: 1. Bulunduğu durumu ve yeri korumak, sürdürmek.

toyni tezləştirməsək bolmäydi üydəgilär qoymäyapti / münirä ikki yol âräsidadä
qâldi säyyâräni täşläb (38/22)

2. Herhangi bir durumda bulunmak, olmak.

bäyräm künidä yâlgız *qâlsang* ğaläti bolärkän göyâ bütün / dunyâ bir täräfü
yâlgız özing bir täräf (37/25)

3. Gibi görmek.

münirä mänä şu qızalâqqa nilüfärgä bağlänib qâldi / qaqaçân häm özining ânäsi
qâlib münirägä yapışadı (41/12)

qâp-: Tutmak, zaman almak.

sâät zängi on märtä vâzmin cäränğlädi demäk ikki sâät / *qâpti* (41/19)

qâr: Kar.

bölindi u gücüç sâldidä âşxânä deräzasini qıyâ açdı / musâffâ *qâr* hävâsi yapirilib
kirdi deräzä ârtidägi (36/25)

daraxtlärning şâxı *qârdän* işkâmdek egilib ketgän bu / häm kämlik qılgändek âq
ükpärlär tozib yâtgän pästäk (36/26)

qârbâbâ: Noel baba.

çirâğını yâqıb bering deb xarxaşâ qılgän oşändä münirä / yängi yil keçäsi
ärçäning çirâğını *qârbâbâ* yâqıb (37/12)

vây *qârbâbâ* keldimi äyâ / münirä külib yubardı (41/24)

köryäpsänkü *qârbâbâ* kelib ärçäning çirâğını / yâqıb ketdi nilü uyğänib süyünsin
dedi münirä (41/28)

sizğäçi dedi tosätdän sizgä nimä âbkeldi / *qârbâbâ* (41/34)

nimäydi / *qârbâbâdän* menäm baxt sorärdim (42/8)

qât-: mec. Korku, şaşkınlık gibi nedenlerle hareketsiz kalmak.

ropäräsida bir zum *qâtib* turdi keyin divängä bärrib / otirdi äncä otirdi täşqaridä hämän küy sädäläri (37/19)

qâzân: Yemek pişirmek ya da bir şey kaynatmak için kullanılan büyük ve derin kap, kazan.

qâzân qattıq-qattıq qaynáb müniräning xayâli / bölindi u gürüç sâldidä âşxânä deräzäsini qıyâ açdı (36/23)

qıçqır-: Bağırmaq.

tozgıb ketgän qızalâq közini işqalâb çıqdi burçäkkä / ärçä tãmangä qarädiyü birdän *qıçqır*ib yubardı (41/23)

qıl-: Yapmaq, etmək.

bemäzä suvni üç-tört qultum içdiyä säyyârä lolilik / *qilib* hämmäyâqni buzib yubardı oşändä äyisi senläрни (35/25)

singlingiz siz uçün yäşämäsä keräk axır / nimä *qılây* münirä yergä qarädi başqa ilâcim yoq (39/14)

toy *qılmäsäk* bolmäydi tüşünyäpsizmi äpücän / bolmäydi (39/33)

münirä tüşündi toy *qılmäsä* bolmäsligini säyyâräning / özi uçün häm paxtä terimidä häşärgä bärışgänidä (40/1)

münirä külib yubardı / vây puçuq ey sen nimä *qıläsän* baxtni (42/10)

qısmät: Kısmet, nasip.

qısmäti bir yâqlık bolmägünçä tinçiy älmäsligigä aqli / yetib turardı axır siznikigä singlimni ergäştirib (39/7)

şaşqalâq bådâmgä oxşäb ertä gülläb qoyib sâvuq urib / ketgän qızlärning *qısmäti*
şunaqa bolädi özi üçinçi (40/28)

qışlâq: Köy.

yıgläb keldi eri oqışni bitiribdi *qışlâğıgä* / älib ketmäqçi emiş äbketsä cüdä yaxşı
dedi münirä (40/30)

qıyâ: Biraz, birazcık.

qâzân qattıq-qattıq qaynâb müniräning xayâli / bölindi u gürüç sâldidä âşxânä
deräzäsini *qıyâ* açdı (36/24)

qıyqırıq: Bağırış, bağırtı.

xızmat qıldı faqat küyâvcorälär qarsbädäbäng / *qıyqırıq* bilän eşikdän kirib
kelişgänidä toylär (40/12)

qız: Kız.

yâşgä çıqıbdıyü özi yâş bälägä oxşäydi baya *qızçäsini* / bağçädän älib keldidä
münirägä tâpşirib köçägä (35/11)

şaşqalâq bådâmgä oxşäb ertä gülläb qoyib sâvuq urib / ketgän *qızlärning* qısmäti
şunaqa bolädi özi üçinçi (40/28)

qızalâq: Çocuk (kız).

qayâqqa bârädi on älti yâşâr *qızalâqning* taqdiri nimä / bolädi (38/23)

bâsqıçdä oqıyâtgänidä *qızalâğı* bir yärim yâşdä edi säyyârä / yıgläb keldi eri
oqışni bitiribdi qışlâğıgä (40/29)

münirä mänä şu *qızalâqqa* nilüfärgä bağlänib qâldı / qaqacân häm özining ânäsi
qâlib münirägä yapışadı (41/11)

eşitildi zum ötməy eşik ünsüz açıldidə saçları / tozğıb ketgän *qızalâq* közini işqalâb çıqdi burçäkkä (41/22)

yâqıb ketdi nilü uyğänib süyünsin dedi münirä / *qızalâqning* qolidän tutdi yür endi yuvinämiz âş (41/30)

sizgä berämän *qızalâq* közlärini kättä-kättä / âçib tä'kidlädi keyinçi sizdäçi köp baxt (42/11)

münirä *qızalâqning* ästâydil xafä bolgänini körib / quçâqlädi (42/5)

qızçä: Kızlara karşı kullanılan ve sevgi ifade eden bir söz.

üydä cäcci nilüfär uxlâb yâtibdi yaxşıyäm baxtigä şu / qaqaçân *qızçä* bâr ekän öz änäsidadän müniräni yaxşı (35/6)

münirä *qızçäning* peşänäsini käfti bilän âhistä ärtärkän / cilmäyib qoydi şäytânyey häli qoşni bälälär (37/5)

bolädi / müniräning yürägi qalqıb ketdi *qızçäni* bağrigä bäsib (42/14)

qızıq: Tuhaf, garip.

mänä şu xânädägi sükünätini tänhâlikni yänäyäm / çuqurläştiräyâtgängä oxşardı *qızıq* bunaqa kündä (37/24)

kötärib qaytib keldi *qızıq* turmuşu buzilgänigä çändân / küyünmädi häm oqışni bitirib işgä kirib ketdi (41/9)

gödäk isidän mäst bolışini täsävvür qilib entikib ketädi / *qızıq* här gäl yängi yıl kiräyâtgändä şuni oyläydi (41/16)

qızil: Kırmızı.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ändäyâq *qızil* / yaşıl sâriq yänä köpdän-köp änvâiy rängdägi cäcci (37/15)

qol: El.

men sizning *qolingizdän* tutib qälâyâtgänim yoq / yolingiz açiq (39/22)

tüşigä kiribdi âyisi negädür nuqul uning başını silär / emiş *qolläri* yumşaq ıssıq emiş (41/7)

yâqıb ketdi nilü uygâñib süyünsin dedi münirä / qızalâqning *qolidän* tutdi yür endi yuvinämiz âş (41/30)

qoşni: Komşu.

münirä qızçäning peşänäsini käfti bilän âhistä ärtärkän / cilmäyib qoydı şäytânyey häli *qoşni* bälälär (37/6)

qoy-: Sonraya bırakmak, geciktirmek.

toyni tezlâştirmäsäk bolmäydi üydägilär *qoymäyäpti* / münirä ikki yol âräsidadä qâldi säyyâräni täşläb (38/21)

quçâqlä-: Kucaklamak.

ekän singlisi münirä uçün yâşämäsliğini isbât / qıldı ertä bahârdä müniräni *quçâqläb* yıglädi (39/32)

münirä qızalâqning ästâydil xafä bolgänini körüb / *quçâqlädi* (42/6)

qultum: Yudum.

suvi älläqandây köpikli bemäzä edi müniräkü oşä / bemäzä suvni üç-tört *qultum* içdiyä säyyârä lolilik (35/24)

quri-: Akarsu, göl, çeşme vb.nin suyu çekilmek, suyu kalmamak.

däryâ suvi *qurimäydi* häyât öz yolidän ketäverdi ây / ötdi yıl ötdi bir küni zâkircân dârdini äytdi (38/19)

quvân-: Sevinmek.

häm hämmäsini ânäsining ruhi şâd bolışını / singlisi baxtini tâpgänini oylâb
quvândi yelib-yügürüb (40/10)

quvânç: Sevinç, neşe.

bu *quvânç* yâşlârimidi ökinçmi özi bilmäsdi / âstânädä esä yângi yil eşik qâqıb
turâr yaxşı niyätli (42/17)

L

läbi çoççây-: Dudak büzmek, ağlamaklı olmak.

nilüfärning *läbi çoççâydi* / negä meni uygâtmädingiz (42/3)

lättä: Bez.

şundâq boldi säyyârä ikki *lättä* bir sâçığıni / kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı
buzilgänigä çändän (41/8)

lolilik: Çingenelik.

bemäzä suvni üç-tört qultum içdiyä säyyârä *lolilik* / qilib hämmâyâqni buzib
yubârdi oşändä âyisi senläрни (35/24)

M

mäktâb: Okul.

münirä *mäktâbgä* qatnâb esini tänigändän keyin / ânäsi nimä uçün âh urgänini
tüşündi u âtäsini es-es (36/12)

bu âradä säyyârä *mäktâbni* bitirdi zâkircân oşä / täklifini yänä qaytardı münirä
yänä râstini äytdi (38/33)

mälâmätgä qâl-: Ayıplanmak, kınanmak.

bolılmäymän yaşım ottizdän âşdi şunçä yil üylänmäy / yürüb *mälâmätgä qâlgänim* häm yetädi (39/17)

märcân: Mercanın iskeletinden elde edilerek süs eşyası yapımında kullanılan madde.

u tez-tez yürüb mehmânxânägä kirdidä çirâq *märcâni* / ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ândäyâq qızıl (37/14)

marşrut taksı ~ marşrutkä: Belli bir güzergâhı olan taksiye benzer bir yolcu taşıma aracı.

âğır-vâzmin ulär zâkircânning *marşrutkäsida* / tänişgän edilär münirä här küni marşrut taksida (37/33)

âğır-vâzmin ulär zâkircânning *marşrutkäsida* / tänişgän edilär münirä här küni *marşrut taksida* (37/34)

märtä: Defa, kez, kere, sefer.

deyâpti / oşä küni münirä singlisini birinçi *märtä* tärsäkiläb (41/4)

kim bilsin bälki oşä baxt endi kirib kelär änä / säät zängi on *märtä* väzmin cäränglädi demäk ikki säät (41/18)

mäst bol-: Mest olmak, kendinden geçmek.

gödäk isidän *mäst bolışini* täsävvür qilib entikib ketädi / qızıq här gäl yängi yil kirâyâtgändä şuni oyläydi (41/15)

mäş‘älä: Meşale.

çirâqlär *mäş‘älä* bolib yâtibdi şadân küy / yängräydi (36/31)

maşinā: Araba.

üyigä qaytār edi zākircān şu *maşināni* häydärdi / bir-birlärigä yulduzläri toğri kelib qâldimi yâ münirāning (38/1)

işdän qaytäyâtgändä ätel‘ye ropärsidägi bekätgä *maşināsi* / bilän pâyläydi münirāning ğaşi kelgändek (38/5)

mävhum: Muğlak, anlaşılmısqı güç.

tâlpinişär ämmâ endi münirāning könglidä / qandäydir *mävhum* xavâtir bâr edi zākircān bilän (38/30)

mä‘yüs: Umutsuz, hüzünlü.

ümümän âyisining çehräsi negädır hämişä *mä‘yüs* / körinär äyvân burçägidä turädigän âyâq mäşinädä iş (36/1)

mâmıq: İnce tüy.

häm kämlık qılğändek âq ükpärlär tozib yâtğan pästäk / âsmândän *mâmıq* zärrälär yağıläverädi yağıläverädi göyâ (36/28)

mehmānxānā: Misafir odası.

berädi deb işantirgän edi / u tez-tez yürib *mehmānxānägä* kirdidä çirâq märcāni (37/14)

mehnät: Emek.

bütün mehrini işigä berdi ğayräti hălâl *mehnäti* bilän / âbro tâpdi faqat könglining bir çekkäsi bom-boş göyâ (40/21)

mehr: Sevgi.

bütün *mehrini* işigä berdi ğayrätini hălâl mehnätini bilän / äbro tãpdi faqat könglining bir çekkãsi bom-boş göyã (40/21)

mehr qoy-: Sevmek.

tänir bäländ boyli moylãvli bu ädãmgä tüzük-quruq / *mehr qoyib* ülgürgän hãm emäsdi säyyärä tuğılğanıdän (36/15)

moylãv: Bıyık.

änäsi nimä uçün äh urgänini tüşündi u ätäsini es-es / tänir bäländ boyli *moylãvli* bu ädãmgä tüzük-quruq (36/14)

muãmälä qıl-: Muamele etmek, davranmak.

zimdän bir-birigä imlâyâtğãndek bolädi ungä şirin / *muãmälä qılışsä* köngli yärimligi uçün yetim bälädek (40/19)

mubãrãk: Tebrik.

qıyqırıq bilän eşikdän kirib kelişğanıdä toylär / *mubãrãkni* äytişğanıdä nuql xayãligä zãkircân kelãverdi (40/13)

munğay-: Hüzünlenmek, üzölmek.

deb u yüzidän bu yüzidän öpdidä ketdi-qãldi / müniräning bir özi yänä *munğayib* qãlãverdi (35/16)

munis bol-: Ortak olmak.

çirãqlär yãndiyü xãnä birdänigä älläneçük sükütbaxş / *munis bolib* qãldi münirä sehlänib qãlgãndek ärçä (37/18)

musãffã: Tertemiz.

musäffâ qâr hävâsi yâpirilib kirdi deräzä ârtidägi / daraxtlärning şaxı qârdän işkâmdek egilib ketgän bu (36/25)

mühlän-: mec. Akılda kalmak, unutulmamak.

uçünmi oşâ sözlär müniräning xayâligä *mühlänib* / qâlgän (36/6)

mümkün: Mümkün.

şu päytdä eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävçüm üydä / otirişi *mümkün* edi bolmädi häyât şunaqa ekän insân (37/30)

müstacâb qıl-: Kabul etmek.

kişilärgä baxt üläşädigän nâräsidadä gödäklärning / ârzusini *müstacâb qılädigän* yängi yil kirib kelmâqdä (42/20)

N

näriği: Öbür, diğەر, öteki.

yâlgız kütib âlyäpti unçälilik häm yâlgız emäs *näriği* / üydä cäcci nilüfâr uxläb yâtibdi yaxşiyäm baxtiğä şu (35/4)

närsä: Nesne, şey.

âtäsi ulärni täşläb ketgän ekän u bir *närsäni* / ânäsigä kömäkläşişi zârurligini cüdä ertä tüşündi (36/18)

nâm: Ad, isim.

zäkircän müniräning köngligä *nâmini* oyib yâzgänü özi / gâyib bolgän özi bolmäsä häm nâmi oşâ oyilgän cây (40/23)

nârsidä: Reşit olmamış (kimse).

kişilärgä baxt üläşädigän *nârsidä* gödäklärning / ârzusini müstacâb qılädigän
yängi yıl kirib kelmâqdä (42/19)

negä: Niye, niçin, neden.

nilüfärning läbi çoççäydi / *negä* meni uygâtmädingiz (42/4)

negädir: Nedendir, nedense.

çıqqan âppâq suvni tökärkän *negädir* ânäsini eslädi / münirä yetti yâşidämi
säkkizdämi âpä-singil bärävär (35/19)

ümümän âyisining çehräsi *negädir* hämişä mä'yüs / körinär äyvân burçägidä
turädigän âyâq mäşinädä iş (36/1)

körişgänidä *negädir* köngli bir nimäni sezâyâtgändek / zırqıllâb turärdi (38/31)

yubardı özi urib özi yıglädi şu keçä ânäsi / tüşiğä kiribdi âyisi *negädir* nuqul
uning başını silär (41/6)

nimä gäp: “Ne oldu, nasıl oldu, ne haber?” anlamlarında kullanılan bir söz.

yügürdi münirä *nimä gäpligini* süriştirgän edi zinädän / qaytib çıqıb äynâniy
özimning âpâcânimdän (35/13)

nimä uçün: Neden, niçin.

ânäsi *nimä uçün* âh urgänini tüşündi u âtäsini es-es / tänir bäländ boyli moylâvli
bu âdämğä tüzük-quruq (36/13)

nimäydi: Niye, niçin, neden.

nimäydi / qârbâbdän menäm baxt sorärdim (42/7)

nuqul: Sürekli olarak, hep.

mubārākni äytişgänidä *nuqul* xayâligä zâkircân kelâverdi / çidâb turâlmâdi
közlâridän tirqırâb yâş (40/13)

yubârdi özi urib özi yıǵlâdi şu keça ânâsi / tüşigä kiribdi âyisi negâdir *nuqul*
uning bâşini silâr (41/6)

O

oxşâ-: Benzemek.

yâşgä çıqıbdıyü özi yâş bâlâgä *oxşâydi* bâya qızçâsini / bâğçädän âlib keldidä
münirägä tâpşirib köçägä (35/11)

mänâ şu xânädägi sükünätini tãnhâlikni yänâyâm / çuqurlâştirâyâtgãngä *oxşardı*
qızıq bunaqa kündä (37/24)

şâşqalâq bådãmgä *oxşâb* ertä güllâb qoyib sãvuq urib / ketgân qızlãrning qısmãti
şunaqa bolãdi özi üçinçi (40/27)

muãmälâ qılışsã köngli yãrimligi uçün yetim bâlãdek / yüpãtişâyâtgãngä *oxşâydi*
u işdãn yüpãnç tâpdi (40/20)

oqı-: Öǵrenim görmeq.

ânâsigä kömãklãşisi zãrurligini cüdä ertä tüşümdi / âltinçi sinfdä *oqıyãtgãnidä*
âyãq maşinãdä iş tikişni (36/20)

bãsqıçdä *oqıyãtgãnidä* qızalãǵı bir yãrim yãşdä edi säyyãrã / yıǵlãb keldi eri
oqışni bitiribdi qışlãǵıgã (40/29)

oqış: Okul.

bãsqıçdä *oqıyãtgãnidä* qızalãǵı bir yãrim yãşdä edi säyyãrã / yıǵlãb keldi eri
oqışni bitiribdi qışlãǵıgã (40/30)

ölsin dedi singlisi bãbillãb uyãqdãyãm xãtini bãr / ekãn mengã bildirmãgãn ekãn
oqışdãn häydãlib ketmãslık (40/34)

kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilgänigä çändän / küyünmädi häm *oqışni*
bitirib işgä kirib ketdi (41/10)

oqışgä kir-: Okula başlamak.

ekän münirä çidädi u zäkircänni äybläy älmäsdı / säyyârä *oqışgä kirdi* äcäb
zäkircän räst äytgän (39/30)

on: On sayısı.

kim bilsin bälki oşä baxt endi kirib kelär änä / sâät zängi *on* märtä väzmin
cäränglädi demäk ikki sâät (41/18)

on älti: On altı sayısı.

qayâqqa bârädi *on älti* yäşär qızalâqning taqdiri nimä / bolädi (38/23)

orä-: Sarmak.

bütün täbiät yängi tuğılğan çaqalâğu sāmâ uni pākizä / yörgäkkä *oräyâtgändek*
ropärädägi tört qavätli üy deräzäläridä (36/30)

orin: Yer, mekân.

ornidän turdi / qaysi küni ärçäni bezätışäyâtgänidä nilüfär hädeb (37/9)

oşändä: 1. O sırada.

qılıb hämmäyâqni buzib yubârdi *oşändä* äyisi senläрни / ädäm qılgünçä özim ädä
bolämän deb yıglägändi (35/25)

çirâğını yâqıb bering deb xarxaşä qılgän *oşändä* münirä / yängi yil keçäsi
ärçäning çirâğını qärbâbâ yâqıb (37/11)

2. Bir zamanlar.

kökyötäl bolışgandı oşändä ânäsi ungä gürüç / yuvilgän suvni içirgäni
müniräning esidä qalgän gürüç (35/21)

otir-: Oturmak.

körädi işdän kelişi bilän boyingä âsilädi / bugün münirä singlisi bilän otirişmâqçı
edi (35/8)

şu päytdä eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävçüm üydä / otirişi mümkün edi bolmädi
häyät şunaqa ekän insân (37/30)

ropäräsidä bir zum qâtib turdi keyin divängä bärrib / otirdi äncä otirdi täşqaridä
hämân küy sädäläri (37/20)

ropäräsidä bir zum qâtib turdi keyin divängä bärrib / otirdi äncä otirdi täşqaridä
hämân küy sädäläri (37/20)

u yuzidän bu yuzidän öpärkän közläridän tırqırab / yaş çıqıb ketdi şu älpäzdä
uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/16)

otiriş: Buluşma.

âdämâvi bolib qaldı otirişlärğä bärsä düğänäläri / zimdän bir-birigä
imläyätgändek bolädi ungä şirin (40/17)

ottiz: Otuz sayısı.

münirä ottizgä qadäm qoyädi bu säfär häm u yängi yılını / yalgız kütib älyäpti
unçalik häm yalgız emäs nărigi (35/3)

mening häm başqa ilâcim yoq men sizgä içküyâv / bolâlmäymän yaşım ottizdän
âşdi şunçä yıl üylänmäy (39/16)

oy-: Bir yüzey üstüne şekil çizmek veya yazı yazmak, kazımak.

zâkircân müniräning köngligä nâmini oyib yazgänü özi / gâyib bolgän özi
bolmäsä häm nâmi oşâ oyilgän cây (40/23)

zåkircân müniräning köngligä nâmini oyib yâzgänü özi / gâyb bolgän özi
bolmäsä häm nâmi oşä *oyilgän* cây (40/24)

oyçän: Düşünceli, dalgın.

çıqıb ketdi / singlisini uzatgänidän keyin u qandäydir *oyçän* (40/16)

oylä-: Düşünmek.

ungä keç küzdä uning toyi bolgänini eşitdi münirä / esdän âgıb qâlsäm keräk deb
oylägän edi yoq âdâm çidär (39/28)

häm hämmäsini ânäsining ruhi şâd bolışını / singlisi baxtını tâpgänini *oyläb*
quvândi yelib-yügürüb (40/10)

gödäk isidän mäst bolışını täsävvür qılıb entikib ketädi / qızıq hər gäl yängi yil
kiräyâtgändä şuni *oyläydi* (41/16)

oylän-: Derinlemesine düşünmek, iyice düşünmek.

mengämi münirä *oylänib* qâldi mengä baxt / âlib keldi (42/1)

oynä-: Herhangi bir sebeple (ilgi, tutku, para kazanma vb.) şans oyunlarına
katılmak.

üzüğünü häm tä'til puligä âlgän gilämünü häm kässä / *oynäb* çıqqan puligä xarid
qılğan çinni servizlərini (40/8)

Ö

ökinç: Pişmanlık.

bu quvânç yaşlärimidi *ökinçmi* özi bilmäsdi / âstânädä esä yängi yil eşik qâqıb
turär yaxşı niyätli (42/17)

öl-: Ölmek.

baxtsizlik dâim yetâklâşib yürädi tosätdän ânäsi *olib* / qâldi yüräk dârdi tutdiyü
tez yârdäm maşinäsi yetib (38/12)

er qayerdä bolsä xâtin şu yerdä bolädidä erim / *ölsin* dedi singlisi bâbilläb
uyâqdäyäm xâtini bâr (40/33)

öp-: Öpmek.

deb u yüzidän bu yüzidän *öpdidä* ketdi-qâldi / müniräning bir özi yänä
müngäyib qâlâverdi (35/15)

u yüzidän bu yüzidän *öpärkän* közläridän tirqıräb / yâş çıqıb ketdi şu älpâzdä
uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/15)

örgän-: Öğrenmek.

âltinçi sinfdä oqıyâtğanidä âyâq maşinädä iş tikişni / *örgändi* säkkizinçi sinfni
bitirgänidän keyin âlây (36/21)

öt-: 1. Bir yöne doğru gitmek, ilerlemek.

yängrär deräzä ârtidän *ötäyâtgän* ädämlär şadân şâvqın / sâlişär qah-qah urib
külişär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/21)

2. Zamanı aşmak, geride bırakmak.

däryâ suvi qurimäydi häyât öz yolidän ketäverdi ây / *ötdi* yil ötdi bir küni
zâkircân dârdini äytdi (38/20)

däryâ suvi qurimäydi häyât öz yolidän ketäverdi ây / ötdi yil *ötdi* bir küni
zâkircân dârdini äytdi (38/20)

âradän yänä ây *ötdi* yänä yil ötdi ulär hämân bir-birlärigä / tälpinışär ämmâ endi
müniräning könglidä (38/28)

årädän yänä äy ötdi yänä yil *ötdi* ulär hämån bir-birlärigä / tälpinişär ämmå endi
müniräning könglidä (38/28)

eşitildi zum *ötmäy* eşik ünsiz açıldidä saçläri / tozğıb ketgän qızalâq közini
işçalâb çıqdi burçäkkä (41/21)

ârzusini müstâcâb qılâdigän yängi yil kirib kelmâqdä / edi ümr esä *ötmâqdä*
(42/21)

P

paxtä: Pamuk.

münirä tüşüнди toy qılmäsä bolmäsligini säyyâräning / özi uçün häm *paxtä*
terimidä häşärgä bârişgänidä (40/2)

pästäk: Yüksek olmayan yer.

häm kämlik qılgändek âq ükpärlär tozib yâtgan *pästäk* / åsmändän mâmıq
zärrälär yâğılâverädi yâğılâverädi göyâ (36/27)

päyt: Zaman, an, esna.

şu *päytdä* eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävcüm üydä / otirişi mümkin edi bolmädi
häyât şunaqa ekän insân (37/29)

âyacån deydi eşikdän kirä sâlib boyingä åsilädi / şunaqa *päytlärdä* münirä
özining häm baxti açilişi (41/14)

pâkizä: Temiz.

bütün täbiät yängi tuğılğan çaqalâğu sāmâ uni *pâkizä* / yörgäkkä orâyâtgändek
ropärädägi tört qavätli üy deräzäläridä (36/29)

pâylä-: Beklemek, gözlemek.

işdän qaytäyâtgändä ätel‘ye ropäräsidadägi bekätgä maşınası / bilän *pâyläydi*
müniräning ğaşı kelgändek (38/6)

bolädiyü ämmâ şâfyâr yigit yolini *pâyläb* turışını / cüdä-cüdä xâhläydi münirä
endi bolsä oşä künlär (38/7)

peşänä: Alın.

yängi yil kiryäpti u âhistä yürüb yâtâqqa kirdi nilüfâr / sâçläri tozigänçä uxläb
yâtär *peşänäsi* terläb ketgändi (37/4)

münirä qızçäning *peşänäsini* käfti bilän âhistä ärtärkän / cilmäyib qoydi
şäytänyey häli qoşni bälälär (37/5)

puçuq: Çocukları şımartmak ve sevgi göstermek için kullanılan bir söz.

münirä külib yubardı / vây *puçuq* ey sen nimä qıläsän baxtni (42/10)

pul: Para.

üzügini häm tä‘til *puligä* âlgän gilämini häm kässä / oynäb çıqqan *puligä* xarid
qılğän çinni servizläri (40/7)

üzügini häm tä‘til *puligä* âlgän gilämini häm kässä / oynäb çıqqan *puligä* xarid
qılğän çinni servizläri (40/8)

R

räng: Renk.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ândäyâq qızıl / yäşil sâriq yänä köpdän-köp
änvâiy *rängdägi* cäcci (37/16)

räsä: Epey, epeyce.

cilmäyib qoydi şäytänyey häli qoşni bälälär / bilän *räsä* çänä uçdi sâvuq elitgän
şu ândäyâq (37/7)

râst: Doğru, gerçek.

münirä *râstini* äytdi / singlim häli özini eplây âlmäydi men âyimlârgä (38/25)

bu ârädä säyyârä mäktäbni bitirdi zâkircân oşä / täklifini yänä qaytärdi münirä
yänä *râstini* äytdi (38/34)

ekän münirä çidädi u zâkircânni äyblây âlmäsdi / säyyârä oqışgä kirdi äcäb
zâkircân *râst* äydgän (39/30)

ropärä: Karşı, ön.

bütün täbiät yängi tuğılğan çaqalâgu sāmâ uni pākizä / yörgäkkä orâyâtgändek
ropärädägi tört qavätli üy deräzäläridä (36/30)

ropäräsidadä bir zum qâtib turdi keyin divängä bârib / otirdi äñçä otirdi täşqaridä
hämân küy sädäläri (37/19)

işdän qaytäyâtgändä ätel'ye *ropäräsidadägi* bekätgä maşinäsini / bilän pâylaydi
müniräning gäşi kelgändek (38/5)

ruh: Ruh, can.

münirä änäsining *ruhi* âldidä säyyâräni yetim qilib / qoymäslikkâ qasäm içdi
bittä irmâq toxtâb qâlgäni bilän (38/17)

ruhi şâd bol-: Ruhu şad olmak.

häm hämmäsini änäsining *ruhi şâd bolışini* / singlisi baxtini tâpgänini oylâb
quvândi yelib-yügürüb (40/9)

sädâ: Ses.

ropäräsidadä bir zum qâtib turdi keyin divängä bârîb / otirdi äncä otirdi täşqaridä
hämân küy *sädâlâri* (37/20)

säfar: Sefer, kez, defa.

münirä ottizgä qadäm qoyädi bu *säfar* häm u yängi yilni / yâlgız kütib älyäpti
unçälik häm yâlgız emäs nârigi (35/3)

säkkiz: Sekiz sayısı.

çiqqan äppâq suvni tökärkän negädîr ânäsini eslädi / münirä yetti yâşidämi
säkkizdämi äpä-singil bärävâr (35/20)

säkkizinçi: Sekizinci.

örgändi *säkkizinçi* sinfnî bitirgänidän keyin âläy / bâzârî bıqınidägi tiküvçilik
ätel‘yesigä işgä kirdi (36/21)

sämâ: Sema, gök.

bütün tâbiät yängi tuğılğan çaqalâğu *sämâ* uni pâkizä / yörgäkkä orâyâtgändek
ropärädägi tört qavätli üy deräzäläridä (36/29)

sänç-: mec. Sıkıntı vermek.

ğâyib bolgän özi bolmäsä häm nâmi oşâ oyılğan cây / här küni heç qursä bir
märtä *sänçib* qoyädi (40/25)

sâriq: Sarı.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ändäyâq qızıl / yâşıl *sâriq* yänä köpdän-köp
änvâiy rängdägi cäcci (37/16)

sâät: Saat.

baxt / üç *sâätdän* keyin yängi yil kirädi üç *sâätdän* keyin (35/2)

baxt / üç *sâätdän* keyin yängi yil kirädi üç *sâätdän* keyin (35/2)

kim bilsin bälki oşä baxt endi kirib kelär änä / *sâät* zängi on märtä väzmin cäränglädi demäk ikki *sâät* (41/18)

kim bilsin bälki oşä baxt endi kirib kelär änä / *sâät* zängi on märtä väzmin cäränglädi demäk ikki *sâät* (41/18)

sâç: Saç.

yängi yil kiryäpti u ähistä yürüb yâtâqqa kirdi nilüfär / *sâçläri* tozigänçä uxläb yätär peşänäsi terläb ketgändi (37/4)

eşitildi zum ötmäy eşik ünsiz açıldidä *sâçläri* / tozgıb ketgän qızalâq közini işqaläb çıqdi burçäkkä (41/21)

sâçıq: Havlu.

şundâq boldi säyyärä ikki lättä bir *sâçıgını* / kötärib qaytib keldi qızıq turmuşı buzilğanigä çändän (41/8)

sâl-: Koymak.

qâzân qattıq-qattıq qaynáb müniräning xayalı / bölindi u gürüç *sâldidä* aşxänä deräzasini qıyâ açdı (36/24)

sâvuq: Isısı üşütecek kadar düşük olan hava.

bilän räsä çänä uçdı *sâvuq* elitgän şu ändäyâq / u ärçä çirâqlärini yâqışı keräkligini eslädiyü ildäm (37/7)

sâvuq ur-: Soğuk almak, üşütmek.

şaşqalâq bådâmgä oxşäb ertä gülläb qoyib *sâvuq urib* / ketgän qızlärning qısmäti şunaqa bolädi özi üçinçi (40/27)

sehlän-: Büyülenmek.

çirâqlär yândiyü xânä birdänigä älläneçük sükütbaxş / munis bolib qâldi münirä *sehlänib* qâlgändek ärçä (37/18)

sekin: Sessizce, usulca.

hä bugün bäyräm münirä suvni tärtgän gürüç üstigä / tāvâq yâpärkän *sekin* xorsinib qoydi bugün bäyräm (37/2)

sekin-sekin: Yavaş yavaş.

u *sekin-sekin* yürüb âşxânägä kirdi kâsädägi gürüçni / şaşilmäsdän yuvä başlädi gürüç yüzigä qalqıb (35/17)

sep: Çeyiz.

bilän yığıb qoygän *seplärining* hämmäsini singlisigä / berdi ätäyläb zäkircän bilän bärüb âlişgän (40/5)

serviz: Servis, set.

üzügini häm tä'til puligä âlgän gilämini häm kässä / oynäb çıqqan puligä xarid qılgän çinni *servizlərini* (40/8)

sez-: Hissetmek.

körişgänidä negädir köngli bir nimäni *sezäyâtgändek* / zırqılläb turardı (38/31)

silä-: Okşamak, sıvazlamak.

yubardı özi urib özi yıǵladı şu keçä ânäsi / tüşigä kiribdi äyisi negädir nuqul uning başını *silär* (41/6)

sim: Kablo.

ulängän *simni* ilgäkkä tıqdi şu ändäyâq qızıl / yaşıl sâriq yänä köpdän-köp änvâiy rängdägi cäcci (37/15)

sinf: Sınıf.

ânäsigä kömäkläşisi zârurligini cüdä ertä tüşündi / âltinçi *sinf*dä oqıyâtǵanıdä âyâq maşınädä iş tikişni (36/20)

örgändi säkkizinçi *sinfni* bitirgänidän keyin âlây / bazarı bıqınıdägi tiküvçilik ätel'yesigä işgä kirdi (36/21)

singil: Kız kardeş.

körädi işdän kelişi bilän boyingä âsilädi / bugün münirä *singlisi* bilän otirişmäqçi edi (35/8)

münirä râstini äytdi / *singlim* häli özini eplây âlmäydi men äyimplärgä (38/26)

qâldi yüräk dârdi tutdiyü tez yârdäm maşınäsi yetib / kelgünçä tāmām boldi faqat bir âǵız söz äytdi *singlingni* (38/14)

singlim institutgä imtihân tâpşirmâqçi kirib / âlsinçi (39/1)

qısmâti bir yâqlik bolmägünçä tinçiy âlmâsligigä aqli / yetib turardı axır siznikigä *singlimni* ergäştirib (39/8)

şu küni kördi / nimä siz men bilän yaşâysizmi *singlingiz* bilänmi (39/12)

singlingiz siz uçün yaşämäsä keräk axır / nimä qılây münirä yergä qarädi başqa ilâcim yoq (39/13)

yolingiz açiq / tāmām u keçäläri *singlisigä* bildirmäy körpägä (39/24)

ekän *singlisi* münirä uçün yaşämâsligini isbât / qıldı ertä bahardı müniräni quçâqlâb yıǵladı (39/31)

häm hämmäsini ânäsining ruhi şâd bolışını / *singlisi* baxtini tâpgänini oylâb
quvândi yelib-yügürüb (40/10)

hâr küni heç qursâ bir märtâ sänçib qoyâdi / buyâqdâ *singlisi* tağın bir işkâl
ârttirdi (40/26)

er qayerdâ bolsâ xâtin şu yerdâ bolâdidâ erim / ölsin dedi *singlisi* bâbillâb
uyâqdâyâm xâtini bâr (40/33)

bilân yığıb qoygân seplärining hämmäsini *singlisigä* / berdi âtäylâb zâkircân
bilân bârib âlişgân (40/5)

çiqıb ketdi / *singlisini* uzatgänidân keyin u qandâydir oyçân (40/16)

deyâpti / oşâ küni münirâ *singlisini* birinçi märtâ târsâkilâb (41/4)

sir-sinäät: Gizem, sır.

bu *sir-sinäät*ni hâm keyin esini tänigändâ tüşündi / âtäsi ulârni tâşlâb ketgân
ekân u bir nârsâni (36/17)

sorâ-: İstemek.

nimâydi / qârbâbâdân menâm baxt *sorârdim* (42/8)

söz: Bir düşünceyi, bir duyguyu eksiksiz olarak anlatan sözcük dizisi.

bir âşülâni köp qaytârârdi qaytâ-qaytâ eşitgâni / uçünmi oşâ *sözlär* münirâning
xayâligâ mührlänib (36/6)

qâldi yüräk dârdi tutdiyü tez yârdâm maşınâsi yetib / kelgünçâ tāmâm boldi
faqat bir âğız *söz* äytdi *singlingni* (38/14)

suv: Su.

çiqqan âppâq *suvni* tökârkân negâdir ânäsini eslädi / münirâ yetti yâşidâmi
säkkizdâmi âpâ-singil bârâvâr (35/19)

kökyötäl bolışgändi oşändä ânäsi ungä gürüç / yuvilgän *suvni* içirgäni
müniräning esidä qalgän gürüç (35/22)

suvi älläqandäy köpikli bemäzä edi müniräkü oşä / bemäzä *suvni* üç-tört qultum
içdiyä säyyärä lolilik (35/23)

bemäzä *suvni* üç-tört qultum içdiyä säyyärä lolilik / qilib hämmäyâqni buzib
yubardı oşändä äyisi senläрни (35/24)

hä bugün bäyräm münirä *suvni* tärtgän gürüç üstigä / tāvâq yâpârkän sekin
xorsinib qoydi bugün bäyräm (37/1)

däryâ *suvi* qurimäydi häyât öz yolidän ketäverdi äy / ötdi yil ötdi bir küni
zäkircän dârdini äytdi (38/19)

sükünät: Sessizlik.

mänä şu xânädägi *sükünät*ni tñnhâlikni yänâyäm / çuqurlâştiräyâtgängä oxşardı
qızıq bunaqa kündä (37/23)

sükütbaxş: Sükûnet.

çirâqlâr yândiyü xânä birdänigä älläneçük *sükütbaxş* / munis bolib qâldi münirä
sehlänib qalgändek ärçä (37/17)

sürîştir-: Sorgulamak.

yügürdi münirä nimä gâpligini *sürîştirgän* edi zinädän / qaytib çıqib äynâniy
özimning âpâcânimdän (35/13)

süyün-: Sevinmek.

yâqıb ketdi nilü uygâniñ *süyünsin* dedi münirä / qızalâqning qolidän tutdi yür
endi yuvinämiz âş (41/29)

süz-: Süzgeçten geçirmek.

qızalâqning qolidän tutdi yür endi yuvinämiz âş / *süzämiz* (41/31)

§

şäytân: mec. Yaramaz, afacan.

münirä qızçäning peşänäsini käfti bilän âhistä ärtärkän / cilmäyib qoydi
şäytänyey häli qoşni bälälär (37/6)

şädân: Sevinçli, neşeli.

çirâqlär mäş‘älä bolib yätibdi *şädân* küy / yängräydi (36/31)

yängrär deräzä ärtidän ötäyâtğan ädämlär *şädân* şävqın / sâlişär qah-qah urib
külişär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/21)

şävqın sâl-: Gürültü çıkarmak.

yängrär deräzä ärtidän ötäyâtğan ädämlär *şädân* *şävqın* / *sâlişär* qah-qah urib
külişär bulärning hämmäsi içkäridägi (37/21-22)

şäfyâr: Şoför, sürücü.

özi köhlikmidi xulläs *şäfyâr* yigit ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqsä köçä
başidä kütädi (38/3)

bolädiyü ämmâ *şäfyâr* yigit yolini pâylab turişini / cüdä-cüdä xâhläydi münirä
endi bolsä oşä künlär (38/7)

şâx: Dal, budak.

musäffâ qâr häväsi yâpirilib kirdi deräzä ärtidägi / daraxtlärning *şâxı* qârdän
işkâmdek egilib ketgän bu (36/26)

şâş-: Acele etmek.

u sekin-sekin yürüb âşxânägä kirdi kâsädägi gürüçni / *şâşilmäsdän* yuvä başlädi
gürüç yüzigä qalqıb (35/18)

şâşqalâq: Aceleci.

şâşqalâq bådâmgä oxşâb ertä gülläb qoyib sâvuq urib / ketgän qızlärning qısmäti
şunaqa bolädi özi üçinçi (40/27)

şekilli: Galiba, anlaşılan.

qâpti / nilüfâr uygândi *şekilli* kârevâtçäsining gıçırlägäni (41/20)

şiddät: Bir hareketin veya gücün ölçüsü, şiddet.

keyinçi dedi zâkircân qandäydir begânä *şiddät* / bilän keyin nimä bolädi (39/3)

şirin: Hoş, güzel.

häyatining eng *şirin* dämläri ekän biräv intıqlık / bilän sengä tälpinib turgänini
his etişdän kättärâq (38/9)

zimdän bir-birigä imläyâtgändek bolädi ungä *şirin* / muâmälä qılışsä köngli
yärimligi uçün yetim bälädek (40/18)

şunaqa: Şöyle, öyle.

münirä âlti yıldän buyân yängi yılını bir özi kütädi / här gäl xuddi *şunaqa*
ähvâlgä tüşädi toğrı u häm (37/28)

şu päytdä eri bilän bälä-çaqaläri bilän gävçüm üydä / otirişi mümkün edi bolmädi
häyât *şunaqa* ekän insân (37/30)

şâşqalâq bådâmgä oxşâb ertä gülläb qoyib sâvuq urib / ketgän qızlärning qısmäti
şunaqa bolädi özi üçinçi (40/28)

äyâcân deydi eşikdän kirä sâlib boyingä âsilädi / *şunaqa* päytlärdä münirä
özining häm baxti açılışı (41/14)

şunçä: Şu kadar, şunca.

mening häm başqa ilâcim yoq men sizgä içküyâv / bolâlmäymän yaşim ottizdän
âşdi şunçä yıl üylänmäy (39/16)

şundâq: Şöyle, böyle.

şundâq boldi säyyârä ikki lättä bir sâçığıni / kötärib qaytib keldi qızıq turmuşi
buzilgänigä çändän (41/8)

T

täbiät: Doğa, tabiat.

âsmândän mâmiq zärrälär yağılâverädi yağılâverädi göyâ / bütün täbiät yängi
tuğılğan çaqalâğu sâmä uni pâkizä (36/29)

tağın: Yine, tekrar.

här küni heç qursä bir märtä sänçib qoyädi / buyâqdä singlisi tağın bir işkäl
ârttirdi (40/26)

tä'kidlä-: Vurgulamak.

sizgä berämän qızalâq közlärini kättä-kättä / âçib tä'kidlädi keyinçi sizdäçi köp
baxt (42/12)

täklif: Teklif.

bu âradä säyyârä mäktäbni bitirdi zâkircân oşâ / täklifini yänä qaytärdi münirä
yänä râstini äytdi (38/34)

taqdir: Gelecek.

qayâqqa bârâdi on âlti yâşâr qızalâqning *taqdiri* nimä / bolâdi (38/23)

tälâbâ: Öğrenci.

uni yaxşı körib qâlgân üçinçi kürs *tälâbâsi* / uçün hâm yâmân bolışini tüşündi
özi ne ümidlâr (40/3)

tâlpin-: mec. Heveslenmek.

ârâdân yänâ ây ötdi yänâ yil ötdi ulâr hâmân bir-birlârigä / *tâlpinişâr* ämmâ endi
münirâning könglidä (38/29)

hâyâtining eng şirin dâmlâri ekân birâv intıqlık / bilân sengä *tâlpinib* turgânini
his etişdân kättârâq (38/10)

tâmâm: Tamam, tamamlanmış, bitmiş.

yolingiz âçıq / *tâmâm* u keçälâri singlisigä bildirmây körpägä (39/24)

tâmâm bol-: Sonlanmak, sona ermek.

qâldi yüräk dârdi tutdiyü tez yârdâm maşinâsi yetib / kelgünçä *tâmâm boldi*
faqat bir âğız söz âytdi singlingni (38/14)

tânhâlık: Yalnızlık.

mänâ şu xânädâgi sükünâtni *tânhâlıkni* yänâyâm / çuqurlâştirâyâtgângä oxşardı
qızıq bunaqa kündä (37/23)

tâni-: Tanımak.

ânâsi nimä uçün âh urgânini tüşündi u âtâsini es-es / *tânir* bäländ boyli moylâvli
bu âdâmgä tüzük-quruq (36/14)

tâniş-: Tanışmak.

âgır-vâzmin ulär zâkircânning marşrutkäsidadä / *tänişgän* edilär münirä här küni
marşrut täksidadä (37/34)

täräf: Taraf, yan.

bäyräm künidä yâlgız qâlsang ğalätü bolärkän göyâ bütün / dünyâ bir *täräfü*
yâlgız özing bir *täräf* (37/26)

bäyräm künidä yâlgız qâlsang ğalätü bolärkän göyâ bütün / dünyâ bir *täräfü*
yâlgız özing bir *täräf* (37/26)

tärsäkilä-: Tokatlamak, tokat atmak.

oşâ küni münirä singlisini birinçü märtä *tärsäkiläb* / yubârdi özi urib özi yıgladı
şu keçä ânäsi (41/4)

täsävvr qıl-: Tasavvur etmek, zihinde canlandırmak.

gödäk isidän mäst bolışını *täsävvr qilib* entikib ketädi / qızıq här ğäl yängi yıl
kirâyâtgändä şuni oyläydi (41/15)

täşlä-: 1. Bırakmak, koymak.

tikâyâtgänidä häm üy yığıştirâyâtgänidä häm başını / bir yängä *täşlägänçä*
xayalgä çomib yürärdi u iş tikâyâtgänidä (36/4)

2. Terk etmek.

bu sir-sinäätüni häm keyin esini täniğändä tüşündi / ätäsi ulärni *täşläb* ketgän
ekän u bir närsäni (36/18)

münirä ikki yol âräsidadä qâldi säyyâräni *täşläb* / qayâqqa bärädi on älti yäşär
qızalâqning taqdiri nimä (38/22)

täşqari: Dışarı.

ropäräsidadä bir zum qätib turdi keyin divängä bärrib / otirdi äncä otirdi *täşqaridä*
hämân küy sädäläri (37/20)

tä'til: Tatil.

üzügini häm *tä'til* puligä älgän gilämini häm kässä / oynäb çıqqan puligä xarid
qılgän çinni servizläri (40/7)

tâmân: Taraf, yön.

tozgıb ketgän qızalâq közini işqalâb çıqdi burçäkkä / ärçä *tâmângä* qarädiyü
birdän qıçqırrib yubardı (41/23)

tâp-: Bulmak.

häm hämmäsini änäsining ruhi şad bolışını / singlisi baxtini *tâpgänini* oyläb
quvândi yelib-yügürrib (40/10)

muâmälä qılışsä köngli yärimligi uçün yetim bälädek / yüpätışäyâtgängä oxşäydi
u işdän yüpänç *tâpdi* (40/20)

tâpşir-: Emanet etmek.

yâşgä çıqıbdıyü özi yâş bälägä oxşäydi baya qızçäsini / bağçädän älib keldidä
münirägä *tâpşirib* köçägä (35/12)

xorlämä bäläm ätäsi yoq edi endi men häm / yoqmän sengä *tâpşirdim* (38/16)

târt-: İçine almak, emmek.

hä bugün bäyräm münirä suvni *târtgän* gürüç üstigä / tâvâq yapärkän sekin
xorsinib qoydi bugün bäyräm (37/1)

tâvâq: Tabak.

hä bugün bäyräm münirä suvni tårtgän gürüç üstigä / *tāvâq* yapärkän sekin
xorsinib qoydi bugün bäyräm (37/2)

terim: Hasat, toplama.

münirä tüşüнди toy qilmäsä bolmäsliğini säyyäräning / özi üçün häm paxtä
terimidä häşärgä barişgänidä (40/2)

terlä-: Terlemek.

yängi yil kiryäpti u ähistä yürüb yâtâqqa kirdi nilüfär / saçläri tozigänçä uxläb
yätär peşänäsi *terläb* ketgändi (37/4)

termil-: Gözünü dikmek, dikkatle bakmak.

bärälmäymänkü dedi zäkircängä *termilib* / u zäkircänning cähli çıqqanini heç
körmägän edi (39/9)

tez-tez: Hızlı hızlı.

berädi deb işantirgän edi / u *tez-tez* yürüb mehmänxänägä kirdidä çirâq märçäni
(37/14)

tez yardım maşinäsı: İlk yardım arabası.

qâldi yüräk dârdi tutdiyü *tez yardım maşinäsı* yetib / kelgünçä tāmām boldi
faqat bir äğız söz äytdi singlingni (38/13)

tezläştir-: Hızlandırmak.

toyni *tezläştirmäsäk* bolmäydi üydägilär qoymäyäpti / münirä ikki yol äräsidadä
qâldi säyyäräni täşläb (38/21)

tıq-: Takmak, tutturmak.

ulängän simni ilgäkkä *tıqdi* şu ändäyâq qızıl / yaşıl sâriq yänä köpdän-köp
änvâiy rängdägi cäcci (37/15)

tik-: Kumaş, deri, yara gibi şeyleri iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

körinär äyvân burçägidä turädigän âyâq ماشینädä iş / *tikâyâtgänidä* häm üy
yığıştirâyâtgänidä häm başını (36/3)

bir yângä taşlägänçä xayâlgä çomib yürärdi u iş *tikâyâtgänidä* / bir aşülâni köp
qaytärärdi qaytä-qaytä eşitgäni (36/4)

ältinçi sinfdä oqıyâtgänidä âyâq ماشینädä iş *tikişni* / örgändi säkkizinçi sinfni
bitirgänidän keyin âlây (36/20)

tiküvçilik: Dikiş.

örgändi säkkizinçi sinfni bitirgänidän keyin âlây / bázari bıqınıdägi *tiküvçilik*
ätel‘yesigä işgä kirdi (36/22)

tinçi-: Rahatlamak.

qısmäti bir yâqlik bolmägünçä *tinçiy* âlmäsligigä aqli / yetib turärdi axır
siznikigä singlimni ergäştirib (39/7)

tinçlik bermä-: Rahat vermemek.

özi köhlikmidi xulläs şâfyâr yigit ungä / *tinçlik bermädi* üyidän çıqsä köçä
başidä kütädi (38/4)

tırqırä-: Fıskırmak.

mubäräkni äytişgänidä nuqul xayâligä zâkircân keläverdi / çidäb turâlmädi
közläridän *tırqıräb* yaş (40/14)

u yüzidän bu yüzidän öparkän közläridän *tırqıräb* / yaş çıqıb ketdi şu âlpäzdä
uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/15)

toğri: Doğru.

münirä ålti yildän buyân yāngi yilni bir özi kütädi / här gäl xuddi şunaqa ähvålgä tüşädi *toğri* u häm (37/28)

toxtä-: Durmak.

münirä änäsining ruhi åldidä säyyâräni yetim qilib / qoymäslikkä qasäm içdi bittä irmâq *toxtäb* qålgäni bilän (38/18)

süzämiz / nilüfär üç-tört qadäm yürdidä *toxtäb* qåldi (41/32)

tosätdän: Aniden, birdenbire.

baxt yoq ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ baxt bilän / baxtsizlik dâim yetäkläşib yürädi *tosätdän* änäsi ölib (38/12)

sizgäçi dedi *tosätdän* sizgä nimä äbkeldi / qârbâbâ (41/33)

toy: Düğün.

toyni tezläştirmäsäk bolmäydi üydägilär qoymäyäpti / münirä ikki yol âräsidadä qåldi säyyâräni täşläb (38/21)

toy qılmäsäk bolmäydi tüşünyäpsizmi âpücân / bolmäydi (39/33)

ungä keç küzdä uning *toyi* bolgänini eşitdi münirä / esdän äğib qålsäm keräk deb oylägän edi yoq âdäm çidär (39/27)

münirä tüşündi *toy* qılmäsä bolmäsligini säyyâräning / özi uçün häm paxtä terimidä häşärgä bârişgänidä (40/1)

qıyqırıq bilän eşikdän kirib kelişgänidä *toylär* / mubâräkni äytişgänidä nuqul xayåligä zåkircân keläverdi (40/12)

tozi- ~ tozğı-: 1. Dağılmak, karışık duruma gelmek.

yängi yil kiryâpti u âhistä yürüb yâtâqqa kirdi nilüfâr / saçları *tozigünçä* uxlâb yâtâr peşänäsi terlâb ketgândi (37/4)

eşitildi zum ötmây eşik ünsiz açıldidä saçları / *tozgıb* ketgân qızalâq közini işqalâb çıqdi burçäkkä (41/22)

2. Açılmak, yoğunluğunu yitirmek. (Sis, duman vb. hakkında.)

häm kämlük qılgândek âq ükpârlâr *tozib* yâtgân pâstâk / âsmândân mâmıq zârrälâr yağılâverädi yağılâverädi göyâ (36/27)

tök-: Sıvı ya da tane olan şeyleri bir yere boşaltmak.

şâşılmâsdân yuvâ başlädi gürtüç yüzigä qalqıb / çıqqan âppâq suvni *tökärkân* negâdir ânäsini eslädi (35/19)

tört: Dört sayısı.

bütün tâbiât yängi tuğılgân çaqalâğu sâmä uni pâkizä / yörgäkkä orâyâtgândek ropärädägi *tört* qavätli üy deräzäläridä (36/30)

tur-: 1. Doğrulamak, ayağa kalkmak.

ornidân *turdi* / qaysi küni ärçäni bezätışâyâtgânidä nilüfâr hädeb (37/9)

2. Bir yerde olmak, bulunmak.

ümümân âyisining çehräsi negâdir hämişä mä'yüs / körinâr äyvân burçägidä *turädigân* âyâq mâşinädä iş (36/2)

turmuşı buzıl-: Bir kimsenin evliliği sonlanmak.

kötärib qaytib keldi qızıq *turmuşı buzilgänigä* çändân / küyünmädi häm oqışni bitirib işgä kirib ketdi (41/9)

tut-: 1. Elde bulundurmak, ele almak.

köngli bom-boş bolib qâldi / men sizning qolingizdän *tutib* qälâyâtgänim yoq
(39/22)

yâqıb ketdi nilü uygâñib süyünsin dedi münirä / qızalâqning qolidän *tutdi* yür
endi yuvinämiz âş (41/30)

2. Beddua, ah vb. için gerçekleşmek, etkisini göstermek.

âh urärmän âh urärmän / âhlärim *tutgäy* säni (36/9)

3. Başlamak. (Hastalık ve ağrı hakkında.)

qâldi yüräk dârdi *tutdiyü* tez yârdäm maşinâsi yetib / kelgünçä tāmām boldi faqat
bir âğız söz äytđi singlingni (38/13)

tutil-: Tutuk duruma gelmek.

keyin münirä *tutilib* qâldi keyin nimä / bolışini özi hām bilmäsdi bāri bir
säyyārāning (39/5)

tutqıç ber-: Bir kimsenin kendisini güç duruma düşürecek bir şeyi ortaya
çıkmaq, yakalanmaq.

burkänib yığläsä hām zâkircänni âlisdän körgänidä / yürägi köksidän ätilib
ketgüdek bolsä hām *tutqıç bermädi* (39/26)

tüş-: Olmaq, olumsuz bir durumda bulunmaq.

münirä älti yildän buyân yängi yilni bir özi kütädi / hār gäl xuddi şunaqa ähvâlgä
tüşädi toğri u hām (37/28)

tüşigä kir-: Rüyasına girmek.

özi üçün qaddan bolib qalgan keçalari *tüşigä kirib* / çıqadigan aqıl közleridä gazäb älävini kördi kördiyü (39/19)

yubardı özi urib özi yıgladı şu keça anäsi / *tüşigä kiribdi* ayisi negadir nuqul uning başini silär (41/6)

tüşün-: Anlamak.

anäsi nimä üçün ah urgänini *tüşündi* u atasini es-es / tänir bäländ boyli moylavlili bu adämgä *tüzük-quruq* (36/13)

bu sir-sinäätini häm keyin esini täniğändä *tüşündi* / atası ulärni täşläb ketgän ekän u bir närsäni (36/17)

anäsigä kömäkläşisi zäruurligini cüdä ertä *tüşündi* / ältinçi sinfdä oqıyâtganidä ayâq maşinädä iş tikişni (36/19)

toy qılmäsäk bolmäydi *tüşünyäpsizmi* apacän / bolmäydi (39/33)

münirä *tüşündi* toy qılmäsä bolmäsligini säyyäräning / özi üçün häm paxtä terimidä häşärgä barişganidä (40/1)

uni yaxşı körib qalgan üçinçi kürs täläbäsi / üçün häm yamän bolışini *tüşündi* özi ne ümidlär (40/4)

tüzük-quruq: Dört dörtlük, mükemmel.

anäsi nimä üçün ah urgänini *tüşündi* u atasini es-es / tänir bäländ boyli moylavlili bu adämgä *tüzük-quruq* (36/14)

U

uç-: Kar veya buz üstünde kaymak, kayak yapmak.

cilmäyib qoydi şäytänyey häli qoşni bälälär / bilän räsä çänä *uçdi* sâvuq elitgan şu andäyâq (37/7)

uxlä-: Uyumak.

üydä cäcci nilüfär *uxläb* yätibdi yaxşiyäm baxtigä şu / qaqaçân qızçä bär ekän öz
ânäsidadän müniräni yaxşı (35/5)

yängi yıl kiryäpti u ähistä yürüb yätäqqa kirdi nilüfär / saçläri tozigänçä *uxläb*
yätär peşänäsi terläb ketgändi (37/4)

ulä-: Birleştirmek, bir araya getirmek.

u tez-tez yürüb mehmänxänägä kirdidä çirâq märcäni / *ulängän* simni ilgäkkä
tıqdi şu ändäyâq qızıl (37/15)

unçälik: O kadar.

münirä ottizgä qadäm qoyädi bu säfär häm u yängi yılını / yâlgız kütib älyäpti
unçälik häm yâlgız emäs näriği (35/4)

ur-: Elini veya elindeki bir şeyi bir yere hızla indirmek.

yubardı özi *urib* özi yıglädi şu keçä ânäsi / tüşigä kiribdi äyisi negädir nuqul
uning başını silär (41/5)

uyâqdä: Orada.

ölsin dedi singlisi babiläb *uyâqdäyäm* xätini bär / ekän mengä bildirmägän ekän
oqışdän häydälib ketmäslük (40/33)

uygân-: Uyanmak, uyku hâminden çıkmak.

qâpti / nilüfär *uygândi* şekilli kärävâtçäsining gıçırlägäni (41/20)

yâqıb ketdi nilü *uygânib* süyünsin dedi münirä / qızalâqning qolidän tutdi yür
endi yuvinämiz âş (41/29)

uygât-: Uyandırmak, uyanmasını sağlamak.

nilüfärning läbi çoççäydi / negä meni *uygâtmädingiz* (42/4)

uzat-: Kocaya vermek, evlendirmek.

çiqıb ketdi / singlisini *uzatgänidän* keyin u qandäydir oyçän (40/16)

uzâq: Uzun süre.

u yüzidän bu yüzidän öpärkän közläridän tırqırâb / yaş çiqıb ketdi şu älpäzdä
uzâq otirdi ünsüz yıglädi (42/16)

Ü

üç: Üç sayısı.

baxt / *üç* sâätdän keyin yängi yıl kirädi üç sâätdän keyin (35/2)

baxt / üç sâätdän keyin yängi yıl kirädi *üç* sâätdän keyin (35/2)

üç-tört: Üç dört.

suvi älläqandäy köpikli bemäzä edi müniräkü oşä / bemäzä suvni *üç-tört* qultum
içdiyä säyyärä lolilik (35/24)

süzämiz / nilüfär üç-tört qadäm yürdidä toxtâb qâldi (41/32)

üçinçi: Üçüncü.

uni yaxşı körüb qâlgän *üçinçi* kürs täläbäsi / uçün häm yâmân bolışını tüşündi özi
ne ümidlär (40/3)

ketgän qızlärning qısmäti şunaqa bolädi özi *üçinçi* / bäsquçdä oqıyâtgänidä
qızalâğı bir yärim yaşdä edi säyyärä (40/28)

ükpär: Baykuş tüyü.

häm kämlik qılğändek âq *ükpärlär* tozib yâtgän pästäk / âsmândän mâmıq zärrälär yâğılâverädi yâğılâverädi göyâ (36/27)

ülâş-: Dağıtmak.

kişilärgä baxt *ülâşädigän* nâräsidadä gödäklärning / ârzusini müstacâb qılädigän yängi yil kirib kelmâqdä (42/19)

ülgür-: Başarabilmek.

mehr qoyib *ülgürgän* häm emäsdi säyyârâ tuğılğanidän / keyin köp ötmäy âtäsi qayâqqadir gâyib boldi münirä (36/15)

ümid: Umut, ümit.

uçün häm yâmân bolışını tüşündi özi ne *ümidlär* / bilän yığıb qoygän seplärining hämmäsini singlisigä (40/4)

ümr: Ömür.

ârzusini müstacâb qılädigän yängi yil kirib kelmâqdä / edi *ümr* esä ötmâqdä (42/21)

ümümän: Genel olarak, genellikle.

ümümän âyisining çehräsi negädür hämişä mä'yüs / körinär äyvân burçägidä turädigän âyâq mâşinädä iş (36/1)

ünsiz: Sessiz.

eşitildi zum ötmäy eşik *ünsiz* açıldidä saçlari / tozğıb ketgän qızalâq közini işqalâb çıqdi burçäkkä (41/21)

u yüzidän bu yüzidän öpärkän közläridän tırqırâb / yâş çıqıb ketdi şu älpâzdä uzâq otirdi *ünsiz* yıglädi (42/16)

üst: Bir şeyin görülen yanı, yüzü.

hə bugün bəyrəm münirə suvni tårtgän gürüç *üstigä* / tåvåq yåpårkån sekin xorsinib qoydi bugün bəyrəm (37/1)

üy: 1. Ev.

tikåyåtgänidä hām *üy* yığıştiråyåtgänidä hām başini / bir yångä tåşlågånçä xayålgä çomib yürärdi u iş tikåyåtgänidä (36/3)

yörgäkkä oråyåtgändek ropärädägi tørt qavätli *üy* deråzäläridä / çiråqlår måş'älä bolib yåtibdi şådån küy (36/30)

şu pâytdä eri bilån bälä-çaqaläri bilån gävçüm *üydä* / otirişi mümkün edi bolmädi häyåt şunaqa ekån insån (37/29)

üyigä qaytär edi zåkircån şu maşinäni häydärdi / bir-birlärigä yulduzläri toğri kelib qåldimi yå müniräning (38/1)

özi köhlikmidi xulläs şåfyår yigit ungä / tinçlik bermädi *üyidän* çiqsä köçä başidä kütädi (38/4)

toyni tezlåştirmäsäk bolmäydi *üydägilär* qoymäyäpti / münirä ikki yol åräsidad qåldi säyyåräni tåşláb (38/21)

2. Oda.

üydä cacci nilüfår uxláb yåtibdi yaxşiyäm baxtigä şu / qaqaçån qızçä bår ekån öz ånäsidad müniräni yaxşı (35/5)

üylän-: Evlenmek, aile kurmak. (Erkek için.)

bolålmäymän yåşim ottizdån åşdi şunçä yıl *üylänmäy* / yürüb mälåmätgä qålgänim hām yetädi (39/16)

uçün mengä *üylängän* ekån xåhläsäng şu ikkinçi / xåtin bolib turåveräsän xåhlämäsäng kättä köçä (41/1)

üzük: Yüzük.

berdi ätäyläb zâkircân bilän bârib âlişgân / *üzügini* häm tä'til puligä âlgän
gilämini häm kässä (40/7)

V

vä'dä ber-: Söz vermek.

singlim häli özini epläy âlmäydi men âyimlärgä / *vä'dä bergänmän* (38/27)

vâzmin: Ağır, yavaş.

kim bilsin bälki oşâ baxt endi kirib kelär änä / sâät zängi on märtä *vâzmin*
cäränglädi demäk ikki sâät (41/18)

Y

yaxşı: İyi, güzel.

hämmä ârzusigä bir yolä yetävermäş ekän / zâkircân *yaxşı* yigit edi qaddi-qâmäti
kelişgän (37/32)

âlib ketmäqçı emiş âbketsä cüdä *yaxşı* dedi münirä / er qayerdä bolsä xâtin şu
yerdä bolädidä erim (40/31)

yaxşı kör-: Sevmek.

qaqacân qızçä bâr ekän öz ânäsidadän müniräni *yaxşı* / *körädi* işdän kelişi bilän
boyingä âsilädi (35/6-7)

uni *yaxşı körüb* qâlgän üçinçi kürs täläbäsi / uçün häm yâmân bolışini tüşündi özi
ne ümidlär (40/3)

yaxşi niyätli: İyi niyetli.

âstânädä esä yängi yil eşik qâqıb turär *yaxşi niyätli* / kişilärgä baxt üläşädigän nârasidä gödäklärning (42/18)

yaxşiyäm: İyi ki.

üydä cäcci nilüfär uxläb yâtibdi *yaxşiyäm* baxtigä şu / qaqaçân qızçä bâr ekän öz ânäsüdän müniräni yaxşi (35/5)

yänä: 1. Yine, tekrar, yeniden.

deb u yüzidän bu yüzidän öpdidä ketdi-qıldı / müniräning bir özi *yänä* mungayib qäläverdi (35/16)

âradän *yänä* ây ötdi yänä yil ötdi ulär hämân bir-birlärigä / tälpinişär ämmâ endi müniräning könglidä (38/28)

âradän yänä ây ötdi *yänä* yil ötdi ulär hämân bir-birlärigä / tälpinişär ämmâ endi müniräning könglidä (38/28)

bu âradä säyyârä mäktäbni bitirdi zâkircân oşä / täklifini *yänä* qaytardı münirä yänä râstini äytdi (38/34)

bu âradä säyyârä mäktäbni bitirdi zâkircân oşä / täklifini yänä qaytardı münirä *yänä* râstini äytdi (38/34)

2. Daha, bunun dışında.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ândäyâq qızıl / yaşıl sâriq *yänä* köpdän-köp änvâiy rängdägi cäcci (37/16)

yänäyäm: Daha da.

mänä şu xânädägi sükünätни tñnhälilikni *yänäyäm* / çuqurlaştıräyätgängä oxşardı qızıq bunaqa kündä (37/23)

yāngi: Yeni.

bütün təbiət *yāngi* tuğılğan çaqalāgu sāmā uni pākizā / yörgäkkä oräyätgāndek
ropärädägi tört qavätli üy deräzäläridä (36/29)

yāngi yıl: Yeni yıl.

baxt / üç säätdän keyin *yāngi yıl* kirädi üç säätdän keyin (35/2)

münirä ottizgä qadām qoyädi bu sáfär hām u *yāngi yıl*ni / yālgız kütib älyäpti
unçälik hām yālgız emäs nārigi (35/3)

yāngi yıl kiräpti u ähistä yürüb yätäqqa kirdi nilüfär / sâçläri tozigänçä uxläb
yätär peşänäsi terläb ketgändi (37/3)

çirâğını yâqıb bering deb xarxaşâ qılğan oşändä münirä / *yāngi yıl* keçäsi
ärçäning çirâğını qârbâbâ yâqıb (37/12)

münirä älti yıldän buyân *yāngi yıl*ni bir özi kütädi / hār gäl xuddi şunaqa ähvālgä
tüşädi toğri u hām (37/27)

gödäk isidän mäst bolışını täsävvr qılıb entikib ketädi / qızıq hār gäl *yāngi yıl*
kiräyätgändä şuni oyläydi (41/16)

bu quvānç yāşlärimidi ökinçmi özi bilmäsdi / ästänädä esä *yāngi yıl* eşik qâqıb
turär yaxşı niyätli (42/18)

kişilärgä baxt üläşädigän nāräsidadä gödäklärning / ärzusini müstäcâb qılädigän
yāngi yıl kirib kelmäqdä (42/20)

yängrä-: Yankılanmak.

çirâqlär mäs‘älä bolib yätibdi şädän küy / *yängräydi* (36/32)

otirdi äncä otirdi täsqaridä hāmân küy sädäläri / *yängrär* deräzä ärtidän
ötäyätgän ädämlär şädän şävqın (37/21)

yärq et-: Birden parıldamak, parlamak.

yürüb mälâmätgä qalgänim häm yetädi / münirä *yärq etib* qarädidä zäkircänning közläridä (39/18)

yäşä-:Yaşamak.

singlingiz siz uçün *yäşämäsä* keräk axır / nimä qılây münirä yergä qarädi başqa ilâcim yoq (39/13)

şu küni kördi / nimä siz men bilän *yäşäysizmi* singlingiz bilänmi (39/12)

ekän singlisi münirä uçün *yäşämäsligini* isbât / qıldı ertä bahärdä müniräni quçâqlâb yıǵladı (39/31)

yäşär: Yaşındaki, herhangi bir yaşta olan.

qayâqqa bärädi on âlti *yäşär* qızalâqning taqdiri nimä / bolädi (38/23)

yäşil: Yeşil.

ulängän simni ilgäkkä tıqdi şu ändäyâq qızıl / *yäşil* sâriq yänä köpdän-köp änvâiy rängdägi cäcci (37/16)

yâǵıl-: Yağmak, düşmek.

häm kämlik qılgändek âq ükpärlär tozib yâtgän pästäk / äsmändän mâmıq zärrälär *yâǵılâverädi* yâǵılâverädi göyâ (36/28)

häm kämlik qılgändek âq ükpärlär tozib yâtgän pästäk / äsmändän mâmıq zärrälär *yâǵılâverädi* *yâǵılâverädi* göyâ (36/28)

yâq-: Işık vermesini sağlamak.

bilän räsä çänä uçdi sâvuq elitgän şu ändäyâq / u ärçä çirâqlärini *yâqışı* keräkligini eslädiyü ildäm (37/8)

çirâǵını *yâqıb* bering deb xarxaşä qılğan oşändä münirä / yängi yil keçäsi ärçäning çirâǵını qârbâbâ yâqıb (37/11)

köryäpsänkü qərbâbâ kelib ärçäning çirâğını / *yâqıb* ketdi nilü uyğänib süyünsin dedi münirä (41/29)

yängi yıl keçäsi ärçäning çirâğını qərbâbâ *yâqıb* / berädi deb işântirgän edi (37/12)

keldi / ärçäning çirâğını *yâqdimi* (41/27)

yâlgız: 1. Yalnız, tek.

münirä ottizgä qadäm qoyädi bu säfär häm u yängi yılını / *yâlgız* kütib âlyäpti unçälik häm yâlgız emäs nârigi (35/4)

münirä ottizgä qadäm qoyädi bu säfär häm u yängi yılını / yâlgız kütib âlyäpti unçälik häm *yâlgız* emäs nârigi (35/4)

bâyram künidä *yâlgız* qâlsang ğaläti bolärkän göyâ bütün / dünyâ bir täräfü yâlgız özing bir täräf (37/25)

2. Yalnızca, sadece.

bâyram künidä yâlgız qâlsang ğaläti bolärkän göyâ bütün / dünyâ bir täräfü *yâlgız* özing bir täräf (37/26)

yâmân: Kötü, fena.

uni yaxşı körib qâlgän üçinçi kürs täläbäsi / uçün häm *yâmân* bolışını tüşündi özi ne ümidlär (40/4)

yân: Yer.

tikâyâtgänidä häm üy yığıştirâyâtgänidä häm başını / bir *yângä* täşlägänçä xayâlgä çomib yürärdi u iş tikâyâtgänidä (36/4)

yân-: Işık vermek.

çirâqlâr *yândiyü* xânâ birdänigä älläneçük sükütbaxş / munis bolib qâldi münirä
sehlänib qâlgändek ärçä (37/17)

yâp-: Kapatmak, kapamak.

hâ bugün bâyram münirä suvni târtgân gürüç üstigä / tâvâq *yâpârkân* sekin
xorsinib qoydi bugün bâyram (37/2)

yâpiril-: Yayılıp kaplamak.

musâffâ qâr hävâsi *yâpirilib* kirdi derazâ ârtidägi / daraxtlarning şaxı qârdän
işkâmdek egilib ketgân bu (36/25)

yâpiş-: Sıkıca sarılmak, tutmak.

münirä mänâ şu qızalâqqa nilüfârgä bağlänib qâldi / qaqacân häm özining ânâsi
qâlib münirägä *yâpişädi* (41/12)

yâş (I): Doğuştan başlayarak geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman.

äytib qoyädidä âxıridä äynib qâlâdi bälâsi beş / *yâşgä* çıqıbdıyü özi yâş bälägä
oxşâydi bâya qızçäsini (35/11)

çıqqan âppâq suvni tökârkân negâdir ânâsini eslâdi / münirä yetti *yâşidämi*
säkkizdämi âpä-singil bärävâr (35/20)

mening häm başqa ilâcim yoq men sizgä içküyâv / bolâlmäymän *yâşim* ottizdän
âşdi şunçä yil üylänmäy (39/16)

bâsqıçdä oqıyâtgänidä qızalâğı bir yârim *yâşdä* edi säyyârâ / yığlâb keldi eri
oqışni bitiribdi qışlâğıgä (40/29)

yâş (II): Gözyaşı.

çidâb turâlmâdi közlâridän tırqırâb *yâş* / çıqıb ketdi (40/14)

u yuzidän bu yuzidän öpärkän közläridän tırqıräb / *yâş* çıqıb ketdi şü älpäzdä uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/16)

bu quvânç *yâşlärimidi* ökinçmi özi bilmäsdi / ästänädä esä yängi yil eşik qâqıb turär yaxşı niyätli (42/17)

yâş (III): Yaşı büyük olmayan kimse, küçük.

äytib qoyädidä äxıridä äynib qâlâdi bälâsi beş / *yâşgä* çıqıbdıyü özi *yâş* bälägä oxşâydi baya qızçäsini (35/11)

yâtâq: Yatak odası.

yängi yil kiryâpti u ähistä yürüb *yâtâqqa* kirdi nilüfär / saçları tozigänçä uxläb yâtär peşänäsi terläb ketgändi (37/3)

yâz-: Sözü, düşüncüyü harflerle ve işaretlerle anlatmak.

zäkircän müniräning köngligä nâmini oyib *yâzgänü* özi / gâyib bolgän özi bolmäsä häm nâmi oşä oyilgän cây (40/23)

yelib-yügür-: Koşuşturmak.

singlisi baxtini tâpgänini oyläb quvândi *yelib-yügürüb* / xızmat qıldı faqat küyâvcorälär qarşädäbäng (40/10)

yer: 1. Ayakla basılan taban, zemin.

singlingiz siz uçün yâşämäsä keräk axır / nimä qılây münirä *yergä* qarädi başqa ilâcim yoq (39/14)

2. Bulunulan, oturuhan, yaşanılan bölge.

älib ketmäqçi emiş äbketsä cüdä yaxşı dedi münirä / er qayerdä bolsä xâtin şü *yerdä* bolädidä erim (40/32)

yet-: 1. Ulaşmak, elde etmek.

hämmä ârzusigä bir yolä *yetävermä*s ekän / zâkircân yaxşı yigit edi qaddi-qâmâti kelişgän (37/31)

2. Yetişmek, vaktinde varmak.

qâldi yüräk dârdi tutdiyü tez yârdäm maşinâsi *yetib* / kelgünçä tāmām boldi faqat bir âğız söz äytdi singlingni (38/13)

3. Kötü bir durum, tutum veya davranış yeterli olmak.

yürib mälâmätgä qâlgänim häm *yetädi* / münirä yârq etib qarädidä zâkircânning közläridä (39/17)

yetäkläş-: Birlikte hareket etmek.

baxt yoq ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ baxt bilän / baxtsizlik dâim *yetäkläşib* yürädi tosätdän ânâsi ölib (38/12)

yetim: Babası ölmüş olan (kimse), babasız.

muâmälä qılışsä köngli yärimligi uçün *yetim* bälädek / yüpätişâyâtgängä oxşâydi u işdän yüpänç tãpdi (40/19)

yetim qıl-: Kimsesiz bırakmak.

münirä ânâsining ruhi âldidä säyyârâni *yetim qilib* / qoymäslikkâ qasâm içdi bittä irmâq toxtãb qâlgäni bilän (38/17)

yetti: Yedi sayısı.

çıqqan âppâq suvni tökärkän negädir ânâsini eslädi / münirä *yetti* yâşidämi säkkizdämi âpä-singil bärävâr (35/20)

yığ-: Biriktirmek.

bilän *yıgıb* qoygän seplärining hämmäsini singlisigä / berdi ätäyläb zâkircân bilän bärrib âlişgän (40/5)

yığıştır-: Bir yeri dağınıklıktan kurtarmak, toplamak.

tikâyâtgänidä häm üy *yığıştırâyâtgänidä* häm başını / bir yângä täşlägänçä xayâlgä çomib yürärdi u iş tikâyâtgänidä (36/3)

yıglä-: Ağlamak.

qilib hämmäyâqni buzib yubardı oşändä âyisi senläрни / âdäm qılgünçä özim ädâ bolämän deb *yıglägändi* (35/26)

burkänib *yıgläsä* häm zâkircänni âlısdän körgänidä / yürägi köksidän ätilib ketgüdek bolsä häm tutqıç bermädi (39/25)

ekän singlisi münirä uçün yâşämäsliğini isbât / qıldı ertä bahârdä müniräni quçâqläb *yıglädi* (39/32)

bâsqıçdä oqıyâtgänidä qızalâğı bir yärim yâşdä edi säyyârä / *yıgläb* keldi eri oqışni bitiribdi qışlâğıgä (40/30)

yubardı özi urib özi *yıglädi* şu keçä ânäsi / tüşigä kiribdi âyisi negädir nuqul uning başını silär (41/5)

u yüzidän bu yüzidän öpärkän közläridän tırqıräb / yâş çıqıb ketdi şu älpäzdä uzâq otirdi ünsiz *yıglädi* (42/16)

yigit: Delikanlı, genç adam.

hämmä ârzusigä bir yolä yetävermäs ekän / zâkircân yaxşı *yigit* edi qaddi-qâmäti kelişgän (37/32)

özi köhlikmidi xulläs şâfyâr *yigit* ungä / tinçlik bermädi üyidän çıqsä köçä başidä kütädi (38/3)

bolädiyü ämmâ şâfyâr *yigit* yolini pâylab turişini / cüdä-cüdä xâhläydi münirä
endi bolsä oşâ künlär (38/7)

yil: Yıl, sene.

münirä âlti *yildän* buyân yängi yilni bir özi kütädi / här gäl xuddi şunaqa ähvâlgä
tüşädi toğri u häm (37/27)

däryâ suvi qurimäydi häyât öz yolidän ketäverdi ây / ötdi *yil* ötdi bir küni
zäkircân dârdini äyttdi (38/20)

âradän yänä ây ötdi yänä *yil* ötdi ulär hämân bir-birlärigä / tälpinişär ämmâ endi
müniräning könglidä (38/28)

mening häm başqa ilâcim yoq men sizgä içküyâv / bolâlmäymän yaşim ottizdän
âşdi şunçä *yil* üylänmäy (39/16)

yoq: Bulunmayan, var olmayan şey.

baxt *yoq* ekän hä münirä baxtiyâr edi ämmâ baxt bilän / baxtsizlik dâim
yetäkläşib yürädi tosätdän ânäsi ölib (38/11)

xorlämä bäläm âtäsi *yoq* edi endi men häm / *yoqmän* sengä tâpşirdim (38/15)

xorlämä bäläm âtäsi *yoq* edi endi men häm / *yoqmän* sengä tâpşirdim (38/16)

singlingiz siz uçün yâşämäsä keräk axır / nimä qılây münirä yergä qarädi başqa
ilâcim *yoq* (39/14)

mening häm başqa ilâcim *yoq* men sizgä içküyâv / bolâlmäymän yaşim ottizdän
âşdi şunçä *yil* üylänmäy (39/15)

men sizning qolingizdän tutib qälâyâtgänim *yoq* / yolingiz âçiq (39/22)

yol: 1. Karada insanların, hayvanların geçmesi için yapılan veya kendi kendine
oluşmuş, yürümeye uygun yer.

bolädiyü ämmâ şâfyâr *yigit* yolini pâylab turişini / cüdä-cüdä xâhläydi münirä
endi bolsä oşâ künlär (38/7)

2. Yön, istikamet.

däryâ suvi qurimäydi häyât öz *yolidän* ketäverdi ây / ötdi yıl ötdi bir küni
zâkircân dârdini äytdi (38/19)

3. Gidiş ya da davranış biçimi, tutum.

toyni tezlâştirmäsäk bolmäydi üydägilär qoymäyäpti / münirä ikki *yol* âräsidadä
qâldi säyyâräni täşläb (38/22)

yolingiz âçiq: “Nereye gidersen git, ne yaparsan yap” anlamlarında kullanılan bir
söz.

men sizning qolingizdän tutib qâlâyâtgänim yoq / *yolingiz âçiq* (39/23)

yörgäk: Kundak.

bütün tâbiät yängi tuğılgän çaqalâğu sâmä uni pâkizä / *yörgäkkä* orâyâtgändek
ropärädägi tört qavätli üy deräzäläridä (36/30)

yulduzläri toğri kel-: Uymak, uygun düşmek.

üyigä qaytär edi zâkircân şu maşinäni häydärdi / bir-birlärigä *yulduzläri toğri*
kelib qâldimi yâ müniräning (38/2)

yumşâq: Yumuşak.

tüşigä kiribdi âyisi negädür nuqul uning başını silär / emiş qolläri *yumşâq* issıq
emiş (41/7)

yut-: Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

köz yaşım däryâ bolib / balıqläri *yutgäy* säni (36/11)

yuv-: Yıkamak.

u sekin-sekin yürüb âşxânägä kirdi kâsädägi gürüçni / şaşılmäsdän yuvä başlädi
gürüç yüzigä qalqıb (35/18)

kökyötäl bolışgändi oşändä ânäsi ungä gürüç / yuvilgän suvni içirgäni
müniräning esidä qalgän gürüç (35/22)

yuvın-: Yıkanmak.

qızalâqning qolidän tutdı yür endi yuvınämiz âş / süzämiz (41/30)

yügür-: Koşmak.

bâğçädän âlib keldidä münirägä tâpşirib köçägä / yügürdi münirä nimä gäpligini
süriştirgän edi zinädän (35/13)

yüpänç: Teselli, avuntu.

muâmälä qılışsä köngli yärimligi uçün yetim bälädek / yüpätışäyâtgängä oxşaydı
u işdän yüpänç tâpdi (40/20)

yüpät-: Teselli etmek, avutmak.

muâmälä qılışsä köngli yärimligi uçün yetim bälädek / yüpätışäyâtgängä
oxşaydı u işdän yüpänç tâpdi (40/20)

yür-: 1. Yürümek.

u sekin-sekin yürüb âşxânägä kirdi kâsädägi gürüçni / şaşılmäsdän yuvä başlädi
gürüç yüzigä qalqıb (35/17)

yängi yıl kiryäpti u âhistä yürüb yâtâqqa kirdi nilüfär / saçläri tozigänçä uxläb
yätär peşänäsi terläb ketgändi (37/3)

berädi deb işantirgän edi / u tez-tez yürüb mehmânxânägä kirdidä çirâq märcäni
(37/14)

yâqıb ketdi nilü uygâñib süyünsin dedi münirä / qızalâqning qolidän tutdi *yür*
endi yuvinämiz âş (41/30)

süzämiz / nilüfâr üç-tört qadäm *yürdidü* toxtâb qâldi (41/32)

2. Yaşamak.

bolâlmäymän yâşim ottizdän âşdi şunçâ yil üylänmäy / *yürüb* mälâmätgä
qâlgänim häm yetädi (39/17)

yüräk: Kalp, yürek.

baxtsizlik dâim yetäkläşib yürädi tosätän ânäsi ölib / qâldi *yüräk* dârdi tutdiyü
tez yârdäm maşinäsi yetib (38/13)

yürägi köksidän âtil-: Kalbi yerinden fırlamak, aniden heyecanlanmak veya
korkmak.

burkänib yıgläsä häm zâkircänni âlısdän körgänidä / *yürägi köksidän âtilib*
ketgüdek bolsä häm tutqıç bermädi (39/26)

yürägi qalqı-: İçi sızlamak, çok üzölmek.

müniräning *yürägi qalqıb* ketdi qızçanı bağırgä bâsib / u yüzidän bu yüzidän
öpärkän közläridän tırqırâb (42/14)

yüz: Yanak.

qaytib çıqıb äynâniy özimning âpâcânimdän / deb u *yüzidän* bu yüzidän öpdidä
ketdi-qâldi (35/15)

qaytib çıqıb äynâniy özimning âpâcânimdän / deb u yüzidän bu *yüzidän* öpdidä
ketdi-qâldi (35/15)

u *yüzidän* bu yüzidän öpärkän közläridän tırqırâb / yâş çıqıb ketdi şü âlpâzdä
uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/15)

u yüzidän bu *yüzidän* öpärkän közläridän tırqırab / yaş çıqıb ketdi şu älpäzdä uzâq otirdi ünsiz yıglädi (42/15)

yüzigä qalqı-: Su yüzüne (veya üstüne) çıkmak.

şâşilmäsdän yuvä başlädi gürüç *yüzigä qalqıb* / çıqqan äppâq suvni tökärkän negädir änasini eslädi (35/18-19)

Z

zäng: Çan.

kim bilsin bälki oşâ baxt endi kirib kelär änä / sâät *zängi* on märtä vâzmin cäränglädi demäk ikki sâät (41/18)

zärrä: Çok küçük parçacık, zerre.

häm kâmlık qılgändek âq ükpärlär tozıb yâtgän pästäk / äsmändän mâmıq *zärrälär* yağılâverädi yağılâverädi göyâ (36/28)

zâurlık: Zorunluluk.

änäsigä kömäkläşişi *zâurligini* cüdä ertä tüşündi / ältinçi sinfdä oqıyâtgänidä äyâq maşınädä iş tikişni (36/19)

zırqıllä-: Sızlamak.

körişgänidä negädir köngli bir nimäni sezâyâtgändek / *zırqılläb* turardı (38/32)

zimdän: Gizlice.

âdämâvi bolib qâldi otirişlârgä bârsä dügänäläri / *zimdän* birbirigä imlâyâtgändek bolädi ungä şirin (40/18)

zinä: Merdiven.

yügürdi münirä nimä gäpligini süriştirgän edi *zinädän* / qaytib çıqıb äynäniy
özimning äpâcânimdän (35/13)

zum: An, dakika.

eşitildi *zum* ötmäy eşik ünsüz açıldidä sâçläri / tozgıb ketgän qızalâq közini
işqalâb çıqdi burçâkkä (41/21)

3. XAYOLLARGA BO'LAMAN TUTQUN ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

A, Ä

äbâdiy: Ebedî, sonsuz.

qayâqqa nimägä nähâtki men yaşligimning ümrimning / âltin daqıqaläri bilän
äbâdiy vidälâşsäm (56/16)

äççiq: mec. Kötü.

u ketdi u ketdiyü xayâlimdä häm şirin häm *äççiq* / häm quvnâq häm älämli uzuq-
yuluq xâtirälär qâldi (43/11)

u ketdi u ketdiyü häm şirin häm *äççiq* häm / quvnâq häm älämli uzuq-yuluq
xâtirälär qâldi mendä (57/3)

ädres: Adres.

körgäningizdä ätäylâb fâkül'tetingizgä bârib *ädres* / tâpib sâmärqandgä yâzgän
xatläringä cävâb bermäsmidingiz (55/15)

äfişa: Afiş.

trälleybus xadrägä yaqınläşärkän vätän kinäteätürining / kättä-kättä *äfişaläri* lip etib körinib (45/20)

ähvâl: Durum, hâl, vaziyet.

nâquläy *ähvâldä* ilcäyib ungä räzm säldim heç / özgärmäbdi dâim nimänidir kütgändäy bälälärçä cävdiräb (44/5)

xoş xızmat / esänkiräb qâldim nâquläy *ähvâlgä* tüşib nimä (49/30)

axır ~ âxır: Son, nihayet.

xayâlimni yâlgız siz âlib qoydingizkü *axır* mengä / näsib bolädimi yoqmi deb xavâtirlänib özim häm tâpâlmäy (47/29)

yaxşı körämän ümrinning *âxırığaçä* yaxşı körämän / eşityäpsizmi âxırığaçä u yänä yıgläb yubardı keyin (56/11)

yaxşı körämän ümrinning *âxırığaçä* yaxşı körämän / eşityäpsizmi *âxırığaçä* u yänä yıgläb yubardı keyin (56/12)

äkä: Ağabey.

âdämğä qarägingiz häm kelmäydimi erkin *äkä* / çoçib ögirildim (44/1)

partäsidadä otirgän xâlidä edi heç özgärmäbdi / faqat meni *äkä* deb ätägänigä häyrân boldim mäktäbdä (44/12)

erkin *äkä* biläsizmi xâlidäning yânâqläri / qıp-qızärib ketdi bir orım sâçining uçini tutämläb (45/31)

qâldik äncägäçä ikkävimizdän häm sädä çıqmädi / erkin *äkä* siz meni âdäbsiz qız deb oyläyäpsizmi (47/14)

belküräk bir qolidä kättäkân paqır kötärib xâlidäning / *äkäsi* çıqıb keldi men uning âtini häm bilmäsdim (49/17)

äkäsi keräk emäsmi äkäsini uning rängi öçib belküräk / uşlägän qoli äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubarmâççı (49/33)

ākasi kerāk emāsmi *ākasi* uning rāngi oçib belküräk / uşlägän qoli äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubärmäqçi (49/33)

köz äldimdä uning *ākasi* cânlänär nāzārimdä mengä / näfrät bilän tikilib turär äyämäy haqārät qılardı (50/27)

xälidädän ümidingni üz ergä tekkänigä on beş / kün boldi *ākasi*ning ortāgıgä tegibdi (51/2)

erkin *ākä* sizgä hām bilet äldim / yelkäm oşä nāzār taşlädim u häliyäm özgärmäbdi (52/13)

gapiring erkin *ākä* dedi u qızārib ketgän / közlärini mengä tikib (53/17)

romälmiş qolimni çozsäm heç yetmämiş / erkin *ākä* qarāng-qarāng romälüm äqıb ketyäpti (54/4)

desäm indämäy turäverdingiz cân erkin *ākä* tutib / bering romälümni uni özingiz älib bergänsizkü (54/5)

täbässüm bilän tikildi / esingizdämi erkin *ākä* birinçi märtä şu (54/14)

xat berib yubārgändim *äkäm* eşik äldidä körüb / qalıb xatni tärtib älibdi hämmäsini eşitdim (55/23)

oşä küni siz üygä kelgän ekänsiz *äkäm* sizni xafä / qılibdi siz bir gäp bilän äräzläb ketdingiz men (55/25)

erkin *ākä* esingizdä bolsin men bāribir sizni / yaxşı körämän ümrümning äxırıgäçä yaxşı körämän (56/10)

a'lā: Olağan deęerlerin üstünde olan, yüksek.

hä men mağrur edim buning üstigä birinçi imtihāndän / a'lā bahā äldim men şād edim älläqayāqlärgä uçgim (43/19)

älämini äl-: Öcünü almak.

kelmädi här gäl beş daqıqa küttirib qoysä *älämimni* / päpiräsdän *älärdim* bu säfär päpiräs hām dāş berälmädi (48/28-29)

älämlı: Kederli.

häm quvnâq häm *älämlı* uzuq-yuluq xâtirälär qâldı / oşändä men birinçi bäsquçdä oqırdım birinçi (43/12)

çöntägigä suqdim yoq yürägimni räşk emäs ğazâb / häm emäs *älämlı* iztirâb çulğab âlgändi ögirilib (52/10)

äytsä xâlidäning qolini şaxt bilän siltâb tâşlädim / u şunçälär mä'yüs *älämlı* ökinç bilän tikildiki (54/24)

deb oylägändim yoq bu söz yürägimning tub-tubidän / boğıq *älämlı* bir nidâ bolib çıqdı muyulişdägi örik (56/21)

u ketdi u ketdiyü häm şirin häm aççıq häm / quvnâq häm *älämlı* uzuq-yuluq xâtirälär qâldı mendä (57/4)

älängälän-: mec. Coşmak, galeyan etmek.

yürägimdä sönmäs bir ot *älängälänä* başlädi bu ot heç / toxtämäs visâl dämläri yaqınlâşğän säyin küçäyär faqat (48/17)

älängälät-: mec. Harekete geçirmek.

hislärgä yetäklägän sühbätlär qanı oşâ muhâbbät / çoğımı *älängälätgän* ehtirâsli sözlär qanı qanı oşâ (53/5)

älänglä-: Bakınmak, etrafa bakmak.

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa *älängläy* / başlädi âldinrâqdä turgän ayâlnı çaqırıp cây berdi (44/23)

özingizni bäsing dedim quruqqınâ qilib u / yâq bu yâqqa *älängläb* tüşğän câyimizni tanıdim ordä (52/27)

âlik âl-: Bir kimsenin selamına karşılık vermek, selam almak.

mäykäsi häm höl bolgändi bilmädim sälâmimni eşitmädimi / *älik älmädi*
yaxşiläb täni b älmäqçi bolgändäy (49/26)

alış-: mec. Bir şeye çok önem vermek, değerli görmek.

ehtimäl lekin men öz nâmusimni heç nimägä / sizning muhâbbätinizgä häm
alışmäymän (55/2)

älläqandäy: 1. Nedense.

turuvçı çaräs közläri häm çehrasigä *älläqandäy* / sâddälikkämi boşänglikkämi
oxşaş ifädä beruvçı (44/7)

oşändä mendä häm şu qızgä nisbätän mehrlä / *älläqandäy* his uyğangändi (45/10)

şu tãpdä u közimgä cüdä sâddä şu bilän birgä / *älläqandäy* sirli körinib ketdi bu
sävâl äldidä özim (46/2)

bütün vücudimni häli heç sezilmägän häli heç sinäb / körilmägän *älläqandäy*
yâqımlı titraq qãpladi (47/23)

2. Herhangi bir.

u bizdän üç yıl ävväl mäktäbnı bitirgän hâzir / *älläqandäy* idarädä işläyâtgänini
eşitgändim u mengä (49/18)

älläqayâqlärgä: Bir yerlere.

hä men mağrur edim buning üstigä birinçi imtihândän / a'lâ bahâ äldim men şäd
edim *älläqayâqlärgä* uçgim (43/19)

ällänimä: Bir şey.

men nimä qılayâtgänimni özim häm bilmäs nimädir / degim *ällänimälär* deb
häyqırgim kelärdi xälidä (56/26)

älmäş-: Yenilemek.

bitiruvçılar keçäsi sinfdâşlärimiz bilän sürät / *älmäşgändik* xâlidäning sürätini oşändän beri (45/5)

ämäliyät: 1. Günlük iş, gündelik.

ikkinçi bäsquçning äxırğı imtihânini tâpşirgän / künim sämärqandgä vilâyät gâzetäsigä *ämäliyätgä* ketiş (48/26)

2. Uğraş, çaba.

bütün xayâlim puçgä çıqdi *ämäliyät* tāmām bolây deb / qâlgändä sâbıq maktäbdâş dostim cävduddän xat keldi (50/31)

änçä: Uzun süre, epey.

häykäldek qâtib otirär edi *änçädän* keyin u hävâ yetişmägändek / entikib-entikib gäpirä başlädi (54/27)

änçä-munçä: Birtakım.

yürgän äziz bir nârsäni taqdim qläsizü / men yänä *änçä-munçä* gäplärni äytgim yürägimdägi (47/32)

änçägäçä: Uzun bir süre.

men häm turib ketdim ikkävimiz yänmä-yän turib *änçägäçä* / cim ketdik keyin xâlidä yänä ävvälgidäy cilmäyib (44/25)

rähmät xâlidä *änçägäçä* cim qâldi köprikdän / ötib daraxtzâr âräsigä kirdik âqşâm eng ävväl şu (47/5)

qâldik *änçägäçä* ikkävimizdän häm sädâ çıqmädi / erkin äkâ siz meni âdâbsiz qız deb oyläyäpsizmi (47/13)

negä endi / xâlidä *änçägäçä* indämädi (47/18)

yürägimni çulğagän şübhälär çigälläşib ketdiyü şähär / köçäläridä *änçägüçä*
äylänib yürdim oşä täniş xıyâbnälär (48/32)

xälidä *änçägüçä* cävâb bermädi xıyâbnä tepäsidadä / çirâqlär lip-lip etib birin-ketin
yândi (53/29)

änhâr: Kanal, su yolu.

u ketdi qulâqlärim âstidä *änhârning* qıqır-qıqır / külgisiyü xorsinişgä tolgän qız
yığısı qâldi (43/7)

oşä sâkin *änhâr* cüft-cüft bolib säyr qilib yürgän / oşä sevişgänlär bir dârdimni
on qılârdi (48/33)

anundä: O zaman, o anda.

yalgänmi xälidä äyyârlık bilän qâşini uçırıp / qoydi huv *anundä* zäcyât
dâftäringizni negä târtib (48/10)

äräläş: Karışık, karışmış.

keskin qaddini râstlädi cingäläk sâçi ter *äräläş* peşânäsığä / yapışıp qâlgän kömir
tegib qârâyıp ketgän (49/23)

äräläş-: Karışmak, müdahale etmek.

keçiräsiz sizning içki işläringizgä *äräläşä* / älmäymän xälidä häzilläşyâptimi
çindän gäpiryâptimi (45/15)

äräzlä-: Gücenmek, darılmak.

oşä küni siz üygä kelgän ekänsiz äkäm sizni xafä / qilibdi siz bir gäp bilän
äräzläb ketdingiz men (55/26)

ärçä: Çam ağacı.

kinådän çıqıb zinälar yânidägi pästâk *ärçä* tägidä / bir âz turib qâldik (45/29)

zinâleri yânidägi pästâk xânâki *ärçä* tägidä kütib / âldim xâlidä bu säfâr özigä säl
ârâ bergän başini (46/27)

ârdâqlä-: Korumak.

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän oy şumi häli yürägimning / eng çuqur
câyleridä izzätini *ârdâqläb* yürgän (50/10)

ärtä-ärtä: Sile sile.

nihâyät xâlidä qızil sumkâçasidän româlçä âlib / yüzlärini *ärtä-ärtä* yânimgä
kelib otirdi (53/16)

ârzi-: Değmek, layık olmak.

mâyli dedim özimni yüpätib xâlidä küyünişgä / örtânişgä hâm *ârzimäydi* mening
ungä âlib berädigän (51/25)

äsäbiy: Asabi, sinirli bir şekilde.

äkâsi keräk emâsmi äkâsi uning rängi öçib belküräk / uşlägän qoli *äsäbiy*
qaltiräy başlädi meni yeb yubârmâqçi (49/34)

äsäl't: Asphalt.

yänä qançä turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä kelib / äyâvsiz qızitârdi
äsäl'tdän kötârilgän çüçmäl (51/22)

äsrä-: Gözetmek.

şu xâtirälärdän başqa nimâm hâm bâr mening axır / men muhâbbätimni ehtiyât
qılâlmägän *äsräy* âlmägän (57/6)

yalgız yaxşı körüş bilän kifâyälänib yürgän âdämmänkü / şu baxtimni ävvälraq
äsüräsäm bolmäsmidi (57/8)

ästä: Yavaşça.

ästä burildiyü mädäri qurigän âdämdäy gändiräkläb / yürüb ketdi (56/13)

ätä-: Adlandırmak.

partäsüdä otirgän xälidä edi heç özgärmäbdi / faqat meni äkä deb *ätägänigä*
häyrän boldim mäktäbdä (44/12)

ätäyläb: Bilerek, isteyerek.

ävtäbusdän tüşişim bilän *ätäyläb* xälidälärning / köçäsigä burildim negädir uni
şu yerdä şu köçädä (51/9)

körgäningizdä *ätäyläb* fäkül'tetingizgä bärüb ädres / tåpib sāmārquandgä yāzgān
xatlärimgä cāvāb bermäsmidingiz (55/15)

ävtäbus: Otobüs.

ävtäbusdän tüşişim bilän ätäyläb xälidälärning / köçäsigä burildim negädir uni
şu yerdä şu köçädä (51/9)

ävväl: Önce.

qalınraq läbläri häm özgärmäbdi bu oşä xälidä edi / bundän yärim yılçä *ävväl*
özim bilän bir partädä mäktäb (44/10)

rähmät xälidä äncägäçä cim qāldi köprikdän / ötib daraxtzār ārāsīgä kirdik
āqşām eng *ävväl* şu (47/6)

u bizdän üç yıl *ävväl* mäktäbni bitirgän hāzir / älläquandäy idārädä işläyātganini
eşitgändim u mengä (49/17)

yalgız yaxşı körüş bilän kifâyälänib yürgän âdämmänkü / şu baxtimni *ävvälraq*
äsräsäm bolmäsmidi (57/8)

ävvälgi: Önceki.

men häm turib ketdim ikkâvimiz yänmä-yân turib änçägäçä / cim ketdik keyin
xâlidä yänä *ävvälgidäy* cilmäyib (44/26)

ävväligä: İlk olarak, ilkin.

men *ävväligä* mäyli dedimü keyin birdän / uning qollärigä yapışdim sürät axır
däftär içidä (45/1)

äyä-: Acımak.

köz âldimdä uning äkâsi cänlänär nâzärimdä mengä / nâfrät bilän tikilib turär
äyämäy haqârät qılardı (50/28)

ayâl: Kadın.

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / başlädi âldinraqdä
turgän *ayâlni* çağırıp cây berdi (44/24)

siz meni oşänäqa yâmân *ayâl* deb oyläyäpsizmi / xâlidä bu sözlärni şivirläb äytdi
ämmä şu tört (54/29)

äyân: Açık, belli.

mähkämraq ornäşib bärärdi men uçün faqat bir nârsä / *äyân* edi xâlidä bevâfâ
(51/31)

äyâvsiz: Amansız.

yänä qançä turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä kelib / *äyâvsiz* qızitardı
äsfäl‘tdän kötärilgän çüçmäl (51/22)

äybdâr: Suçlu, kabahatli.

âciz edim / oşâ hâmmâsi uçün bittâ men *äybdârmânmi* yoq (55/10)

äylân-: Dolaşmak, gezinmek.

yürägimni çulğagân şubhâlär çigälläşib ketdiyü şähär / köçäläridä äncägäçä
äylänib yürdim oşâ täniş xıyâbânlär (48/32)

äyiril-: Bir kimseden, bir yerden veya bir şeyden uzaklaşmak.

sizgä işänärdim özingä işängändek işänärdim / siz bolsängiz men bir yolâ
hâmmâsidän *äyrildim* (55/28)

äyt-: Söylemek, demek.

yürgän äziz bir nârsäni taqdim qıläsizü / men yänâ äncâ-munçâ gäplärni *äytgim*
yürägimdägi (47/32)

deyişimni bilmäy toğrisini *äytib* qoyâ qâldim / xâlidäxân bârmilär (49/31)

men bu gäpni hâm ârädägi nâqulây väziyätni buziş / uçün *äytdim* däbdurustdän
kinägä täklif qılışim xâlidäni (45/24)

qız qandây tä'nägä lâyıq bolsä şulärni gäpirävering / sizgä *äytädigän* gäpim bittâ
baxtli boling (53/22)

siz meni oşänäqa yâmân ayâl deb oylâyäpsizmi / xâlidä bu sözlärni şivirläb *äytdi*
ämmâ şu tört (54/30)

kelib mening xâtinim hâm birâvgä şundây gäplärni / *äytsä* xâlidäning qolini şaxt
bilän siltäb täşlädim (54/23)

yürgän äziz bir nârsäni taqdim qıläsizü / men yänâ äncâ-munçâ gäplärni *äytgim*
yürägimdägi (47/32)

äyyârlık: Kurnazlık.

yalgånmi xålidä *äyyårlik* bilån qåşini uçirib / qoydi huv anundä zäçyåt
dåftåringizni negä tårtib (48/9)

åziz: Kıymetli, deęerli.

yürgån *åziz* bir nårsåni taqdim qılåsizü / men yånä ånçå-munçå gåplårni åytgim
yürågimdågi (47/31)

Å

åç-: Kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek.

lekin yigirmå qadåmçå yürår-yürmås toxtåb qåldim ikkålå / tävaqasi lång *åçib*
qoyilgån eşikdån bir qolidå (49/14)

åciz: Âciz, güçsüz.

hislårimning hämmåsini tåkib sålgim kelårdiyü åmmå / şu hislår åldidå özim
åciz edim (47/34)

endi u yıglåmåsdi men bolsåm bir nimå deyişgä / *åciz* edim (55/9)

ådåm: 1. Adam, erkek kişı.

meni şunçålik haqåråt qılğån *ådåmning* åldigåmi nimågä / båråmån yåliniş-
yålvåriş uçünmi (50/23)

qarång endi uni båsqa *ådåm* tutib ålådi desåm indåmåy / burilib ketibsiz birpåsda
sizni hån romålimni (54/7)

2. İnsan.

ådåmgä qarågingiz hån kelmåydimi erkin åkå / çoçib ögirildim (44/1)

biråvdån çoçigån *ådåmdek* toxtåb qåldim içkåridån / åq köylåk üstidån qårå
boyinbåğ taqqan nånvçå yigit (51/15)

dāvdiräb qâldim *âdämlärning* bizgä häyrän bolib / tikilâyâtgänini körüb
trälleybus toxtäşi bilän xâlidäni (52/23)

bir ehtiräs qâpläb âldi birpäsädä mäst *âdämdek* köz / ongim qârângılâşdı (54/19)

eşityäpsizmi âxırıgäçä u yänä yıgläb yubârdi keyin / ästâ burıldiyü mädâri
qurıgän *âdämdäy* gändiräkläb (56/13)

yâlgız yaxşı körış bilän kifâyälänib yürgän *âdämmänkü* / şu baxtimni ävvälraq
äsräsäm bolmäsmidi (57/7)

âdät: Alışkanlık, âdet.

imtihânni tâpşirgän edim qızıq yâşlik ekändä birinçi / bäsqiç täläbälärining
hämmäsidadä bolädigän *âdät* (43/15)

âdâbsiz: Edepsiz.

qâldik äncägäçä ikkâvimizdän häm sädä çıqmädi / erkin äkâ siz meni *âdâbsiz* qız
deb oylâyäpsizmi (47/14)

âğuş: Çevre.

keläsi uçraşuvgäçä şu küy *âğuşidä* yâşädim / çârşänbä küni xâlidäni xuddi oşâ
yerdä kinäteätr (46/25)

âhäng: Konuşma esnasında sesin duyguları belirtecek şekilde çıkması, ton.

közlärimgä xâtircäm tikilib turib päst ämmâ qat'iy / *âhängdä* gäpirdi (56/28)

âxırgi: Sonuncu.

ikkinçi bäsqiçning *âxırgi* imtihânini tâpşirgän / künim sämärqandgä vilâyät
gâzetäsığä ämâliyâtgä ketiş (48/25)

âxırgi märtä uçraşuvgä bärälmäy qâlgän künim / üygä sâvçilär kelgänini
bildingizmi oşändä yârdäm (55/19)

âkşâm: Akşam.

deyârli heç nârsâ özgârmâgân *âkşâm* sükünâtini / çuqurlâştirib şâvillâyâtgân daraxtzâr hâim muyulişdâgi (52/33)

âq: Beyaz, ak.

birâvdân çoçigân âdâmdêk toxtâb qâldim içkâridân / âq köylâk üstidân qârâ boyinbâg taqqan nâvçâ yigit (51/16)

âq-: 1. Sıvı şeyler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

sârgış qumni yälâb *âqayâtgân* suv qırğâğığâ yetib kelgânimizdân / keyin qolini qoyib yubârdim yuvinib âling (52/29)

höl bolib ketgândi men bolsâm uning köz yâşlâri suvgâ / qoşilib *âqib* ketâyâtgânini his qilib turâr özim hâim (53/12)

2. Su akımıyla birlikte ilerlemek, yüzmek.

româlim sirğalib tüşib suvgâ *âqib* ketibdi huv birdâ / mengâ kök şâyi româl sâvğa qılğândingizkü ânâ oşâ (54/1)

româlmış qolimni çozsâm heç yetmäsmiş / erkin âkâ qarâng-qarâng româlim *âqib* ketyâpti (54/4)

âqşâm: 1. Akşam.

u ketdi yâprâqlâri *âqşâm* şâbâdâsidâ âhistâ silkinib / turgân bir tup örik tâgidân burilib ötdiyü muyulişdâ (43/2)

xâlidâ qolimdân behâl siltânilib çıqdiyü yâprâqlâri / *âqşâm* şâbâdâsidâ âhistâ silkinib turgân örik tâgidân (56/32)

2. Karanlık.

hali *âqşâm* qonib ülgürmägän kättä köçädän ordägä / bağ tãmängä yürüb ketdik
(47/1)

rähmät xälidä äncägäçä cim qıldı köprikdän / ötib daraxtzâr âräsigä kirdik
âqşâm eng ävväl şu (47/6)

âl-: 1. Bir şeyi elle ya da bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak,
kaldırmak.

körsäm mäylimi xälidä qolimdägi kitâbni *âldi* / lui aragân yaxşı yazuvçı bolsä
keräkä (44/29)

qoydi huv anundä zäçyât däftäringizni negä târtib / *âldingiz* (48/11)

xälidägä xat yâziş uçün üç märtä qolimgä qâgâz / qalâm *âldimü* ämmä
yâzâlmädim här säfâr qalâm uşlăsäm (50/26)

nihâyät xälidä qızıl sumkâçäsüdän româlçä *âlib* / yüzlärini ärtä-ärtä yänimgä
kelib otirdi (53/15)

xat berib yubârgändim äkäm eşik âldidä körib / qâlib xatni târtib *âlibdi*
hämmäsini eşitdim (55/24)

2. Kendine ulaştırılmak, ileilmek.

xälidädän ketmä-ket ikkitä xat *âldim* ikkälä xatning / häm mäzmuni bir xıl edi
men siz bilän uçräşişim keräk (50/19)

3. Satın almak.

örtänişgä häm ärzimäydi mening ungä *âlib* berädigän / maşınäm yoqkü axır
(51/25)

erkin äkä sizgä häm bilet *âldim* / yelkäm oşä nâzâr taşlädim u häliyäm
özgärmäbdi (52/13)

desäm indämäy turäverdingiz cân erkin äkä tutib / bering româlimni uni özingiz
âlib bergänsizkü (54/6)

4. Saqlamak, elde etmek.

h  men maqrur edim buning  stiga birinji imtih ndan / a'la bah  * ldim* men  ad
edim  ll qay ql rg  uqgim (43/19)

5. Neden olmak.

r st x lid ning k zl rid  y ş yiltill di / r st m cbur n qurilgan turmuş xıy n t
qılışg  * lib* kels  (54/34)

6. Götürmek.

y q bu y qqa  l ngl b t şgan c yimizni t nidim ord  / ek n x lid ni qoyib
yub rm y suv boyig  * lib* tüşdim (52/28)

7. Taşımak, üstünde bulundurmak.

 lm şg ndik x lid ning s r tini oş ndan beri / y nimd  * lib* y r rdim nim g 
şund y qil y tg nimni (45/6)

8. Kaplamak, doldurmak.

xay limni y lgiz siz * lib* qoydingizkü axır meng  / n sib bol dimi yoqmi deb
xav tirl nib  zim h m t p lm y (47/29)

 ld: 1.  n.

şu t pd  u k zimg  c d  s dd  şu bil n birg  /  ll qand y sirli körinib ketdi bu
s v l * ldid *  zim (46/2)

k z * ldimd * uning  k si c nl n r n z rimd  meng  / n fr t bil n tikilib tur r
 y m y haq r t qil rdi (50/27)

 ldid  toxt gan y p-y ngi v lg  maşın sining y nid  / xay l s rg ndek
qimirl m y tur rdi (51/13)

xat berib yubargändim äkäm eşik *âldidä* körüb / qalıb xatni tårtib âlibdi
hämmäsini eşitdim (55/23)

2. Yan.

xayâlimdä ikki sävâl ikki muämmâ hükmrân edi / xâlidäning *âldigä* bäräymi
yoqmi ehtimâl unğä bir (49/2)

tezrâq kelib ketmäsängiz bolmäydi debdi qayâqqa / bärämän yänä oşä üygämi
kimning *âldigä* bärämän (50/22)

meni şunçâlik haqârät qılğän âdämning *âldigämi* nimägä / bärämän yâliniş-
yâlvâriş uçünmi (50/23)

âldidä: Karşısında, huzurunda.

şu tâpdä u közimğä cüdä sâddä şu bilän birgä / älläqandäy sirli körinib ketdi bu
sävâl *âldidä* özim (46/2)

hislärimning hämmäsini tökib sâlgim kelärdiyü ämmâ / şu hislär *âldidä* özim
âciz edim (47/34)

qaçân yaxşı köriş yâliniş-yâlvâriş degän gâp emäs men / xâlidäning *âldidä*
günâhkâr emäsmän yâlinmäymän häm (50/14)

âldidän: Öncesi, öncesinde.

künim sâmrqandgä vilâyät gâzetäsığä ämâliyâtgä ketiş / *âldidän* xâlidäni
uçrâşuvğä täklif qılğändim ämmâ u (48/27)

âldin: Ön taraf, ileri.

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / başlädi *âldinrâqdä*
turgän ayâlni çaqırıp cây berdi (44/24)

âlis: Uzak.

özim h m t ş nm sdim xay ll rim  lisl rg  yet kl b / ket rdi meni  zimg 
kelib otirg n qızg  p rv  (43/24)

 ltin: mec. Kıymetli, deęerli.

qay qqa nim g  n h tki men y şligimning ümrimning /  ltin daqıqal ri bil n
 b diy vid l şs m (56/16)

 r : 1. Üç.

r hm t x lid   n ç g ç  cim q ldi k prikd n /  tib daraxtz r  r sig  kirdik
 qş m eng  vv l şu (47/6)

2. Kişilerin birbirine olan ilgisi, baęlılık.

men bu g pni h m  r d gi n qul y v ziy tni buziş / u n  ytdim d bdurustd n
kin g  t klif qılışim x lid ni (45/23)

bil lm dim  r g  t şg n s vuq v ziy tni yoq tiş / u n t yinlir q söz qıdır r
 mm  tilim k lim g  kelm sdi (45/17)

 r  ber-: Renk katmak, canlılık veya deęişiklik kazandırmak.

zin l ri y nid gi p st k x n ki  r ç  t gid  k tib /  ldim x lid  bu s f r  zig  s l
 r  berg n b şini (46/28)

 r mbaxş: Rahatlatıcı.

yerg  qon di daraxtl rning tekis ş vill şi bez vt  / tolqınl r  v zig  qoşilib
be z r  r mbaxş s k n tni (47/8)

 rqa: 1. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi.

u r tişimg  iş n rdim h  y nglişm bm n men uni / kördim faqat uz qd n
 rqasid n kördim u k ç  eşik (51/12)

2. Art, geri.

âldim endi pul uzätâyâtgän edim *ârqadän* xâlidäning / tâvuşi eşitildi (52/5)

3. Arkada bulunan, ön tarafın karşıtında olan.

ârqa deräzä yänidä turgän xâlidägä közim tüşdiyü yürägim / cız etib ketdi indämây kändüktârning yänigä ötib (52/3)

ârtıq: Artık, fazla.

yänä başlädi qulâqlärim şängilläb ketdi insân uçün / bundän *ârtıq* haqârät bundän häm uyätli närsä bârmi (50/8)

âsil-: mec. Karşı cinsle yakın ilişki kurmak için rahatsız edici davranışlarda bulunmak.

qadämingni bilib bâs bälä qızlärgä *âsilgändän* / körä burningni epläsängçi kimsän özing dädänggä (50/2)

âst: İç, iç kısım.

körib qâldim / u ketdi qulâqlärim *âstidä* änhârning qıqır-qıqır (43/7)

turgän câyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gâp-sözlär qulâqlärim *âstidä* dilrâbâ küy sädäläridek (46/22)

âstin-üstün qıl-: Altüst etmek, karmakarışık duruma getirmek.

bugüangi vâqeälär bütün fikrimni *âstin-üstün qilib* / yubârdi közim mâşdek açıldı (51/33)

âş-: Dökülmek, düşmek.

xâlidä hämân çonqayib otirgäniçä yuvinär yelkäsüdän / *âşib* tüşgän sâçining uçı
tolqınlär yüzüdän oynäb (53/10)

ât: İsim, ad.

belküräk bir qolidä kättäkân paqır kötärüb xâlidäning / äkâsi çıqıb keldi men
uning *âtini* häm bilmäsdim (49/16)

âvâz: Ses.

yergä qonädi daraxtlärning tekis şâvilläşi bezâvtä / tolqınlär *âvâzigä* qoşilib
beâzâr ârâmbaxş sükünätini (47/8)

âvut-: Avutmak.

bu sözlär bilän yüpänä älmäsligimni bilsäm häm / özimni *âvutişgä* tirişär ämmâ
xâlidäni unutişgä (51/28)

âyâq qoy-: Adım atmak.

turdim u trälleybus zinäsigä *âyâq qoyärkän* mengä / ögirilib qarädi nâzärimdä
mulâyim cüdä mulâyim (46/15)

B

bahâ: Puan, not.

hâ men mağrur edim buning üstigä birinçi imtihândän / a'lä *bahâ* äldim men şâd
edim älläqayâqlärgä uçgim (43/19)

baxt: Baht, şans.

yâlgız yaxşı köriş bilän kifâyälänib yürgän ädämmänkü / şu *baxtimni* ävvälrâq
äsräsäm bolmäsmidi (57/8)

baxtli bol-: Mutlu olmak.

qız qandäy tä'nägä läyiq bolsä şulärni gäpirävering / sizgä äytädigän gäpim bittä
baxtli boling (53/22)

bäländ-bäländ: Uzun uzun.

a'lâ bahâ âldim men şâd edim älläqayâqlärgä uçgim / *bäländ-bäländ* pävâz
etgim kelärdi gävçüm yolkalärdä (43/20)

bänd: Sap, kol.

çämädän *bändini* cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim qırsilläb qolim
titräy başlädi mâlpäräst (51/19)

bärävär: Beraber, birlikte.

muhäbbätimizning uvâlini ikkälämiz *bärävär* bölüşib / âlämiz xâlidäning közläri
ot bolib çaqnâb ketdi (55/11)

bärg: Yaprak.

yänidä ungä yetib biläkläridän mähkäm uşläb âldim u / hâm men hâm teräk
bärgidek qaltirärdik (56/23)

bäri bir: 1. Aynı, farksız.

menğä *bäri bir* edi / xâlidä çuqur iztirâb bilän yığlär uning hâr bir (55/31)

erkin äkä esingizdä bolsin men *bäri bir* sizni / yaxşı körämän ümrinning
âxırığaçâ yaxşı körämän (56/10)

2. Ne olursa olsun.

yoq *bäri bir* muhəbbət üstünlük qıldı xəlidlərlərin / köçəsiyə qandəy qılıb bərib
qəlgənimni özüm (49/5)

bäri bir endi işləy əlməsliğimni tüşündim ləş-luşlərimni / yığıştirib üygə
qaytdim (51/7)

barmâq: Parmak.

çämädän bəndini cən-cəhdim bilən qısgənimdän / *barmâqlərim* qırsilləb qolım
titrəy bəşlədi məlpərəst (51/20)

bätəng keltir-: Kulakları sağır etmək.

bəş əğız söz quləqlərimni *bätəng keltirib* çippə bitirib / qoygəndek boldi (54/31)

bəttär: Daha kötü, beter.

xəlidə *bəttär* qızərib ketdi quyuq qayrilmə kiprikləri / yüzigə təkildi (46/7)

bəzor: Zorlukla, güc belə.

yürəgimni örtəb yubərəyətəgən hislərimni *bəzor* bəsib / otirərdim (53/13)

bəğ: Bahçə.

həli əqşəm qonib ülgürməgən kəttə köçädən ordəgə / *bəğ* tāmāngə yürüb kətdik
(47/2)

bəq-: Bakışı bir şey üzərinə çevirmək.

faqat közləri bələlərcə cəvdirəb tikiluvçi közləri / endi ehtiyət bilən *bəqardi*
kişigə rəngim oçib kətgəninini (52/16)

bələ: Çocuk.

bolsä här dâim he *bâlâ* deb çağırardı şäytân / qız (44/13)

özim häm bilmäsdim faqat faqat xâlidäning mengä / başqaçaraq qarab yürüşini
bâlälär şämä qılışardı (45/8)

bolgändäy tişlärimni gıcırлатиб tä'kidlädi / qadämingni bilib bäs *bâlâ* qızlärgä
âsilgändän (50/2)

bâlälärçä: Çocuksu, çocukça.

nâquläy ähväldä ilcäyib ungä râzm sâldim heç / özgärmäbdi dâim nimänidir
kütgändäy *bâlälärçä* cävdiräb (44/6)

râstmi xâlidä yänä oşä *bâlälärçä* sâddälik bilän / közlärini cävdirättdi (48/13)

faqat közläri *bâlälärçä* cävdiräb tikiluvçı közläri / endi ehtiyât bilän bāqardı
kişigä rāngim öçib ketgänini (52/15)

çoğini älängälätgän ehtirâsli sözlär qani qani oşä / *bâlälärçä* mä'sümlük bilän
cävdirägän közlär qani (53/6)

bâr: Var, mevcut.

mendä häm *bâr* edi özimni cüdä bilimdän gähä dämlälärdän / häm köprüq
närsäni bilädigän kişi hisäblärdim (43/16)

özining süräti *bârkü* körsä nimä xayâlgä bärädi / bitiruvçilär keçäsi
sinfdâşlärimiz bilän sürät (45/3)

âldingiz / undä undä sizning sürätingiz *bâr* edi (48/12)

deyişimni bilmäy toğrisini äytib qoyä qâldim / xâlidäxân *bârmilär* (49/32)

körä burningni epläsängçi kimsän özing dädänggä / oxşägän särtärâş boläsändä
esing *bâridä* tuyâğingni (50/4)

yänä başlädi qulâqlärim şāngillāb ketdi insān uçūn / bundän ârtiq haqārāt bundän
hä m uyätli nārsä *bârmi* (50/8)

yänä qanäqa tiläkläringiz *bâr* / xâlidäning gäpi tä'nä bolib eşitildi yürägimdägi
(53/25)

şu xâtirälärdän başqa nimäm häm *bâr* mening axır / men muhâbbätimni ehtiyât qılâlmägän äsrây âlmägän (57/5)

bâr:- Gitmek, varmak.

bäländ-bäländ pârvâz etgim kelârdi gâvcüm yolkälärdä / *bârârkänmân* heç kimni körmäs heç nimäni sezmäs edim (43/21)

üydâgilâr yaxşı otirişbdimi xâlidâ dedim / uning qadämigä qarâb âhistâ *bârârkänmân* (47/4)

xayâlimdâ ikki sâvâl ikki muämmâ hükmrân edi / xâlidâning âldigä *bârâymî* yoqmi ehtimâl ungä bir (49/2)

yoq bâribir muhâbbât üstünlik qıldı xâlidälârnin / köçäsigä qandây qilib *bârib* qâlgänimni özim (49/6)

tezrâq kelib ketmäsängiz bolmäydi debdi qayâqqa / *bârämân* yänâ oşâ üygâmi kimning âldigä *bârämân* (50/22)

tezrâq kelib ketmäsängiz bolmäydi debdi qayâqqa / *bârämân* yänâ oşâ üygâmi kimning âldigä *bârämân* (50/22)

meni şunçâlik haqârât qılgân âdâmning âldigâmi nimägä / *bârämân* yâliniş-yâlvâriş uçünmi (50/24)

qızıq nimâ demâqçı u axır bu bu *bârdiyü* pâyti / kelib mening xâtinim häm birâvgä şundây gâplârni (54/21)

körgäningizdâ âtäylâb fâkül'tetingizgä *bârib* âdres / tâpib sâmârqandgä yâzgân xatlâringä cävâb bermâsmidingiz (55/15)

âxırgi mârta uçrâşuvgä *bârâlmây* qâlgân künim / üygä sâvçilâr kelgänini bildingizmi oşändâ yârdäm (55/19)

bâs:- 1. Ayak tabanını vücudun ağırlığını verecek bir şekilde bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

bolgändây tişlârini gıcırletib tâ'kidlädi / qadâmingni bilib *bâs* bâlâ qızlârgä âsilgändän (50/2)

2. Bastırmak, durdurmak.

yürägimni örtäb yubârâyâtgän hislärimni bazor *bâsib* / otirârdim (53/13)

bâsil-:Yatışmak, sakinleşmek.

özini körsäm sâl *bâsilârdiyü* xayrlâşışimiz bilän / yänä lâvillârdi (48/19)

bâsqıç: Yarıyl.

imtihânni tâpşirgän edim qızıq yaşlık ekändä birinçi / *bâsqıç* tâläbälärining hämmäsidadä bolädigän âdät (43/15)

häm quvnâq häm älämli uzuq-yuluq xâtirälär qâldi / oşändä men birinçi *bâsqıçdä* oqırdim birinçi (43/13)

ikkinçi *bâsqıçning* âxırğı imtihânini tâpşirgän / künim sâmrâqandgä vilâyät gâzetäsiggä ämäliyatgä ketiş (48/25)

bâş: 1. İnsanlarda göz, kulak, burun, ağız, beyin gibi organların bulunduğu, vücudun en üst kısmı.

zinäläri yänidägi pâstâk xânâki ärçä tägidä kütib / âldim xâlidä bu sâfâr özigä sâl ârâ bergän *bâşini* (46/28)

râstdä özimdän-özim sizgä xâlidä *bâşini* / yänâyäm quyırâq egdi qıynâlib-qıynâlib gäpirdi lekin (47/19)

yoq bu yerdä emäs bâşqa câyädä kättäkân dâryâ boyidä / turgänmişimiz yuvinämän deb egilsäm *bâşimdägi* (53/34)

şâmâl turdi yäprâqlarning yerdägi sâyäsi titräy bâşlädi / xâlidä ilkis *bâşini* kôtärib közlärimgä mä'yüs (54/12)

2. Bir şeyin başladığı yer.

küzätib qoygänimizdä köçä *bâşidä* xayrlaşardik xâlidäning / özi häm uyälärdi
şekilli köçä içigä kirişimni (49/9)

bâş silki-: Kafa sallamak.

men indämäy *bâş silkib* qoydim xâlidä kitâbni / varaqlârkän içidän zäçyât
dâftärim çıqıb qâldi u mengä (44/31)

nâhâtki mengä işänmäsängiz / xâlidä sekin *bâş silkidi* (48/5)

bâşini quyi sâl-: Başını eğmek.

häm yoqâtib qoyibmân uygânsäm yâstıgım höl bolib ketibdi / xâlidä läblärini
qımtib *bâşini quyi sâldi* (54/10)

bâşqa: Yabancı, el.

qaytib kelmäydi faqat sizdän bir iltimâs endigi / muhâbbätینگizni *bâşqalärgä*
näsib bolädigän (56/6)

bâşqaçä: Başka bir biçimde, başka türlü.

özim häm bilmäsdim faqat faqat xâlidäning mengä / *bâşqaçärâq* qarâb yürüşini
bâlälär şämä qılışardı (45/8)

bâşlä-: 1. Çalışır, işler, yürür, devinir duruma girmek.

yürägimdä sönmäs bir ot älängälänä *bâşlädi* bu ot heç / toxtämäs visâl dämläri
yaqınlâşgän säyin küçâyär faqat (48/17)

äkäsi keräk emäsmi äkäsi uning rängi öçib belküräk / uşlägän qoli äsäbiy
qaltiräy *bâşlädi* meni yeb yubârmâqçı (49/34)

yänä *bâşlädi* qulâqlärim şängilläb ketdi insân uçün / bundän ârtıq haqârät
bundän häm uyätli nârsä bârmi (50/7)

çämädân bändini cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim qırsilläb qolım
titräy *bâşlädi* mälparäst (51/20)

hâvur könlimni behüd qılâ *bâşlädi* / mäyli dedim özimni yüpätib xälidä
küyünişgä (51/23)

tüşdiyü keyin yelkäläri silkinib-silkinib ünsiz / yıgläy *bâşlädi* (52/22)

şamâl turdi yäprâqlärning yerdägi säyäsî titräy *bâşlädi* / xälidä ilkis başını
kötärib közlärimgä mä'yüs (54/11)

2. Bir işe girişmek, bir şey yapmak üzere harekete geçmek.

trälleybusgä çıqdim boş orındıqqa otirib kitâb / varaqläy *bâşlädim* kitâb
oqırdimü sätırlar mätmunini (43/23)

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / *bâşlädi* äldinrâqdä
turgän ayälni çağırıp cây berdi (44/24)

qayrilib qarämây paqırgä simyâğâç tägigä oyib qoyılğan / kömirni sâlâ *bâşlädi*
(49/20)

häykäldek qätib otirär edi äncädän keyin u hävâ yetişmägändek / entikib-entikib
gäpirä *bâşlädi* (54/28)

3. Oluşmak, ortaya çıkmak.

şu küni ikkälämiz üygäçä piyädä qaytdik / men xälidä bilän xayrläşğän
daqıqädän *bâşläb* (48/16)

beâzâr: Sakin.

yergä qonädi daraxtlärning tekis şävilläşi bezävtä / tolqınlär ävâzigä qoşilib
beâzâr ârâmbaxş sükünätini (47/8)

behâl: Hâlsiz, mecalsiz.

xálidä qolimdän *behâl* siltänib çıqdiyü yäprâqläri / âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib turgän örik tägidän (56/31)

belküräk: Demir kürek.

tävaqasi läng açib qoyilgän eşikdän bir qolidä / *belküräk* bir qolidä kättäkân paqır kötärib xálidäning (49/15)

yaqınrâq kelib sâlâm berdim u *belküräkni* täşlämäy / engäşib turgän köyi yelkäsî oşä mengä qarädi qarädiyü (49/21)

äkäsî keräk emäsmi äkäsî uning rängi öçib *belküräk* / uşlägän qoli äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubärmâqçı (49/33)

bemä'nigärçilik: Anlamsızlık.

bu *bemä'nigärçilik* uçün xálidäning mendän keçirim / soräşini kütärdim râstdän häm bir häftäning içidä (50/17)

bepärvâ: Aldırışsız, kayıtsız.

siz meni meni xıyânätçi bevâfâ deb oyläysizmi / özingizçi özingiz negä mengä şunaqa *bepärvâ* qaräb (55/6)

ber-: 1. Üzerinde, elinde ya da yakınında bulunan bir şeyi birisine erİştirmek.

ikkitä bilet *bering* / titräyâtgän qollärimni yäşiriş uçün şimimning (52/7)

xat *berib* yubârgändim äkäm eşik äldidä körüb / qalıb xatni tärtib älibdi hämmäsini eşitdim (55/23)

2. Kazandırmak, katmak.

turuvçi çäräs közläri häm çehräsığä älläqandäy / sâddälikkämi boşänglikkämi oxşâş ifädä *beruvçi* (44/8)

beş: Beş sayısı.

âldidân xâlidâni uçraşuvğâ tâklif qılğändim ämmâ u / kelmâdi hâr gâl *beş* daqıqa küttirib qoysâ âlämimni (48/28)

bevâfâ: Vefasız.

xatni burdâ burdâ qilib ulâqtirdim *bevâfâ* yârämäs / sâttın (51/3)

mâhkämraq ornâşib bârârdi men uçün faqat bir nârsâ / äyân edi xâlidâ *bevâfâ* (51/31)

siz meni meni xıyânâtçi *bevâfâ* deb oyläysizmi / özingizçi özingiz negâ mengâ şunaqa bepârvâ qarâb (55/5)

bezâvtâ: Çılgın, ölçüsü olmayan, aşırı.

yergâ qonâdi daraxtlârning tekis şâvillâşi *bezâvtâ* / tolıqlâr âvâzigâ qoşilib beâzâr ârâmbaxş sükünâtni (47/7)

bil-: 1. Bilmek.

mendâ hâm bâr edi özimni cüdâ bilimdân gâhâ dâmlälârdân / hâm köprâq nârsâni *bilâdigân* kişi hisâblârdim (43/17)

sizläşimni hâm senläşimni hâm *bilâlmây* bir / zum istihâlâ qilib turdimdâ faqat gâpiriş uçünginâ (44/19)

özim hâm *bilmâsdim* faqat faqat xâlidâning mengâ / başqaçârâq qarâb yürişini bälälâr şâmâ qılışârdi (45/7)

bilmäsäm / bopti yüring dedim quvânib (45/27)

erkin äkä *biläsizmi* xâlidâning yânâqlâri / qıp-qızârib ketdi bir orım sâçining uçini tutâmlâb (45/31)

qıp-qızârib ketdi bir orım sâçining uçini tutâmlâb / turib tutilib-tutilib gâpirdi *biläsizmi* men (45/33)

körilmägän älläqandäy yâqımlı tıtrâq qâplâdı / häli işq nimäligini *bilmägän*
yüräkdä cüdä nâzik (47/24)

häm *bilmäymän* ulärning üyi târ köçäning içidä edi / ämmâ neçänçi eşik ekänini
bilmäsdim här säfär uni (49/7)

häm *bilmäymän* ulärning üyi târ köçäning içidä edi / ämmâ neçänçi eşik ekänini
bilmäsdim här säfär uni (49/8)

belküräk bir qolidä kättäkân paqır kötärüb xâlidäning / äkäsı çıqıb keldi men
uning âtini häm *bilmäsdim* (49/16)

deyişimni *bilmäy* toğrisini äytib qoyâ qâldim / xâlidäxân bärnilär (49/31)

bolgändäy tişlärini gııcırletib tä'kidlädi / qadämingni *bilib* bäs bälä qızlärğä
âsilgändän (50/2)

yänä qançä turgänimni *bilmäymän* quyâş tikkägä kelib / äyâvsiz qızitärđi
âsfäl'tdän kötärilgän çüçmäl (51/21)

bu sözlär bilän yüpänä älmäsligimni *bilsäm* häm / özimni ävutişğä tirişär ämmâ
xâlidäni unutişğä (51/27)

közimni qayerğä yäşirişni *bilmäy* qâldim men / undän nimä bolsä häm bir gäp
kütärdim ämmâ u hämân (54/25)

mening nimä uçün oqışğä kirälmägänimni / üydägilär bungä yol qoyışmägänini
bildingizmi (55/18)

âxırgı märtä uçräşuvğä bärälmäy qâlgän künim / üygä sävçilär kelgänini
bildingizmi oşändä yârdäm (55/20)

men nimä qılayâtgänimni özim häm *bilmäs* nimädir / degim ällänimälär deb
häyqırgim kelärđi xâlidä (56/25)

2. Anlamak.

sorädim siz qayerdä oqıyäpsiz xâlidä / *bilmädim* xâlidä sävâlimni eşitmädimi
yâki e'tibâr (44/22)

bilälmädim ärägä tüşgän sävuq väziyätni yoqâtiş / uçün täyinlirâq söz qıdırär
ämmâ tilim kälimägä kelmädi (45/17)

mäykäsi häm höl bolgändi *bilmädim* sälâmimni eşitmädimi / älik älmädi yaxşiläb täniñ älmäqçi bolgändäy (49/25)

biläk: Bilek.

közdän ğâyib boldi qarğaşâyı köylägining / etäginini ong *bilägigä* ilib älgän qızıl sumkäçäsiniginä (43/5)

çıqdi *bilägidän* uşläb xälidäni maşınägä otqazdi / keyin özi rulgä otirdidä häydäb ketdi (51/17)

xälidä sekin orindän turdi qızıl sumkäçäsini *bilägigä* / ildiyü mengä uzâq tikilib qâldi (56/8)

boğıq älämli bir nidâ bolib çıqdi muyulişdägi örik / yänidä ungä yetib *biläkläridän* mähkäm uşläb äldim u (56/22)

köylägining etäginini ong *bilägigä* ilib älgän qızıl / sumkäçäsini körib qâldim (57/1)

bilet: Bilet.

ikkitä *bilet* bering / titräyätgän qollärimni yäşiriş üçün şimimning (52/7)

erkin äkä sizgä häm *bilet* äldim / yelkäm oşä nazar taşlädim u häliyäm özgärmäbdi (52/13)

bilimdân: Bilgili.

mendä häm bär edi özimni cüdä *bilimdân* gâhâ dämlälärdän / häm köpräq narsäni bilädigän kişi hisâblärdim (43/16)

bir: 1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

erkin äkä biläsizmi xälidäning yänäqläri / qıp-qızärib ketdi *bir* orım sâçining uçini tutämläb (45/32)

quyib qoygändek yäräşib turgän *bir* orım / yogän qonğır sâçining silkinib
bärâyâtğanini körüb (46/13)

cäränğlär şu küy meni *bir* ümr särxuş qilib / qoyâyâtgändäy bolärdi (46/23)

şamçırâqdek *bir* ot sevgigä çänqâq ot yiltillâb turärkän / muhâbbät şâbädäsi bir
märtä faqat bir märtä (47/25)

yürgän äziz *bir* närsäni taqdim qıläsizü / men yänä äñçä-munçä gäplärni äytgim
yürägimdägi (47/31)

yürägimdä sönmäs *bir* ot älängälänä başlädi bu ot heç / toxtämäs visâl dämläri
yaqınlâşğän säyin küçâyär faqat (48/17)

qançä urinsäm uning xâtiräsi qalbimgä şunçä / mähkämraq ornäşib bärärdi men
uçün faqat *bir* närsä (51/30)

faqat *bir* närsä yetişmäydi qani oşä şirin / hislärgä yetäklägän sühbätlär qani oşä
muhâbbät (53/3)

nimäni / *bir* yigitgä köngil qoyib başqasigä tegib ketgän (53/20)

titrâyâtğanini sezib turärdim vucudimni tentäklärçä / *bir* ehtiräs qâplâb äldi
birpäsdä mäst ädämdek köz (54/19)

közimni qayergä yäşirişni bilmäy qâldim men / undän nimä bolsä häm *bir* gäp
kütärdim ämmâ u hämân (54/26)

oşä küni siz üygä kelgän ekänsiz äkäm sizni xafä / qilibdi siz *bir* gäp bilän
äräzlâb ketdingiz men (55/26)

qaytib kelmäydi faqat sizdän *bir* iltimâs endigi / muhâbbätinizni başqalärgä
näсіб bolädigän (56/5)

boğıq älämli *bir* nidâ bolib çıqdi muyulişdägi örik / yänidä ungä yetib
biläkläridän mähkäm uşläb äldim u (56/21)

2. Bir defa, bir kere.

yâvqarâş qıldı quyuq qâşlari *bir* tolğanib qoydi / ruxsâtsiz körsäm xafä
bolmäysizmi (44/33)

bilän yänmä-yän mähällädä turämizkü ämmâ men keçikkän / edim trälleybus *bir*
silkinib yürüb ketdi (46/20)

3. Bu sayı kadar olan.

u ketdi yäprâqläri âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib / turgän *bir* tup örik tägidän
burilib ötdiyü muyulişdä (43/3)

päpirâsdän âlârdim bu säfâr päpirâs häm dâş berâlmädi / xuddi oşä pästâk
skämeykä yänidä *bir* säät turdim (48/30)

oşä säkin änhâr cüft-cüft bolib säyr qilib yürgän / oşä sevişgänlär *bir* dârdimni
on qılârdi (48/34)

lekin yigirmä qadämçä yürär-yürmäs toxtâb qâldim ikkälä / tävaqasi läng âçib
qoyilgän eşikdän *bir* qolidä (49)

belküräk *bir* qolidä kättäkän paqır kötärib xâlidäning / äkâsi çıqıb keldi men
uning âtini häm bilmäsdim (49/15)

bu bemä'nigärçilik uçün xâlidäning mendän keçirim / sorâşini kütârdim râstdän
häm *bir* häftäning içidä (50/18)

bir tup örik häm hämmäsi oşä-oşä pästâk skämeykä / häm öz orindä turibdi
(53/1)

4. Aynı.

qalınrâq läbläri häm özgärmäbdi bu oşä xâlidä edi / bundän yärim yılçä ävväl
özim bilän *bir* partädä mäktâb (44/10)

bir âz: Biraz.

kinädän çıqıb zinälär yänidägi pästâk ärçä tägidä / *bir* âz turib qâldik (45/30)

bir xıl: Aynı, benzer.

xålidådån ketmä-ket ikkitä xat åldim ikkälä xatning / häm mäzmuni *bir xul* edi
men siz bilån uçrâşışim keräk (50/20)

bir lähzä: Bir lahza, bir an.

xåhlämäsdi / *bir lähzä* ikkilänib turdimü köçä içigä kirdim (49/12)

ämmå *bir lähzädüyâq* yänä oşändäy mä'yüs bolib qåldi / ägär meni çindån
râstdån häm yaxşı (55/13)

bir märtä: Bir defa.

şamçirâqdek bir ot sevgigä çänqâq ot yiltillâb turärkån / muhäbbät şäbädäsi *bir
märtä* faqat bir märtä (47/26)

şamçirâqdek bir ot sevgigä çänqâq ot yiltillâb turärkån / muhäbbät şäbädäsi bir
märtä faqat *bir märtä* (47/26)

bir nimä: Bir şey.

keldingiz / endi u yıglämäsdi men bolsäm *bir nimä* deyişgä (55/8)

xålidäning åldigä båräymi yoqmi ehtimål ungä *bir / nimä* bolgändir yoğye axır
küni keçä özim kördimkü (49/2-3)

bir vaqt: Bir an.

ketärdi meni özimgä kelib otirgån qızgä pārvå / qılmäbmån *bir vaqt* u pıq etib
külib yubardı (43/26)

bir yolä: Birden, bir defada.

sizgä işånärdim özimgä işångändek işånärdim / siz bolsängiz men *bir yolä*
hämmäsidadån äyrildim (55/28)

bir zum: Bir an.

sizləşimni h m senl şimni h m bil lm y *bir / zum* istih l  qilib turdimd  faqat g piriř u ungin  (44/19-20)

bir n: Bir, biri, herhangi bir.

yerd  otirib g pl řg n edik qızıq *bir n* m rt  bir-birimizning / qolimizni h m uřl m g nmiz (54/15)

bir v: Birisi, biri.

bir vd n  o ıg n  d mdek toxt b q ldim i k rid n /  q k yl k  stid n q r  boyinb g taqqan n v   yigit (51/15)

qızıq nim  dem q i u axır bu bu b rdiy  p yti / kelib mening x tinim h m *bir vg * řund y g pl rni (54/22)

 h ngd  g pirdi / qolingizni t rtinɡ men *bir vning* x tinim n (56/29)

bir-biri: Birbiri.

x lid  sekin b ř silkidi / iř n m n lekin keling endi *bir-birimizd n* (48/6)

yerd  otirib g pl řg n edik qızıq bir n m rt  *bir-birimizning* / qolimizni h m uřl m g nmiz (54/15)

bird : Bir zamanlar.

rom lim sirg lib t řib suvg   qıb ketibdi huv *bird * / meng  kök ř yi rom l sövgü qılg ndinɡizk   n  oř  (54/1)

bird n: Birden, ansızın.

men  vv lig  m yli dedimü keyin *bird n* / uning qoll rig  y piřdim s r t axır d ft r i id  (45/1)

u *bird n* qolimd n uřl b  ldi qoll rining yengil / titr y tg nini sezib tur rdim vucudimni tent kl r   (54/17)

birin-ketin: Arka arkaya, peş peşe.

xəlidə ənçəgəçə cəvab bermədi xıyabın tepəsində / çirəqlər lip-lip etib *birin-ketin* yandı (53/30)

birinçi: Birinci, ilk.

həm quvnəq həm ələmli uzuq-yuluq xətirələr qaldı / oşəndə men *birinçi* bəsqiçdə oqırdım birinçi (43/13)

həm quvnəq həm ələmli uzuq-yuluq xətirələr qaldı / oşəndə men birinçi bəsqiçdə oqırdım *birinçi* (43/13)

imtihanni təpşirgən edim qızıq yaşlık ekəndə *birinçi* / bəsqiç tələbələrining həmməsində bolədigan ədat (43/14)

hə men mağrur edim buning üstigə *birinçi* imtihəndən / a'la bahə əldim men şad edim əlləqayəqlərgə uçgim (43/18)

bugün həm xəlidəni xuddi oşə *birinçi* səfərdəgi / kəbi trəlleybusdə uqrətdim eşikdən girişim bilən (52/1)

təbəssüm bilən tikildi / esingizdəmi erkin əkə *birinçi* mərtə şü (54/14)

birpəs: Bir an.

qarəng endi uni başqa ədəm tutib ələdi desəm indəməy / burilib ketibsiz *birpəsdə* sizni həm roməlimni (54/8)

bir ehtirəs qəpləb əldi *birpəsdə* məst ədəmdək köz / ongim qarəngiləşdi (54/19)

bitir-: Mezun olmaq.

u bizdən üç yıl əvvəl məktəbni *bitirgən* həzir / əlləqəndəy idarədə işləyətganini eşitgəndim u mənə (49/17)

bitiruvçilər keçəsi: Mezuniyyət gecəsi.

özining süräti bärkü körsä nimä xayalgä bärädi / *bitiruvçilär keçäsi*
sinfdâşlärimiz bilän sürät (45/4)

bittä: Tek, bir, bir tane.

qız qandäy tä'nägä läyiq bolsä şulärni gäpirävering / sizgä äytädigän gäpim *bittä*
baxtli boling (53/22)

âciz edim / oşä hämmäsi uçün *bittä* men äybdärmänmi yoq (55/10)

boğıq: Boğuk.

deb oylägändim yoq bu söz yürägimning tub-tubidän / *boğıq* älämli bir nidâ
bolib çıqdi muyulişdägi örik (56/21)

bol-: 1. Meydana gelmek, vuku bulmak.

cä täläbä *bolib* ä oqışlär yaxşı ketyäptimi / hm dedim sözimning yärmisini yutib
men uni (44/17)

cilmäyib qoygändek *boldi* şundäginä men uni küzätib / qoyişim keräkligini
tüşündim axır biz u (46/17)

nimä *bolgändir* yoğye axır küni keçä özim kördimkü / ägär u şunçäki nâz
qılâyâtgän bolsäçi (49/3)

boğıq älämli bir nidâ *bolib* çıqdi muyulişdägi örik / yänidä ungä yetib
biläkläridän mähkäm uşläb äldim u (56/21)

2. Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu, niteliği almak.

xayällärgä *bolämän* tutqun / u ketdi yäprâqläri äqşâm şäbädäsidä ähistä silkinib
(43/1)

oşä sâkin änhâr cüft-cüft *bolib* säyr qilib yürögän / oşä sevişgänlär bir dârdimni
on qılardı (48/33)

yänä qanäqa tiläkläringiz bär / xälidäning gäpi tä'nä *bolib* eşitildi yürägimdägi
(53/26)

muhäbbätimizning uvälini ikkälämiz bärävär bölüşib / älämiz xälidäning közläri
ot *bolib* çaqnäb ketdi (55/12)

3. Gerçekleşmek veya yapılmak.

turgän cäyimdä serräyib qâldim hâzir *bolib* ötgän / gäp-sözlär qulâqlärim âstidä
diliräbâ küy sädäläridek (46/21)

âldim xälidä bu säfär özigä säl ârâ bergän başını / yaqındä yuvgän *bolsä* keräk
uzun saçläri üzümläri nämi häli (46/29)

çuqurläştiräyätgändek *bolärdi* / otirämizmi suv läbidä turgän pästäk skämeykägä
(47/9)

iztiräb ornini gäzäb egällädi / *bolgäni* şu (53/28)

4. Herhangi bir durumda bulunmak.

iye xälidä xıcalätdän qıp-qızärib ketgän / *bolsäm* keräk xälidä yäşnäb-yäşnäb
külib yubärdi (44/4)

körsäm mäyylimini xälidä qolimdägi kitâbni âldi / lui aragän yaxşı yâzuvçı *bolsä*
keräkä (44/30)

cärängläär şu küy meni bir ümr särxuş qilib / qoyäyätgändäy *bolärdi* (46/24)

nimä bolgändir yoğye axır küni keçä özim kördimkü / ägär u şunçäki nâz
qıläyätgän *bolsäçi* (49/4)

beş ägüz söz qulâqlärimni bätäng keltirib çippä bitirib / qoygändek *boldi* (54/32)

5. Uygun düşmek, yerinde görülmek.

kişilärim şu *boldimi* / men endi bu köçägä heç qaçän qadäm bäsümän heç
(50/11)

tezrâq kelib ketmäsängiz *bolmäydi* debdi qayâqqa / bärämän yänä oşä üygämi
kimning äldigä bärämän (50/21)

yâlgız yaxşı körış bilän kifâyälänib yürgän ädämmänkü / şu baxtimni ävvälräq
äsräsäm *bolmäsmidi* (57/8)

6. Bulunmak.

imtihänni tâpşirgän edim qızıq yâşlik ekändä birinçi / bäsquç täläbälärining
hämmäsidä *bolädigän* ädät (43/15)

faqat meni äkä deb ätägänigä häyrân boldim mäktäbdä / *bolsä* här dâim he bälä
deb çaqırardı şäytân (44/13)

ildiyü mengä uzâq tikilib qâldi / erkin äkä esingizdä *bolsin* men bäribir sizni
(56/10)

7. Bir görev, makam, san ya da nitelik sahibi olmak.

sorädi / şundäy qilib curnalist *bolär* ekänsizdä (44/28)

körä burningni epläsängçi kimsän özing däädänggä / oxşagän särtärâş *boläsändä*
esing bärädä tuyâğingni (50/4)

8. İstemek.

älik älmädi yaxşiläb täniib älmâqçi *bolgändäy* / mengä uzâq tikilib qâldi keyin
peşänä terini şaxt bilän (49/26)

bolgändäy tişlärini gıcırлатиб tä'kidlädi / qadämingni bilib bäs bälä qızlärgä
âsilgändän (50/1)

rähmät hisâbni toğriläb qoymäqçi *bolibsizdä* / xâlidäning häm rängi öçdi burni
qısilib läbläri (52/18)

men nimädir demâqçi *boldim* ämmâ söz tâpâlmädim / xâlidä häm mengä nävbät
berib otirmädi (55/3)

9. Geçmek, tamamlanmak.

xâlidädän ümidini üz ergä tekkänigä on beş / kün *boldi* äkäsining ortâğıgä tegibdi (51/2)

bolmäsä: Öyleyse, o hâlde.

yâgye nimägä endi / *bolmäsä* kelär häftäning şu küni şu sâätdä şu (46/5)

boş: İçinde, üstünde hiçbir şey ya da hiç kimse olmayan.

trälleybusgä çıqdim *boş* orındıqqa otirib kitâb / varaqlây başlädim kitâb oqırdimü sâtrlar mâzmunini (43/22)

boşänglik: Hâlsizlik.

turuvçı çäräs közläri häm çehräsigä älläqandäy / sâddälikkämi *boşänglikkämi* oxşâş ifädä beruvçı (44/8)

boy: Kıyı, kenar.

yâq bu yâqqa älängläb tüşgän câyimizni tänidim ordä / ekän xâlidäni qoyib yubärmäy suv *boyigä* älib tüşdim (52/28)

yoq bu yerdä emäs başqa câyädä kättäkân däryâ *boyidä* / turgänmişimiz yuvinämän deb egilsäm başimdägi (53/33)

boyinbâg: Boyun bağı, kravat.

birâvdän çoçigän ädämdek toxtâb qâldim içkäridän / âq köyläk üstidän qârâ *boyinbâg* taqqan nâvçä yigit (51/16)

boysun-: İtaat etmek.

emäs sen taqdirning izmigä *boysunişgä* mäcbur bolib / qâlärkäsän (48/23)

böliş-: Paylaşmak.

muhäbbätimizning uvälini ikkälämiz bärävär *bölişib* / älämiz xälidäning közläri ot bolib çaqnâb ketdi (55/11)

bugün: Bugün.

bugün kinâgä tüşmäy qoyä qälämiz xop xälidä / qâşini çimirib çirâyli cilmäyib qoydi (46/31)

bugün häm xälidäni xuddi oşâ birinçi säfärdägi / käbi trälleybusdä uçrätdim eşikdän kirişim bilän (52/1)

bugüngi: Bugünkü.

bugüngi vâqeälär bütün fikrimni ästin-üstün qilib / yubârdi közim mâşdek açildi (51/33)

burdä burdä: Parça parça.

xatni *burdä burdä* qilib ulâqtirdim bevâfâ yärämäs / sâtqın (51/3)

buril-: 1. Çevrilmek, dönmek.

u ketdi yäpräqläri âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib / turgän bir tup örik tägidän *burilib* ötdiyü muyulişdä (43/3)

xälidä yerdän köz üzmäy keskin *burilidä* kelib / toxtägän trälleybusgä qarâb yügürdi säriq cemperigä (46/11)

qaräng endi uni bâşqa âdäm tutib älädi desäm indämäy / *burilib* ketibsiz birpäsdä sizni häm româlimni (54/8)

ästä *burildiyü* mädäri qurigän âdämdäy gändiräklâb / yürüb ketdi (56/13)

âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib turgän örik tägidän / *burilib* muyulişdä közdän gâyib boldi qarğaşâyı (56/33)

2. Yönelmek.

ävtåbusdån tüşişim bilån ätäylåb xålidåläarning / köçåsigå *burildim* negådir uni şu yerdå şu köçådå (51/10)

burun: Burun.

körå *burningni* eplåsångçi kimsån özing dådånggå / oxşågån särtåråş bolåsåndå esing båridå tuyåğingni (50/3)

xålidåning hām rāngi öçdi *burni* qısilib läblåri / pirpiråb uçdi ikki tāmçi yåş közlåridån duv etib yumålåb (52/19)

buz-: Mevcut durumu deęiştirmek.

men bu gåpni hām årådågi nāqulåy vāziyåtni *buziş* / uçün åytdim dåbdurustdån kinågå tåklif qılışim xålidåni (45/23)

bütün: Bütün, tüm.

nimå qılåy / *bütün* vucudimni håli heç sezilmågån håli heç sinåb (47/22)

şıqıllåtib qål cönå / köz ongim qårångilåşib *bütün* vucudim låvillåb (50/6)

bütün xayålim puçgå çıqdi åmåliyåt tāmåm bolåy deb / qålgåndå såbıq måktåbdåş dostim cåvdåddån xat keldi (50/31)

bugüngi våqeålår *bütün* fikrimni åstin-üstün qilib / yubårdi közim måşdek åçildi (51/33)

men *bütün* xıyåbånni yāngråtib hāyqırıp yubårdim / deb oylågāndim yoq bu söz yürågimning tub-tubidån (56/19)

C

cå: Epey, hayli.

cä täläbä bolib ä oqışlär yaxşı ketyäptimi / hm dedim sözimning yärmisini yutib
men uni (44/17)

cäränglä:- Yankılanmak.

gäp-sözlär qulâqlärim âstidä dilrâbâ küy sädäläridek / *cäränglär* şu küy meni bir
ümr särxuş qilib (46/23)

cävâb ber:- Cevap vermek.

xâlidä ançägäçä *cävâb bermädi* xıyâbân tepäsüdä / çirâqlär lip-lip etib birin-ketin
yândi (53/29)

körgäningizdä ätäyläb fäkül'tetingizgä bärüb ädres / tâpib sâmarqandgä yâzgân
xatlärimgä *cävâb bermäsmidingiz* (55/16)

cävdirä:- Beklentiyle veya umutlu gözlerle bakmak.

özgärmäbdi dâim nimänidir kütgändäy bälälärçä *cävdiräb* / turuvçi çarâs közläri
häm çehräsigä älläqandäy (44/6-7)

xâlidä *cävdirägän* közlärini közimgä qadädi häyrân / boldim (47/15)

râstmi xâlidä yänä oşä bälälärçä sâddälik bilän / közlärini *cävdirät*di (48/14)

faqat közläri bälälärçä *cävdiräb* tikiluvçi közläri / endi ehtiyât bilän bâqardi
kişigä rängim oçib ketgänini (52/15)

çoğını älängälätgän ehtirâsli sözlär qanı qanı oşä / bälälärçä mä'sümlük bilän
cävdirägän közlär qanı (53/6)

cân: Sevgi ve bağlılık taşıyan seslenme sözü, can.

desäm indämäy turäverdingiz *cân* erkin äkä tutib / bering româlimni uni özingiz
âlib bergänsizkü (54/5)

cân-cähdi bilän: Var gücüyle.

çämädân bändini *cân-câhdim bilân* qısgänimdän / barmâqlärim qırsillâb qolım
titräy başladı mälparäst (51/19)

cânim: Çok sevilen birine seslenme sözü, canım.

xâlidä *cânim* qâräközim siz siz / men nimä qılâyâtgänimni özim hâm bilmäs
nimädür (56/24)

cânlân-: Geçmişte olan bir durum veya olay hatırlanmak.

köz âldimdä uning äkâsi *cânlânär* nâzârimdä mengä / nâfrät bilân tikilib turär
âyämây haqârät qılârdi (50/27)

cây: Yer.

turgän *câyimdä* serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gâp-sözlär qulâqlärim âstidä
dilrâbâ küy sädälâridek (46/21)

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän oy şumi häli yürägimning / eng çuqur
câyläridä izzätini ärdâqlâb yürgän (50/10)

yâq bu yâqqa älängläb tüşgän *câyimizni* tänidim ordä / ekän xâlidäni qoyib
yubârmây suv boyigä âlib tüşdim (52/27)

yoq bu yerdä emäs başqa *câydü* kättäkân dâryâ boyidä / turgänmişmiz
yuvinämän deb egilsäm başimdägi (53/33)

cây ber-: Yer vermek, kendi yerini bir başkasına bırakmak.

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / başladı âldinrâqdä
turgän ayâlni çaqırıp *cây berdi* (44/24)

cemper: Süveter.

toxtägän trälleybusgä qarâb yügürdi sâriq *cemperigä* / quyib qoygândeک yäräşib
turgän bir orım (46/12)

cilmäy-: Gülümsemek.

men häm turib ketdim ikkävimiz yänmä-yân turib änçägäçä / cim ketdik keyin xälidä yänä ävvälgidäy *cilmäyib* (44/26)

ögirilib qarädi nazarımdä mulâyim cüdä mulâyim / *cilmäyib* qoygändek boldi şundäginä men uni küzätib (46/17)

bugün kinâgä tüşmäy qoyä qälämiz xop xälidä / qâşini çimirib çirâyli *cilmäyib* qoydı (46/32)

cim: Sessiz, sessizce.

men häm turib ketdim ikkävimiz yänmä-yân turib änçägäçä / *cim* ketdik keyin xälidä yänä ävvälgidäy *cilmäyib* (44/26)

rähmät xälidä änçägäçä *cim* qaldı köprikdän / ötib daraxtzâr âräsigä kirdik âqşâm eng ävväl şu (47/5)

cingäläk: Kıvrık.

keskin qaddini râstlädi *cingäläk* sâçi ter äräläş peşânäsigä / yâpişib qalgän kömir tegib qârâyib ketgän (49/23)

cönä-: 1. Yola çıkmak, yola düşmek.

ertäsigä ertäläb sâmarqandgä *cönäb* ketdim ketdim / ämmâ xayâlim şu yerdä xälidä bilän qaldı özimçä (50/15)

2. Defolmak.

şıqllätib qâl *cönä* / köz ongim qârângiläşib bütün vücudim lâvilläb (50/5)

curnalist: Gazeteci.

sorädi / şundäy qilib *curnalist* bolär ekänsizdä (44/28)

cüda: Çok, pek.

şu tãpdä u közimgä *cüda* sãddä şu bilän birgä / älläqandäy sirli körinib ketdi bu sävâl äldidä özim (46/1)

turdim u trälleybus zinäsigä âyâq qoyärkän mengä / ögirilib qarädi nãzärimdä mulâyim *cüda* mulâyim (46/16)

körilmägän älläqandäy yâqimli titraq qãplädi / häli işq nimäligini bilmägän yüräkdä *cüda* nãzik (47/24)

qãlgändä sãbıq mäktäbdäş dostim cãvdãddän xat keldi / xat *cüda* qısqa edi (50/33)

mendä häm bär edi özimni *cüda* bilimdän gähä dãmlälärdän / häm köprãq nãrsäni bilädigän kişi hisãblärdim (43/16)

cüft-cüft: Çift çift.

oşä sãkin änhâr *cüft-cüft* bolib säyr qilib yürgän / oşä sevişgänlär bir dãrdimni on qılãrdi (48/33)

Ç

çaqır-: Çağırmaq, seslenmek.

bolsä här dâim he bälä deb *çaqırãrdi* şäytân / qız (44/13)

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / bãşlädi äldinrãqdä turgän ayãlni *çaqırıb* cãy berdi (44/24)

çaqnä-: Parlamak, ışıldamak.

älämiz xãlidäning közläri ot bolib *çaqnäb* ketdi / ämmã bir lähzädäyâq yänä oşändäy mä'yüs bolib qãldi (55/12)

çämädân: Valiz.

çämädân bändini cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim qırsillâb qolım
titräy başlädi mälparäst (51/19)

çänqâq: Susamış, istekli.

şamçırâqdek bir ot sevgigä çänqâq ot yiltillâb turärkän / muhâbbät şäbädäsi bir
märtä faqat bir märtä (47/25)

çäräs köz: Güzel ve kara göz.

turuvçı çäräs közläri häm çehräsigä älläqandäy / säddälikkämi boşänglikkämi
oxşâş ifädä beruvçı (44/7)

çarşänbä: Çarşamba.

keläsi uçraşuvgäçä şu küy âğuşidä yaşädim / çärşänbä küni xälidäni xuddi oşä
yerdä kinäteätr (46/26)

çehrä: Yüz, surat.

turuvçı çäräs közläri häm çehräsigä älläqandäy / säddälikkämi boşänglikkämi
oxşâş ifädä beruvçı (44/7)

çetgä bur-: Dışarı çevirmek.

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / başlädi äldinrâqdä
turgän ayälni çaqırıp cây berdi (44/23)

çıq-: 1. İçeriden dışarıya varmak.

kinädän çıqıb zinälär yänidägi pästäk ärçä tägidä / bir âz turib qâldik (45/29)

belküräk bir qolidä kättäkän paqır kötärib xälidäning / äkäsı çıqıb keldi men
uning âtini häm bilmäsdim (49/16)

âq köyläk üstidän qârâ boyinbâğ taqqan nâvçâ yigit / *çıqdi* bilägidän uşläb xâlidâni maşınägâ otqazdi (51/17)

2. Binmek.

trälleybusgâ *çıqdim* boş orındıqqa otirib kitâb / varaqlây başlädim kitâb oqırdimü sâtrlar mâzmunini (43/22)

3. Duyulmak.

qâldik ânçägäçâ ikkâvimizdän häm sädâ *çıqmâdi* / erkin äkâ siz meni âdâbsiz qız deb oylâyäpsizmi (47/13)

boğıq älämli bir nidâ bolib *çıqdi* muyulişdägi örik / yânidâ ungâ yetib biläkläridän mähkäm uşläb âldim u (56/21)

4. Olmak, bulunmak.

men indämây baş silkib qoydim xâlidâ kitâbni / varaqlärkän içidän zäçyât dâftârim *çıqıb* qâldi u mengâ (44/32)

çigälläş-: Karmakarışık olmak.

yürägimni çulğagän şübhälär *çigälläşib* ketdiyü şähär / köçäläridä ânçägäçâ äylänib yürdim oşâ täniş xıyâbânlär (48/31)

çimir-: Çatmak, kaldırmak (kaş).

bugün kinâgâ tüşmäy qoyâ qâlâmiz xop xâlidâ / qâşini *çimirib* çirâyli cilmâyib qoydi (46/32)

çindän: Gerçekten, sahiden.

keçiräsiz sizning içki işläringizgâ äräläşâ / älmäymän xâlidâ häzilläşyâptimi *çindän* gäpiryâptimi (45/16)

ämmå bir lãhzãdãyãq yãnã oşãndãy mã'yüs bolib qãldi / ägär meni *çindän*
rãstdãn hãm yaxşı (55/14)

ägär *çindän* yaxşı körsãngiz şunaqa qılãrmidingiz / keyin keyin men heç kimgä
işãnmãy qoydim endi (55/29)

çippä bitir-: Tamamen tıkamak. (Kulak hakkında.)

beş ägüz söz qulãqlãrimni bätãng keltirib *çippä bitirib* / qoygãndek boldi (54/31)

çirãq: Işık.

xãlidã ânçãgãçã cãvãb bermãdi xıyãbãn tepãsidã / *çirãqlãr* lip-lip etib birin-ketin
yãndi (53/30)

çirãyli: Güzel.

bugün kinãgã tüşmãy qoyã qãlãmiz xop xãlidã / qãşini çimirib *çirãyli* cilmãyib
qoydi (46/32)

çoçi-: Ürmek.

ãdãmgã qarãgingiz hãm kelmãydimi erkin äkã / *çoçib* ögirildim (44/2)

birãvdãn *çoçigãn* ãdãmdек toxtãb qãldim içkãridãn / äq köylãk üstidãn qãrã
boyinbãg taqqan nãvçã yigit (51/15)

çoğ: Arzu, güçlü istek.

hislãrgã yetãklãgãn sühbãtlãr qani oşã muhãbbãt / *çoğini* älängãlãtgãn ehtirãsli
sözlãr qani qani oşã (53/5)

çonqay-: Çömelmek.

xãlidã høl qumãdã çuqur-çuqur iz qãldirib qırğãqqa / *çonqaydi* yuvinib bolguniçã
skãmeykãdã otirdim (52/32)

xálidä hämân *çonqayib* otirgäniçä yuvinär yelkäsüdän / âşib tüşgän sâçining uçı
tolqınlär yüzidän oynäb (53/9)

çoz-: Germek, uzatmak.

româlmış qolimni *çozsâm* heç yetmäsmiş / erkin äkä qaräng-qaräng româlim
âqıb ketyäpti (54/3)

çöntäk: Cep.

xálidä keçiräsiz mümkün emäs dedim sün'iy / ilcäyib däftärimni *çöntägimgä*
sâlib qoydim (45/14)

titräyätgän qollärimni yaşiriş üçün şimimning / *çöntägigä* suqdim yoq yürägimni
räşk emäs gäzäb (52/9)

çuqur: Derin, derinden.

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän oy şumi häli yürägimning / eng *çuqur*
câyläridä izzätini ärdâqläb yürgän (50/10)

mengä bäribir edi / xálidä *çuqur* iztiräb bilän yıǵlär uning här bir (55/32)

xálidä *çuqur* uf tärtdi / mäyli hämmäsi şirin tüşdek ötdi-ketdi endi (56/3)

çuqur-çuqur: Derin derin.

xálidä höl qumdä *çuqur-çuqur* iz qâldirib qırǵâqqa / çonqaydi yuvinib bolguniçä
skämeykädä otirdim (52/31)

çuqurläştir-: Derinleştirmek.

tolqınlär ävâzigä qoşilib beâzâr ârâmbaxş sükünätini / *çuqurläştiräyätgändek*
bolärdi (47/9)

deyärli heç närsä özgärmägän âkşâm sükünätini / *çuqurläştirib* şavilläyätgän
daraxtzâr häm muyulişdägi (52/34)

çulğa-: mec. Bir duygu veya düşüncenin etkisi altında olmak.

yürägimni *çulğagän* şübhälär çigälläşib ketdiyü şähär / köçäläridä äñçägäçä äylänib yürdim oşä täniş xıyâbnlär (48/31)

çöntäğigä suqdim yoq yürägimni räşk emäs ğazäb / häm emäs älämli iztirâb *çulğab* älgändi ögirilib (52/10)

çüçmäl: Tatsız, hoşa gitmeyen.

äyâvsız qızitardı äsfäl'tdän kötarilgän *çüçmäl* / hävur könglimni behüd qilä başladı (51/22)

D

däbdurustdän: Aniden, birdenbire.

men bu gäpni häm äradägi näquläy väziyätni buziş / uçün äytdim *däbdurustdän* kinägä täklif qılışim xälidäni (45/24)

dädä: Baba.

körä burningni epläsängçi kimsän özing *dädänggä* / oxşägän särtärâş boläsändä esing bärinä tuyäğingni (50/3)

däftär: Defter.

men indämäy baş silkib qoydim xälidä kitâbni / varaqlärkän içidän zäçyât *däftärim* çıqıb qâldi u mengä (44/32)

men ävväligä mäyli dedimü keyin birdän / uning qollärigä yapışdim sürät axır *däftär* içidä (45/2)

xälidä keçiräsiz mümkün emäs dedim sün'iy / ilcäyib *däftärimni* çöntäğimgä sâlib qoydim (45/14)

yålgånmi xålidå äyyårlik bilån qåşini uçirib / qoydi huv anundå zåçyåt
dåftåringizni negå tårtib (48/10)

daçıqå: 1. Bir saatin altmıřta biri olan zaman birimi.

řu kuni ikkålåmiz üygåçå piyådå qaytdik / men xålidå bilån xayrlåřgån
daçıqådån başlåb (48/16)

åldidån xålidåni uçråřuvgå tåklif qılğåndim åmmå u / kelmådi hår gål beř *daçıqå*
küttirib qoyså ålåmimni (48/28)

2. An, zaman.

qayåqqa nimågå nåhåtki men yåřligimning ümrinning / åltin *daçıqalåri* bilån
åbådiy vidålåřsåm (56/16)

dåm: An, zaman.

yürågimdå sönmå bir ot ålångålånå başlådi bu ot heç / toxtåmås visål *dåmlåri*
yaçınlåřgån såyin küçåyår faqat (48/18)

daraxt: Ağaç.

yergå qonådi *daraxtlårning* tekis řåvillåři bezåvtå / tolqınlår åvåzigå qořilib
beåzår åråmbaxř sükünåtni (47/7)

daraxtzår: Ağaçlık, orman.

råhmåt xålidå ånçågåçå cim qåldi köprikdån / ötib *daraxtzår* åråsıgå kirdik
åqřåm eng åvvål řu (47/6)

deyårlı heç nårså özgårmågån åqřåm sükünåtni / çuqurlåřtirib řåvillåyåtgån
daraxtzår håm muyuliřdågi (52/34)

dård: Dert, sıkıntı.

oşä säkin änhâr cüft-cüft bolib säyr qılib yürgän / oşä sevişgänlär bir *därdimni*
on qılardı (48/34)

däryä: Deniz.

yoq bu yerdä emäs başqa cäydä kättäkän *däryä* boyidä / turgänmişmiz
yuvinämän deb egilsäm başimdägi (53/33)

dâim: Daima, her zaman, hep.

nâquläy ähvâldä ilcäyib ungä râzm sâldim heç / özgärmäbdi *dâim* nimänidir
kütgändäy bälälärçä cävdiräb (44/6)

dâmlä: Hoca, öğretmen.

mendä häm bär edi özimni cüdä bilimdän gâhâ *dâmlälärdän* / häm köprüq
närsäni bilädigän kişi hisâblärdim (43/16)

dâş ber-: Güç bir duruma dayanmak, katlanmak.

päpiräsdän âlärdim bu säfär päpiräs häm *dâş berälmädi* / xuddi oşä pästäk
skämeykä yänidä bir säät turdim (48/29)

dâvdirä-: Afallamak.

dâvdiräb qâldim ädämlärning bizgä häyrân bolib / tikiläyâtgänini körib
trälleybus toxtäşi bilän xâlidäni (52/23)

de-: 1. Demek, söylemek.

bolsä här dâim he bälä *deb* çaqırardı şäytân / qız (44/13)

cä täläbä bolib ä oqışlär yaxşı ketyäptimi / hm *dedim* sözimning yärmisini yutib
men uni (44/18)

men ävväligä mäyli *dedimü* keyin birdän / uning qollarigä yapışdim sürät axır
däftär içidä (45/1)

xälidä keçiräsiz mümkün emäs *dedim* sün'iy / ilcäyib däftärimni çöntägimgä
sälüb qoydim (45/13)

oyläntirib qoydi uning yoq *deyişini* kütib / turärdim ämmâ yoq demädi yelkäsini
uçirib qoydi (45/25)

oyläntirib qoydi uning yoq *deyişini* kütib / turärdim ämmâ yoq *demädi* yelkäsini
uçirib qoydi (45/26)

bilmäsäm / bopti yüiring *dedim* quvânb (45/28)

xälidä keläsizmi râstdän keläsizmi *dedim* sevinib / men ketdim xayr (46/9)

bolmäsä kelär häftäning şu küni şu säätä şu / yergä kelsäm yoq *demäysizmi*
(46/6)

xayälimni yalgız siz âlib qoydingizkü axır mengä / näsib bolädimi yoqmi *deb*
xavâtirlänib özim häm tãpãlmäy (47/30)

üydägilär yaxşı otirişibdimi xälidä *dedim* / uning qadämigä qaräb âhistä
bârärkänmän (47/3)

siypäläb ötsä bu uçqun lãvilläb ketärkän / xälidä negä undäy *deysiz* axır men
sizni sizni (47/28)

esänkiräb qãldim nãquläy ähvãlgä tüşib nimä / *deyişimni* bilmäy toğrisini äytib
qoyä qãldim (49/31)

tezrãq kelib ketmäsängiz bolmäydi *debdi* qayãqqa / bärämän yänä oşä üygämi
kimning âldigä bärämän (50/21)

hãvur kõnglimni behüd qilä bãşlãdi / mäyli *dedim* özimni yüpätib xälidä
küyünişgä (51/24)

sudrãb tüşib ketdim / özingizni bãsing *dedim* quruqqinã qilib u (52/26)

gapiring erkin äkä *dedi* u qızärib ketgän / közlärini mengä tikib (53/17)

yoq bu yerdä emäs bãşqa cãydä kättäkän dãryã boyidä / turgänmişmiz
yuvinä män *deb* egilsäm bãşimdägi (53/34)

erkin äkä qaräng-qaräng romälim âqıb ketyäpti / *desäm* indämäy turäverdingiz
cân erkin äkä tutib (54/5)

qaräng endi uni başqa âdäm tutib âlädi *desäm* indämäy / burilib ketibsiz birpäsä
sizni häm romälimni (54/7)

qızıq nimä *demâqçı* u axır bu bu bårdiyü päyti / kelib mening xâtinim häm
birâvgä şundäy gäplärni (54/21)

men nimädir *demâqçı* boldim ämmâ söz tâpâlmädim / xâlidä häm mengä nävbät
berib otirmädi (55/3)

keldingiz / endi u yıglämäsdi men bolsäm bir nimä *deyişgä* (55/8)

iltimâs yıglämäng *dedim* titrâb-qaqşâb xâlidä / yıglämäng yıglämäng (56/1)

men nimä qılayâtgänimni özim häm bilmäs nimädir / *degim* ällänimälär deb
häyqırgim kelärdi xâlidä (56/26)

men nimä qılayâtgänimni özim häm bilmäs nimädir / *degim* ällänimälär *deb*
häyqırgim kelärdi xâlidä (56/26)

2. Herhangi bir yargıya, düşünceye varmak.

qâldik ânçägäçä ikkâvimizdän häm sädâ çıqmädi / erkin äkä siz meni âdâbsiz qız
deb oyläyäpsizmi (47/14)

siz meni oşänäqa yâmân ayâl *deb* oyläyäpsizmi / xâlidä bu sözlärni şivirläb äytdi
ämmâ şu tört (54/29)

siz meni meni xıyânätçi bevâfâ *deb* oyläysizmi / özingizçi özingiz negä mengä
şunaqa bepärvâ qarâb (55/5)

men bütün xıyâbânni yängrätib häyqırıp yubârdim / *deb* oylägändim yoq bu söz
yürägimning tub-tubidän (56/20)

3. Nitelemek, bir şeyin niteliğini belirtmek.

partäsidä otirgän xâlidä edi heç özgärmäbdi / faqat meni äkä *deb* ätägänigä
häyrân boldim mäktäbdä (44/12)

4. Ad vermek, adlandırmaq.

qaçan yaxşı körüş yaliniş-yalvəriş *degän* gäp emäs men / xälidäning äldidä günâhkâr emäsmän yälinmäymän häm (50/13)

5. Sanmaq, zannetmek.

xayälimdä eng muqaddäs *deb* yürgän oy şumi häli yürägimning / eng çuqur cäyläridä izzätini ärdäqläb yürgän (50/9)

qaytib bārgänimdän keyin xälidä bulärning / hämmäsi uçün mendän üzr soräydi *deb* yürgändim yoq (50/30)

bütün xayälim puçgä çıqdi ämälüyät tümâm boläy *deb* / qälgändä sâbıq mäktäbdäş dostim cävädändän xat keldi (50/31)

deräzä: Cam, pencere.

ärqa *deräzä* yänidä turgän xälidägä közim tüşdiyü yürägim / cız etib ketdi indämäy kändüktärning yänigä ötib (52/3)

deyärli: Neredeyse, âdeta.

deyärli heç närsä özgärmägän äkşâm sükünätini / çuqurläştirib şävilläyätgän daraxtzâr häm muyulişdägi (52/33)

dilrâbâ: Güzel, hoş.

turgän cäyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gäp-sözlär qulâqlärim âstidä *dilrâbâ* küy sädäläridek (46/22)

dost: Yakın arkadaş, dost.

bütün xayälim puçgä çıqdi ämälüyät tümâm boläy *deb* / qälgändä sâbıq mäktäbdäş *dostim* cävädändän xat keldi (50/32)

duv etib: Birdenbire, aniden.

xálidaning hám rángi öçdi burni qısilib lábları / pirpiráb uçdi ikki tãmçi yâş közláridán *duv etib* yumáláb (52/20)

E

e-: “i-” ek eylemi.

mendä hám bår *edi* özimni cüdä bilimdån gâhâ dámlälárdán / hám köprâq nársáni bilädigán kişi hisâblárdim (43/16)

imtihânni tâpşirgán *edim* qızıq yâşlik ekändä birinçi / bäsquç tälábälárinig hámmasidä bolädigán ádat (43/14)

imtihânni tâpşirgán *edim* qızıq yâşlik *ekändü* birinçi / bäsquç tälábälárinig hámmasidä bolädigán ádat (43/14)

hám köprâq nársáni bilädigán kişi hisâblárdim / hä men mağrur *edim* buning üstigä birinçi imtihândán (43/18)

a'lâ bahâ áldim men şád *edim* ällâqayâqlárgä uçgim / bäländ-bäländ pârváz etgim kelárdi gävçüm yolkälárdä (43/19)

bäländ-bäländ pârváz etgim kelárdi gävçüm yolkälárdä / bårärkänmån heç kimni körmäs heç nimáni sezmäs *edim* (43/21)

qalınrâq lábları hám özgärmábdi bu oşâ xálidä *edi* / bundán yárim yilçä ävväl özim bilán bir partädä máktáb (44/9)

partäsidadä otirgán xálidä *edi* heç özgärmábdi / faqat meni äkä deb ätägänigä háyrân boldim máktábdä (44/11)

sorädi / şundây qilib curnalist bolär *ekänsizdä* (44/28)

bilán yánmä-yân máhállädä turämizkü ämmâ men keçikkän / *edim* trálleybus bir silkinib yürüb ketdi (46/20)

yaqındä yuvgán bolsä keräk uzun sâçlárinig námi háli / qurimägán *edi* (46/30)

hislárimning hámmasini tókib sâlgim kelárdiyü ämmâ / şu hislár áldidä özim áciz *edim* (47/34)

åldingiz / undä undä sizning sürätingiz bår *edi* (48/12)

xayålimdä ikki sävål ikki muämmå hükmrån *edi* / xålidäning åldigä båräymi
yoqmi ehtimål ungä bir (49/1)

köçäsigä qandäy qilib bårib qålgänimni özim / häm bilmäymän ulärning üyi tår
köçäning içidä *edi* (49/7)

ämmå neçänçi eşik *ekänini* bilmäsdim här säfär uni / küzätib qoygänimizdä köçä
başidä xayrlaşårdik xålidäning (49/8)

xålidädän ketmä-ket ikkitä xat åldim ikkälä xatning / häm mäzmuni bir xıl *edi*
men siz bilän uçraşışim keräk (50/20)

måhkämraq ornäşib bårardı men uçün faqat bir närsä / äyån *edi* xålidä bevåfå
(51/31)

qålgändä såbıq mäktäbdåş dostim cävåddän xat keldi / xat cüdä qısqa *edi*
(50/33)

åldim endi pul uzätäyåtgän *edim* årqadän xålidäning / tåvuşi eşitildi (52/5)

yåq bu yåqqa ålängläb tüşgän cåyimizni tänidim ordä / *ekän* xålidäni qoyib
yubårmåy suv boyigä ålib tüşdim (52/28)

yerdä otirib gäplåşgän *edik* qızıq birån märtä bir-birimizning / qolimizni häm
uşlämågänmiz (54/15)

häykåldək qåtib otirär *edi* ånçädän keyin u hävå yetişmågändək / entikib-entikib
gäpirä başlädi (54/27)

endi u yıglåmäsdi men bolsäm bir nimä deyişgä / åciz *edim* (55/9)

mengä båribir *edi* / xålidä çuqur iztiråb bilän yıglår uning här bir (55/31)

sözi yürägimni tilimlår här tåmçi yåşi qalbim yäräsigä / tåmår *edi* (55/34)

oşå küni siz üygä kelgän *ekänsiz* åkäm sizni xafä / qilibdi siz bir gäp bilän
äråzläb ketdingiz men (55/25)

eg-: Düz veya dik olan bir şeyi eğik duruma getirmek.

råstdä özimdän-özim sizgä xålidä başini / yånäyäm quyiråq *egdi* qıynålib-
qıynålib gäpirdi lekin (47/20)

egällä-: Hâkim olmak.

iztirâb ornini ğazâb *egällädi* / bolġani ŧu (53/27)

egil-: İnsan, bir ŧey yapmak üzere belini eğmek.

yoq bu yerdä emäs başqa cäydä kättäkân deryâ boyidä / turgänmiŧimiz
yuvinämän deb *egilsäm* başimdägi (53/34)

ehtimâl: Belki, bir ihtimal.

xayâlimdä ikki sävâl ikki muämmâ hükmrân edi / xâlidäning âldigä bäräymi
yoqmi *ehtimâl* ungä bir (49/2)

ehtimâl lekin men öz nâmusimni heç nimäġä / sizning muhâbbätinizgä häm
âliŧmäymän (55/1)

ehtirâs: Tutku.

titrâyâtġanini sezib turârdim vucudimni tentâklärçä / bir *ehtirâs* qâplâb âldi
birpäsdä mäst âdämdek köz (54/19)

ehtirâsli: Tutkulu.

çoġini âlängälätġän *ehtirâsli* sözlär qani qani oŧä / bälälärçä mä'sümlük bilän
cävdiräġän közlär qani (53/5)

ehtiyât: İhtiyat, sakınma.

faqat közläri bälälärçä cävdirâb tikiluvçı közläri / endi *ehtiyât* bilän bâqardi
kiŧiġä rängim öçib ketġanini (52/16)

ehtiyât qıl-: Korumak.

muhäbbätinizni *ehtiyât qiling* / xâlidä sekin orindän turdi qızıl sumkäçäsini bilägigä (56/7)

şu xâtirälärdän başqa nimäm häm bär mening axır / men muhäbbätimni *ehtiyât qılalmägän* äsräy älmägän (57/6)

emäs: Değil.

xâlidä keçiräsiz mümkün *emäs* dedim sün'iy / ilcäyib däftärimni çöntäгимgä sâlib qoydim (45/13)

häm päsäymädi lekin gâhâ taqdir sening izminggä / *emäs* sen taqdirning izmigä boysunişgä mäcbur bolib (48/23)

äkäsi keräk *emäsmi* äkäsi uning rängi öçib belküräk / uşlägän qoli äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubärmäççi (49/33)

qaçän yaxşı köriş yäliniş-yälväriş degän gäp *emäs* men / xâlidäning äldidä günâhkâr emäsmän yälinmäymän häm (50/13)

qaçän yaxşı köriş yäliniş-yälväriş degän gäp emäs men / xâlidäning äldidä günâhkâr *emäsmän* yälinmäymän häm (50/14)

çöntägigä suqdim yoq yürägimni räşk *emäs* gäzäb / häm emäs älämli iztiräb çulğab älgändi ögirilib (52/9)

çöntägigä suqdim yoq yürägimni räşk emäs gäzäb / häm *emäs* älämli iztiräb çulğab älgändi ögirilib (52/10)

yoq bu yerdä *emäs* başqa cäydä kättäkän däryâ boyidä / turgänmişmiz yuvinämän deb egilsäm başımdägi (53/33)

endi: 1. Şimdi, şu anda.

endi / u ketdi u ketdiyü xayâlimdä häm şirin häm aççıq (43/10)

âldim *endi* pul uzätäyätgän edim ârqudän xâlidäning / tâvuşi eşitildi (52/5)

faqat közläri bälälärçä cävdiräb tikiluvçı közläri / *endi* ehtiyât bilän bāqardi kişigä rängim öçib ketgänini (52/16)

qaräng *endi* uni başqa  d m tutib  l di des m ind m y / burilib ketibsiz birp sd 
sizni h m rom limni (54/7)

keldingiz / *endi* u yıg l m sdi men bols m bir nim  deyiřg  (55/8)

řu baxtimni  vv lr q  sr s m bolm smidi / k zl rimd  y ř qalqıdimi yoq-yoq
neg  *endimi* (57/9)

2. Artık, bundan böyle, bundan sonra.

x lid  sekin b ř silkidi / iř n m n lekin keling *endi* bir-birimizd n (48/6)

kiřil rim řu boldimi / men *endi* bu k ç g  heç qaç n qad m b sm ym n heç
(50/12)

b ribir *endi* iřl y  lm sliɡimni t ř ndim l ř-luřl rimni / yıgıřtirib  yg  qaytdim
(51/7)

 g r  ind n yaxři k rs ngiz řunaqa qıl rmidingiz / keyin keyin men heç kimg 
iř nm y qoydim *endi* (55/30)

m yli h mm si řirin t řdek  tdi-ketdi *endi* / qaytib kelm ydi faqat sizd n bir
iltim s endigi (56/4)

qaytib kelm ydi faqat sizd n bir iltim s *endigi* / muh bb tingizni b řqal rg 
n sib bol dig n (56/5)

eng: 1. En.

xay limd  *eng* muqadd s deb y rg n oy řumi h li y r gimning / *eng*  uqur
c yl rid  izz tini  rd ql b y rg n (50/9)

xay limd  *eng* muqadd s deb y rg n oy řumi h li y r gimning / *eng*  uqur
c yl rid  izz tini  rd ql b y rg n (50/10)

2.  lk.

r hm t x lid   n g g c  cim q ldi k prikd n /  tib daraxtz r  r sig  kirdik
 qř m *eng*  vv l řu (47/6)

engäş-: Öne doğru eğilmek.

yaqınraq kelib sâlâm berdim u belküräkni täşlämäy / *engäşib* turgän köyi yelkäsi
oşä mengä qarädi qarädiyü (49/22)

entik-: İç çekmek.

entikib ketdim / nâhâtki mengä işänmäsängiz (48/3)

entikib-entikib: Nefes nefese.

häykäldek qâtib otirär edi äñçädän keyin u hävâ yetişmägändek / *entikib-entikib*
gäpirä başlädi (54/28)

eplä-: Halletmek.

körä burningni *epläsängçi* kimsän özing dädänggä / oxşägän särtärâş boläsändä
esing bärädä tuyâğingni (50/3)

ergä tek-: Evlenmek. (Kadın için.)

xâlidädän ümidingni üz *ergä tekkänigä* on beş / kün boldi äkäsining ortâğığä
tegibdi (51/1)

ertäläb: Sabah, sabahleyin.

ertäsigä *ertäläb* sämärqandgä cönäb ketdim ketdim / ämmâ xayâlim şu yerdä
xâlidä bilän qâldi özimçä (50/15)

ertäsi: Ertesi gün.

ertäsigä ertäläb sämärqandgä cönäb ketdim ketdim / ämmâ xayâlim şu yerdä
xâlidä bilän qâldi özimçä (50/15)

es: Akıl.

körä burningni epläsängçi kimsän özing dädänggä / oxşägän särtäräş boläsändä
esing bärädä tuyâğingni (50/4)

täbässüm bilän tikildi / *esingizdämi* erkin äkä birinçi märtä şu (54/14)

erkin äkä *esingizdä* bolsin men bäribir sizni / yaxşı körämän ümrinning
äxırıgäçä yaxşı körämän (56/10)

esänkirä-: Afallamak.

älläqandäy sirli körinib ketdi bu sävâl äldidä özim / häm *esänkiräb* qâldim (46/3)

xoş xızmat / *esänkiräb* qâldim nâquläy ähvâlgä tüşib nimä (49/30)

eşik: Kapı.

häm bilmäymän ulärning üyi tär köçäning içidä edi / ämmâ neçänçi *eşik* ekänini
bilmäsdim här säfär uni (49/8)

lekin yigirmä qadämçä yürär-yürmäs toxtäb qâldim ikkälä / tävaqasi läng äçib
qoyilgän *eşikdän* bir qolidä (49/14)

uçrätışimgä işänärdim hä yänğlişmäbmän men uni / kördim faqat uzâqdän
ärqasidän kördim u köçä *eşik* (51/12)

bugün häm xâlidäni xuddi oşä birinçi säfärdägi / käbi trälleybusdä uçrätidim
eşikdän kirişim bilän (52/2)

xat berib yubärgändim äkäm *eşik* äldidä körüb / qâlib xatni tärtib älibdi
hämmäsini eşitdim (55/23)

eşit-: Duymak, işitmek.

sorädim siz qayerdä oqıyäpsiz xâlidä / bilmädim xâlidä sävâlimni *eşitmädimi*
yâki e'tibâr (44/22)

u bizdän üç yıl ävväl mäktäbni bitirgän hâzir / älläqandäy idärädä işläyätgänini
eşitgändim u mengä (49/18)

mäykäsi häm höl bolgändi bilmädim sälâmimni *eşitmädimi* / älik älmädi yaxşiläb täniñ älmäqçi bolgändäy (49/25)

âldim endi pul uzätâyâtğan edim ârqudân xâlidäning / tâvuşi *eşitildi* (52/6)

yänä qanäqa tiläkläringiz bâr / xâlidäning gäpi tä'nä bolib *eşitildi* yürägimdägi (53/26)

xat berib yubârgändim äkäm eşik âldidä körüb / qâlib xatni târtib âlibdi hämmäsini *eşitdim* (55/24)

yaxşı körämän ümrimning âxırıgäçä yaxşı körämän / *eşityäpsizmi* âxırıgäçä u yänä yıgläb yubârdi keyin (56/12)

etäk: Giysinin belden aşâğıda kalan kısmı.

közdän gâyıb boldi qarğaşâyı köylägining / *etäğini* ong biläğigä ilib âlgän qızıl sumkâçasiniginä (43/5)

köylägining *etäğini* ong biläğigä ilib âlgän qızıl / sumkâçasini körüb qâldim (57/1)

e'tibâr ber-: İtibar etmek, dikkate almak.

bilmädim xâlidä sävâlimni eşitmädimi yâki *e'tibâr* / *bermädimi* yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy (44/22-23)

F

fäkül'tet: Fakülte.

körgäningizdä ätäyläb *fäkül'tetingizgä* bârib ädres / tâpib sâmärqandgä yâzgän xatlärimgä cävâb bermäsmidingiz (55/15)

faqat: Yalnız, yalnızca, sadece.

şəmçirâqdek bir ot sevgigä çänqâq ot yiltillâb turârkân / muhâbbât şâbâdâsi bir märtâ *faqat* bir märtâ (47/26)

yürägimdä sönmäs bir ot älängälänâ başlâdi bu ot heç / toxtâmäs visâl dämlâri yaqınlâşgân säyin küçâyâr *faqat* (48/18)

qañçâ urinsâm uning xâtirâsi qalbimgä şunçâ / mähkämraq ornâşib bârârdi men uçün *faqat* bir nârsâ (51/30)

qaytib kelmâydi *faqat* sizdân bir iltimâs endigi / muhâbbâtingizni başqalârgä nâsib bolâdigân (56/5)

fıkr: Fikir, düşünce.

âyân edi xâlidâ bevâfâ / şu küngäçâ mänâ şu *fıkr* bilân yâşâdim ämmâ (51/32)

bugünge vâqeälâr bütün *fıkrimni* âstin-üstün qilib / yubârdi közim mâşdek açıldı (51/33)

G

gändirâklâ-: Sendelemek.

âstâ burıldiyü mädâri qurigân âdâmdây *gändirâklâb* / yürüb ketdi (56/13)

gâp: Söz, kelime.

men bu *gâpni* hâm ârâdâgi nâqulây vâziyâtne buziş / uçün äytdim dâbdurustdân kinâgâ tâklif qılışım xâlidâni (45/23)

yürgân âziz bir nârsâni taqdim qılâsüzü / men yänâ ânçâ-munçâ *gâplârni* äytgim yürägimdâgi (47/32)

râstmi şu *gâplâringiz* râstmi xâlidâ / qayrilmâ kipriklârini kötârib közlâringä tikildi (48/1)

qaçân yaxşı köriş yâliniş-yâlvâriş degân *gâp* emäs men / xâlidâning âldidâ günâhkâr emâsmân yâlinmâyman hâm (50/13)

qız qandäy tä'nägä lâyıq bolsä şulärni gäpirävering / sizgä äytädigän *gäpim* bittä baxtli boling (53/22)

yänä qanäqa tiläkläringiz bär / xälidäning *gäpi* tä'nä bolib eşitildi yürägimdägi (53/26)

qızıq nimä demâqçı u axır bu bu bårdiyü päyti / kelib mening xätinim häm birâvgä şundäy *gäplärni* (54/22)

közimni qayergä yaşirişni bilmäy qâldim men / undän nimä bolsä häm bir *gäp* kütärdim ämmâ u hämân (54/26)

oşâ küni siz üygä kelgän ekänsiz äkäm sizni xafâ / qilibdi siz bir *gäp* bilän äräzläb ketdingiz men (55/26)

gäp-söz: Söz, konuşma.

turgän cäyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / *gäp-sözlär* qulâqlärim âstidä dilrâbâ küy sädäläridek (46/22)

gäpir-: Konuşmak.

sizläşimni häm senläşimni häm bilâlmäy bir / zum istihälâ qilib turdimdä faqat *gäpiriş* uçünginä (44/20)

keçiräsiz sizning içki işläringizgä äräläşä / älmäymän xälidä häzilläşyäptimi çindän *gäpiryäptimi* (45/16)

turib tutilib-tutilib *gäpirdi* biläsizmi men / sizgä xalaqıt bermäymänmi (45/33)

râstdä özimdän-özim sizgä xälidä başini / yänäyäm quyırâq egdi qıynälib-qıynälib *gäpirdi* lekin (47/20)

gäpiring erkin äkä dedi u qızärib ketgän / közlärini mengä tikib (53/17)

qız qandäy tä'nägä lâyıq bolsä şulärni *gäpirävering* / sizgä äytädigän *gäpim* bittä baxtli boling (53/21)

häykäldek qätib otirär edi äñçädän keyin u hävâ yetişmägändek / entikib-entikib *gäpirä* başlädi (54/28)

közläringä xätircäm tikilib turib päst ämmâ qat'iy / ähängdä *gäpirdi* (56/28)

gäpläş-: Sohbet etmek.

yerdä otirib *gäpläşgän* edik qızıq birän märtä bir-birimizning / qolimizni häm uşlämägänmiz (54/15)

gävcüm: Kalabalık.

bäländ-bäländ pərvāz etgim kelärdi *gävcüm* yolkälärdä / bärärkänmän heç kimni körmäs heç nimäni sezmäs edim (43/20)

gäzetä: Gazete.

ikkinçi bäsqiçning äxırgi imtihānini tıpşırgän / künim sāmärqandgä vilāyät *gäzetäsigä* ämäliyatgä ketiş (48/26)

gähä: Ara sıra, bazen.

mendä häm bär edi özimni cüdä bilimdän *gähä* dämlälärdän / häm köprâq narsäni bilädigän kişi hisäblärdim (43/16)

bu ot ikki yilgäçä yoq undän keyin häm şu küngäçä / häm päsäymädi lekin *gähä* taqdir sening izminggä (48/22)

günähkär: Suçlu, hatalı.

qaçän yaxşı köriş yäliniş-yälväriş degän gäp emäs men / xälidäning äldidä *günähkär* emäsmän yälinmäymän häm (50/14)

Ğ

gäzäb: Öfke.

çöntägigä suqdim yoq yürägimni räşk emäs *gäzäb* / häm emäs älämli iztirâb çulğab älgändi ögirilib (52/9)

iztirâb ornini *ğazâb* egällädi / bolgäni şu (53/27)

ğâyib bol-: Kaybolmak.

közdän *ğâyib boldi* qarğaşâyı köylägining / etägini ong bilägigä ilib älgän qızıl sumkâçasiniginä (43/4)

âqşam şäbädäsidadä âhistä silkinib turgän örik tägidän / burilib muyulişdä közdän *ğâyib boldi* qarğaşâyı (56/33)

ğıçırlä-: Gıcırdamak.

bolgändäy tişlärini *ğıçırlätib* tä'kidlädi / qadämingni bilib bäs bälä qızlärägä äsilgändän (50/1)

H

häftä: Hafta.

bolmäsä kelär *häftäning* şu küni şu säätdä şu / yergä kelsäm yoq demäysizmi (46/5)

bu bemä'nigärçilik üçün xälidäning mendän keçirim / soräşini kütärdim rästdän häm bir *häftäning* içidä (50/18)

haqârät: Hakaret.

yänä başlädi qulâqlärim şängilläb ketdi insân üçün / bundän ärtiq *haqârät* bundän häm uyätli närsä bärmi (50/8)

haqârät qıl-: Hakaret etmek.

meni şunçälik *haqârät qılğan* ädämning äldigämi nimägä / bärämän yäliniş-yälväriş üçünmi (50/23)

köz âldimda uning akasi canlanar nazarimda menga / nafrat bilan tikilib turar
ayamäy haqarät qilardi (50/28)

häli: 1. Hälâ, henüz.

yaqinda yuvgan bolsä keräk uzun saçlarining nami *häli* / qurimägan edi (46/29)

häli aqşam qonib ülgürmagan kattä köçädän ordägä / bağ tamangä yürüb ketdik
(47/1)

körilmagan ällaqandäy yaqimli titraq qapladi / *häli* işq nimäligini bilmagan
yüräkdä cüdä nazik (47/24)

xayalimda eng muqaddäs deb yurgan oy şumi *häli* yürägimning / eng çuqur
caylarida izzätini ärdäqläb yurgan (50/9)

2. Şimdiye kadar.

nimä qiläy / bütün vücudimni *häli* heç sezilmagan häli heç sinäb (47/22)

nimä qiläy / bütün vücudimni häli heç sezilmagan *häli* heç sinäb (47/22)

häliyäm: Hälâ, henüz, şimdiye kadar.

erkin äkä sizgä häm bilet äldim / yelkäm oşä nazar taşladim u *häliyäm*
özgärmäbdi (52/14)

hämân: 1. Hemen, anında.

xalida *hämân* çonqayib otirgäniçä yuvinar yelkäsidan / aşib tüşgän saçining uçı
tolqlar yüzidan oynäb (53/9)

2. Hälâ, hâlen.

közimni qayergä yaşirişni bilmäy qaldim men / undän nimä bolsä häm bir gäp
kütärdim ämmâ u *hämân* (54/26)

hämmä: Her bir.

hislärimning *hämmäsini* tökib sâlgim kelärdiyü ämmâ / şu hislär âldidä özüm âciz edim (47/33)

hämmäsi: Hepsi.

imtihânni tâpşirgän edim qızıq yaşlik ekändä birinçi / bäsquç täläbälärining *hämmäsidadä* bolädigän âdät (43/15)

qaytib bârgänimdän keyin xâlidä bulärning / *hämmäsi* uçün mendän üzr soräydi deb yürgändim yoq (50/30)

bir tup örük häm *hämmäsi* oşâ-oşâ pästäk skämeykä / häm öz orindä turibdi (53/1)

nähât *hämmäsi* yaşlikning sirli soqmâqläridä tozânli / iz qâldirib ötmışgä singib ketgän bolsä (53/7)

âciz edim / oşâ *hämmäsi* uçün bittä men äybdârmänmi yoq (55/10)

xat berib yubârgändim äkäm eşik âldidä körüb / qâlib xatni târtib âlibdi *hämmäsini* eşitdim (55/24)

sizgä işänärdim özimgä işängändek işänärdim / siz bolsängiz men bir yolä *hämmäsidadän* âyrildim (55/28)

xâlidä çuqur uf târtıdı / mäyli *hämmäsi* şirin tüşdek ötdi-ketdi endi (56/4)

här: Her.

häm bilmäymän ulärning üyi târ köçäning içidä edi / ämmâ neçänçi eşik ekänini bilmäsdim *här* sâfär uni (49/8)

xâlidägä xat yâziş uçün üç märtä qolimgä qâğâz / qalâm âldimü ämmâ yâzâlmädim *här* sâfär qalâm uşlăsäm (50/26)

sözi yürägimni tilimlär *här* tāmçi yaşı qalbim yäräsığä / tāmär edi (55/33)

här bir: Her bir.

xâlidä çuqur iztirâb bilän yıǵlär uning *här bir* / sözi yürägimni tilimlär här tãmçi
yâşi qalbim yäräsigä (55/32)

här dâim: Hep, daima.

bolsä *här dâim* he bälä deb çaqırardı şäytân / qız (44/13)

här gäl: Her sefer, her defa.

âldidän xâlidäni uçrâşuvgä täklif qılǵändim ämmâ u / kelmädi *här gäl* beş
daqıqa küttirib qoysä älämimni (48/28)

häräkät qıl-: Çalışmak, çabalamak.

qarämäslikkâ *häräkät qilib* indämây turäverdim ämmâ / xâlidäning özi qarâşgä
mäcbur qıldı meni (52/11)

hävâ: Hava.

häykäldek qâtib otirär edi äñçädän keyin u *hävâ* yetişmägändek / entikib-entikib
gäpirä başlädi (54/27)

häydä-: Sürmek.

çıqdi bilägidän uşläb xâlidäni maşınägä otqazdi / keyin özi rulgä otirdidä *häydäb*
ketdi (51/18)

häykäl: Heykel.

häykäldek qâtib otirär edi äñçädän keyin u *hävâ* yetişmägändek / entikib-entikib
gäpirä başlädi (54/27)

häyqır-: Yüksek sesle bağırmaq.

men bütün xıyâbânni yängrätib *häyqrib* yubârdim / deb oylägändim yoq bu söz
yürägimning tub-tubidän (56/19)

men nimä qılâyâtgänimni özim häm bilmäs nimädür / degim ällänimälär deb
häyqirgim kelärdi xâlidä (56/26)

häyrân bol-: Şaşırmaq.

partäsüdä otirgän xâlidä edi heç özgärmäbdi / faqat meni äkä deb ätägänigä
häyrân boldim mäktäbdä (44/12)

xâlidä cävdirägän közlärini közimgä qadädi *häyrân / boldim* (47/15-16)

dävdiräb qâldim ädämlärning bizgä *häyrân bolib* / tikilâyâtgänini körib
trälleybus toxtäşi bilän xâlidäni (52/23)

hüzilläş-: Şakalaşmaq.

keçiräsiz sizning içki işläringizgä äräläşä / älmäymän xâlidä *hüzilläşyaptimi*
çindän gäpiryaptimi (45/16)

hâl: Hâl, durum.

yoq mening näfrätläşgä lä'nätläşgä häm *hâlim* / qâlmägändi (51/5)

hâli qâlmä-: Hâli kalmamak, gücü olmamak.

yoq mening näfrätläşgä lä'nätläşgä häm *hâlim* / *qâlmägändi* (51/5-6)

hârgın: Yorgun, bitkin.

kütilmägändä xâlidä *hârgın* külib qoydi / qaysi küni tüş köribmän ikkälämiz şu
yerdä (53/31)

hâvur: Buhar.

äyâvsiz qızitârdi äsfäl'tdän kötârilgän çüçmäl / *hâvur* könglimni behüd qılâ
başlädi (51/23)

hâzir: Şimdi, şu anda.

turgän câyimdä serrâyib qâldim *hâzir* bolib ötgän / gâp-sözlär qulâqlârim âstidâ
dilrâbâ küy sädâlâridek (46/21)

u bizdän üç yıl ävväl mäktâbni bitirgän *hâzir* / ällâqandây idâradâ işläyâtgânini
eşitgândim u mengä (49/17)

heç: Hiç.

nâqulây ähvâldâ ilcâyib ungä râzm sâldim *heç* / özgärmâbdi dâim nimänidir
kütgândây bälâlârçâ cävdirâb (44/5)

partâsidâ otirgän xâlidâ edi *heç* özgärmâbdi / faqat meni äkâ deb âtâgânigä
häyrân boldim mäktâbdä (44/11)

nimâ qılây / bütün vücudimni häli *heç* sezilmägän häli *heç* sinâb (47/22)

nimâ qılây / bütün vücudimni häli *heç* sezilmägän häli *heç* sinâb (47/22)

yürägimdä sönmäs bir ot älängälânâ başlädi bu ot *heç* / toxtâmäs visâl dämlâri
yaqınlâşgän säyin küçâyâr faqat (48/17)

româlmış qolimni çozsâm *heç* yetmäsmiş / erkin äkâ qaräng-qaräng româlim
âqıb ketyâpti (54/3)

heç kim: Hiç kimse.

bäländ-bäländ pârvâz etgim kelârdi gâvcüm yolkälârdä / bârârkänmân *heç kimni*
körmäs *heç* nimâni sezmäs edim (43/21)

âgâr çindän yaxşı körsängiz şunaqa qılârmidingiz / keyin keyin men *heç kimgä*
işânmây qoydim endi (55/30)

heç qaçân: Hiçbir zaman.

kişilärim şu boldimi / men endi bu köçägä *heç qaçân* qadäm bäsümän heç
(50/12)

men endi bu köçägä heç qaçân qadäm bäsümän *heç / qaçân* yaxşı körüş
yäliniş-yälväriş degän gäp emäs men (50/12-13)

heç närsä: Hiçbir şey.

deyärli *heç närsä* özgärmägän äkşâm sükünätini / çuqurlaştırıp şavilläyätgän
daraxtzâr häm muyulişdägi (52/33)

heç nimä: Hiçbir şey.

ehtimäl lekin men öz nâmusimni *heç nimägä* / sizning muhâbbätinizgä häm
alışmämän (55/1)

bäländ-bäländ pârväz etgim kelärdi gävüm yolkälärdä / bärärkänmän heç kimni
körmäs *heç nimäni* sezmäs edim (43/21)

his: His, duygu.

men yänä äncä-munçä gäplärni äytgim yürägimdägi / *hislärimning* hämmäsini
tökib sâlgim kelärdiyü ämmâ (47/33)

hislärimning hämmäsini tökib sâlgim kelärdiyü ämmâ / şu *hislär* äldidä özim
âciz edim (47/34)

faqat bir närsä yetişmäydi qani oşâ şirin / *hislärgä* yetäklägän sühbätlär qani oşâ
muhâbbät (53/4)

yürägimni örtäb yubäräyätgän *hislärimni* bazor bäsib / otirärdim (53/13)

his qıl-: Hissetmek.

höl bolib ketgändi men bolsäm uning köz yaşları suvgä / qoşilib âqıb
ketäyätgänini *his qilib* turär özim häm (53/12)

his uygân:- Duygu uyanmak, bir duygu oluşmak.

oşändä mendä häm şu qızgä nisbätän mehrli / älläqandäy *his uygängändi* (45/10)

hisâb: Hesap.

rähmät *hisâbni* toğriläb qoymaqçı bolibsizdä / xâlidäning häm rängi öçdi burni qısilib läbläri (52/18)

hisâblä:- Saymak, gibi görmek.

mendä häm bär edi özimni cüdä bilimdän gähâ dâmlälärdän / häm köprüq nârsäni bilädigän kişi *hisâblärdim* (43/17)

höl: Islak.

xâlidä *höl* qumdä çuqur-çuqur iz qâldirib qırğâqqa / çonqaydi yuvinib bolguniçä skämeykädä otirdim (52/31)

höl bol:- Islanmak.

yâpişib qâlgän kömir tegib qâräyib ketgän / mäykäsi häm *höl bolgändi* bilmädim sâlâmimni eşitmädimi (49/25)

âşib tüşgän sâçining uçı tolqınlär yüzidän oynäb / *höl bolib* ketgändi men bolsäm uning köz yaşları suvgä (53/11)

häm yoqâtib qoyibmän uygânsäm yâstıgım *höl bolib* ketibdi / xâlidä läblärini qımtib başını quyi sâldi (54/9)

hücümgä öt:- Hücuma geçmek, atılmak.

xayâlimni yığıştırıb âlmäsimdän xâlidä yänä / *hücümgä ötdi* (44/16)

hükmrân: Hâkim, baskın.

xayálimdá ikki sävâl ikki muämmâ *hükmrân* edi / xâlidäning âldigä bäräymi
yoqmi ehtimâl ungä bir (49/1)

X

xafä bol-: Üzülme.

yâvqarâş qıldı quyuq qâşlâri bir tolğanib qoydi / ruxsâtsiz körsäm *xafä*
bolmäysizmi (44/34)

xafä qıl-: Gücendirmek, incitmek.

oşâ küni siz üygä kelgän ekânsiz äkäm sizni *xafä* / *qılibdi* siz bir gâp bilän
ärâzläb ketdingiz men (55/25-26)

xalaqıt ber-: Engel olmak.

turib tutilib-tutilib gâpirdi biläsizmi men / sizgä *xalaqıt bermäymänmi* (45/34)

xat: Mektup.

xâlidädän ketmä-ket ikkitä *xat* âldim ikkälä *xatning* / häm mäzmuni bir xıl edi
men siz bilän uçrâşışim keräk (50/19)

xâlidädän ketmä-ket ikkitä *xat* âldim ikkälä *xatning* / häm mäzmuni bir xıl edi
men siz bilän uçrâşışim keräk (50/19)

xâlidägä *xat* yâziş uçün üç märtä qolimgä qâgâz / qaläm âldimü ämmâ
yâzâlmädim här säfâr qaläm uşlăsäm (50/25)

bütün xayâlim puçgä çıqdi ämäliyât tümâm bolây deb / qâlgändä sâbıq
mäktäbdâş dostim cävâddän *xat* keldi (50/32)

qâlgändä sâbıq mäktäbdâş dostim cävâddän *xat* keldi / *xat* cüdä qısqa edi
(50/33)

xatni burdä burdä qilib ulâqtirdim bevâfâ yärämäs / sâtqın (51/3)

körgäningizdä ätäyläb fäkül'tetingizgä bärüb ädres / tåpib sämärqandgä yåzgän
xatlärimgä cävåb bermäsmidingiz (55/16)

yıgläb yubardı oşä küniyåq singlimdän üyingizgä / *xat* berib yubårgändim äkäm
eşik åldidä körüb (55/23)

xat berib yubårgändim äkäm eşik åldidä körüb / qålib *xatni* tårtib ålibdi
hämmäsini eşitdim (55/24)

xavåtirlän-: Endişelenmek.

xayålimni yålgız siz ålib qoydingizkü axır mengä / näsib bolädimi yoqmi deb
xavåtirlänib özim häm tåpålmäy (47/30)

xayål: 1. Hayal.

xayållärgä bolämän tutqun / u ketdi yåpråqläri åqşåm şäbädäsidadä åhistä silkinib
(43/1)

2. Düşünce.

özim häm tüşünmäsdim *xayållärim* ålislärgä yetäkläb / ketärdi meni özimgä
kelib otirgän qızgä pårvå (43/29)

bütün *xayålim* puçgä çıqdi ämäliyåt tåmåm boläy deb / qålgändä såbıq
mäktåbdåş dostim cävåddän xat keldi (50/31)

3. Akıl, hafıza.

endi / u ketdi u ketdiyü *xayålimdä* häm şirin häm aççıq (43/11)

xayålimni yålgız siz ålib qoydingizkü axır mengä / näsib bolädimi yoqmi deb
xavåtirlänib özim häm tåpålmäy (47/29)

xayålimdä ikki sävål ikki muämmå hükmrån edi / xålidäning åldigä båräymi
yoqmi ehtimål ungä bir (49/1)

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän oy şumi häli yürägimning / eng çuqur cäyläridä izzätini ärdäqläb yürgän (50/9)

xayâl sür-: Hayal kurmak.

âldidä toxtägän yäp-yängi vâlgä maşinäsining yânidä / *xayâl sürgündek* qımirlämäy turärdi (51/14)

xayâlgä bâr-: Düşüncäye varmak, bir görüşe veya karara ulaşmak.

özining süräti bärkü körsä nimä *xayâlgä bärädi* / bitiruvçilär keçäsi sinfdâşlärimiz bilän sürät (45/3)

xayâli qâl-: Aklı kalmak, bir şey hakkında düşünmekten vazgeçememek.

ertäsigä ertäläb sämärqandgä cönäb ketdim ketdim / ämmâ *xayâlim* şu yerdä xâlidä bilän *qâldi* özimçä (50/16)

xayâlini yığıştir-: Zihnini toplamak.

xayâlimni yığıştirib âlmäsimdän xâlidä yänä / hücümgä ötdi (44/15)

xayr: “Hoşça kal” anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü.

xâlidä keläsizmi râstdän keläsizmi dedim sevinib / men ketdim *xayr* (46/10)

xayrläş-: Vedalaşmak.

şu küni ikkälämiz üygäçä piyädä qaytdik / men xâlidä bilän *xayrläşgän* daqıqädän başläb (48/16)

özini körsäm säl bäsilärdiyü *xayrläşişimiz* bilän / yänä lāvillärdi (48/19)

küzätib qoygänimizdä köçä başidä *xayrläşärdik* xâlidäning / özi häm uyälärdi şekilli köçä içigä kirişimni (49/9)

xâhlä-: İstemek.

özi hãm uyälärdi şekilli köçä içigä kirişimni / *xâhlämäsd*i (49/11)

xänäki: Ev yapımı.

zinäläri yänidägi pästäk *xänäki* ärçä tägidä kütib / äldim xälidä bu säfär özigä säl
ärä bergän başını (46/27)

xâtin: Karı, eş.

qızıq nimä demâqçı u axır bu bu bårdiyü päyti / kelib mening *xâtinim* hãm
birâvgä şundäy gäplärni (54/22)

qolingizni tärting men birävning *xâtinimän* / xälidä axır tüşünsängizçi men
(56/29)

xâtirä: Hatıra.

hãm quvnâq hãm älämli uzuq-yuluq *xâtirälär* qâldi / oşändä men birinçi
bâsqıçdä oqırdim birinçi (43/12)

qançä urinsäm uning *xâtiräsi* qalbimgä şunçä / mähkämraq ornäşib bärärdi men
uçün faqat bir närsä (51/29)

u ketdi u ketdiyü hãm şirin hãm aççıq hãm / quvnâq hãm älämli uzuq-yuluq
xâtirälär qâldi mendä (57/4)

şu *xâtirälärdän* başqa nimäm hãm bär mening axır / men muhäbbätimni ehtiyât
qılalmägän äsräy älmägän (57/5)

xâtircäm: Soğukkanlı, soğukkanlı bir biçimde.

közläringä *xâtircäm* tikilib turib päst ämmâ qat'iy / ähängdä gäpirdi (56/27)

xıçälät: Utanç.

ıye xálıdâ *xıcalâtdân* qıp-qızârib ketgân / bolsâm kerâk xálıdâ yâšnâb-yâšnâb
kûlib yubârdı (44/3)

xıyâbân: Bulvar.

yürâgimni çulğagân şubhâlâr çigállâşib ketdiyü şâhâr / köçâlâridâ ânçägâçâ
âylâñib yürdim oşâ tâniş *xıyâbânlâr* (48/32)

xálıdâ ânçägâçâ cävâb bermâdi *xıyâbân* tepâsidâ / çirâqlâr lip-lip etib birin-ketin
yâñdi (53/29)

men bütün *xıyâbâñni* yâñgrâtib hâyqırıp yubârdım / deb oylâgâñdim yoq bu söz
yürâgimning tub-tubidân (56/19)

xıyânât qıl-: İhanet etmek, aldatmak.

râst xálıdâñing közlâridâ yâş yiltillâdi / râst mâcburân qurılğân turmuş *xıyânât*
qılışgâ âlib kelsâ (54/34)

xıyânâtçı: Hain.

siz meni meni *xıyânâtçı* bevâfâ deb oylâysizmi / özingizçi özingiz negâ mengâ
şunaqa bepârvâ qarâb (55/5)

xızmât: “Sizin için ne yapabilirim” anlamında kullanılan bir söz.

xoş *xızmât* / esâñkirâb qâldım nâqulây âhvâlgâ tüşib nimâ (49/29)

xop: Olur, tamam.

bugün kinâgâ tüşmäy qoyâ qâlamız *xop* xálıdâ / qâşini çimirib çirâyli cilmâyib
qoydi (46/31)

sir yâşirmâylik *xop* / sizdân nimâni hâñ yâşirây (48/7)

xorsin-: İç çekmek.

külgisiyü *xorsinişgä* tolgän qız yığısı qâldi / közlärimdä yâş qalqıdımı yoq-yoq
axır negä (43/8)

xuddi: Aynı, tıpkı.

keläsi uçrâşuvgäçä şu küy âğuşidä yâşädim / çârşänbä küni xâlidäni *xuddi* oşä
yerdä kinäteätr (46/26)

päpirâsdän âlârdim bu säfär päpirâs häm dâş berâlmädi / *xuddi* oşä pästäk
skämeykä yänidä bir säät turdim (48/30)

bugün häm xâlidäni *xuddi* oşä birinçi säfärdägi / käbi trälleybusdä uçrätim
eşikdän kirişim bilän (52/1)

I

ıxtiyâringiz: “Siz bilirsiniz” anlamında kullanılan bir söz.

qâşını çimirib çirâyli cilmäyib qoydi / *ıxtiyâringiz* (46/33)

İ

iç: 1. Cisimlerin yüzeyleri arasında kalan her nokta.

men indämäy baş silkib qoydim xâlidä kitâbni / varaqlârkän *içidän* zäçyât
dâftärim çıqıb qâldi u mengä (44/32)

men ävväligä mäyli dedimü keyin birdän / uning qollärigä yapışdim sürät axır
dâftär *içidä* (45/2)

2. Herhangi bir durumun, alanın, cismin sınırları arasında bulunan yer.

häm bilmäymän ulärning üyi târ köçäning *içidä* edi / ämmâ neçänçi eşik ekänini
bilmäsdim här säfär uni (49/7)

küzätib qoygänimizdä köçä başidä xayrlaşardik xälidäning / özi häm uyälärdi
şekilli köçä *içigä* kirişimni (49/10)

xåhlämäsdi / bir lähzä ikkilänib turdimü köçä *içigä* kirdim (49/12)

bu bemä‘nigärçilik uçün xälidäning mendän keçirim / soraşini kütärdim rästdän
hä m bir häftäning *içidä* (50/18)

içkäri: İçeri.

biråvdän çoçigän ådåmdek toxtåb qåldim *içkäridän* / åq köyläk üstidän qårå
boyinbåğ taqqan nāvçå yigit (51/15)

içki: İçsel.

keçiråsız sizning *içki* işlåringizgä årålåşå / ålmåymån xålidä häzillåşyåptimi
çindån gåpiryåptimi (45/15)

idårå: Devlet dairesi.

u bizdån üç yıl åvvål måktåbni bitirgän håzir / ållåqandåy *idårådä* işlâyåtgånini
eşitgåndim u mengä (49/18)

ifådä: İfade.

turuvçi çårås közlåri hä m çehråsigä ållåqandåy / såddålikkåmi boşånglikkåmi
oxşåş *ifådä* beruvçi (44/8)

ikkålå: Her iki veya ikisi.

şu küni *ikkålåmiz* üygåçå piyådä qaytdik / men xålidä bilån xayrlåşgån
daqıqådån başlåb (48/15)

lekin yigirmå qadåmçå yürår-yürmås toxtåb qåldim *ikkålå* / tåvaqasi lång åçib
qoyılğån eşikdån bir qolidä (49/13)

xálidädän ketmä-ket ikkitä xat áldim *ikkälä* xatning / häm mäzmuni bir xıl edi
men siz bilän uçraşışım keräk (50/19)

kütilmägändä xálidä hárgın külib qoydı / qaysi küni tüş köribmän *ikkälämiz* şu
yerdä (53/32)

muhäbbätimizning uválini *ikkälämiz* bärävär bölüşib / álämiz xálidäning közläri
ot bolib çaqnáb ketdi (55/11)

ikkäv: İkisi, her ikisi.

men häm turib ketdim *ikkävimiz* yánmä-yán turib äncägäçä / cim ketdik keyin
xálidä yänä ävvälgidäy cilmäyib (44/25)

qáldik äncägäçä *ikkävimizdän* häm sädä çıqmädi / erkin äkä siz meni ädäbsiz qız
deb oyläyäpsizmi (47/13)

ikki: İki sayısı.

bu ot *ikki* yilgäçä yoq undän keyin häm şu küngäçä / häm päsäymädi lekin gâhâ
taqdir sening izminggä (48/21)

xayálimdä *ikki* sävâl ikki muämmâ hükmrân edi / xálidäning áldigä bäräymi
yoqmi ehtimâl ungä bir (49/1)

xayálimdä ikki sävâl *ikki* muämmâ hükmrân edi / xálidäning áldigä bäräymi
yoqmi ehtimâl ungä bir (49/1)

xálidäning häm rängi öçdi burni qısilib läbläri / pirpiräb uçdı *ikki* tãmçi yâş
közläridän duv etib yumäläb (52/20)

ikkilän-: Duraksamak, tereddüt etmek.

xáhlämäsdi / bir lähzä *ikkilänib* turdimü köçä içigä kirdim (49/12)

ikkinçi: İkinci.

ikkinçi bäsquçning âxirgi imtihânini tâpşirgän / künim sâmrâqandgä vilâyät gâzetäsigä ämäliyâtgä ketiş (48/25)

ikkitä: İki tane.

xâlidädän ketmä-ket *ikkitä* xat âldim ikkälä xatning / hâm mâzmuni bir xıl edi men siz bilän uçrâşışim keräk (50/19)

ikkitä bilet bering / titrâyâtgän qollârimni yâşiriş uçün şimimning (52/7)

il-: Takmak, iliştirmek.

xâlidä sekin orindän turdi qızil sumkâçasini bilâgigä / *ildiyü* mengä uzâq tikilib qâldi (56/9)

közdän gâyib boldi qarğaşâyı köylâgining / etâgini ong bilâgigä *ilib* âlgän qızil sumkâçasiniginä (43/5)

köylâgining etâgini ong bilâgigä *ilib* âlgän qızil / sumkâçasini körib qâldim (57/1)

ilcây-: Sırıtmak, hafifçe gülmek.

nâqulây ähvâldä *ilcâyib* ungä râzm sâldim heç / özgärmâbdi dâim nimänidir kütgändây bâlâlärçä cävdirâb (44/5)

xâlidä keçirâsiz mümkün emäs dedim sün'iy / *ilcâyib* dâftârimni çöntâgimgä sâlib qoydim (45/14)

ilkis: Aniden, birdenbire.

şâmâl turdi yâprâqlârnıng yerdâgi sâyâsi titrây başlâdi / xâlidä *ilkis* başını kötarib közlârimgä mâ'yüs (54/12)

iltimâs: 1. "Lütfen" anlamında birinden bir şey isterken kullanılan söz.

iltimâs yıglâmäng dedim titrâb-qaqşâb xâlidä / yıglâmäng yıglâmäng (56/1)

2. Rica, dilek.

qaytib kelmäydi faqat sizdän bir *iltimâs* endigi / muhâbbâtingizni bâşqalärgä nâsib bolädigän (56/5)

imâ qıl-: İşaret etmek.

otirämizmi suv läbidä turgän pästäk skämeykägä / *imâ qıldim* (47/11)

imtihân: Sınav.

hä men mağrur edim buning üstigä birinçi *imtihândän* / a'lâ bahâ âldim men şâd edim älläqayâqlärgä uçgim (43/18)

ikkinçi bâsqıçning âxırgi *imtihânini* tâpşirgän / künim sâmärqandgä vilâyät gâzetäsigä ämâliyâtgä ketiş (48/25)

imtihânni tâpşir-: Sınava girmek.

oşändä men birinçi bâsqıçdä oqırdim birinçi / *imtihânni tâpşirgän* edim qızıq yâşlik ekändä birinçi (43/14)

indä-: Seslenmek, ses çıkarmak.

men *indämây* bâş silki qoydim xâlidä kitâbni / varaqlärkän içidän zäçyât dâftärim çıqıb qâldi u mengä (44/31)

negä endi / xâlidä äñçägäçä *indämädi* (47/18)

ârqa derüzä yânidä turgän xâlidägä közim tüşdiyü yürägim / cız etib ketdi *indämây* kändüktärning yâniğä ötib (52/4)

qarämäslikkâ häräkät qilib *indämây* turäverdim ämmâ / xâlidäning özi qaräşgä mäcbur qıldı meni (52/11)

desäm *indämây* turäverdingiz cän erkin äkä tutib / bering româlimni uni özingiz âlib bergänsizkü (54/5)

qaräng endi uni başqa  d m tutib  l di des m *ind m y* / burilib ketibsiz birp sd 
sizni h m rom limni (54/7)

ins n:  nsan.

y n  b şl di qul ql rim ş ngill b ketdi *ins n* u n / bund n  rtiq haq r t bund n
h m uy tli n rs  b rmi (50/7)

istih l  qıl-:  ekinmek, kaçınmak.

sizl şimni h m senl şimni h m bil lm y bir / zum *istih l  qılib* turdimd  faqat
g piriş u n gin  (44/20)

iş: Konu, mesele.

ke ir siz sizning içki *işl ringizg *  r l ş  /  lm ym n x lid  h zill şy ptimi
 ind n g piry ptimi (45/15)

iş n-:  nanmak.

entikib ketdim / n h tki meng  *iş nm s ngiz* (48/4)

x lid  sekin b ş silkidi / *iş n m n* lekin keling endi bir-birimizd n (48/6)

u r tişimg  *iş n rdim* h  y nglişm bm n men uni / kördim faqat uz qd n
 rqsid n kördim u k   eşik (51/11)

sizg  *iş n rdim*  zimg  iş ng ndek iş n rdim / siz bols ngiz men bir yol 
h mm sid n  yrildim (55/27)

sizg  iş n rdim  zimg  *iş ng ndek* iş n rdim / siz bols ngiz men bir yol 
h mm sid n  yrildim (55/27)

sizg  iş n rdim  zimg  iş ng ndek *iş n rdim* / siz bols ngiz men bir yol 
h mm sid n  yrildim (55/27)

 g r  ind n yaxşı k rs ngiz ş naqa qılr midingiz / keyin keyin men heç kimg 
iş nm y qoydim endi (55/30)

işq: Aşk.

körilmägän älläqandäy yâqımlı tıtrâq qâplâdi / häli *işq* nimäligini bilmägän
yüräkdä cüdä nâzik (47/24)

işlä-: Çalışmak.

u bizdän üç yıl ävväl mäktäbni bitirgän hâzir / älläqandäy idâradä *işläyâtgänini*
eşitgändim u mengä (49/18)

bäribir endi *işläy* âlmäsligimni tüşündim lâş-luşlärimni / yığıştirib üygä qaytdım
(51/7)

iz: İz, belirti.

xâlidä höl qumdä çuqur-çuqur *iz* qâldirib qırğâqqa / çonqaydi yuvinib bolguniçä
skämeykädä otirdim (52/31)

nähât hämmäsi yaşlikning sirli soqmâqläridä tozânli / *iz* qâldirib ötmişgä singib
ketgän bolsä (53/8)

izm: İdare.

bu ot ikki yilgäçä yoq undän keyin häm şu küngäçä / häm päsäymädi lekin gâhâ
taqdir sening *izminggä* (48/22)

emäs sen taqdirning *izmigä* boysunişgä mäcbur bolib / qâlärkäsän (48/23)

iztirâb: Izdırap, acı, keder.

çöntäigigä suqdim yoq yürägimni räşk emäs gâzâb / häm emäs älämli *iztirâb*
çulğab âlgändi ögirilib (52/10)

xâlidäning gäpi tä'nä bolib eşitildi yürägimdägi / *iztirâb* ornini gâzâb egällädi
(53/27)

mengä bärribir edi / xâlidä çuqur *iztirâb* bilän yıglär uning här bir (55/32)

izzät: Saygı.

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän oy şumi häli yürägimning / eng çuqur cäyläridä *izzätini* ärdâqläb yürgän (50/10)

K

kättä: Büyük.

häli âqşâm qonib ülgürmägän *kättä* köçädän ordägä / bığ tãmängä yürüb ketdik (47/1)

kättä-kättä: Büyük büyük.

trälleybus xadrägä yaqınläşärkän vätän kinäteättrining / *kättä-kättä* äfişäläri lip etib körinib (45/20)

kättäkân: Kocaman.

belküräk bir qolidä *kättäkân* paqır kötärib xâlidäning / äkäsı çıqıb keldi men uning âtini häm bilmäsdim (49/15)

yoq bu yerdä emäs başqa cäydä *kättäkân* däryâ boyidä / turgänmişmiz yuvinämän deb egilsäm başımdägi (53/33)

kändüktâr: Biletçi.

ârqa derüzä yânidä turgän xâlidägä közim tüşdiyü yürägim / cız etib ketdi indämäy *kändüktârning* yâniğä ötib (52/4)

keçik-: Gecikmek.

bilän yänmä-yân mähällädä turämizkü ämmâ men *keçikkän* / edim trälleybus bir silkinib yürüb ketdi (46/19)

keçiräsiz: “Affedersiniz” anlamında özür dilemek için kullanılan bir söz.

xâlidä *keçiräsiz* mümkün emäs dedim sün'iy / ilcäyib däftärimni çöntägingä sâlib qoydim (45/13)

keçiräsiz sizning içki işläringizgä äräläşä / älmäymän xâlidä häzilläşyaptimi çindän gäpiryaptimi (45/15)

keçirim sorä-: Af dilemek.

bu bemä'nigärçilik üçün xâlidäning mendän *keçirim* / *soräşini* kütärdim râstdän häm bir häftäning içidä (50/17-18)

kel-: 1. Ulaşmak, varmak.

bolmäsä kelär häftäning şu küni şu sâätdä şu / yergä *kelsäm* yoq demäysizmi (46/6)

xâlidä *keläsizmi* râstdän keläsizmi dedim sevinib / men ketdim xayr (46/9)

xâlidä keläsizmi râstdän *keläsizmi* dedim sevinib / men ketdim xayr (46/9)

xâlidä yerdän köz üzümäy keskin burilidä *kelib* / toxtägän trälleybusgä qaräb yügürdi sâriq cemperigä (46/11)

âldidän xâlidäni uçrâşuvgä täklif qılgändim ämmâ u / *kelmädi* här gäl beş daqıqqa küttirib qoysä älämimni (48/28)

yaqınrâq *kelib* sâlâm berdim u belküräkni täşlämäy / engäşib turgän köyi yelkäsi oşä mengä qarädi qarädiyü (49/21)

tezrâq *kelib* ketmäsängiz bolmäydi debdi qayâqqa / bärämän yänä oşä üygämi kimning âldigä bärämän (50/21)

bütün xayâlim puçgä çıqdi ämâliyât tümâm boläy deb / qâlgändä sâbıq mäktäbdâş dostim cävddäddän xat *keldi* (50/32)

yänä qançä turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä *kelib* / äyâvsiz qızitärqi äsfäl'tdän kötärilgän çüçmäl (51/21)

nihâyät xâlidä qızil sumkâçasidän româlçä âlib / yüzlärini ärtä-ärtä yânimgä *kelib* otirdi (53/16)

2. Belli bir zamana ulaşmak.

qızıq nimä demâççı u axır bu bu bârdiyü pâyti / *kelib* mening xâtinim hâmi birâvgä şundäy gäplärni (54/22)

3. Konuk olmak, ziyarete gitmek.

oşä küni siz üygä *kelgän* ekänsiz äkäm sizni xafä / qılıbdi siz bir gâp bilän äräzlâb ketdingiz men (55/25)

âxırğı märtä uçraşuvgä bärâlmäy qâlgän künim / üygä sâvçılär *kelgänini* bildingizmi oşändä yârdäm (55/20)

4. İstemek.

bäländ-bäländ pârvâz etgim *kelärdi* gävçüm yolkälärdä / bärärkänmân heç kimni körmäs heç nimäni sezmäs edim (43/20)

âdämğä qarägingiz hâmi *kelmäydimi* erkin äkä / çoçib ögirildim (44/1)

lekin nimä uçündür şu tâpdä ungä sürätini / körsätgim *kelmädi* (45/12)

hislärimning hämmäsini tökib sâlgim *kelärdiyü* ämmâ / şu hislär âldidä özim âciz edim (47/33)

men nimä qılâyâtgänimni özim hâmi bilmäs nimädir / degim ällänimälär deb häyqırgım *kelärdi* xâlidä (56/26)

5. Davet etmek, çağırmaq, seslenmek.

xâlidä sekin bâş silkidi / işânämân lekin *keling* endi bir-birimizdän (48/6)

kelär: Zaman olarak ileride olması ve gerçekleşmesi beklenen, gelecek.

bolmäsä *kelär* häftäning şu küni şu säätdä şu / yergä kelsäm yoq demäysizmi
(46/5)

keläsi: Bir dahaki, sonraki.

keläsi uçrāşuvgäçä şu küy āguşidä yāşādim / çārşānbä küni xālidāni xuddi oşā
yerdä kināteātr (46/25)

keräk: 1. Gerekli olan, lazım.

xālidādän ketmä-ket ikkitä xat āldim ikkälä xatning / häm mämzuni bir xıl edi
men siz bilän uçrāşışim *keräk* (50/20)

2. Olasılık anlamı bildiren bir söz, gerek.

körsäm mäylimni xālidä qolimdägi kitābni āldi / lui aragān yaxşı yāzuvçı bolsä
keräkä (44/30)

iye xālidä xıçälätdän qıp-qızārib ketgän / bolsäm *keräk* xālidä yāšnāb-yāšnāb
külib yubārdi (44/4)

yaqındä yuvgän bolsä *keräk* uzun saçläriñing nämi häli / qurimägän edi (46/29)

ākäsi *keräk* emäsmi ākəsi uning rāngi öçib belküräk / uşlägän qoli āsäbiy
qaltirāy başlädi meni yeb yubārmāççı (49/33)

keräklilik: Gereklilik.

cilmäyib qoygāndek boldi şundäginä men uni küzätib / qoyişim *keräkligini*
tüşündim axır biz u (46/18)

keskin: Hızla, çabucak.

xālidä yerdän köz üzmäy *keskin* burildidä kelib / toxtägän trälleybusgä qarāb
yügürdi sārıq cemperigä (46/11)

keskin qaddini rāstlādi cingäläk sâçi ter ärälāş peşânäsigä / yâpişib qâlgän kömir tegib qârâyib ketgän (49/23)

ket-: 1. Bir yere, bir tarafa doğru yönelip yol almak.

u *ketdi* yâprâqlâri âqşâm şâbädäsidadâ âhistâ silkinib / turgän bir tup örük tâgidän burilib ötdiyü muyulişdâ (43/2)

körib qâldim / u *ketdi* qulâqlârim âstidâ ânhârning qıqır-qıqır (43/7)

endi / u *ketdi* u ketdiyü xayâlimdâ hâm şirin hâm âççıq (43/11)

endi / u ketdi u *ketdiyü* xayâlimdâ hâm şirin hâm âççıq (43/11)

men hâm turib ketdim ikkâvimiz yânmâ-yân turib ânçägäçä / cim *ketdik* keyin xâlidâ yänâ ävvälgidây cilmâyib (44/26)

xâlidâ keläsizmi râstdän keläsizmi dedim sevinib / men *ketdim* xayr (46/10)

ikkinçi bâsqıçning âxırgı imtihânini tâpşirgän / künim sâmrâqandgä vilâyät gâzetäsigä ämâliyâtgä *ketiş* (48/26)

ertäsigä ertälâb sâmrâqandgä cönâb ketdim *ketdim* / ämmâ xayâlim şu yerdâ xâlidâ bilân qâldi özimçä (50/15)

çıqdi bilâgidän uşlâb xâlidâni maşinägä otqazdi / keyin özi rulgä otiridâ häydâb *ketdi* (51/18)

qaräng endi uni başqa âdâm tutib âlâdi desâm indämây / burilib *ketibsiz* birpâsdâ sizni hâm româlimni (54/8)

oşâ küni siz üygä kelgän ekânsiz âkâm sizni xafâ / qılibdi siz bir gâp bilân ärâzläb *ketdingiz* men (55/26)

u *ketdi* u ketdiyü hâm şirin hâm âççıq hâm / quvnâq hâm âlämli uzuq-yuluq xâtirälär qâldi mendâ (57/3)

u ketdi u *ketdiyü* hâm şirin hâm âççıq hâm / quvnâq hâm âlämli uzuq-yuluq xâtirälär qâldi mendâ (57/3)

2. Herhangi bir durumda olmak.

cä täläbä bolib ä oqışlär yaxşı *ketyäptimi* / hm dedim sözimning yärmisini yutib men uni (44/17)

3. Geçmek.

ötdi / yaxşı kinâ *ketyäpti* tüşämizmi (45/22)

ketmä-ket: Art arda.

xâlidädän *ketmä-ket* ikkitä xat âldim ikkälä xatning / häm mäzmuni bir xıl edi men siz bilän uçraşışim keräk (50/19)

keyin: Sonra.

men häm turib ketdim ikkävimiz yänmä-yân turib äncägäçä / cim ketdik *keyin* xâlidä yänä ävvälgidäy cilmäyib (44/26)

men ävväligä mäyli dedimü *keyin* birdän / uning qollarigä yâpişdim sürät axır däftär içidä (45/1)

bu ot ikki yilgäçä yoq undän *keyin* häm şu küngäçä / häm päsäymädi lekin gâhâ taqdir sening izminggä (48/21)

mengä uzâq tikilib qâldi *keyin* peşânä terini şaxt bilän / sidirib taşlädidä közimgä tikilib turib sorädi (49/27)

qaytib bârgänimdän *keyin* xâlidä bulärning / hämmäsi uçün mendän üzr soräydi deb yürgändim yoq (50/29)

çıqdi bilägidän uşläb xâlidäni maşinägä otqazdi / *keyin* özi rulgä otiridä häydäb ketdi (51/18)

tüşdiyü *keyin* yelkäläri silkinib-silkinib ünsiz / yıgläy başlädi (52/21)

sârgiş qumni yäläb âqayâtgän suv qırğâğıgä yetib kelgänimizdän / *keyin* qolini qoyib yubârdim yuvinib âling (52/30)

häykäldek qâtib otirär edi äncädän *keyin* u hävâ yetişmägändek / entikib-entikib gäpirä başlädi (54/27)

ägär çindän yaxşı körsängiz şunaqa qılärmidingiz / *keyin* keyin men heç kimgä işänmäy qoydim endi (55/30)

ägär çindän yaxşı körsängiz şunaqa qılärmidingiz / *keyin keyin* men heç kimgä işänmäy qoydim endi (55/30)

eşityäpsizmi äxırığaçä u yänä yıgläb yubardı *keyin* / ästä burildiyü mädäri qurigän ädämdäy gändiräkläb (56/12)

kinâ: Yetinmek.

yalgız yaxşı körış bilän *kifâyälänib* yürgän ädämmänkü / şu baxtimni ävvälraq äsräsäm bolmäsmidi (57/7)

kinâ: Film.

ötdi / yaxşı *kinâ* ketyäpti tüşämizmi (45/22)

men bu gäpni häm ärädägi nâquläy väziyätni buziş / uçün äytdim däbdurustdän *kinâgä* täklif qılışım xälidäni (45/24)

kinâdän çıqıb zinälär yänidägi pästäk ärçä tägidä / bir äz turib qâldik (45/29)

bugün *kinâgä* tüşmäy qoyä qälämiz xop xälidä / qâşini çimirib çirâyli cilmäyib qoydi (46/31)

kinâteätr: Sinema.

trälleybus xadrägä yaqınläşärkän vätän *kinâteätrining* / kättä-kättä äfişäläri lip etib körinib (45/19)

keläsi uçrâşuvgäçä şu küy äğuşidä yaşädim / çârşänbä küni xälidäni xuddi oşä yerdä *kinâteätr* (46/26)

kiprik: Kirpik.

xälidä bättär qızärib ketdi quyuq qayrilmä *kiprikläri* / yüzigä tökildi (46/7)

râstmi şu gâpläringiz râstmi xâlidä / qayrilmä *kipriklärini* kötärüb közlärimgä tikildi (48/2)

kir-: Dışarıdan içeriye geçmek.

râhmät xâlidä äncägäçä cim qâldi köprikdän / ötib daraxtzâr âräsigä *kirdik* âqşâm eng ävväl şu (47/6)

xâhlämäsdi / bir lâhzä ikkilänib turdimü köçä içigä *kirdim* (49/12)

küzätib qoygänimizdä köçä başidä xayrlaşârdik xâlidäning / özi häm uyälärdi şekilli köçä içigä *kirişimni* (49/10)

bugün häm xâlidäni xuddi oşâ birinçi sâfärdägi / kâbi trälleybusdä uçrätidim eşikdän *kirişim* bilän (52/2)

kişi: 1. Kişi, şahıs.

mendä häm bâr edi özimni cüdä bilimdän gâhâ dâmlälärdän / häm köprüq nârsäni bilädigän *kişi* hisâblärdim (43/17)

2. İnsan.

eng çuqur câyläridä izzätini ärdâqlâb yürgän / *kişilärim* şu boldimi (50/11)

faqat közläri bälälärçä cävdiräb tikiluvçi közläri / endi ehtiyât bilän bâqardi *kişigä* rängim öçib ketgänini (52/16)

kitâb: Kitap.

trälleybusgä çıqdim boş orındıqqa otirib *kitâb* / varaqlây başlädim kitâb oqırdimü sâtrlar mâzmunini (43/22)

trälleybusgä çıqdim boş orındıqqa otirib kitâb / varaqlây başlädim *kitâb* oqırdimü sâtrlar mâzmunini (43/23)

körsäm mäyylim xâlidä qolimdägi *kitâbni* âldi / lui aragän yaxşı yâzuvçi bolsä keräkä (44/29)

men indämây baş silkib qoydim xâlidâ *kitâbni* / varaqlärkän içidän zäcyât
dâftärim çıqıb qâldi u mengä (44/31)

köçä: Sokak.

häli âqşâm qonib ülgürmägän kättä *köçädän* ordägä / bağ tãmängä yürüb ketdik
(47/1)

yürägimni çulğagän şübhlär çigälläşib ketdiyü şähär / *köçäläridä* äncägäçä
äylänib yürdim oşä täniş xıyâbnlär (48/32)

yoq bäribir muhâbbät üstünlük qıldı xâlidälärning / *köçäsigä* qandây qılıb bärüb
qâlgänimni özim (49/6)

häm bilmäymän ulärning üyi tär *köçäning* içidä edi / ämmâ neçänçi eşik ekänini
bilmäsdim här säfär uni (49/7)

küzätib qoygänimizdä *köçä* başidä xayrlaşardik xâlidäning / özi häm uyälärdi
şekilli köçä içigä kirişimni (49/9)

özi häm uyälärdi şekilli *köçä* içigä kirişimni / xâhlämäsdi (49/10)

xâhlämäsdi / bir lähzä ikkilänib turdimü *köçä* içigä kirdim (49/12)

kişilärim şu boldimi / men endi bu *köçägä* heç qaçân qadäm bäsümäymän heç
(50/12)

ävtäbusdän tüşişim bilän ätäyläb xâlidälärning / *köçäsigä* burildim negädir uni
şu yerdä şu köçädä (51/10)

ävtäbusdän tüşişim bilän ätäyläb xâlidälärning / *köçäsigä* burildim negädir uni şu
yerdä şu *köçädä* (51/10)

uçrätişimgä işänärdim hä yänğlişmäbmän men uni / kördim faqat uzâqdän
ârqasidän kördim u *köçä* eşik (51/12)

kömir: Kömür.

qayrilib qarämây paqırgä simyâğâç tägigä oyib qoyılğän / *kömirni* sâlâ başladı
(49/20)

keskin qaddini rāstlādi cingālāk sâçi ter ärälāş peşânäsığä / yâpişib qālgän *kömir*
tegib qārâyib ketgän (49/24)

köngil qoy-: Sevmek, âşık olmak.

nimäni / bir yigitgä *köngil qoyib* başqasığä tegib ketgän (53/20)

könglini behüd qıl-: İçini bayıltmak, içini bulandırmak.

âyavsız qızitardı äsfäl‘tdän kötärilgän çüçmäl / hâvur *könglimni behüd qılä*
başlādi (51/23)

köp: Çok.

mendä hām bār edi özimni cüdä bilimdän gâhâ dāmlälärdän / hām *köprâq*
nârsäni bilädigän kişi hisâblärdim (43/17)

köpriq: Köprü.

râhmät xälidä äncägäçä cim qâldi *köprikdän* / ötib daraxtzâr âräsığä kirdik
âqşâm eng ävväl şu (47/5)

kör-: 1. Göz aracılığıyla bir şeyin varlığını algılamak.

etäginini ong bilägigä ilib âlgän qızil sumkâçäsiniginä / *körib* qâldim (43/6)

bäländ-bäländ pârvâz etgim kelärdi gävçüm yolkälärdä / bārârkänmân heç kimni
körmäs heç nimäni sezmäs edim (43/21)

özining süräti bârkü *körsä* nimä xayâlgä bârädi / bitiruvçilär keçäsi
sinfdâşlârimiz bilän sürät (45/3)

yogân qongır sâçining silkinib bārâyâtgänini *körib* / turdim u trälleybus zinäsığä
âyâq qoyârkän mengä (46/14)

özini *körsäm* sâl bâsilärdiyü xayrlâşışimiz bilän / yänä lâvillärdi (48/19)

nimä bolgändir yogye axır küni keçä özim *kördimkü* / ägär u şunçäki nâz qılâyâtgän bolsäçi (49/3)

uçrätışimgä işänärdim hä yänglişmäbmän men uni / *kördim* faqat uzâqdän ârqsidän kördim u köçä eşik (51/12)

uçrätışimgä işänärdim hä yänglişmäbmän men uni / kördim faqat uzâqdän ârqsidän *kördim* u köçä eşik (51/12)

dävdiräb qâldim ädämlärning bizgä häyrän bolib / tikilâyâtgänini *körib* trälleybus toxtäşi bilän xâlidäni (52/24)

xat berib yubârgändim äkäm eşik âldidä *körib* / qâlib xatni tårtib âlibdi hämmäsini eşitdim (55/23)

köylägining etäginini ong bilägigä ilib âlgän qızıl / sumkäçäsini *körib* qâldim (57/2)

2. Bakmak.

körsäm mäylimi xâlidä qolimdägi kitâbni âldi / lui aragän yaxşı yâzuvçı bolsä keräkä (44/29)

yâvqarâş qıldı quyuq qâşläri bir tolganib qoydi / ruxsâtsiz *körsäm* xafä bolmäysizmi (44/34)

körin-: Görünmek, gözükmek.

trälleybus xadrägä yaqınlâşarkän vätän kinäteättrinings / kättä-kättä äfişäläri lip etib *körib* (45/20)

şu tâpdä u közimgä cüdä sâddä şu bilän birgä / älläqandäy sirli *körib* ketdi bu sävâl âldidä özim (46/2)

körsät-: Göstermek.

lekin nimä uçündür şu tâpdä ungä sürätini / *körsätgim* kelmädi (45/12)

kötär-: Kaldırmak.

râstmi şu gâpläringiz râstmi xâlidä / qayrilmä kipriklärini *kötärib* közlärimgä tikildi (48/2)

belküräk bir qolidä kättäkân paqır *kötärib* xâlidäning / äkäsı çıqıb keldi men uning âtini häm bilmäsdim (49/15)

şämâl turdi yäprâqlärning yerdägi säyäsı titräy başlädi / xâlidä ilkis başını *kötärib* közlärimgä mä'yüs (54/12)

kötäril-: Yükselmek.

yänä qançä turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä kelib / äyâvsız qızitärdi äsfäl'tdän *kötärilgän* çüçmäl (51/22)

köyi: Sırada, zamanda.

yaqınrâq kelib sâlâm berdim u belküräkni taşlämäy / engäşib turgän *köyi* yelkäsı oşä mengä qarädi qarädiyü (49/22)

köyläk: Gömlek.

közdän gâyib boldi qarğaşâyı *köylägining* / etägini ong bilägigä ilib älgän qızıl sumkäçäsiningä (43/4)

birâvdän çoçigän ädämdek toxtäb qâldim içkäridän / âq *köyläk* üstidän qärä boyınbâğ taqqan nâvçä yigit (51/16)

köylägining etägini ong bilägigä ilib älgän qızıl / sumkäçäsini körib qâldim (57/1)

köz: Göz.

turgän bir tup örik tägidän burilib ötdiyü muyulişdä / *közdän* gâyib boldi qarğaşâyı *köylägining* (43/4)

külgisiyü xorsinişgä tolgän qız yığısı qıldı / *közlärimdä* yaş qalqıdımı yoq-yoq
axır negä (43/9)

şu tãpdä u *közimgä* cüdä sãddä şu bilän birgä / älläqandäy sirli körinib ketdi bu
säväl äldidä özim (46/1)

xälidä yerdän *köz* üzmäy keskin burildidä kelib / toxtägän trälleybusgä qaräb
yügürdi säriq cemperigä (46/11)

xälidä cävdirägän közlärini *közimgä* qadädi häyrän / boldim (47/15)

rãstmi şu gäpläringiz rãstmi xälidä / qayrilmä kipriklärini kötärib *közlärimgä*
tikildi (48/2)

rãstmi xälidä yänä oşä bälälärçä sãddälik bilän / *közlärini* cävdirättdi (48/14)

mengä uzãq tikilib qıldı keyin peşänä terini şaxt bilän / sidirib täşlädidä *közimgä*
tikilib turib sorädi (49/28)

köz äldimdä uning äkäsä cãnlänär nãzärimdä mengä / nãfrät bilän tikilib turär
äyämäy haqãrät qılardı (50/27)

faqat *közläri* bälälärçä cävdiräb tikiluvçı közläri / endi ehtiyät bilän bãqardi
kişigä rãngim oçib ketgänini (52/15)

faqat közläri bälälärçä cävdiräb tikiluvçı *közläri* / endi ehtiyät bilän bãqardi
kişigä rãngim oçib ketgänini (52/15)

xälidäning häm rãngi öçdi burni qısilib läbläri / pirpiräb uçdi ikki tãmçi yaş
közläridän duv etib yumäläb (52/20)

çoğını älängälätgän ehtirãsli sözlär qanı qanı oşä / bälälärçä mä'sümlük bilän
cävdirägän *közlär* qanı (53/6)

höl bolib ketgäнди men bolsäm uning *köz* yaşläri suvgä / qoşilib äqıb
ketäyätgänini his qılıb turär özim häm (53/11)

xälidä ilkis başını kötärib *közlärimgä* mä'yüs / tãbässüm bilän tikildi (54/12)

közimni qayergä yaşirişni bilmäy qıldim men / undän nimä bolsä häm bir gäp
kütärdim ämmä u hämân (54/25)

rãst xälidäning *közläridä* yaş yiltillädi / rãst mäcburän qurilgän turmuş xıyãnät
qılışgä älib kelsä (54/33)

muhäbbätimizning uvâlini ikkälämiz bärävâr bölüşib / âlâmiz xâlidäning *közläri*
ot bolib çaqnâb ketdi (55/12)

âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib turgân örik tägidän / burilib muyulişdä *közdän*
ğâyib boldi qarğaşâyı (56/33)

közlärimgä xâtircäm tikilib turib päst ämmâ qat'iy / âhängdä gäpirdi (56/27)

şu baxtimni ävvälraq äsräsäm bolmäsmidi / *közlärimdä* yaş qalqıdımı yoq-yoq
negä endimi (57/9)

köz ongi: Göz önü.

köz ongim qârângılüşib bütün vucudim lāvillâb / yänä başlädi qulâqlärim
şängıllâb ketdi insân uçün (50/6)

bir ehtirâs qâplâb âldi birpäsdä mäst âdämdek *köz* / *ongim* qârângılüşdi (54/19-
20)

közi mâşdek açıl-: Yaşanan bir olaydan, durumdan sonra akıllıca davranmak,
aklı başına gelmek.

bugüngi vâqeälär bütün fikrimni âstin-üstün qilib / yubârdi *közim mâşdek açildi*
(51/34)

közi tüş-: Gözü ilişmek.

ârqa deräzä yänidä turgân xâlidägä *közim tüşdiyü* yürägim / cız etib ketdi
indämây kändüktârning yänigä ötib (52/3)

közlärini qadä-: Dikkatle bakmak.

xâlidä cävdirägân *közlärini* közimgä *qadädi* häyrân / boldim (47/15)

közlärini tik-: Gözlerini dikmek, gözünü ayırmadan bakmak.

gäpiring erkin äkä dedi u qızärib ketgân / *közlärini* mengä *tikib* (53/18)

küçäy-: Şiddetlenmek.

yürägimdä sönmäs bir ot älängälänä başladı bu ot heç / toxtämäs visäl dämläri yaqınläşgän säyin *küçäyär* faqat (48/18)

kül-: Gülmek.

iye xälidä xıcalätdän qıp-qızarıb ketgän / bolsäm keräk xälidä yaşnáb-yäşnáb *külib* yubardı (44/4)

kütilmägändä xälidä hârgın *külib* qoydı / qaysi küni tüş köribmän ikkälämiz şu yerdä (53/31)

külgi: Gülüş, gülme.

u ketdi qulâqlärim âstidä änhârning qıqır-qıqır / *külgisiyü* xorsinişgä tolgän qız yığısı qâldı (43/8)

kün: Gün.

yâgye nimägä endi / bolmäsä kelär häftäning şu *küni* şu sâätdä şu (46/5)

keläsi uçraşuvgäçä şu küy âguşidä yaşädim / çarşänbä *küni* xälidäni xuddi oşä yerdä kinäteätr (46/26)

şu *küni* ikkälämiz üygäçä piyädä qaytdık / men xälidä bilän xayrläşgän daqıqädän başläb (48/15)

bu ot ikki yilgäçä yoq undän keyin häm şu *küngäçä* / häm päsäymädi lekin gâhâ taqdir sening izminggä (48/21)

ikkinçi bäsquçning âxırğı imtihânini tãpşirgän / *künim* sämärqandgä vilâyät gäzetäsigä ämäliyätgä ketiş (48/26)

xälidädän ümidingni üz ergä tekkänigä on beş / *kün* boldi äkäsining ortâğıgä tegibdi (51/2)

şu *küngüçä* mänä şu fikr bilän yaşädim ämmâ / bugüingi vâqeälär bütün fikrimni
âstin-üstün qilib (51/32)

âxırgı märtä uçraşuvgä bârâlmäy qâlgän *künim* / üygä sâvçılär kelgänini
bildingizmi oşändä yârdäm (55/19)

berdingizmi mengä yoq xâlidä öksib-öksib / yıglâb yubârdi oşâ *küniyâq*
singlimdän üyingizgä (55/22)

oşâ *küni* siz üygä kelgän ekänsiz äkäm sizni xafâ / qilibdi siz bir gâp bilän
ärâzläb ketdingiz men (55/25)

küni keçä: Daha dün.

nimä bolgändir yoğye axır *küni keçä* özüm kördimkü / ägär u şunçäki nâz
qılâyâtgän bolsäçi (49/3)

küt-: 1. Bir şeyin olmasını istemek, ummak.

nâqulây ähvâldä ilcäyib ungä râzm sâldim heç / özgärmäbdi dâim nimänidir
kütgändäy bâlälärçä cävdirâb (44/6)

bu bemä'nigärçilik uçün xâlidäning mendän keçirim / sorâşını *kütärdim* râstdän
häm bir häftäning içidä (50/18)

közimni qayergä yaşirişni bilmäy qâldim men / undän nimä bolsä häm bir gâp
kütärdim ämmâ u hämân (54/26)

2. Sanmak, zannetmek.

oyläntirib qoydi uning yoq deyişini *kütib* / turärdim ämmâ yoq demädi yelkäsini
uçirib qoydi (45/25)

kütib âl-: Karşılamaq.

zinäläri yänidägi pästäk xänäki ärçä tägidä *kütib* / *âldim* xâlidä bu sâfär özigä sâl
ârâ bergän başını (46/27-28)

küilmägändä: Beklenmedik bir anda, birdenbire, aniden.

küilmägändä xâlidä hârgım külib qoydı / qaysı küni tüş körıbmän ikkälämiz şu yerdä (53/31)

küttir-: Bekletmek.

âldidän xâlidäni uçrâşuvgä täklif qılgändim ämmâ u / kelmädi här gäl beş daqıqqa *küttirib* qoysä älämimni (48/28)

küy: Melodi, ezgi, nağme.

turgän câyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gâp-sözlär qulâqlärim âstidä dilrâbâ *küy* sädäläridek (46/22)

cärânglär şu *küy* meni bir ümr sârxuş qılib / qoyâyâtgändäy bolärdi (46/23)

keläsi uçrâşuvgäçä şu *küy* âğuşidä yâşädim / çârşânbä küni xâlidäni xuddi oşä yerdä kinäteätr (46/25)

küyün-: Üzölmek.

mâyli dedim özimni yüpätib xâlidä *küyünışgä* / örtänişgä häm ärzimäydi mening ungä âlib berädigän (51/24)

küzät-: Eşlik etmek.

cilmäyib qoygändek boldi şundäginä men uni *küzätib* / qoyişim keräkligini tüşündim axır biz u (46/17)

ämmâ neçänçi eşik ekänini bilmäsdim här säfâr uni / *küzätib* qoygänimizdä köçä bâşidä xayrlâşärdik xâlidäning (49/9)

Q

qadäm: Adım.

üydägilär yaxşı otirişibdimi xâlidä dedim / uning *qadämiğä* qarab âhistä bärärkänmän (47/4)

lekin yigirmä *qadämçä* yürär-yürmäs toxtab qâldim ikkälä / tävaqasi läng âçib qoyilgän eşikdän bir qolidä (49/13)

bolgändäy tişläriini gıcırlätib tä'kidlädi / *qadämingni* bilib bäs bälä qızlärgä âsilgändän (50/2)

qadäm bäs-: Adım atmak.

kişilärim şu boldimi / men endi bu köçägä heç qaçân *qadäm bäsümäymän* heç (50/12)

qaddini râstlä-: Doğrulamak, dik bir duruma gelmek.

keskin *qaddini râstlädi* cingäläk sâçi ter äräläş peşänäsigä / yâpişib qâlgän kömir tegib qâräyib ketgän (49/23)

qaläm: Kalem.

xâlidägä xat yâziş uçün üç märtä qolimgä qâğâz / qaläm âldimü ämmâ yâzâlmädim här sâfär *qaläm* uşlăsäm (50/26)

qalb: Kalp.

qañçä urinsäm uning xâtiräsi *qalbingä* şunçä / mähkämraq ornäşib bärärdi men uçün faqat bir närsä (51/29)

sözi yüräğimni tilimlär här tәмçi yâşi *qalbim* yäräsigä / tәмär edi (55/33)

qalin: Kalın.

sâddälikkämi boşänglikkämi oxşaş ifädä beruvçi / *qalinraq* läbläri häm özgärmäbdi bu oşä xâlidä edi (44/9)

qalqı-: Görünmek, belirmek.

külgisiyü xorsinişgä tolgän qız yığısı qıldı / közlärimdä yâş *qalqıdimi* yoq-yoq
axır negä (43/9)

şu baxtimni ävvälraq äsräsäm bolmäsmidi / közlärimdä yâş *qalqıdimi* yoq-yoq
negä endimi (57/9)

qaltirä-: Titremek, sallanmak.

äkäsi keräk emäsmi äkəsi uning rängi oçib belküräk / uşlägän qoli äsäbiy
qaltiräy başlädi meni yeb yubarmaqçı (49/34)

yänidä ungä yetib biläkläridän mähkäm uşläb äldim u / häm men häm teräk
bärgidek *qaltirärdik* (56/23)

qanäqa: Nasıl, ne gibi.

yänä *qanäqa* tiläkläringiz bär / xälidäning gäpi tä'nä bolib eşitildi yürägimdägi
(53/25)

qançä: Ne kadar.

yänä *qançä* turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä kelib / äyâvsiz qızitardı
äsfäl'tdän kötärligän çüçmäl (51/21)

qançä urinsäm uning xätirəsi qalbimgä şunçä / mähkämraq ornäşib bärardı men
uçün faqat bir närsä (51/29)

qandäy: Nasıl.

qız *qandäy* tä'nägä läyiq bolsä şulärni gäpirävering / sizgä äytädigän gäpim bittä
baxtli boling (53/21)

qandäy qilib: Nereden, hangi yoldan.

yoq b̄aribir muh̄abb̄at ũstũnlik qildi x̄alid̄al̄arning / k̄oç̄asiḡa *qand̄ay qilib* b̄arib
q̄alḡanimni ũzim (49/6)

qani: Hani, nered̄e.

faqat bir n̄ars̄a yetiřm̄aydi *qani* oř̄a řirin / hisl̄arḡa yet̄akl̄aḡan s̄uh̄b̄atl̄ar qani oř̄a
muh̄abb̄at (53/3)

faqat bir n̄ars̄a yetiřm̄aydi qani oř̄a řirin / hisl̄arḡa yet̄akl̄aḡan s̄uh̄b̄atl̄ar *qani* oř̄a
muh̄abb̄at (53/4)

çoęini āl̄anḡāl̄atḡan ehtir̄asli s̄ozl̄ar *qani* qani oř̄a / b̄āl̄al̄arç̄a m̄a's̄umlik bil̄an
c̄avdir̄aḡan k̄ozl̄ar qani (53/5)

çoęini āl̄anḡāl̄atḡan ehtir̄asli s̄ozl̄ar qani *qani* oř̄a / b̄āl̄al̄arç̄a m̄a's̄umlik bil̄an
c̄avdir̄aḡan k̄ozl̄ar qani (53/5)

b̄āl̄al̄arç̄a m̄a's̄umlik bil̄an c̄avdir̄aḡan k̄ozl̄ar *qani* / n̄ah̄at h̄amm̄asi ȳařlikning
sirli soqm̄aql̄arid̄a toz̄anlı (53/6)

qar̄a-: Bakmak.

ād̄amḡa *qar̄agingiz* h̄am kelm̄aydimi erkin āk̄a / çoçib ũgirildim (44/1)

ōzim h̄am bilm̄asdim faqat faqat x̄alid̄aning menḡa / b̄ařqaç̄ar̄aq *qar̄ab* ȳuriřini
b̄āl̄al̄ar řam̄a qiliř̄ardi (45/8)

x̄alid̄a yerd̄an k̄oz ũzm̄ay keskin buril̄did̄a kelib / toxt̄aḡan tr̄alleybusḡa *qar̄ab*
ȳuḡurdi s̄ariq cemperiḡa (46/12)

turdim u tr̄alleybus zin̄asiḡa āȳaq qoȳark̄an menḡa / ũgirilib *qar̄adi* naz̄arimda
mul̄ayim c̄ud̄a mul̄ayim (46/16)

ũyd̄aḡil̄ar yaxři otiriř̄ibdimi x̄alid̄a dedim / uning qad̄amiḡa *qar̄ab* āhist̄a
b̄ar̄ark̄anm̄an (47/4)

āl̄laqand̄ay id̄ar̄ad̄a iřl̄aȳatḡanini eřitḡandim u menḡa / qayrilib *qar̄am̄ay* paqırḡa
simȳaḡaç t̄aḡiḡa oyib qoyilḡan (49/19)

yaqınr̄aq kelib s̄al̄am berdim u belk̄ur̄akni t̄ařl̄am̄ay / enḡařib turḡan k̄oyi yelk̄asi
oř̄a menḡa *qar̄adi* qar̄adiȳu (49/22)

yaqınraq kelib sālām berdim u belküräkni täşlämäy / engäşib turgän köyi yelkäsi
oşä mengä qarädi *qarädiyü* (49/22)

häm emäs älämli iztirâb çulğab âlgändi ögirilib / *qarämäslikkä* häräkät qilib
indämäy turäverdim ämmâ (52/11)

qarämäslikkä häräkät qilib indämäy turäverdim ämmâ / xâlidäning özi *qaräşgä*
mäcbur qıldı meni (52/12)

qaräng endi uni başqa âdäm tutib âlädi desäm indämäy / burilib ketibsiz
birpäsdä sizni häm româlimni (54/7)

özingizçi özingiz negä mengä şunaqa bepärvâ *qaräb* / keldingiz (55/6)

qaräng-qaräng: Bak bak, bakın bakın.

româlmış qolimni çozsäm heç yetmäsmiş / erkin äkä *qaräng-qaräng* româlim
âqıb ketyäpti (54/4)

qarğaşâyi: Rengârenk.

közdän ğâyib boldi *qarğaşâyi* köylägining / etägini ong bilägigä ilib âlgän qızıl
sumkääsiniğinä (43/4)

âqşâm şäbädäsidä âhistä silkinib turgän örik tägidän / burilib muyulişdä közdän
ğâyib boldi *qarğaşâyi* (56/33)

qat'iy: Kesin, kati.

közlärimgä xâtircäm tikilib turib päst ämmâ *qat'iy* / âhängdä gäpirdi (56/27)

qayâqqa: Nereye.

tezraq kelib ketmäsangiz bolmäydi debdi *qayâqqa* / bärämän yänä oşä üygämi
kimning âldigä bärämän (50/21)

qayâqqa nimägä nâhätki men yaşligimning ümrinning / âltin daqıqaläri bilän
äbädiy vidäläşsäm (56/15)

qayerdä: Nerede.

sorädim siz *qayerdä* oqıyäpsiz xâlidä / bilmädim xâlidä sävâlimni eşitmädimi
yâki e‘tibâr (44/21)

qayergä: Nereye.

közimni *qayergä* yaşirişni bilmäy qâldim men / undän nimä bolsä häm bir gäp
kütärdim ämmâ u hämân (54/25)

qaynä-: Fıskırmak.

otirdik tub-tubidän *qaynäb* çıqayâtgän suvgä tikilgänçä / qâldik äncägäçä
ikkâvimizdän häm sädâ çıqmädi (47/12)

qayril-: Dönmek, çevrilmek.

älläqandäy idâradä işläyâtgänini eşitgändim u mengä / *qayrilib* qarämäy paqırgä
simyâgâç tägigä oyib qoyılğan (49/19)

qayrilmä: Kıvrık.

xâlidä bättär qızärib ketdi quyuq *qayrilmä* kiprikläri / yüzigä tökildi (46/7)
râstmi şu gäpläringiz râstmi xâlidä / *qayrilmä* kipriklärini kötärib közlärimgä
tikildi (48/2)

qaysi küni: Birkaç gün önce.

kütilmägändä xâlidä hârgın külib qoydi / *qaysi küni* tüş köribmân ikkälämiz şu
yerdä (53/32)

qayt-: Dönmek, geri gelmek.

şu küni ikkälämiz üygäçä piyädä *qaytdik* / men xälidä bilän xayrlaşğan daqıqädän başläb (48/15)

qaytib bārgānimdān keyin xälidä bulārning / hämmäsi uçün mendān üzr sorāydi deb yürgāndim yoq (50/29)

bāribir endi işläy älmāsligimni tüşündim läş-lušlārimni / yığıştirib üygä *qaytdim* (51/8)

māyli hämmäsi şirin tüşdek ötdi-ketdi endi / *qaytib* kelmāydi faqat sizdān bir iltimās endigi (56/5)

qāğāz-qalām: Kāğıt kalem.

xälidägä xat yāziş uçün üç märtä qolimgä *qāğāz* / *qalām* äldimü ämmā yāzālmādim hār sāfār qalām uşlāsām (50/25-26)

qāl-: 1. Bulunduğu durumu ve yeri korumak, sürdürmek.

otirdik tub-tubidān qaynāb çıqayātğan suvgä tikilgānçä / *qāldik* ānçägäçä ikkāvimizdān hām sādā çıqmādi (47/13)

közimni qayergä yāşirişni bilmāy *qāldim* men / undān nimä bolsä hām bir gāp kütārdim ämmā u hāmān (54/25)

āxırğı märtä uçrāşuvgä bārālmāy *qālgān* künim / üygä sāvçilār kelgānini bildingizmi oşändä yārdām (55/19)

2. Herhangi bir durumda bulunmak, olmak.

rāhmāt xälidä ānçägäçä cim *qāldi* köprikdān / ötib daraxtzār ārāsīgä kirdik āqşām eng ävväl şu (47/5)

3. Varlığını korumak, etkisini sürdürmek.

külgisiyü xorsinişgä tolgān qız yığısi *qāldi* / közlārimdä yāş qalqıdimi yoq-yoq axır negä (43/8)

häm quvnâq hăm älämlî uzuq-yuluq xâtirälär *qâldi* / oşändä men birinçi bäsquçdä oqırdım birinçi (43/12)

u ketdi u ketdiyü hăm şirin hăm äççiq hăm / quvnâq hăm älämlî uzuq-yuluq xâtirälär *qâldi* mendä (57/4)

qâldir-: Bulunduğu veya dokunduğu yerde iz, leke oluşturmak.

xâlidä höl qumdä çuqur-çuqur iz *qâldirib* qırğâqqa / çonqaydi yuviniç bolguniçä skämeykädä otirdim (52/31)

nâhât hämmäsi yâşlikning sirli soqmâqläridä tozânli / iz *qâldirib* ötmişgä singib ketgän bolsä (53/8)

qâplä-: mec. Etkisi altında kalmak, sarmak.

körilmägän älläqandäy yâqımlî titrâq *qâplädi* / häli işq nimäligini bilmägän yüräkdä cüdä nâzik (47/23)

titrâyâtgänini sezib turärdim vucudimni tentäklärçä / bir ehtiräs *qâpläb* âldi birpäsdä mäst âdämdek köz (54/19)

qârä: Kara, siyah.

birävdän çoçigän âdämdek toxtäb *qâldim* içkäridän / âq köyläk üstidän *qârä* boyinbâğ taqqan nâvçä yigit (51/16)

qâräküz: Kara gözlü.

xâlidä cänim *qâräküzim* siz siz / men nimä qılâyâtgänimni özim hăm bilmäs nimädir (56/24)

qârây-: Kararmak.

keskin qaddini râstlädi cingäläk sâçi ter ärälâş peşänäsigä / yâpişib qâlgän kömir tegib *qârâyib* ketgän (49/24)

qârângilâş-: Kararmak, karanlıklaşmak.

şıqıllätib qâl cönä / köz ongim *qârângilâşib* bütün vücudim lāvilläb (50/6)

bir ehtiräs qâpläb âldi birpäsä mäst âdämdek köz / ongim *qârângilâşdi* (54/20)

qâş: Kaş.

bugün kinâgä tüşmäy qoyä qâlämiz xop xälidä / *qâşini* çimirib çirâyli cilmäyib qoydi (46/32)

yâvqarâş qıldı quyuq *qâşläri* bir tolğanib qoydi / ruxsâtsiz körsäm xafä bolmäysizmi (44/33)

qâşini uçir-: Kaşını oynatmak.

yâlgânmi xälidä äyyârlık bilän *qâşini uçirib* / qoydi huv anundä zäçyât dâftäringizni negä târtib (48/9)

qât-: Donmak, hareketsiz kalmak.

häykäldek *qâtib* otirär edi äncädän keyin u hävâ yetişmägändek / entikib-entikib gäpirä başlädi (54/27)

qıdır-: Aramak, bir şey bulmaya çalışmak.

bilâlmädim ârâgä tüşgän sâvuq vâziyätini yoqâtiş / uçün täyinlirâq söz *qıdırär* ämmâ tilim kälimägä kelmäsdi (45/18)

qıqır-qıqır: Kıkır kıkır.

u ketdi qulâqlärim âstidä änhârning *qıqır-qıqır* / külgisiyü xorsinişgä tolğan qız yığısı qâldi (43/7)

qıl-: Yapmak, etmek.

älmäşgändik xâlidäning sürätini oşändän beri / yânimdä âlib yürärdim nimägä şundäy *qılâyâtgänimni* (45/6)

yänäyäm quyirâq egdi qıynâlib-qıynâlib gäpirdi lekin / nimä *qılây* (47/21)

oşä sâkin änhâr cüft-cüft bolib säyr qılib yürgän / oşä sevişgänlär bir dârdimni on *qılârdi* (48/34)

yoq bäribir muhâbbät üstünlik *qıldı* xâlidälärning / köçäsigä qandäy qılib bärir qâlgänimni özim (49/5)

xatni burdä burdä *qilib* ulâqtirdim bevâfâ yärämäs / sâtcın (51/3)

ägär çindän yaxşı körsängiz şunaqa *qılârmidingiz* / keyin keyin men heç kimgä işänmäy qoydim endi (55/29)

men nimä *qılâyâtgänimni* özim häm bilmäs nimädür / degim ällänimälär deb häyqırgım kelârdi xâlidä (56/25)

qımirlä-: Kımıldamak.

âldidä toxtägän yâp-yängi vâlgä maşınäsining yânidä / xayâl sürgändek *qımirlämäy* turârdi (51/14)

qımti-: Büzmek.

häm yoqâtib qoyibmân uyğânsäm yâstıgım höl bolib ketibdi / xâlidä läblärini *qımtib* başını quyi sâldi (54/10)

qıp-qızär-: Kıpkırmızı olmak.

erkin äkä biläsizmi xâlidäning yânâqläri / *qıp-qızärib* ketdi bir orım saçıning uçını tutâmläb (45/32)

ıye xâlidä xıçälätdän *qıp-qızärib* ketgän / bolsäm keräk xâlidä yâşnâb-yâşnâb külib yubârdi (44/3)

qırğâq: Kıyı, kenar.

särgış qumni yäläb äqayätgän suv *qırğâğıgä* yetib kelgänimizdän / keyin qolini qoyib yubârdim yuvinib âling (52/29)

xâlidä höl qumdä çuqur-çuqur iz qâldirib *qırğâqqa* / çonqaydi yuvinib bolguniçä skämeykädä otirdim (52/31)

qırsillä-: Kıtırdamak.

çämädän bändini cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim *qırsilläb* qolim titräy başlädi mälparäst (51/20)

qıs-: Sıkmak.

çämädän bändini cân-cähdim bilän *qısgänimdän* / barmâqlärim qırsilläb qolim titräy başlädi mälparäst (51/19)

qısil-: Kısılmak.

xâlidäning häm rängi öçdi burni *qısilib* läbläri / pirpiräb uçdi ikki tәмçi yäs közläridän duv etib yumäläb (52/19)

qısqa: Kısa.

qâlgändä sâbıq mäktäbdâş dostim cävduddän xat keldi / xat cüdä *qısqa* edi (50/33)

qıynälib-qıynälib: Ezile büzüle.

râstdä özimdän-özim sizgä xâlidä başını / yänäyäm quyırâq egdi *qıynälib-qıynälib* gäpirdi lekin (47/20)

qız: Kız.

özim häm tüşünmäsdim xayâllärim âlislärgä yetäkläb / ketärdi meni özimgä kelib otirgän *qızgä* pärvâ (43/25)

bâşqaçärâq qaräb yürişini bälälär şämä qılışardı / oşändä mendä häm şu *qızgä*
nisbätän mehrlı (45/9)

külgisiyü xorsinişgä tolgän *qız* yıgısı qıldı / közlärimdä yaş qalqıdimi yoq-yoq
axır negä (43/8)

bolsä här dâim he bälä deb çaqırardı şäytân / *qız* (44/14)

qaldik äncägäçä ikkävimizdän häm sädä çıqmädi / erkin äkä siz meni ädäbsiz *qız*
deb oyläypsizmi (47/14)

bolgändäy tişlärini gıcırlätib tä'kidlädi / qadämingni bilib bäs bälä *qızlärgä*
äsilgändän (50/2)

bir yigitgä köngil qoyib başqasıgä tegib ketgän / *qız* qandäy tä'nägä läyıq bolsä
şulärni gäpirävering (53/21)

qızär -: Kızarmak, kırmızılaşmak.

xälidä bättär *qızärib* ketdi quyuq qayrilmä kiprikläri / yüzigä tökildi (46/7)

gäpiring erkin äkä dedi u *qızärib* ketgän / közlärini mengä tikib (53/17)

qızıq: Tuhaf, garip.

imtihänni täpşirgän edim *qızıq* yaşlık ekändä birinçi / bäsquç täläbälärining
hämmäsidä bolädigän ädät (43/14)

yerdä otirib gäpläşgän edik *qızıq* birän märtä bir-birimizning / qolimizni häm
uşlämägänmiz (54/15)

qızıq nimä demäqçi u axır bu bu bärdiyü päyti / kelib mening xätinim häm
birävgä şundäy gäplärni (54/21)

qızil: Kırmızı.

közdän gäyib boldi qarğaşayı köyläginging / etäginini ong bilägigä ilib älgän *qızil*
sumkäşiniginä (43/5)

nihâyet xâlidâ *qızil* sumkâçasidân româlçâ âlib / yüzlärini ärtä-ärtä yânimgä kelib otirdi (53/15)

muhäbbätinizni ehtiyât qıling / xâlidâ sekin orindän turdi *qızil* sumkâçasini bilägigä (56/8)

köylägining etäginini ong bilägigä ilib âlgän *qızil* / sumkâçasini körib qâldim (57/1)

qızit-: Isıtmak.

yänä qañçâ turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä kelib / äyâvsiz *qızitârdi* äsfäl‘tdän kötäirilgän çüçmäl (51/22)

qol: El.

lekin yigirmä qadämçâ yürär-yürmäs toxtäb qâldim ikkälä / tävaqasi läng âçib qoyilgän eşikdän bir *qolidä* (49/14)

belküräk bir *qolidä* kättäkân paqır kötärib xâlidäning / äkâsi çıqıb keldi men uning âtini häm bilmäsdim (49/15)

äkâsi keräk emäsmi äkâsi uning rängi öçib belküräk / uşlägän *qoli* äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubârmâqçı (49/34)

sârgış qumni yäläb âqayâtgän suv qırğâğıgä yetib kelgänimizdän / keyin *qolini* qoyib yubârdim yuvinib âling (52/30)

äytsä xâlidäning *qolini* şaxt bilän siltäb täşlädim / u şunçälär mä‘yüs älämli ökinç bilän tikildiki (54/23)

âhängdä gäpirdi / *qolingizni* târtıng men birävning xâtinimän (56/29)

körsäm mäylimi xâlidâ *qolimdägi* kitâbni âldi / lui aragân yaxşı yazuvçı bolsä keräkä (44/29)

men ävväligä mäyli dedimü keyin birdän / uning *qollärigä* yâpişdim sürät axır dâftär içidä (45/2)

xâlidägä xat yâziş uçün üç märtä *qolimgä* qâğâz / qalâm âldimü ämmâ yâzâlmädim här säfâr qalâm uşläsäm (50/25)

çämädân bändini cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim qırsilläb *qolim*
titräy başladı mälparäst (51/20)

ikkitä bilet bering / titräyâtgän *qollärimni* yäşiriş uçün şimimning (52/8)

romälmiş *qolimni* çozsäm heç yetmäsmiş / erkin äkä qaräng-qaräng romälüm
âqıb ketyäpti (54/3)

yerdä otirib gäpläşgän edik qızıq birän märtä bir-birimizning / *qolimizni* häm
uşlämägänmiz (54/16)

u birdän *qolimdän* uşläb äldi qollärimning yengil / titräyâtgänini sezib turärdim
vucudimni tentäklärçä (54/17)

u birdän *qolimdän* uşläb äldi *qollärimning* yengil / titräyâtgänini sezib turärdim
vucudimni tentäklärçä (54/17)

xälidä *qolimdän* behäl siltänib çıqdiyü yäprâqläri / âqşâm şäbädäsidadä âhistä
silkinib turgän örik tägidän (56/31)

qon-: Çökmek; sis, duman, karanlık vb. inerek her yanı kaplamak.

häli âqşâm *qonib* ülgürmägän kättä köçädän ordägä / bağ tāmāngä yürüb ketdik
(47/1)

ötib daraxtzâr âräsigä kirdik âqşâm eng ävväl şu / yergä *qonädi* daraxtlärning
tekis şävilläşi bezävtä (47/7)

qongır: Kahverengi.

quyib qoygändek yäräşib turgän bir orım / yogän *qongır* saçining silkinib
bäräyâtgänini körüb (46/14)

qoşil-: Birleşmek.

yergä qonädi daraxtlärning tekis şävilläşi bezävtä / tolqınlär ävâzigä *qoşilib*
beâzâr ârāmbaxş sükünätini (47/8)

höl bolib ketgändi men bolsäm uning köz yäşläri suvgä / *qoşilib* âqıb
ketäyâtgänini his qilib turär özüm häm (53/12)

qoy-: 1. Eldeki bir şeyi tutmaz olmak, bırakmak.

qayrilib qarämäy paqırgä simyâğaç tägigä oyib *qoyilgän* / kömirni sâlâ başlädi
(49/19)

särgiş qumni yäläb âqayâtgän suv qırğâğıgä yetib kelgänimizdän / keyin qolini
qoyib yubârdim yuvinib âling (52/30)

2. Bir kimseyi bir yerde bırakmak.

yâq bu yâqqa älängläb tüşgän câyimizni tänidim ordä / ekän xâlidäni *qoyib*
yubârmäy suv boyigä âlib tüşdim (52/28)

3. Bir eylemi yapmaktan vazgeçmek, yapmak istememek.

bugün kinâgä tüşmäy *qoyä* qälämiz xop xâlidä / qâşini çimirib çirâyli cilmäyib
qoydi (46/31)

ägär çindän yaxşı körsängiz şunaqa qılärmidingiz / keyin keyin men heç kimgä
işänmäy *qoydim* endi (55/30)

qulâq: Kulak.

körib qâldim / u ketdi *qulâqlärim* âstidä änhârning qıqır-qıqır (43/7)

turgän câyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gâp-sözlär *qulâqlärim* âstidä
diliräbâ küy sädäläridek (46/22)

yänä başlädi *qulâqlärim* şängilläb ketdi insân uçün / bundän ârtıq haqârät
bundän häm uyätli närsä bârmi (50/7)

beş âğız söz *qulâqlärimni* bätäng keltirib çippä bitirib / qoygändek boldi (54/31)

qum: Kum.

särgiş *qumni* yäläb âqayâtgän suv qırğâğıgä yetib kelgänimizdän / keyin qolini
qoyib yubârdim yuvinib âling (52/29)

xâlidä höl *qumdä* çuqur-çuqur iz qâldirib qırğâqqa / çonqaydi yuvinib bolguniçä skämeykädä otirdim (52/31)

quri-: Islaklığını, nemini yitirip kuru bir duruma gelmek.

yaqındä yuvğän bolsä keräk uzun sâçläriñing nämi häli / *qurimägän* edi (46/30)

quril-: Kurulmak, oluşturulmak.

râst xâlidäning közläridä yaş yiltillädi / râst mäcburän *qurilgän* turmuş xıyânät qılışgä âlib kelsä (54/34)

quruqqınä qıl-: Gözyaşlarını silmek.

sudrâb tüşib ketdim / özingizni bâsing dedim *quruqqınä qilib* u (52/26)

quvân-: Sevinmek.

bilmäsäm / bopti yüring dedim *quvânib* (45/28)

quvnâq: Sevinçli, neşeli.

häm *quvnâq* häm älämli uzuq-yuluq xâtirälär qâldi / oşändä men birinçi bâsqıçdä oqırdım birinçi (43/12)

u ketdi u ketdiyü häm şirin häm aççıq häm / *quvnâq* häm älämli uzuq-yuluq xâtirälär qâldi mendä (57/4)

quyâş: Güneş.

yänä qançä turgänimni bilmäymän *quyâş* tikkägä kelib / äyâvsiz qızitärdi äsfäl‘tdän kötärilgän çüçmäl (51/21)

quyi: Aşağı.

râstdä özimdän-özim sizgä xâlidä başını / yänâyäm *quyırâq* egdi qıynälib-
qıynälib gäpirdi lekin (47/20)

quyib qoygändek: Bir (aynı) kalıptan çıkmış gibi.

toxtägän trälleybusgä qaräb yügürdi säriq cemperigä / *quyib qoygändek* yäräşib
turgän bir orım (46/13)

quyuq: 1. Yoğun.

xâlidä bättär qızärib ketdi *quyuq* qayrilmä kiprikläri / yüzigä tökildi (46/7)

2. Kalın.

yävqaräş qıldı *quyuq* qâşläri bir tolğanib qoydi / ruxsätsiz körsäm xafä
bolmäysizmi (44/33)

L

läb: 1. Dudak.

qalınrâq *läbläri* häm özgärmäbdi bu oşä xâlidä edi / bundän yärim yilçä ävväl
özim bilän bir partädä mäktäb (44/9)

xâlidäning häm rängi öçdi burni qısilib *läbläri* / pirpiräb uçdi ikki tāmçi yaş
közläridän duv etib yumäläb (52/19)

häm yoqâtib qoyibmän uygänsäm yästüğim höl bolib ketibdi / xâlidä *läbläri*
qımtib başını quyi sâldi (54/10)

2. Kıyı, kenar.

çuqurläştiräyätgändek bolärdi / otirämizmi suv *läbidä* turgän pästäk skämeykägä
(47/10)

lä'nätlä-: Lanet etmek.

yoq mening näfrätläşgä *lä'nätläşgä* häm hâlim / qâlmägändi (51/5)

läng: Geniş.

lekin yigirmä qadämçä yürär-yürmäs toxtäb qâldim ikkälä / tävaqasi *läng* açib qoyilgän eşikdän bir qolidä (49/14)

läş-luş: İvır zıvır.

bäribir endi işläy âlmäsligimni tüşündim *läş-luşlärimni* / yığıştırıb üygä qaytdim (51/7)

lävillä-: 1. Kırmızıya dönmek, kırmızılaşmak.

köz ongim qarângılaşib bütün vücudim *lävilläb* / yänä başlädi qulâqlärim şängilläb ketti insân üçün (50/6)

2. mec. Şiddetlenmek, şiddeti artmak.

muhäbbät şäbädäsi bir märtä faqat bir märtä / siypäläb ötsä bu uçqun *lävilläb* ketärkän (47/27)

özini körsäm säl bäsilärdiyü xayrläşişimiz bilän / yänä *lävillärdi* (48/20)

läyiq bol-: Layık olmak.

qız qandäy tä'nägä *läyiq bolsä* şulärni gäpirävering / sizgä äytädigän gäpim bittä baxtli boling (53/21)

lip etib: Hızla, bir anda.

trälleybus xadrägä yaqınläşärkän vätän kinäteätürining / kättä-kättä äfişäläri *lip etib* körinib (45/20)

lip-lip et-: Hızlı hareket etmek, titremek.

xâlidä ançägäçä cävâb bermädi xıyâbân tepäsida / çirâqlâr *lip-lip etib* birin-ketin yândi (53/30)

M

mäcbur bol-: Mecbur olmak.

emäs sen taqdirning izmigä boysunişgä *mäcbur bolib* / qâlärkansän (48/23)

mäcbur qıl-: Mecbur etmek.

qaramäslikkä häräkät qilib indämây turäverdim ämmâ / xâlidäning özi qaräşgä *mäcbur qıldı* meni (52/12)

mäcburän: Mecburen, zorla.

râst xâlidäning közläridä yaş yiltillädi / râst *mäcburän* qurilgän turmuş xıyânät qılışgä âlib kelsä (54/34)

mädâri quri-: Gücü azalmak, gücü kesilmek.

ästä burildiyü *mädâri qurigän* âdämdäy gändiräkläb / yürüb ketdi (56/13)

mağrur: Kibirli, gururlu.

hä men *mağrur* edim buning üstigä birinçi imtihândän / a'lâ bahâ âldim men şâd edim älläqayâqlärgä uçgim (43/18)

mähällä: Mahalle.

bilän yänmä-yân *mähällädä* turämizkü ämmâ men keçikkän / edim trälleybus bir silkinib yürüb ketdi (46/19)

mähkäm: 1. Sımsıki, sıkıca.

boğıq älämli bir nidâ bolib çıqdi muyulişdägi örik / yânidä ungä yetib biläkläridän *mähkäm* uşläb äldim u (56/22)

2. Güçlü, sağlam.

qañça urinsäm uning xâtiräsi qalbimgä şunçä / *mähkämraq* ornäşib bärärdi men uçün faqat bir närsä (51/30)

mäktäb: Okul.

bundän yärim yilçä ävväl özim bilän bir partädä *mäktäb* / partäsidä otirgän xälidä edi heç özgärmäbdi (44/10)

faqat meni äkä deb ätägänigä häyrän boldim *mäktäbdä* / bolsä här dâim he bälä deb çaqırardı şäytân (44/12)

u bizdän üç yil ävväl *mäktäbni* bitirgän hâzir / älläqandäy idâradä işläyätgänini eşitgändim u mengä (49/17)

mäktäbdâş: Okul arkadaşı.

bütün xayâlim puçgä çıqdi ämaliyât tāmām boläy deb / qalgändä sâbıq *mäktäbdâş* dostim cävddän xat keldi (50/32)

märtä: Defa, kez, kere, sefer.

xälidägä xat yâziş uçün üç *märtä* qolimgä qâğâz / qalâm äldimü ämmâ yâzalmädim här säfâr qalâm uşläsäm (50/25)

yerdä otirib gäpläşgän edik qızıq birän *märtä* bir-birimizning / qolimizni häm uşlämägänmiz (54/15)

âxırğı *märtä* uçräşuvgä bärälmäy qalgän künim / üygä sâvçilär kelgänini bildingizmi oşändä yârdäm (55/19)

täbässüm bilän tikildi / esingizdämi erkin äkä birinçi *märtä* şu (54/14)

mäst: Sarhoş.

titräyätgänini sezib turärdim vucudimni tentäklärçä / bir ehtiräs qäpläb äldi
birpäsdä *mäst* ädämdek köz (54/19)

mä'sümlük: Masumiyet.

çoğını älängälätgän ehtiräsli sözlär qani qani oşä / bälälärçä *mä'sümlük* bilän
cävdirägän közlär qani (53/6)

maşinä: Araba.

äldidä toxtägän yäp-yängi välgä *maşinäsining* yänidä / xayâl sürgändek
qımirlämäy turärdi (51/13)

çiqdi bilägidän uşläb xälidäni *maşinägä* otqazdi / keyin özi rulgä otiridä häydäb
ketdi (51/17)

örtänişgä häm ärzimäydi mening ungä älib berädigän / *maşinä*m yoqkü axır
(51/26)

mäykä: Atlet, fanila.

yäpişib qälgän kömir tegib qaräyib ketgän / *mäykäsi* häm höl bolgändi bilmädim
sälâmimni eşitmädimi (49/25)

mäyli: 1. Bir şeyi onaylamak veya bir şey yapmak için izin isterken kullanılan
“Olur” anlamında bir söz.

körsäm *mäylim*i xälidä qolimdägi kitâbni äldi / lui aragän yaxşı yâzuvçı bolsä
keräkä (44/29)

men ävväligä *mäyli* dedimü keyin birdän / uning qollärigä yäpişdim sürät axır
däftär içidä (45/1)

2. Bir şeyi isteyerek ya da istemeyerek uygun bulma, razı olma gibi durumlarda kullanılan “Kabul” anlamında bir söz.

hāvur könqlimni behüd qılā başlādi / *mäyli* dedim özimni yüpätib xälidä küyünişgä (51/24)

xälidä çuqur uf tårtdi / *mäyli* hämmäsi şirin tüşdek ötdi-ketdi endi (56/4)

mä'yüs: Umutsuz, hüznü.

xälidä ilkis başını kötärüb közlärimgä *mä'yüs* / *täbässüm* bilän tikildi (54/12)

äytsä xälidäning qolini şaxt bilän siltäb täşlädim / u şunçälär *mä'yüs* älämli ökinç bilän tikildiki (54/24)

mä'yüs bol-: Hüznülenmek.

ämmä bir lähzädäyâq yänä oşändäy *mä'yüs bolib* qâldi / ägär meni çindän râstdän häm yaxşı (55/13)

mäzmun: İçerik.

trälleybusgä çıqdim boş orındıqqa otirib kitâb / varaqlây başlädim kitâb oqırdimü sâtrlar *mäzmunini* (43/23)

xälidädän ketmä-ket ikkitä xat âldim ikkälä xatning / häm *mäzmunini* bir xıl edi men siz bilän uçrâşışim keräk (50/20)

mälpäräst: Açgözlü.

çämädân bändini cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim qırsilläb qolım titräy başlādi *mälpäräst* (51/20)

mehr: Şefkat.

oşändä mendä häm şu qızgä nisbätän *mehrli* / älläqandäy his uygångandı (45/9)

muämmå: Sorun, mesele.

xayålimdå ikki sävål ikki *muämmå* hükmrån edi / xålidåning åldigå båråymi
yoqmi ehtimål ungå bir (49/1)

muhåbbåt: Sevgi.

şamçiråqdek bir ot sevgigå çånqåq ot yiltillåb turårkån / *muhåbbåt* şåbådåsi bir
mårtå faqat bir mårtå (47/26)

yoq båribir *muhåbbåt* üstünlik qıldı xålidålarınig / köçåsigå qandåy qilib bårib
qålgånimni özim (49/5)

faqat bir nårså yetişmåydi qani oşå şirin / hislårgå yetåklågån sühbåtlår qani oşå
muhåbbåt (53/4)

ehtimål lekin men öz nåmusimni heç nimågå / sizning *muhåbbåtingizgå* hån
ålişmåymån (55/2)

oşå hånmesi uçün bittå men åybdårmånmi yoq / *muhåbbåtimizning* uvålini
ikkålåmiz båråvår bölüşib (55/11)

qaytib kelmåydi faqat sizdån bir iltimås endigi / *muhåbbåtingizni* båşqalårgå
nåсіб bolådigån (56/6)

muhåbbåtingizni ehtiyåt qiling / xålidå sekin orindån turdi qızil sumkåçåsini
bilågigå (56/7)

şu xåtirålårdån båşqa nimån hån bår mening axır / men *muhåbbåtimni* ehtiyåt
qılålmågån åsråy ålmågån (57/6)

muqaddås: Kutsal.

xayålimdå eng *muqaddås* deb yürgån oy şumi håli yürågimning / eng çuqur
cåylåridå izzåtinini årdåqlåb yürgån (50/9)

mulåyim: Tatlı, hoş, okşayıcı.

turdim u trälleybus zinäsiga äyâq qoyârkân mengä / ögirilib qarädi nâzârimdä
mulâyim cüdä *mulâyim* (46/16)

turdim u trälleybus zinäsiga äyâq qoyârkân mengä / ögirilib qarädi nâzârimdä
mulâyim cüdä *mulâyim* (46/16)

muyuliş: İki sokağın kesiştiği nokta, köşe.

turgân bir tup örik tägidân burilib ötdiyü *muyulişdä* / közdän ğâyib boldi
qarğaşâyı köyläğining (43/3)

deyârlı heç nârsä özgârmâğân âqşâm sükünätini / çuqurlâştirib şavillâyâtğân
daraxtzâr häm *muyulişdägi* (52/34)

boğıq älämlı bir nidâ bolib çıqdi *muyulişdägi* örik / yânidä ungä yetib
biläkläridân mähkäm uşläb âldim u (56/21)

âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib turgân örik tägidân / burilib *muyulişdä* közdän
ğâyib boldi qarğaşâyı (56/33)

mümkin: Mümkün.

xâlidä keçiräsiz *mümkin* emäs dedim sün'iy / ilcâyib dâftârimni çöntäğimgä sâlib
qoydim (45/13)

N

nâfrät: Nefret.

köz âldimdä uning äkâsi cânlanâr nâzârimdä mengä / *nâfrät* bilân tikilib turâr
äyämây haqârät qılârdı (50/28)

nâfrätlä-: Nefret etmek.

yoq mening *nâfrätläşgä* lä'nätläşgä häm hâlim / qâlmâğândı (51/5)

nähât: Ne gariptir ki.

nähât hämmäsi yaşlıkning sirli soqmâqläridä tozânli / iz qâldirib ötmişgä singib ketgän bolsä (53/7)

nähâtki: Nasıl olur da.

entikib ketdim / *nähâtki* mengä işänmäsängiz (48/4)

qayâqqa nimägä *nähâtki* men yaşlıgimning ümrinning / âltin daqıqaläri bilän äbädiy vidäläşsäm (56/15)

näm: Nem.

yaqındä yuvgän bolsä keräk uzun saçläri *nämi* häli / qurimägän edi (46/29)

närsä: Nesne, şey.

mendä häm bär edi özimni cüdä bilimdän gâhâ dâmlälärdän / häm köprüq *närsäni* bilädigän kişi hisäblärdim (43/17)

yürgän äziz bir *närsäni* taqdim qıläsizü / men yänä äñçä-munçä gäplärni äytgim yürägimdägi (47/31)

yänä başlädi qulâqlärim şängilläb ketdi insân uçün / bundän ârtıq haqârät bundän häm uyätli *närsä* bärmi (50/8)

qançä urinsäm uning xâtiräsi qalbingä şunçä / mähkämraq ornäşib bärärdi men uçün faqat bir *närsä* (51/30)

faqat bir *närsä* yetişmäydi qani oşä şirin / hislärgä yetäklägän sühbätläer qani oşä muhäbbät (53/3)

näsib bol-: Nasip olmak.

xayälimni yalgız siz älib qoydingizkü axır mengä / *näsib bolädimi* yoqmi deb xavätirlänib özim häm tãpãlmäy (47/30)

qaytib kelmäydi faqat sizdän bir iltimâs endigi / muhâbbâtingizni bâşqalärgä
näsib bolädigän (56/6)

nävbät ber-: Zaman vermek, zaman tanımak.

men nimädir demâqçı boldim ämmâ söz tâpâlmâdim / xâlidä hâim mengä *nävbät
berib* otirmâdi (55/4)

nâzâr: Bakış, bakma.

turdim u trälleybus zinâsigä âyâq qoyârkän mengä / ögirilib qarâdi *nâzârimdä*
mulâyim cüdä mulâyim (46/16)

köz âldimdä uning äkâsi cänlänâr *nâzârimdä* mengä / nâfrät bilän tikilib turâr
âyämây haqârât qılârdi (50/27)

nâzâr tâşlä-: Bakış atmak.

erkin äkä sizgä hâim bilet âldim / yelkäm oşâ *nâzâr tâşlädim* u hâliyâm
özgärmâbdi (52/14)

nâqulây: 1. Mahcup.

nâqulây ähvâldä ilcâyib ungä râzm sâldim heç / özgärmâbdi dâim nimänidir
kütgändây bälälärçä cävdirâb (44/5)

xoş xızmat / esänkirâb qâldim *nâqulây* ähvâlgä tüşib nimä (49/30)

2. Rahatsız edici.

men bu gâpni hâim ârädâgi *nâqulây* vâziyätini buziş / uçün âytdim dâbdurustdän
kinâgä tâklif qılışim xâlidâni (45/23)

nâmus: Onur, şeref.

ehtimál lekin men öz *nâmusimni* heç nimägä / sizning muhâbbâtingizgä häm
alışmäymän (55/1)

nâvçä: Uzun boylu.

birâvdän çoçigän âdâmdek toxtâb qâldim içkâridän / âq köyläk üstidän qârâ
boyinbâğ taqqan *nâvçä* yigit (51/16)

nâz qıl-: Naz etmek, nazlanmak.

nimä bolgândir yoğye axır küni keçä özim kördimkü / ägär u şunçäki *nâz*
qılâyâtgän bolsäçi (49/4)

nâzik: İnce.

hâli işq nimâligini bilmägän yüräkdä cüdä *nâzik* / şâmçirâqdek bir ot sevgigä
çânqâq ot yiltillâb turârkän (47/24)

neçänçi: Kaçıncı.

häm bilmäymän ulârning üyi târ köçäning içidä edi / ämmâ *neçänçi* eşik ekânini
bilmäsdim här säfâr uni (49/8)

negä: Niye, niçin, neden.

külgisiyü xorsinişgä tolgän qız yığısı qâldi / közlârimdä yâş qalqıdimi yoq-yoq
axır *negä* (43/9)

siypälâb ötsä bu uçqun lâvillâb ketârkän / xâlidä *negä* undäy deysiz axır men
sizni sizni (47/28)

yâlgânmi xâlidä äyyârlık bilân qâşini uçırıp / qoydi huv anundä zäçyât
dâftâringizni *negä* târtib (48/10)

siz meni meni xıyânâtçi bevâfâ deb oyläysizmi / özingizçi özingiz *negä* mengä
şunaqa bepârvâ qarâb (55/6)

şu baxtimni ävvälrâq äsräsäm bolmäsmidi / közlärimdä yâş qalqıdımı yoq-yoq
negä endimi (57/9)

negä endi / *nimägä endi*: “Neden öyle olsun, neden öyle düşündün” anlamlarında
kullanılan bir söz.

häm esänkiräb qâldim / yoğye nimägä endi (46/4)

negä endi / xâlidä äncägäçä indämädi (47/17)

negädir: Nedendir, nedense.

ävtâbusdän tüşişim bilän ätäyläb xâlidälärning / köçäsigä burildim negädir uni
şu yerdä şu köçädä (51/10)

nidâ: Nida, bağırış.

boğıq älämli bir *nidâ* bolib çıqdi muyulişdägi örik / yânidä ungä yetib
biläkläridän mähkäm uşläb âldim u (56/21)

nihâyät: Sonunda.

nihâyät xâlidä qızil sumkəçäsüdän romälçä âlib / yüzlärini ärtä-ärtä yänimgä
kelib otirdi (53/15)

nimä bolsä häm: Ne de olsa.

közimni qayergä yäşirişni bilmäy qâldim men / undän nimä bolsä häm bir gäp
kütärdim ämmâ u hämân (54/26)

nimä uçün: Neden, niçin.

lekin *nimä uçündür* şu tãpdä ungä sürätini / körsätgim kelmädi (45/11)

mening *nimä uçün* oqışgä kirälmägänimni / üydägilär bungä yol qoyışmägänini
bildingizmi (55/17)

nimägä: Niye, niçin, neden.

älmäşgändik xälidäning sürätini oşändän beri / yänimdä älib yürärdim *nimägä*
şundäy qılâyâtgänimni (45/6)

meni şunçälik haqârät qılğan ädämning äldigämi *nimägä* / bärämän yäliniş-
yälväriş uçünmi (50/23)

qayâqqa *nimägä* nähätki men yâşligimning ümrinning / ältin daqıqaläri bilän
äbädiy vidäläşsäm (56/15)

nimänidir: Bir şeyler.

nâquläy ähväldä ilcäyib ungä rüzüm sâldim heç / özgärmäbdi dâim *nimänidir*
kütgändäy bälälärçä cävdiräb (44/6)

nisbätän: Karşı.

bâşqaçärâq qaräb yürişini bälälär şämä qılışardı / oşändä mendä häm şu qızgä
nisbätän mehrlı (45/9)

O

oxşä-: Benzemek.

körä burningni epläsängçi kimsän özing dädänggä / *oxşägän* särtärâş boläsändä
esing bärädä tuyâğingni (50/4)

oxşäş: Benzer.

turuvçi çäräs közläri häm çehräsigä älläqandäy / säddälikkämi boşänglikkämi
oxşäş ifädä beruvçi (44/8)

oqı-: 1. Yazılı bir metnin (gazete, kitap, dergi vb.) içeriğini öğrenmek.

trälleybusgä çıqdim boş orındıqqa otirib kitâb / varaqlây başlädim kitâb
oqırdimü sätrlar mäzmunini (43/23)

2. Öğrenim görmek.

häm quvnâq häm älämli uzuq-yuluq xâtirälär qâldi / oşändä men birinçi bäsquçdä
oqırdim birinçi (43/13)

sorädım siz qayerdä *oqıyâpsız* xâlidä / bilmädım xâlidä sävâlimni eşitmädimi
yâki e‘tibâr (44/21)

oqış: Ders.

cä tälübä bolib ä *oqışlär* yaxşı ketyäptimi / hm dedim sözimning yärmisini yutib
men uni (44/17)

oqışgä kir-: Okula başlamak.

mening nimä uçün *oqışgä kirâlmägänimni* / üydägilär bungä yol qoyışmägänini
bildingizmi (55/17)

on: On sayısı.

oşä säkin änhâr cüft-cüft bolib säyr qilib yürgän / oşä sevişgänlär bir dârdimni
on qılardı (48/34)

on beş: On beş.

xâlidädän ümidingni üz ergä tekkänigä *on beş* / kün boldi äkäsining ortâğıgä
tegibdi (51/1)

ong: Sağ, vücutta kalbin olduğu yerin karşısında bulunan.

közdän gâyib boldi qarğaşâyı köyläginging / etägini *ong* biläigä ilib âlgän qızıl
sumkâçasiniginä (43/5)

köyläging etägin *ong* biläigä ilib älgän qızil / sumkäçäsin körib qaldim
(57/1)

orım: Örgü.

erkin äkä biläsizmi xälidäning yânâqläri / qıp-qızärib ketdi bir *orım* saçining
uçini tutämläb (45/32)

quyib qoygändek yäräşib turgän bir *orım* / yogän qongır saçining silkinib
bäräyätgänini körib (46/13)

orin: Yer, mekân.

bir tup örik häm hämmäsi oşä-oşä pästäk skämeykä / häm öz *orindä* turibdi
(53/2)

iztiräb *ornini* gäzäb egällädi / bolgäni şu (53/27)

muhäbbätigingizni ehtiyät qiling / xälidä sekin *orindän* turdi qızil sumkäçäsin
biläigä (56/8)

ornidän säkräb tur-: Hızla ayağa kalkmak, yerinden fırlamak.

ältin daqıqaläri bilän äbädiy vidäläşsäm / *ornimdän säkräb turib* ketdim (56/17)

orındıq: Koltuk.

trälleybusgä çıqdim boş *orındıqqa* otirib kitâb / varaqlây başlädim kitâb
oqırdimü sätrlar mätmunini (43/22)

ornäş-: Yerleşmek.

qañä urinsäm uning xätiräsi qalbimgä şunçä / mähkämraq *ornäşib* bärärdi men
uçün faqat bir närsä (51/30)

ortâq: Arkadaş, dost.

xəliddän ümidini üz ergä tekkänigä on beş / kün boldi äkäsining *ortâğıgä* tegibdi (51/2)

oşä-oşä: Aynı, değışmemiş, önceden olduğu gibi.

bir tup örük häm hämmäsi *oşä-oşä* pästäk skämeykä / häm öz orindä turibdi (53/1)

oşänäqa: Öyle, ona benzer.

siz meni *oşänäqa* yâmân ayâl deb oyläypsizmi / xəlida bu sözlärni şivirläb äytdi ämmâ şu tört (54/29)

oşändä: O sırada.

häm quvnâq häm älämlü uzuq-yuluq xâtirälär qâldi / *oşändä* men birinçi bäsquçdä oqırdım birinçi (43/13)

bâşqaçärâq qaräb yürüşini bälälär şämä qılışardı / *oşändä* mendä häm şu qızgä nisbätän mehrlü (45/9)

âxırğı märtä uçräşuvgä bärälmäy qâlgän künim / üygä sâvçilär kelgänini bildingizmi *oşändä* yârdäm (55/20)

oşändän: O zamandan.

älmäşgändik xəlidaning sürätini *oşändän* beri / yânimdä âlib yürärdim nimägä şundäy qılâyâtgänimni (45/5)

oşändäy: Onun gibi, öyle.

ämmâ bir lähzädäyâq yänä *oşändäy* mä'yüs bolib qâldi / ägär meni çindän râstdän häm yaxşı (55/13)

ot: 1. Parlak, canlı olan (göz).

muhəbbətimizning uvəlini ikkälämiz bərəvər bölüşib / ələmiz xəliddəning közləri
ot bolib çaqnəb ketdi (55/12)

2. mec. Aşk ateşi.

həli işq niməligini bilməgən yürəkdə cüdə nəzik / şəmçirəqdek bir *ot* sevgigə
çənqəq *ot* yitilləb turərkən (47/25)

həli işq niməligini bilməgən yürəkdə cüdə nəzik / şəmçirəqdek bir *ot* sevgigə
çənqəq *ot* yitilləb turərkən (47/25)

yürəgimdə sönməs bir *ot* ələngələnə bəşlədi bu *ot* heç / toxtəməs visəl dəmləri
yaqınləşgən səyin küçəyər faqat (48/17)

yürəgimdə sönməs bir *ot* ələngələnə bəşlədi bu *ot* heç / toxtəməs visəl dəmləri
yaqınləşgən səyin küçəyər faqat (48/17)

bu *ot* ikki yilgəçə yoq undən keyin həm şu küngəçə / həm pəsəymədi lekin gəhə
taqdir sening izminggə (48/21)

otir-: Oturmak.

üydəgilər yaxşı *otirişibdimi* xəliddə dedim / uning qadəmigə qarəb əhistə
bərərkənmən (47/3)

çıqdi biləgidən uşləb xəliddəni məşinəgə otqazdi / keyin özi rulgə *otirdidə* həydəb
ketdi (51/18)

həykəldək qatib *otirər* edi ənçədən keyin u həvə yetişməgəndək / entikib-entikib
gəpirə bəşlədi (54/27)

nihəyət xəliddə qızil sumkəçəsindən romələçə əlib / yüzlərini artə-artə yənimgə
kelib *otirdi* (53/16)

trələybusgə çıqdim boş orındıqqa *otirib* kitəb / varəqləy bəşlədim kitəb
oqırdimü sətirlər məzmunini (43/22)

özim həm tüşünməsdim xayəllərim əlislərgə yetəkləb / ketərdi meni özimgə
kelib *otirgən* qızgə pərvə (43/25)

partäsida *otirgän* xälidä edi heç özgärmäbdi / faqat meni äkä deb ätägänigä häyrän boldim mäktäbdä (44/11)

yerdä *otirib* gäpläşgän edik qızıq birän märtä bir-birimizning / qolimizni häm uşlämägänmiz (54/15)

çuqurlaştıräyätgändek bolärdi / *otirämizmi* suv läbidä turgän pästäk skämeykägä (47/10)

imâ qıldim / *otirdik* tub-tubidän qaynab çıqayätgän suvgä tikilgänçä (47/12)

çıqdi bilägidän uşläb xälidäni maşinägä otqazdi / keyin özi rulgä *otirdidä* häydäb ketdi (51/18)

xälidä höl qumdä çuqur-çuqur iz qâldirib qırğâqqa / çonqaydi yuvinib bolguniçä skämeykädä *otirdim* (52/32)

otqaz-: Oturtmak.

çıqdi bilägidän uşläb xälidäni maşinägä *otqazdi* / keyin özi rulgä *otirdidä* häydäb ketdi (51/17)

oy: Düşünce, fikir.

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän *oy* şumi häli yürägimning / eng çuqur cäyläridä izzätini ärdâqläb yürgän (50/9)

oy-: Kazmak, oymak.

qayrilib qarämäy paqırğä simyâğâç tägigä *oyib* qoyilgän / kömirni sâlâ başlädi (49/19)

oylä-: Düşünmek.

qâldik äñçägäçä ikkävimizdän häm sädâ çıqmädi / erkin äkä siz meni ädäbsiz qız deb *oyläyäpsizmi* (47/14)

siz meni oşänäqa yâmân ayâl deb *oyläyäpsizmi* / xâlidä bu sözlärni şivirläb äytdi ämmâ şu tört (54/29)

men bütün xıyâbânni yängrätib häyqırıb yubârdım / deb *oylägândım* yoq bu söz yürägimning tub-tubidän (56/20)

oyläntir-: Düşündürmek.

uçün äytdim däbdurustdän kinägä täklif qılışım xâlidäni / *oyläntirib* qoydı uning yoq deyişini kütib (45/25)

oynä-: Hareket etmek.

âşib tüşgän saçining uçı tolqınlär yüzidän *oynäb* / höl bolib ketgändi men bolsäm uning köz yaşları suvgä (53/10)

Ö

ögiril-: Dönmek, çevrilmek.

turdim u trälleybus zinäsigä âyâq qoyärkän mengä / *ögirilib* qarädi nâzârimdä mulâyim cüdä mulâyim (46/16)

çöntägigä suqdim yoq yürägimni räşk emäs gâzâb / hâm emäs älämli iztirâb çulğab âlgändi *ögirilib* (52/10)

âdâmgä qarägingiz hâm kelmäydimi erkin äkä / çoçib *ögirildim* (44/2)

ökinç: Pişmanlık.

äytsä xâlidäning qolini şaxt bilän siltâb täşlädim / u şunçälär mä'yüs älämli *ökinç* bilän tikildiki (54/24)

öksib-öksib: Üzgün üzgün.

berdingizmi mengä yoq xâlidä *öksib-öksib* / yıǵläb yubârdi oşâ küniyâq
singlimdän üyingizgä (55/21)

örük: Kayısı ağacı.

u ketdi yâprâqlâri âqşâm şâbâdâsidâ âhistâ silkinib / turgân bir tup *örük* tâgidän
burilib ötdiyü muyulişdâ (43/3)

bir tup *örük* hâm hâmmâsi oşâ-oşâ pâstâk skâmeykâ / hâm öz orindâ turibdi
(53/1)

boǵıq âlämli bir nidâ bolib çıqdi muyulişdâgi *örük* / yânidâ ungâ yetib
bilâklâridän mâhkâm uşläb âldim u (56/21)

xâlidâ qolimdän behâl siltänib çıqdiyü yâprâqlâri / âqşâm şâbâdâsidâ âhistâ
silkinib turgân *örük* tâgidän (56/32)

örtän-: Kahrolmak.

mâyli dedim özimni yüpätib xâlidâ küyünişgâ / *örtânişgâ* hâm ârzimâydi mening
ungâ âlib berâdigân (51/25)

öt-: 1. Yol, köprü, akarsu vb. bir yerin yakınından, üstünden veya içinden
gitmek.

râhmât xâlidâ ânçägäçâ cim qâldi köprikdän / *ötib* daraxtzâr ârâsigâ kirdik
âqşâm eng ävvâl şu (47/6)

2. Bulunulan yerden başka bir yere varmak, ulaşmak.

cız etib ketdi indämây kândüktârning yâniğâ *ötib* / âldim endi pul uzätâyâtgân
edim ârqadän xâlidâning (52/4)

3. Geride kalmak.

kättâ-kättâ âfalâri lip etib körinib / *ötdi* (45/21)

öt-di-ket-di: “Geçti gitti” anlamında kullanılan bir söz.

mâyli hämmäsi şirin tüşdek *öt-di-ket-di* endi / qaytib kelmäydi faqat sizdän bir iltimäs endigi (56/4)

ötmiş: Geçmiş.

nähât hämmäsi yaşlıkning sirli soqmâqläridä tozânli / iz qâldirib *ötmişgä* singib ketgän bolsä (53/8)

özgär-: Değişmek.

nâquläy ähvâldä ilcäyib ungä râzm sâldim heç / *özgärmäbdi* dâim nimänidir kütgändäy bälälärçä cävdiräb (44/6)

qalınraq läbläri häm *özgärmäbdi* bu oşä xâlidä edi / bundän yärim yılçä ävväl özim bilän bir partädä mäktäb (44/9)

partäsidadä otirgän xâlidä edi heç *özgärmäbdi* / faqat meni äkä deb ätägänigä häyrän boldim mäktäbdä (44/11)

erkin äkä sizgä häm bilet âldim / yelkäm oşä nâzär täşlädim u häliyäm *özgärmäbdi* (52/14)

deyärli heç nârsä *özgärmägän* âkşâm sükünätini / çuqurläştirib şävilläyätgän daraxtzâr häm muyulişdägi (52/33)

özigä kel-: Kendine gelmek, düşünebilecek duruma gelmek.

özim häm tüşünmäsdim xayâllärim âlislärgä yetäkläb / ketärdi meni *özimgä kelib* otirgän qızgä pârvâ (43/25)

özidän-özi: İstemededen, istemsiz olarak.

râstdä *özimdän-özim* sizgä xâlidä başını / yänäyäm quyırâq egdi qıynälib-qıynälib gäpirdi lekin (47/19)

özini bäs-: Kendini tutmak, kendine hâkim olmak.

sudrâb tüşib ketdim / *özingizni bäsing* dedim quruqqınâ qilib u (52/26)

P

paqır: Kova.

belküräk bir qolidä kättäkân *paqır* kötärib xâlidäning / äkâsi çıqıb keldi men uning âtini hâm bilmäsdim (49/15)

qayrilib qarämây *paqırgä* simyâğâç tägigä oyib qoyılğân / kömirni sâlâ başlädi (49/19)

päpirâs: Sigara.

kelmädi här gäl beş daqıqa küttirib qoysä älämimni / *päpirâsdän* âlärdim bu säfär päpirâs hâm dâş berâlmädi (48/29)

kelmädi här gäl beş daqıqa küttirib qoysä älämimni / *päpirâsdän* âlärdim bu säfär *päpirâs* hâm dâş berâlmädi (48/29)

partä: Sıra, okul sırası.

qalınraq läbläri hâm özgärmäbdi bu oşä xâlidä edi / bundän yärim yılçä ävväl özim bilän bir *partädä* mäktäb (44/10)

bundän yärim yılçä ävväl özim bilän bir partädä mäktäb / *partäsidä* otirgän xâlidä edi heç özgärmäbdi (44/11)

pärvâ qıl-: Dikkat etmek, önemsemek.

ketärdi meni özimgä kelib otirgän qızgä *pärvâ* / *qılmäbmän* bir vaqt u pıq etib külib yubardı (43/25-26)

pärvâz et-: Uçmak.

a'lâ bahâ âldim men şâd edim âllâqayâqlârgä uçgim / bäländ-bäländ *pärvâz etgim* kelârdi gävçüm yolkälârdä (43/20)

päsây-: Azalmak.

bu ot ikki yilgäçä yoq undän keyin hâm şu küngäçä / hâm *päsâymedi* lekin gâhâ taqdir sening izminggä (48/22)

päst: Hafif ve yavaş söylenen, pes.

közlârimgä xâtircâm tikilib turib *päst* ämmâ qat'iy / âhängdä gâpirdi (56/27)

pästäk: 1. Yere yakın olan, yerden uzaklığı az olan.

otirämizmi suv lâbidä turgän *pästäk* skämeykägä / imâ qıldim (47/10)

päpirâsdän âlârdim bu säfâr päpirâs hâm dâş berâlmâdi / xuddi oşâ *pästäk* skämeykä yânidä bir säät turdim (48/30)

bir tup örük hâm hâmmâsi oşâ-oşâ *pästäk* skämeykä / hâm öz orindä turibdi (53/1)

2. Kısa, bodur.

bopti yüring dedim quvânb / kinâdän çıqıb zinâlar yânidägi *pästäk* ärçä tägidä (45/29)

zinâleri yânidägi *pästäk* xânâki ärçä tägidä kütib / âldim xâlidä bu säfâr özigä säl ârâ bergän başını (46/27)

päyt: Zaman, an, esna.

qızıq nimä demâqçı u axır bu bu bârdiyü *päyti* / kelib mening xâtinim hâm birâvgä şundäy gâplârnı (54/21)

peşänä: Alın.

keskin qaddini rāstlädi cingäläk sâçi ter äräläş *peşänäsığä* / yapışib qalgän kömir tegib qârâyib ketgän (49/23)

mengä uzâq tikilib qâldi keyin *peşänä* terini şaxt bilän / sidirib täşlädidä közimgä tikilib turib sorädi (49/27)

pıq etib kül-: Kıs kıs gülmek.

ketärdi meni özimgä kelib otirgän qızgä pârva / qılmäbmän bir vaqt u *pıq etib külib* yubardı (43/26)

pirpirä-: Büzülmek.

xâlidäning häm rängi öçdi burni qısılib läbläri / *pirpiräb* uçdi ikki tāmçi yâş közläridän duv etib yumäläb (52/20)

piyädä: Yayan.

şu küni ikkälämiz üygäçä *piyädä* qaytdik / men xâlidä bilän xayrlaşgän daqıqädän başläb (48/15)

puçgä çıq-: Boşa çıkmak, bir şey sonuç vermemek.

bütün xayâlim *puçgä çıqdi* ämâliyât tāmâm boläy deb / qalgändä sâbıq mäktäbdâş dostim cävädäddän xat keldi (50/31)

pul: Para.

âldim endi *pul* uzätâyâtgän edim ârqadän xâlidäning / tâvuşi eşitildi (52/5)

R

râhmät: “Teşekkür ederim” anlamında söylenen bir söz.

uning qadämigä qaräb ähistä bärärkänmän / *rähmät* xälidä äñçägäçä cim qıldı köprikdän (47/5)

rähmät hisábni toğriläb qoymâqçı bolibsizdä / xälidäning häm rängi öçdi burni qısilib läbläri (52/18)

rängi öç-: Korku, heyecan, şaşkınlık gibi nedenlerle benzi sararmak.

äkäsi keräk emäsmi äkäsi uning *rängi öçib* belküräk / uşlägän qoli äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubarmâqçı (49/33)

xälidäning häm *rängi öçdi* burni qısilib läbläri / pirpiräb uçdi ikki tәмçi yâş közläridän duv etib yumäläb (52/19)

faqat közläri bälälärçä cävdiräb tikiluvçı közläri / endi ehtiyät bilän bāqardi kişigä *rängim öçib* ketgänini (52/16)

räşk: Kıskançlık.

çöntägiğä suqdim yoq yürägimni *räşk* emäs gāzāb / häm emäs älämli iztirāb çulğab älgändi ögirilib (52/9)

rāzm sāl-: Dikkatlice bakmak.

nāqulāy ähvāldä ilcäyib ungä *rāzm sāldim* heç / özgärmäbdi dāim nimänidir kütgändäy bälälärçä cävdiräb (44/5)

rāst: Doğru, gerçek.

rāstdä özimdän-özim sizgä xälidä başini / yänäyäm quyirāq egdi qıynālib-qıynālib gäpirdi lekin (47/19)

rāstmi şu gäpläringiz *rāstmi* xälidä / qayrilmä kipriklärini kōtārib közlärimgä tikildi (48/1)

rāstmi şu gäpläringiz *rāstmi* xälidä / qayrilmä kipriklärini kōtārib közlärimgä tikildi (48/1)

undä undä sizning sürätingiz bär edi / *râstmi* xâlidä yänä oşä bälälärçä sâddâlik bilän (48/13)

râst xâlidäning közläridä yâş yiltillädi / *râst* mäcburän qurilgän turmuş xıyânät qılışgä âlib kelsä (54/33)

râst xâlidäning közläridä yâş yiltillädi / *râst* mäcburän qurilgän turmuş xıyânät qılışgä âlib kelsä (54/34)

râstdän: Gerçekten, sahiden.

xâlidä keläsizmi *râstdän* keläsizmi dedim sevinib / men ketdim xayr (46/9)

bu bemä'nigärçilik uçün xâlidäning mendän keçirim / sorâşini kütärdim *râstdän* häm bir häftäning içidä (50/18)

ämmâ bir lähzädäyâq yänä oşändäy mä'yüs bolib qâldi / ägär meni çindän *râstdän* häm yaxşı (55/14)

româl: Eşarp, başörtüsü.

nihâyät xâlidä qızıl sumkâçäsüdän *româlçä* âlib / yüzlärini ärtä-ärtä yänimgä kelib otirdi (53/15)

româlim sirğalib tüşib suvgä âqıb ketibdi huv birdä / mengä kök şâyi româl sâvğa qılgändingizkü änä oşä (54/1)

româlim sirğalib tüşib suvgä âqıb ketibdi hüv birdä / mengä kök şâyi *româl* sâvğa qılgändingizkü änä oşä (54/2)

româlmış qolimni çozsäm heç yetmäsmiş / erkin äkä qaräng-qaräng *româlim* âqıb ketyäpti (54/3)

româlmış qolimni çozsäm heç yetmäsmiş / erkin äkä qaräng-qaräng *româlim* âqıb ketyäpti (54/4)

desäm indämäy turäverdingiz cän erkin äkä tutib / bering *româlimni* uni özingiz âlib bergänsizkü (54/6)

burilib ketibsiz birpäsä sizni häm *româlimni* / häm yoqätib qoyibmän uygänsäm yästığım höl bolib ketibdi (54/8)

ruxsatsız: İzinsiz.

yâvqarâş qıldı quyuq qâşlâri bir tolğanib qoydi / *ruxsatsız* körsâm xafâ bolmäysizmi (44/34)

rul: Direksiyon.

çiqdi bilägidän uşlâb xâlidâni maşinägä otqazdi / keyin özi *rulgä* otirididä häydâb ketdi (51/18)

S

sädâ: Ses.

turgän câyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gâp-sözlär qulâqlârim âstidâ dilrâbâ küy *sädâlâridek* (46/22)

qâldik äncägäçä ikkâvimizdän hâm *sädâ* çıqmâdi / erkin äkä siz meni âdâbsiz qız deb oylâyäpsizmi (47/13)

sâfâr: Sefer, kez, defa.

zinâlâri yânidägi pâstâk xânâki ärçä tägidâ kütib / âldim xâlidâ bu *sâfâr* özigä sâl ârâ bergän bâşini (46/28)

pâpirâsdän âlârdim bu *sâfâr* pâpirâs hâm dâş berâlmâdi / xuddi oşâ pâstâk skâmeykâ yânidâ bir sâät turdim (48/29)

hâm bilmäymân ulârning üyi târ köçâning içidâ edi / ämmâ neçänçi eşik ekânini bilmâsdim hâr *sâfâr* uni (49/8)

xâlidägä xat yâziş uçün üç märtâ qolimgâ qâğâz / qalâm âldimü ämmâ yâzâlmâdim hâr *sâfâr* qalâm uşlâsâm (50/26)

bugün hâm xâlidâni xuddi oşâ birinçi *sâfârdägi* / kâbi trâlleybusdâ uçrâtdim eşikdän kirişim bilân (52/1)

säl: Biraz, birazcık.

zinäläri yänidägi pästäk xänäki ärçä tägidä kütib / äldim xälidä bu säfär özigä *säl*
ärä bergän başını (46/28)

özini körsäm *säl* bäsälärdiyü xayrläşimiz bilän / yänä lāvillärdi (48/19)

sälâm: Bir kimseyle karşılaşıldığı zaman söylenen söz, esenleme.

mäykäsi häm höl bolgändi bilmädim *sälâmimni* eşitmädimi / älik älmädi
yaxşiläb täniib älmäqçi bolgändäy (49/25)

sälâm ber-: Selam vermek.

yaqınraq kelib *sälâm berdim* u belküräkni täşlämäy / engäşib turgän köyi yelkäsi
oşa mengä qarädi qarädiyü (49/21)

särgiş: Sarımsı, sarımtırak.

särgiş qumni yäläb äqayätgän suv qırğığa yetib kelgänimizdän / keyin qolini
qoyib yubärdim yuvinib äling (52/29)

särxuş qıl-: Sarhoş etmek.

cäränglär şu küy meni bir ümr *särxuş qilib* / qoyäyätgändäy bolärdi (46/23)

säriq: Sarı.

xälidä yerdän köz üzmäy keskin burıldidä kelib / toxtägän trälleybusgä qaräb
yügürdi *säriq* cemperigä (46/12)

särtärâş: Berber.

körä burningni epläsängçi kimsän özing dädänggä / oxşägän *särtärâş* boläsändä
esing bärädä tuyăğingni (50/4)

sâtr: Bir sayfanın üzerine yan yana yazılan ve alt alta sıralanan kelimelerin oluşturduğu her bir dizi, satır.

trälleybusgä çıqdim boş orındıqqa otirib kitâb / varaqlây başlâdim kitâb oqırdimü *sâtrlar* mâzmunini (43/23)

sâyr qıl-: Gezmek.

oşâ sâkin ânhâr cüft-cüft bolib *sâyr qilib* yürgän / oşâ sevişgänlär bir dârdimni on qılârdi (48/33)

sävâl: Soru.

bilmâdim xâlidâ *sävâlimni* eşitmâdimi yâki e‘tibâr / bermâdimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy (44/22)

şu tâpdâ u közimgä cüdâ sâddâ şu bilän birgä / ällâqandây sirli körinib ketdi bu *sävâl* âldidâ özim (46/2)

xayâlimdâ ikki *sävâl* ikki muämmâ hükmrân edi / xâlidâning âldigä bârâymı yoqmi ehtimâl ungä bir (49/1)

sâât: Saat.

bolmäsâ kelär häftâning şu küni şu *sââtdâ* şu / yergä kelsâm yoq demâysizmi (46/5)

pâpirâsdän âlârdim bu sâfâr pâpirâs häm dâş berâlmâdi / xuddi oşâ pâstâk skâmeykâ yânidâ bir *sâât* turdim (48/30)

sâbıq: Önceki, eski.

bütün xayâlim puçgä çıqdi âmâliyât tāmâm bolây deb / qâlgändâ *sâbıq* mâktâbdâş dostim cävâddän xat keldi (50/32)

sâç: Saç.

keskin qaddini râstlâdi cingäläk *sâçi* ter ärälâş peşânâsigä / yâpişib qalgän kömir tegib qârâyib ketgän (49/23)

erkin äkä bilâsizmi xâlidâning yânâqlâri / qıp-qızârib ketdi bir orım *sâçining* uçini tutâmlâb (45/32)

quyib qoygândek yârâşib turgän bir orım / yogän qongır *sâçining* silkinib bârâyâtgänini körüb (46/14)

xâlidâ hämân çonqayib otirgâniçä yuvinâr yelkâsidân / âşib tüşgän *sâçining* uçı tolqınlâr yüzidân oynâb (53/10)

yaqındâ yuvgän bolsä keräk uzun *sâçläri*ning nämi häli / qurımägän edi (46/29)

sâddâ: Saf, safdil.

şu tâpdâ u közimgä cüdâ *sâddâ* şu bilân birgä / ällâqandây sirli körinib ketdi bu sävâl âldidâ özüm (46/1)

râstmi xâlidâ yänâ oşâ bälälärçä *sâddâlik* bilân / közlâri cävdirâtdi (48/13)

sâddâlik: Saflık, safdillilik.

turuvçi çârâs közlâri häm çehrâsigä ällâqandây / *sâddâlikkâmi* boşänglikkâmi oxşâş ifädâ beruvçi (44/8)

sâkin: Sakin.

oşâ *sâkin* änhâr cüft-cüft bolib säyr qilib yürgän / oşâ sevişgänlâr bir dârdimni on qılârdi (48/33)

sâl-: 1. Koymak, yerleştirmek.

xâlidâ keçirâsiz mümkün emäs dedim sün'iy / ilcâyib dâftârimni çöntâgimgä *sâlib* qoydim (45/14)

2. Doldurmak.

qayrilib qarämây paqırgä simyâğâç tägigä oyib qoyilgän / kömirni *sälä* başlädi
(49/20)

sätqın: Hain.

xatni burdä burdä qilib uläqtirdim beväfä yärämäs / *sätqın* (51/4)

sävçi: Görücü.

âxırgi märtä uçräşuvgä bärälmäy qalgän künim / üygä *sävçilär* kelgänini
bildingizmi oşändä yärdäm (55/20)

sävğa qıl-: Hediye etmek.

româlim sirğalib tüşib suvgä âqıb ketibdi huv birdä / mengä kök şâyı româl
sävğa qılğändigizkü änä oşä (54/2)

sâvuq: mec. Yakın ve içten olmayan kimse, davranış veya durum.

bilälmädim ârägä tüşgän *sâvuq* väziyätini yoqâtiş / uçün täyinlirâq söz qıdirär
ämmâ tilim kälimägä kelmäsdi (45/17)

sâyä: Gölge.

şämâl turdi yäprâqlärning yerdägi *sâyäsi* titräy başlädi / xälidä ilkis başını
kötärib közlärimgä mä'yüs (54/11)

sekin: Yavaşça.

xälidä *sekin* baş silkidi / işänämän lekin keling endi bir-birimizdän (48/5)

muhäbbätinizni ehtiyät qıling / xälidä *sekin* orindän turdi qızil sumkächäsini
bilägigä (56/8)

senlä-: "Sen" diye hitap etmek.

sizləşimni hām *senləşimni* hām bilälmäy bir / zum istihälä qılib turdimdä faqat gäpiriş uçügingnä (44/19)

serräy-: Şaşırmaq.

turgän cäyimdä *serräyib* qâldim hâzir bolib ötgän / gäp-sözlär qulâqlärim âstidä dilrâbâ küy sädäläridek (46/21)

sevgi: Sevgi, aşk.

şamçirâqdek bir ot *sevgigä* çänqâq ot yiltilläb turärkän / muhâbbät şäbädäsi bir märtä faqat bir märtä (47/25)

sevin-: Sevinmek.

xälidä keläsizmi râstdän keläsizmi dedim *sevinib* / men ketdim xayr (46/10)

sevişgän: Sevgili.

oşä sâkin änhâr cüft-cüft bolib säyr qılib yürgän / oşä *sevişgänlär* bir dârdimni on qılardı (48/34)

sez-: 1. Fark etmek.

bäländ-bäländ pârvâz etgim kelärdi gävçüm yolkälärdä / bârärkänmän heç kimni körmäs heç nimäni *sezmäs* edim (43/21)

2. Hissetmek.

nimä qılây / bütün vucudimni hâli heç *sezilmägän* hâli heç sinäb (47/22)

endi ehtiyât bilän bāqardi kişigä rāngim açib ketgänini / özim hām *sezib* turärdim (52/17)

u birdän qolimdän uşläb âldi qollärining yengil / titräyâtgänini *sezib* turärdim
vucudimni tentäklärçä (54/18)

sidir-: Silmek.

mengä uzâq tikilib qâldi keyin peşânä terini şaxt bilän / *sidirib* täşlädidä
közimgä tikilib turib sorädi (49/28)

silkin-: 1. Sallanmak, sarsılmak.

u ketdi yäprâqläri âqşâm şäbädäsidä âhistä *silkinib* / turgän bir tup örik tägidän
burilib ötdiyü muyulişdä (43/2)

bilän yänmä-yän mähällädä turämizkü ämmâ men keçikkän / edim trälleybus bir
silkinib yürüb ketdi (46/20)

xâlidä qolimdän behâl siltänib çıqdiyü yäprâqläri / âqşâm şäbädäsidä âhistä
silkinib turgän örik tägidän (56/32)

2. Dalgalanmak.

quyib qoygändek yäräşib turgän bir orım / yogän qonğır sâçining *silkinib*
bärâyâtgänini körib (46/14)

silkinib-silkinib: Sallana sallana.

tüşdiyü keyin yelkäläri *silkinib-silkinib* ünsüz / yığläy başlädi (52/21)

siltä-: Hızla çekmek, çekivermek.

äytsä xâlidäning qolini şaxt bilän *siltäb* täşlädim / u şunçälär mä'yüs älämli
ökiñç bilän tikildiki (54/23)

siltän-: Hızla çekilmek, kendini hızla geriye çekmek.

xálidä qolimdän behâl *siltänib* çıqdiyü yäprâqläri / âqşâm şäbädäsidadä âhistä silkinib turgän örik tägidän (56/31)

simyâğaç: Elektrik direği.

qayrilib qarämây paqırgä *simyâğaç* tägigä oyib qoyılğän / kömirni sâlâ başladı (49/19)

sinä-: Tecrübe etmek.

bütün vücudimni häli heç sezilmägän häli heç *sinäb* / körilmägän älläqandäy yâqımlı titrâq qâpladı (47/22)

sinfdâş: Sınıf arkadaşı.

özining süräti bärkü körsä nimä xayâlgä bärädi / bitiruvçilär keçäsi *sinfdâşlärimiz* bilän sürät (45/4)

singi-: Sinmek, nüfuz etmek.

nähât hämmäsi yaşlikning sirli soqmâqläridä tozânli / iz qâldirib ötmişgä *singib* ketgän bolsä (53/8)

singil: Kız kardeş.

berdingizmi mengä yoq xálidä öksib-öksib / yıgläb yubardı oşä küniyâq *singlimdän* üyingizgä (55/22)

sir: Sır.

sir yaşirmäylik xop / sizdän nimäni häm yaşiräy (48/7)

sirğal-: Kaymak.

româlim *sirğalib* tüşib suvgä âqıb ketibdi hüv birdä / mengä kök şâyi româl
sâvğa qılğândingizkü änä oşâ (54/1)

sirli: Gizemli.

şu tâpdä u közimgä cüdä sâddä şu bilän birgä / älläqandäy *sirli* körinib ketdi bu
sävâl âldidä özim (46/2)

nâhât hämmäsi yaşlikning *sirli* soqmâqläridä tozânli / iz qâldirib ötmişgä singib
ketgän bolsä (53/7)

siypälä-: Okşamak.

muhäbbät şäbädäsi bir märtä faqat bir märtä / *siypäläb* ötsä bu uçqun lāvilläb
ketärkän (47/27)

sizlä-: "Siz" diye hitap etmek.

sizläşimni häm senläşimni häm bilâlmäy bir / zum istihâlâ qilib turdimdä faqat
gäpiriş uçüginä (44/19)

skämeykä: Bank.

çuqurlaştirâyâtgändek bolärdi / otirämizmi suv läbidä turgän pästäk *skämeykägä*
(47/10)

päpirâsdän âlärdim bu säfär päpirâs häm dâş berâlmädi / xuddi oşâ pästäk
skämeykä yânidä bir säät turdim (48/30)

xâlidä höl qumda çuqur-çuqur iz qâldirib qırğâqqa / çonqaydi yuvinib bolguniçä
skämeykädä otirdim (52/32)

bir tup örik häm hämmäsi oşâ-oşâ pästäk *skämeykä* / häm öz orindä turibdi
(53/1)

soqmâq: Yol, patika.

nähât hâmmâsi yaşlıkning sirli *soqmâqlaridâ* tozânli / iz qâldirib ôtmişgâ singib ketgân bolsâ (53/7)

sorâ:- Sormak.

cim ketdik keyin xâlidâ yânâ ävvâlgidây cilmâyib / *sorâdi* (44/27)

zum istihâlâ qilib turdimdâ faqat gâpiriş uçüingnä / *sorâdim* siz qayerdâ oqıyâpsiz xâlidâ (44/21)

mengâ uzâq tikilib qâldi keyin peşânâ terini şaxt bilân / sidirib tâşlädidâ közimgâ tikilib turib *sorâdi* (49/28)

sönmäs: Sönmez, ebedî.

yürägimdâ *sönmäs* bir ot älängälänâ başlädi bu ot heç / toxtâmäs visâl dämläri yaqınlâşgân säyin küçâyär faqat (48/17)

söz: Bir düşünceyi, bir duyguyu eksiksiz olarak anlatan sözcük dizisi.

câ tälübâ bolib ä oqışlâr yaxşı ketyâptimi / hm dedim *sözimning* yärmisini yutib men uni (44/18)

bilâlmâdim ârâgâ tüşgân sâvuq vâziyâtni yoqâtiş / uçün täyinlirâq *söz* qıdirâr ämmâ tilim kâlimägâ kelmâsdi (45/18)

bu *sözlär* bilân yüpänâ älmâsliğimni bilsâm hâm / özimni âvutişgâ tirişâr ämmâ xâlidâni unutişgâ (51/27)

çoğını älängälätgân ehtirâsli *sözlär* qani qani oşâ / bälälärçâ mä'sümlük bilân cävdirägân közlâr qani (53/5)

siz meni oşânâqa yâmân ayâl deb oylâyâpsizmi / xâlidâ bu *sözlärni* şivirlâb äytdi ämmâ şu tört (54/30)

xâlidâ bu sözlärni şivirlâb äytdi ämmâ şu tört / beş âğız *söz* qulâqlârimni bätäng keltirib çippâ bitirib (54/31)

men nimâdir demâççi boldim ämmâ *söz* tâpâlmâdim / xâlidâ hâm mengâ nävbât berib otirmâdi (55/3)

xálidä çuqur iztiráb bilän yıǵlär uning här bir / *sözi* yürägimni tilimlär här tãmçi
yâşi qalbim yäräsigä (55/33)

men bütün xıyâbânni yängrätib häyqırıb yubârdim / deb oylägändim yoq bu söz
yürägimning tub-tubidän (56/20)

sudrä-: Sürüklemek, çekmek.

tikilâyâtgänini körüb trälleybus toxtäşi bilän xálidäni / *sudrâb* tüşib ketdim
(52/25)

suq-: İçine ya da arasına girmesini sağlamak.

çöntägigä *suqdim* yoq yürägimni râşk emäs ğazâb / häm emäs älämli iztiráb
çulğab älgändi ögirilib (52/9)

sumkä: Çanta.

közdän ğâyib boldi qarğaşâyı köylägining / etägini ong bilägigä ilib älgän qızıl
sumkäçäsiniğinä (43/5)

nihâyät xálidä qızıl *sumkäçäsidadän* româlçä älib / yüzlärini ärtä-ärtä yänimgä
kelib otirdi (53/15)

muhäbbätinizni ehtiyât qıling / xálidä sekin orindän turdi qızıl *sumkäçäsini*
bilägigä (56/8)

köylägining etägini ong bilägigä ilib älgän qızıl / *sumkäçäsini* körüb qâldim
(57/2)

suv: Su.

çuqurläştirâyâtgändek bolärdi / otirämizmi *suv* läbidä turgän pästäk skämeykägä
(47/10)

imâ qıldim / otirdik tub-tubidän qaynâb çıqayâtğän *suvğä* tikilgänçä (47/12)

yâq bu yâqqa älänläb tüşgän cäyimizni tänidim ordä / ekän xâlidäni qoyib yubârmây *suv* boyigä âlib tüşdim (52/28)

sârgış qumni yälâb âqayâtgän *suv* qırğâğıgä yetib kelgänimizdän / keyin qolini qoyib yubârdim yuvinib âling (52/29)

höl bolib ketgändi men bolsäm uning köz yâşläri *suvgä* / qoşilib âqib ketâyâtgänini his qilib turär özim häm (53/11)

româlim sirğalib tüşib *suvgä* âqib ketibdi hüv birdä / mengä kök şâyi româl sâvğa qılğändingizkü änä oşä (54/1)

sühbät: Sohbet.

faqat bir närsä yetişmäydi qani oşä şirin / hislärgä yetäklägän *sühbätlär* qani oşä muhäbbät (53/4)

sükünät: Sessizlik.

yergä qonädi daraxtlarning tekis şävilläşi bezâvtä / tolqınlär âvâzigä qoşilib beâzâr ârâmbaxş *sükünätini* (47/8)

deyârlı heç närsä özgärmägän âkşâm *sükünätini* / çuqurlâştirib şävillâyâtgän daraxtzâr häm muyulişdägi (52/33)

sün'iy: mec. Sahte, yapmacık.

xâlidä keçiräsiz mümkün emäs dedim *sün'iy* / ilcäyib dâftärimni çöntägimgä sâlib qoydim (45/13)

sürät: Fotoğraf.

men ävväligä mäyli dedimü keyin birdän / uning qollärigä yâpişdim *sürät* axır dâftär içidä (45/2)

özining *sürätini* bârkü körsä nimä xayâlgä bârädi / bitiruvçılär keçäsi sinfdâşlärimiz bilän sürät (45/3)

bitiruvçılar keçəsi sinfdaşlarımız bilän *sürät* / älmäşgändik xälidäning sürätini oşändän beri (45/4)

älmäşgändik xälidäning *sürätini* oşändän beri / yänimdä älib yürärdim nimägä şundäy qılâyâtgänimni (45/5)

lekin nimä uçündür şu tãpdä ungä *sürätini* / körsätgim kelmädi (45/11)

äldingiz / undä undä sizning *sürätinigiz* bär edi (48/12)

Ş

şäbädä: Esinti.

u ketdi yäprâqläri äqşâm *şäbädäsidä* ähistä silkinib / turgän bir tup örik tägidän burilib ötdiyü muyulişdä (43/2)

şamçirâqdek bir ot sevgigä çänqâq ot yiltilläb turärkän / muhäbbät *şäbädäsi* bir märtä faqat bir märtä (47/26)

xälidä qolimdän behäl siltänib çıqdiyü yäprâqläri / äqşâm *şäbädäsidä* ähistä silkinib turgän örik tägidän (56/32)

şähär: Şehir.

yürägimni çulğagän şübhälär çigälläşib ketdiyü *şähär* / köçäläridä äncägäçä äylänib yürdim oşä täniş xıyâbänlär (48/31)

şaxt bilän: Hızla.

mengä uzâq tikilib qâldi keyin peşânä terini *şaxt bilän* / sidirib taşlädidä közimgä tikilib turib sorädi (49/27)

äytsä xälidäning qolini *şaxt bilän* siltäb taşlädim / u şunçälär mä'yüs älämli ökiñç bilän tikildiki (54/23)

şämä qıl-: İma etmek.

özim h m bilm sdim faqat faqat x lid ning meng  / b şqa r q qar b yürişini
b l l r *ş m  qılış rdi* (45/7)

ş m l: R zg r, yel, esinti.

ş m l turdi y pr ql rning yerd gi s y si titr y b şl di / x lid  ilkis b şini
k t rib k zl rimg  m 'y s (54/11)

ş m ir q: Mum.

h li işq nim ligini bilm g n y r kd  c d  n zik / *ş m ir qdek* bir ot sevgig 
 nq q ot yiltill b tur rk n (47/25)

ş ngill -: Uğuldamak.

y n  b şl di qul ql rim *ş ngill b* ketdi ins n u n / bund n  rtiq haq r t
bund n h m uyätli n rs  b rmi (50/7)

ş yt n: mec. Kurnaz, uyanık.

bols  h r d im he b l  deb  aqır rdi *ş yt n* / qız (44/13)

ş d: Sevinçli, neşeli.

h  men mağrur edim buning  stig  birinçi imtih nd n / a'la bah   ldim men *ş d*
edim  ll qay ql rg  u gim (43/19)

ş vill -: Uğuldamak.

yerg  qon di daraxtl rning tekis *ş vill şi* bez vt  / tolqınl r  v zig  qoşilib
be z r  r mbaxş s k n tni (47/7)

dey rli heç n rs   zg rm g n  kş m s k n tini /  uqurl ştirib *ş vill y tg n*
daraxtz r h m muyuliş d gi (52/34)

şâyi: İpekten yapılmış olan.

româlim sirğalib tüşib suvgä âqıb ketibdi huv birdä / mengä kök şâyi româl
sâvğa qılğändigizkü änä oşä (54/2)

şekilli: Galiba, anlaşılan.

küzätib qoygänimizdä köçä başidä xayrlaşardik xâlidäning / özi häm uyälärdi
şekilli köçä içigä kirişimni (49/10)

şim: Pantolon.

titräyätgän qollärimni yaşiriş uçün şimimning / çöntägigä suqdim yoq yürägimni
räşk emäs gazäb (52/8)

şirin: Hoş, güzel.

endi / u ketdi u ketdiyü xayâlimdä häm şirin häm aççıq (43/11)

faqat bir nârsä yetişmäydi qani oşä şirin / hislärgä yetäklägän sühbätlär qani oşä
muhäbbät (53/3)

xâlidä çuqur uf târtdi / mäyli hämmäsi şirin tüşdek ötdi-ketdi endi (56/4)

u ketdi u ketdiyü häm şirin häm aççıq häm / quvnâq häm älämli uzuq-yuluq
xâtirälär qâldi mendä (57/3)

şivirlä-: Fısıldamak.

siz meni oşänäqa yâmân ayâl deb oyläyäpsizmi / xâlidä bu sözlärni şivirläb äytdi
ämmâ şu tört (54/30)

şu bilän birgä: Bununla birlikte.

şu tâpdä u közimgä cüdä sâddä şu bilän birgä / älläqandäy sirli körinib ketdi bu
sâvâl âldidä özim (46/1)

şunaqa: Şöyle, öyle.

siz meni meni xıyânätçi bevâfâ deb oyläysizmi / özingizçi özingiz negä mengä
şunaqa bepärvâ qarâb (55/6)

ägär çindän yaxşı körsängiz *şunaqa* qılärmidingiz / keyin keyin men heç kimgä
işänmäy qoydim endi (55/29)

şunçä: Şu kadar, şunca.

qançä urinsäm uning xâtiräsi qalbimgä *şunçä* / mähkämraq ornäşib bärärdi men
uçün faqat bir närsä (51/29)

äytsä xälidäning qolini şaxt bilän siltäb täşlädim / u *şunçälär* mä'yüs älämli
ökinç bilän tikildiki (54/24)

şunçäki: Öylesine.

nimä bolgändir yoğye axır küni keçä özim kördimkü / ägär u *şunçäki* nâz
qılâyâtgän bolsäçi (49/4)

şunçälik: Şu kadar, bu kadar.

meni *şunçälik* haqârät qılğan ädämning äldigämi nimägä / bärämän yäliniş-
yâlvârış uçünmi (50/23)

şundäginä: Böylece.

cilmäyib qoygändek boldi *şundäginä* men uni küzätib / qoyişim keräkligini
tüşündim axır biz u (46/17)

şundäy: Şöyle, şu şekilde.

älmäşgändik xälidäning sürätini oşändän beri / yänimdä älib yürärdim nimägä
şundäy qılâyâtgänimni (45/6)

qızıq nimä demâççi u axır bu bu bårdiyü pâyti / kelib mening xâtinim hãm
birâvgä *şundäy* gäplärni (54/22)

şundäy qılıb: Demek, anlaşılan.

sorädi / *şundäy qılıb* curnalist bolär ekänsizdä (44/28)

şübhä: Şüphe, kuşku.

yürägimni çulğagän *şübhälär* çigälläşib ketdiyü şähär / köçäläridä äncägäçä
äylänib yürdim oşä täniş xıyâbânlär (48/31)

T

täbässüm: Gülümseme.

xälidä ilkis başını kötärib közlärimgä mä'yüs / *täbässüm* bilän tikildi (54/13)

täg: Alt, dip.

u ketdi yäprâqläri äqşâm şäbädäsidadä ähistä silkinib / turgän bir tup örik *tägidän*
burilib ötdiyü muyulişdä (43/3)

kinädän çıqıb zinälär yänidägi pästäk ärcä *tägidä* / bir äz turib qâldik (45/29)

zinäläri yänidägi pästäk xänäki ärcä *tägidä* kütib / äldim xälidä bu säfär özigä säl
ârâ bergän başını (46/27)

qayrilib qarämây paqırgä simyâğaç *tägigä* oyib qoyılğan / kömirni sâlâ başladı
(49/19)

äqşâm şäbädäsidadä ähistä silkinib turgän örik *tägidän* / burilib muyulişdä közdän
ğâyib boldi qarğaşâyı (56/32)

täklif qıl-: Davet etmek.

men bu gäpni h m  r d gi n qul y v ziy tni buziŖ / u n  ytdim d bdurustd n kin g  *t klif qılıŖim* x lid ni (45/24)

 ldid n x lid ni u r Ŗuvg  *t klif qılg ndim*  mm  u / kelm di h r g l beŖ daqıq  küttirib qoys   l mimni (48/27)

taq-: Bir Ŗeyi baŖka bir Ŗeye veya bir yere tutturmaq, iliŖtirm k.

bir vd n  o iɡ n  d mdek toxt b q ldim i k rid n /  q k yl k  stid n q r  boyinb ɡ *taqqan* n v   yigit (51/16)

taqdim qıl-: Takdim etmək, sunmaq.

y rg n  ziz bir n rs ni *taqdim qıl siz * / men y n   n   mun  g pl rni  ytgim y r ɡimd gi (47/31)

taqdir: Gelecek.

bu ot ikki yilg   y oq und n keyin h m Ŗu k ng    / h m p s ym di lekin g h  *taqdir* sening izming  (48/22)

em s sen *taqdirning* izmig  boysuniŖg  m cbur bolib / q l rk ns n (48/23)

t l b :  ɡrenci.

imtih nni t pŖirg n edim qızıq y Ŗlik ek nd  birinçi / b sqı   *t l b l rining* h mm sid  bol dig n  d t (43/15)

c  *t l b * bolib   oqıŖlar yaxŖi kety ptimi / hm dedim s ziminɡ y rmisini yutib men uni (44/17)

t m m bol-: Sonlanmaq, sona ermek.

bütün xay lim pu  g   ıqdi  m liy t *t m m bol y* deb / q lg nd  s bıq m kt bd Ŗ dostim c vd dd n xat keldi (50/31)

tä'nä: 1. Kınama, ayıplama.

qız qandäy *tä'nägä* läyiq bolsä şulärni gäpirävering / sizgä äytädigän gäpim bittä
baxtli boling (53/21)

2. Sitem.

yänä qanäqa tiläkläringiz bär / xälidäning gäpi *tä'nä* bolib eşitildi yürägimdägi
(53/26)

täni-: Tanımak.

yâq bu yâqqa älängläb tüşgän cäyimizni *tänidim* ordä / ekän xälidäni qoyib
yubärmäy suv boyigä älib tüşdim (52/27)

mäykäsi häm höl bolgändi bilmädim sälämimni eşitmädimi / älik älmädi
yaxşiläb *tänib* älmäqçi bolgändäy (49/26)

täniş: Tanıdık.

yürägimni çulğagän şübhälär çigälläşib ketdiyü şähär / köçäläridä äncägäçä
äylänib yürdim oşä *täniş* xıyâbänlär (48/32)

täşlä-: Bırakmak, koymak.

yaqınraq kelib säläm berdim u belküräkni *täşlämäy* / engäşib turgän köyi yelkäsi
oşä mengä qarädi qarädiyü (49/21)

tävaqa: Kapı, pencere vb. şeylerin açılıp kapanan kısmı, kanat.

lekin yigirmä qadämçä yürär-yürmäs toxtäb qaldım ikkälä / *tävaqasi* läng açib
qoyılğan eşikdən bir qolidä (49/14)

täyinli: Kesin.

bilâlmâdim ârâgâ tüşgân sâvuq vâziyâtني yoqâtiş / uçün *tâyinlirâq* söz qıdirâr
ämmâ tilim kâlimâgâ kelmâsdi (45/18)

tâm-: Damlamak.

sözi yürâgimni tilimlâr hâr tâmçi yâşi qalbim yârâsigâ / *tâmâr* edi (55/34)

tâmân: Taraf, yön.

hâli âqşâm qonib ülgürmâgân kâttâ köçädân ordâgâ / bâğ *tâmângâ* yürüb ketdik
(47/2)

tâmçi: Damla.

xâlidâning hâm rânği öçdi burni qısilib lâblâri / pirpirâb uçdi ikki *tâmçi* yâş
közlâridân duv etib yumâlâb (52/20)

sözi yürâgimni tilimlâr hâr *tâmçi* yâşi qalbim yârâsigâ / *tâmâr* edi (55/33)

tâp: An.

lekin nimâ uçündür şu *tâpdâ* ungâ sürâtini / körsâtgim kelmâdi (45/11)

şu *tâpdâ* u közimgâ cüdâ sâddâ şu bilân birgâ / âllâqandây sirli körinib ketdi bu
sâvâl âldidâ özüm (46/1)

tâp-: 1. Bulmak.

men nimâdir demâqçi boldim ämmâ söz *tâpâlmâdim* / xâlidâ hâm mengâ nâvbât
berib otirmâdi (55/3)

körgâningizdâ âtäylâb fâkül'tetingizgâ bârib âdres / *tâpib* sâmârqandgâ yâzgân
xatlârimgâ cävâb bermâsmidingiz (55/16)

2. Keşfetmek.

xayâlimni yâlgız siz âlib qoydingizkü axır mengä / nâsib bolâdimi yoqmi deb
xavâtirlänib özim hâm *tâpâlmäy* (47/30)

tâpşir-: Vermek, geçmek. (Sınav hakkında.)

ikkinçi bâsqıçning âxırğı imtihânini *tâpşirgân* / künim sâmärqandgä vilâyät
gâzetäsığä ämâliyâtgä ketiş (48/25)

târ: Dar.

hâm bilmäymän ulärning üyi *târ* köçäning içidä edi / ämmâ neçänçi eşik ekänini
bilmâsdim hâr sâfâr uni (49/7)

târt-: 1. Bir şeyi tutup bir yöne doğru çekmek.

yâlgânmi xâlidä äyyârlik bilän qâşini uçırıp / qoydi huv anundä zäçyât
dâftäringizni negä *târtib* (48/10)

xat berib yubârgändim äkâm eşik âldidä körüp / qâlib xatni *târtib* âlibdi
hâmmäsini eşitdim (55/24)

2. Bir şeyi tutmayı bırakmak.

âhängdä gâpirdi / qolingizni *târtıng* men birâvning xâtinimän (56/29)

tâvuş: Ses.

âldim endi pul uzätâyâtgän edim ârqadän xâlidäning / *tâvuşi* eşitildi (52/6)

teg- (I): Değmek.

keskin qaddini râstlädi cingäläk sâçi ter ärälâş peşânäsığä / yâpışıb qâlgän kömir
tegib qârâyib ketgän (49/24)

teg- (II): Evlenmek. (Kadın için.)

xálidädän ümidingni üz ergä tekkänigä on beş / kün boldi äkäsining ortâğıgä *tegibdi* (51/2)

nimäni / bir yigitgä köngil qoyib başqasigä *tegib* ketgän (53/20)

tekis: Birlikte, toplu olarak.

yergä qonädi daraxtlärning *tekis* şavilläşi bezävtä / tolqınlär ävâzigä qoşilib beâzâr arâmbaxş sükünätini (47/7)

tentäk: Deli, çılgın.

titräyâtgänini sezib turärdim vucudimni *tentäklärçä* / bir ehtirâs qâpläb äldi birpäsdä mäst ädämdek köz (54/18)

tepä: Bir yerin üstü, hizası.

xálidä äncägäçä cävâb bermädi xıyâbân *tepäsidadä* / çirâqlär lip-lip etib birin-ketin yândi (53/29)

ter: Ter.

keskin qaddini râstlädi cingäläk sâçı *ter* äräläş peşänäsigä / yapışib qâlgän kömir tegib qâräyib ketgän (49/23)

mengä uzâq tikilib qâldi keyin peşänä *terini* şaxt bilän / sidirib täşlädidä közimgä tikilib turib sorädi (49/27)

teräk: Kavak.

yänidä ungä yetib biläkläridän mähkäm uşläb äldim u / häm men häm *teräk* bärğidek qaltirärdik (56/23)

tezrâq: Hemen, çabucak.

tezrâq kelib ketmäsängiz bolmäydi debdi qayâqqa / bärämän yänä oşâ üygämi
kimning äldigä bärämän (50/21)

tikil-: Dikkatlice bakmak.

imâ qıldim / otirdik tub-tubidän qaynâb çıqayâtğän suvgä *tikilgänçä* (47/12)

râstmi şu gäpläringiz râstmi xâlidä / qayrilmä kipriklärini kötärib közlärimgä
tikildi (48/2)

mengä uzâq *tikilib* qâldi keyin peşânä terini şaxt bilän / sidirib täşlädidä közimgä
tikilib turib sorädi (49/27)

sidirib täşlädidä közimgä *tikilib* turib sorädi / xoş xızmat (49/28)

köz äldimdä uning äkäsı cänlänär nâzarımdä mengä / nâfrät bilän *tikilib* turär
äyämây haqârät qılardı (50/28)

faqat közläri bälälärçä cävdiräb *tikiluvçı* közläri / endi ehtiyât bilän bâqardi
kişigä rängim öçib ketgänini (52/15)

dävdiräb qâldim ädämlärning bizgä häyrän bolib / *tikilâyâtğänini* körib
trälleybus toxtäşi bilän xâlidäni (52/24)

täbässüm bilän *tikildi* / esingizdämi erkin äkä birinçi märtä şu (54/13)

äytsä xâlidäning qolini şaxt bilän siltäb täşlädim / u şunçälär mä'yüs älämli
ökinç bilän *tikildiki* (54/24)

xâlidä sekin orindän turdi qızıl sumkâçasını bilägigä / ildiyü mengä uzâq *tikilib*
qâldi (56/9)

közlärimgä xâtircäm *tikilib* turib päst ämmâ qat'iy / ähängdä gäpirdi (56/27)

tikkä: Tepe.

yänä qançä turgänimni bilmäymän quyâş *tikkägä* kelib / äyâvsiz qızitardı
äsfäl'tdän kötäirilgän çüçmäl (51/21)

tiläk: Dilek, istek.

yänä qanäqä *tiläkläringiz* bär / xälidäning gäpi tä'nä bolib eşitildi yürägimdägi
(53/25)

tili kälimägä kelmä-: Konuşacak, söyleyecek söz bulamamak.

bilälmädim ärägä tüşgän sâvuq väziyätni yoqâtiş / uçün täyinlirâq söz qıdırär
ämmâ *tilim kälimägä kelmäsdı* (45/18)

tiriş-: Çabalamak.

bu sözlär bilän yüpänä älmäsligimni bilsäm häm / özimni ävutişgä *tirişär* ämmâ
xälidäni unutişgä (51/28)

tiş: Diş.

bolgändäy *tişlärimni* gıcırletib tä'kidlädi / qadämingni bilib bäs bälä qızlärgä
äsilgändän (50/1)

titrä-: Titremek.

çämädän bändini cân-cähdim bilän qısgänimdän / barmâqlärim qırsilläb qolım
titräy başlädi mälpäräst (51/20)

ikkitä bilet bering / *titräyätgän* qollärimni yäşiriş uçün şimimning (52/8)

şämäl turdi yäprâqlärning yerdägi säyäsı *titräy* başlädi / xälidä ilkis başını
kötärib közlärimgä mä'yüs (54/11)

u birdän qolımdän uşläb äldi qollärining yengil / *titräyätgänini* sezib turärdim
vucudimni tentäklärçä (54/18)

titräb-qaqşäb: Titreye titreye.

iltimäs yıglämäng dedim *titräb-qaqşäb* xälidä / yıglämäng yıglämäng (56/1)

titrâq: Titreme.

körilmägän älläqandäy yâqımlı *titrâq* qâplâdı / häli işq nimâligini bilmägän yüräkdä cüdä nâzik (47/23)

toğri: Doğru.

deyişimni bilmäy *toğrisini* äytib qoyâ qâldim / xâlidäxân barmilär (49/31)

toğrilä-: Düzeltmek.

râhmät hisâbni *toğriläb* qoymaqçı bolibsızdä / xâlidäning häm rängi öçdi burnı qısilib läbläri (52/18)

toxtä-: Durmak.

xâlidä yerdän köz üzmäy keskin burıldıdä kelib / *toxtägän* trälleybusgä qaräb yügürdi säriq cemperigä (46/12)

yürägimdä sönmäs bir ot älängälänä başlädi bu ot heç / *toxtämäs* visâl dämläri yaqınläşgän säyin küçäyär faqat (48/18)

lekin yigirmä qadamçä yürär-yürmäs *toxtäb* qâldim ikkälä / tävaqasi läng âçib qoyılğan eşikdän bir qolidä (49/13)

âldidä *toxtägän* yâp-yängi vâlgä maşınäsining yânidä / xayâl sürgändek qımirlämäy turärdi (51/13)

birâvdän çoçigän âdamdek *toxtäb* qâldim içkäridän / âq köyläk üstidän qarä boyınbâğ taqqan nâvçä yigit (51/15)

dävdiräb qâldim âdämlärning bizgä häyrân bolib / tikiläyâtgänini körüb trälleybus *toxtäşi* bilän xâlidäni (52/24)

tol-: mec. Bir duyguyla kaplanmak.

külgisiyü xorsinişgä *tolgän* qız yığısı qâldi / közlärimdä yâş qalqıdımı yoq-yoq axır negä (43/8)

tolğan-: Kıpırdanmak.

yāvqarāş qıldı quyuq qāşlāri bir *tolğanib* qoydi / ruxsātsiz kōrsām xafā
bolmäysizmi (44/33)

tolqın: Dalga.

yergā qonādi daraxtlārnıng tekis şāvillāşi bezāvtā / *tolqınlār* āvāzigā qoşilib
beāzār ārāmbaxş sükünātıni (47/8)

xālidā hāmān çoŋqayib otirgāniçā yuvinār yelkāsıdān / āşib tüşgān sâçıning uçı
tolqınlār yūzıdān oynāb (53/10)

tozānli: Tozlu.

nāhāt hāmması yāşlikning sirli soqmāqlāridā *tozānli* / iz qāldirib ötmışgā singib
ketgān bolsā (53/7)

tök-: mec. Açığa vurmak, söylemek.

hislārimning hāmmasını *tökib* sālğim kelārdiyü ämmā / şu hislār āldidā özim
âciz edim (47/33)

tökil-: Düşmek.

xālidā bāttār qızārib ketdi quyuq qayrılmā kipriklāri / yūzigā *tökildi* (46/8)

tört-beş āğız: Birazcık, azıcık.

xālidā bu sözlārni şivirlāb āytdi ämmā şu *tört / beş āğız* söz qulāqlārimni bātāng
keltirib çippā bitirib (54/30-31)

trālleybus: Telli otobüs (trolleybüs).

trālleybusgā çıqdim boş orındıqqa otirib kitāb / varaqlāy başlādim kitāb
oqırdimü sātırlar māzmunıni (43/22)

trälleybus xadrägä yaqınläşärkän vätän kinäteätrining / kättä-kättä äfişäläri lip etib körinib (45/19)

xälidä yerdän köz üzümäy keskin burilidä kelib / toxtägän *trälleybusgä* qaräb yügürdi särıq cemperigä (46/12)

turdim u *trälleybus* zinäsigä äyâq qoyärkän mengä / ögirilib qarädi nazarimda mulâyim cüdä mulâyim (46/15)

bilän yänmä-yän mahällädä turämizkü ämmâ men keçikkän / edim *trälleybus* bir silkinib yürüb ketdi (46/20)

dävdiräb qaldim ädämlärning bizgä häyrän bolib / tikilâyâtganini körüb *trälleybus* toxtäşi bilän xälidäni (52/24)

bugün häm xälidäni xuddi oşâ birinçi säfärdägi / käbi *trälleybusdä* uçrätim eşikdän kirişim bilän (52/2)

tub-tubidän: En dipten, en derinden.

imâ qıldim / otirdik *tub-tubidän* qaynâb çıqayâtgan suvgä tikilgänçä (47/12)

deb oylägändim yoq bu söz yürägimning *tub-tubidän* / boğıq älämli bir nidâ bolib çıqdi muyulişdägi örik (56/20)

tup: Adet, tane. (Ağaç hakkında.)

u ketdi yäpräqläri äqşâm şäbädäsida ähistä silkinib / turgän bir *tup* örik tägidän burilib ötdiyü muyulişdä (43/3)

bir *tup* örik häm hämmäsi oşâ-oşâ pästäk skämeykä / häm öz orindä turibdi (53/1)

tur-: 1. Doğrulmak, ayağa kalkmak.

men häm *turib* ketdim ikkävimiz yänmä-yän turib äncägäçä / cim ketdik keyin xälidä yänä ävvälgidäy cilmäyib (44/25)

muhäbbätinizni ehtiyât qiling / xälidä sekin orindän *turdi* qızil sumkäçäsini bilägigä (56/8)

2. Ayakta durmak, dikilmek.

kinådän çıqıb zinälär yânidägi pästäk ärçä tägidä / bir âz *turib* qâldik (45/30)

âldidä toxtägän yâp-yângi vâlgä maşınäsining yânidä / xayâl sürgândeک
qımirlämây *turârdi* (51/14)

yänä qançâ *turgänimni* bilmäymän quyâş tikkägä kelib / äyâvsiz qızitârdi
âsfâl‘tdän kötârilgän çüçmâl (51/21)

3. Bir yerde olmak, bulunmak.

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / başlädi âldinrâqdä
turgän ayâlni çağırıp cây berdi (44/24)

men häm turib ketdim ikkävimiz yânmä-yân *turib* ânçägäçä / cim ketdik keyin
xâlidä yänä ävvälgidäy cilmäyib (44/25)

turgän câyimdä serräyib qâldim hâzir bolib ötgän / gâp-sözlär qulâqlârim âstidä
dilrâbâ küy sädälârideк (46/21)

çuqurlâştirâyâtgândeк bolârdi / otirämizmi suv läbidä *turgän* pästäk skämeykägä
(47/10)

ârqa derazä yânidä *turgän* xâlidägä közim tüşdiyü yüräğim / cız etib ketdi
indämây kândüktârning yâniğä ötib (52/3)

bir tup örik häm hämmäsi oşâ-oşâ pästäk skämeykä / häm öz orindä *turibdi*
(53/2)

yoq bu yerdä emäs başqa câyä kättäkân däryâ boyidä / *turgänmişimiz*
yuvinämän deb egilsäm başimdägi (53/34)

4. Beklemek.

päpirâsdän âlârdim bu säfâr päpirâs häm dâş berâlmädi / xuddi oşâ pästäk
skämeykä yânidä bir säät *turdim* (48/30)

qarämäslikkâ häräkät qilib indämây *turâverdim* ämmâ / xâlidäning özi qarâşgä
mäcbur qıldı meni (52/11)

desäm indämäy *turäverdingiz* cân erkin äkä *tutib* / bering româlimni uni özingiz
âlib bergänsizkü (54/5)

5. Oturmak, ikamet etmek.

bilän yânmä-yân mähällädä *turämizkü* ämmâ men keçikkän / edim trâlleybus bir
silkinib yürüb ketdi (46/19)

6. Harekete geçmek, başlamak.

şämâl *turdi* yäprâqlärning yerdägi sâyäsi titräy başlädi / xâlidä ilkis başını
kötärib közlärimgä mä'yüs (54/11)

turmuş: Evlilik.

râst xâlidäning közläridä yaş yiltillädi / râst mäcburän qurilgän *turmuş* xıyânät
qılışgä âlib kelsä (54/34)

turmuş ortâğı: Hayat arkadaşı.

kim / siz *turmuş ortâğingiz* (53/24)

tut-: Yakalamak.

qaräng endi uni başqa âdäm *tutib* âlädi desäm indämäy / burilib ketibsiz birpäsä
sizni häm româlimni (54/7)

desäm indämäy *turäverdingiz* cân erkin äkä *tutib* / bering româlimni uni özingiz
âlib bergänsizkü (54/5)

tutämlä-: Avuçlamak.

qıp-qızärib ketdi bir orım saçining uçını *tutämläb* / turib tutilib-tutilib gäpirdi
biläsizmi men (45/32)

tutilib-tutilib: Kekeleye kekeleye.

turib *tutilib-tutilib* gäpirdi biläsizmi men / sizgä xalaqıt bermäymänmi (45/33)

tutqun: Tutsak, esir.

xayällärgä bolämän *tutqun* / u ketdi yäpräqläri äqşâm şäbädäsidadä ähistä silkinib
(43/1)

tuyâğingni şıqıllät-: “Yürü git, defol, kaybol” anlamlarında kullanılan bir söz.

oxşâğän särtärâş boläsändä esing bâridä *tuyâğingni* / *şıqıllätib* qâl cönä (50/4-5)

tüş: Rüya, düş.

xâlidä çuqur uf târtıdı / mäyli hämmäsi şirin *tüşdek* ötdi-ketdi endi (56/4)

tüş kör-: Rüya görmek.

kütilmägändä xâlidä hârgın külib qoydı / qaysi küni *tüş köribmän* ikkälämiz şu
yerdä (53/32)

tüş-: 1. Durduğı, bulunduğı yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya inmek.

româlim sirğalib *tüşib* suvgä âqıb ketibdi hüv birdä / mengä kök şâyi româl
sâvğa qılğändigizkü änä oşä (54/1)

2. Bir taştan yere ayak basmak.

ävtâbusdän *tüşişim* bilän ätäyläb xâlidälärning / köçäsigä burıldım negädır uni şu
yerdä şu köçädä (51/9)

yâq bu yâqqa älängläb *tüşgän* câyimizni tänidim ordä / ekän xâlidäni qoyıb
yubärmäy suv boyigä älib *tüşdim* (52/27)

sudrâb *tüşib* ketdim / özingizni bâsing dedim quruqqınä qilib u (52/25)

3. Çeşitli oyun, gösteri vb. olan yere girmek.

ötdi / yaxşı kinâ ketyäpti *tüşämizmi* (45/22)

bugün kinâgä *tüşmäy* qoyä qälämiz xop xälidä / qâşini çimirib çirâyli cilmäyib qoydi (46/31)

4. Olmak, olumsuz bir durumda bulunmak.

xoş xızımät / esänkiräb qâldim nâquläy ähvâlgä *tüşib* nimä (49/30)

5. Ortaya çıkmak, peyda olmak.

bilâlmädim äragä *tüşgän* sâvuq väziyätni yoqâtiş / uçün täyinlirâq söz qıdırär ämmâ tilim kälimägä kelmäsdi (45/17)

tüşün-: Anlamak.

özim häm *tüşünmäsdim* xayâllärim âlislärgä yetäkläb / ketärdi meni özimgä kelib otirgän qızgä pârvâ (43/24)

cilmäyib qoygändek boldi şundäginä men uni küzätib / qoyişim keräkligini *tüşündim* axır biz u (46/18)

bäribir endi işläy älmäsligimni *tüşündim* läş-luşlärimni / yığıştirib üygä qaytdim (51/7)

xälidä axır *tüşünsängizçi* men / xälidä qolimdän behâl siltänib çıqdiyü yäprâqläri (56/30)

U

uç: Bir şeyin baş veya son noktası, uç.

erkin äkä biläsizmi xälidäning yänäqläri / qıp-qızärib ketdi bir orım sâçining *uçini* tutämläb (45/32)

xâlidä hämân çoŋqayib otirgäniçä yuvinär yelkäsüdän / âşib tüşgän saçining uçı
tolqınlär yüzüdän oynäb (53/10)

uç-: 1. Çok hızlı gitmek.

a'lâ bahâ âldim men şâd edim älläqayâqlärgä uçgim / bäländ-bäländ pârvâz
etgim kelärdi gävcüm yolkälärdä (43/19)

2. Öfke, üzüntü, korku gibi nedenlerle dudak, kirpik vb. titremek.

xâlidäning häm rängi öçdi burni qısilib läbläri / pirpiräb uçdi ikki tāmçi yâş
közläridän duv etib yumäläb (52/20)

uçir-: Kaldırmak.

oyläntirib qoydi uning yoq deyişini kütib / turärdim ämmâ yoq demädi yelkäsini
uçirib qoydi (45/26)

uçqun: Kıvılcım.

siypäläb ötsä bu uçqun lâvilläb ketärkän / xâlidä negä undäy deysiz axır men
sizni sizni (47/27)

uçrâş-: Buluşmak, görüşmek.

xâlidädän ketmä-ket ikkitä xat âldim ikkälä xatning / häm mähmuni bir xıl edi
men siz bilän uçrâşışim keräk (50/20)

uçrâşuv: Buluşma, görüşme.

keläsi uçrâşuvgäçä şu küy âğuşidä yäşädim / çârşänbä küni xâlidäni xuddi oşä
yerdä kinäteätr (46/25)

âldidän xâlidäni uçrâşuvgä täklif qılgändim ämmâ u / kelmädi här gäl beş daqıqa
küttirib qoysä älämimni (48/27)

âxırgi märtä *uçräşuvgä* bärälmäy qalgän künim / üygä sävçilär kelgänini bildingizmi oşändä yärdäm (55/19)

uçrät-: Karşılaşmak, rastlaşmak.

köçäsigä burildim negädir uni şu yerdä şu köçädä / *uçrätışimgä* işänärdim hä yänğlişmäbmän men uni (51/11)

bugün häm xälidäni xuddi oşä birinçi säfärdägi / käbi trälleybusdä *uçrätidim* eşikdän kirişim bilän (52/2)

uf tärt-: Of çekmek, oflamak.

xälidä çuqur *uf tärtidi* / mäyli hämmäsi şirin tüşdek ötdi-ketdi endi (56/3)

ulâqtir-: Atmak, fırlatmak.

xatni burdä burdä qilib *ulâqtirdim* beväfä yärämäs / sätqın (51/3)

undäy: Öyle.

siypäläb ötsä bu uçqun lāvilläb ketärkän / xälidä negä *undäy* deysiz axır men sizni sizni (47/28)

unut-: Unutmak.

özimni âvutişgä tirişär ämmä xälidäni *unutişgä* / qançä urinsäm uning xätiräsi qalbimgä şunçä (51/28)

urin-: Çabalamak, çalışmak.

özimni âvutişgä tirişär ämmä xälidäni *unutişgä* / qançä *urinsäm* uning xätiräsi qalbimgä şunçä (51/29)

uşlä-: Tutmak.

äkəsi keräk emäsmi äkəsi uning rängi öçib belküräk / *uşlägän* qoli äsäbiy qaltiräy başlädi meni yeb yubarmâççi (49/34)

çıqdi bilägidän *uşläb* xâlidäni maşınägä otqazdi / keyin özi rulgä otirdidä häydäb ketdi (51/17)

xâlidägä xat yâziş uçün üç märtä qolimgä qâğâz / qaläm âldimü ämmâ yâzâlmädim här säfär qaläm *uşläsäm* (50/26)

yerdä otirib gäpläşgän edik qızıq birän märtä bir-birimizning / qolimizni häm *uşlämägänmiz* (54/16)

u birdän qolimdän *uşläb* âldi qollärining yengil / titräyâtgänini sezib turärdim vucudimni tentäklärçä (54/17)

boğıq älämli bir nidâ bolib çıqdi muyulişdägi örik / yänidä ungä yetib biläkläridän mähkäm *uşläb* âldim u (56/22)

uvâl: Günah.

muhäbbätimizning *uvâlini* ikkälämiz bärävär bölüşib / älämiz xâlidäning közläri ot bolib çaqnâb ketdi (55/11)

uyäl-: Utanmak.

küzätib qoygänimizdä köçä başidä xayrlaşârdik xâlidäning / özi häm *uyälärdi* şekilli köçä içigä kirişimni (49/10)

uyätli: Ayıp, utanç verici.

yänä başlädi qulâqlärim şängilläb ketdi insân uçün / bundän ârtıq haqârät bundän häm *uyätli* närsä bärmi (50/8)

uyğân-: Uyku hâlinden çıkmak.

häm yoqâtib qoyibmân *uyğânsäm* yâstıgım höl bolib ketibdi / xâlidä läblärini qımtib başını quyi sâldi (54/9)

uzat-: Bir şeyi vermek amacıyla bir kimseye yöneltmek.

âldim endi pul *uzätâyâtgän* edim ârqadän xâlidäning / tâvuşi eşitildi (52/5)

uzâq: Uzun süre.

mengä *uzâq* tikilib qâldi keyin peşânä terini şaxt bilän / sidirib täşlädidä közimgä tikilib turib sorädi (49/27)

xâlidä sekin orindän turdi qızil sumkâçasini bilägigä / ildiyü mengä *uzâq* tikilib qâldi (56/9)

uzâqdän: Uzaktan, uzak yerden.

uçrätışimgä işânârdim hä yänglišmäbmän men uni / kördim faqat *uzâqdän* ârquasidän kördim u köçä eşik (51/12)

uzuq-yuluq: Bölük pörçük.

häm quvnâq häm älämli *uzuq-yuluq* xâtirälär qâldi / oşändä men birinçi bâsqıçdä oqırdim birinçi (43/12)

u ketdi u ketdiyü häm şirin häm äççiq häm / quvnâq häm älämli *uzuq-yuluq* xâtirälär qâldi mendä (57/4)

uzun: Uzun.

âldim xâlidä bu säfâr özigä säl ârâ bergän başini / yaqındä yuvgän bolsä keräk *uzun* saçläriining nämi häli (46/29)

Ü

üç: Üç sayısı.

u bizdän *üç* yıl ävväl mäktäbni bitirgän hâzir / älläqandäy idâradä işläyâtgänini eşitgändim u mengä (49/17)

xâlidägä xat yâziş üçün *üç* märtä qolimgä qâğâz / qalâm âldimü ämmâ yâzâlmädim här säfâr qalâm uşlâsâm (50/25)

ülgür-: Yetişmek, vaktinde varmak.

hâli âqşâm qonib *ülgürmägän* kättä köçädän ordägä / bâğ tāmāngä yürüb ketdik (47/1)

ümidingni üz-: Umudunu kesmek, bir şeyin artık olamayacağına inanmak.

xâlidädän *ümidingni üz* ergä tekkänigä on beş / kün boldi äkäsining ortâğıgä tegibdi (51/1)

ümr: Ömür.

cârānglār şu küy meni bir *ümr* sārXuş qilib / qoyäyâtgändäy bolärdi (46/23)

yaxşı körämän *ümrinning* âxırıgäçä yaxşı körämän / eşityäpsizmi âxırıgäçä u yänä yığlâb yubârdi keyin (56/11)

qayâqqa nimägä nâhâtki men yâşligimning *ümrinning* / âltin daqıqaläri bilän äbâdiy vidâlâşsâm (56/15)

ünsiz: Sessiz.

tüşdiyü keyin yelkäläri silkinib-silkinib *ünsiz* / yığlây başlâdi (52/21)

üst: Bir şeyin görülen yanı, yüzü.

birâvdän çoçigän âdämdek toxtâb qâldim içkâridän / âq köyläk *üstidän* qârâ boyinbâğ taqqan nâvçä yigit (51/16)

üstigä: Üstüne, dışında, -dan başka.

h  men maġrur edim buning * stig * birinçi imtih nd n / a‘l  bah   ldim men  ad edim  ll qay ql rg  u ġim (43/18)

 st nl k:  st nl k.

yoq b ribir muh bb t * st nl k* qildi x lid l rning / k  asig  qand y qilib b rib q lg nimni  zim (49/5)

 y: Ev.

 yd gil r yax i otiri bdimi x lid  dedim / uning qad mig  qar b  hist  b r rk nm n (47/3)

 u k ni ikk l miz * yg   * piy d  qaytdik / men x lid  bil n xayrl  ġ n daq q d n b  l b (48/15)

h m bilm ym n ul rning * yi* t r k   ning i id  edi /  mm  neçänçi e ik ek nini bilm sdim h r s f r uni (49/7)

tezr q kelib ketmäsängiz bolmäydi debdi qay qqa / b r m n y n  o   * yg mi* kimning  ldig  b r m n (50/22)

b ribir endi i l y  lm sligimni t   ndim l  -lu l rimni / y ġi tirib * yg * qaytdim (51/8)

mening nim  u  n oq  ġ  kir lm g nimni / * yd gil r* bung  yol qoyi m g nini bildingizmi (55/18)

berdingizmi meng  yoq x lid   ksib- ksib / y ġl b yub rdi o   k niy q singlimd n * yingizg * (55/22)

 z-: Ayırmak.

x lid  yerd n k z * zm y* keskin burildid  kelib / toxt g n tr lleybusg  qar b yügürdi s riq cemperig  (46/11)

 zr sor -: Özür dilemek.

qaytib bārgānimdān keyin xālidā bulārning / hāmmāsi uçün mendān *üzr sorāydi*
deb yürgāndim yoq (50/30)

V

varaqlā-: Sayfaları gözden geçirmek.

trālleybusgā çıqdim boş orındıqqa otirib kitāb / *varaqlāy* bāşlādim kitāb
oqırdimü sātırlar māzmunini (43/23)

men indāmāy bāş silkib qoydim xālidā kitābni / *varaqlārkān* içidān zāçyāt
dāftārim çıqıb qāldi u mengā (44/32)

vātān: Vatan, yurt.

trālleybus xadrāgā yaqınlāşārkān *vātān* kināteātrining / kättā-kättā āfişālāri lip
etib körinib (45/19)

vāziyāt: Durum.

bilālmādim ārāgā tüşgān sāvıuq *vāziyātıni* yoqātış / uçün tāyinlirāq söz qıdırār
āmmā tilim kālimāgā kelmāsdi (45/17)

men bu gāpni hām ārādāgi nāqulāy *vāziyātıni* buziş / uçün āytdim dābdurustdān
kināgā tāklif qılışim xālidāni (45/23)

vāqeä: Olay, hadise.

bugüangi *vāqeälār* bütün fikrimni āstin-üstün qilib / yubārdi közim māşdek āçildi
(51/33)

vidālāş-: Vedalaşmak.

qayāqqa nimāgā nāhātki men yaşligimning ümrinning / āltin daqıqālāri bilān
ābādiy *vidālāşsām* (56/16)

vilâyat: İl, vilayet.

ikkinçi bäsqıçning âxırđı imtihânını tãpşırđan / künim sãmärqandđa *vilâyat*
gâzetäsıgä ämâliyatđa ketiş (48/26)

visâl: Kavuşma.

yüräđimdü sönmäs bir ot älängälänä bäsładı bu ot heç / toxtämäs *visâl* dämläri
yaqınläsđan säyin küçäyär faqat (48/18)

vucud: Vücut, beden.

nimä qılây / bütün *vucudimni* häli heç sezilmägän häli heç sinäb (47/22)

şıqıllätib qâl cönä / köz ongim qârângıläsib bütün *vucudim* lâvilläb (50/6)

u birdän qolimdän uşläb äldi qollarıning yengil / titräyâtđanıni sezib turärdim
vucudimni tentäklärçä (54/18)

Y

yaxşı: İyi, güzel.

cä täläbä bolib ä oqışlar *yaxşı* ketyäptimi / hm dedim sözimning yärmisini yutib
men uni (44/17)

körsäm mäylimni xâlidä qolimdäđi kitâbni äldi / lui aragân *yaxşı* yâzuvcı bolsä
keräkä (44/30)

üydägilär *yaxşı* otirişibdimi xâlidä dedim / uning qadämigä qaräb âhistä
bârärkänmän (47/3)

ötdi / *yaxşı* kinä ketyäpti tüşämizmi (45/22)

yaxşı kör-: Sevmek.

qaçan *yaxşi köriş* yäliniş-yälvariş degän gäp emäs men / xälidäning äldidä günâhkâr emäsmän yälinmäymän häm (50/13)

ägär meni çindän râstdän häm *yaxşi / körgäningizdä* ätäyläb fäkül'tetingizgä bärüb ädres (55/14-15)

ägär çindän *yaxşi körsängiz* şunaqa qılärmidingiz / keyin keyin men heç kimgä işänmäy qoydim endi (55/29)

erkin äkä esingizdä bolsin men bärübür sizni / *yaxşi körämän* ümrinning äxırıgäçä *yaxşi körämän* (56/11)

erkin äkä esingizdä bolsin men bärübür sizni / *yaxşi körämän* ümrinning äxırıgäçä *yaxşi körämän* (56/11)

yälgız *yaxşi köriş* bilän kifâyälänib yürgän ädämmänkü / şu baxtimni ävvälräq äsräsäm bolmäsmidi (57/7)

yaxşiläb: İyice, güzelce.

mäykäsi häm höl bolgändi bilmädim sälâmimni eşitmädimi / älik älmädi *yaxşiläb* tärib älmäqçi bolgändäy (49/26)

yaqın: Uzak olmadan.

yaqınrâq kelib sälâm berdim u belküräkni täşlämäy / engäşib turgän küyi yelkäsi oşâ mengä qarädi qarädiyü (49/21)

yaqındä: Kısa süre önce.

äldim xälidä bu säfâr özigä säl ârâ bergän başını / *yaqındä* yuvgän bolsä keräk uzun saçläriining nämi häli (46/29)

yaqınlâş-: Yaklaşmak.

trälleybus xadrägä *yaqınlâşärkän* vätän kinäteätiring / kättä-kättä äfişäläri lip etib körinib (45/19)

yürägimdä sönmäs bir ot älängälänä başlädi bu ot heç / toxtämäs visäl dämläri
yaqınläşgän säyin küçäyär faqat (48/18)

yälä-: mec. Dokunarak, sıyırarak geçmek.

särgiş qumni *yälüb* äqayâtgän suv qırğâğıgä yetib kelgänimizdän / keyin qolini
qoyib yubârdim yuvinib âling (52/29)

yälin-: Yalvarmak.

qaçân yaxşı köriş yäliniş-yâlvâriş degän gâp emäs men / xâlidäning âldidä
günâhkâr emäsmän *yälinmäymän* häm (50/14)

yäliniş-yâlvâriş: Yalvarıp yakarmak.

qaçân yaxşı köriş *yäliniş-yâlvâriş* degän gâp emäs men / xâlidäning âldidä
günâhkâr emäsmän *yälinmäymän* häm (50/13)

meni şunçälik haqârät qılğän âdämning âldigämi nimägä / bärämän *yäliniş-*
yâlvâriş uçünmi (50/24)

yänä: 1. Yine, tekrar, yeniden.

xayâlimni yığıştirib âlmäsimdän xâlidä *yänä* / hücümgä ötdi (44/15)

men häm turib ketdim ikkävimiz yänmä-yân turib äñçägäçä / cim ketdik keyin
xâlidä *yänä* ävvälgidäy cilmäyib (44/26)

yürgän äziz bir nârsäni taqdim qiläsizü / men *yänä* äñçä-munçä gâplärni äytgim
yürägimdägi (47/32)

râstmi xâlidä *yänä* oşä bälälärçä sâddälik bilän / közlärini cävdirättdi (48/13)

özini körsäm sâl bâsilärdiyü xayrläşişimiz bilän / *yänä* lâvillärdi (48/20)

tezrâq kelib ketmäsängiz bolmäydi debdi qayâqqa / bärämän *yänä* oşä üygämi
kimning âldigä bärämän (50/22)

yänä qançä turgänimni bilmäymän quyâş tikkägä kelib / äyâvsiz qızitardı äsfäl‘tdän kötärilgän çüçmäl (51/21)

ämmâ bir lähzädâyâq *yänä* oşändäy mä‘yüs bolib qâldi / ägär meni çindän râstdän häm yaxşı (55/13)

yaxşı körämän ümrimning âxırığaçä yaxşı körämän / eşityäpsizmi âxırığaçä u *yänä* yıglâb yubârdi keyin (56/12)

2. Daha, bunun dışında.

yänä qanâqa tiläkläringiz bâr / xâlidäning gäpi tä‘nä bolib eşitildi yürägimdägi (53/25)

yänâyäm: Daha da.

râstdä özimdän-özim sizgä xâlidä başını / *yänâyäm* quyırâq egdi qıynälib-qıynälib gäpirdi lekin (47/20)

yänğliş-: Yanılmak.

uçrätişimgä işänärdim hä *yänğlişmäbmän* men uni / kördim faqat uzâqdän ârқasidän kördim u köçä eşik (51/11)

yänğrät-: Çınlamak, yankılatmak.

men bütün xıyâbânni *yänğrätib* häyqırib yubârdim / deb oylägändim yoq bu söz yürägimning tub-tubidän (56/19)

yäprâq: Yaprak.

u ketdi *yäprâqläri* âqşâm şäbädäsidä âhistä silkinib / turgän bir tup örik tägidän burilib ötdiyü muyulişdä (43/2)

şämäl turdi *yäprâqlärning* yerdägi säyäsä titräy başladı / xâlidä ilkis başını kötäräb közlärimgä mä‘yüs (54/11)

xâlidä qolimdän behâl siltänib çıqdiyü *yäprâqläri* / âqşâm şäbädäsidä âhistä silkinib turgän örik tägidän (56/31)

yäp-yängi: Yepyeni.

âldidä toxtägän *yäp-yängi* vâlgä maşinäsining yänidä / xayâl sürgändek qımirlämäy turärdi (51/13)

yärä: Yara.

sözi yürägimni tilimlär här tāmçi yāşi qalbim *yäräsigä* / tāmär edi (55/33)

yärämäs: Alçak, aşāğılık.

xatni burdä burdä qilib ulâqtirdim bevâfâ *yärämäs* / sâttqın (51/3)

yäräş-: Uymak.

quyib qoygändek *yäräşib* turgän bir orım / yogän qonğır sâçining silkinib bärâyâtgänini körib (46/13)

yärim: Yarım, yarı.

qalınraq läbläri häm özgärmäbdi bu oşâ xâlidä edi / bundän *yärim* yilçä ävväl özim bilän bir partädä mäktäb (44/10)

cä täläbä bolib ä oqışlär yaxşı ketyäptimi / hm dedim sözimning *yärmisini* yutib men uni (44/18)

yäşä-: Yaşamak.

keläsi uçraşuvgäçä şu küy âğuşidä *yäşädim* / çarşänbä küni xâlidäni xuddi oşâ yerdä kinäteätr (46/25)

şu küngäçä mänä şu fikr bilän *yäşädim* ämmâ / bugüingi vâqeälär bütün fikrimni âstin-üstün qilib (51/32)

yäşir-: 1. Gizlemek, saklamak.

sir *yäşirmäylik xop* / sizdän nimäni häm *yäşiräy* (48/7)

sir *yäşirmäylik xop* / sizdän nimäni häm *yäşiräy* (48/8)

ikkitä bilet bering / titräyâtgän qollärimni *yäşiriş* üçün şimimning (52/8)

2. Kaçırmaq, bir şeyi veya birini göstermemek.

közimni qayergä *yäşirişni* bilmäy qâldim men / undän nimä bolsä häm bir gäp kütärdim ämmâ u hämân (54/25)

yäşnâb-yäşnâb: Keyifli keyifli.

iyе xâlidä xıçâlâtdän qıp-qızärib ketgän / bolsäm keräk xâlidä *yäşnâb-yäşnâb* külib yubârdi (44/4)

yâq: Taraf, yan.

bermädimi yüzini çetgä burib u *yâq* bu *yâqqa* älängläy / başlädi âldinrâqdä turgän ayâlni çaqırıp çây berdi (44/23)

bermädimi yüzini çetgä burib u *yâq* bu *yâqqa* älängläy / başlädi âldinrâqdä turgän ayâlni çaqırıp çây berdi (44/23)

yâq bu *yâqqa* älängläb tüşgän çâyimizni tänidim ordä / ekän xâlidäni qoyib yubârmäy suv boyigä âlib tüşdim (52/27)

yâq bu *yâqqa* älängläb tüşgän çâyimizni tänidim ordä / ekän xâlidäni qoyib yubârmäy suv boyigä âlib tüşdim (52/27)

yâqimli: Hoş.

körilmägän älläqandäy *yâqimli* titraq qâplädi / häli işq nimäligini bilmägän yüräkdä cüdä nâzik (47/23)

yålgån: Yalan.

yålgånmi xålidå äyyårlik bilån qåşini uçirib / qoydi huv anundå zåçyåt dåftåringizni negå tårtib (48/9)

yålgız: 1. Yalnız, tek.

xayålimni *yålgız* siz ålib qoydingizkü axır mengå / nåsib bolådimi yoqmi deb kifåyårlånib özim hām tåpålmåy (47/29)

2. Yalnızca, sadece.

men muhåbbåtimni ehtiyåt qılålmågån åsråy ålmågån / *yålgız* yaxşı köriş bilån kifåyårlånib yürgån ådåmmånkü (57/7)

yåmån: Kötü, fena.

siz meni oşånåqa *yåmån* ayål deb oylåyåpsizmi / xålidå bu sözlårni şivirlåb åytdi åmmå şu tårt (54/29)

yån: 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan kısmı.

kinådån çıqıb zinålår *yånidågi* påståk årçå tågidå / bir åz turib qåldik (45/29)

zinålåri *yånidågi* påståk xånåki årçå tågidå kütib / åldim xålidå bu sáfår özizå sål årå bergån båşini (46/27)

påpiråsdån ålårdim bu sáfår påpirås hām dåş berålmådi / xuddi oşå påståk skåmeykå *yånidå* bir sååt turdim (48/30)

åldidå toxtågån yåp-yångi vålgå maşinåsining *yånidå* / xayål sürgåndek qımirlåmåy turårdi (51/13)

årqa deråzå *yånidå* turgån xålidågå közim tüşdiyü yürågim / cız etib ketdi indåmåy kåndüktårning yånigå ötib (52/3)

boğıq ålåmli bir nidå bolib çıqdi muyulişdågi örik / *yånidå* ungå yetib bilåklåridån måhkåm uşlåb åldim u (56/22)

2. Birlikte, beraberinde olma.

älmäşgändik xälidäning sürätini oşändän beri / *yänimdä* älib yürärdim nimägä şundäy qılâyâtgänimni (45/6)

ârqa deräzä yänidä turgän xälidägä közim tüşdiyü yürägim / cız etib ketdi indämäy kändüktärning *yänigä* ötib (52/4)

nihâyät xälidä qızil sumkäçäsüdän româlçä älib / yüzlärini ärtä-ärtä *yänimgä* kelib otirdi (53/16)

yân-: 1. Işık vermek.

xälidä ançägäçä cävâb bermädi xıyâbân tepäsüdä / çırâqlär lip-lip etib birin-ketin *yândi* (53/30)

2. Vücutun veya nesnelere ısısı artmak.

köz ongim qârângılâşib bütün vucudim lâvilläb / *yänä* başlädi qulâqlärim şängilläb ketdi insân uçün (50/7)

yânâq: Yanak.

erkin äkä biläsizmi xälidäning *yânâqläri* / qıp-qızärib ketdi bir orım sâçining uçini tutämläb (45/31)

yänmä-yân: Yan yana.

men häm turib ketdim ikkävimiz *yänmä-yân* turib ançägäçä / cim ketdik keyin xälidä yänä ävvälgidäy cilmäyib (44/25)

bilän *yänmä-yân* mähällädä turämizkü ämmâ men keçikkän / edim trälleybus bir silkinib yürüb ketdi (46/19)

yâpiş-: 1. Sıkıca sarılmak, tutmak.

men ävväligä mäyli dedimü keyin birdän / uning qollarigä *yâpişdim* sürät axır
däftär içidä (45/2)

2. İyice yaklaşmak, deĝmek.

keskin qaddini râstlädi cingäläk sâçi ter äräläş peşânäsigä / *yâpişib* qâlgän kömir
tegib qârâyib ketgän (49/24)

yârdäm ber-: Yardım etmek.

üygä sâvçılär kelgänini bildingizmi oşändä *yârdäm* / *berdingizmi* mengä yoq
xâlidä öksib-öksib (55/20-21)

yâstıq: Yastık.

häm yoqâtib qoyibmän uyĝänsäm *yâstıgım* höl bolib ketibdi / xâlidä läblärini
qımtib başını quyi sâldi (54/9)

yâş: Gözyaşı.

külgisiyü xorsinişgä tolgän qız yıĝısı qâldi / közlärimdä *yâş* qalqıdımı yoq-yoq
axır negä (43/9)

xâlidäning häm rängi öçdi burni qısilib läbläri / pirpiräb uçdi ikki tāmçi *yâş*
közläridän duv etib yumäläb (52/20)

râst xâlidäning közläridä *yâş* yiltillädi / râst mäcburän qurilgän turmuş xıyânät
qılışgä âlib kelsä (54/33)

sözi yüräğimni tilimlär här tāmçi *yâşi* qalbim yäräsigä / tāmär edi (55/33)

şu baxtimni ävvälrâq äsräsäm bolmäsmidi / közlärimdä *yâş* qalqıdımı yoq-yoq
negä endimi (57/9)

höl bolib ketgändi men bolsäm uning köz *yâşläri* suvgä / qoşilib âqıb
ketâyâtgänini his qilib turär özim häm (53/11)

yâşlik: Gençlik.

imtihânni tâpşirgân edim qızıq *yâşlik* ekändä birinçi / bâsqıç tälâbälärining
hämmäsidadä bolädigân âdät (43/14)

nähât hämmäsi *yâşlikning* sirli soqmâqläridä tozânli / iz qâldirib ötmişgä singib
ketgân bolsä (53/7)

qayâqqa nimägä nähâtki men *yâşligimning* ümrinning / âltin daqıqaläri bilän
âbâdiy vidâlâşsäm (56/15)

yâvqarâş qıl-: Kızgın bir biçimde bakmak.

varaqlârkân içidän zäçyât дәftärim çıqıb qâldi u mengä / *yâvqarâş qıldı* quyuq
qâşlâri bir tolğanib qoydi (44/33)

yâz-: Yazıyla anlatmak, yazıya dökmek.

bârämân yâliniş-yâlvâriş uçünmi / xâlidägä xat *yâziş* uçün üç märtä qolimgä
qâğâz (50/25)

qalâm âldimü ämmâ *yâzâlmädim* här sâfâr qalâm uşlâsäm / köz âldimdä uning
äkäsi cänlänär nâzärimdä mengä (50/26)

körgäningizdä ätäyläb fäkül'tetingizgä bârib ädres / tâpib sâmârqandgä *yâzgân*
xatlärimgä cävâb bermäsmidingiz (55/16)

yâzuvçı: Yazar.

körsäm mäylimi xâlidä qolimdägi kitâbni âldi / lui aragân yaxşi *yâzuvçı* bolsä
keräkä (44/30)

ye-: mec. Yaralamak, zedelemek.

äkäsi keräk emäsmi äkâsi uning rängi öçib belküräk / uşlägân qoli äsäbiy
qaltirây başlâdi meni *yeb* yubârmâqçı (49/34)

yelkä: Omuz.

oyläntirib qoydi uning yoq deyişini kütib / turärdim ämmâ yoq demädi *yelkäsini* uçirib qoydi (45/26)

yaqınrâq kelib sâlâm berdim u belküräkni täşlämäy / engäşib turgän köyi *yelkäsini* oşâ mengä qarädi qarädiyü (49/22)

erkin äkä sizgä häm bilet âldim / *yelkäm* oşâ nâzâr täşlädim u häliyäm özgärmäbdi (52/14)

tüşdiyü keyin *yelkäläri* silkinib-silkinib ünsiz / yıǵläy başlädi (52/21)

xâlidä hämân çonqayib otirgäniçâ yuvinâr *yelkäsiden* / âşib tüşgän saçining uçı tolqınlâr yüzidän oynâb (53/9)

yengil: Hafif.

u birdän qolimdän uşläb âldi qollärining *yengil* / titräyâtgänini sezib turärdim vucudimni tentäklärçâ (54/17)

yer: 1. Bir kimsenin, bir şeyin kapladığı ya da kaplayabileceği boşluk, mekân.

esingizdämi erkin äkä birinçi märtä şu / *yerdä* otirib gäpläşgän edik qızıq birân märtä bir-birimizning (54/15)

2. Ayakla basılan taban, zemin.

xâlidä *yerdän* köz üzmäy keskin burilidä kelib / toxtägän trälleybusgä qarâb yügürdi sâriq cemperigä (46/11)

şâmâl turdi yäprâqlärning *yerdägi* säyâsi titräy başlädi / xâlidä ilkis başini kötärib közlärimgä mä'yüs (54/11)

3. Bulunulan, oturulan, yaşanılan bölge.

bolmäsä kelâr häftäning şu küni şu säätdä şu / *yergä* kelsäm yoq demäysizmi (46/6)

keläsi uçraşuvğäçä şu küy äğuşidä yaşädim / çarşänbä küni xälidäni xuddi oşä
yerdä kinäteät (46/26)

yergä qonädi daraxtlärning tekis şävilläşi bezävtä / tolqınlär ävâzigä qoşilib
beäzâr arâmbaxş sükünätini (47/7)

ertäsigä ertäläb sâmarqandgä cönäb ketdim ketdim / ämmâ xayâlim şu *yerdä*
xälidä bilän qâldi özimçä (50/16)

ävtäbusdän tüşişim bilän ätäyläb xälidälärning / köçäsigä burildim negädir uni şu
yerdä şu köçädä (51/10)

kütilmägändä xälidä hârgın külib qoydi / qaysi küni tüş köribmän ikkälämiz şu
yerdä (53/32)

yoq bu *yerdä* emäs başqa cäydä kättäkân däryä boyidä / turgänmişimiz
yuvinämän deb egilsäm başimdägi (53/33)

yet-: 1. Yetişmek, vaktinde varmak.

boğıq älämli bir nidâ bolib çıqdi muyulişdägi örik / yänidä ungä *yetib*
biläkläridän mähkäm uşläb äldim u (56/22)

2. Değmek, uzanıp dokunabilmek.

romälmiş qolimni çozsäm heç *yetmäsmiş* / erkin äkä qaräng-qaräng romälüm
âqıb ketyäpti (54/3)

3. Varmak, gelmek.

särgiş qumni yäläb âqayâtgän suv qırğâğıgä *yetib* kelgänimizdän / keyin qolini
qoyib yubârdim yuvinib âling (52/29)

yetäklä-: 1. Öncülük etmek.

faqat bir närsä yetişmäydi qani oşä şirin / hislärgä *yetäklägän* sühbätlär qani oşä
muhäbbät (53/4)

2. Tutup götürmek.

özim hām tüşünmäsdim xayällärim älislärgä *yetäkläb* / ketärdi meni özimgä kelib otirgän qızgä pärvâ (43/24)

yetiş-: 1. Ulaşmak, erişmek.

faqat bir nârsä *yetişmäydi* qani oşä şirin / hislärgä yetäklägän sühbätlär qani oşä muhâbbät (53/3)

2. Yetmek, yeter olmak.

häykäldek qâtib otirär edi äncädän keyin u hävâ *yetişmägändek* / entikib-entikib gäpirä başlädi (54/27)

yıgı: Ağlama, ağlayış.

külgisiyü xorsinişgä tolgän qız *yıgısi* qâldi / közlärimdä yâş qalqıdimi yoq-yoq axır negä (43/8)

yıgıştir-: Bir araya getirmek, toplamak.

bäribir endi işläy älmäsligimni tüşündim läş-luşlärimni / *yıgıştirib* üygä qaytdim (51/8)

yıglä-: Ağlamak.

tüşdiyü keyin yelkäläri silkinib-silkinib ünsiz / *yıgläy* başlädi (52/22)

keldingiz / endi u *yıglämäsd*i men bolsäm bir nimä deyişgä (55/8)

berdingizmi mengä yoq xâlidä öksib-öksib / *yıgläb* yubârdi oşä küniyâq singlimdän üyingizgä (55/22)

mengä bäribir edi / xâlidä çuqur iztirâb bilän *yıglär* uning här bir (55/32)

iltimâs *yıglämäng* dedim titrâb-qaqşâb xâlidä / *yıglämäng* *yıglämäng* (56/1)

iltimâs yıǵlâmäng dedim titrâb-qaqşâb xâlidä / *yıǵlâmäng* *yıǵlâmäng* (56/2)

iltimâs yıǵlâmäng dedim titrâb-qaqşâb xâlidä / *yıǵlâmäng* *yıǵlâmäng* (56/2)

yaxşı körämän ümrinning âxırığaçâ yaxşı körämän / eşityâpsizmi âxırığaçâ u
yänä *yıǵlâb* yubârdi keyin (56/12)

yigirmä: Yirmi sayısı.

lekin *yigirmä* qadâmçâ yürär-yürmäs toxtâb qâldim ikkälä / tävaqasi läng âçib
qoyılğan eşikdän bir qolidä (49/13)

yigit: Delikanlı, genç adam.

âq köyläk üstidän qârâ boyınbâğ taqqan nâvçâ *yigit* / çıqdi bilägidän uşlâb
xâlidäni maşınägä otqazdi (51/16)

nimäni / bir *yigitgä* köngil qoyib başqasigä tegib ketgän (53/20)

yil: Yıl, sene.

qalınrâq lâbläri häm özgärmäbdi bu oşâ xâlidä edi / bundän yärim *yilçä* ävväl
özim bilän bir partädä mäktâb (44/10)

bu ot ikki *yilgäçä* yoq undän keyin häm şu küngäçâ / häm päsäymädi lekin gâhâ
taqdir sening izminggä (48/21)

u bizdän üç *yil* ävväl mäktâbni bitirgän hâzir / älläqandäy idâradä işläyâtgänini
eşitgändim u mengä (49/17)

yiltillä-: Parlamak.

râst xâlidäning közläridä yâş *yiltillädi* / râst mäcburän qurılğan turmuş xıyânät
qılışgä âlib kelsä (54/33)

şamçırâqdek bir ot sevgigä çänqâq ot *yiltillâb* turärkän / muhâbbät şâbädäsi bir
märtä faqat bir märtä (47/25)

yogân: Kalın.

quyib qoygândeک yârâşib turgân bir orım / *yogân* qongır sâçining silkinib
bârâyâtgânini körüb (46/14)

yoq: Bulunmayan, var olmayan şey.

örtânişgâ hâם ärzimâydi mening ungâ âlib berâdigân / maşinâm *yoqkü* axır
(51/26)

yoq-yoq: Hayır hayır.

külgisiyü xorsinişgâ tolgân qız yığısı qâldi / közlärimdâ yaş qalqıdimi *yoq-yoq*
axır negâ (43/9)

şu baxtimni ävvälraq äsräsâm bolmäsmidi / közlärimdâ yaş qalqıdimi *yoq-yoq*
negâ endimi (57/9)

yoqât-: 1. Kaybetmek.

burilib ketibsiz birpâsdâ sizni hâם româlimni / hâם *yoqâtib* qoyibmân
uygânsâm yâstıgım höl bolib ketibdi (54/9)

2. Ortadan kaldırmak.

bilâlmâdim âragâ tüşgân sâvuq väziyätни *yoqâtış* / uçün täyinlirâq söz qıdırâr
ämmâ tilim kâlimägâ kelmâsdi (45/17)

yol qoy-: İzin vermek.

mening nimâ uçün oqışgâ kirâlmägänimni / üydägilâr bungâ *yol qoyışmägänini*
bildingizmi (55/18)

yolkä: Kaldırım.

bäländ-bäländ pãrvãz etgim kelãrdi gãvcüm *yolkãlardã* / bãrãrkãnmãn heç kimni
kõrmãs heç nimãni sezmãs edim (43/20)

yubãr-: Gõndermek, yollamak.

xat berib *yubãrgãndim* ãkãm eřik ãldidã kõrib / qãlib xatni tãrtib ãlibdi
hãmmãsini eřitdim (55/23)

yumãlã-: Akmak, dõkũlmek. (Gõzyařı hakkında.)

pirpirãb uçdi ikki tãmçï yãř kõzleridãn duv etib *yumãlãb* / tũřdiyũ keyin
yelkãleri silkinib-silkinib ãnsiz (52/20)

yut-: mec. Sõylemek istenilen bir sõzũ kendini tutup sõylememek.

cã tãlãbã bolib ã oqıřlar yaxřı ketyãptimi / hm dedim sõzimning yãrmisini *yutib*
men uni (44/18)

yuv-: Yıkamak.

ãldim xãlidã bu sãfãr õzigã sãl ãrã bergãn bãřini / yaqındã *yuvgãn* bolsã kerãk
uzun sãçlarining nãmi hãli (46/29)

yuvın-: Yıkanmak.

sãrgıř qumni yãlãb ãqayãtgãn suv qırğãğığã yetib kelgãnimizdãn / keyin qolini
qoyib yubãrdim *yuvınib* ãling (52/30)

xãlidã hõl qumdá çuqur-çuqur iz qãldirib qırğãqqa / çonqaydi *yuvınib* bolguniçã
skãmeykãdã otirdim (52/32)

yoq bu yerdã emãs bãřqa cãydã kãttãkãn dãryã boyidã / turgãnmiřmiz
yuvınãmãn deb egilsãm bãřimdãgi (53/34)

xãlidã hãmãn çonqayib otirgãniçã *yuvınãr* yelkãsidãn / ãřıb tũřgãn sãçining uçi
tolqınlãr yũzidãn oynãb (53/9)

yügür-: Koşmak.

xâlidä yerdän köz üzmäy keskin burilidä kelib / toxtägän trälleybusgä qaräb
yügürdi säriq cemperigä (46/12)

yüpän-: Avunmak.

bu sözlär bilän *yüpänä* älmäsligimni bilsäm häm / özimni âvutişgä tirişär ämmâ
xâlidäni unutişgä (51/27)

yüpät-: Teselli etmek, avutmak.

hâvur könglimni behüd qılâ başlädi / mäyli dedim özimni *yüpätib* xâlidä
küyünişgä (51/24)

yür-: 1. Yürüme.

bilmäsäm / bopti *yüring* dedim quvânib (45/28)

hâli âqşâm qonib ülgürmägän kättä köçädän ordägä / bağ tãmângä *yürib* kettik
(47/2)

ästä burildiyü mädâri qurigän âdämdäy gändiräkläb / *yürib* ketdi (56/14)

2. Yaşamak.

yürgän âziz bir nârsäni taqdım qılâsizü / men yänâ ânçâ-munçâ gäplärni äytgim
yürägimdägi (47/31)

3. Hareket etmek.

bilän yänmä-yân mähällädä turämizkü ämmâ men keçikkän / edim trälleybus bir
silkinib *yürib* ketdi (46/20)

yürär-yürmäs: Yürür yürümez.

lekin yigirmä qadämçä *yürär-yürmäs* toxtäb qâldim ikkälä / tävaqasi läng âçib qoyilgän eşikdän bir qolidä (49/13)

yüräk: Kalp, yürek.

körilmägän älläqandäy yâqimli titrâq qâplädi / häli işq nimäligini bilmägän *yüräkdä* cüdä nâzik (47/24)

yürgän äziz bir nârsäni taqdim qiläsizü / men yänä ânçä-munçä gäplärni äytgim *yürägimdägi* (47/32)

yürägimdä sönmäs bir ot älängälänä başlädi bu ot heç / toxtämäs visâl dämläri yaqınlâşgän säyin küçäyär faqat (48/17)

yürägimni çulğagän şübhälär çigälläşib ketdiyü şähär / köçäläridä ânçägäçä äylänib yürdim oşä täniş xıyâbânlär (48/31)

xayâlimdä eng muqaddäs deb yürgän oy şumi häli *yürägimning* / eng çuqur câyläridä izzätini ärdâqläb yürgän (50/9)

çöntägiğä suqdim yoq *yürägimni* räşk emäs gâzâb / häm emäs älämli iztirâb çulğab âlgändi ögirilib (52/9)

xâlidäning gäpi tä'nä bolib eşitildi *yürägimdägi* / iztirâb ornini gâzâb egällädi (53/26)

men bütün xıyâbânni yängrätib häyqırıp yubârdim / deb oylägändim yoq bu söz *yürägimning* tub-tubidän (56/20)

yürägi cız et-: Yüreği cız etmek, içi sızlamak.

ârqa derzä yânidä turgän xâlidägä közim tüşdiyü *yürägim* / *cız etib* ketdi indämäy kändüktärning yâniğä ötib (52/3-4)

yüräginini örtä-: Çok üzölmek, üzüntüden içi yanmak.

qoşilib âqıb ketâyâtgänini his qilib turär özim häm / *yürägimni örtäb* yubârâyâtgän hislärिमni bâzor bâsib (53/13)

yürəğini tilimlə-: Yürəğini parçalamak, çok üzme.

xəlida çuqur iztirab bilän yıglär uning här bir / sözi yürəgimni tilimlär här tımçı
yâşi qalbim yäräsiga (55/33)

yüz: 1. Yüz, çehre.

xəlida bättär qızärib ketdi quyuq qayrilmä kiprikläri / yüzigä tökildi (46/8)

bermädimi yüzini çetgä burib u yâq bu yâqqa älängläy / başlädi äldinraqdä
turgän ayâlni çağırıb cây berdi (44/23)

2. Yanak.

nihâyät xəlida qızil sumkächäsiddän romälçä älib / yüzlärinini ärtä-ärtä yänimgä
kelib otirdi (53/16)

yüzidän: Yüzünden, -den ötürü.

xəlida hämän çonqayib otirgäniçä yuvinär yelkäsiddän / aşib tüşgän saçining uçı
tolqınlär yüzidän oynäb (53/10)

Z

zäçyât: Sözlü veya yazılı sınav.

men indämäy baş silkib qoydim xəlida kitâbni / varaqlärkän içidän zäçyât
däftärim çıqıb qâldi u mengä (44/32)

yâlgânmi xəlida äyyârlık bilän qâşini uçırıb / qoydi huv anundä zäçyât
däftäringizni negä târtib (48/10)

zinä: Merdiven.

bopti yüring dedim quvânib / kinädän çıqıb zinälär yänidägi pästäk ärçä tägidä
(45/29)

turdim u trälleybus *zinäsığä* äyâq qoyârkän mengä / ögirilib qarädi nâzârimdä
mulâyim cüdä mulâyim (46/15)

çârşänbä küni xâlidäni xuddi oşä yerdä kinâteätr / *zinäläri* yânidägi pästäk
xânäki ärçä tägidä kütib (46/27)

4. OQ BULUT OPPOQ BULUT ADLI HİKÂYENİN BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

A, Ä

äcäb: İnanılmaz, hayret.

äcäb sendek âlim sendek zükkâ erkäkning bir ayâl / qalbini tüşünişi uçün on
säkkiz yil keräk bolibdi (112/3)

äcdär: Ejderha.

bâtqâqlık qârâyib körinârdi teräk boyi pästlikdä *äcdärdek* / vişillâyâtgän
böricärgä qaräşim bilän yürägim (105/6)

äççiq: mec. Kırıcı, üzücü.

bir-biridän *äççiq* bir-biridän ärmânli sävällär / ketmä-ket yâpirilib kelär sâmalıyât
mâtâriining güvilläşi (111/28)

äçiş-: Acımak, sızlamak.

âgrir negädir xuddi yığlägän âdämdek közim *äçişärdi* / köçägä çiqsäm dârvâzä
âldidä nizâm turibdi (104/9)

ädres: Adres.

ikki märtä diläfroz seni sorädi *adresingni* beräymi / degän mäzmondä häm yâzdi
könglimdä quvânçgä oxşaş (109/13)

aerâpârt: Havalimanı.

aerâpârtning yoläkläri lipilläb ârtä qâlär âlisdä / esä qârâyib turgän ormân
közgä täşlänä edi (99/7)

qılädi özimni çalgıtış uçün bâyä *aerâpârtä* âlgän gâzetäni / yänä közdän keçirä
başlädim ämmâ uni oşä yerning (99/11)

âfsânäviy: Efsanevi.

ârasidä süzib yürgän *âfsânäviy* mäläkkä oxşär ungä gâpiriş / tikilib qarâş günâh
edi men uçün (101/7)

âft: Yüz, surat.

âncädän keyin hüşim özimgä keldi ropärämdä nizâm / turârđi u *âftimgä* tikilib
turdidä qandäydir (108/28)

âhmâq: Ahmak.

nizâmning rängi quv öçib ketdi / cinnimisän vey *âhmâq* boldingmi (103/30)

âhmâqânä: Ahmakça.

âbcäl bilän yetäkläşib ketâyâtgäni men bolsäm *âhmâqânä* / bir âlpâzdä temir yol
çetidä ângrâyib otirgänim köz (109/16)

bundäy pällädä äytiş mümkin bolmägän eng *âhmâqânä* / gâp âgzimdän çıqıb
ketdi (110/13)

axır: Sonuçta.

esänkiräb qâldim / *axır* oşändä (110/24)

äkä: Ağabey.

oqıtuvçılär häm üydä *äkälärim* häm häyrän edi men / bolsäm därsdä qâyılmaqâm qılıb cävâb berâyâtgänimdä (101/25)

äksigä âl-: Tersine gitmek, bir durum istenilen şekilde gerçekleşmemek.

märtä körüb qâlsäm yoq u âlisdä edi âq âppâq bulutlär / üstidä edi *äksigä âlib* oşâ küni aqalli tüşimgä (104/6)

aqalli: 1. En azından, hiç olmazsa.

aqalli bir märtä qolidän tutsäm ertäläb därsigä bärğändä / özini körgändä esä undän qâçışgä urinär xuddi (101/3)

2. Hatta, üstelik.

üstidä edi äksigä âlib oşâ küni *aqalli* tüşimgä / häm kirmädi (104/6)

alâqa: Alaka, ilgi.

bähsini bepärvâ eşitib turärdim göyâ bu gäplärning / mengä mutlaqâ *alâqasi* yoqdek faqat böricär deyişgänidä (103/18)

älläqaçân: Vaktiyle, çoktan, bir zamanlar.

hâliyäm işänmäs edi men bolsäm *älläqaçân* hükm / qilingän âdämdek xâtircäm edim (106/23)

älläqandäy: 1. Bilinmez, bilinmeyen.

men diläfroz äbcälning başigä xıyâl egildi / közläridä *älläqandäy* ot yänib turärdi men sizni (108/4)

2. Herhangi bir.

sinf undän häyıqar *älläqandäy* bezârilär todäsığä / qoşilib yürişini bilärdik äbcäl bilän faqat bittä (101/15)

älläqaysi: Bir, biri, birisi.

cäsädini bir häftädän keyin *älläqaysi* toğändän tåpib / kelişgän edi (103/21)

ällänimä: Bir şey.

äppaq köyläkdä birdän päydä bolib qâladi quräläy / közläridä ot yånib *ällänimälärni* gäpirädi külädi (100/24)

nizâm bilän düm yüzmä-yüz turişär nizâm qolini / paxsä qilib cähl bilän *ällänimälärni* tüşüntirär edi (105/14)

hämân güvilläb uçib bårär nâzärimdä mening qalbimdä / häm *ällänimä* güvilläb cünbüşgä kelgän edi (111/7)

älpâz: Vaziyet, hâl.

yälängâyâq bemä'ni *älpâzdä* otirgänim uçün mülzäm bolib / sekin ornimdän turdim (107/13)

äbcäl bilän yetäkläşib ketâyâtgäni men bolsäm ähmâqänä / bir *älpâzdä* temir yol çetidä ängräyib otirgänim köz (109/17)

ämälläb: Güçlükle, zorlukla.

kelgänimdä nizâm degän ortâgım süyâb otirärdi *ämälläb* / ornimdän turdim ägzim negädir şortäng edi käftim (102/23)

işni şaşmä oşändä rel's üstidä *ämälläb* muvâzänät / saqlab ketâyâtgänidä nimä uçün ârqasıgä qaytä-qaytä (111/17)

änçä: 1. Uzun süre, epey.

änçädän keyin hüſim özimgä keldi ropärämdä nizâm / turärdi u äftimgä tikilib turdidä qandäydir (108/27)

2. Çok, aşırı.

men ungä endi yaqındän sinçikläb qarädim / diläfroz çindän häm *änçä* özgärgän toliſib qandäydir (100/14)

ängräy:- Şaşakalmak.

bir älpäzdä temir yol çetidä *ängräyib* otirgänim köz / ongingä kelib äräväsini tartsin degän mäzmondä cävâb (109/17)

ängräyib qâldim on qadämçä nâridä diläfroz turärdi / xuddi oſâ tüſlärimdä körgändek äppâq köyläk (107/1)

ketdi ğirä-ſirä tumänlik âräsidadä äbcälning bir / zum *ängräyib* qâlgänini keyin qaddini râstlägänini (108/8)

anıq: Tam olarak, net.

ifädäni *anıq* körmäsdim ämmâ körmäsäm häm özimning / bepisändligim tüfäyli özimning befähmliğim tüfäyli (111/33)

ſunçä päytdän buyân päyqamäy kelgän tuyğulärni endi / *anıq* sezib turärdim faqat faqat endi keç bolgändi (112/2)

anıqı:- Kokmak, koku yayılmak.

izidänmi qârâmâygä belängän ſpällärdänmi çüçmäl / hid *anıqıb* nâfäsni älgüdek bolärdi köprik çetigä (104/31)

tarqalıb ketdi särätân ıssıgıdän qızıb ketgän bor isi / *anıqıb* turgän sinfdä on çâgli bälä qâldik (102/4)

äräläſ-quräläſ: Karmakarışık.

miyämdä çarx uräyätgän sävällär hämmäsi *äräläş / quräläş* bolib vucudimni lärzägä sâlär diläfroz bolsä (111/30-31)

äräväsini tårt-: Defolmak.

bir älpäzdä temir yol çetidä ängräyib otirgänim köz / ongimgä kelib *äräväsini tartsin* degän mäzmondä cävâb (109/18)

äräzlä-: Gücenmek, darılmak.

özini körgändä esä undän qâçışgä urinär xuddi / *äräzlägän* ädämdek uzâqrâqdän ötişgä häräkät qılârdim (101/5)

ärmânli: Pişmanlık dolu.

künigäçä bilädi nimägä nimägä / bir-biridän aççıq bir-biridän *ärmânli* sävällär (111/28)

ärt-: Silmek.

ornimdän turdim äğzim negädir şortäng edi käftim / bilän *ärtgän* edim qolım qân boldi äbcäl yol-yol (102/25)

men käftim bilän äğzimni *ärtgänçä* ulärning / bähsini bepärvâ eşitib turârdim göyâ bu gäplärning (103/16)

emäsmi äbcäl vinâni içib boldidä käftining ârqasi / bilän läbini *ärtdi* şişâni ulâqtirib yubârdi şişä (105/25)

ärzi-: Değmek, layık olmak.

quruq âhângdä sorädi / qalây ölişinggä *ärzirkänmi* (108/30)

äsli: Asıl, gerçek.

şarpäsini sezişi bilän mulâyim târtib qâlârdi *äsli* / ismi äbducälil bolsä häm fe‘li yâmânligidän äbcäl (101/12)

ätämän: Lider, reis.

hättâ äbcäl degän *ätämänimiz* häm diläfroznıng / şarpäsini sezişi bilän mulâyim târtib qâlârdi äsli (101/11)

ätrâf: Etraf, çevre.

zum ötmäy *ätrâfni* quyuyq tumän örâb âlgändek boldi / bunaqa päytdä sâmalıyât silkinäverib âdâmni bezâr (99/9)

âgâr yänâ bittâ gâpırsäng yâ sen öläsän yâ men bu / gâpni şu qadâr işânc bilän äytdimki *ätrâfni* örâb (102/30)

ävväl: Önce.

oşâ yili şu qadâr yaxşı oqıy başlädimki *ävvälläri* / üç âlsä häm küyünmäydiğän beş âlsä häm süyünmäydiğän (101/22)

esimdä oşâ küni kimyâ fâni imtihânidän bir kün *ävväl* / yıgıldık negädır oqıtuvçımız kelmädi köpçilik (102/1)

äyänçli: Acınacak hâlde olan, zavallı.

bilän yetäkläşib ketgäniyü men *äyänçli* qıyâfädä termilib / qâlgänim härçänd özimni tutışgâ urinsäm häm (110/11)

demäk äbcäldän näfrätlänär ekändä xoş oşändä / köprik üstidä özingni *äyänçli* qıyâfädä qâlib ketgäningni (111/12)

ayâl: Kadın.

qançâ fursät ötdi bir mähäl yânbâş tãmândän / *ayâl* kişining âvâzi keldi (99/16)

gäzetängizni körib bersäm mäylimi / yänimgä kelib otirgän *ayalgä* e'tibâr bermägän ekänmän (99/18)

diläfroz tağın oşâ özining gözälligini bilädigän / *ayällärgä* xâs bâsıq xıyâl erkärâq âvâzdä külib qoydi (100/8)

vıqârli *ayällärgä* oxşâb qâlgändi faqat közläri külgänidä / iç-içidän yänib ketädigän qurälây közläri özining (100/15)

mälâhätigä işängän *ayällärgä* xâs xâtircäm külgüsi oşâ / oşâ edi hâzir ungä şuni äytişim kerâkligini bilärdim (100/17)

äcâb sendek âlim sendek zükkâ erkäkning bir *ayâl* / qalbini tüşünişi uçün on säkkiz yil keräk bolibdi (112/3)

äylän-: 1. Kendi akseni üzerinde ya da başka bir şeyin dolayında hareket etmek, dönmek.

u yağı qandâq bolgänini bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / pâldä dumäläşib *äylänä* başlädik äbcäl säçimdän (102/20)

2. Dönüşmek.

otirär nâzarimdä u yänä oşâ âq äppâq bulutlär âräsidadä / uçib yürädigän mäläkkä *äylänib* qâlgändi (112/10)

äyt-: Söylemek, demek.

mälâhätigä işängän *ayällärgä* xâs xâtircäm külgüsi oşâ / oşâ edi hâzir ungä şuni *äytişim* kerâkligini bilärdim (100/18)

âçığıni *äytgändä* sinfirmizdägi bälälärning köpi / âşıq edi ungä (101/9)

biz qayâqqa ketsäk häm diläfrozni âbketämiz bu / gâpni u şunçâlık bepisändlik bilän *äytdiki* ornimdän (102/10)

ägär yänä bittä gâpirsäng yâ sen öläsän yâ men bu / gâpni şu qadâr işânç bilän *äytdimki* âtrâfni orâb (102/30)

undän yüzini ögirdi ergäş yaxşı süzälmäsligini / bilib cörttägä *äytyäpsän*
(103/15)

könglimning bir çekkäsidä nizâm toğri *äytäyâtgänini* / bilib turärdim ämmâ
özim häm tüşünib yetmägän (104/14)

bu gäpni sizgä yâqış uçün *äytäyâtgänim* yoq bâr gäp / şu (110/5)

bu gäpni u yärim häzil bilän *äytdi* birâq mening köz / ongimdä yänä oşâ sâvuq
mänzärä cänländi uning äbcäl (110/9)

bundäy pällädä *äytiş* mümkün bolmägän eng ähmâqânä / gäp âgzimdän çıqıb
ketdi (110/13)

tongıç oğlingiz mäy âyidä tuğlgänini xätiningiz / hämşirä bolib işläşini
äytäveräymi u küldi (111/2)

üzâb: Azap, eziyet.

âçib ketgänidän nâlır bu *üzâblärdän* tezrâq qutulişni / tilär men bolsäm
imtihânlär yänäyäm çozilişini iç (101/31)

Ä

âbket-: Götürmek.

biz qayâqqa ketsäk häm diläfroznı *âbketämiz* bu / gäpni u şunçälilik bepisändlik
bilän äytdiki ornimdän (102/9)

âç-: Kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek.

ketär cäfâsidä âtib âläsänmi äbcäl şundäy / dediyü şışäni çaqqân *âçdi* başı üstidä
bäländ (105/16)

âçığı: Doğrusu.

âçığıni äytgändä sinfimizdägi bälälärning köpi / âşıq edi ungä (101/9)

âdâm: İnsan.

zum ötmây âtrâfni quyuq tumân örâb âlgândek boldi / bunaqa pâytdâ sâmalıyât silkinäverib *âdâmni* bezâr (99/10)

öktâm âvâzdâ küldi / nimâ sâmalıyâtdâ sizdân bâşqa *âdâm* uçmâsligi kerâkmi (100/4)

âräzlâgân *âdâmdek* uzâqrâqdân ötişgâ hâräkât qılârdim / nâzârimdâ dilâfroz âsmânu fâlâkdân âppâq bulutlâr (101/5)

muhâbbât *âdâmni* çalgıtâdi deyişâdi işânmâyân / muhâbbât âdâmgâ mislsiz küç-qudrât bağışlâr ekân (101/20)

muhâbbât âdâmni çalgıtâdi deyişâdi işânmâyân / muhâbbât *âdâmgâ* mislsiz küç-qudrât bağışlâr ekân (101/21)

âğrir negâdir xuddi yıglâgân *âdâmdek* közim açişârdi / köçâgâ çıqsâm dârvâzâ âldidâ nizâm turibdi (104/9)

hâliyâm işânmâs edi men bolsâm âllâqaçân hükm / qılingân *âdâmdek* xâtircâm edim (106/24)

düm hâm cimib qâlišdi tüflimni bir çekkâgâ / qoyib otirgân câyimdâ burilib qarâdimu behüş *âdâmdek* (106/33)

uçün özi yâmân körgân özi cirkanâdigân *âdâm* bilân qol / uşlaşib ketiş âsân bolmâgândir kim uçün qıldı bu (111/15)

âğır: Zor, çetin, güç.

unutış *âğır* bolârkân uning qısmâtigâ befarq qarây / âlmâs ekânsân dilâfroz ândicân tibbiyât institutidâ (109/23)

âğız: Ağız.

kelgânimdâ nizâm degân ortâgım süyâb otirârdi âmâllâb / ornimdân turdim *âğzim* negâdir şortâng edi kâftim (102/24)

men käftim bilän *âgzimni* ärtgänçä ulärning / bähkini bepärvä eşitib turärdim
göyâ bu gäplärning (103/16)

âgzidän çıq-: Bir sözü istemedən, yanlışıqla söylemek.

ämmâ *âgzimdän* başqa gäp *çıqıb* ketdi / men sizni tüşimdä körüb turämän
häliyäm (100/19)

bundäy pällädä äytiş mümkün bolmägän eng ähmâqânâ / gäp *âgzimdän çıqıb*
ketdi (110/14)

âgri-: Ağrımak.

ertäläb kăraxt bolib uygändim başım loqılläb / *âgrir* negädır xuddi yıglägän
âdämdek közim açışardı (104/9)

âhäng: Konuşma esnasında sesin duyguları belirtecek şekilde çıkması, ton.

kelişini täsävvür qılışning özi dähşät edi men uçün / äbcäl bâyägidän häm
bepisändrâq *âhängdä* küldi (102/16)

şunaqa dedim ilâci băriçä sâvuqqân *âhängdä* / çomilmâqçimän (107/15)

ketdi uning bu qadär şiddätli *âhängdä* gäpirgänini / heç eşitmägän edim közimni
qayâqqa yaşirişni bilâlmäy (107/21)

quruq *âhängdä* sorädi / qaläy ölişinggä ärzirkänmi (108/29)

men şunaqa bilägänmän uning gäp *âhängidä* / yaşirin istehzâ bär edi hämmäsini
bilämän qaçân (110/31)

âxırgi: Son.

bâyädän beri *âxırgi* pärtädä otirgän düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik
bilän hämmägä bir-bir (102/33)

gäpläşib yâtdim qani endi bir märtä körsäm *âxırgi* / märtä körüb qâlsäm yoq u
âlısdä edi âq âppâq bulutlär (104/4)

âq: Beyaz, ak.

âq bulut âppâq bulut /sâmâlyât yâmgîrdân qârâyib yâtgân betân yolkädân şiddät
(99/1)

märtä körîb qâlsâm yoq u âlîsdä edi *âq* âppâq bulutlâr / üstîdä edi âksigä âlib oşâ
küni aqalli tüşîmgä (104/5)

kiygân sâçlâri çîrâyli türmäklängân dilâfroz turârdi / u *âq* tüflisi bilân şpällârni
bittä-bittä bâsib (107/4)

otîrâr nâzârîmdä u yänä oşâ *âq* âppâq bulutlâr ârâsidä / uçîb yürädîgân mälâkkä
äylänîb qâlgândi (112/9)

âq-: 1. Sıvı şeyler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

qarâdim yuqâridä yâyilib *âqayâtgân* suv şu yergä temir / yol âstîgä kelgânîdä
keskin târâyâr ikki çeti (104/33)

betânlâb qoyîlgân ozândân şiddät bilân *âqîb* ötîb nârîgi / tâmândân âtilîb çîqîb
ketâr edi şuning uçün bolsä (105/1)

2. Sıvı şeyler aşağıya, yere doğru dökülmek.

köylâgîning yâqasîdân tâşîb pâstgä *âqar* edi turqî / közîmgä şu qadâr cirkânç
körîmîb ketdîki icîrgânîb (105/19)

âqar-: Beyazlaşmak.

keräk yuqâridân sârgâyîb kelâyâtgân suv nârîgi tâmândân / köpîklänîb âppâq
âqarîb çîqardi cârning u yüzîdä (105/4)

âqşâm: Akşam.

oşâ *âqşâm* yârim keçägäçä xayâlân dilâfroz bilân / gâplâşîb yâtdîm qani endî bir
märtä körsâm âxîrgî (104/3)

ål-: 1. Satın almak.

qılâdi özimni çalgıtış üçün báyâ aerâpârtâ *ålgän* gâzetâni / yänâ közdän keçirä başlâdim ämmâ uni oşâ yerning (99/11)

2. Sağlamak, elde etmek.

üç *ålsä* hâmi küyünmäydiğän beş *ålsä* hâmi süyünmäydiğän / mendek bepârvâning bunçâlik bilâgân bolib qâlgänigä (101/23)

üç *ålsä* hâmi küyünmäydiğän beş *ålsä* hâmi süyünmäydiğän / mendek bepârvâning bunçâlik bilâgân bolib qâlgänigä (101/23)

beş *ålişni* emäs dilâfrozni qâyil qâldirişni / oylârdim (101/27)

ertâsigä kimyâ imtihânidän üç *åldim* çıqsâm mäktâb / dârvâzâsi åldidä yâprâqlâri çäng bâsgän ålçâ tâgidä (108/33)

ålib ket-: Götürmek.

nimâä dedim çozib sen / *ålib ketäsänmi* deyişgä tilim bârmâdi ålib ketiş (102/13)

ålçâ: Vişne ağacı.

ertâsigä kimyâ imtihânidän üç *åldim* çıqsâm mäktâb / dârvâzâsi åldidä yâprâqlâri çäng bâsgän *ålçâ* tâgidä (108/34)

åld: Ön.

fârmulâlâr yâzilgân taxta *åldidä* turâr hänsirâb nâfäs / ålârdi (102/27)

nizâm rängi öçib uning *åldigä* bâstirib bârdi / gâpni äylântirmä düm nimâ demâqçisän (103/5)

âgrir negâdir xuddi yıglâgân âdâmdäk közim açişârdi / köçägä çıqsâm dârvâzâ *åldidä* nizâm turibdi (104/10)

ertäsığä kimyâ imtihânidän üç âldim çıqsäm mäktäb / dârvâzäsi *âldidä*
yâprâqlärini çäng bâsgän âlçä tägidä (108/34)

mäktäb dârvâzäsi *âldidä* seni kütib turgänidä / hämmäsini tüşüntirmâqçı
bolgändir sen bolsäng uni (111/21)

âldidän: Öncesi, öncesinde.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş *âldidän* xudâdän / yâlgız bir nârsäni tilär
edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/1)

âlğa: İleri.

bilib turârdim ämmâ özim häm tüşünib yetmägän / qandäydir qaysär tuygu nuqul
âlğa itärärdi qaytägä (104/16)

âlim: Âlim, bilgin.

äcâb sendek *âlim* sendek zükkâ erkäkning bir ayâl / qalbini tüşünişi uçün on
säkkiz yil keräk bolibdi (112/3)

âlis: Uzak.

aerâpârtning yoläkläri lipilläb ârtä qâlär *âlisdä* / esä qarâyib turgän ormân
közgä täşlänär edi (99/7)

märtä körib qâlsäm yoq u *âlisdä* edi âq âppâq bulutlär / üstidä edi äksigä âlib oşä
küni aqalli tüşimgä (104/5)

âmädi çâp-: Şansı yaver gitmek, işi yolunda gitmek.

häm tâşkentdek şähri äzimdä institutgä kirişgä / közim yetmäsdä *âmädim*
çâpdimi yaxşı täyyârgärlik (109/10)

âmân: Sağ salim.

qalgāndek peşānāsini tiriştirdi māsālān / bōricārgā källā tāşlāşdān kim *āmān*
çiqsā (103/12)

āndā-sāndā: Kimi zaman.

emās bāşqa yigitgā turmuşgā çiqıbdı / keyin bulār hām unutildi faqat *āndā-sāndā*
tüşlārimgā (109/30)

āppāq: Bembeyaz.

āq bulut *āppāq* bulut / sāmālyāt yāmgırdān qārāyib yātğān betān yolkādān şiddāt
(99/1)

āppāq köylākdā birdān pāydā bolib qālādi qurālāy / közlāridā ot yānib
ällānimālārni gāpirādi külādi (100/23)

tüşimgā kirib çiqardi sāçlāri çirāyli türmäklāngān / *āppāq* köylākdā közlāridā
tābāssüm bütün (100/28)

sizlāb çaqırādi dilāfroz dārsning birinçi küni / *āppāq* köylāk kiyib eşikdān kirib
kelgānidāyāq uni (100/33)

nāzārimdā dilāfroz āsmānu fālākdān *āppāq* bulutlār / ārāsidadā süzib yürgān
āfsānāviy mālākkā oxşār ungā gāpiriş (101/6)

mārtā körib qālsām yoq u ālisdā edi āq *āppāq* bulutlār / üstidā edi āksigā ālib oşā
kūni aqalli tüşimgā (104/5)

kerāk yuqāridān sārğayib kelāyātğān suv nārigi tāmāndān / köpiklānib *āppāq*
āqarib çiqardi cārning u yüzidā (105/4)

xuddi oşā tüşlārimdā körgāndek *āppāq* köylāk / kiyğān sāçlāri çirāyli
türmäklāngān dilāfroz turārdı (107/2)

yaqın kelā bāşlādi nimā bu *āppāq* bulutlārning mengā / qılğān songgi sākāvātimi
(107/5)

ābcāl keçā bekārgā gāpirmāğān bundān çiqdı ilgāriyām / ābcāl uning *āppāq*
bilāgidān tutib bārār u esā tāsmdādek (108/20)

keyin bulär häm unutildi faqat ändä-sändä tüşlärimgä / äppäq köyläk kiygän diläfroz kirädigän boldi (109/31)

otirär näzärimdä u yänä oşä äq äppäq bulutlär äräsidä / uçib yürädigän mäläkkä äylänib qalgändi (112/9)

ärä: 1. İki şeyi birbirinden ayıran mesafe, uzaklık.

boldi diläfroz düm bilän nizâmning äräsidän / ötdidä äbcälning yelkäsigä qolini qoydi (107/32)

2. İç.

näzärimdä diläfroz äsmânu faläkdän äppäq bulutlär / äräsidä süzib yürgän äfsänäviy mäläkkä oxşär ungä gäpiriş (101/7)

ketdi ğirä-şirä tumänlik äräsidä äbcälning bir / zum ängräyib qalgänini keyin qaddini rästlägänini (108/7)

xayälimdä bulutlär äräsidä süzib yürädigän diläfroz / şumi hâzirginä äsmändä uçib yürgän diläfroz birdän (108/13)

otirär näzärimdä u yänä oşä äq äppäq bulutlär äräsidä / uçib yürädigän mäläkkä äylänib qalgändi (112/9)

ärä açiq: Aradaki anlaşmazlığın bitme durumu, karşılıklı anlaşma.

birän närsädän ğarāv oynäşsin ärä açiq bolädi / qoyädi (103/7)

ärä-çärä: Ara sıra.

kördimmi härqaläy temir yol trānspar̄ti incenerläri / institutigä kirdim ärä-çärä nizâmdän xat kelib turärđi (109/12)

ärqa: 1. Bir şeyin temel olan yüzünün tam tersi, öteki yüzü.

emäsmi äbcäl vinâni içib boldidä käftining *ârqasi* / bilän läbini ârtidi şışâni
ulâqtirib yubârdi şışâ (105/24)

gâp bundâq 20 tiyin deb yâzilgân tāmâni tüşsä / ergâş birinçi bolib källä tâşläydi
ârqasi tüşsä (106/16)

2. Art, geri.

nimâ men köçädä tüşib yâtgân çaqamânmi *ârqamdän* / gârâv oynäysizlär
(107/18)

keyin u *ârqasigä* burilib qarâdi keyin yänâ / men yüzimni çirt ögirdimu bâşimni
çängälläb qâldim (108/25)

işni şaşmä oşändä rel's üstidä ämälläb muvâzânât / saqläb ketâyâtgänidä nimâ
uçün *ârqasigä* qaytä-qaytä (111/18)

ârt: Art, arka, geri.

aerâpârtning yoläkläri lipilläb *ârtä* qâlär âlisdä / esä qarâyib turgân orman
közgä tâşlänär edi (99/7)

ârzü qıl-: Arzu etmek, istemek.

tilär men bolsäm imtihânlär yänâyäm çozilişini iç / içimdän *ârzü qılârdim*
mäktäbni bitirsäk dilâfroz (101/33)

ârzumändlik: İsteklilik.

yaqındä imtihânlär tāmâm dedi bälälärdän / biri *ârzumändlik* bilän keyin
hämmämiz här qayâqqa (102/6)

âsân: Kolay.

uçün özi yâmân körgän özi cirkänädigân âdâm bilän qol / uşlaşib ketiş *âsân*
bolmägändir kim uçün qıldı bu (111/16)

åsmån: Gök, gökyüzü.

äräzlägän ädamdek uzâqrâqdän ötişgä häräkät qılârdim / nâzârimdä dilâfroz
åsmânu fälâkdän äppâq bulutlär (101/6)

äbcäl düm şundäy dedidä tängäni çirillätib *åsmångä* / ätdi (106/17)

xayâlimdä bulutlär âräsidadä süzib yürädigän dilâfroz / şumi hâzirginä *åsmândä*
uçib yürögän dilâfroz birdän (108/14)

âst: Bir şeyin yere bakan yanı, alt.

qarâdim yuqâridä yâyilib âqayâtgän suv şu yergä temir / yol *âstigä* kelgänidä
keskin târâyâr ikki çeti (104/34)

âşıq: Bir şeye, bir kimseye aşırı bağıllık ve sevgi duyan (kimse).

âçığıni äytgändä sinfimizdägi bâlälärning köpi / *âşıq* edi ungä (101/10)

âşnâçilik: Arkadaşlık.

bälä tülkidek ustâmân umâr *âşnâçilik* qılâr ikkâvi / dâim birgä yürişâr şuning
uçün bâlälär ungä düm (101/17)

ât-: 1. Bir cismi bir tarafa doğru fırlatmak.

äbcäl düm şundäy dedidä tängäni çirillätib *åsmångä* / ätdi (106/18)

2. İçmek, çekmek (içki, içecek).

ketâr cäfâsidä *âtib* âlâsänmi äbcäl şundäy / dediyü şişäni çaqqân açdı başı üstidä
bäländ (105/15)

âtil-: Şiddetle yukarıya yükselmek, fırlamak.

betänläb qoyilgän ozändän şiddät bilän âqıb ötib nâriği / tãmândän *âtilib* çıqıb ketär edi şuning uçün bolsä (105/2)

âvâz: Ses.

ayâl kişining *âvâzi* keldi / gâzetängizni körüb bersäm mäylimi (99/16)

u qurälây közlärini süzib qandäydir bâsıq ämmâ / öktäm *âvâzdä* küldi (100/3)

dilâfroz tağın oşâ özining gözälligini bilädigän / ayällärgä xäs bâsıq xıyâl erkärâq *âvâzdä* külib qoydi (100/8)

qalây yüräging pökülläb qâlmädimi / dorillägän *âvâz* egäsini täniüb burilib qarädim (105/10)

qaqşätüb yubârdi / mengä qarä ov dedim *âvâzim* titrüb gâpni (107/28)

âvâzini bäländlät-: Sesini yükseltmek.

düm här ehtimâlgä qarşi äbcälning yaqınrâğıgä bârib / *âvâzini bäländlät*di yigit degän doppi târ kelgänidä (103/25)

ây: Yılın on iki bölümünden her biri.

tongıç oğlingiz mäy *âyidä* tuğılgänini xâtiningiz / hâmşirä bolib işläşini äytäveräymi u küldi (111/1)

âyâq: Ayak.

äbcäl *âyâğıni* rel's üstigä qoygäniçä tüflisining / bâğıçini yeçä başlädi şu päyt heç kütilmägän vâqeä (107/30)

kördim yürägim gürsilläb urayâtgänini *âyâqlärimdän* / mädâr ketib bärâyâtgänini sezib turärdim (108/9)

âynä: Cam.

qalgändek boldi yamgır tımçiläri müttäsıl çizıq tırtäyätgän / illyüminätär
âynäsıdän täşqarigä qarädım (99/5)

âz: Az.

âppâq köyläk kıygän diläfroz kirädigän boldi / on säkkiz yıl *âz* müddät emäs
diläfroz çındän häm (109/32)

B

bağışlä-: Bahşetmek.

muhäbbät ädämge mislsiz küç-qudrät *bağışlär* ekän / oşä yılı şu qadär yaxşı oqıy
başlädimki ävvälläri (101/21)

bähs: Tartışma, münakaşa.

men käftım bilän äğzimni ärtgänçä ulärning / *bähsini* bepärvä eşitib turärdım
göyâ bu gäplärning (103/17)

baqır-: Bağırmak.

bekâr äytıbsänlär nizâm cân hälätdä *baqırıb* / yubardı senlär ergäşni
öldirmäqçısän (106/27)

sengä nimä dedim cinnilärdek *baqırıb* sening / nimä işing bär yoqâl tåşingni ter
(108/31)

nimä dedim *baqırıb* äbcäl kämlik qılıb / qâldimi birpäs säbr qılsäng çıqadı
şundäy dedimü (109/5)

bäländ kötar-: Yukarı kaldırmak.

dediyü şişäni çaqqân açdı başı üstidä *bäländ* / *kötärgänçä* qulqıllätib içä başlädi
u här yütingänidä (105/16-17)

bändit: Eşkıya, haydut.

bärmä dedi qol siltäb biläsänkü äbcäl *bändit* / tegirmångä tüssä bütün çıqadi
nimä cänindän (104/11)

bäri bir: Aynı, farksız.

mengä *bäri bir* / sençi (106/1)

bättär: Daha çok, daha fazla.

siz siz qayâqdän biläsiz dedim *bättär* / häyrätlänib (110/29)

bâğıç: Bağ, bağcık.

men qızib yâtgän rel'sgä otirdimdä indämäy tüflimning / *bâğıçini* yeçä başlädim
päypägimni yeçâyâtgänimdä (106/30)

äbcäl äyâğını rel's üstigä qoygäniçä tüflisining / *bâğıçini* yeçä başlädi şu päyt
heç kütilmägän vâqeä (107/31)

bâqış: Bakış.

özgärgän ämmâ öktäm külgisi quräläy közlärining kibârânä / *bâqışı* oşä-oşä edi
(109/34)

bälä: Çocuk.

âçığıni äytgändä sinfirmizdägi *bälälärning* köpi / âşıq edi ungä (101/9)

ismi äbducälil bolsä häm fe'li yämänligidän äbcäl / deb laqab älgän bu *bälä*
qopâl tönkämıcäz edi ämmâ bütün (101/14)

qoşilib yürüşini bilärdik äbcäl bilän faqat bittä / *bälä* tülkidek ustâmân umär
âşnäçilik qılär ikkâvi (101/17)

dåim birgä yürüşär şuning uçün *bälälär* ungä düm / deb laqab qoyışgän edi
(101/18)

bitiriş imtihānläri çozilgändän çozilib hämmämizning / sillämizni quritib yubardı
bälälär miyäsä (101/30)

tarqalib ketdi särätän issıgıdän qızib ketgän bor isi / anqıb turgän sinfdä on çağlı
bälä qaldık (102/4)

yaqındä imtihānlär tāmām dedi *bälälärdän* / biri ärzumändlik bilän keyin
hämmämiz här qayâqqa (102/5)

gäpni şu qadär işänç bilän äytdimki ätrāfni öräb / turgän *bälälärning* näfäsä içigä
tüşib ketdi (102/31)

seni nimägä sen bilän uçräşişni tilädi nimägä / nimägä xätiningdän tartib
bälängning tuğılğän (111/26)

bâr: Var, mevcut.

qaräb çıqdidä yelkäsini uçirib dövām etdi diläfroznä äbcäl / yaxşı körışidän
xabärim *bâr* edi endi ergäş yändän (103/2)

sengä nimä dedim cinnilärdek baqırıp sening / nimä işing *bâr* yoqâl tāşingni ter
(108/32)

oqıyātğänidän xabärim *bâr* edi oşä yili u häm turmuşgä / çıqqanini eşitdim yoq
yürägimdä räşk yâki iztirâb (109/25)

bu gäpni sizgä yâqış uçün äytäyātğänim yoq *bâr* gäp / şu (110/5)

men şunaqa bilägänmän uning gäp ähängidä / yaşirin istehzâ *bâr* edi hämmäsini
bilämän qaçân (110/32)

bâr -: Gitmek, varmak.

aqalli bir märtä qolidän tutsäm ertäläb dārsğä *bārgündä* / özini körgändä esä
undän qaçışğä urinär xuddi (101/3)

düm här ehtimālgä qarşı äbcälning yaqınrâğıgä *bārib* / ävāzini bäländlättdi yigit
degän doppi tār kelğänidä (103/24)

bärmä dedi qol siltäb biläsänkü äbcäl bändit / tegirmängä tüssä bütün çıqadi
nimä cäningdän (104/11)

mengä qarä nizâm dedim sâvuqqänlik bilän / qorqayâtgän bolsäng *bärmäy* qoyä
qâl mengä sekündäntning (104/22)

äbcäl keçä bekârgä gäpirmägän bundän çıqdi ilgäriyäm / äbcäl uning äppâq
bilägidän tutib *bârär* u esä täsmädek (108/20)

bärä-bärä: Gitgide.

yâzib yubârdim şundä häm här gäl uni esläsäm yürägimning / bir çeti ciz etib
qoyârdi *bärä-bärä* cizillämäydigän (109/20)

bärä-bärgünçä: Gittikçe, giderek.

kerägi yoq / nizâm *bärä-bärgünçä* meni häm äbcälni häm hämmä (104/24)

bäriçä: Olduğu kadar.

şunaqa dedim ilâci *bäriçä* sâvuqqân âhängdä / çomilmâqçimän (107/15)

bäs-: Ayak tabanını vücudun ağırlığını verecek bir şekilde bir yere veya bir şeyin
üzerine koymak.

u âq tüflisi bilän şpällärni bittä-bittä *bäsib* / yaqın kelä başlädi nimä bu äppâq
bulutlärning mengä (107/4)

bäsıq: Kısık.

diläfrozmisiz nimä qılib yüribsiz bu yerdä / u quräläy közlärini süzib qandäydir
bäsıq ämmä (100/2)

diläfroz tağın oşä özining gözälligini bilädigän / ayällärgä xäs *bäsıq* xıyâl
erkärâq âvâzdä külib qoydi (100/8)

bâstir-: Hızla birine doğru yürümek.

nizâm rängi öçib uning âldigä *bâstirib* bârdi / gâpni äylântirmä düm nimä demâqçisän (103/5)

bâş: İnsanlarda göz, kulak, burun, ağız, beyin gibi organların bulunduğu, vücudun en üst kısmı.

özidâyâq oqıb bolgândim şuning uçün häfsäläsizlik / bilän süyänçiqqa *bâşimni* qoyib közimni yumdim bilmädim (99/14)

çängälläb turib *bâşimni* üç-tört yergä urgän edi köz / ongim qârängiläşdiyü heç nimä körinmäy qâldi özimgä (102/21)

ertäläb kâraxt bolib uygândim *bâşim* loqılläb / âğrir negädır xuddi yığlägän âdämdek közim açışardı (104/8)

ketär cäfäsidadä âtib âläsänmi äbcäl şundäy / dediyü şişäni çaqqân açdı *bâşi* üstidä bäländ (105/16)

men diläfroz äbcälning *bâşigä* xıyâl egildi / közläridä älläqandäy ot yänib turardı men sizni (108/3)

keyin u ârqaşigä burilib qarädi keyin yänä / men yüzimni çirt ögirdimu *bâşimni* çängälläb qâldim (108/26)

äbcäl *bâşini* kötardı / xoş (108/1)

bâşigä ur-: “Ona gerek var mı, o lazım mı” anlamlarında söylenen bir söz.

negädır istehzâli küldi / *bâşimgä urämänmi* uni dedi qâşini çimirib (110/22)

bâşini quyi sâl-: Başımı eğmek.

ämmâ bu säfâr külgüsidä öktämlik yoq edi buni özi häm / sezdi şekilli yüzini ögirib *bâşini quyi sâldi* (111/4)

sen bolsä sen gälvärs bolsä / diläfroz hämân *bâşini quyi sâlib* näriyâqqa qaräb (112/8)

bâşlâ:- 1. Çalışır, işler, yürür, devinir duruma girmek.

u yâğı qandâq bolgânini bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / paldä dumäläşib äylänä *bâşlâdik* äbcäl säcimdän (102/20)

ğalvâni *bâşlâgän* oşâ dümni häm sökib bârdi mengä / bu gäplär tä'sir qılmäs xayâlim başqa yâqdä edi (104/25)

2. Bir işe girişmek, bir şey yapmak üzere harekete geçmek.

qılâdi özimni çalgıtış uçün bâyä aerâpârttä âlgän gâzetâni / yänä közdän keçirä *bâşlâdim* ämmâ uni oşâ yerning (99/12)

muhäbbät âdämğä mislsiz küç-qudrät bağışlär ekän / oşâ yili şu qadâr yaxşı oqıy *bâşlâdimki* ävvälläri (101/22)

kötärgänçä qulqıllätib içä *bâşlâdi* u här yütingänidä / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/17)

men qızıb yâtğän rel'sgä otirdimdä indämây tüflimning / bağıçini yeçä *bâşlâdim* päypâğımni yeçâyâtğänimdä (106/30)

u âq tüflisi bilän şpällärni bittä-bittä bâsib / yaqın kelä *bâşlâdi* nimä bu âppâq bulutlärning mengä (107/5)

mengä qarä ov dedim ävâzim titrâb gäpni / köpâyirtmä *bâşlâdik* (107/29)

bağıçini yeçä *bâşlâdi* şu päyt heç kütilmägän vâqeä / boldi dilâfroz düm bilän nizâmning ârâsidän (107/31)

3. Duyumsatmak, etkisini göstermek.

qaddini râstlâdi zum ötmây pâstdä yänä böricärning / güvillâşi eşitilä *bâşlâdi* (106/14)

bâtqâqlık: Bataklık.

säp-säriq qamışzâr közgä täşlänär yänâyäm närirâqdä / *bâtqâqlık* qârâyib
körinärdi teräk boyi pästlikdä äcdärdek (105/6)

bâyä: Demin, az önce.

qılädi özimni çalgıtış uçün *bâyä* aerâpârttä ålgän gâzetäni / yänä közdän keçirä
başlädim ämmâ uni oşä yerning (99/11)

bâyädän beri âxırđi pärtädä otirgän düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik
bilän hämmägä bir-bir (102/33)

bâyägi: Deminki, az önceki.

kelişini täsävvür qılışning özi dâhşät edi men uçün / äbcäl *bâyägidän* häm
bepisändrâq âhängdä küldi (102/16)

beciz: Boşuna, boş yere.

oşändâyäm täsâdifän tosätdän demäk şunçä yillärdän / beri *beciz* tüşläringgä
kirmägän ekändä (112/6)

befähmlik: Anlayışsızlık.

ifädäni anıq körmäsdim ämmâ körmäsäm häm özimning / bepisändligim tüfâyli
özimning *befähmliğim* tüfâyli (111/34)

befarq qarä-: Kayıtsız kalmak.

unutış ağır bolärkän uning qısmätigä *befarq qaräy* / älmäs ekänsän diläfroz
ändicân tibbiyât institutidä (109/23)

behüş: Bilinçsiz, şuursuz.

düm häm cimib qâlışdi tüflimni bir çekkägä / qoyib otirgän câyimdä burilib
qarädimu *behüş* âdämdek (106/33)

bekâr äyt-: Uygunsuz, yersiz konuşmak.

bekâr äytibsänlär nizâm cân hâlâtdä baqırıb / yubârdi senlär ergäşni
öldirmâççisän (106/27)

bekârgä: Boşuna, boş yere.

âbcäl keçä *bekârgä* gäpirmägän bundän çıqdi ilgäriyäm / âbcäl uning äppâq
bilägidän tutib bârär u esä täsmädek (108/19)

bel: Bel.

âbcäl bir qolidä pârteveyn şişäsi bir qolini *beligä* / tirägänçä kinâyäli ilcäyib
turârdi nârirâqdä esä (105/11)

belän-: Bulanmak, kaplanmak.

kün ertäläbdän qızıb ketgän yältiräb yâtgän temir yol / izidänmi qârämâygä
belängän şpällärdänmi çüçmäl (104/30)

bemä'ni: Anlamsız, manasız.

yälängâyâq *bemä'ni* älpâzdä otirgänim uçün mülzäm bolib / sekin ornimdän
turdim (107/13)

bepärvâ: Aldırışsız, kayıtsız.

üç âlsä häm küyünmäydiğän beş âlsä häm süyünmäydiğän / mendek
bepärvâning bunçälik bilägän bolib qâlgänigä (101/24)

men käftim bilän ägzimni ärtgänçä ulärning / bähisini *bepärvâ* eşitib turârdim
göyâ bu gäplärning (103/17)

bepisänd: Aldırmaz, ilgisiz.

kelişini täsävvür qılışning özi dähşät edi men üçün / äbcäl báyägidän häm
bepisändraq ähängdä küldi (102/16)

bepisändlik: Aldırmazlık, ilgisizlik.

biz qayâqqa ketsäk häm diläfroznı äbketämiz bu / gäpni u şunçalik *bepisändlik*
bilän äytdiki ornimdän (102/10)

ifädäni anıq körmäsdim ämmâ körmäsäm häm özimning / *bepisändligim* tüfäyli
özimning befähmligim tüfäyli (111/34)

ber-: Bir düşünceyi veya bilgiyi başkasına iletme, bildirme.

ikki märtä diläfroz seni sorädi ädresingni *beräymi* / degän mäzmondä häm yâzdi
könglimdä quvânçgä oxşaş (109/13)

beş: Beş sayısı.

üç älsä häm küyünmäydiğän *beş* älsä häm süyünmäydiğän / mendek
bepärvänig bunçalik biläğän bolib qâlgänigä (101/23)

beş alışni emäs diläfroznı qâyıl qâldirişni / oylärdim (101/27)

betân: Beton.

sämalyät yämğirdän qarayib yätgän *betân* yolkädän şiddät / bilän yügürgiläb
bârdidä birdän muallaq toxtäb (99/2)

betânlä-: Betonla kaplamak.

betânläb qoyilgän ozändän şiddät bilän âqıb ötib nârigi / tāmāndän âtilib çıqıb
ketär edi şuning üçün bolsä (105/1)

bezâr qıl-: Tikindirmek, iğrendirmek.

bunaqa pâytdä sämälyât silkinäverib âdâmni *bezâr / qılâdi* özimni çalgıtış uçün bâyä aerâpârttä âlgân gâzetâni (99/10-11)

bezâri: Kabadayı, serseri.

sinf undân häyıqar ällâqandây *bezârilär* todâsigä / qoşilib yürişini bilärdik äbcäl bilän faqat bittä (101/15)

bilâgân: Bilgili, akıllı.

üç âlsä hâmi küyünmäydigân beş âlsä hâmi süyünmäydigân / mendek bepârvâning bunçâlik *bilâgân* bolib qâlgâniğä (101/24)

men şunaqa *bilâgân*mân uning gâp âhängidä / yaşirin istehzâ bâr edi hämmâsini bilâmân qaçân (110/31)

bilâgânlik: Bilgiçlik.

şâşmä pâyezd ötib ketsin dedi u *bilâgânlik* / bilän hämmâsi qâidâsi bilän bolışı keräk erkâkçâsigä (106/7)

bilâk: Bilek.

âbcäl keçä bekârgä gâpirmâgân bundân çıqdi ilgâriyâm / äbcäl uning âppâq *bilâgidân* tutib bârâr u esâ täsmâdek (108/20)

bil-: 1. Bilmek.

mâlâhâtiğä işângân ayâllârgä xâs xâtircâm külgüsi oşâ / oşâ edi hâzir ungä şuni äytişim kerâkligini *bilârdim* (100/18)

sinf undân häyıqar ällâqandây bezârilär todâsigä / qoşilib yürişini *bilärdik* äbcäl bilän faqat bittä (101/16)

u yağı qandâq bolgânini *bilmâymân* bir mâhâl ikkâlâmiz / pâldä dumâlâşib äylänä başlâdik äbcäl sâçimdân (102/19)

undän yüzini ögirdi ergaş yaxşı süzâlmâsliğini / *bilib* cörttägä äytyäpsän
(103/15)

bärmä dedi qol siltâb *biläsänkü* äbcäl bändit / tegirmângä tüssä bütün çıqadi
nimä cäningdän (104/11)

könglimning bir çekkäsida nizâm toğri äytâyâtğanini / *bilib* turärdim ämmâ özim
häm tüşünib yetmägän (104/15)

ketdi uning bu qadâr şiddätli âhängdä gäpirgänini / heç eşitmägän edim közimni
qayâqqa yaşirişni *bilâlmäy* (107/22)

yaxşı körämän şuni *bilmâqçimidingiz* / qulâqlärim şağıllâb köz ongim qâp-
qârângı bolib (108/5)

siz siz qayâqdän *biläsiz* dedim bättär / häyrätlänib (110/29)

men şunaqa bilägänmän uning gâp âhängidä / yaşirin istehzâ bâr edi hämmäsini
bilämän qaçân (110/32)

häm ällänimä güvillâb cünbüşgä kelgän edi / nimägä u sening häyâtingni
miridän-sirigäçä *bilädi* (111/8)

nimägä xätiningdän târtib bälängning tuğılğan / küniğäçä *bilädi* nimägä nimägä
(111/27)

2. Farkında olmak.

dilâfroz tağın oşâ özining gözâlligini *bilädigän* / ayâllärgä xâs bâsıq xıyâl
erkârâq âvâzdä külib qoydi (100/7)

bir: 1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş âldidän xudâdän / yâlgız *bir* nârsäni tilär
edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/2)

içimdän ârzu qılârdim mäktäbni bitirsäk dilâfroz / bilän *bir* ümr
vidâlâşädigändek (101/34)

bultur *bir* sinfdâşimiz temir yol köprigidän / källä täşläb suvdän çıqmägäni
esimgä tüşdi uning (103/19)

cäsadini *bir* häftädän keyin älläqaysi toğandän tåpib / kelişgän edi (103/21)
toydingmi / könglimning *bir* çekkäsida nizâm toğri äytâyâtganini (104/14)
yetmägänigä puşâyman bolädi äbcäldän *bir* ümr näfrätlanib / yürädi (104/19)
negädir nizâm häm u bilän gıcilläşâyâtgan / düm häm cimib qalışdi tüflimni *bir*
çekkägä (106/32)

qaldim / kim yetküzdi äbcäl läbini *bir* çekkəsi bilän (107/24)

rel's üstidän dərbäzlärgä oxşab ehtiyatkärlik / bilän muvazanät saqlab yürüb
ketär edi göyâ *bir* ümr (108/22)

äbcäl bilän yetäkläşib ketâyâtgani men bolsäm ähmâqanâ / *bir* älpäzdä temir yol
çetidä ängräyib otirganim köz (109/17)

yazib yubardim şundä häm här gäl uni esläsäm yürägimning / *bir* çeti ciz etib
qoyardı bärä-bärä cizillämäydigän (109/20)

emäs ökinçgä oxşaşraq *bir* närsä uygändi uygändiyü / söndi faqat bir närsägä
häyrän qaldim diläfroz äbcälgä (109/27)

emäs ökinçgä oxşaşraq bir närsä uygändi uygändiyü / söndi faqat *bir* närsägä
häyrän qaldim diläfroz äbcälgä (109/28)

äcäb sendek älim sendek zükkâ erkäkning *bir* ayâl / qalbini tüşünişi uçün on
säkkiz yil keräk bolibdi (112/3)

2. Bir defa, bir kere.

şiddät bilän kelâyâtgan teplävaz yaqınlaşib / qalgändä yanâ *bir* signal berdidä
vagänläрни sudrägänçä (106/10)

3. Bu sayı kadar olan.

esimdä oşâ küni kimyâ fäni imtihânidän *bir* kün ävväl / yığıldik negädir
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

äbcäl *bir* qolidä pärtveyn şışasi bir qolini beligä / tirägänçä kinâyäli ilcäyib
turardı näriräqdä esä (105/11)

äbcäl bir qolidä pãrtveyn ŧiŧäsi *bir* qolini beligä / tirägänçä kinâyäli ilcäyib turärdi näriräqdä esä (105/11)

bir-bir: Tek tek.

bâyädän beri äxırgi pãrtädä otırgän düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik bilän hämmägä *bir-bir* (102/34)

bir xıl: Aynı, benzer.

hä men uni hänüz tüŧlärimdä körüb turıŧım rãst / edi men diläfrozni här gäl *bir xıl* tüŧ körämän u (100/22)

bir mähäl: Bir an.

bilän süyänçıqqa başimni qoyıb közimni yumdim bilmädım / qançä fursät ötdi *bir mähäl* yãnbãŧ tãmändän (99/15)

u yãğı qandâq bolgänini bilmäymän *bir mähäl* ikkälämiz / pãldä dumäläŧib äylänä başladık äbcäl saçımdän (102/19)

bir märtä: Bir defa.

aqalli *bir märtä* qolidän tutsäm ertäläb dãrsgä bãrgändä / özini körgändä esä undän qaçıŧgä urinär xuddi (101/3)

oŧä äqŧãm yärim keçägäçä xayâlän diläfroz bilän / gäpläŧib yãtdim qanı endi *bir märtä* körsäm äxırgi (104/4)

undän körä *bir märtä* emäs on märtä çökkänim yaxŧı / emäsmi äbcäl vinâni içib boldidä käftining ârqasi (105/23)

bir neçä: Birkaç.

ŧundäy yürädigändek göyâ äbcäl bir zum qolini qoyıb / yubãrsä yıqılıb ketädigändek *bir neçä* qadãm yürıŧgändän (108/24)

bir nimä: Bir şey.

bir nimä yilt etgändek boldiyü oşâ zähâti söndi uning / äbcäl bilän yetäkläşib ketâyâtgäni men bolsäm ähmâqânâ (109/15)

bir yâqlik qıl-: Halletmek, çözmek.

turgän bälälärning näfäsi içigä tüşib ketdi / unaqa bolsä *bir yâqlik qılış* keräk bu mäsäläni (102/32)

bir zum: Bir an.

durust tänidingiz men qarib qâlgän bolsäm / keräk deb qorquvdim u *bir zum* oygä tâldidä yänâ (100/10)

ketdi ğirä-şirä tumänlik âräsidadä äbcälning *bir / zum* ängräyib qâlgänini keyin qaddini râstlägänini (108/7-8)

şundäy yürädigändek göyâ äbcäl *bir zum* qolini qoyib / yubârsä yıqılıb ketädigändek bir neçâ qadäm yürişgändän (108/23)

birân: Herhangi bir.

çiqqan yânqâzıq bolib qâldi u mengä imâ qıldı / yigitçäsığä *birân* çârâ tâpiş keräk endi (103/4)

birân närsädän ğarâv oynäşsin ârä âçıq bolädi / qoyädi (103/7)

bir-biri: Birbiri.

mäktäbdän ötgän yängi qız bolgäni uçünmi *bir-birini* / sensiräb gäpläşädigän sinfdâşlärning hämmäsi uni (100/30)

künigäçä bilädi nimägä nimägä / *bir-biridän* äççıq bir-biridän ärmänli sävällär (111/28)

künigäçä bilädi nimägä nimägä / bir-biridän äççiq *bir-biridän* ärmänli sävällär
(111/28)

birdän: Birden, ansızın.

sämalyät yamğırdän qarayib yätgän betän yolkädän şiddät / bilän yügürgiläb
bârdidä *birdän* muallaq toxtäb (99/3)

äppäq köyläkdä *birdän* päydä bolib qälädi quräläy / közläridä ot yänib
ällänimälärni gäpirädi külädi (100/23)

şumi hâzirginä äsmändä uçib yürgän diläfroz *birdän* / yergä tüşdi yoq yerdän
häm pästrâqqa tüşib ketdi (108/14)

vucudim *birdän* bom-boş bolib qâldi sämalyät / hämân güvilläb uçib bärär
näzärimdä mening qalbimdä (111/5)

birgä: Beraber, birlikte.

bälä tülkidek ustâmân umär äşnäçilik qılär ikkâvi / dâim *birgä* yürişär şuning
uçün bälälär ungä düm (101/18)

biri: Biri, bir tanesi.

yaqındä imtihânlär tāmām dedi bälälärdän / *biri* ârzumändlik bilän keyin
hämämiz här qayâqqa (102/6)

birinçi: Birinci, ilk.

sensiräb gäpläşädigän sinfdâşlärning hämmäsi uni / sizläb çağırädi diläfroz
därsning *birinçi* küni (100/32)

gäp bundâq 20 tiyin deb yâzilgän tāmâni tüşsä / ergäş *birinçi* bolib källä taşläydi
ârqasi tüşsä (106/16)

mänä özing kör dedi düm negädür quvânilib / çüv tüşdi *birinçi* bolib ergäş taşläydi
(106/26)

birpäs: Biraz, azıcık.

nimä dedim baqırıb äbcäl kämlik qılıb / qâldimi *birpäs* säbr qılsäng çıqadı
şundäy dedimü (109/6)

bit-: Bitmek, sona ermek.

sorädi / dâktârlık işingiz *bitib* qâldimi (110/28)

bitir-: 1. Sona erdirmek, tamamlamak.

bitiriş imtihânläri çozilgändän çozilib hämmämizning / sillämizni quritib
yubârdi bälälär miyâsi (101/29)

boldi törünçi kürsni *bitirgän* yilim / üyländim şundä häm qaçândir köngil
qoygän kişingni (109/21)

2. Mezun olmak.

içimdän ârzu qılârdim mäktäbni *bitirsäk* dilâfroz / bilän bir ümr
vidäläşädigändek (101/33)

bittä: Tek, bir, bir tane.

qoşilib yürişini bilärdik äbcäl bilän faqat *bittä* / bälä tülkidek ustâmân umär
âşnäçilik qılâr ikkâvi (101/16)

ägär yänä *bittä* gäpirsäng yâ sen öläsän yâ men bu / gäpni şu qadâr işänç bilän
äytdimki ätrâfni oräb (102/29)

bittä-bittä: Teker teker.

kiygän saçläri çirâyli türmäklängän dilâfroz turärdi / u âq tüflisi bilän şpällärni
bittä-bittä bâsib (107/4)

bol-: 1. Meydana gelmek, vuku bulmak.

ismi äbducälil *bolsä* häm fe'li yamánligidän äbcäl / deb laqab älgän bu bälä qopâl tönkämïcâz edi ämmâ bütün (101/13)

u yağı qandâq *bolgänini* bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / paldä dumäläşib äylänä başladik äbcäl saçımdän (102/19)

betänläb qoyilgän ozändän şiddät bilän âqıb ötib nâriği / tãmândän âtilib çıqıb ketär edi şuning uçün *bolsä* (105/2)

bir nimä yilt etgändek *boldiyü* oşâ zähâti söndi uning / äbcäl bilän yetäkläşib ketâyâtgäni men bolsäm ähmâqânä (109/15)

âppâq köyläk kiygän diläfroz kirädigän *boldi* / on säkkiz yıl âz müddät emäs diläfroz çindän häm (109/31)

2. Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu, niteliği almak.

üç âlsä häm küyünmäydidigän beş âlsä häm süyünmäydidigän / mendek bepârvâning bunçâlik bilägän *bolib* qâlgänigä (101/24)

bilän ärtgän edim qolim qân *boldi* äbcäl yol-yol / köylägining yirtilgän yâqasını gıcimlägäniçä kimyâviy (102/25)

çıqqan yânqâzıq *bolib* qâldi u mengä imâ qıldı / yigitçäsigä birän çärä tâpiş keräk endi (103/3)

gâp bundâq 20 tiyin deb yazılğan tãmâni tüşsä / ergâş birinçi *bolib* källä taşläydi ârqasi tüşsä (106/16)

mänä özing kör dedi düm negâdir quvâni / çüv tüşdi birinçi *bolib* ergâş taşläydi (106/26)

qulâqlärim şangılläb köz ongim qâp-qârângı *bolib* / ketdi gırä-şirä tumänlik âräsidadä äbcälning bir (108/6)

unutış âğır *bolärkän* uning qısmätigä befarq qarây / älmäs ekänsän diläfroz ändicân tibbiyât institutidä (109/23)

miyâmdä çarx urâyâtgän sävällär hämmäsi äräläş / quräläş *bolib* vucudimni lârzagä sâlär diläfroz bolsä (111/31)

3. Herhangi bir durumda bulunmak.

bilän yügürgiläb bårdidä birdän muallaq toxtäb / qālgāndek *boldi* yāmğır
tāmçiläri müttäsil çızıq tärtäyätgän (99/4)

zum ötmäy ätrāfni quyuq tumän öräb ālgāndek *boldi* / bunaqa päytdä sāmālyāt
silkinäverib ādāmni bezār (99/9)

durust tänidingiz men qarib qālgän *bolsäm* / keräk deb qorquvdim u bir zum
oygä tāldidä yänä (100/9)

mäktäbdä eng çirāyli qız şu dilāfroz edi u başqa / mäktäbdän ötgän yāngi qız
bolgäni uçünmi bir-birini (100/30)

nizāmning rāngi quv öçib ketdi / cinnimisän vey ähmāq *boldingmi* (103/30)

bir çeti ciz etib qoyardı bārā-bārā cizillämäydidgän / *boldi* törtinçi kürsni bitirgän
yilim (109/21)

dilāfrozning közlärigä sezilär-sezilmäs iztirāb / şärpäsi säyā sālīb ötgāndek *boldi*
birāq zum ötmäy külimsiräb (110/26)

4. Bir görev, makam, san ya da nitelik sahibi olmak.

nizām sening seküdünting *bolädi* men äbcälgä / seküdüntlik qılāmän (104/1)

tonğıç oğlingiz mäy āyidä tuğılğanini xätiningiz / hämşirä *bolib* işläşini
äytäveräymi u küldi (111/2)

5. İstemek.

mäktäb dārvāzäsi āldidä seni kütib turgānidä / hämmäsini tüşüntirmāqçi
bolgändir sen bolsäng uni (111/22)

bolädi-qoyädi: Olur biter.

birän närsädän gārāv oynäşsin ärä açıq *bolädi* / *qoyädi* (103/7-8)

bolmäsa: 1. Öyleyse, o hâlde.

mengäyäm / *bolmäsa* bundäy (106/4)

2. Yoksa, aksi hâlde.

haqârät qilib cönäb qâlgänsän u şundäyäm seni keçirgän / *bolmäsa* nimä üçün nizâmdän qaytä-qaytä süriştirdi (111/24)

bom-boş bol-: Bomboş olmak (veya kalmak).

vucudim birdän *bom-boş bolib* qâldi sâmalıyât / hâmân güvilläb uçib bârär nâzârimdä mening qalbimdä (111/5)

bopti: “Olmuş, oldu” anlamlarında kullanılan bir söz.

külimsirädi körişmägänimizgä hâm on säkkiz yıl / *bopti* (100/12)

xoş nimä *bopti* gârâvni erkäk kişi oynäydi / düm hâr ehtimâlgä qarşi äbcälning yaqınrâğıgä bârüb (103/23)

bor: Bor (element).

tarqalib ketdi särätân issıgıdän qızib ketgän *bor* isi / anqıb turgän sinfdä on çâgli bälä qâldik (102/3)

boy: Kıyı, kenar.

sâp-sâriq qamışzâr közgä taşlânär yänäyäm nârirâqdä / bätqâqlık qâräyib körinärdi teräk *boyi* pästlikdä äcdärdek (105/6)

böl-: mec. Devam eden konuşma, düşünce vb.ni durdurmak.

uzâqdän eşitilgän gudâk tâvuşi dümning gâpini / *böldi* (106/6)

bu qadär: Bu kadar.

ketdi uning *bu qadär* şiddätli ähängdä gäpirgänini / heç eşitmägän edim közimni qayâqqa yaşirişni bilâlmäy (107/21)

bultur: Geçen yıl, bir yıl önce.

bultur bir sinfdâşimiz temir yol köprigidän / källä täşläb suvdän çıqmägäni esimgä tüşdi uning (103/19)

bulut: Bulut.

âq *bulut* âppâq bulut / sâmalıyât yâmgırdän qârâyib yâtgän betân yolkädän şiddät (99/1)

âq bulut âppâq *bulut* / sâmalıyât yâmgırdän qârâyib yâtgän betân yolkädän şiddät (99/1)

näzarimdä diläfroz âsmânu fäläkdän âppâq *bulutlär* / âräsidä süzib yürgän äfsänäviy mäläkkä oxşär ungä gäpiriş (101/6)

märtä körib qâlsâm yoq u âlisdä edi âq âppâq *bulutlär* / üstidä edi äksigä âlib oşä küni aqalli tüşimgä (104/5)

yaqın kelä başlädi nimä bu âppâq *bulutlärning* mengä / qılğan songgi säxâvätimi (107/5)

xayâlimdä *bulutlär* âräsidä süzib yürädigän diläfroz / şumi hâzirginä âsmândä uçib yürgän diläfroz birdän (108/13)

otirär näzarimdä u yänä oşä âq âppâq *bulutlär* âräsidä / uçib yürädigän mäläkkä äylänib qâlgändi (112/9)

bunaqa: Böyle.

zum ötmäy ätrâfni quyuq tumän örüb âlgändek boldi / *bunaqa* päytdä sâmalıyât silkinäverib âdämni bezâr (99/10)

yoğye men şunçäki sizni *bunaqa* väziyätdä uçrätämän / deb heç oylämägändim (100/5)

bunçälik: Bu kadar, bunca.

üç älsä häm küyünmäydigän beş älsä häm süyünmäydigän / mendek
bepärväning *bunçälik* bilägän bolib qälgänigä (101/24)

bundäy: Böyle, bu şekilde.

mengäyäm / bolmäsä *bundäy* (106/4)

bundäy pällädä äytiş mümkin bolmägän eng ähmäqänä / gäp ägzimdän çıqıb
ketdi (110/13)

bundâq: Böyle, bu şekilde.

gäp *bundâq* 20 tiyin deb yâzilgän tãmâni tüşsä / ergäş birinçi bolib källä taşläydi
ârqasi tüşsä (106/15)

buril-: Çevrilmek, dönmek.

yänimgä kelib otirgän ayälgä e'tibâr bermägän ekänmän / *burilib* qarädim
qarädimu esänkiräb qâldim (99/19)

qaläy yüräging pökilläb qâlmädimi / dorillägän ävâz egäsini tänib *burilib*
qarädim (105/10)

düm häm cimib qâlišdi tüflimni bir çekkägä / qoyib otirgän câyimdä *burilib*
qarädimu behüş ädämdek (106/33)

diläfroz keskin äbcälgä *burildi* / nimä men köçädä tüşib yätgän çaqamänmi
ârqamdän (107/17)

keyin u ârqasigä *burilib* qarädi keyin yänä / men yüzimni çirt ögirdimu başimni
çängälläb qâldim (108/25)

buyân: Beri, bu yana.

şunça päytdän *buyân* päyqamäy kelgän tuygularni endi / anıq sezib turärdim
faqat faqat endi keç bolgäندی (112/1)

bütün: Bütün, tüm.

âppâq köyläkdä közläridä tábässüm *bütün* / mäktäbdä eng çirâyli qız şu diläfroz
edi u başqa (100/28)

deb laqab âlgän bu bälä qopâl tönkämïcâz edi ämmâ *bütün* / sinf undän häyıqar
älläqandäy bezârilär todäsigä (101/14)

C

cäfâ: Cefa, zulüm.

ketär *cäfâsidä* âtib âläsänmi äbcäl şundäy / dediyü şişäni çaqqân açdı başı üstidä
bäländ (105/15)

cähl: Öfke, kızgınlık.

nizâm bilän düm yüzmä-yüz turışär nizâm qolini / paxsä qılıb *cähl* bilän
ällänimälärni tüşüntirär edi (105/14)

cäsäd: Ceset.

cäsädini bir häftädän keyin älläqaysi toğändän tâpib / kelişgän edi (103/21)

cävâb: Cevap.

ongingä kelib äräväsini târtsin degän mäzmondä *cävâb* / yâzib yubârdim şundä
häm här gäl uni esläsäm yürägimning (109/18)

cävâb ber-: Cevap vermek.

oqıtuvçılär häm üydä äkälärim häm häyrân edi men / bolsäm dârsdä qâylmaqâm
qılıb *cävâb berâyâtgänimdä* (101/26)

cân hâlâtdä: Can havliyle.

bekâr äytibsänlär nizâm *cân hâlâtdä* baqırıb / yubârdi senlär ergâşni
öldirmâqçisän (106/27)

cândän toy-: Canından usanmak.

teğirmângä tüşsä bütün çıqadi nimä *câningdän / toydingmi* (104/12-13)

cânlän-: Geçmişte olan bir durum veya olay hatırlanmak.

bu gâpni u yârim hâzil bilân äytdi birâq mening köz / ongimdä yänä oşâ sâvuq
mänzärä *cânländi* uning äbcäl (110/10)

cây: Yer.

düm häm cimib qâlišdi tüflimni bir çekkägä / qoyıb otirgän *câyimdä* burilib
qarâdimu behüş âdämdek (106/33)

cilpänglä-: Kıvrılmak.

düm dârrâv *cilpängläb* yetib keldi / mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi tängäni
köz (105/30)

cimib qâl-: Susmak, sessiz kalmak.

negâdir nizâm häm u bilân gıcilläşâyâtgän / düm häm *cimib qâlišdi* tüflimni bir
çekkägä (106/32)

cinni: 1. Akıl sağlığını yitirmiş olan (kimse), deli.

nizâmning rängi quv öçib ketdi / *cinnimisän* vey ähmâq boldingmi (103/30)

2. Davranışları ölçsüz ve aşırı olan (kimse), çılgın.

sengä nimä dedim *cinnilärdek* baqırıp sening / nimä işing bär yoqal taşingni ter
(108/31)

cirillä-: Öfkelenmek, sinirlenmek.

ıye sen negä *cirilläysän* eşitib qoy men / diläfrozxänni (102/17)

cirkän-: İğrenmek.

äbcälning hämmä yamân körädigän hämmä *cirkänädigän* / äbcälning qolidän
tutib ketyäpti bundän çıqdi (108/17)

uçün özi yamân körgän özi *cirkänädigän* ädäm bilän qol / uşlaşib ketiş äsän
bolmägändir kim uçün qıldı bu (111/15)

cirkänç: İğrenç.

köylägining yaqasidän taşib pästgä äqar edi turqı / közimgä şu qadär *cirkänç*
körinib ketdiki icirğanib (105/20)

cizillä-: Sızlamak.

yazib yubardım şundä häm här gäl uni esläsäm yürägimning / bir çeti ciz etib
qoyardı bärä-bärä *cizillämäydidän* (109/20)

cönä-: Yola çıkmak, yola düşmek.

haqarät qilib *cönäb* qalgänsän u şundäyäm seni keçirgän / bolmäsä nimä uçün
nizämdän qaytä-qaytä süriştirdi (111/23)

cörttägä: Kasten, bile bile.

undän yüzini ögirdi ergäş yaxşı süzâlmâsliğini / bilib *cörttägä* äytyäpsän
(103/15)

cünbüşgä kel-: Hareketlenmek, harekete geçmek.

hämân güvillâb uçib bârâr nâzârimdâ mening qalbimdâ / hâmb ällânimâ güvillâb
cünbüşgä kelgân edi (111/7)

Ç

çaqa: Bozuk para.

dilâfroz keskin äbcälgä burildi / nimâ men köçädâ tüşib yâtgân *çaqamânmi*
ârqamdân (107/18)

çaqır-: Çağırmaq, seslenmek.

sensirâb gâplâşâdigân sinfdâşlârning hämmâsi uni / sizlâb *çaqırâdi* dilâfroz
dârsning birinçi küni (100/32)

ilcâydi heç kim sizni *çaqırgâni* yoqkü / äbcälning dilâfrozgâ kinâyâ qılışı
vucudimni (107/25)

bilân ötib ketâyâtgân edim *çaqırđi* / ergäş (109/3)

çaqnâ-: Parlamak, ııldamak.

yoğye dilâfroz közlâridân ot *çaqnâb* küldi / nâhâtki (110/3)

çaqqân: Çabucak, kolaylıkla.

ketâr cäfâsidâ âtib âlâsânmi äbcâl şundây / dediyü şışâni *çaqqân* âçđi bâşı üstidâ
bäländ (105/16)

çalğıt-: Oyalamak, meşgul etmek.

qilädi özimni *çalğıtiş* uçün báyä aerápárttä ålgän gäzetäni / yänä közdän keçirä
başlädim ämmâ uni oşä yerning (99/11)

muhäbbät ädämni *çalğıtädi* deyişädi işänmäymän / muhäbbät ädämğä mislsiz
küç-qudrät bağışlär ekän (101/20)

çämäsi: Anlaşılan, galiba.

nizâm ikki temir yolning qâq ortäsidadä kâraxt / bolib turär *çämäsi* bu gärvänning
şunçäki oyin emäsligigä (106/22)

çäng bäs-: Toz konmak, tozlanmak.

ertäsigä kimyâ imtihänidän üç äldim çiqsäm mäktäb / dävüzäsi äldidä
yâprâqlärini *çäng bäsğän* älçä tägidä (108/34)

çängällä-: 1. Kavramak, sıkıca tutmak.

keyin u ärqasigä burilib qarädi keyin yänä / men yüzimni çirt ögirdimu başimni
çängälläb qâldim (108/26)

2. Kapmak, yakalamak.

päldä dumäläşib äylänä başlädik äbcäl säçimädän / *çängälläb* turib başimni üç-
tört yergä urgän edi köz (102/21)

çarx ur-: Dönmek, belirli bir yerde dolaşmak.

ketmä-ket yâpirilib kelär sāmālyât mātārining güvilläşi / miyämde *çarx*
urâyâtğän sävällär hämmäsi äräläş (111/30)

çâgli: Yaklaşık olarak, aşağı yukarı.

tarqalib ketdi särätân issıgidän qızib ketğän bor isi / anqıb turgän sinfdä on *çâgli*
bälä qâldik (102/4)

çâr: Vadi.

keräk yuqâridän sârgayib kelâyâtgân suv nârigi tãmândän / köpiklärib âppâq
âqarib çıqardi *cârning* u yüzidä (105/4)

çârä: Çare.

çıqqan yânqâzıq bolib qâldi u mengä imâ qıldı / yigitçäsığä birân *çârä* tâpiş
keräk endi (103/4)

çıq-: 1. İçeriden dışarıya varmak.

âğrir negâdir xuddi yıglâgân âdâmdek közim açışardı / köçägä *çıqsäm* dârvâzä
âldidä nizâm turibdi (104/10)

ertäsığä kimyâ imtihânidän üç âldim *çıqsäm* mäktäb / dârvâzäsi âldidä
yâprâqlärini çäng bâsgân âlçä tägidä (108/33)

nimä dedim baqırıp äbcäl kâmlık qılıb / qâldimi birpäs säbr qılsäng *çıqadi*
şundäy dedimü (109/6)

2. Oluşmak, ortaya çıkmak.

yaxşi körışidän xabärim bâr edi endi ergâş yândän / *çıqqan* yânqâzıq bolib qâldi
u mengä imâ qıldı (103/3)

3. Suyun içinden dışarı çıkmak, sudan çıkmak.

qâlgândek peşânäsini tiriştirdi mäsälän / böricärgä källä taşlaşdän kim âmân
çıqsä (103/12)

bultur bir sinfdâşimiz temir yol köprigidän / källä taşlâb suvdän *çıqmägäni*
esimgä tüşdi uning (103/20)

4. Bir yöne doğru ilerlemek, yol almak.

betänläb qoyilgän ozändän şiddät bilän âqıb ötib nâriği / tãmândän âtilib *çıqıb* ketär edi şuning uçün bolsä (105/2)

keräk yuqâridän sârgayib kelâyâtgän suv nâriği tãmândän / köpiklärib âppâq âqarib *çıqardi* cârning u yüzidä (105/4)

5. Meydana gelmek.

âbcälning hämmä yâmân körädigän hämmä cirkänädigän / âbcälning qolidän tutib ketyäpti bundän *çıqdi* (108/18)

âbcäl keçä bekârgä gâpirmägän bundän *çıqdi* ilgäriyäm / âbcäl uning âppâq bilägidän tutib bârär u esä täsmädek (108/19)

çil-çil: Parça parça.

temir yol çetidägi qırrädâr taşlär üstigä tüşib *çil / çil* sindi (105/26-27)

çimir-: Çatmak, kaldırmak (kaş).

negädir istehzâli küldi / başimgä urämänmi uni dedi qâşini *çimirib* (110/22)

çindän: Gerçekten, sahiden.

men ungä endi yaqındän sinçikläb qarädim / dilâfroz *çindän* häm änçä özgärgän tolişib qandäydir (100/14)

on säkkiz yil âz müddät emäs dilâfroz *çindän* häm / özgärgän ämmâ öktäm külgisi qurälây közlärining kibârânä (109/32)

çirâyli: Güzel.

tüşimgä kirib *çıqardi* saçlâri *çirâyli* türmäklängän / âppâq köyläkdä közläridä täbässüm bütün (100/27)

mäktäbdä eng *çirâyli* qız şu dilâfroz edi u başqa / mäktäbdän ötgän yängi qız bolgäni uçünmi bir-birini (100/29)

kiygän saçları *çirâyli* türmäklängän diläfroz turärdi / u âq tüflisi bilän şpällärni
bittä-bittä bäsib (107/3)

çirillät-: Şıkırdatmak.

äbcäl düm şundäy dedidä tängäni *çirillätib* äsmängä / ätdi (106/17)

çirt: Hemen, çabucak.

keyin u ârçasigä burilib qarädi keyin yänä / men yüzimni *çirt* ögirdimu başimni
çängälläb qâldim (108/26)

çiziq: Çizgi.

qâlgändek boldi yâmgır tâmçiläri müttäsil *çiziq* tärtäyâtgän / illyüminätâr
âynäsidadän täşqarigä qarädim (99/4)

çomil-: Suya girmek, çimmek.

şunaqa dedim iläci băriçä sâvuqqân âhängdä / *çomilmâqçimän* (107/16)

çomilmâqçimiz / diläfroz mengä ögirildi (107/9)

ergäş siz häm *çomilmâqçimisiz* / men şundäginä özimgä keldim uning ropärsidä
(107/11)

çoz-: Konuşma anında bir kelimeyi uzatarak söylemek.

säkräb turib ketdim / nimää dedim *çozib* sen (102/12)

kimniii dedi *çozib* / küldim (110/17)

çozil-: Uzamak, uzun sürmek.

bitiriş imtihânläri *çozilgändän* çozilib hämmämizning / sillämizni quritib
yubardı bälälär miyäsi (101/29)

bitiriş imtihānlāri çozilgāndān *çozilib* hāmmāmizning / sillāmizni quritib yubārdi
bālālār miyāsi (101/29)

āçib ketgānidān nālir bu āzāblārdān tezrāq qutulīşni / tilār men bolsām
imtihānlār yānāyām *çozilişini* iç (101/32)

çök-: Batmak.

undān körā bir mārta emās on mārta *çökkānim* yaxşı / emāsmi ābcāl vināni içib
boldidā kāftining ārqasi (105/23)

çökkālā-: Çömelmek.

zum ötmāy qırrādār taşlār üstigā *çökkālāb* qāldim / keçālāri tūşimgā kirib
çıqadigān dilāfroz şumi (108/11)

çüçmāl: Tatsız, hoşa gitmeyen.

izidānmi qārāmāygā belāngān şpāllārdānmi *çüçmāl* / hid anqıb nāfāsni ālgüdek
bolārdi köprik çetigā (104/30)

çüv tüş-: Kaybetmek, yenilmek.

mānā özing kör dedi düm negādir quvānıb / *çüv tüşdi* birinçi bolib ergāş taşlāydi
(106/26)

D

dāhşāt: Dehşet.

u yāqdā tursin dilāfroz mānā şu ābcālning yānigā / kelişini tāsāvvür qılışning özi
dāhşāt edi men uçün (102/15)

dārrāv: Hemen, anında.

düm *därräv* cilpängläb yetib keldi / mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi tängäni köz (105/30)

därs: Ders.

sensiräb gäpläşädigän sinfdäşläarning hämmäsi uni / sizläb çağıradi diläfroz *därsning* birinçi küni (100/32)

aqalli bir märtä qolidän tutsäm ertäläb *därsgä* bārgändä / özini körgändä esä undän qaçışgä urinär xuddi (101/3)

oqıtuvçılär häm üydä äkälärim häm häyrän edi men / bolsäm *därsdä* qayıлмақām qılıb cāvāb beräyātgänimdä (101/26)

därvāzä: Ana kapı.

āgrir negädır xuddi yıglägän ādāmdek közim açışardı / köçägä çıqsäm *därvāzä* āldidä nizām turibdi (104/10)

ertäsigä kimyā imtihānidän üç āldim çıqsäm mäktäb / *därvāzäsi* āldidä yäprāqlärini çäng bāsgän ālçä tägidä (108/34)

mäktäb *därvāzäsi* āldidä seni kütib turgänidä / hämmäsini tüşüntirmāqçı bolgändir sen bolsäng uni (111/21)

dävām et-: Devam etmek.

qaräb çıqdidä yelkäsini uçirib *dävām etdi* diläfrozni äbcäl / yaxşı körişidän xabärim bār edi endi ergäş yändän (103/1)

dāim: Daima, her zaman, hep.

bälä tülkidek ustāmān umär āşnäçilik qılär ikkāvı / *dāim* birgä yürişär şuning uçün bälälär ungä düm (101/18)

dāktārlik: Doktora.

sorädi / *dåktårlik* işingiz bitib qâldimi (110/28)

dârbâz: Cambaz.

rel's üstidän *dârbâzlärgä* oxşab ehtiyâtkårlik / bilän muvâzânät saqlâb yürüb ketär edi göyâ bir ümr (108/21)

de-: 1. Demek, söylemek.

muhâbbät âdämni çalgıtädi *deyişädi* işänmäymän / muhâbbät âdämğä mislsiz küç-qudrät bağışlâr ekän (101/20)

yaqındä imtihânlâr tāmām *dedi* bälälärdän / biri ârzumändlik bilän keyin hämmämiz här qayâqqa (102/5)

sâkrâb turib ketdim / nimää *dedim* çozib sen (102/12)

âlib ketäsänmi *deyişgä* tilim barmädi âlib ketiş / u yâqdä tursin dilâfroz mänä şu äbcälning yânigä (102/13)

nizâm rängi öçib uning âldigä bâstirib bardi / gâpni äylântirmä düm nimä *demâççisän* (103/6)

bâhsini bepârvâ eşitib turârdim göyâ bu gâplârning / mengä mutlaqâ alâqasi yoqdek faqat böricär *deyişgänidä* (103/18)

âvâzini bäländlätdi yigit degän doppi târ kelgänidä / viyt *deb* qâçmäydi (103/26)

hâzirmäs *dedi* äbcäl hämân köylägining / yirtıgını gıcimlârkän ertägä sâät ondä köprik (103/31)

barmä *dedi* qol siltâb biläsänkü äbcäl bändit / tegirmângä tüşsä bütün çıqadi nimä cäningdän (104/11)

mengä qarä nizâm *dedim* sâvuqqânlik bilän / qorqayâtgän bolsäng barmây qoyä qâl mengä sekündântning (104/21)

ketär cäfâsidä âtib âläsänmi äbcäl şundây / *dediyü* şişâni çaqqân açdı başı üstidä bäländ (105/16)

mänä bu 20 tiyinlik *dedi* qolidägi tängäni köz / köz qilib qayâgını tänläysän (105/31)

şaşmä pâyezd ötib ketsin *dedi* u bilägänlik / bilän hämmäsi qaidäsi bilän bolışı
keräk erkäkçäsığä (106/7)

äbcäl düm şundäy *dedidä* tängäni çirillätib äsmängä / ätdi (106/17)

mänä özing kör *dedi* düm negädir quvānib / çüv tüşdi birinçi bolib ergäş täşläydi
(106/25)

tinçilikmi *dedi* u yaqın kelib / tinçilik düm nāqulāy ilcāydi (107/7)

şunaqa *dedim* ilāci bāriçä sāvūqqān āhängdä / çomilmāççimän (107/15)

qaqşätib yubārdi / mengä qarä ov *dedim* āvāzim titrāb gāpni (107/28)

sengä nimä *dedim* cinnilärdek baqırrib sening / nimä işing bār yoqāl tāşingni ter
(108/31)

nimä *dedim* baqırrib äbcäl kāmlik qılib / qāldimi birpäs säbr qılsäng çıqadi
şundäy *dedimü* (109/5)

qāldimi birpäs säbr qılsäng çıqadi şundäy *dedimü* / yügürrib ketdim (109/6)

ikki märtä dilāfroz seni sorādi ādresingni berāymi / *degän* māzmundä hām yāzdi
könglimdä quvānçgä oxşāş (109/14)

bir älpāzdä temir yol çetidä ānğrāyib otirgānim köz / ongingä kelib ārāvāsini
tārtsin *degän* māzmundä cāvāb (109/18)

men sizni tüşimdä körrib turāmān *deb* tākrārlādim / uning közigä tikilib (110/1)

kimniii *dedi* çozib / küldim (110/17)

negädir istehzāli küldi / başimgä urāmānmi uni *dedi* qāşini çimirib (110/22)

siz siz qayāqdān biläsiz *dedim* bättār / häyrätlänib (110/29)

2. Herhangi bir yargıya, düşünceye varmak.

yoğye men şunçäki sizni bunaqa väziyätde uçrätämān / *deb* heç oylāmāğāndim
(100/6)

durust tänidingiz men qarib qālgān bolsām / keräk *deb* qorquvdım u bir zum
oygä taldidä yänä (100/10)

3. Nitelemek, bir şeyin niteliğini belirtmek.

ismi äbducälil bolsä häm fe‘li yämänligidän äbcäl / *deb* laqab älgän bu bälä qopäl tönkämïcâz edi ämmâ bütün (101/14)

dâim birgä yürişär şuning uçün bälälär ungä düm / *deb* laqab qoyişgän edi (101/19)

göp bundâq 20 tiyin *deb* yâzilgän tāmāni tüşsä / ergäş birinçi bolib källä täşläydi ârqasi tüşsä (106/15)

4. Ad vermek, adlandırmak.

hättâ äbcäl *degän* ätämänimiz häm diläfrozing / şärpäsini sezişi bilän mulâyim târtib qälârdi äsli (101/11)

kelgänimdä nizâm *degän* ortâgım süyâb otirârdi ämällâb / ornimdän turdim ägzim negâdir şortäng edi käftim (102/23)

ävâzini bäländlätdi yigit *degän* doppi târ kelgänidä / viyt deb qaçmäydi (103/25)

demäk: Demek, anlaşılan.

demäk äbcäldän näfrätlänär ekändä xoş oşändä / köprik üstidä özingni äyänçli qıyâfädä qâlib ketgäningni (111/11)

oşändäyäm täsâdifän tosätdän *demäk* şunçä yillärdän / beri beciz tüşläringgä kirmägän ekändä (112/5)

dissertätsiyä: Tez, bilimsel eser.

nâmzâdlık *dissertätsiyäsini* yâqlägäningizni güli bilän / toyingiz on törtinçi iyun‘ şänbä küni bolgänini (110/33)

doppi târ kel-: Yaşanılan bir olay veya durum zorlaşmak, zor duruma düşmek.

ävâzini bäländlätdi yigit *degän* doppi târ *kelgänidä* / viyt deb qaçmäydi (103/25)

dordâq: Dolgun, şişkin.

kötärgänçä qulqıllätib içä başlädi u här yütingänidä / *dordâq* läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/18)

dorillä-: Gürlemek.

hüş / partä üstigä minib otirgän äbcäl *dorilläb* küldi (102/8)

qaläy yüräging pökülläb qalmädimi / *dorillägän* ävâz egäsini tänib burilib qarädim (105/10)

dumälä-: Yuvarlanmak.

u yağı qandâq bolgänini bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / paldä *dumäläşib* äylänä başlädik äbcäl säçimdän (102/20)

durust: İyi, doğru.

durust tänidingiz men qarib qalgän bolsäm / keräk deb qorquvdim u bir zum oygä taldidä yänä (100/9)

düm: Kuyruk.

däim birgä yürişär şuning uçün bälälär ungä *düm* / deb laqab qoyışgän edi (101/18)

bâyädän beri äxırgi pärtädä otirgän *düm* sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik bilän hämmägä bir-bir (102/33)

nizâm rängi oçib uning äldigä bästirib bardi / gäpni äyläntirmä *düm* nimä demâqçisän (103/6)

mäsälän / mäsälän *düm* müşkül muämmâ qarşisidä (103/10)

dümingni likillätmä *düm* nizâm näfrät bilän / undän yüzini ögirdi ergäş yaxşı süzälmäsligini (103/13)

xoş nimä bopti gärvni erkäk kişi oynäydi / *düm* här ehtimälgä qarşi äbcälning yaqınrâğıgä bärrib (103/24)

üstidä / *düm* qoli bilän nizâmğä imâ qıldı (103/34)

ğalvâni başlägän oşä *dümni* häm sökib bardi mengä / bu gäplär tä'sir qılmäs xayâlim başqa yâqdä edi (104/25)

nizâm bilän *düm* yüzmä-yüz turişär nizâm qolini / paxsä qilib cahl bilän ällänimälärni tüşüntirär edi (105/13)

qıçqırdı täşlä taleimizni sinäb köräylik / *düm* darräv cilpängläb yetib keldi (105/30)

qani täşlä tängäni äbcäl *dümğä* qaräb / qıçqırdı täşlä taleimizni sinäb köräylik (105/28)

uzâqdän eşitilgän gudâk tãvuşi *dümning* gäpini / böldi (106/5)

äbcäl *düm* şundäy dedidä tängäni çirillätib äsmängä / ätdi (106/17)

mänä nizâm sen häm kör *düm* şpälğä tüşgän / tängä üstigä engäşdi qaräsängçi (106/19)

mänä özing kör dedi *düm* negädür quvânb / çüv tüşdi birinçi bolib ergäş täşläydi (106/25)

negädür nizâm häm u bilän gıcilläşyätgän / *düm* häm cimib qalışdi tüflimni bir çekkägä (106/32)

tinçilikmi dedi u yaqın kelib / tinçilik *düm* nâquläy ilcäydi (107/8)

bâğıçini yeçä başlädi şu päyt heç kütilmägän vâqeä / boldi diläfroz *düm* bilän nizâmning âräsüdän (107/32)

dümini likillät:- Kurnazlık yapmak, kurnazlaşmak.

dümingni likillätmä düm nizâm nâfrät bilän / undän yüzini ögirdi ergäş yaxşı süzâlmäsligini (103/13)

e-: “i-“ ek eylemi.

aerâpârtning yolâklâri lipillâb ârtâ qâlâr âlisdâ / esâ qârâyib turgân ormân közgâ tâşlânâr *edi* (99/8)

gâzetângizni körib bersâm mâylimî / yânimgâ kelib otirgân ayâlgâ e‘tibâr bermâgân *ekân mân* (99/18)

mâlâhâtigâ işângân ayâllârgâ xâs xâtircâm külgüsi oşâ / oşâ *edi* hâzir ungâ şuni äytişim kerâkligini bilârdim (100/18)

hâ men uni hânüz tüşlârimdâ körib turişim râst / *edi* men dilâfrozni hâr gâl bir xıl tüş körmân u (100/22)

mâktâbdâ eng çirâyli qız şu dilâfroz *edi* u bâşqa / mâktâbdân ötgân yângi qız bolgâni uçünmi bir-birini (100/29)

sevib qâldim keçâlâri uyqugâ ketiş âldidân xudâdân / yâlgız bir nârsâni tilâr *edim* uni tüş körsâm tüşimdâ (101/2)

ârasidâ süzib yürgân âfsânâviy mâlâkkâ oxşâr ungâ gâpiriş / tikilib qarâş günâh *edi* men uçün (101/8)

âçığını äytgândâ sinfimizdâgi bâlâlârnîng köpi / âşıq *edi* ungâ (101/10)

ismi âbducâlil bolsâ hâm fe‘li yâmânlîgidân âbcâl / deb laqab âlgân bu bâlâ qopâl tönkâmicâz *edi* ämmâ bütün (101/14)

dâim birgâ yürîşâr şuning uçün bâlâlâr ungâ düm / deb laqab qoyişgân *edi* (101/19)

muhâbbât âdâmgâ mislsiz küç-qudrât bağışlâr *ekân* / oşâ yili şu qadâr yaxşı oqıy bâşlâdimki ävvâllâri (101/21)

oqıtuvçılâr hâm üydâ âkâlârim hâm häyrân *edi* men / bolsâm dârsdâ qâyilmaqâm qilib cävâb berâyâtgânimdâ (101/25)

u yâqdâ tursin dilâfroz mânâ şu âbcâlning yâniğâ / kelişini tâsâvvür qılışning özi dâhşât *edi* men uçün (102/15)

çângâllâb turib bâşimni üç-tört yergâ urgân *edi* köz / ongim qârângilâşdiyü heç nimâ körinmäy qâldi özimgâ (102/21)

kelgänimdä nizâm degän ortâgım süyâb otirârdi ämällâb / ornimdän turdim
âgzim negâdir şortäng *edi* käftim (102/24)

bilän ärtgän *edim* qolim qân boldi äbcäl yol-yol / köylägining yirtilgän yâqasini
ğicimlägäniçä kimyâviy (102/25)

qarâb çıqdidä yelkäsini uçirib dävâm etdi dilâfrozni äbcäl / yaxşi körışidän
xabärim bâr *edi* endi ergâş yândän (103/2)

cäsädini bir häftädän keyin älläqaysi toğândän tâpib / kelişgän *edi* (103/22)

märtä körüb qâlsâm yoq u âlisdä *edi* âq äppâq bulutlâr / üstidä *edi* äksigä âlib oşâ
küni aqalli tüşimgä (104/5)

märtä körüb qâlsâm yoq u âlisdä *edi* âq äppâq bulutlâr / üstidä *edi* äksigä âlib oşâ
küni aqalli tüşimgä (104/6)

ğalvâni başlägän oşâ dümni hâm sökib bârdi mengä / bu gâplâr tä'sir qılmâs
xayâlim başqa yâqdä *edi* (104/26)

dilâfroz qayâqdäykin hâzir nimä qilâyâtgäniykin / köprik üstigä yetib
kelgänimizdä heç kim yoq *edi* (104/28)

betânlâb qoyilgän ozândän şiddät bilän âqıb ötib nârigi / tãmândän âtilib çıqıb
ketâr *edi* şuning uçün bolsä (105/2)

nizâm bilän düm yüzmä-yüz turişâr nizâm qolini / paxsâ qilib câhl bilän
ällänimälârnı tüşüntirâr *edi* (105/14)

köylägining yâqasidän tâşib pâstgä âqar *edi* turqı / közimgä şu qadâr cirkänç
körinib ketdiki icirganib (105/19)

bolib turâr çämâsi bu gârâvning şunçâki oyun emâsliğigä / häliyâm işânmâs *edi*
men bolsâm älläqaçân hükm (106/23)

häliyâm işânmâs *edi* men bolsâm älläqaçân hükm / qilingän âdâmdek xâtircâm
edim (106/24)

ketdi uning bu qadâr şiddätli âhängdä gâpirgänini / heç eşitmägän *edim* közimni
qayâqqa yaşirişni bilâlmây (107/22)

rel's üstidän dârbâzlärgä oxşâb ehtiyâtkârlık / bilän muvâzânât saqlâb yürüb
ketâr *edi* göyâ bir ümr (108/22)

körinib ketdiki yüzimni teskəri ögirdim şitâb / bilân ötib ketâyâtgân *edim* çaqırđı
(109/3)

unutış âğır bolârkân uning qısmätigä befarq qarây / âlmäs *ekânsân* dilâfroz
ändicân tibbiyât institutidä (109/24)

oqıyâtgânidân xabârim bâr *edi* oşâ yili u hâm turmuşgä / çıqqanini eşitdim yoq
yürägimdä räşk yâki iztirâb (109/25)

özgärgän ämmâ öktäm külgisi qurälây közlärining kibârânâ / bâqışı oşâ-oşâ *edi*
(109/34)

men şunaqa bilägân mân uning gâp âhängidä / yâşirin istehzâ bâr *edi* hâmmäsini
bilâmân qaçân (110/32)

ämmâ bu sâfâr külgüsüdä öktämlik yoq *edi* buni özi hâm / sezdi şekilli yüzini
ögirib başını quyi sâldı (111/3)

hâm ällänimä güvillâb cünbüşgä kelgân *edi* / nimägä u sening häyâtingni
miridân-sirigäçä bilädi (111/7)

demäk äbcäldän näfrätlänär *ekändä* xoş oşändä / köprik üstidä özingni äyänçli
qıyâfädä qâlib ketgäningni (111/11)

qurälâş bolib vücudimni lärzägä sâlär dilâfroz bolsä / hâmmân näriyâqqa qarâb
otirär *edi* men uning yüzidägi (111/32)

oşändäyäm täsâdifân tosätdän demäk şunçä yillärdän / beri beciz tüşläringgä
kirmägän *ekändä* (112/6)

egä: Sahip, iye.

qalây yüräging pökillâb qâlmädimi / dorillägän âvâz *egäsini* tänib burilib
qarâdim (105/10)

egil-: İnsan, bir şey yapmak üzere belini eğmek.

men dilâfroz äbcälning başigä xıyâl *egildi* / közläridä älläqandäy ot yâñib turärđi
men sizni (108/3)

ehtimål: İhtimal, olasılık.

xoş nimä bopti gärvni erkäk kişi oynäydi / düm här *ehtimålgä* qarşi äbcälning yaqımråğıgä bärrib (103/24)

ehtiyåtkårlik: Sakınganlık.

rel's üstidän dərbåzlärgä oxşab *ehtiyåtkårlik* / bilän muvåzånät saqlåb yürüb ketär edi göyå bir ümr (108/21)

emäs: Değil.

beş ålişni *emäs* dilåfrozni qåyıl qåldirişni / oylärdim (101/27)

yaxşı *emäsmi* sen ölib ketäsän dilåfroz hämmäsini / eşitib zår-zår yıglåydi seni sevmågånigä qadringgä (104/17)

undän körä bir märtä *emäs* on märtä çökkänim yaxşı / emäsmi äbcäl vinåni içib boldidä käftining årqasi (105/23)

undän körä bir märtä emäs on märtä çökkänim yaxşı / *emäsmi* äbcäl vinåni içib boldidä käftining årqasi (105/24)

nizåm ikki temir yolning qåq ortäsidadä kåraxt / bolib turär çämäsi bu gärvning şunçäki oyın *emåsligigä* (106/22)

çıqqanini eşitdim yoq yürägimdä räşk yåki iztiråb / *emäs* ökinçgä oxşåşraq bir nårsä uygåndi uygåndiyü (109/27)

söndi faqat bir nårsägä häyrån qåldim dilåfroz äbcålgä / *emäs* başqa yigitgä turmuşgä çıqıbdı (109/29)

åppåq köyläk kiygån dilåfroz kirädigån boldi / on säkkiz yıl åz müddät *emäs* dilåfroz çindän häm (109/32)

endi: 1. Şimdi, şu anda.

men ungä *endi* yaqındän sinçiklåb qarädim / dilåfroz çindän häm ånçä özgärgån tolişib qandäydir (100/13)

qarab çıqdidä yelkäsini uçirib dövâm etdi diläfroznı äbcäl / yaxşı körışidän xabarım bâr edi *endi* ergäş yândän (103/2)

çiqqan yâñqâzıq bolib qâldı u mengä imâ qıldı / yigitçäsıgä birân çârä tâpış keräk *endi* (103/4)

şunçä päytdän buyân päyqamäy kelgän tuygölärni *endi* / anıq sezib turärdim faqat faqat *endi* keç bolgändi (112/1)

2. Artık, bundan böyle, bundan sonra.

şunçä päytdän buyân päyqamäy kelgän tuygölärni *endi* / anıq sezib turärdim faqat faqat *endi* keç bolgändi (112/2)

eng: En.

mäktäbdä *eng* çırâyli qız şu diläfroz edi u başqa / mäktäbdän ötgän yängi qız bolgäni uçünmi bir-birini (100/29)

bundäy pällädä äytiş mümkin bolmägän *eng* ähmâqânä / gäp ägzimdän çıqıb ketdi (110/13)

oyläysänü negä diläfroznı oylämäysän oşändä / diläfroz uçün mäktäbning *eng* gözäl *eng* mağrur qızı (111/14)

oyläysänü negä diläfroznı oylämäysän oşändä / diläfroz uçün mäktäbning *eng* gözäl *eng* mağrur qızı (111/14)

engäş-: Eğılmek.

mänä nizâm sen hâñ kör düm şpälgä tüşgän / tängä üstigä *engäşdi* qaräsängçi (106/20)

erkä: Şımarık.

diläfroz tağın oşä özining gözälligini bilädigän / ayällärgä xâs bäsıq xıyâl *erkärâq* ävâzdä külib qoydi (100/8)

erkäk: Erkek.

xoş nimä bopti gärvni *erkäk* kişi oynäydi / düm här ehtimålgä qarşı äbcälning yaqınrâğıgä bärrib (103/23)

äcäb sendek älim sendek zükkä *erkäkning* bir ayâl / qalbini tüşünişi uçün on säkkiz yil keräk bolibdi (112/3)

erkäkçä: Erkekçe, erkek gibi.

şaşmä päyezd ötib ketsin dedi u bilägänlik / bilän hämmäsi qäidäsi bilän bolışı keräk *erkäkçäsigä* (106/8)

ertä: Yarın, ertesi gün.

hâzirmäs dedi äbcäl hämân köylägining / yirtıgını gıcimlärkän *ertägä* säät ondä köprik (103/32)

ertäläb: Sabah, sabahleyin.

aqalli bir märtä qolidän tutsäm *ertäläb* därsgä bärğändä / özini körgändä esä undän qaçışgä urinär xuddi (101/3)

häm kirmädi / *ertäläb* käraxt bolib uygändim başım loqilläb (104/8)

kün *ertäläbdän* qızib ketgän yältiräb yätgän temir yol / izidänmi qarämäygä belängän şpällärdänmi çücmäl (104/29)

ertäsi: Ertesi gün.

ertäsigä kimyâ imtihänidän üç äldim çıqsäm mäktäb / dävvăzäsi äldidä yäpräqlärini çäng başgän älçä tägidä (108/33)

iztiräbini päyqamäy qalgändirsän bälki *ertäsigä* / mäktäb dävvăzäsi äldidä seni kütib turgänidä (111/20)

es: Akıl.

esimdä oşä küni kimyâ fäni imtihânidän bir kün ävväl / yığıldik negädir
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

esidän çıq-: Aklından çıkmak, unutmak.

äbcälnidä *esingizdän çıqdimi* / diläfroz közimgä uzâq sinâvçän tikilib turdidä
(110/19)

esigä tüş-: Aklıma gelmek, hatırlamak.

bultur bir sinfdâşimiz temir yol köprigidän / källä täşläb suvdän çıqmägäni
esimgä tüşdi uning (103/20)

esänkirä-: Afallamak.

yänimgä kelib otirgän ayâlgä e'tibâr bermägän ekänmän / burilib qarädim
qarädimu *esänkiräb* qâldim (99/19)

bâşimgä urämänmi uni dedi qâşini çimirib / *esänkiräb* qâldim (110/23)

eslä-: Hatırlamak.

yâzib yubârdim şundä häm här gäl uni *esläsäm* yürägimning / bir çeti ciz etib
qoyardı bärä-bärä cizillämäydigän (109/19)

eşik: Kapı.

sizläb çaqrädi diläfroz dârsning birinçi küni / äppâq köyläk kiyib *eşikdän* kirib
kelgänidäyâq uni (100/33)

eşit-: Duymak, işitmek.

iyе sen negä cirilläysän *eşitib* qoy men / diläfrozxânni (102/17)

bähsini bepärvä *eşitib* turärdim göyâ bu gäplärning / mengä mutlaqâ alâqasi
yoqdek faqat böricär deyişgänidä (103/17)

yaxşı emäsmi sen ölib ketäsän diläfroz hämmäsini / *eşitib* zâr-zâr yıgläydi seni
sevmägänigä qadringä (104/18)

uzâqdän *eşitilgän* gudâk tâvuşi dümning gäpini / böldi (106/5)

qaddini râstlädi zum ötmäy pâstdä yänä böricärning / güvilläşi *eşitilä* başlädi
(106/14)

ketdi uning bu qadär şiddätli âhängdä gäpirgänini / heç *eşitmägän* edim közimni
qayâqqa yaşirişni bilälmäy (107/22)

oqıyâtgänidän xabärim bâr edi oşâ yili u häm turmuşgä / çıqqanini *eşitdim* yoq
yürägimdä räşk yâki iztirâb (109/26)

ilmiy işingniyäm qaçân üylängäningniyäm nimägä / negä u äbcälning nâmini
eşitgändä icirgandi (111/10)

e'tibâr ber-: İtibar etmek, dikkate almak.

gäzetängizni körib bersäm mäylimi / yänimgä kelib otirgän ayâlgä *e'tibâr*
bermägän ekänmän (99/18)

F

faqat: Yalnız, yalnızca, sadece.

vıqârli ayâllärgä oxşâb qâlgändi *faqat* közläri külgänidä / iç-içidän yänib
ketädigän quräläy közläri özining (100/15)

sinf undän häyıqar älläqandäy bezârilär todäsigä / qoşilib yürişini bilärdik äbcäl
bilän *faqat* bittä (101/16)

fäläk: Dünya, âlem.

näzärimdä diläfroz äsmānu *fäläkdän* äppäq bulutlär / ärsidä süzib yürgän
äfsänäviy mäläkkä oxşär ungä gäpiriş (101/6)

fän: Bilim, ilim.

esimdä oşä küni kimyâ *fäni* imtihānidän bir kün ävväl / yıgıldik negädir
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

färmulä: Formül.

färmulälär yâzilgän taxta äldidä turär hänsiräb näfäs / älärdi (102/27)

fe‘l: Huy, mizaç.

ismi äbducälil bolsä häm *fe‘li* yāmānligidän äbcäl / deb laqab älgän bu bälä
qopäl tönkämıcäz edi ämmâ bütün (101/13)

fursät: Zaman, vakit.

bilän süyänçiqqa başimni qoyib közimni yumdim bilmädim / qançä *fursät* ötdi
bir mähäl yānbāş tāmāndän (99/15)

G

gälvärs: Aptal, ahmak.

sen bolsä sen *gälvärs* bolsä / diläfroz hämān başini quyi sālīb näriyāqqa qaräb
(112/7)

gäp: Söz, kelime.

ämmâ ägzimdän başqa *gäp* çıqıb ketdi / men sizni tüşimdä körib turämän
häliyäm (100/19)

biz qayâqqa ketsäk häm diläfroznı äbketämiz bu / *gäpni* u şunçälik bepisändlik bilän äytdiki ornimdän (102/10)

ägär yänä bittä gäpirsäng yâ sen öläsän yâ men bu / *gäpni* şu qadär işänç bilän äytdimki ätrâfni oräb (102/30)

bähsini bepärvâ eşitib turärdim göyâ bu *gäplärning* / mengä mutlaqâ alâqasi yoqdek faqat böricär deyişgänidä (103/17)

ğalvâni başlägän oşâ dümni häm sökib bardı mengä / bu *gäplär* tä'sir qılmäs xayâlim başqa yâqdä edi (104/26)

uzâqdän eşitilgän gudâk tâvuşi dümning *gäpini* / böldi (106/5)

gäp bundâq 20 tiyin deb yâzilgän tāmāni tüşsä / ergäş birinçi bolib källä täşläydi ärqasi tüşsä (106/15)

bu *gäpni* sizgä yâqış uçün äytäyâtgänim yoq bär *gäp* / şu (110/5)

bu *gäpni* sizgä yâqış uçün äytäyâtgänim yoq bär *gäp* / şu (110/5)

bu *gäpni* u yärim häzil bilän äytdi birâq mening köz / ongimdä yänä oşâ sâvuq mänzärä cänländi uning äbcäl (110/9)

bundây pällädä äytiş mümkin bolmägän eng ähmâqânä / *gäp* ägzimdän çıqıb ketdi (110/14)

men şunaqa bilägänmän uning *gäp* ähängidä / yäşirin istehzâ bär edi hämmäsini bilämän qaçân (110/31)

gäpni äyläntir-: Lafı dolandırmak, sözü uzatmak.

nizâm rängi öçib uning äldigä bâstirib bardı / *gäpni äyläntirmä* düm nimä demâqçisän (103/6)

gäpni köpâytiir-: Çok konuşmak, konuşmayı gereksizce sürdürmek.

mengä qarâ ov dedim âvâzim titrâb *gäpni* / *köpâytiirmä* başlädik (107/28-29)

gäpir-: Konuşmak.

âppâq köyläkdä birdän päydâ bolib qâlâdi qurälây / közläridä ot yâñib ällänimälärni *gäpirädi* külâdi (100/24)

âräsidadä süzib yürgän äfsänäviy mäläkkä oxşâr ungä *gäpiriş* / tikilib qarâş günâh edi men uçün (101/7)

ägär yänä bittä *gäpirsäng* yâ sen öläsän yâ men bu / gäpni şu qadâr işânç bilän äytdimki ätrâfni orâb (102/29)

ketdi uning bu qadâr şiddätli âhängdä *gäpirgänini* / heç eşitmägän edim közimni qayâqqa yaşirişni bilâlmây (107/21)

gärâv oynäysizlär / dilâfroz äbcälgä *gäpirdiyü* mening içim muzläb (107/20)

äbcäl keçä bekârgä *gäpirmägän* bundän çıqdi ilgäriyäm / äbcäl uning âppâq bilägidän tutib bârâr u esä täsmädek (108/19)

gäpläş-: Sohbet etmek.

sensirâb *gäpläşädigän* sinfdâşlärning hämmäsi uni / sizläb çaqırâdi dilâfroz dârsning birinçi küni (100/31)

oşâ âqşâm yärim keçägäçä xayâlän dilâfroz bilän / *gäpläşib* yâtdim qani endi bir märtä körsäm âxırgi (104/4)

gärâv: Bahis.

xoş nimä bopti *gärâvni* erkäk kişi oynäydi / düm här ehtimâlgä qarşi äbcälning yaqımrâğıgä bârîb (103/23)

nizâm ikki temir yolning qâq ortäsidadä kâraxt / bolib turâr çämäsi bu *gärâvning* şunçäki oyun emäsligigä (106/22)

gärâv oynä-: Bahis yapmak, bahse girmek.

birân närsädän *gärâv oynäşsin* ârä âçıq bolâdi / qoyâdi (103/7)

nimä men köçädä tüşib yâtgän çaqamänmi ârçamdän / *gärâv oynäysizlär* (107/19)

gäzetä: Gazete.

ayâl kişining âvâzi keldi / *gäzetängizni* körib bersäm mäylimi (99/16)

qılâdi özimni çalgıtış üçün bâyä aerâpârttä âlgän *gäzetäni* / yänä közdän keçirä başlädim ämmâ uni oşâ yerning (99/11)

göyâ: Güya, sanki.

bâhsini bepârvâ eşitib turârdim *göyâ* bu gäplärning / mengä mutlaqâ alâqasi yoqdek faqat böricär deyişgänidä (103/17)

rel's üstidän dârbâzlârgä oxşâb ehtiyâtkârlık / bilän muvâzânät saqlâb yürüb ketâr edi *göyâ* bir ümr (108/22)

şundây yürädigândeک *göyâ* äbcäl bir zum qolini qoyib / yubârsâ yıqılıb ketädigândeک bir neçä qadâm yürişgândän (108/23)

gözâl: Güzel.

oyläysänü negä dilâfrozni oylämäysän oşändä / dilâfroz üçün mäktâbning eng *gözâl* eng mağrur qızı (111/14)

gözällik: Güzellik.

dilâfroz tağın oşâ özining *gözälligini* bilädigän / ayällârgä xâs bâsıq xıyâl erkârâq âvâzdä külib qoydi (100/7)

gudâk: Siren, düdük.

uzâqdän eşitilgän *gudâk* tâvuşi dümning gâpini / böldi (106/5)

güldürä-: Gürlemek, gürlüdemek.

qâlgândä yänä bir signal berdidä vagânlârni sudrâgânçâ / *güldüräb* ötib ketdi yol çetidägi mäzut säçrâgän (106/11)

günâh: Günah.

ârasidâ süzib yürgän âfsânâviy mälâkkâ oxşâr ungâ gâpiriş / tikilib qarâş *günâh*
edi men uçün (101/8)

güvillâ-: Uğuldamak.

qaddini râstlâdi zum ötmây pâstdâ yänâ böricârning / *güvillâşi* eşitilâ başlâdi
(106/14)

vucudim birdän bom-boş bolib qâldi sâmalıyât / hâmân *güvillâb* uçib bârâr
nâzârimdâ mening qalbimdâ (111/6)

hâm âllânimâ *güvillâb* cünbüşgâ kelgän edi / nimâgâ u sening hâyâtingni
miridân-sirigâçâ bilâdi (111/7)

ketmä-ket yâpirilib kelâr sâmalıyât mâtarining *güvillâşi* / miyâmdâ çarx
urâyâtgän sâvâllâr hâmmâsi ârâlâş (111/29)

Ğ

ğalvâ: Kargaşa.

nizâm bârâ-bârgünçâ meni hâm âbcâlni hâm hâmmâ / *ğalvâni* başlâgän oşâ
dümni hâm sökib bârdi mengâ (104/25)

ğâyib bol-: Kaybolmak.

közlâridâ ot yânbilâ âllânimâlârnâni gâpirâdi külâdi / keyin tosâtdân *ğâyib bolâdi*
(100/25)

ğıcillâş-: Dalaşmak, çekişmek.

negâdir nizâm hâm u bilân *ğıcillâşâyâtgän* / düm hâm cimib qâlışdi tüflimni bir
çekkâgâ (106/31)

ğicimlä:- 1. Burušturmak.

bilän ärtgän edim qolim qân boldi äbcäl yol-yol / köylägining yırtılğan yâqasını
ğicimlägäniçä kimyâviy (102/26)

2. Sıkıca tutmak.

hâzirmäs dedi äbcäl hämân köylägining / yırtıgını *ğicimlärkän* ertägä sâät ondä
köpriik (103/32)

ğırä-şirä: Belli belirsiz.

ketdi *ğırä-şirä* tumänlik âräsida äbcälning bir / zum ängräyib qâlgänini keyin
qaddini râstlägänini (108/7)

H

häfsäläsizlik: İsteksizlik.

özidäyâq oqıb bolgändim şuning uçün *häfsäläsizlik* / bilän süyänçıqqa başımni
qoyib közimni yumdim bilmädim (99/13)

häftä: Hafta.

cäsadini bir *häftädän* keyin älläqaysi toğändän tâpib / kelişgän edi (103/21)

haqârät qıl-: Hakaret etmek.

hämmäsini tüşüntirmâqçı bolgändir sen bolsäng uni / *haqârät qilib* cönäb
qâlgänsän u şundäyäm seni keçirgän (111/23)

häliyäm: Hälâ, henüz, şimdiye kadar.

ämmå ågzimdän başqa gäp çıqıb ketdi / men sizni tüşimdä körüb turämän
häliyäm (100/20)

häliyäm işänmäs edi men bolsäm älläqaçån hükm / qılingän ädämdek xâtircäm
edim (106/23)

hämân: Hâlâ, hâlen.

hâzirmäs dedi äbcäl *hämân* köylägining / yirtıgını gıcimlärkän ertägä sâät ondä
köpriik (103/31)

vucudim birdän bom-boş bolib qâldi sāmalyât / *hämân* güvilläb uçıb bârär
nâzärimdä mening qalbimdä (111/6)

quräläş bolib vucudimni lärzägä sâlär diläfroz bolsä / *hämân* näriyâqqa qaräb
otirär edi men uning yüzidägi (111/32)

sen bolsä sen gälvärs bolsä / diläfroz *hämân* başını quyi sâlib näriyâqqa qaräb
(112/8)

hämmä: 1. Her bir.

bitiriş imtihânläri çozilgändän çozilib *hämmämizning* / sillämizni quritib yubârdi
bälälär miyâsi (101/29)

yaqındä imtihânlär tāmām dedi bälälärdän / biri ârzumändlik bilän keyin
hämmämiz här qayâqqa (102/6)

2. Herkes.

bâyädän beri âxırgi pärtädä otirgän düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik
bilän *hämmägä* bir-bir (102/34)

äbcälning *hämmä* yāmân körädigän *hämmä* cirkänädigän / äbcälning qolidän
tutib ketyäpti bundän çıqdı (108/17)

äbcälning *hämmä* yāmân körädigän *hämmä* cirkänädigän / äbcälning qolidän
tutib ketyäpti bundän çıqdı (108/17)

3. Bütün.

nizâm bärä-bärgünçä meni häm äbcälni häm *hämmä* / ğalväni başlägän oşä dümni häm sökib bardı mengä (104/24)

hämmäsi: Hepsi.

sensiräb ğäpläşädigän sinfdâşlärning *hämmäsi* uni / sizläb çağrädä diläfroz dârsning birinçi küni (100/31)

yaxşı emäsmi sen ölib ketäsän diläfroz *hämmäsini* / eşitib zâr-zâr yığläydi seni sevmägänigä qadringgä (104/17)

şaşmä pâyezd ötib ketsin dedi u biläğänlik / bilän *hämmäsi* qâidäsi bilän bolışı keräk erkäkçäsigä (106/8)

keyin *hämmäsi* tāmām boldi mäktäb häm muhäbbät / häm tâşkentdek şähri äzimdä institutgä kirişgä (109/8)

men şunaqa biläğänmän uning ğäp ähängidä / yaşirin istehzâ bär edi *hämmäsini* bilämän qaçän (110/32)

ketmä-ket yâpirilib kelär sāmalyât mâtâriining ğüvilläşi / miyämädä çarx urâyâtgän sävällär *hämmäsi* äräläş (111/30)

mäktäb dârvâzäsi äldidä seni kütib turgänidä / *hämmäsini* tüşüntirmâqçi bolgändir sen bolsäng uni (111/22)

hämşirä: Hemşire.

tongıç oğlingiz mäy äyidä tuğilgänini xätiningiz / *hämşirä* bolib işläşini äytäveräymi u küldi (111/2)

hänzirä-: Solumak, sık sık soluk alıp vermek.

fârmulälär yazilgän taxta äldidä turär *hänziräb* näfäs / älârdi (102/27)

hänüz: Henüz, daha, hâlâ.

hä men uni *hänüz* tüşlärimdä körüb turışım râst / edi men diläfroznı här gäl bir xıl tüş körämän u (100/21)

här: Her.

xoş nimä boptı gärvni erkäk kişi oynäydi / düm *här* ehtimälgä qarşı äbcälning yaqınrâğıgä bärıb (103/24)

kötärgänçä qulqıllätib içä başladı u *här* yütingänidä / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızıb tüşär (105/17)

här gäl: Her sefer, her defa.

hä men uni *hänüz* tüşlärimdä körüb turışım râst / edi men diläfroznı *här gäl* bir xıl tüş körämän u (100/22)

yazıb yubârdım şundä häm *här gäl* uni esläsäm yürägimning / bir çeti ciz etib qoyardı bärä-bärä cizillämäydigän (109/19)

här qayâqqa: Her bir yere, her yere.

yaqındä imtihânlär tāmām dedi bälälärdän / biri ârzumändlik bilän keyin hämmämiz *här qayâqqa* (102/6)

häräkät qıl-: Çalışmak, çabalamak.

äräzlägän ädämdek uzâqrâqdän ötişgä *häräkät qılârdım* / nâzärimdä diläfroz äsmânu fäläkdän äppâq bulutlär (101/5)

qarängä men şunçä *häräkät qılsäm* häm siz sirä / tüşimgä kirmäysiz (110/7)

härçänd: Her ne kadar.

bilän yetäkläşib ketgäniyü men äyänçli qıyâfädä termilib / qâlgänim *härçänd* özimni tutışgä urinsäm häm (110/12)

härqaläy: Her nasılsa.

kördimmi *härqaläy* temir yol trānspar̄ti incenerlāri / institutigä kirdim ārä-çārä nizāmdän xat kelib turārdi (109/11)

hättā: Hatta.

hättā äbcäl degän ätämānimiz hām dilāfrozning / şārpāsini sezişi bilän mulāyim tār̄tib qālār̄di āsli (101/11)

hāyāt: Hayat, yaşam.

hām ällānimä güvillāb cünbüşgä kelgän edi / nimägä u sening *hāyātingni* miridän-sirigāçā bilādi (111/8)

hāyıq-: Korkmak, sakınmak.

sinf undän *hāyıqar* ällāqandāy bezār̄ilār̄ todāsīgä / qoşilib yür̄işini bilārdik äbcäl bilän faqat bittä (101/15)

hāyrātlän-: Hayret etmek, şaşır̄mak.

siz siz qayāqdän bilāsiz dedim bāttār / *hāyrātlänib* (110/30)

hāyrān: Şaşkın.

oqıtuvçılār̄ hām üydä ākālārim hām *hāyrān* edi men / bolsām dārsdä qāyılmaqām qilib cāvāb berāyātgānimdä (101/25)

hāyrān qāl-: Hayrette kalmak, şaşır̄mak.

emäs ökinçgä oxşāşrāq bir nārsä uygāndi uygāndiyü / söndi faqat bir nārsägä *hāyrān qāldim* dilāfroz äbcālgä (109/28)

hāzil: Şaka.

bu gäpni u yärim *həzil* bilän äytđi biråq mening köz / ongimdä yänä oşä sāvıuq mänzärä cänländi uning äbcäl (110/9)

həzir: 1. Bir işi yapmak için uygun ortama ve şartlara sahip olan, hazır.

həzirmäs dedi äbcäl hāmān köylägining / yırtıgını gıcimlärkän ertägä sâät ondä köprik (103/31)

2. Şimdi, şu anda.

mälähätigä işängän ayällärgä xäs xâtircäm külgüsü oşä / oşä edi *həzir* ungä şuni äytişim keräkligini bilärdim (100/18)

diläfroz qayâqdäykin *həzir* nimä qılâyâtgäniykin / köprik üstigä yetib kelgänimizdä heç kim yoq edi (104/27)

həzirginä: Demin, az önce.

xayälimdä bulutlär äräsidä süzib yürädigän diläfroz / şumi *həzirginä* äsmändä uçib yürän diläfroz birdän (108/14)

heç: Hiç.

yoğye men şunçäki sizni bunaqa väziyätđä uçrätämän / deb *heç* oylämägändim (100/6)

ketdi uning bu qadär şiddätli ähängdä gäpirgänini / *heç* eşitmägän edim közimni qayâqqa yaşirişni bilälmäy (107/22)

bâğıçini yeçä başladi şu päyt *heç* kütilmägän vâqeä / boldi diläfroz düm bilän nizâmning äräsidän (107/31)

äbcälni *heç* köräsizmi / u yärq etib qarädi (110/15)

heç kim: Hiç kimse.

diläfroz qayâqdäykin hâzir nimä qılâyâtgäniykin / köprik üstigä yetib
kelgänimizdä *heç kim* yoq edi (104/28)

kim yetkâzdi äbcäl läbini bir çekkâsi bilän / ilcäydi *heç kim* sizni çağırğäni
yoqkü (107/25)

heç nimä: Hiçbir şey.

çängälläb turib başimni üç-tört yergä urgän edi köz / ongim qârângılâşdiyü *heç
nimä* körinmäy qâldi özimgä (102/22)

hid: Koku.

izidänmi qârämâyğä belängän şpällärdänmi çüçmäl / *hid* anqıb nâfäsni âlgüdek
bolärdi köprik çetigä (104/31)

hükm qıl-: Hükmetmek.

hâliyäm işänmäs edi men bolsäm älläqaçân *hükm* / *qilingän* âdämdek xâtircäm
edim (106/23-24)

hüş: Bilinç, şuur.

änçädän keyin *hüşim* özimgä keldi ropärämdä nizâm / turärdi u äftimgä tikilib
turdidä qandäydir (108/27)

X

xabär: Haber.

qaräb çıqdidä yelkäsini uçirib dävâm etdi diläfroznı äbcäl / yaxşı körışidän
xabärim bär edi endi ergäş yändän (103/2)

âlmäs ekänsän diläfroz ändicän tibbiyât institutidä / oqıyâtğänidän *xabärim* bär
edi oşä yili u häm turmuşğä (109/25)

xat: Mektup.

kördimmi härqalây temir yol trânspârti incenerlâri / institutigâ kirdim ârä-çârâ nizâmdân *xat* kelib turârdi (109/12)

xayâl: 1. Hayal.

xayâlimdâ bulutlâr ârâsidâ süzib yürädigân dilâfroz / şumi hâzirginâ âsmândâ uçib yürgân dilâfroz birdân (108/13)

2. Akıl, hafıza.

ğalvâni başlâgân oşâ dümni hâmi sökib bârdi mengâ / bu gâplâr tâ'sir qılmâs *xayâlim* bâşqa yâqdâ edi (104/26)

xayâlân: Hayalen, hayalî olarak.

oşâ âqşâm yârim keçâgâçâ *xayâlân* dilâfroz bilân / gâplâşib yâtdim qani endi bir mârta körsâm âxırgi (104/3)

xâs: Has, özgü.

dilâfroz tağm oşâ özining gözâlligini bilâdigân / ayâllârgâ *xâs* bâsıq xıyâl erkârâq âvâzdâ külib qoydi (100/8)

mâlâhâtigâ işângân ayâllârgâ *xâs* xâtircâm külgüsi oşâ / oşâ edi hâzir ungâ şuni äytişim kerâkligini bilârdim (100/17)

xâtin: Karı, eş.

tongıç oğlingiz mây âyidâ tuğılğanini *xâtiningiz* / hâmşirâ bolib işlâşini äytâverâymi u küldi (111/1)

seni nimâgâ sen bilân uçrâşışni tilâdi nimâgâ / nimâgâ *xâtiningdân* târtib bâlângning tuğılğan (111/26)

xâtircäm: Sakin.

mälâhätigä işängän ayällärgä xâs *xâtircäm* külgüsi oşâ / oşâ edi hâzir ungä şuni äytişim kerâkligini bilärdim (100/17)

hâliyäm işänmäs edi men bolsäm älläqaçân hükm / qılingän âdämdek *xâtircäm* edim (106/24)

xıyâl: Azıcık, birazcık.

dilâfroz tağın oşâ özining gözälligini bilädigän / ayällärgä xâs bâsıq *xıyâl* erkärâq âvâzdä külib qoydi (100/8)

men dilâfroz äbcälning başıgä *xıyâl* egildi / közläridä älläqandäy ot yâñib turärdi men sizni (108/3)

xudâ: Allah.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş âldidän *xudâdän* / yâlgız bir nârsäni tilär edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/1)

xuddi: Aynı, tıpkı.

özini körgändä esä undän qâçışgä urinär *xuddi* / äräzlägän âdämdek uzâqrâqdän ötişgä häräkät qılärdim (101/4)

âğrir negädır *xuddi* yığlägän âdämdek közim açışardı / köçägä çıqsäm dârvâzä âldidä nizâm turibdi (104/9)

ängräyib qâldim on qadâmçä nâridä dilâfroz turärdi / *xuddi* oşâ tüşlärimdä körgändek äppâq köyläk (107/2)

xunük: Çirkin.

dilâfroz ilcäyib turibdi közimgä şu qadâr *xunük* / körinib ketdiki yüzimni teskâri ögirdim şitâb (109/1)

İç: İnsanın manevi varlığıyla ilgili olan; akıl, gönül, irade.

diläfroz äbcälgä gäpirdiyü mening *çim* muzläb / ketdi uning bu qadär şiddätli ähängdä gäpirgänini (107/20)

İç-: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

kötärgänçä qulqıllätib *İçä* başladı u här yütingänidä / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/17)

undän körä bir märtä emäs on märtä çökkänim yaxşı / emäsmi äbcäl vinâni *İçib* boldidä käftining ârqasi (105/24)

İç-İçidän: Derinden, yürekte, içten.

vıqârli ayällärgä oxşäb qâlgändi faqat közläri külgänidä / *İç-İçidän* yänib ketädigän quräläy közläri özining (100/16)

tilär men bolsäm imtihânlär yänäyäm çözilişini *İç* / *İçimdän* ârzu qılârdim mäktäbni bitirsäk diläfroz (101/32-33)

İcirğan-: İğrenmek.

közimgä şu qadär cirkänç körinib ketdiki *İcirğanib* / yüzimni ögirdim (105/20)

ilmiy işingniyäm qaçân üylängäningniyäm nimägä / negä u äbcälning nâmını eşitgändä *İcirğandi* (111/10)

İfädä: İfade.

hämân näriyâqqa qaräb otirär edi men uning yüzidägi / *İfädäni* anıq körmäsdim ämmâ körmäsäm häm özimning (111/33)

ikkälä: Her iki veya ikisi.

u yağı qandâq bolgänini bilmäymän bir mähäl *ikkälämiz* / paldä dumäläşib äylänä başlädik äbcäl säçimdän (102/19)

ikkâvi: İkisi, her ikisi.

bälä tülkidek ustâmân umär äşnäçilik qılär *ikkâvi* / dâim birgä yürişär şuning uçün bälälär ungä düm (101/17)

ikki: İki sayısı.

qarädim yuqâridä yâyilib âqayâtgän suv şu yergä temir / yol âstigä kelgänidä keskin tärâyär *ikki* çeti (104/34)

kötärgänçä qulqıllätib içä başladi u här yütingänidä / dordâq läbining *ikki* çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/18)

nizâm *ikki* temir yolning qâq ortäsidadä kâraxt / bolib turär çämäsi bu gärvning şunçäki oyun emäsligigä (106/21)

ikki märtä diläfroz seni sorädi ädresingni beräymi / degän mäzmundä häm yâzdi könglimdä quvânçgä oxşaş (109/13)

ilâc: Olanak, imkân.

şunaqa dedim *ilâci* bariçä sävuqqân ähängdä / çomilmâqçimän (107/15)

ilcäy-: Sırtmak, hafifçe gülmek.

äbcäl bir qolidä pärtveyn şişäsi bir qolini beligä / tirägänçä kinâyäli *ilcäyib* turärdi näriräqdä esä (105/12)

tinçilikmi dedi u yaqın kelib / tinçilik düm nâquläy *ilcäydi* (107/8)

kim yetkâzdi äbcäl läbini bir çekkäsi bilän / *ilcäydi* heç kim sizni çağırğäni yoqkü (107/25)

diläfroz *ilcäyib* turibdi közimgä şu qadär xunük / körinib ketdiki yüzimni teskäri
ögirdim şitâb (109/1)

ilgäri: Önce, evvel.

äbcäl keçä bekârgä gäpirmägän bundän çıqdi *ilgäriyäm* / äbcäl uning äppâq
bilägidän tutib bärär u esä täsmädek (108/19)

illyüminätâr: Gemi ve uçaklarda bulunan küçük yuvarlak pencere.

qâlgändek boldi yâmgır tâmçiläri müttäsil çiziq tärtäyâtgän / *illyüminätâr*
äynäsüdän täşqarigä qarädim (99/5)

ilmiy: İlmî, bilimsel.

nimägä u sening häyätini miridän-sirigäçä bilädi / *ilmiy* işingniyäm qaçân
üylängäningniyäm nimägä (111/9)

imâ qıl-: İşaret etmek.

çıqqan yânqâzıq bolib qâldi u mengä *imâ qıldı* / yigitçäsigä birân çärä tâpiş
keräk endi (103/3)

üstidä / düm qoli bilän nizâmgä *imâ qıldı* (103/34)

imtihân: Sınav.

bitiriş *imtihânläri* çozilgändän çozilib hämmämizning / sillämizni quritib
yubârdi bälälär miyäsi (101/29)

äçib ketgänidän nälir bu äzâblärdän tezrâq qutulişni / tilär men bolsäm
imtihânlär yänäyäm çozilişini iç (101/32)

esimdä oşä küni kimyâ fäni *imtihânidän* bir kün ävväl / yığıldik negädür
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

yaqında *imtihānlār* tāmām dedi bālälärdän / biri ârzumändlik bilän keyin
hämämiz här qayâqqa (102/5)

ertäsığä kimyâ *imtihānidän* üç âldim çıqsām mäktäb / dârvâzäsi âldidä
yâprâqlärini çäng bäsğän âlçä tägidä (108/33)

incener: Mühendis.

kördimmi härqälây temir yol trānspärti *incenerläri* / institutığä kirdim ârä-çärä
nizâmdän xat kelib turärdi (109/11)

indä-: Seslenmek, ses çıkarmak.

men qızib yâtğän rel'sğä otirdimdä *indämây* tüflimning / bāğıçini yeçä bāşlädim
pâypâğımni yeçâyâtğänimdä (106/29)

ingrä-: İnlemek, inildemek.

termilib qarädi bälki oşändä uning közläridä *ingrügän* / iztirâbini pâyqamây
qâlgändirsän bälki ertäsığä (111/19)

institut: Enstitü.

häm tâşkentdek şähri âzimdä *institutğä* kirişğä / közim yetmäsdä âmädim
çâpdimi yaxşı täyyârgärlük (109/9)

kördimmi härqälây temir yol trānspärti incenerläri / *institutığä* kirdim ârä-çärä
nizâmdän xat kelib turärdi (109/12)

unutiş âğır bolärkän uning qısmätigä befarq qarây / âlmäs ekänsän dilâfroz
ändicân tibbiyât *institutidä* (109/24)

is: Koku.

tarqalıb ketdi sârätân issıgıdän qızib ketğän bor *isi* / anqıb turgän sinfdä on çâğli
bälä qâldik (102/3)

ism: İsim, ad.

ismi äbducälil bolsä häm fe'li yâmânligidän äbcäl / deb laqab âlgän bu bälä qopâl tönkämïcâz edi ämmâ bütün (101/13)

issiq: Sıcak.

tarqalib ketdi särâtân *issıgıdän* qızib ketgän bor isi / anqıb turgän sinfdä on çâgli bälä qâldik (102/3)

istehzâ: Bir kimseye karşı belli etmeden yapılan gizli alay.

men şunaqa bilägänmân uning gâp âhängidä / yâşirin *istehzâ* bâr edi hämmäsini bilämân qaçân (110/32)

istehzâli: Alay edici bir biçimde.

negadir *istehzâli* küldi / başimgä urämänmi uni dedi qâşini çimirib (110/21)

iş: 1. Bir sonuca ulaşmak, herhangi bir şey ortaya koymak için yapılan çalışma.

sorâdi / dâktârlık *işingiz* bitib qâldimi (110/28)

ilmiy *işingniyâm* qaçân üylängäningniyâm nimägä / negä u äbcälning nâmını eşitgändä icirgandı (111/9)

2. İlişki, ilgi, bağ.

sengä nimä dedim cinnilärdek baqrib sening / nimä *işing* bâr yoqâl tâşingni ter (108/32)

3. Yapılan şey, davranış.

uşlaşib ketiş âsân bolmägändir kim uçün qıldı bu / *işni* şaşmä oşändä rel's üstidä ämällâb muvâzânât (111/17)

işân-: İnanmak.

mälâhätigä *işângän* ayâllärgä xâs xâtircäm külgüsi oşä / oşä edi hâzir ungä şuni äytişim kerâkligini bilärdim (100/17)

muhäbbät âdâmni çalgıtädi deyişädi *işânmäymän* / muhäbbät âdämge mislsiz küç-qudrät bağışlär ekän (101/20)

häliyäm *işânmäs* edi men bolsäm älläqaçân hükm / qilingän âdamdek xâtircäm edim (106/23)

işâñç: İnanç.

ägär yänä bittä gäpirsäng yâ sen öläsän yâ men bu / gäpni şu qadär *işâñç* bilän äytdimki ätrâfni oräb (102/30)

işlä-: Çalışmak.

tongıç oğlingiz mäy âyidä tuğilgänini xätiningiz / hämşirä bolib *işläşini* äytäveräymi u küldi (111/2)

itär-: İtmek, iteklemek.

bilib turärdim ämmâ özim häm tüşünib yetmägän / qandäydir qaysär tuygu nuqul älgä *itärärdi* qaytägä (104/16)

iyun‘: Haziran.

nânzâdlik dissertätsiyäsini yâqlägänigingizni güli bilän / toyingiz on törtinçi *iyun‘* şänbä küni bolgänini (110/34)

iz: İz, belirti.

kün ertäläbdän qızib ketgän yältiräb yätgän temir yol / *izidänmi* qârämäyge belängän şpällärdänmi çüçmäl (104/30)

iztirâb: Izdırap, acı, keder.

çıqqanini eşitdim yoq yürägimdä räşk yâki *iztirâb* / emäs ökinçgä oxşaşrâq bir nârsä uygândi uygândiyü (109/26)

dilâfrozning közlärigä sezilär-sezilmäs *iztirâb* / şärpäsi säyä sâlib ötgändek boldi birâq zum ötmäy külimsiräb (110/25)

termilib qarädi bälki oşändä uning közläridä ingrägän / *iztirâbini* päyqamäy qâlgändirsän bälki ertäsigä (111/20)

K

käft: Avuç, avuç içi.

ornimdän turdim ägzim negädür şortäng edi *käftim* / bilän ärtgän edim qolim qân boldi äbcäl yol-yol (102/24)

men *käftim* bilän ägzimni ärtgänçä ulärning / bähsini bepärvä eşitib turärdim göyâ bu gäplärning (103/16)

emäsmi äbcäl vinâni içib boldidä *käftining* ârqasi / bilän läbini ärtti şişäni ulâqtirib yubârdi şişä (105/24)

källä taşlä-: Atlamak, balıqlama dalmak.

qâlgändek peşânäsini tiriştirdi mäsälän / böricärgä *källä taşläşdän* kim âmân çıqsä (103/12)

bultur bir sinfdâşimiz temir yol köprigidän / *källä taşläb* suvdän çıqmägäni esimgä tüşdi uning (103/20)

gäp bundâq 20 tiyin deb yâzilgän tãmâni tüşsä / ergäş birinçi bolib *källä taşläydi* ârqasi tüşsä (106/16)

kämlik qıl-: Bilgi yönünden yetersiz olmak, yeterli bilgiye sahip olamamak.

nimä dedim baqırıb äbcäl *kämlük qilib* / qâldimi birpäs säbr qılsäng çıqadı
şundäy dedimü (109/5)

käraxt bol-: Sersem olmak, sersemlemek.

ertäläb *käraxt bolib* uyğândim başım loqılläb / âğrir negädır xuddi yığläğän
âdämdek közim açışardı (104/8)

nizâm ikki temir yolning qâq ortäsidadä *käraxt / bolib* turär çämäsi bu gärvning
şunçäki oyun emäsligigä (106/21-22)

käyf: Keyif.

köz qilib qayâğını tänläysän / äbcäl *käyfdän* qızärgän közlärini süzib qol silkitdi
(105/33)

keç: Olması gereken veya belirlenmiş zamandan sonra olan, geç.

şunçä päytdän buyân päyqamäy kelgän tuyğulärni endi / anıq sezib turärdim
faqat faqat endi *keç* bolgändi (112/2)

keçä: Gece.

sevib qâldim *keçäläri* uyqugä ketiş âldidän xudädän / yâlgız bir närsäni tilär
edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/1)

äbcäl *keçä* bekärgä gäpirmägän bundän çıqdı ilgäriyäm / äbcäl uning äppâq
bilägidän tutib bärär u esä täsmädek (108/19)

zum ötmäy qırrädär taşlär üstigä çökkäläb qâldim / *keçäläri* tüşimgä kirib
çıqadigän diläfroz şumi (108/12)

keçir-: Affetmek, bağışlamak.

haqârät qilib cönäb qâlgänsän u şundäyäm seni *keçirgän* / bolmäsä nimä uçün
nizâmdän qaytä-qaytä süriştirdi (111/23)

kel-: 1. Ulaşmak, varmak.

gäzetängizni körib bersäm mäylimi / yänimgä *kelib* otirgän ayâlgä e'tibâr bermägän ekänmän (99/18)

esimdä oşâ küni kimyâ fâni imtihânidän bir kün ävväl / yığıldik negädîr oqıtuvçimiz *kelmädi* köpçilik (102/2)

u yâqdä tursin diläfroz mänä şu äbcälning yänigä / *kelişini* täsävvür qılışning özi dähşät edi men uçün (102/15)

qarädîm yuqâridä yâyilib âqayâtgän suv şu yergä temir / yol âstigä *kelgänidä* keskin târâyär ikki çeti (104/34)

kördimmi härqalây temir yol trânsparîti incenerläri / institutigä kirdim ârä-çarâ nizâmdän xat *kelib* turârdi (109/12)

şunçä päytdän buyân päyqamây *kelgän* tuygüläрни endi / anıq sezib turârdim faqat faqat endi keç bolgändi (112/1)

2. Duyulmak, işitilmek.

qançä fursät ötdi bir mähäl yänbaş tãmândän / ayâl kişining âvâzi *keldi* (99/16)

3. Yol almak, ilerlemek.

şiddät bilän *kelâyâtgän* teplâvâz yaqınlâşib / qâlgändä yänä bir signal berdidä vagânlârni sudrâgänçä (106/9)

4. Akmak.

keräk yuqâridän särgayib *kelâyâtgän* suv nârigi tãmândän / köpiklärib âppâq âqarib çiqardi cärning u yüzidä (105/3)

keräk: 1. Gerekli olan, lazım.

öktäm ävâzdä küldi / nimä sāmalyâtdä sizdän başqa âdām uçmäsligi *keräkmi*
(100/4)

turgän bälälärning näfäsi içigä tüşib ketdi / unaqa bolsä bir yâqlık qılış *keräk* bu
mäsiläni (102/32)

çıqqan yânqâzıq bolib qâldi u mengä imâ qıldı / yigitçäsigä birân çârä tâpiş
keräk endi (103/4)

qorqayâtgän bolsäng bärmäy qoyä qâl mengä seküdüntning / *kerägi* yoq
(104/23)

şaşmä päyezd ötib ketsin dedi u bilägänlik / bilän hämmäsi qâidäsi bilän bolışı
keräk erkäkçäsigä (106/8)

2. Olasılık anlamı bildiren bir söz, gerek.

durust tänidingiz men qarib qâlgän bolsäm / *keräk* deb qorquvdim u bir zum
oygä tâldidä yänä (100/10)

tâmândän âtilib çıqıb ketär edi şuning uçün bolsä / *keräk* yuqâridän särgayib
kelâyâtgän suv näriği tâmândän (105/3)

keräk bol-: Gerekmek.

âcâb sendek âlim sendek zükkâ erkäkning bir ayâl / qalbini tüşünişi uçün on
säkkiz yıl *keräk bolibdi* (112/4)

keräklilik: Gereklilik.

mälâhätigä işängän ayâllärgä xâs xâtircäm külgüsi oşâ / oşâ edi hâzir ungä şuni
äytişim *keräkligini* bilärdim (100/18)

keskin: Hızla, çabucak.

qarädim yuqâridä yâyilib âqayâtgän suv şu yergä temir / yol âstigä kelgänidä
keskin târäyär ikki çeti (104/34)

diläfrozi *keskin* äbcälgä burildi / nimä men köçädä tüşib yâtgän çaqamänmi
ârqamdän (107/17)

ket-: 1. Bir yere, bir tarafa doğru yönelip yol almak.

yıgıldık negädür oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik / tarqalib *ketdi* särätân ıssıgıdän
qızıb ketgän bor isi (102/3)

biz qayâqqa *ketsäk* häm diläfrozni äbketämiz bu / gäpni u şunçälik bepisändlik
bilän äytdiki ornimdän (102/9)

sekin ornimdän turdim / *ketdik* (103/28)

yergä tüşdi yoq yerdän häm pästrâqqa tüşib ketdi / änä u *ketyäpti* (108/16)

äbcälning hämmä yâmân körädigän hämmä cirkänädigän / äbcälning qolidän
tutib *ketyäpti* bundän çıqdi (108/18)

uçün özi yâmân körgän özi cirkänädigän ädäm bilän qol / uşlaşib *ketiş* âsân
bolmägändir kim uçün qıldı bu (111/16)

2. Ölmek.

ketär cäfäsida ätib äläsänmi äbcäl şundäy / dediyü şişäni çaqqân açdı başı üstidä
bäländ (105/15)

3. Azalmak.

kördim yürägim gürsilläb urayâtgänini äyâqlärimdän / mädâr *ketib* bärâyâtgänini
sezib turärdim (108/10)

ketmä-ket: Art arda.

bir-biridän aççıq bir-biridän ärmänli sävällär / *ketmä-ket* yâpirilib kelär sämälyät
mâtärining güvilläşi (111/29)

keyin: Sonra.

ketdi gırä-şirä tumänlik äräsida äbcälning bir / zum ängräyib qalgänini *keyin*
qaddini rästlägänini (108/8)

keyin u ärqasigä burilib qarädi *keyin* yänä / men yüzimni çirt ögirdimu başimni
çängälläb qâldim (108/25)

keyin u ärqasigä burilib qarädi *keyin* yänä / men yüzimni çirt ögirdimu başimni
çängälläb qâldim (108/25)

änçädän *keyin* hüşim özimgä keldi ropärämdä nizâm / turärdi u äftimgä tikilib
turdidä qandäydir (108/27)

keyin hämmäsi tämâm boldi mäktäb häm muhäbbät / häm tâşkentdek şähri
äzimdä institutgä kirişgä (109/8)

emäs başqa yigitgä turmuşgä çıqıbdı / *keyin* bulär häm unutıldı faqat ändä-sändä
tüşlärimgä (109/30)

közläridä ot yänib ällänimälärni gäpirädi külädi / *keyin* tosätän gäyib bolädi
(100/25)

yaqındä imtihänlär tämâm dedi bälälärdän / biri ärzumändlik bilän *keyin*
hämmämiz här qayâqqa (102/6)

kibârânä: Kibirli, mağrur bir biçimde.

özgärgän ämmâ öktäm külgisi quräläy közlärining *kibârânä* / bāqışı oşā-oşā edi
(109/33)

kimyâ: Kimya.

esimdä oşā küni *kimyâ* fäni imtihänidän bir kün ävväl / yıgıldık negädır
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

ertäsigä *kimyâ* imtihänidän üç äldim çıqsäm mäktäb / dävvăzäsi äldidä
yäprâqlärini çäng başgän älçä tägidä (108/33)

kimyâviy: Kimyasal.

köylägingin yirtilgän yâqasini ğicimlägäniçä *kimyâviy* / fârmulälär yâzilgän taxta âldidä turär hänsiräb näfäs (102/26)

kinâyä: Üstü kapalı, dokunaklı, sitemli söz.

ilcâydi heç kim sizni çağırğani yoqkü / äbcälning diläfrozgä *kinâyä* qılışı vucudimni (107/26)

kinâyäli: Kinayeli olarak, kinayeli bir biçimde.

äbcäl bir qolidä pärtveyn şışäsi bir qolini beligä / tirägänçä *kinâyäli* ilcâyib turärdi näriräqdä esä (105/12)

kir-: 1. Dışarıdan içeriye geçmek.

sizläb çağırädi diläfroz dârsning birinçi küni / äppâq köyläk kiyib eşikdän *kirib* kelgänidâyâq uni (100/33)

2. İş, görev, okul vb. yerlere kabul edilmek, yerleşmek.

häm tâşkentdek şähri äzimdä institutgä *kirişgä* / közim yetmäsdä ämädim çâpdimi yaxşı täyyärgärlük (109/9)

kördimmi härqalây temir yol trânspârti incenerläri / institutigä *kirdim* ârä-çârä nizâmdän xat kelib turärdi (109/12)

kişi: Kişi, şahıs.

qañçä fursät ötdi bir mähäl yânbâş tãmândän / ayâl *kişining* âvâzi keldi (99/16)

xoş nimä bopti gârâvni erkäk *kişi* oynâydi / düm här ehtimâlgä qarşi äbcälning yaqınrâğıgä bârib (103/23)

üyländim şundä häm qaçândir köngil qoygän *kişingni* / unutiş âğır bolärkän uning qısmätigä befarq qarây (109/22)

kiy-: Giymek.

sizláb çaqrâdi dilâfroz dârsning birinçi küni / âppâq köyläk *kiyib* eşikdän kirib kelgänidâyâq uni (100/33)

xuddi oşâ tüşlârimdâ körgândeک âppâq köyläk / *kiygän* saçlâri çirâyli türmäklängän dilâfroz turârdi (107/3)

âppâq köyläk *kiygän* dilâfroz kirâdigän boldi / on säkkiz yil âz müddät emäs dilâfroz çindän häm (109/31)

köçä: Sokak.

âgrir negâdir xuddi yıglâgän âdâmdek közim açışârdi / *köçägä* çıqsâm dârvâzâ âldidâ nizâm turibdi (104/10)

dilâfroz keskin âbcâlgä burildi / nimä men *köçädä* tüşib yâtgän çaqamänmi ârqamdän (107/18)

köngil: Gönül.

toydingmi / *könglimning* bir çekkäsidadâ nizâm toğri äytâyâtgänini (104/14)

degän mâzmundâ häm yâzdi *könglimdâ* quvâncgä oxşâş / bir nimä yilt etgândeک boldiyü oşâ zâhâti söndi uning (109/14)

köngil qoy-: Sevmek, âşık olmak.

üyländim şundâ häm qaçândir *köngil qoygän* kişingni / unutiş âgrir bolârkän uning qısmätigä befarq qarây (109/22)

köp: Çok.

âçığini äytgändâ sinfirmizdâgi bâlâlârnıng *köpi* / âşık edi ungä (101/9)

köpçilik: Çoğunluk.

yığıldık negadır oqıtuvçimiz kelmädi *köpçilik* / tarqalib ketdi särätän ıssıgıdän qızıb ketgän bor isi (102/2)

köpiklän-: Köpürmek.

keräk yuqarıdän särgayib keläyätgän suv nărigi tãmändän / *köpiklänib* äppäq äqarıb çıqardı cärning u yüzidä (105/4)

köprük: Köprü.

bultur bir sinfdâşimiz temir yol *köprigidän* / källä taşläb suvdän çıqmägäni esimgä tüşdi uning (103/19)

yırtıgını gıcimlärkän ertägä säät ondä *köprük* / üstidä (103/32)

diläfroz qayâqdäykin hâzir nimä qılâyâtgäniykin / *köprük* üstigä yetib kelgänimizdä heç kim yoq edi (104/28)

hid anqıb nâfäsni âlgüdek bolärdi *köprük* çetigä / ornätılgän lıqıldâq pänçärägä süyanib pästgä (104/31)

demäk äbcäldän näfrätlänär ekändä xoş oşändä / *köprük* üstidä özingni äyänçli qıyâfädä qalıb ketgäningni (111/12)

kör-: 1. Göz aracılıgıyla bir şeyin varlığını algılamak.

aqalli bir märtä qolidän tutsäm ertäläb darsgä bärğändä / özini *körgändä* esä undän qaçışgä urınär xuddi (101/4)

oşä äqşäm yärim keçägäçä xayälän diläfroz bilän / gäpläşib yâtdim qani endi bir märtä *körsäm* äxırgi (104/4)

gäpläşib yâtdim qani endi bir märtä körsäm äxırgi / märtä *körib* qälsäm yoq u älısdä edi äq äppäq bulutlär (104/5)

mänä nizâm sen häm *kör* düm şpälgä tüşgän / tängä üstigä engäşdi qaräsängçi (106/19)

mänä özing *kör* dedi düm negadır quvânib / çüv tüşdi birinçi bolib ergäş taşläydi (106/25)

zum ängräyib qalgänini keyin qaddini râstlägänini / *kördim* yürägim gürsilläb
urayätgänini äyâqlärimdän (108/9)

äbcälni heç *köräsizmi* / u yärq etib qarädi (110/15)

ifädäni anıq *körmäsdim* ämmâ körmäsäm häm özimning / bepisändligim tüfäyli
özimning befähmligim tüfäyli (111/33)

ifädäni anıq *körmäsdim* ämmâ *körmäsäm* häm özimning / bepisändligim tüfäyli
özimning befähmligim tüfäyli (111/33)

2. Bir konu, durum hakkında bir yargıya varmak.

qanı taşlä tängäni äbcäl dümgä qaräb / qıçqırdı taşlä täleimizni sinäb *köräylik*
(105/29)

3. Bakmak.

ayâl kişining ävâzi keldi / gäzetängizni *körüb* bersäm mäylimi (99/17)

körin-: Görünmek, gözükmek.

çängälläb turib başimni üç-tört yergä urgän edi köz / ongim qârängiläşdiyü heç
nimä *körinmäy* qâldi özimgä (102/22)

säp-säriq qamışzâr közgä taşlänäb yänäyäm närirâqdä / bätqâqlik qâräyib
körinärdi teräk boyi pästlikdä äcdärdek (105/6)

köylägining yâqasidän taşib pästgä âqar edi turqı / közimgä şu qadär cirkänç
körinib ketdiki icirgänib (105/20)

diläfroz ilcäyib turibdi közimgä şu qadär xunük / *körinib* ketdiki yüzimni teskâri
ögirdim şitâb (109/2)

körüş-: Görüşmek.

külimsirädi *körüşmägänimizgä* häm on säkkiz yıl / bopti (100/11)

kötär-: Kaldırmak.

äbcäl başını *kötärdi* / xoş (108/1)

köyläk: Gömlek.

äppäq *köyläkdä* birdän päydä bolib qälädi quräläy / közläridä ot yänib ällänimälärni gäpirädi külädi (100/23)

tüşimgä kirib çiqardi saçları çirâyli türmäklängän / äppäq *köyläkdä* közläridä täbässüm bütün (100/28)

sizläb çağırädi diläfroz därsning birinçi küni / äppäq *köyläk* kiyib eşikdän kirib kelgänidäyâq uni (100/33)

bilän ärtgän edim qolim qân boldi äbcäl yol-yol / *köylägining* yirtilgän yâqasını gıcimlägäniçä kimyâviy (102/26)

hâzirmäs dedi äbcäl hämân *köylägining* / yirtıgını gıcimlärkän ertägä saat ondä köpriq (103/31)

dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär / *köylägining* yâqasidän täşib pästgä âqar edi turqı (105/19)

xuddi oşä tüşlärimdä körgändek äppäq *köyläk* / kiygän saçları çirâyli türmäklängän diläfroz turärdi (107/2)

keyin bulär häm unutildi faqat ändä-sändä tüşlärimgä / äppäq *köyläk* kiygän diläfroz kirädigän boldi (109/31)

köz: Göz.

özidäyâq oqıb bolgändim şuning uçün häfsäläsizlik / bilän süyänçiqqa başimni qoyib *közimni* yumdim bilmädim (99/14)

diläfrozmisiz nimä qilib yüribsiz bu yerdä / u quräläy *közlärini* süzib qandäydir bäsıq ämmâ (100/2)

vıqarlı ayällärgä oxşab qalgändi faqat *közləri* külgänidä / iç-içidän yänib ketädigän quräläy közləri özining (100/15)

iç-içidän yänib ketädigän quräläy *közläri* özining / mälâhätigä işängän ayällärgä
xâs xâtircäm külgüsi oşä (100/16)

âppâq köyläkdä birdän päydâ bolib qâlâdi quräläy / *közläridä* ot yänib
ällänimälärni gäpirädi külädi (100/24)

tüşimgä kirib çiqardi sâçläri çirâyli türmäklängän / âppâq köyläkdä *közläridä*
täbässüm bütün (100/28)

âgrir negädîr xuddi yıglägän âdâmdäk *közim* açişardı / köçägä çıqsâm dârvâzâ
âldidä nizâm turibdi (104/9)

köylägining yâqasidän tâşib pâstgä âqar edi turqı / *közimgä* şu qadâr cirkänç
körinib ketdiki icirganib (105/20)

köz qilib qayâgını tänläysän / äbcäl käyfdän qızärgän *közlärini* süzib qol silkitdi
(105/33)

ketdi uning bu qadâr şiddätli âhängdä gäpirgänini / heç eşitmägän edim *közimni*
qayâqqa yaşirişni bilâlmây (107/22)

men dilâfroz äbcälning bâşigä xıyâl egildi / *közläridä* älläqandäy ot yänib turârdi
men sizni (108/4)

dilâfroz ilcäyib turibdi *közimgä* şu qadâr xunük / körinib ketdiki yüzimni teskâri
ögirdim şitâb (109/1)

özgärgän ämmâ öktäm külgisi quräläy *közlärining* kibârânâ / bâqışı oşä-oşä edi
(109/33)

men sizni түşimdä körib turämän deb täkrârlädim / uning *közigä* tikilib (110/2)

yoğye dilâfroz *közläridän* ot çaqnâb küldi / nâhâtki (110/3)

äbcälnidä esingizdän çiqdimi / dilâfroz *közimgä* uzâq sinâvçän tikilib turdidä
(110/20)

dilâfrozning *közlärigä* sezilär-sezilmäs iztirâb / şärpäsi sâyä sâlib ötgändek boldi
birâq zum ötmây külimsirâb (110/25)

termilib qarädi bälki oşändä uning *közläridä* ingrägän / iztirâbini päyqamây
qâlgändirsän bälki ertäsigä (111/19)

köz-köz qıl-: Göstermek.

mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi tängäni *köz / köz qilib* qayâğını tänläysän
(105/31-32)

köz ongi: Göz önü.

çängälläb turib başimni üç-tört yergä urgän edi *köz / ongim* qârângiläşdiyü heç
nimä körinmäy qâldi özimgä (102/21-22)

yaxşı körämän şuni bilmâqçimidingiz / qulâqlärim şağılläb *köz ongim* qâp-
qârângı bolib (108/6)

bu gäpni u yärim häzil bilän äytdi birâq mening *köz / ongimdä* yänä oşâ sâvuq
mänzärä cänländi uning äbcäl (110/9-10)

köz ongiğä kel-: Gözünün önüne gelmek, hatırlamak.

bir älpäzdä temir yol çetidä ängräyib otirgänim *köz / ongimgä kelib* äräväsini
tärtsin degän mäzmundä cävâb (109/17-18)

közdän keçir-: Gözden geçirmek, okumak.

qılâdi özimni çalgıtış uçün bâyä aerâpârttä älgän gâzetäni / yänä *közdän keçirä*
başlädim ämmâ uni oşâ yerning (99/12)

közgä täşlän-: Görülür olmak, görünmek.

aerâpârtning yoläkläri lipilläb ärttä qâlär âlisdä / esä qâräyib turgän ormân *közgä*
täşlänär edi (99/8)

säp-säriq qamışzâr *közgä täşlänär* yänäyäm närirâqdä / bätqâqlik qâräyib
körinärdi teräk boyi pästlikdä äcdärdek (105/5)

közi yet-: Bir işi yapabileceğine inanmak, güvenmek.

häm taşkentdek şähri äzimdä institutgä kirişgä / *közim yetmäsdä* ämädim çäpdimi
yaxşı täyyärgärlük (109/10)

küç-qudrät: Güç kuvvet.

muhäbbät ädämgä mislsiz *küç-qudrät* bağışlär ekän / oşä yili şü qadär yaxşı oqıy
başladimki ävvälläri (101/21)

kül-: Gülmek.

öktäm ävâzdä *küldi* / nimä sämâlyâtdä sizdän başqa ädäm uçmäsligi keräkmi
(100/3)

diläfroz tağın oşä özüning gözälligini bilädigän / ayällärgä xäs bäsıq xıyâl
erkärâq ävâzdä *külib* qoydı (100/8)

vıqârli ayällärgä oxşâb qâlgändi faqat közläri *külgänidä* / iç-içidän yänib
ketädigän qurälây közläri özüning (100/15)

âppâq köyläkdä birdän päydâ bolib qälädi qurälây / közläridä ot yänib
ällänimälärni gäpirädi *külädi* (100/24)

hüş / partä üstigä minib otirgän äbcäl dorilläb *küldi* (102/8)

kelişini täsävvür qılışning özi dähşät edi men uçün / äbcäl bâyägidän häm
bepisändräq ähängdä *küldi* (102/16)

yoğye diläfroz közläridän ot çaqnâb *küldi* / nähâtki (110/3)

negädür istehzâli *küldi* / başimgä urämänmi uni dedi qâşini çimirib (110/21)

kimniii dedi çozib / *küldim* (110/18)

tongıç oğlingiz mäy äyidä tuğılğanini xâtiningiz / hämşirä bolib işläşini
äytäveräymi u *küldi* (111/2)

külgi ~ külgü: Gülüş, gülme.

mälähätigä işängän ayällärgä xäs xâtircäm *külgüsi* oşä / oşä edi häzir ungä şuni
äytişim keräkligini bilärdim (100/17)

özürgän ämmâ öktäm *külgisi* qurälây közlärining kibârânâ / bâqışı oşâ-oşâ edi
(109/33)

ämmâ bu säfâr *külgüsidä* öktämlik yoq edi buni özi häm / sezdi şekilli yüzini
ögirib başını quyi sâldi (111/3)

külimsirä-: Gülümsemek.

külimsirädi körişmägänimizgä häm on säkkiz yil / bopti (100/11)

diläfroznıng közläriğä sezilär-sezilmäs iztirâb / şärpäsi säyâ sälib ötgändek boldi
birâq zum ötmây *külimsiräb* (110/26)

kün: Gün.

sizläb çağırädi diläfroz därsning birinçi *küni* / äppâq köyläk kiyib eşikdän kirib
kelgänidäyâq uni (100/32)

esimdä oşâ *küni* kimyâ fäni imtihânidän bir kün ävväl / yıgıldik negädir
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

esimdä oşâ küni kimyâ fäni imtihânidän bir *kün* ävväl / yıgıldik negädir
oqıtuvçimiz kelmädi köpçilik (102/1)

märtä körib qâlsäm yoq u âlisdä edi âq äppâq bulutlär / üstidä edi äksigä âlib oşâ
küni aqalli tüşimgä (104/6)

kün ertäläbdän qızib ketgän yältiräb yätgän temir yol / izidänmi qârämâygä
belängän şpällärdänmi çüçmäl (104/29)

nâmzädlik dissertätsiyäsini yaqlägäningizni güli bilän / toyingiz on törtinçi iyun‘
şänbä *küni* bolgänini (110/34)

nimägä xätiningdän târtib bälängning tuğılgän / *künigüçä* bilädi nimägä nimägä
(111/27)

künârä: Günäşırı.

oşändä oninçi sinfdä oqıb yürgänimizdä u *künârä* / tüşimgä kirib çıqardi saçları
çirâyli türmäklängän (100/26)

kürs: Kur, sınıf.

boldi törtinçi *kürsni* bitirgän yilim / üyländim şundä häm qaçandır köngil qoygän
kişingni (109/21)

küt-: Bir iş oluncaya kadar ya da biri gelinceye kadar bir yerde kalmak, durmak.

mäktäb dävvăzäsi äldidä seni *kütib* turgänidä / hämmäsini tüşüntirmâççi
bolgändir sen bolsäng uni (111/21)

kütil-: Beklenmek, umulmak.

bâğıçini yeçä başlädi şu päyt heç *kütilmägän* väqeä / boldi diläfroz düm bilän
nizâmning âräsidadän (107/31)

küyün-: Üzölmek.

üç älsä häm *küyünmäydidän* beş älsä häm süyünmäydidän / mendek bepärväning
bunçälik bilägän bolib qalgänigä (101/23)

Q

qaçân: Ne zaman.

yäşirin istehzâ bär edi hämmäsini bilämän *qaçân* / nânzâdlik dissertätsiyäsini
yâqlägäningizni güli bilän (110/32)

ilmiy işingniyäm *qaçân* üylängäningniyäm nimägä / negä u äbcälning nâmini
eşitgändä icirgandi (111/9)

qaçandır: Bir zamanlar, vaktiyle.

boldi törtinçi kürsni bitirgän yilim / üyländim şundä häm *qaçandır* köngil
qoygän kişingni (109/22)

qadäm: Adım.

ängräyib qâldim on *qadämçä* näridä diläfroz turärdi / xuddi oşä tüşlärimdä körgändek äppâq köyläk (107/1)

şundäy yürädigändek göyâ äbcäl bir zum qolini qoyib / yubârsä yıqılıb ketädigändek bir neçä *qadäm* yürişgändän (108/24)

qaddini râstlä-: Doğrulamak, dik bir duruma gelmek.

qâvciräb qâlgän otlär silkinib-silkinib tağın / *qaddini râstlädi* zum ötmäy pâstdä yänä böricärning (106/13)

ketdi ğirä-şirä tumänlik âräsidadä äbcälning bir / zum ängräyib qâlgänini keyin *qaddini râstlägänini* (108/8)

qadrigä yet-: Değerini bilmek.

eşitib zâr-zâr yığläydi seni sevmägänigä *qadringgä* / *yetmägänigä* puşäymän bolädi äbcäldän bir ümr näfrätlänilib (104/18-19)

qaqşät-: Ürpertmek, titretmek.

äbcälning diläfrozgä kinâyä qılışı vücudimni / *qaqşätib* yubârdi (107/27)

qaläy: Nasıl.

quruq ähängdä sorädi / *qaläy* ölişinggä ärzirkänmi (108/30)

qaläy yüräging pökilläb qâlmädimi / dorillägän ävâz egäsini tänib burilib qarädim (105/9)

qalb: Kalp.

hämän güvilläb uçıb bârär näzärimdä mening *qalbimdä* / häm ällänimä güvilläb cünbüşgä kelgän edi (111/6)

äcäb sendek älim sendek zükkâ erkäkning bir ayâl / *qalbini* tüşünişi uçün on säkkiz yil keräk bolibdi (112/4)

qamışzâr: Kamışlık.

säp-säriq *qamışzâr* közgä tüşlänär yänäyäm nârirâqdâ / bätqâqlık qârâyib körinârdi teräk boyi pästlikdâ äcdärdek (105/5)

qançä: Ne kadar.

qançä fursät ötdi bir mähäl yânbâş tãmândän / ayâl kişining âvâzi keldi (99/15)

qandäydir: 1. Meçhul, bilinmeyen.

bilib turârdim ämmâ özim häm tüşünib yetmägän / *qandäydir* qaysâr tuygu nuqul âlğa itärârdi qaytägä (104/16)

2. Nedense.

diläfrozmisiz nimä qilib yüribsiz bu yerdä / u qurälây közlärini süzib *qandäydir* bäsıq ämmâ (100/2)

diläfroz çindän häm äncä özgärgän tolişib *qandäydir* / vıqârli ayällärgä oxşäb qâlgändi faqat közläri külgänidä (100/14)

äncädän keyin hüşim özimgä keldi ropärämdä nizâm / turârdi u äftimgä tikilib turdidä *qandäydir* (108/28)

qandâq: Nasıl.

u yâğı *qandâq* bolgänini bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / paldä dumäläşib äylänä başlädik äbcäl säçimdän (102/19)

qani: Haydi, buyurun.

çil sindi / *qani* tüşlä tängäni äbcäl dümgä qaräb (105/28)

qani endi: Keşke, bari.

oşâ âqşâm yârim keçägäçä xayâlân dilâfroz bilân / gäpläşib yâtdim *qani endi* bir
märtä körsäm âxırgı (104/4)

qarä-: Bakmak.

qâlgändek boldi yâmgır tâmçiläri müttäsıl çızıq tårtâyâtgân / illyüminätâr
âynäsıdân täşqarigä *qarâdim* (99/5)

yâningä kelib otirgân ayâlgä e'tibâr bermägân ekänmân / burilib *qarâdim*
qarâdimu esänkiräb qâldim (99/19)

yâningä kelib otirgân ayâlgä e'tibâr bermägân ekänmân / burilib *qarâdim*
qarâdimu esänkiräb qâldim (99/19)

men ungä endi yaqındân sinçikläb *qarâdim* / dilâfroz çindân häm äñçä özgärgân
tolişib qandäydir (100/13)

qaräb çıqdidä yelkäsini uçırıp dävâm etdi dilâfrozni äbcäl / yaxşı körişidân
xabärim bâr edi endi ergäş yândân (103/1)

mengä *qarä* nizâm dedim sâvuqqânlık bilân / qorqayâtgân bolsäng barmäy qoyä
qâl mengä sekündäntning (104/21)

ornätılgân lıqıldâq pâncärägä süyänib pâstgä / *qarâdim* yuqâridä yâyilib
âqayâtgân suv şu yergä temir (104/33)

çil sindi / qani täşlä tängäni äbcäl dümgä *qaräb* (105/28)

qaläy yüräging pökilläb qâlmädimi / dorillägân ävâz egäsini tänib burilib
qarâdim (105/10)

vişillâyâtgân böricärgä *qarâşim* bilân yüräгим / ârqagä tårtib ketdi (105/7)

mänä nizâm sen häm kör düm şpâlgä tüşgân / tängä üstigä engäşdi *qaräsängçi*
(106/20)

düm häm cimib qâlışdi tüflimni bir çekkägä / qoyib otirgân câyimdä burilib
qarâdimu behüş âdämdek (106/33)

qaqşätib yubârdi / mengä *qarä* ov dedim ävâzim titrâb gâpni (107/28)

keyin u ârқasigä burilib *qarädi* keyin yänä / men yüzimni çirt ögirdimu başimni çängälläb qâldim (108/25)

äbcälni heç köräsizmi / u yärq etib *qarädi* (110/16)

qarängä men şunçä häräkät qılsäm häm siz sirä / tüşimgä kirmäysiz (110/7)

saqläb ketäyätgänidä nimä uçün ârқasigä qaytä-qaytä / termilib *qarädi* bälki oşändä uning közläridä ingrägän (111/19)

quräläş bolib vücudimni lärzägä sâlär diläfroz bolsä / hämân näriyâqqa *qaräb* otirär edi men uning yüzidägi (111/32)

sen bolsä sen gälvärs bolsä / diläfroz hämân başını quyi sâlib näriyâqqa *qaräb* (112/8)

qari-: Yaşlanmak, ihtiyarlamak.

durust tänidingiz men *qarib* qâlgän bolsäm / keräk deb qorquvdim u bir zum oygä tâldidä yänä (100/9)

qarşi: Karşı, karşılık olarak.

xoş nimä bopti gärvni erkäk kişi oynäydi / düm här ehtimâlgä *qarşi* äbcälning yaqınrâğıgä bärrib (103/24)

qarşisidä: Karşısında, önünde.

mäsälän düm müşkül muämmâ *qarşisidä* / qâlgändek peşânäsini tiriştirdi mäsälän (103/10)

qayâq: Hangi.

mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi tängäni köz / köz qilib *qayâgını* tänläysän (105/32)

qayâqdä: Nerede.

diläfroz *qayâqdäykin* hâzir nimä qilâyâtgäniykin / köprik üstigä yetib
kelgänimizdä heç kim yoq edi (104/27)

qayâqdän: Nereden.

siz siz *qayâqdän* biläsiz dedim bättär / häyrätlänib (110/29)

qayâqqa: Nereye.

biz *qayâqqa* ketsäk häm diläfrozni âbketämiz bu / gäpni u şunçälik bepisändlik
bilän äytdiki ornimdän (102/9)

ketdi uning bu qadär şiddätli âhängdä gäpirgänini / heç eşitmägän edim közimni
qayâqqa yaşirişni bilälmäy (107/22)

qaysär: İnatçı.

bilib turärdim ämmâ özim häm tüşünib yetmägän / qandäydir *qaysär* tuyğu
nuqul âlğa itärärdi qaytägä (104/16)

qaytä-qaytä: Tekrar tekrar.

saqlab ketâyâtgänidä nimä uçün ârçasigä *qaytä-qaytä* / termilib qarädi bälki
oşändä uning közläridä ingrägän (111/18)

haqarät qilib cönäb qalgänsän u şundäyäm seni keçirgän / bolmäsä nimä uçün
nizâmdän *qaytä-qaytä* süriştirdi (111/24)

qaytägä: Aksine, bilakis.

qandäydir qaysär tuyğu nuqul âlğa itärärdi *qaytägä* / yaxşi emäsmi sen ölib
ketäsän diläfroz hämmäsini (104/16)

qâç-: Kaçmak.

aqalli bir märtä qolidän tutsäm ertäläb darsgä bärğändä / özini körgändä esä undän *qäçişgä* urinär xuddi (101/4)

ävâzini bäländlätdi yigit degän doppi tär kelgänidä / viyt deb *qäçmäydi* (103/26)

qâidä: Kural.

şaşmä pâyezd ötib ketsin dedi u bilägänlik / bilän hämmäsi *qâidäsi* bilän bolışı keräk erkäkçäsiggä (106/8)

qâq: Tam.

nizâm ikki temir yolning *qâq* ortäsiddä kâraxt / bolib turär çämäsi bu gärvning şunçäki oyin emäsligiggä (106/21)

qâl:- 1. Bulunduğu durumu ve yeri korumak, sürdürmek.

tarqalib ketdi sârätân ıssıgıdän qızib ketgän bor isi / anqıb turgän sinfdä on çâgli bälä *qâldik* (102/4)

çängälläb turib başimni üç-tört yergä urgän edi köz / ongim qârângiläşdiyü heç nimä körinmäy *qâldi* özimgä (102/22)

mäsälän düm müşkül muämmâ qarşisiddä / *qâlgändek* peşänäsini tiriştirdi mäsälän (103/11)

heç eşitmägän edim közimni qayâqqa yaşirişni bilälmäy / *qâldim* (107/23)

termilib qarädi bälki oşändä uning közläridä ingrägän / ıztirâbini pâyqamäy *qâlgändirsän* bälki ertäsiggä (111/20)

2. Herhangi bir durumda bulunmak, olmak.

demäk äbcäldän näfrätlänär ekändä xoş oşändä / köprik üstidä özingni äyänçli qıyâfädä *qâlib* ketgäningni (111/12)

3. Geride kalmak.

aeråpårtning yolåkläri lipillåb årtå *qålar* ålisdå / eså *qåreyib* turgån ormån közgå täşlånår edi (99/7)

4. Sınıf geçememek, sınıfta kalmak.

nimå dedim baqırıb åbcål kåmlık qılıb / *qåldimi* birpås såbr qılısång çıqadı şundåy dedimü (109/6)

qån: Kan.

bilån årtgån edim qolim *qån* boldi åbcål yol-yol / köylågining yırtılğan yåqasını gıcimlågånıçå kimyåviy (102/25)

qåp-qårångı: Kapkaranlık.

qulåqlårim şangıllåb köz ongim *qåp-qårångı* bolib / ketdi gırå-şirå tumånlik åråsıdå åbcålning bir (108/6)

qåråmây: Akaryakıt.

kün ertålåbdån qızıb ketgån yåltıråb yåtgån temir yol / izidånmi *qåråmâygü* belångån şållårdånmi çüçmål (104/30)

qårey-: Kararmak.

aeråpårtning yolåkläri lipillåb årtå *qålar* ålisdå / eså *qåreyib* turgån ormån közgå täşlånår edi (99/8)

såmålyåt yåmgırdån *qåreyib* yåtgån betån yolkådån şiddåt / bilån yügürgilåb bårdıdå birdån muallaq toxtåb (99/2)

såp-såriq qamışzår közgå täşlånår yånåyåm nåriråqdå / båtqåqlık *qåreyib* körinårđi teråk boyi pástlıkdå åcdårdek (105/6)

qårångılåş-: Kararmak, karanlıklaşmak.

çängälläb turib başimni üç-tört yergä urgän edi köz / ongim *qârângiläşdiyi* heç
nimä körinmäy qâldi özimgä (102/22)

qâş: Kaş.

negädür istehzâli küldi / başimgä urämänmi uni dedi *qâşini* çimirib (110/22)

qâvcirä-: Kurumak, solmak.

güldüräb ötib ketdi yol çetidägi mähzüt säçrägän / *qâvciräb* qâlgän otlär silkinib-
silkinib tağın (106/12)

qâyil qâldir-: Hayrette bırakmak.

beş âlişni emäs diläfroznı *qâyil qâldirişni* / oylärdim (101/27)

qâyilmaqâm qıl-: Şaşırtmak.

oqıtuvçılär häm üydä äkälärim häm häyrän edi men / bolsäm därsdä *qâyilmaqâm*
qilib cävâb berâyâtgänimdä (101/26)

qıçqır-: Bağırmaq.

qanı taşlä tängäni äbcäl dümgä qaräb / *qıçqırđi* taşlä täleimizni sinäb köräylik
(105/29)

qıl-: Yapmaq, etmek.

diläfrozmisiz nimä *qilib* yüribsiz bu yerdä / u quräläy közlärini süzib qandäydir
bäsıq ämmä (100/1)

bälä tülkidek ustâmân umär äşnäçilik *qılär* ikkâvi / dâim birgä yürişär şuning
uçün bälälär ungä düm (101/17)

nizâm sening sekündänting bolädi men äbcälgä / sekündäntlik *qılämän* (104/2)

diläfroz qayâqdäykin hâzir nimä *qilâyâtgäniykin* / köprik üstigä yetib
kelgänimizdä heç kim yoq edi (104/27)

yaqın kelä başlädi nimä bu äppâq bulutlärning mengä / *qilgän* songgi säxâvätimi
(107/6)

ilcäydi heç kim sizni çağırğäni yoqkü / äbcälning diläfrozgä kinâyä *qılışı*
vucudimni (107/26)

uçün özi yâmân körgän özi cirkänädigän âdäm bilän qol / uşlaşib ketiş âsân
bolmägändir kim uçün *qıldı* bu (111/16)

qıp-qızıl: Kıpkırmızı.

kötärgänçä qulqıllätib içä başlädi u här yütingänidä / dordâq läbining ikki
çetidän *qıp-qızıl* vinâ sızib tüşär (105/18)

qırrädâr: Birçok kenarı olan (şey).

bilän läbini ärtti şişäni ulâqtirib yubârdi şişä / temir yol çetidägi *qırrädâr* taşlär
üstigä tüşib çil (105/26)

zum ötmäy *qırrädâr* taşlär üstigä çökkäläb qâldim / keçäläri tüşimgä kirib
çıqadigän diläfroz şumi (108/11)

qısmät: Kısmet, nasip.

unutış âğır bolärkän uning *qısmätigä* befarq qaräy / älmäs ekänsän diläfroz
ändicân tibbiyât institutidä (109/23)

qıyälä-: Kıvrılmak.

sämälyät *qıyäläb* uçib bärär yerdägi ülkän rezervuarlär / 7aerâpärtning yoläkläri
lipilläb ärtä qälär âlisdä (99/6)

qıyâfä: Görünüm, görünüş.

bilän yetäkläşib ketgäniyü men äyänçli *qıyâfädä* termilib / qâlgänim härçänd
özimni tutışgä urinsäm häm (110/11)

demäk äbcäldän näfrätlänär ekändä xoş oşändä / köprik üstidä özingni äyänçli
qıyâfädä qâlib ketgäningni (111/12)

qız: Kız.

mäktäbdä eng çirâyli *qız* şu diläfroz edi u başqa / mäktäbdän ötgän yängi *qız*
bolgäni uçünmi bir-birini (100/29)

mäktäbdä eng çirâyli *qız* şu diläfroz edi u başqa / mäktäbdän ötgän yängi *qız*
bolgäni uçünmi bir-birini (100/30)

oyläysänü negä diläfrozni oylämäysän oşändä / diläfroz uçün mäktäbning eng
gözäl eng mağrur *qızı* (111/14)

qızär-: Kızarmak, kırmızılaşmak.

köz qilib qayâğını tänläysän / äbcäl käyfdän *qızärgän* közlärini süzib qol silkitdi
(105/33)

qızı-: Kızmak, kızışmak.

tarqalib ketdi särätän ısığıdän *qızib* ketgän bor isi / anqıb turgän sinfdä on çâğli
bälä qâldik (102/3)

kün ertäläbdän *qızib* ketgän yältiräb yâtgän temir yol / izidänmi qârämâygä
belängän şpällärdänmi çüçmäl (104/29)

men *qızib* yâtgän rel'sgä otirdimdä indämäy tüflimning / bağıçini yeçä başlädim
päypâğımni yeçäyâtgänimdä (106/29)

qol: El.

aqalli bir märtä *qolidän* tutsäm ertäläb darsgä bargändä / özini körgändä esä
undän qâçışgä urinär xuddi (101/3)

bilän ärtgän edim *qolim* qân boldi äbcäl yol-yol / köyläging yirtilgän yâqasini
ğicimlägäniçä kimyâviy (102/25)

üstidä / düm *qoli* bilän nizâmğä imâ qildi (103/34)

mänä bu 20 tiyinlik dedi *qolidägi* tängäni köz / köz qilib qayâğını tänläysän
(105/31)

äbcäl bir *qolidä* pärtveyn şışäsi bir *qolini* beligä / tirägänçä kinâyäli ilcäyib
turärdi näriräqdä esä (105/11)

äbcäl bir *qolidä* pärtveyn şışäsi bir *qolini* beligä / tirägänçä kinâyäli ilcäyib
turärdi näriräqdä esä (105/11)

ötidä äbcälning yelkäsigä *qolini* qoydi / qulâq sâling (107/33)

äbcälning hämmä yâmân körädigän hämmä cirkänädigän / äbcälning *qolidän*
tutib ketyäpti bundän çıqdi (108/18)

şundäy yürädigändek göyâ äbcäl bir zum *qolini* qoyib / yubârsä yıqilib
ketädigändek bir neçä qadâm yürışgändän (108/23)

uçün özi yâmân körgän özi cirkänädigän âdäm bilän *qol* / uşläşib ketiş âsân
bolmägändir kim uçün qildi bu (111/15)

qol silkit-: Eli ani hareketle bir o yana bir bu yana sallamak.

köz qilib qayâğını tänläysän / äbcäl käyfdän qızärgän közlärini süzib *qol silkitdi*
(105/33)

qol siltä-: Eli silkerek hoşnutsuzluk, kızgınlık, mutsuzluk gibi duygular ifade
etmek.

bärmä dedi *qol siltäb* biläsänkü äbcäl bändit / tegirmängä tüşsä bütün çıqadi
nimä câningdän (104/11)

qolini paxsä qil-: El, kol hareketleri yaparak konuşmak.

nizâm bilän düm yüzmä-yüz turişär nizâm *qolini* / *paxsä qilib* cähl bilän
ällänimälärni tüşüntirär edi (105/13-14)

qopål: Kaba, nezaketsiz.

ismi äbducälil bolsä häm fe'li yämánligidän äbcäl / deb laqab ålgän bu bälä
qopål tönkämïcåz edi ämmå bütün (101/14)

qorq-: Korkmak.

mengä qarä nizâm dedim sävuqqánlik bilän / *qorqayâtgän* bolsäng bärmây qoyä
qål mengä seküdüntning (104/22)

qorquv: Korku.

durust tänidüngiz men qarib qålgän bolsäm / keräk deb *qorquvdim* u bir zum
oygä tåldidä yänä (100/10)

qoşil-: Katılmak, bir topluluğa girmek.

sinf undän häyıqar ålläqandäy bezârilär todäsügä / *qoşilib* yürişini bilärdik äbcäl
bilän faqat bittä (101/16)

qoy-: 1. Bir şeyi belli bir yere yerleştirmek veya bir yere bırakmak.

özidäyâq oqıb bolgändim şuning uçün häfsäläsizlik / bilän süyänçıqqa başımni
qoyib közimni yumdim bilmädim (99/14)

düm häm cimib qålışdi tüflimni bir çekkägä / *qoyib* otirgän cåyimdä burilib
qarädimu behüş ådämdek (106/33)

äbcäl åyâgını rel's üstigä *qoygäniçä* tüflisining / bågıçını yeçä başlädi şu päyt
heç kütilmägän vâqeä (107/30)

ötdidä äbcälning yelkäsügä qolını *qoydi* / qulâq sâling (107/33)

2. Eldeki bir şeyi tutmaz olmak, bırakmak.

şunday yürädigändek göyâ äbcäl bir zum qolini *qoyib* / yubârsä yıqılıb ketädigändek bir neçä qadäm yürişgändän (108/23)

3. Bir eylemi yapmaktan vazgeçmek, yapmak istememek.

mengä qarä nizâm dedim sâvuqqânlik bilän / qorqayâtgän bolsäng bârmäy *qoyä* qâl mengä sekündäntning (104/22)

qulâq: Kulak.

yaxşı körämän şuni bilmâqçimidingiz / *qulâqlärim* şangılläb köz ongim qâp-qârângı bolib (108/6)

qulâq sâl-: Kulak vermek, dinlemek.

ötidä äbcälning yelkäsigä qolini qoydi / *qulâq sâling* (107/34)

qulqıllät-: Lıkırdatmak.

kötärgänçä *qulqıllätib* içä başlädi u här yütingänidä / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/17)

quräläy: Ahu, ceylan.

diläfrozmisiz nimä qılıb yüribsiz bu yerdä / u *quräläy* közlärini süzib qandäydir bäsıq ämmâ (100/2)

vıqârli ayällärgä oxşäb qâlgändi faqat közläri külgänidä / iç-içidän yänib ketädigän *quräläy* közläri özining (100/16)

âppâq köyläkdä birdän päydâ bolib qälädi *quräläy* / közläridä ot yänib ällänimälärni gäpirädi külädi (100/23)

özgärgän ämmâ öktäm külgisi *quräläy* közlärining kibârânä / bâqışı oşä-oşä edi (109/33)

quruq: mec. Samimiyetsiz, içtensiz.

quruq âhângdä sorädi / qalây ölişinggä ärzirkänmi (108/29)

qutul-: Kurtulmak.

äçib ketgänidän nâkir bu äzâblärdän tezrâq *qutulişni* / tilär men bolsäm imtihânlär yänâyäm çozilişini iç (101/31)

quvân-: Sevinmek.

mänä özing kör dedi düm negädir *quvânib* / çüv tüşdi birinçi bolib ergäş täşläydi (106/25)

quvânç: Sevinç, neşe.

degän mäzmondä häm yâzdi könglimdä *quvânçgä* oxşâş / bir nimä yilt etgändek boldiyü oşâ zâhâti söndi uning (109/14)

quvlik: Kurnazlık.

bâyädän beri âxırgı pärtädä otirgän düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi *quvlik* bilän hämmägä bir-bir (102/34)

quyuq: Yoğun.

zum ötmây ätrâfni *quyuq* tumän örüb âlgändek boldi / bunaqa päytdä sâmalıyât silkinäverib âdâmni bezâr (99/9)

L

läb: Dudak.

kötärgänçä qulqıllätib içä başlädi u här yütingänidä / dordâq *läbining* ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/18)

emäsmi äbcäl vinâni içib boldidä käftining ârçasi / bilän *läbini* ârtedi şışâni
ulâqtirib yubârdi şışâ (105/25)

kim yetkâzdi äbcäl *läbini* bir çekkâsi bilän / ilcâydi heç kim sizni çağırğâni
yoqkü (107/24)

laqab âl-: Lakap takılmak.

ismi äbducälil bolsä häm fe'li yâmânligidän äbcäl / deb *laqab âlgän* bu bâlä
qopâl tönkämîcâz edi ämmâ bütün (101/14)

laqab qoy-: Lakap takmak.

dâim birgä yürişär şuning uçün bâlälär ungä düm / deb *laqab qoyışğän* edi
(101/19)

lärzägä sâl-: Sarsmak, titretmek.

miyâmdä çarx urâyâtğän sävâllär hämmâsi ärälâş / qurälâş bolib vücudimni
lärzägä sâlär dilâfroz bolsä (111/31)

lıqıldâq: Titrek, sallanan.

hid anqıb nâfâsni âlgüdek bolârdi köprik çetigä / ornâtilğän *lıqıldâq* päncärägä
süyänib pästgä (104/32)

lipillä-: Yanıp sönmek, parıldamak.

aerâpârtning yolâklâri *lipilläb* ârtedä qâlär âlisdä / esâ qârâyib turgän orman
közgä täşlânär edi (99/7)

loqillâ-: Zonklamak.

ertälâb kâraxt bolib uygândim başım *loqillâb* / âğrir negâdir xuddi yıglâğän
âdâmdäk közim açışârdi (104/8)

M

mädâr: Güç, kuvvet.

kördim yüräğim gürsilläb urayâtğanini âyâqlärimdän / *mädâr* ketib
bärâyâtğanini sezib turärdim (108/10)

mağrur: Kibirli, gururlu.

oyläsänü negä diläfroznı oylämäysän oşändä / diläfroz uçün mäktäbning eng
gözäl eng *mağrur* qızı (111/14)

mäktäb: Okul.

mäktäbdä eng çirâyli qız şu diläfroz edi u başqa / mäktäbdän ötgän yängi qız
bolgäni uçünmi bir-birini (100/29)

mäktäbdä eng çirâyli qız şu diläfroz edi u başqa / *mäktäbdän* ötgän yängi qız
bolgäni uçünmi bir-birini (100/30)

içimdän ârzu qılärdim *mäktäbni* bitirsäk diläfroz / bilän bir ümr
vidäläşädigändek (101/33)

ertäsığä kimyâ imtihânidän üç äldim çıqsäm *mäktäb* / dävâzäsi äldidä
yäpräqlärini çäng başgän älçä tägidä (108/33)

keyin hämmäsi tāmām boldi *mäktäb* häm muhäbbät / häm tåşkentdek şähri
äzimdä institutgä kirişgä (109/8)

mäktäb dävâzäsi äldidä seni kütib turgänidä / hämmäsini tüşüntirmâqçi
bolgändir sen bolsäng uni (111/21)

oyläsänü negä diläfroznı oylämäysän oşändä / diläfroz uçün *mäktäbning* eng
gözäl eng mağrur qızı (111/14)

mälâhät: Güzellik, çekicilik.

iç-içidän yâñib ketädigän qurälây közläri özüning / *mälâhätigä* işängän ayällärgä
xâs xâtircäm külgüsi oşâ (100/17)

mäläk: Melek.

ârâsidâ süzib yürgän äfsânäviy *mälâkkä* oxşâr ungä gäpiriş / tikilib qarâş günâh
edi men uçün (101/7)

otirâr nâzârimdâ u yänâ oşâ âq âppâq bulutlâr ârâsidâ / uçib yürädigän *mälâkkä*
äylänib qâlgändi (112/10)

mänzärâ: Manzara.

bu gäpni u yârim häzil bilân äytdi birâq mening köz / ongimdâ yänâ oşâ sâvuq
mänzärâ cänlândi uning äbcäl (110/10)

märtâ: Defa, kez.

gäpläşib yâtdim qani endi bir märtâ körsäm âxırgi / *märtâ* körib qâlsäm yoq u
âlisdâ edi âq âppâq bulutlâr (104/5)

undän körâ bir märtâ emäs on *märtâ* çökkänim yaxşı / emâsmi äbcäl vinâni içib
boldidâ kâftining ârqasi (105/23)

ikki *märtâ* dilâfroz seni sorâdi ädresingni beräymi / degän mäzmundâ häm yâzdi
könglimdâ quvânçgä oxşâş (109/13)

mäsälâ: Mesele, sorun.

turgän bälälärning nâfâsi içigä tüşib ketdi / unaqa bolsâ bir yâqlik qılış keräk bu
mäsälâni (102/32)

mäsälân: Mesela, örneğın.

mäsälân / mäsälân düm müşköl muämmâ qarşisidâ (103/9)

mäsälân / *mäsälân* düm müşköl muämmâ qarşisidâ (103/10)

qalgändek peşänäsini tiriştirdi *mäsälän* / böricärgä källä taşlaşdän kim ämân
çıqsä (103/11)

mäy: Mayıs.

tongıç oğlingiz *mäy* äyidä tuğılğanini xâtiningiz / hämşirä bolib işläşini
äytäveräymi u küldi (111/1)

mäyli: Bir şeyi onaylamak veya bir şey yapmak için izin isterken kullanılan
“Olur” anlamında bir söz.

gäzetängizni körib bersäm *mäylimi* / yänimgä kelib otirgän ayalgä e‘tibâr
bermägän ekänmän (99/17)

mäzmun: İçerik.

ikki märtä diläfroz seni sorädi ädresingni beräymi / degän *mäzmundä* häm yâzdi
könglimdä quvânçgä oxşaş (109/14)

bir älpäzdä temir yol çetidä ängräyib otirgänim köz / ongingä kelib äräväsini
tartsin degän *mäzmundä* cävâb (109/18)

mäzut: Mazot.

güldüräb ötib ketdi yol çetidägi *mäzut* säçrägän / qävçiräb qalgän otlär silkinib-
silkinib tağın (106/11)

mâtâr: Motor.

ketmä-ket yapirilib kelär sämâlyât *mâtârining* güvilläşi / miyämdä çarx
urâyâtgän sävällär hämmäsi äräläş (111/29)

min-: Bir şeyin üstüne çıkmak.

hüşt / partä üstigä *minib* otirgän äbcäl dorilläb küldi (102/8)

miridän-sirigäçä: Detaylı, ayrıntılı.

häm ällänimä güvilläb cünbüşgä kelgän edi / nimägä u sening häyätini
miridän-sirigäçä bilädi (111/8)

mislsiz: Eşsiz, benzersiz.

muhäbbät ädämğä *mislsiz* küç-qudrät bağışlar ekän / oşä yili şü qadär yaxşı oqıy
başladımki ävvälläri (101/21)

miyä: Beyin.

ketmä-ket yâpirilib kelär sämalyät mâtärining güvilläşi / *miyämdä* çarx
urâyâtğän sävällär hämmäsi äralaş (111/30)

miyäsi açi-: Beyni bulanmak, düzgün düşünemez ve hatırlayamaz olmak.

sillämizni quritib yubardı bälälär *miyäsi* / *äçib* ketgänidän nälir bu äzâblärdän
tezraq qutulışni (101/30-31)

muallaq: Asılı, asılmış.

sämalyät yamğırdän qaräyib yâtğän betän yolkädän şiddät / bilän yügürgiläb
bärdidä birdän *muallaq* toxtäb (99/3)

muämmâ: Sorun, mesele.

mäsälän düm müşkül *muämmâ* qarşisidä / qalgändek peşänäsini tiriştirdi
mäsälän (103/10)

muhäbbät: Sevgi.

deb laqab qoyışğän edi / *muhäbbät* ädämni çalgıtädi deyişädi işänmäymän
(101/20)

muhäbbät ädämğä mislsiz küç-qudrät bağıslär ekän / oşä yili şu qadär yaxşı oqıy başladimki ävvälläri (101/21)

keyin hämmäsi tāmām boldi mäktäb häm *muhäbbät* / häm tåşkentdek şähri äzimdä institutğä kirişğä (109/8)

mulâyim tårt-: Kibarlaşmak, kibarlık kazanmak.

hättä äbcäl degän ätämänimiz häm diläfrozing / şärpäsini sezişi bilän *mulâyim tårtib* qälärdi äsli (101/12)

mutlaqâ: Mutlaka, kesinlikle.

bähsini bepärvâ eşitib turärdim göyâ bu gäplärning / mengä *mutlaqâ* alâqasi yoqdek faqat böricär deyişğänidä (103/18)

muvâzänät: Denge.

rel's üstidän dârbâzlärgä oxşab ehtiyâtkârlık / bilän *muvâzänät* saqlab yürüb ketär edi göyâ bir ümr (108/22)

işni şaşmä oşändä rel's üstidä ämälläb *muvâzänät* / saqlab ketâyâtğänidä nimä uçün ârqasığä qaytä-qaytä (111/17)

muzlä-: mec. Bir durum karşısında hissetme, düşünme yetisini kaybetmek.

diläfroz äbcälgä gäpirdiyü mening içim *muzläb* / ketdi uning bu qadär şiddätli ähängdä gäpirgänini (107/20)

müddät: Süre.

äppâq köyläk kiygän diläfroz kirädigän boldi / on säkkiz yıl âz *müddät* emäs diläfroz çindän häm (109/32)

mülzäm bol-: Mahcup olmak.

yälängâyâq bemä‘ni älpâzdä otirgänim uçün *mülzäm bolib* / sekin ornimdän turdim (107/13)

mümkün bol-: Mümkün olmak.

bundây pällädä äytiş *mümkün bolmägän* eng ähmâqânä / gäp ägzimdän çıqıb ketdi (110/13)

müşkül: Zor, çetin.

mäsälän düm *müşkül* muämmâ qarşisidä / qâlgändek peşânäsini tiriştirdi mäsälän (103/10)

müttäsil: Kesintisiz, aralıksız, durmadan.

qâlgändek boldi yamğır tāmçiläri *müttäsil* çizıq tärtäyätgän / illyüminätär äynäsidän tüşqarigä qarädim (99/4)

N

näfäs âl-: Nefes almak.

fârmulälär yazılğan taxta âldidä turär hänsiräb *näfäs* / âlärdi (102/27-28)

näfäsi içigä tüş-: Ne diyeceğini bilememek, söyleyecek söz bulamamak.

gäpni şu qadär işänç bilän äytdimki ätrâfni oräb / turgän bälälärning *näfäsi içigä tüşib* ketdi (102/31)

näfäsni âl-: Nefesi kesmek, güçlükle nefes almaya sebep olmak.

hid anqıb *näfäsni âlgüdek* bolärdi köpriç çetigä / ornätılğan lıqıldâq päncärägä süyänib pästgä (104/31)

näfrät: Nefret.

dümingni likillätmä düm nizâm *näfrät* bilän / undän yüzini ögirdi ergäş yaxşı
süzälmäsligini (103/13)

näfrätlän-: Nefret etmek.

yetmägänigä puşaymân bolädi äbcäldän bir ümr *näfrätlänib* / yürädi (104/19)

demäk äbcäldän *näfrätlänär* ekändä xoş oşändä / köprik üstidä özingni äyänçli
qıyâfädä qalıb ketgäningni (111/11)

nähätki: “Gerçekten mi, gerçekten öyle mi” anlamlarında kullanılan bir söz.

yoğye diläfroz közläridän ot çaqnäb küldi / *nähätki* (110/4)

näri: Öte, ileri.

säp-säriq qamışzâr közgä taşlänär yänâyäm *näriräqdä* / bätqâqlık qäräyib
körinärdi teräk boyi pästlikdä äcdärdek (105/5)

äbcäl bir qolidä pärtveyn şişäsi bir qolini beligä / tirägänçä kinâyäli ilcäyib
turärdi *näriräqdä* esä (105/12)

ängräyib qâldim on qadämçä *näridä* diläfroz turärdi / xuddi oşä tüşlärimdä
körgändek äppâq köyläk (107/1)

näriği: Öbür, diğər, öteki.

betänläb qoyilgän ozändän şiddät bilän äqıb ötib *näriği* / tāmāndän ätilib çıqıb
ketär edi şuning uçün bolsä (105/1)

keräk yuqâridän särgayib kelâyâtgän suv *näriği* tāmāndän / köpiklänilib äppâq
âqarıb çıqardı cärning u yüzidä (105/3)

näriyâq: Öbür taraf.

quräläş bolib vucudimni lärzägä sâlär diläfroz bolsä / hämân *näriyâqqa* qaräb otirär edi men uning yüzidägi (111/32)

sen bolsä sen gälvârs bolsä / diläfroz hämân başını quyi sâlib *näriyâqqa* qaräb (112/8)

närsä: Nesne, şey.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş âldidän xudädän / yâlgız bir *närsäni* tilär edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/2)

birân *närsädän* gârâv oynäşsin ârä âçıq bolädi / qoyädi (103/7)

emäs ökinçgä oxşâşrâq bir *närsä* uygândi uygândiyü / söndi faqat bir närsägä häyrân qâldim diläfroz äbcälgä (109/27)

emäs ökinçgä oxşâşrâq bir *närsä* uygândi uygândiyü / söndi faqat bir *närsägä* häyrân qâldim diläfroz äbcälgä (109/28)

näzär: Bakış, bakma.

äräzlägän âdämdek uzâqrâqdän ötişgä hâräkät qılärdim / *näzärimdä* diläfroz âsmânu fäläkdän äppâq bulutlär (101/6)

vucudim birdän bom-boş bolib qâldi sämâlyât / hämân güvilläb uçib bârär *näzärimdä* mening qalbimdä (111/6)

otirär *näzärimdä* u yänä oşâ âq äppâq bulutlär âräsidä / uçib yürädigän mäläkkä äylänib qâlgândi (112/9)

nâqulây: Rahatsız edici.

tinçilikmi dedi u yaqın kelib / tinçilik düm *nâqulây* ilcäydi (107/8)

nâli-: Yakınmak, sızlanmak.

âçib ketgänidän *nâlir* bu äzâblärdän tezrâq qutulişni / tilär men bolsäm imtihânlär yänâyäm çozilişini iç (101/31)

nâm: Ad, isim.

ilmiy işingniyâm qaçân üylängäningniyâm nimägä / negä u äbcälning *nâmini*
eşitgändä icirgandı (111/10)

nâmzâdlik: Doktora, doktora derecesi.

nâmzâdlik dissertätsiyäsini yâqlägäningizni güli bilän / toyingiz on törtinçi iyun‘
şänbä küni bolgänini (110/33)

negä: Niye, niçin, neden.

iyе sen *negä* cirilläysän eşitib qoy men / diläfrozxânni (102/17)

ilmiy işingniyâm qaçân üylängäningniyâm nimägä / *negä* u äbcälning *nâmini*
eşitgändä icirgandı (111/10)

köpriк üstidä özingni äyänçli qıyâfädä qâlib ketgäningni / oyläysänü *negä*
diläfroznı oylämäysän oşändä (111/13)

negädir: Nedendir, nedense.

esimdä oşä küni kimyâ fäni imtihânidän bir kün ävväl / yıgıldık *negädir*
oqıtuvçımız kelmädi köpçilik (102/2)

kelgänimdä nizâm degän ortâgım süyâb otirärdi ämälläb / ornimdän turdim
âgzim *negädir* şortäng edi käftim (102/24)

âgrir *negädir* xuddi yıglägän ädämdek közim açışardı / köçägä çıqsäm dârvâzä
âldidä nizâm turibdi (104/9)

mänä özing kör dedi düm *negädir* quvânb / çüv tüşdi birinçi bolib ergaş täşläydi
(106/25)

negädir nizâm häm u bilän gııcilläşâyâtgän / düm häm cimib qalışdi tüflimni bir
çekkägä (106/31)

negädir istehzâli küldi / başımgä urämänmi uni dedi qâşini çimirib (110/21)

nimä: Neden, niçin.

öktäm ävâzdä küldi / *nimä* sāmālyâtdä sizdän başqa âdām uçmâsligi keräkmi
(100/4)

bârmä dedi qol siltâb biläsänkü äbcäl bändit / tegirmângä tüssä bütün çıqadi
nimä cāningdän (104/12)

dilâfroz keskin äbcälgä burildi / *nimä* men köçädä tüşib yâtgän çaqamänmi
ârqamdän (107/18)

nimägä: Niye, niçin, neden.

häm ällänimä güvillâb cünbüşgä kelgän edi / *nimägä* u sening häyâtingni
miridän-sirigäçä bilädi (111/8)

ilmiy işingniyäm qaçân üylängäningniyäm *nimägä* / negä u äbcälning nāmini
eşitgändä icirgandi (111/9)

bolmäsä nimä uçün nizâmdän qaytä-qaytä süriştirdi / seni *nimägä* sen bilän
uçräşişni tilädi nimägä (111/25)

seni nimägä sen bilän uçräşişni tilädi *nimägä* / nimägä xâtingdän târtib
bälängning tuğılgän (111/25)

seni nimägä sen bilän uçräşişni tilädi nimägä / *nimägä* xâtingdän târtib
bälängning tuğılgän (111/26)

künigäçä bilädi *nimägä* nimägä / bir-biridän äççiq bir-biridän ärmânli sävällär
(111/27)

künigäçä bilädi nimägä *nimägä* / bir-biridän äççiq bir-biridän ärmânli sävällär
(111/27)

nuqul: Sürekli olarak, hep.

bilib turârdim ämmâ özim häm tüşünib yetmägän / qandäydir qaysâr tuygu *nuqul*
âlğa itârârdi qaytägä (104/16)

O

oğil: Erkek evlat.

tongıç *oglingiz* mäy äyidä tuğılğanini xätiningiz / hämşirä bolib işläşini äytäveräymi u küldi (111/1)

oxşa-: Benzemek.

vıqārli ayällärgä *oxşāb* qālgāndi faqat közläri külgānidä / iç-içidän yānib ketädigān qurälāy közläri özining (100/15)

āräsidä süzib yürgān äfsānāviy mäläkkä *oxşār* ungä gāpiriş / tikilib qarāş günāh edi men uçün (101/7)

rel's üstidän dārbāzlärgä *oxşāb* ehtiyātkārlik / bilän muvāzānät saqlāb yürüb ketār edi göyā bir ümr (108/21)

oxşāş: Benzer.

degān māzmundä häm yāzdi könqlimdä quvānçgä *oxşāş* / bir nimä yilt etgāndek boldiyü oşā zāhāti söndi uning (109/14)

emäs ökinçgä *oxşāşrāq* bir nārsä uygāndi uygāndiyü / söndi faqat bir nārsägä häyrān qāldim dilāfroz äbcälgä (109/27)

oqı-: 1. Yazılı bir metnin (gazete, kitap, dergi vb.) içeriğini öğrenmek.

yänä közdän keçirä başlādım ämmā uni oşā yerning / özidäyāq *oqıb* bolgāndim şuning uçün häfsäläsizlik (99/13)

2. Öğrenim görmek.

keyin tosātdän gāyib bolādi / oşāndä oninçi sinfdä *oqıb* yürgānimizdä u künārä (100/26)

muhəbbət  d mg  mislsiz k  -qudr t baĝı lar ek n / o a yili  u qadar yax i oqıy b  ladimki  vv ll ri (101/22)

 lm s ek ns n dil froz  ndic n tibbiy t institutid  / oqıy tg nid n xab rim b r edi o a yili u h m turmu g  (109/25)

oqıtuv i:  ĝretmen.

mendek bep rv ning bun alik bil g n bolib q lg nig  / oqıtuv il r h m  yd   k l rim h m h yr n edi men (101/25)

esimd  o a küni kimy  f ni imtih nid n bir k n  vv l / yıĝildik neg dir oqıtuvçimiz kelm di köpçilik (102/2)

on: On sayısı.

tarqalib ketdi s r t n issıĝıd n qızib ketg n bor isi / anqıb turg n sinfdü *on*  aĝli b l  q ldik (102/4)

h zirm s dedi  bc l h m n k yl gining / yırtıĝını ĝiciml rk n ert g  s  t *ond * k prik (103/32)

und n k r  bir m rt  em s *on* m rt    kk nim yax i / em smi  bc l vin ni içib boldid  k ftining  rqasi (105/23)

 nĝr yib q ldim *on* qadam n  n rid  dil froz tur rdi / xuddi o a t  l rimd  k rg ndek  pp q k yl k (107/1)

on s kkiz: On sekiz.

k limsir di k ri m g nimizg  h m *on s kkiz* yil / bopti (100/11)

 pp q k yl k kiyg n dil froz kir dig n boldi / *on s kkiz* yil  z müddät em s dil froz  ind n h m (109/32)

 c b sendek  lim sendek z kk  erkäkning bir ay l / qalbini t  n  i u un *on s kkiz* yil ker k bolibdi (112/4)

on törtinçi: On dördüncü.

nmzdlik disserttsiysini yqlgningizni gli biln / toyingiz *on törtinçi* iyun‘
nb kni bolgnini (110/34)

oninçi: Onuncu.

keyin tostdn gyib boldi / ond *oninçi* sinfd oqib yrgnimizd u knr
(100/26)

or-: 1. Kaplamak.

es qryib turgn ormn kzg tlnr edi / zum tmy trfni quyuq tumn
orb lgndek boldi (99/9)

2. Kuatmak, etrafını çevirmek.

gpni u qadar in biln ytdimki trfni *orb* / turgn bllrning nfsi iig
tib ketdi (102/30)

orin: Yer, mekn.

kelgnimd nizm degn ortgm syb otirrdi mllb / *ornimdn* turdim
gzim negdir ortng edi kftim (102/24)

sekin *ornimdn* turdim / ketdik (103/27)

ylngyq bem‘ni lpzd otirgnim un mlzm bolib / sekin *ornimdn*
turdim (107/14)

ornidn skrb tur-: Hızla ayaga kalkmak, yerinden fırlamak.

gpni u unlik bepisndlik biln ytdiki *ornimdn* / *skrb turib* ketdim
(102/10-11)

ormn: Orman.

aeråpårtning yolåklåri lipillåb årtåå qålår ålisdå / eså qaråyib turgån *ormån*
kõzgå tåşlånår edi (99/8)

ornåt-: Yerleştirmek.

hid anqıb náfåsnı ålgüdek bolårdi kõpriik çetigå / *ornåtilgån* lıqıldåq pånçårågå
süyånib pástgå (104/32)

ortå: İki şeye aynı uzaklıkta olan yer.

nizåm ikki temir yolning qåq *ortåsidå* kåraxt / bolib turår çåmåsı bu gåråvning
şunçåki oyin emåsligigå (106/21)

ortåq: Arkadaş, dost.

kelgånimdå nizåm degån *ortågım* süyåb otirårdi åmålleb / ornimdån turdim
ågzim negådir şortång edi kåftim (102/23)

oşå-oşå: Aynı, deęişmemiş, önceden olduęu gibi.

målåhåtigå işångån ayållårgå xås xåtircåm külgüsü *oşå* / *oşå* edi håzir ungå şuni
åytişim keråkligini bilårdim (100/17-18)

özgårgån åmmå öktåm külgüsü qurålåy közlårining kibårånå / båqışı *oşå-oşå* edi
(109/34)

oşå zåhåti: O anda, anında.

bir nimå yilt etgåndek boldiyü *oşå zåhåti* sõndi uning / åbcål bilån yetåklåşib
ketåyåtgåni men bolsåm åhmåqånå (109/15)

oşåndå: 1. O sırada.

axır *oşåndå* / dilåfrozning közlårigå sezilår-sezilmås iztiråb (110/24)

termilib qarädi bälki *oşändä* uning közläridä ingrägän / iztiråbini päyqamäy qålgändirsän bälki ertäsiggä (111/19)

2. Bir zamanlar.

keyin tosättdän gäyib bolädi / *oşändä* oninçi sinfdä oqib yürgänimizdä u künärä (100/26)

demäk äbcäldän näfrätlanär ekändä xoş *oşändä* / köprik üstidä özingni äyänçli qıyåfädä qålib ketgäningni (111/11)

oyläysänü negä diläfroznı oylämäysän *oşändä* / diläfroz uçün mäktäbning eng gözäl eng mağrur qızı (111/13)

işni şaşmä *oşändä* rel's üstidä ämälläb muvåzänät / saqläb ketäyätgänidä nimä uçün ärqasiggä qaytä-qaytä (111/17)

ot (I): Ot, bitki.

güldüräb ötib ketdi yol çetidägi mäzüt säçrägän / qävceiräb qålgän *otlar* silkinib-silkinib tağın (106/12)

ot (II): Parlak, canlı olan (göz).

åppaq köyläkdä birdän päydä bolib qålädi quräläy / közläridä *ot* yänib ällänimälärni gäpirädi külädi (100/24)

men diläfroz äbcälning başiggä xıyål egildi / közläridä älläqandäy *ot* yänib turärdi men sizni (108/4)

yoğye diläfroz közläridän *ot* çaqnüb küldi / nähätki (110/3)

otir-: Oturmak.

gäzetängizni körib bersäm mäylimi / yänimgä kelib *otirgän* ayålgä e'tibâr bermägän ekänmän (99/18)

hüşt / partä üstiggä minib *otirgän* äbcäl dorilläb küldi (102/8)

bâyädän beri âxırđı pärtädä *otirgän* düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik bilän hämmägä bir-bir (102/33)

men qızıb yâtgän rel'sgä *otirdimdä* indämây tüflimning / bığıçını yeçä başladım päypägimni yeçâyâtgänimdä (106/29)

düm häm cimib qalışdı tüflimni bir çekkägä / qoyib *otirgän* câyımdä burilib qarädimu behüş âdämdek (106/33)

yälängâyâq bemä'ni älpâzdä *otirgänim* uçün mülzäm bolib / sekin ornimdän turdim (107/13)

bir älpâzdä temir yol çetidä ängräyib *otirgänim* köz / ongingä kelib äräväsini tartsin degän mäzmondä cävâb (109/17)

qurälüş bolib vucudimni lärzägä sâlär diläfrozbolsä / hämân näriyâqqa qaräb *otirär* edi men uning yüzidägi (111/32)

diläfrozb hämân başını quyi sâlib näriyâqqa qaräb / *otirär* näzärimdä u yänä oşâ âq äppâq bulutlär äräsidä (112/9)

oygä tâl-: Düşünceye dalmak, uzun uzadıya düşünmek.

durust tänidingiz men qarib qalgän bolsäm / keräk deb qorquvdim u bir zum *oygä tâldidä* yänä (100/10)

oyin: Oyun.

nizâm ikki temir yolning qâq ortäsidadä kâraxt / bolib turär çämäsi bu gärvänning şunçäki *oyin* emäsligigä (106/22)

oylä-: Düşünmek.

yoğye men şunçäki sizni bunaqa väziyätädä uçrätämän / deb heç *oylämägändim* (100/6)

beş alışni emäs diläfroznı qâyıl qaldırışni / *oylärdim* (101/28)

köprikt üstidä özingni äyänçli qıyâfädä qâlib ketgäningni / *oyläysänü* negä diläfroznı oylämäysän oşändä (111/13)

köprik üstidä özingni äyänçli qıyâfädä qâlib ketgäningni / oyläysänü negä diläfroznı *oylämäysän* oşändä (111/13)

oynä-: Bir konu üzərindən bahse girmek.

xoş nimä boptı gârâvni erkäk kişi *oynäydi* / düm här ehtimâlgä qarşı äbcälning yaqınrâğıgä bârıb (103/23)

ozän: Su yatağı.

betânlâb qoyılğan *ozändän* şiddät bilän âqıb ötüb nâriği / tãmândän âtilib çıqıb ketär edi şuning uçün bolsä (105/1)

Ö

ögir-: Çevirmek.

dümingni likillätmä düm nizâm nâfrät bilän / undän yüzini *ögirdi* ergäş yaxşı süzâlmâsligini (103/14)

közimgä şu qadâr cirkänç körinib ketdiki icirğanib / yüzimni *ögirdim* (105/21)

keyin u ârçasıgä burilib qarâdi keyin yänä / men yüzimni çirt *ögirdimu* başımni çängällâb qâldim (108/26)

diläfroz ilcäyib turıbdı közimgä şu qadâr xunük / körinib ketdiki yüzimni teskâri *ögirdim* şitâb (109/2)

ämmâ bu sâfâr külgüsidä öktâmlık yoq edi buni özi hâm / sezdi şekilli yüzini *ögirib* başını quyi sâldı (111/4)

ögiril-: Dönmek, çevrilmek.

çomilmâçimiz / diläfroz mengä *ögirildi* (107/10)

ökinç: Pişmanlık.

çıqqanini eşitdim yoq yürəgimdä rəşk yâki iztirâb / emäs *ökinçgü* oxşəşrâq bir nərsə uygândi uygândiyü (109/27)

öktäm: Etkili.

öktäm âvâzdä küldi / nimä sāmālyâtdä sizdän başqa âdām uçmäsliğı keräkmi (100/3)

özgərgän ämmâ *öktäm* külgisi qurälây közlärining kibârânä / bāqışı oşā-oşā edi (109/33)

öktämlik: Etkililik.

ämmâ bu sâfâr külgüsidadä *öktämlik* yoq edi buni özi hām / sezdi şekilli yüzini ögürüb başını quyi sâldi (111/3)

öl-: Ölmek.

ägär yänä bittä gäpirsäng yâ sen *öläsän* yâ men bu / gäpni şu qadâr işänç bilän äytdimki ätrâfni örüb (102/29)

yaxşı emäsmi sen *olib* ketäsän diläfroz hämmäsini / eşitib zâr-zâr yıglâydi seni sevmägänigä qadringä (104/17)

quruq âhəngdə sorädi / qalây *ölişinggä* ärzirkänmi (108/30)

öldir-: Öldürmek.

bekâr äytibsänlär nizâm cân hălättdä baqırub / yubardı senlär ergäşni *öldirmâqçisän* (106/28)

öt-: 1. Zamanı aşmak, geride bırakmak.

qançä fursät *ötdi* bir mähäl yānbāş tāmāndän / ayâl kişining âvâzi keldi (99/15)

zum *ötmäy* ätrâfni quyuq tumän örüb âlgändek boldi / bunaqa päytdä sāmālyât silkinäverib âdāmni bezâr (99/9)

qaddini rāstlādi zum *ötmäy* pāstdä yänä böricärning / güvillāşi eşitilä başlādi
(106/13)

zum *ötmäy* qırrādār tāşlār üstigä çökkälāb qāldim / keçäläri tüşimgä kirib
çıqadigän dilāfroz şumi (108/11)

dilāfrozning közlärigä sezilär-sezilmäs iztirāb / şärpäsi sâyä sālīb ötgāndek boldi
birāq zum *ötmäy* külimsirāb (110/26)

2. Bulunduğu konumu, yeri deęiştirmek.

mäktäbdä eng çirāyli qız şu dilāfroz edi u başqa / mäktäbdän *ötgän* yāngi qız
bolgäni uçünmi bir-birini (100/30)

3. Bir yöne doğru gitmek, ilerlemek.

äräzlāgän ādāmdək uzāqrāqdän *ötişgä* hārākät qılārdim / nāzārimdä dilāfroz
āsmānu fälākdän āppāq bulutlār (101/5)

şāşmä pāyezd *ötib* ketsin dedi u bilāgānlik / bilän hämmäsi qāidäsi bilän bolışı
keräk erkäkçäsigä (106/7)

qālgändä yänä bir signal berdidä vagānlārni sudrāgānçä / güldürāb *ötib* ketdi yol
çetidägi mązut säçrāgän (106/11)

boldi dilāfroz düm bilän nizāmning āräsidadän / *ötidä* ābcälning yelkäsigä qolini
qoydi (107/33)

körinib ketdiki yüzimni teskəri ögirdim şitāb / bilän *ötib* ketäyātgän edim çaqırdi
(109/3)

özgär-: Deęişmek.

men ungä endi yaqındän sinçiklāb qarādim / dilāfroz çindän hām ānçä *özgärgän*
tolişib qandäydir (100/14)

on säkkiz yıl āz müddät emäs dilāfroz çindän hām / *özgärgän* ämmā öktäm
külgisi quralāy közlärining kibārānā (109/33)

özigä kel-: Kendine gelmek, düşünebilecek duruma gelmek.

ongim qârângilâşdiyü heç nimä körinmäy qâldi *özimgä / kelgänimdä* nizâm degän ortâgım süyâb otirârdi ämällâb (102/22-23)

ergâş siz häm çomilmâqçimisiz / men şundäginä *özimgä keldim* uning ropäräsida (107/12)

änçädän keyin hüşim *özimgä keldi* ropärämdä nizâm / turârdi u äftimgä tikilib turdidä qandäydir (108/27)

özini tut-: Bir harekete, davranışa karşı kendine hâkim olmak.

bilän yetâklâşib ketgäniyü men äyänçli qıyâfädä termilib / qâlgänim härçänd *özimni tutışgä* urinsäm häm (110/12)

P

pällä: Aşama, evre.

bundäy *pällädä* äytiş mümkin bolmâgän eng ähmâqânä / gâp âgzimdän çıqıb ketdi (110/13)

päncärä: Parmaklık.

hid anqıb nâfäsni âlgüdek bolârdi köprik çetigä / ornätilgän lıqıldâq *päncärägä* süyänib pästgä (104/32)

partä: Sıra, okul sırası.

hüşt / *partä* üstigä minib otirgän äbcäl dorillâb küldi (102/8)

bâyädän beri âxırğı *partädä* otirgän düm sekin-sekin / yürüb yaqın keldi quvlik bilän hämmägä bir-bir (102/33)

päst: Aşağı.

ornätılgän lıqıldâq pãncärägä süyänib *pästgä* / qarädım yuqâridä yâyılıb
âqayâtgän suv şu yergä temir (104/32)

köylägıning yâqasıdän tâşıb *pästgä* âqar edı turqı / közıngä şu qadâr cirkãñç
körınıb ketdıkı icırğanıb (105/19)

qaddını râstlädı zum ötmäy *pästdä* yänä böricärning / güvılläşı eşıtilä başlädı
(106/13)

yergä tüşdı yoq yerdän hãm *pästrâqqa* tüşıb ketdı / änä u ketyäptı (108/15)

pästlık: Düz arazi, ova.

säp-säriq qamışzâr közgä tâşlänär yänäyäm nârirâqdä / bätqâqlık qârâyıb
körınardı teräk boyı *pästlıkdä* äcdärdek (105/6)

päydâ bol-: Peyda olmak, ortaya çıkmak.

edi men dilâfrozni hâr gäl bir xıl tüş körämän u / âppâq köyläkdä birdän *päydâ*
bolıb qälädı qurälây (100/23)

päyqa-: Sezmek, anlamak.

termilib qarädı bälki oşändä uning közläridä ingrägän / ıztırâbını *päyqamây*
qâlgändırsän bälki ertäsıgä (111/20)

şunçä päytdän buyân *päyqamây* kelgän tuygulärni endı / anıq sezıb turärdım
faqat faqat endı keç bolgändı (112/1)

päypâq: Çorap.

men qızıb yâtgän rel'sgä otırdımdä indämây tüflımning / bâğıçını yeçä başlädım
päypâğımni yeçâyâtgänımdä (106/30)

päyt: Zaman, an, esna.

zum ötmäy ätrâfni quyuq tumän örâb âlgândeک boldi / bunaqa *päytdä* sâmälyât silkinäverib âdâmnî bezâr (99/10)

bâğıçini yeçä başlâdi şu *päyt* heç kütilmäğän vâqeä / boldi dilâfroz düm bilân nizâmning ârâsidân (107/31)

şunçä *päytdän* buyân päyqamây kelğän tuyğulârni endi / anıq sezib turârdim faqat faqat endi keç bolğändi (112/1)

pâl: Zemin, taban, yer.

u yağı qandâq bolğänini bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / *pâldä* dumäläşib äylänä başlâdik äbcäl sâçimdân (102/20)

pârtveyn: Bir şarap çeşidi.

äbcäl bir qolidä *pârtveyn* şişäsi bir qolini beligä / tirägänçä kinâyäli ilcäyib turârdi nârirâqdä esä (105/11)

pâyezd: Tren.

şaşmä *pâyezd* ötib ketsin dedi u bilägänlik / bilân hämmäsi qâidäsi bilân bolışı keräk erkäkçäsigä (106/7)

peşänä: Alın.

mäsälän düm müşköl muämmâ qarşisidä / qâlgândeک *peşänäsini* tiriştirdi mäsälän (103/11)

puşäymân bol-: Pişman olmak.

eşitib zâr-zâr yığläydi seni sevmägänigä qadringgä / yetmägänigä *puşäymân bolädi* äbcäldän bir ümr nâfrâtlänib (104/19)

rāngi öç- / rāngi quv öç-: Korku, heyecan, şaşkınlık gibi nedenlerle benzi sararmak.

nizām *rāngi öçib* uning āldigā bāstirib bārdi / gāpni āylāntirmā dūm nimā demāqçisān (103/5)

nizāmning *rāngi quv öçib* ketdi / cinnimisān vey āhmāq boldingmi (103/29)

rāşk: Kıskançlık.

çiqqanini eşitdim yoq yürāgimdā *rāşk* yāki iztirāb / emās ökinçgā oxşāşrāq bir nārsā uygāndi uygāndiyū (109/26)

rāst: Doğru, gerçek.

hā men uni hānüz tüşlārimdā körīb turīşim *rāst* / edi men dilāfrozni hār gāl bir xīl tüş körāmān u (100/21)

rel's: Ray.

men qızib yātgan *rel'sgā* otirdimdā indāmāy tüflimning / bāğıçini yeçā bāşlādim pāypāğimni yeçāyātganimdā (106/29)

ābcāl āyāğini *rel's* üstigā qoygāniçā tüflisining / bāğıçini yeçā bāşlādi şu pāyt heç kütilmāgān vāqeā (107/30)

rel's üstidān dārbāzlārgā oxşāb ehtiyātkārlık / bilān muvāzānāt saqlāb yūrib ketār edi göyā bir ümr (108/21)

işni şāşmā oşāndā *rel's* üstidā āmāllāb muvāzānāt / saqlāb ketāyātganidā nimā uçūn ārqasigā qaytā-qaytā (111/17)

rezervuar: Su, yakıt vb. sıvıların depolandığı araç, tank.

sāmālyāt qıyālāb uçīb bārār yerdāgi ülkān *rezervuarlār* / aerāpārtning yolāklāri lipillāb ārtidā qālār ālisdā (99/6)

ropärä: Karşı, ön.

men şundäginä özingä keldim uning *ropäräsidä* / yälängâyâq bemä'ni älpäzdä otirgänim uçün mülzäm bolib (107/12)

änçädän keyin hüşim özingä keldi *ropärämdä* nizâm / turärdi u äftimgä tikilib turdidä qandäydir (108/27)

S

säbr qıl-: Sabretmek.

nimä dedim baqırıb äbcäl kämlük qılib / qıldimi birpäs *säbr qılsäng* çıqadı şundäy dedimü (109/6)

säçrä-: Sıçramak.

güldüräb ötib ketdi yol çetidägi mäzüt *säçrügän* / qävçiräb qılğan otlär silkinib-silkinib tağın (106/11)

säfär: Sefer, kez, defa.

ämmâ bu *säfär* külgüsidä öktämlik yoq edi buni özi häm / sezdi şekilli yüzini ögirib başını quyi sâldi (111/3)

säxävät: Cömertlik.

yaqın kelä başlädi nimä bu äppâq bulutlärning mengä / qılğan songgi *säxävätimi* (107/6)

saqlä-: Korumak.

rel's üstidän dârbâzlärgä oxşab ehtiyâtkârlük / bilän muvâzänät *saqläb* yürüb ketär edi göyâ bir ümr (108/22)

işni şaşmä oşändä rel's üstidä ämälläb muvâzänät / *saqläb* ketâyâtgänidä nimä
uçün ârqaşigä qaytä-qaytä (111/18)

sämâlyât: Uçak.

sämâlyât yâmğırdän qârâyib yâtgän betân yolkädän şiddät / bilän yügürgiläb
bârdidä birdän muallaq toxtäb (99/2)

sämâlyât qıyäläb uçib bârär yerdägi ülkän rezervuarlär / aerâpârtning yoläkläri
lipilläb ârtä qälär âlisä (99/6)

zum ötmäy ätrâfni quyuq tumän örâb âlgändek boldi / bunaqa päytdä *sämâlyât*
silkinäverib âdämni bezâr (99/10)

öktäm âvâzdä küldi / nimä *sämâlyâtdä* sizdän başqa âdäm uçmäsligi keräkmi
(100/4)

vucudim birdän bom-boş bolib qâldi *sämâlyât* / hämân güvilläb uçib bârär
näzârimdä mening qalbimdä (111/5)

ketmäket yâpirilib kelär *sämâlyât* mâtârining güvilläşi / miyâmdä çarx urâyâtgän
sävällär hämmäsi äräläş (111/29)

sâp-sâriq: Sapsarı.

sâp-sâriq qamışzâr közgä täşlänär yänâyäm nârirâqdä / bätqâqlık qârâyib
körinârdi teräk boyi pästlikdä äcdârdek (105/5)

sârâtân: Şemsî yıla göre dördüncü ayın Arapça adı (22 Haziran-21 Temmuz
arası).

tarqalib ketdi *sârâtân* ıssıgıdän qızib ketgän bor isi / anqıb turgän sinfdä on çâgli
bâlâ qâldik (102/3)

sârgay-: Sararmak.

keräk yuqâridän *sârgayib* kelâyâtgän suv nâriği tamândän / köpiklärib âppâq
âqarib çıqardi cârning u yüzidä (105/3)

säväl: Soru.

künigäçä bilädi nimägä nimägä / bir-biridän aççıq bir-biridän ärmänli *sävällär*
(111/28)

ketmäket yâpirilib kelär sãmalyât mâtârining güvilläşi / miyämdä çarx urâyâtgän
sävällär hämmäsi äräläş (111/30)

sâät: Saat.

hâzirmäs dedi äbcäl hämân köylägining / yirtıgını gıcimlärkän ertägä *sâät* ondä
köprik (103/32)

sâç: Saç.

tüşimgä kirib çıqardi *sâçläri* çirâyli türmäklängän / äppâq köyläkdä közläridä
täbässüm bütün (100/27)

paldä dumäläşib äylänä başlädik äbcäl *sâçimdän* / çängälläb turib başimni üç-
tört yergä urgän edi köz (102/20)

xuddi oşä tüşlärimdä körgändek äppâq köyläk / kiygän *sâçläri* çirâyli
türmäklängän diläfroz turärdi (107/3)

sâvuq: mec. Sevimsiz, hoş olmayan.

bu gâpni u yârim häzil bilän äytdi birâq mening köz / ongimdä yänä oşä *sâvuq*
mänzärä cänländi uning äbcäl (110/10)

sâvuqqân: Soğukkanlı.

şunaqa dedim ilâci băriçä *sâvuqqân* ähängdä / çomilmâqçimän (107/15)

sâvuqqânlık: Soğukkanlılık.

mengä qarä nizâm dedim *sâvuqqânlik* bilän / qorqayâtgän bolsäng barmây qoyä qâl mengä sekündäntning (104/21)

sâyä sâl- Bir şey üzerene gölge gelmek, gölge düşmek.

diläfroznıng közlärigä sezilär-sezilmäs iztirâb / şärpäsi *sâyä sâlib* ötgändek boldi birâq zum ötmây külimsiräb (110/26)

sekin: Yavaşça.

sekin ornimdän turdim / ketdik (103/27)

yälängâyâq bemä'ni älpâzdä otirgänim uçün mülzäm bolib / *sekin* ornimdän turdim (107/14)

sekin-sekin: Yavaş yavaş.

bâyädän beri âxırđı pärtädä otirgän düm *sekin-sekin* / yürüb yaqın keldi quvlik bilän hämmägä bir-bir (102/33)

sekündänt: Yardımcı.

nizâm sening *sekündänting* bolädi men äbcälgä / sekündäntlik qılämän (104/1)

qorqayâtgän bolsäng barmây qoyä qâl mengä *sekündäntning* / keräđi yoq (104/22)

sekündäntlik: Yardımcılık.

nizâm sening sekündänting bolädi men äbcälgä / *sekündäntlik* qılämän (104/2)

sensirä-: "Sen" diye hitap etmek.

mäktäbdän ötgän yängi qız bolgäni uçünmi bir-birini / *sensiräb* gäpläşädigän sinfdâşlärning hämmäsi uni (100/31)

sev-: Sevmek.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş âldidän xudâdän / yâlgız bir nârsäni tilär edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/1)

yaxşı emäsmi sen ölib ketäsän dilâfroz hämmäsini / eşitib zâr-zâr yıglâydi seni *sevmägänigä* qadringgä (104/18)

sez-: 1. Fark etmek.

hättâ äbcäl degän ätämänimiz häm dilâfrozning / şärpäsini *sezişi* bilän mulâyim târtib qâlârdi äsli (101/12)

ämmâ bu säfâr külgüsidä öktämlik yoq edi buni özi häm / *sezdi* şekilli yüzini ögirib başını quyi sâldi (111/4)

2. Hissetmek.

kördim yürägim gürsillâb urayâtgänini âyâqlârimdän / mädâr ketib bârâyâtgänini *sezib* turârdim (108/10)

şunçâ päytdän buyân päyqamây kelgän tuygulärni endi / anıq *sezib* turârdim faqat faqat endi keç bolgändi (112/2)

sezilär-sezilmäs: Belli belirsiz.

dilâfrozning közlärigä *sezilär-sezilmäs* iztirâb / şärpäsi säyä sâlib ötgändek boldi birâq zum ötmây külimsirâb (110/25)

sız-: Sızmak, yavaş yavaş akmak.

kötärgänçä qulqıllätib içä başlädi u här yütingänidä / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ *sızib* tüşär (105/18)

signal ber-: Sinyal vermek.

şiddät bilän kelâyâtgän teplâvâz yaqınlâşib / qâlgändä yänä bir *signal berdidä*
vagânlârni sudrâgânçä (106/10)

silkin-: Sallanmak, sarsılmak.

zum ötmäy ätrâfni quyuq tumän örâb âlgândeک boldi / bunaqa päytdä sâmalıyât
silkinäverib âdâmni bezâr (99/10)

silkinib-silkinib: Sallanıp sallanıp.

güldürâb ötib ketdi yol çetidägi mâzut säçrâgân / qâvcirâb qâlgân otlâr *silkinib-*
silkinib tağm (106/12)

sillâ qurit-: Yormak, bitirmek, bitkin duruma getirmek.

bitiriş imtihânlâri çozilgândän çozilib hämmämizning / *sillämizni quritib* yubârdi
bâlâlâr miyâsi (101/30)

sin-: Kırılmak.

temir yol çetidägi qırrâdâr taşlâr üstigä tüşib çil / çil *sindi* (105/27)

sinä-: Denemek.

qani taşlä tängâni äbcäl dümgä qarâb / qıçqırdi taşlä tâleimizni *sinâb* köräylik
(105/29)

sinâvçän: Soru sorar gibi (bakış veya yüz ifadesi).

äbcâlnidä esingizdän çıqdimi / dilâfroz közimgä uzâq *sinâvçän* tikilib turdidä
(110/20)

sinçiklâb: Dikkatlice.

men ungä endi yaqındän *sinçikläb* qarädim / diläfroz çindän häm änçä özgärgän
tolişib qandäydir (100/13)

sinf: Sınıf.

keyin tosätdän gäyib bolädi / oşändä oninçi *sinfdü* oqib yürgänimizdä u künärä
(100/26)

deb laqab älgän bu bälä qopäl tönkämïcäz edi ämmä bütün / *sinf* undän häyıqar
älläqandäy bezärilär todäsigä (101/15)

açıgını äytgändä *sinfimizdägi* bälälärning köpi / aşıq edi ungä (101/9)

tarqalib ketdi särätän ıssıgıdän qızib ketgän bor isi / anqıb turgän *sinfdü* on çağli
bälä qaldik (102/4)

sinfdâş: Sınıf arkadaşı.

sensiräb gäpläşädigän *sinfdâşlärning* hämmäsi uni / sizläb çağırädi diläfroz
därsning birinçi küni (100/31)

bultur bir *sinfdâşimiz* temir yol köprigidän / källä taşläb suvdän çıqmägäni
esimgä tüşdi uning (103/19)

sirä: Kesinlikle, katiyen.

qarängä men şunçä häräkät qılsäm häm siz *sirä* / tüşimgä kirmäysiz (110/7)

sizlä-: "Siz" diye hitap etmek.

sensiräb gäpläşädigän *sinfdâşlärning* hämmäsi uni / *sizläb* çağırädi diläfroz
därsning birinçi küni (100/32)

songgi: Son.

yaqın kelä başlädi nimä bu äppâq bulutlärning mengä / qılgän *songgi* säxävätimi
(107/6)

sorä-: Sormak.

quruq âhângdä *sorädi* / qalây ölişinggä ärzirkänmi (108/29)

ikki märtä diläfroz seni *sorädi* ädresingni beräymi / degän mäzmundä häm yâzdi könglimdä quvânçgä oxşâş (109/13)

şärpäsi säyä sälib ötgändek boldi birâq zum ötmäy külimsiräb / *sorädi* (110/27)

sök-: Azarlamak.

ğalväni başlägän oşä dümni häm *sökib* bârdi mengä / bu gäplär tä'sir qılmäs xayâlim başqa yâqdä edi (104/25)

sön-: mec. Duygular dinmek, etkisini kaybetmek.

bir nimä yilt etgändek boldiyü oşä zähâti *söndi* uning / äbcäl bilän yetäkläşib ketâyâtgäni men bolsäm ähmâqânä (109/15)

emäs ökinçgä oxşâşrâq bir närsä uygändi uygändiyü / *söndi* faqat bir närsägä häyrân qâldim diläfroz äbcälgä (109/28)

sudrä-: Sürüklemek, çekmek.

şiddät bilän kelâyâtgän teplâvâz yaqınlâşib / qâlgändä yänä bir signal berdidä vagänläрни *sudrägänçä* (106/10)

suv: Su.

bultur bir sinfdâşimiz temir yol köprigidän / källä taşläb *suvdän* çıqmägäni esimgä tüşdi uning (103/20)

qarädim yuqâridä yâyilib âqayâtgän *suv* şu yergä temir / yol âstigä kelgänidä keskin târâyär ikki çeti (104/33)

keräk yuqâridän särgayib kelâyâtgän *suv* näriği tamândän / köpiklärib âppâq âqarib çıqardi cärning u yüzidä (105/3)

sürüştir-: Soruşturmak.

haqârât qılıb cönâb qâlgänsän u şundäyäm seni keçirgän / bolmäsä nimä uçün nizâmdän qaytä-qaytä *sürüştirdi* (111/24)

süyä-: mec. Yardım etmek.

kelgänimdä nizâm degän ortâgım *süyäb* otirärdi ämälläb / ornimdän turdim âgzim negädir şortäng edi käftim (102/23)

süyän-: Yaslanmak.

hid anqıb nâfäsni âlgüdek bolärdi köprik çetigä / ornätilgän lıqıldâq pāncārägä *süyänib* pāstgä (104/32)

süyänçiq: Kol dayama yeri, dayanak.

özidäyâq oqıb bolgändim şuning uçün häfsäläsizlik / bilän *süyänçiqqa* başimni qoyıb közimni yumdim bilmädim (99/14)

süyün-: Sevinmek.

üç âlsä häm küyünmäydigän beş âlsä häm *süyünmäydigän* / mendek bepärvāning bunçälik bilägän bolib qâlgänigä (101/23)

süz- (I): Yüzmek.

undän yüzini ögirdi ergaş yaxşı *süzälmäsligini* / bilib cörttägä äytyäpsän (103/14)

süz- (II): 1. Süzölmek, havada ilerlemek.

näzärimdä diläfroz äsmānu fäläkdän äppâq bulutlär / äräsidadä *süzib* yürgän äfsänäviy mäläkkä oxşär ungä gäpiriş (101/7)

xayálimdá bulutlár árasidá *süzib* yürädigän diläfroz / şumi hâzirginä ásmândâ
uçib yürögän diläfroz birdän (108/13)

2. Göz, baygın ve anlamlı bir biçimde bakmak.

diläfrozmisiz nimä qılıb yürübsiz bu yerdä / u qurälây közlärini *süzib* qandâydir
bâsıq ämmâ (100/2)

köz qılıb qayâğını tänläysän / äbcäl käyfdän qızärgän közlärini *süzib* qol silkitdi
(105/33)

Ş

şähri äzim: Büyükşehir.

häm tâşkentdek *şähri äzimdä* institutgä kirişgä / közim yetmädi ämädim
çâpdimi yaxşı täyyärgärlük (109/9)

şänbä: Cumartesi.

nâmzâdlük dissertätsiyäsini yâqlägäningizni güli bilän / toyingiz on törtinçi iyun‘
şänbä küni bolgänini (110/34)

şangıllä-: Çınlamak.

yaxşı körämän şuni bilmâçqimidingiz / qulâqlärim *şangılläb* köz ongim qâp-
qârângı bolib (108/6)

şärpä: Gölge, karaltı.

hättâ äbcäl degän ätämänimiz häm diläfroznıng / *şärpäsini* sezişi bilän mulâyim
târtib qälärdi äsli (101/12)

diläfroznıng közlärigä sezilär-sezilmäs iztirâb / *şärpäsi* säyâ sâlib ötgändek boldi
birâq zum ötmäy külimsirâb (110/26)

şâş-: Acele etmek.

şâşmâ pâyezd ötib ketsin dedi u bilâğânlık / bilân hâmmâsi qâidâsi bilân bolışı
kerâk erkâkçâsigâ (106/7)

uşlaşib ketiş âsân bolmâgândir kim uçün qıldı bu / işni şâşmâ oşândâ rel's üstidâ
âmâllâb muvâzânât (111/17)

şekilli: Galiba, anlaşılan.

âmmâ bu sâfâr külgüsidâ öktâmlık yoq edi buni özi hâm / sezdi şekilli yüzini
ögirib bâşini quyi sâldi (111/4)

şiddât: Hız.

sâmâlyât yâmgırdân qârâyib yâtgân betân yolkâdân şiddât / bilân yügürgilâb
bârdidâ birdân muallaq toxtâb (99/2)

betânlâb qoyilgân ozândân şiddât bilân âqıb ötib nârigi / tãmândân âtilib çıqıb
ketâr edi şuning uçün bolsâ (105/1)

şiddât bilân kelâyâtgân teplâvâz yaqınlâşib / qâlgândâ yânâ bir signal berdidâ
vagânlârni sudrâgânçâ (106/9)

şiddâtli: Şiddetli.

ketdi uning bu qadâr şiddâtli âhângdâ gâpirgânini / heç eşitmâgân edim közimni
qayâqqa yâşirişni bilâlmây (107/21)

şişâ: Şişe.

âbcâl bir qolidâ pârteveyn şişâsi bir qolini beligâ / tirâgânçâ kinâyâli ilcâyib
turârdi nârirâqdâ esâ (105/11)

ketâr câfâsidâ âtib âlâsânmi âbcâl şundây / dediyü şişâni çaqqân âçdi bâşi üstidâ
bâlând (105/16)

bilän läbini ärtdi *şışäni* ulâqtirib yubârdi *şışä* / temir yol çetidägi qırrädâr tâşlär üstigä tüşib çil (105/25)

bilän läbini ärtdi *şışäni* ulâqtirib yubârdi *şışä* / temir yol çetidägi qırrädâr tâşlär üstigä tüşib çil (105/25)

şitâb: Hız, sürat, çabukluk.

körinib ketdiki yüzimni teskâri ögirdim *şitâb* / bilän ötib ketâyâtgân edim çaqırdı (109/2)

şortäng: Biraz tuzlu.

kelgänimdä nizâm degân ortâgım süyâb otirârdı ämällâb / ornimdän turdim âgzim negâdir *şortäng* edi käftim (102/24)

şpâl: Tabanlık, travers.

kün ertäläbdän qızib ketgân yältirâb yâtgân temir yol / izidänmi qârâmâygä belängän *şpällärdänmi* çuçmäl (104/30)

mänä nizâm sen hâmi kör düm *şpâlgä* tüşgân / tängä üstigä engäşdi qaräsängçi (106/19)

kiygân saçlâri çirâyli türmäklängän dilâfroz turârdı / u âq tüflisi bilän *şpällärni* bittä-bittä bâsib (107/4)

şu qadâr: Şu kadar, şunca.

muhâbbät âdämge mislsiz küç-qudrät bağışlär ekân / oşâ yili *şu qadâr* yaxşı oqıy başlâdimki ävvällâri (101/22)

âgâr yänä bittä gâpırsäng yâ sen öläsän yâ men bu / gâpni *şu qadâr* işânc bilän äytdimki âtrâfni orâb (102/30)

köylâgining yâqasidän tâşib pâstgä âqar edi turqı / közimge *şu qadâr* cirkânc körinib ketdiki icirgânib (105/20)

dilāfroz ilcāyib turibdi közimgä *şu qadār* xunük / körinib ketdiki yüzimni teskəri
ögirdim şitāb (109/1)

şunaqa: Şöyle, öyle.

şunaqa dedim ilāci bāriçä sāvıqqān āhängdä / çomilmāççimān (107/15)

men *şunaqa* bilāğānmān uning gāp āhängidä / yaşirin istehzā bār edi hämmäsini
bilāmān qaçān (110/31)

şunçä: Şu kadar, şunca.

qarāngä men *şunçä* hāräkät qılsām hām siz sirä / tüşimgä kirmäysiz (110/7)

şunçä päytdän buyān päyqamāy kelgān tuyğulārni endi / anıq sezib turārdim
faqat faqat endi keç bolgāndi (112/1)

oşändäyām tāsādifān tosātdän demäk *şunçä* yillārdän / beri beciz tüşlāringgä
kirmāgān ekāndä (112/5)

şunçäki: 1. Şöyle ki.

yögye men *şunçäki* sizni bunaqa vāziyātdä uçrātāmān / deb heç oylāmāgāndim
(100/5)

2. Öylesine.

nizām ikki temir yolning qāq ortāsidadä kāraxt / bolib turār çāmāsi bu gārāvning
şunçäki oyin emāsligigä (106/22)

şunçälik: Şu kadar, bu kadar.

biz qayāqqa ketsäk hām dilāfrozni ābketāmiz bu / gāpni u *şunçälik* bepīsāndlik
bilān äytdiki ornimdän (102/10)

şundāginä: Böylece.

ergaş siz hām çomilmâççimisiz / men *şundäginä* özimgä keldim uning ropäräsida (107/12)

şundäy: Şöyle, şu şekilde.

ketär cäfäsida âtib âlâsanmi âbcâl *şundäy* / dediyü şışâni çaqqân âçdi bâşi üstidâ bäländ (105/15)

âbcâl düm *şundäy* dedidâ tängäni çirillätib âsmângä / âtdi (106/17)

bilän muvâzânât saqlâb yürüb ketär edi göyâ bir ümr / *şundäy* yürädigändek göyâ âbcâl bir zum qolini qoyib (108/23)

nimâ dedim baqırub âbcâl kâmlük qilib / qâldimi birpäs säbr qılsäng çıqadi *şundäy* dedimü (109/6)

T

täbässüm: Gülümseme.

tüşimgä kirib çıqardi saçları çirâyli türmäklängän / âppâq köyläkdä közläridä *täbässüm* bütün (100/28)

tagın: Yine, tekrar.

dilâfroz *tagın* oşa özining gözälligini bilädigän / ayällärgä xâs bâsıq xıyâl erkärâq âvâzdâ külib qoydi (100/7)

qâvcirâb qâlgän otlâr silkinib-silkinib *tagın* / qaddini râstlädi zum ötmäy pâstdä yänä böricärning (106/12)

taxta: Kara tahta.

fârmulälär yazılğän *taxta* âldidâ turâr hänsirâb näfäs / âlârdi (102/27)

tâkrârlä-: Tekrarlamak, yinelemek.

men sizni tüşimdä körüb turämän deb *täkrârlâdim* / uning közigä tikilib (110/1)

tämâm: Tamam, tamamlanmış, bitmiş.

anqıb turgän sinfdä on çağlı bälä qaldık / yaqındä imtihânlär *tämâm* dedi
bälälärdän (102/5)

tämâm bol-: Sonlanmak, sona ermek.

keyin hämmäsi *tämâm boldi* mäktäb häm muhâbbät / häm tâşkentdek şähri
äzimdä institutgä kirişgä (109/8)

tängä: Madenî para.

çil sindi / qanı tüşlä *tängäni* äbcäl dümgä qaräb (105/28)

mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi *tängäni* köz / köz qilib qayâğını tänläysän
(105/31)

mänä nizâm sen häm kör düm şpälgä tüşgän / *tängä* üstigä engäşdi qaräsängçi
(106/20)

äbcäl düm şundäy dedidä *tängäni* çirillätib äsmängä / ätdi (106/17)

täni-: Tanımak.

durust *tänidingiz* men qarib qalgän bolsäm / keräk deb qorquvdim u bir zum
oygä taldidä yänä (100/9)

qalây yüräging pökilläb qalmädimi / dorillägän âvâz egäsini *tänib* burilib
qarädim (105/10)

tänlä-: Seçmek.

mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi *tängäni* köz / köz qilib qayâğını *tänläysän*
(105/32)

tarqal-: Dağılmak.

yığıldik negädür oqıtuvçımız kelmädi köpçilik / *tarqalib* ketdi särätân issıgıdän qızıb ketgän bor isi (102/3)

täsâdifän: Tesadüfen.

oşändäyäm *täsâdifän* tosätdän demäk şunçä yillärdän / beri beciz tüşläringgä kirmägän ekändä (112/5)

täsävvür qıl-: Tasavvur etmek, zihinde canlandırmak.

u yâqdä tursin diläfroz mänä şu äbcälning yänigä / kelişini *täsävvür qılışning* özi dähşät edi men uçün (102/15)

tä'sir qıl-: Etkilemek.

ğalvâni başlägän oşä dümni häm sökib bardı mengä / bu gäplär *tä'sir qılmäs* xayâlim başqa yâqdä edi (104/26)

täsmä: Kayış, kemer.

äbcäl uning äppâq bilägidän tutib bärär u esä *täsmädek* / rel's üstidän dârbâzlärgä oxşâb ehtiyâtkârlık (108/20)

täşqari: Dışarı.

qâlgändek boldi yâmgır tâmpçiläri müttäsil çizıq târtäyâtgän / illyüminätâr äynäsidadän *täşqarigä* qarädim (99/5)

täşlä-: 1. Atmak, savurmak.

çil sindi / qani *täşlä* tängäni äbcäl dümgä qaräb (105/28)

qıçqırdı *täşlä* täleimizni sinäb köräylik / düm dârrâv cilpängläb yetib keldi (105/29)

2. Atlamak.

mänä özing kör dedi düm negadır quvâ nib / çüv tüşdi birinçi bolib ergaş *täşläydi*
(106/26)

täyyärgärlük kör-: Hazırlık yapmak.

közim yetmäsdü âmädim çâpdimi yaxşı *täyyärgärlük* / *kördimmi* härqäläy temir
yol trãnsparıti incenerläri (109/10-11)

tâg: Alt, dip.

ertäsigä kimyâ imtihãnidän üç âldim çıqsäm mäktäb / dârvâzäsi âldidä
yâprâqlärini çäng bâsgän âlçä *tägidä* (108/34)

tâlei: Talih, şans.

qani täşlä tängäni äbcäl dümgä qaräb / qıçqırdı täşlä *tâleimizni* sinäb köräylik
(105/29)

tâmân: Taraf, yön.

qançä fursät ötdi bir mähäl yãnbâş *tâmândän* / ayâl kişining âvâzi keldi (99/15)

betãnläb qoyilgän ozândän şiddät bilän âqıb ötib närigi / *tâmândän* âtilib çıqıb
ketär edi şuning uçün bolsä (105/2)

keräk yuqãridän särgayib keläyâtgän suv närigi *tâmândän* / köpiklänilib âppâq
âqarib çıqardı cãrning u yüzidä (105/3)

gäp bundâq 20 tiyin deb yazilgän *tâmãni* tüşsä / ergaş birinçi bolib källä täşläydi
ârqasi tüşsä (106/15)

tâmçi: Damla.

qalgändek boldi yamgır *tamçiləri* müttäsil çiziq tårtäyätgän / illyüminätär
äynäsidadän täşqarigä qarädim (99/4)

tâp-: Bulmak.

çiqqan yânqâzıq bolib qâldi u mengä imâ qildi / yigitçäsığä birän çärä *tâpiş*
keräk endi (103/4)

cäsädini bir häftädän keyin älläqaysi toğändän *tâpib* / kelişgän edi (103/21)

tâpşir-: Bırakmak, teslim etmek.

yüzimni ögirdim / diläfroznı şungä *tâpşirib* qoyämänmi şungäyä (105/22)

târäy-: Daralmak, darlaşmak.

qarädim yuqarıdä yâyilib äqayätgän suv şu yergä temir / yol ästigä kelgänidä
keskin *târäyär* ikki çeti (104/34)

târt-: 1. Çizmek, çizgi çekmek.

qalgändek boldi yamgır *tamçiləri* müttäsil çiziq *tårtäyätgän* / illyüminätär
äynäsidadän täşqarigä qarädim (99/4)

2. Başlamak.

seni nimägä sen bilän uçrâşışni tilädi nimägä / nimägä xätiningdän *târtib*
bälängning tuğılğan (111/26)

tâş: Taş.

bilän läbini ärtedi şışäni ulâqtirib yubardı şışä / temir yol çetidägi qırrädâr *tâşlär*
üstigä tüşib çil (105/26)

zum ötmäy qırrädâr *tâşlär* üstigä çökkäläb qâldim / keçäläri tüşimgä kirib
çiqadigän diläfroz şumi (108/11)

tâş-: Sıvı maddeler buldukları yere sığmayarak kenarları aşıp dökülmek.

köyläğining yâqasidän *tâşib* pästgä âqar edi turqı / közimgä şu qadâr cirkänç
körinib ketdiki icirğanib (105/19)

tâşingni ter: “İşine bak, sen karışma” anlamlarında kullanılan bir söz.

sengä nimä dedim cinnilärdek baqırıp sening / nimä işing bâr yoqâl *tâşingni ter*
(108/32)

tâvuş: Ses.

uzâqdän eşitilgän gudâk *tâvuşi* dümning gâpini / böldi (106/5)

tegirmângä tüssä bütün çıq-: Her türlü zor durumdan kurtulmayı başarabilmek.

bärmä dedi qol siltâb biläsänkü äbcäl bändit / *tegirmângä tüssä bütün çıqadi*
nimä câningdän (104/12)

temir yol: Demir yolu.

bultur bir sinfdâşimiz *temir yol* köprigidän / källä tâşlâb suvdän çıqmâğani
esimgä tüşdi uning (103/19)

kün ertäläbdän qızib ketgän yältirâb yâtgän *temir yol* / izidänmi qârâmâygä
belängän şpällärdänmi çüçmäl (104/29)

qarâdim yuqâridä yâyilib âqayâtgän suv şu yergä *temir / yol* âstigä kelgänidä
keskin târâyâr ikki çeti (104/33-34)

bilän läbini ärtädi şışâni ulâqtirib yubârdi şışâ / *temir yol* çetidägi qırrädâr tâşlâr
üstigä tüşib çil (105/26)

nizâm ikki *temir yolning* qâq ortäsida kâraxt / bolib turâr çämâsi bu gârâvning
şunçâki oyun emâsligigä (106/21)

kördimmi härqaläy *temir yol* trānspar̄ti incenerläri / institutigä kirdim ärä-çärä nizâmdän xat kelib turârdi (109/11)

bir älpâzdä *temir yol* çetidä ängräyib otirgänim köz / ongimgä kelib äräväsini târtsin degän mäzmondä cävâb (109/17)

teplâvâz: Dizel lokomotif.

şiddät bilän kelâyâtgän *teplâvâz* yaqınlâşib / qâlgändä yänä bir signal berdidä vagānlârni sudrâgänçä (106/9)

teräk: Kavak.

sâp-sâriq qamışzâr közgä tâşlânär yänâyäm nârirâqdä / bātqâqlık qârâyib körinârdi *teräk* boyi pâstlikdä äcdârdek (105/6)

termil-: 1. Gözünü dikmek, dikkatle bakmak.

saqlâb ketâyâtgänidä nimä uçün ârqasigä qaytä-qaytä / *termilib* qarâdi bälki oşändä uning közläridä ingrâgän (111/19)

2. Beklentiyle, ümitle bakmak.

bilän yetäklâşib ketgäniyü men äyänçli qıyâfädä *termilib* / qâlgänim härçänd özimni tutışgä urinsäm häm (110/11)

teskâri: Ters.

dilâfroz ilcäyib turibdi közimgä şu qadâr xunük / körinib ketdiki yüzimni *teskâri* ögirdim şitâb (109/2)

tez: Hızlı, çabuk.

äçib ketgänidän nâlır bu äzâblärdän *tezrâq* qutulişni / tilâr men bolsäm imtihānlâr yänâyäm çozilişini iç (101/31)

tibbiyât: Tıp.

âlmäs ekänsän diläfroz ändicän *tibbiyât* institutidä / oqyâtganidän xabärim bär
edi oşä yili u häm turmuşgä (109/24)

tikil-: Dikkatlice bakmak.

âräsidä süzib yürgän äfsänäviy mäläkkä oxşär ungä gäpiriş / *tikilib* qaräş günäh
edi men uçün (101/8)

änçädän keyin hüşim özimgä keldi ropärämdä nizâm / turärdi u äftimgä *tikilib*
turdidä qandäydir (108/28)

men sizni tüşimdä körüb turämän deb täkrärlädim / uning közigä *tikilib* (110/2)

diläfroz közimgä uzâq sinâvçän *tikilib* turdidä / negädir istehzâli küldi (110/20)

tilä-: Dilemek, istemek.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş äldidän xudädän / yâlgız bir närsäni *tilär*
edim uni tüş körsäm tüşimdä (101/2)

äçib ketganidän nälir bu äzâblärdän tezräq qutulişni / *tilär* men bolsäm
imtihânlär yänäyäm çozilişini iç (101/32)

seni nimägä sen bilän uçräşişni *tilädi* nimägä / nimägä xätiningdän tårtib
bälängning tuğılgän (111/25)

tili bärmä-: Dili varmamak, bir sözü söylemeyi uygun bulmamak.

âlib ketäsänmi deyişgä *tilim bärmädi* âlib ketiş / u yâqdä tursin diläfroz mänä şu
äbcälning yänigä (102/13)

tinçilik: Barış.

tinçilikmi dedi u yaqın kelib / tinçilik düm nâquläy ilcäydi (107/7)

tinçilikmi dedi u yaqın kelib / *tinçilik* düm nâquläy ilcäydi (107/8)

tirä:- Dayamak, yaslamak.

äbcäl bir qolidä pãrtveyn şışası bir qolini beligä / *tirägünçä* kinâyäli ilcäyib turärdi näriräqdä esä (105/12)

tiriştir:- Buruşturmak.

qãlgändek peşänäsini *tiriştirdi* mäsälän / böricärgä källä taşlaşdän kim âmân çiqsä (103/11)

titrä:- Titremek.

qaqşätib yubardı / mengä qarä ov dedim ävâzim *titrüb* gäpni (107/28)

tiyin: Kuruş.

mänä bu 20 *tiyinlik* dedi qolidägi tängäni köz / köz qilib qayâgını tänläysän (105/31)

gäp bundâq 20 *tiyin* deb yâzilgän tãmâni tüşsä / ergäş birinçi bolib källä taşläydi ârqasi tüşsä (106/15)

todä: Çete.

sinf undän häyıqar älläqandäy bezârilär *todäsigä* / qoşilib yürişini bilärdik äbcäl bilän faqat bittä (101/15)

toğän: Baraj.

cäsädini bir häftädän keyin älläqaysi *toğändän* tãpib / kelişgän edi (103/21)

toğri: Doğru.

toydingmi / könglimning bir çekkäsidadä nizâm *toğri* äytäyâtgänini (104/14)

toxtä-: Durmak.

bilän yügürgiläb bårdidä birdän muallaq *toxtäb* / qalgändek boldi yamgır tımçiläri müttäsıl çızıq tärtäyätgän (99/3)

toliş-: Kilo almak.

diläfroz çindän häm äncä özgärgän *tolişib* qandäydir / vıqärli ayällärgä oxşab qalgändi faqat közläri külgänidä (100/14)

tongıç: İlk, en büyük (evlat, çocuk).

tongıç oğlingiz mäy äyidä tuğılğanini xätiningiz / hämşirä bolib işläşini äytäveräymi u küldi (111/1)

tosätdän: Aniden, birdenbire.

közläridä ot yänib ällänimälärni gäpirädi külädi / keyin *tosätdän* gäyib bolädi (100/25)

oşändäyäm täsädifän *tosätdän* demäk şunçä yillärdän / beri beciz tüşläringgä kirmägän ekändä (112/5)

toy: Düğün.

nämzädlik dissertätsiyäsini yaqlägäningizni güli bilän / *toyingiz* on törtinçi iyun‘ şänbä küni bolğanini (110/34)

tönkämicâz: Anlayışsız, görgüsüz kimse.

ismi äbducälil bolsä häm fe‘li yämänligidän äbcäl / deb laqab älgän bu bälä qopâl *tönkämicâz* edi ämmâ bütün (101/14)

törtinçi: Dördüncü.

boldi *törtinçi* kürsni bitirgän yilim / üyländim şundä häm qaçândir köngil
qoygän kişingni (109/21)

tränspårt: Ulaşım.

kördimmi härqaläy temir yol *tränspårti* incenerläri / institutigä kirdim ârä-çârä
nizâmdän xat kelib turârdi (109/11)

tuğıl-: Doğmak.

tongıç oğlingiz mäy âyidä *tuğılğanini* xâtiningiz / hämşirä bolib işläşini
äytäveräymi u küldi (111/1)

nimägä xâtiningdän târtib bälängning *tuğılğan* / küniğäçä bilädi nimägä nimägä
(111/26)

tumän: Sis, duman.

zum ötmäy âtrâfni quyuq *tumän* örüb âlgändek boldi / bunaqa päytdä sāmālyāt
silkinäverib âdāmni bezâr (99/9)

tumänlik: Loşluk.

ketdi ğırä-şirä *tumänlik* âräsidadä äbcälning bir / zum ängräyib qālgänini keyin
qaddini râstlägänini (108/7)

tur-: 1. Doğrulmak, ayağa kalkmak.

kelgänimdä nizâm degän ortâğım süyâb otirârdi ämällâb / ornimdän *turdim*
âğzim negädür şortäng edi käftim (102/24)

sekin ornimdän *turdim* / ketdik (103/27)

yälängâyâq bemä‘ni älpâzdä otirgänim uçün mülzäm bolib / sekin ornimdän
turdim (107/14)

2. Ayakta durmak, dikilmek.

fārmulälär yāzilgän taxta āldidä *turär* hänsiräb näfäs / ālärđi (102/27)

nizām bilän düm yüzmä-yüz *turişär* nizām qolini / paxsä qilib cāhl bilän ällänimälärni tüşüntirär edi (105/13)

nizām ikki temir yolning qāq ortäsidadä kāraxt / bolib *turär* çämäsi bu gārāvning şunçäki oyin emäsligigä (106/22)

āngräyib qāldim on qadāmçä näridä diläfroz *turärđi* / xuddi oşä tüşlärimdä körgändek āppāq köyläk (107/1)

kiygän saçläri çirāyli türmäklängän diläfroz *turärđi* / u āq tüflisi bilän şpällärni bittä-bittä bäsib (107/3)

ānçädän keyin hüşim özimgä keldi ropärämdä nizām / *turärđi* u āftimgä tikilib turdidä qandäydir (108/28)

3. Bir yerde olmak, bulunmak.

āgrir negädür xuddi yıglägän ādämdek közim açişärđi / köçägä çiqşäm dārvāzä āldidä nizām *turibđi* (104/10)

4. Kalmak.

ālib ketäsänmi deyişgä tilim bārmädi ālib ketiş / u yāqdä *tursin* diläfroz mänä şu äbcälning yānigä (102/14)

turmuşgä çiq-: Evlenmek, aile kurmak. (Kadın için.)

oqıyātganidän xabärim bār edi oşä yili u häm *turmuşgä* / *çiqqanini* eşitdim yoq yürägimdä rāşk yāki iztirāb (109/25-26)

söndi faqat bir närsägä häyrän qāldim diläfroz äbcälgä / emäs başqa yigitgä *turmuşgä çiqıbdı* (109/29)

turq: Yüz ifadesi.

köylägining yaqasidan tashib pastga aqar edi *turqi* / közimgä şu qadar cirkänç
körinib ketdiki icirganib (105/19)

tut-: Elde bulundumak, ele almak.

aqalli bir martä qolidän *tutsäm* ertäläb darsgä bargändä / özini körgändä esä
undän qaçışgä urinär xuddi (101/3)

äbcälning hämmä yamän körädigän hämmä cirkänädigän / äbcälning qolidän
tutib ketyäpti bundän çıqdı (108/18)

äbcäl keçä bekärgä gäpirmägän bundän çıqdı ilgäriyäm / äbcäl uning äppäq
bilägidän *tutib* bärär u esä täsmädek (108/20)

tuygu: Duygu, his.

bilib turärdim ämmä özim häm tüşünib yetmägän / qandäydir qaysär *tuygu* nuqul
älga itärärdi qaytagä (104/16)

şunçä päytdän buyän päyqamäy kelgän *tuygulärni* endi / anıq sezib turärdim
faqat faqat endi keç bolgändi (112/1)

tüfäyli: Dolayı, yüzünden.

ifädäni anıq körmäsdim ämmä körmäsäm häm özimning / bepisändligim *tüfäyli*
özimning befähmligim *tüfäyli* (111/34)

ifädäni anıq körmäsdim ämmä körmäsäm häm özimning / bepisändligim *tüfäyli*
özimning befähmligim *tüfäyli* (111/34)

tüfli: İskarpin.

men qızib yätgän rel'sgä otirdimdä indämäy *tüflimning* / bağıçini yeçä başlädim
päypägimni yeçäyätgänimdä (106/29)

negädir nizâm häm u bilän gıcilläşäyätgän / düm häm cimib qalışdi *tüflimni* bir
çekkägä (106/32)

kiygän saçları çirâyli türmäklängän diläfroz turärdi / u âq *tüflisi* bilän şpällärni
bittä-bittä bäsib (107/4)

äbcäl âyâğıni rel's üstigä qoygäniçä *tüflisining* / bāğıçini yeçä başlädi şu päyt
heç kütilmägän vāqeä (107/30)

tülki: Tilki.

bälä *tülkidek* ustāmān umär āşnäçilik qılär ikkâvi / dâim birgä yürişär şuning
uçün bälälär ungä düm (101/17)

türmäklä-: Dügümlemek, düğüm yaparak bağlamak.

tüşimgä kirib çiqardi saçları çirâyli *türmäklängän* / äppâq köyläkdä közläridä
täbässüm bütün (100/27)

kiygän saçları çirâyli *türmäklängän* diläfroz turärdi / u âq *tüflisi* bilän şpällärni
bittä-bittä bäsib (107/3)

tüş: Rüya, düş.

yâlgız bir nârsäni tilär edim uni tüş körsäm *tüşimdä* / aqalli bir märtä qolidän
tutsäm ertäläb dârsgä bārgändä (101/2)

tüş kör-: Rüya görmek.

sevib qâldim keçäläri uyqugä ketiş äldidän xudâdän / yâlgız bir nârsäni tilär
edim uni *tüş körsäm* *tüşimdä* (101/2)

hä men uni hânüz tüşlärimdä körib turişim râst / edi men diläfrozni här gäl bir xıl
tüş körämän u (100/22)

tüşidä kör- / tüşläridä kör-: Rüyasında, rüyalarında görmek.

ängräyib qâldim on qadämçä näridä diläfroz turärdi / xuddi oşä *tüşlärimdä*
körgändek äppâq köyläk (107/2)

ämmå ågzimdän başqa gäp çıqıb ketdi / men sizni *tüşimdä körüb* turämän häliyäm (100/20)

hä men uni hänüz *tüşlärimdä körüb* turışım râst / edi men diläfroznı här gäl bir xıl tüş körämän u (100/21)

men sizni *tüşimdä körüb* turämän deb täkrârlädım / uning közigä tikilib (110/1)

tüşigä kir- / tüşlärigä kir-: Rüyasına, rüyalarına girmek.

oşändä oninçi sinfdä oqıb yürgänimizdä u künârä / *tüşimgä kirib* çıqardı saçları çirâyli türmäklängän (100/27)

üstidä edi äksigä âlib oşä küni aqallı *tüşimgä* / häm *kirmädi* (104/6-7)

zum ötmäy qırrädâr taşlar üstigä çökkäläb qâldım / keçäläri *tüşimgä kirib* çıqadigän diläfroz şumi (108/12)

keyin bulär häm unutildi faqat ândä-sändä *tüşlärimgä* / äppâq köyläk kiygän diläfroz *kirädigän* boldi (109/30-31)

qarängä men şunça häräkät qılsäm häm siz sirä / *tüşimgä kirmäysiz* (110/8)

oşändäyäm täsâdifän tosätdän demäk şunça yıllärdän / beri beciz *tüşläringgä kirmägän* ekändä (112/6)

tüş-: 1. Boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.

bilän läbini ärtti şışäni ulâqtirib yubârdi şışä / temir yol çetidägi qırrädâr taşlar üstigä *tüşib* çil (105/26)

gäp bundâq 20 tiyin deb yazılğan tāmāni *tüşsä* / ergäş birinçi bolib källä taşläydi ârqasi *tüşsä* (106/15)

ergäş birinçi bolib källä taşläydi ârqasi *tüşsä* / äbcäl düm şundäy dedidä tängäni çirillätib äsmängä (106/17)

mänä nizâm sen häm kör düm şpälgä *tüşgän* / tängä üstigä engäşdi qaräsängçi (106/19)

2. Yere devrilmek.

diläfroz keskin äbcälgä burildi / nimä men köçädä *tüşib* yätgän çaqamänmi
ârqamdän (107/18)

şumi hâzirginä äsmändä uçib yürgän diläfroz birdän / yergä *tüşdi* yoq yerdän
häm pästrâqqa *tüşib* ketdi (108/15)

şumi hâzirginä äsmändä uçib yürgän diläfroz birdän / yergä *tüşdi* yoq yerdän
häm pästrâqqa *tüşib* ketdi (108/15)

tüşün-: Anlamak.

bilib turärdim ämmâ özim häm *tüşünib* yetmägän / qandäydir qaysär tuyğu nuqul
âlğa itärärdi qaytägä (104/15)

äcäb sendek âlim sendek zükkâ erkäkning bir ayâl / qalbini *tüşünishi* uçün on
säkkiz yil keräk bolibdi (112/4)

tüşüntir-: Açıklamak, anlatmak.

nizâm bilän düm yüzmä-yüz turişär nizâm qolini / paxsä qilib cähl bilän
ällänimälärni *tüşüntirär* edi (105/14)

mäktäb dârvâzäsi âldidä seni kütib turgänidä / hämmäsini *tüşüntirmâqçı*
bolgändir sen bolsäng uni (111/22)

U

uç-: 1. Uçak, helikopter gibi araçlar havada yol almak.

sämalyät qıyäläb *uçib* bärär yerdägi ülkän rezervuarlär / aeröpärtning yoläkläri
lipilläb ârtä qälär âlisdä (99/6)

öktäm ävâzdä küldi / nimä sämalyätdä sizdän başqa âdäm *uçmäsligi* keräkmi
(100/4)

vucudim birdän bom-boş bolib qıldı sãmalyât / hãmân güvilläb *uçib* bärär
nâzârimdä mening qalbimdä (111/6)

2. Havada düşmeden durmak.

xayâlimdä bulutlär ârâsidä süzib yürädigän dilâfroz / şumi hâzirginä âsmândä
uçib yürögän dilâfroz birdän (108/14)

otirär nâzârimdä u yänä oşâ âq âppâq bulutlär ârâsidä / *uçib* yürädigän mälâkkä
äylänib qâlgändi (112/10)

uçir-: Kaldırmak.

qaräb çıqdidä yelkäsini *uçirib* dävâm etdi dilâfrozni äbcäl / yaxşı körışidän
xabärim bär edi endi ergäş yândän (103/1)

uçrâş-: Buluşmak, görüşmek.

seni nimägä sen bilän *uçrâşışni* tilädi nimägä / nimägä xâtiningdän târtib
bälängning tuğılgän (111/25)

uçrät-: Karşılaşmak, rastlaşmak.

yoğye men şunçäki sizni bunaqa väziyâtdä *uçrätämän* / deb heç oylämägändim
(100/5)

ulâqtir-: Atmak, fırlatmak.

bilän läbini ärti şışäni *ulâqtirib* yubârdi şışä / temir yol çetidägi qırrädâr taşlär
üstigä tüşib çil (105/25)

unaqa: Öyle.

turgän bälälärning nâfâsi içigä tüşib ketdi / *unaqa* bolsä bir yâqlık qılış keräk bu
mäsäläni (102/32)

unut-: Unutmak.

emäs başqa yigitgä turmuşgä çıqıbdı / keyin bulär häm *unutildi* faqat ändä-sändä tüşlärimgä (109/30)

üyländim şundä häm qaçandır köngil qoygän kişingni / *unutiş* ağır bolärkän uning qısmätigä befarq qaräy (109/23)

ur-: Hızla deǵmek, çarpmaq.

çängälläb turib başimni üç-tört yergä *urgän* edi köz / ongim qârängläşdiyü heç nimä körinmäy qaldı özimgä (102/21)

urin-: Çabalamak, çalışmak.

aqalli bir märtä qolidän tutsäm ertäläb darsgä bargändä / özini körgändä esä undän qaçışgä *urinär* xuddi (101/4)

bilän yetäkläşib ketgäniyü men äyänçli qıyâfädä termilib / qalgänim härcänd özimni tutışgä *urinsäm* häm (110/12)

ustâmân: Kurnaz, açıkgöz.

bälä tülkidek *ustâmân* umär aşnäçilik qılär ikkâvi / dâim birgä yürişär şuning üçün bälälär ungä düm (101/17)

uşlä-: Tutmak.

üçün özi yâmân körgän özi cirkänädigän âdäm bilän qol / *uşläşib* ketiş âsân bolmägändir kim üçün qıldı bu (111/16)

uygân-: 1. Uyku hâlınden çıkmak.

häm kirmädi / ertäläb kâraxt bolib *uygândim* başim loqılläb (104/8)

2. Belirmek, depreşmek.

emäs ökinçgä oxşaşraq bir närsä *uygãndi* uygãndiyü / söndi faqat bir närsägä häyrân qãldim dilãfroz äbcãlgä (109/27)

emäs ökinçgä oxşaşraq bir närsä *uygãndi uygãndiyü* / söndi faqat bir närsägä häyrân qãldim dilãfroz äbcãlgä (109/27)

uyqugä ket-: Uykuya varmak, uyumak.

sevib qãldim keçãlãri *uyqugä ketiř* äldidän xudãdän / yãlgız bir närsãni tilãr edim uni tüş körsãm tüşimdä (101/1)

uzãq: Uzun süre.

äbcãlnidä esingizdän çiqdimi / dilãfroz közimgä *uzãq* sinãvçãn tikilib turdidä (110/20)

uzãqdän: Uzaktan, uzak yerden.

uzãqdän eřitilgãn gudãk tãvuři dümning gãpini / böldi (106/5)

Ü

üç: Üç sayısı.

üç älsä hãm küyünmãydigãn beř älsä hãm süyünmãydigãn / mendek bepãrvãning bunçãlik bilãgãn bolib qãlgãnigä (101/23)

ertãsigä kimyã imtihãnidän *üç* äldim çiqsãm mãktãb / dãrvãzãsi äldidä yãprãqlãrini çãng bãsgãn ãlçã tãgidä (108/33)

üç-tört: Üç dört.

çãngãllãb turib bãřimni *üç-tört* yergä urgãn edi köz / ongim qãrãngilãřdiyü heç nimä körinmãy qãldi özimgä (102/21)

ülkän: Büyük, iyi.

sämalyât qıyälâb uçib bârâr yerdägi *ülkän* rezervuarlar / aerâpârtning yolâklâri
lipillâb ârtâ qâlâr âlisdâ (99/6)

ümr: Ömür.

içimdän ârzu qılârdim mäktâbni bitirsäk dilâfroz / bilân bir *ümr*
vidâlâşädigânde (101/34)

yetmâgânigâ puşâyman bolâdi äbcâldän bir *ümr* näfrâtlänib / yürâdi (104/19)

bilân muvâzânât saqlâb yürüb ketâr edi göyâ bir *ümr* / şundây yürädigânde göyâ
äbcâl bir zum qolini qoyib (108/22)

üst: Bir şeyin görülen yanı, yüzü.

hüş / partâ *üstigâ* minib otirgân äbcâl dorillâb küldi (102/8)

yirtıgını gıcimlârkân ertägâ sâât ondâ köprik / *üstidâ* (103/33)

mârtâ körüb qâlsâm yoq u âlisdâ edi âq âppâq bulutlar / *üstidâ* edi äksigâ âlib oşâ
küni aqalli tüşimgâ (104/6)

dilâfroz qayâqdâykin hâzir nimâ qılâyâtgâniykin / köprik *üstigâ* yetib
kelgânimizdâ heç kim yoq edi (104/28)

ketâr cäfâsidâ âtib âlâsânmi äbcâl şundây / dediyü şişâni çaqqân açdi başi *üstidâ*
bäländ (105/16)

bilân läbini ârtâdi şişâni ulâqtirib yubârdi şişâ / temir yol çetidägi qırrâdâr taşlar
üstigâ tüşib çil (105/26)

mänâ nizâm sen hâmi kör düm şpâlgâ tüşgân / tängâ *üstigâ* engâşdi qaräsängçi
(106/20)

äbcâl âyâgını rel's *üstigâ* qoygâniçâ tüflisining / bağiçini yeçâ başlâdi şu pây
heç kütilmâgân vâqeâ (107/30)

zum ötmäy qırrädär taşlär *üstigä* çökkäläb qâldim / keçäläri tüşimgä kirib
çıqadigän diläfroz şumi (108/11)

rel's *üstidän* dârbâzlärgä oxşab ehtiyâtkârlık / bilän muvâzânät saqläb yürüb
ketär edi göyâ bir ümr (108/21)

demäk äbcäldän näfrätlänär ekändä xoş oşändä / köprik *üstidä* özingni äyänçli
qıyâfädä qâlib ketgäningni (111/12)

işni şaşmä oşändä rel's *üstidä* ämälläb muvâzânät / saqläb ketâyâtgänidä nimä
uçün ârqasigä qaytä-qaytä (111/17)

üy: Ev.

oqıtuvçılär häm *üydä* äkälärim häm häyrân edi men / bolsäm dârsdä qâyılmaqâm
qilib cävâb berâyâtgänimdä (101/25)

üylän-: Evlenmek, aile kurmak. (Erkek için.)

boldi törtinçü kürsni bitirgän yilim / *üyländim* şundä häm qaçândir köngil qoygän
kişingni (109/22)

ilmiy işingniyäm qaçân *üylängäningniyäm* nimägä / negä u äbcälning nâmini
eşitgändä icirgandi (111/9)

V

vagân: Vagon.

şiddät bilän kelâyâtgän teplâvâz yaqınlâşib / qâlgändä yänä bir signal berdidä
vagânlärni sudrägänçä (106/10)

väziyät: Durum.

yoğye men şunçäki sizni bunaqa *väziyätdä* uçrätämän / deb heç oylämägändim
(100/5)

vâqeä: Olay, hadise.

bâğičini yeçä başlädi şu päyt heç kütilmäğän *vâqeä* / boldi diläfroz düm bilän nizâmning âräsüdän (107/31)

vıqârli: Saygın.

vıqârli ayällärgä oxşab qâlgändi faqat közläri külgänidä / iç-içidän yâñib ketädigän qurälây közläri özining (100/15)

vidâlâş-: Vedalaşmak.

içimdän ârzu qılârdim mäktäbni bitirsäk diläfroz / bilän bir ümr *vidâlâşädigändek* (101/34)

vinâ: Şarap.

kötärgänçä qulqıllätib içä başlädi u här yütingänidä / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl *vinâ* sızib tüşär (105/18)

undän körä bir märtä emäs on märtä çökkänim yaxşı / emäsmi äbcäl *vinâni* içib boldidä käftining ârqasi (105/24)

vişillä-: Tıslamak.

bâtqâqlık qârâyib körinärdi teräk boyi pästlikdä äcdärdek / *vişillâyâtgän* böricärgä qarâşim bilän yürägim (105/7)

viyt: Bir yerden kaçma düşüncesini ifade eden söz, pır.

âvâzini bäländlätdi yigit degän doppi târ kelgänidä / *viyt* deb qaçmäydi (103/26)

vucud: Vücut, beden.

äbcälning diläfrozgä kinâyä qılışı *vucudimni* / qaçşätib yubardı (107/26)

vucudim birdän bom-boş bolib qaldi sāmalyāt / hāmān güvillāb uçib bārār
nāzārimdā mening qalbimdā (111/5)

qurālāş bolib *vucudimni* lārzāgā sālār dilāfroz bolsā / hāmān nāriyāqqa qarāb
otirār edi men uning yüzidāgi (111/31)

Y

yaxşi: İyi, güzel.

muhābbāt ādāmgā mislsiz küç-qudrāt bağışlār ekān / oşā yili şu qadār *yaxşi* oqıy
bāşlādımki ävvällāri (101/22)

dümingni likillātmā düm nizām nāfrāt bilān / undān yüzini ögirdi ergāş *yaxşi*
süzālmāsligini (103/14)

yaxşi emāsmi sen ölib ketāsān dilāfroz hāmmāsini / eşitib zār-zār yıǵläydi seni
sevmāgānigā qadringgā (104/17)

undān körā bir märtā emās on märtā çökkānim *yaxşi* / emāsmi äbcāl vināni içib
boldidā kāftining ārqasi (105/23)

hām tāşkentdek şāhri äzimdā institutgā kirişgā / közim yetmāsdı āmādim
çāpdimi *yaxşi* täyyārgārlik (109/10)

yaxşi kör-: Sevmek.

qarāb çıqdidā yelkāsini uçirib dāvām etdi dilāfrozni äbcāl / *yaxşi körışidān*
xabārim bār edi endi ergāş yāndān (103/2)

közlāridā ällāqandāy ot yānib turārdi men sizni / *yaxşi körāmān* şuni
bilmāqçimidingiz (108/5)

yaqın: Uzak olmadan.

xoş nimā bopti gārāvni erkāk kişi oynāydi / düm hār ehtimālgā qarşi äbcālning
yaqınrāǵıgā bārib (103/24)

yaqın kel-: Yakınlaşmak, yaklaşmak.

bâyädän beri âxırđı pãrtãdã otırgãn düm sekin-sekin / yürıb *yaqın keldi* quvlik bilãn hämmãgã bir-bir (102/34)

u âq tüflisi bilãn şpãllãrni bittã-bittã bãsib / *yaqın kelã* bãşlãdi nimã bu âppãq bulutlãrning mengã (107/5)

tinçilikmi dedi u *yaqın kelib* / tinçilik düm nãqulãy ilcãydi (107/7)

yaqındã: Çok geçmeden, kısa süre sonra.

yaqındã imtihãnlãr tãmãm dedi bãlãlãrdãn / biri ârzumãndlik bilãn keyin hämmãmiz hãr qayãqqa (102/5)

yaqındãn: Yakından, yakın yerden.

men ungã endi *yaqındãn* sinçiklãb qarãdim / dilãfroz çindãn hãm ânçã özgãrgãn tolişib qandãydir (100/13)

yaqınlãş-: Yaklaşmak.

şiddãt bilãn kelãyãtgãn teplãvãz *yaqınlãşib* / qãlgãndã yãnã bir signal berdidã vagãnlãrni sudrãgãnçã (106/9)

yãlãngãyãq: Yalın ayak.

men şundãginã özingã keldim uning ropãrsidã / *yãlãngãyãq* bemã'ni älpãzdã otırgãnım uçün mülzãm bolib (107/13)

yãltirã-: Parlamak, parıldamak.

kün ertãlãbdãn qızib ketgãn *yãltirãb* yãtgãn temir yol / izidãnmi qãrãmãygã belãngãn şpãllãrdãnmi çüçmãl (104/29)

yänä: Yine, tekrar, yeniden.

qılâdi özimni çalgıtış üçün baya aerâpârtâda âlgân gâzetâni / *yänä* közdän keçirâ
başlâdim ämmâ uni oşâ yerning (99/12)

keräk deb qorquvdim u bir zum oygâ tâldidâ *yänä* / külimsirâdi
körüsmâgânimizgâ hâmi on säkkiz yil (100/10)

ägâr *yänä* bittâ gâpirsäng yâ sen öläsân yâ men bu / gâpni şu qadâr işânc bilân
âytdimki âtrâfni orâb (102/29)

şiddät bilân kelâyâtgân teplâvâz yaqınlâşib / qâlgändâ *yänä* bir signal berdidâ
vagânlârni sudrâgânçâ (106/10)

qaddini râstlâdi zum ötmây pâstdâ *yänä* böricârning / güvillâşi eşitilâ başlâdi
(106/13)

keyin u ârqaşigâ burilib qarâdi keyin *yänä* / men yüzimni çirt ögirdimu başimni
çängällâb qâldim (108/25)

bu gâpni u yârim hâzil bilân âytdi birâq mening köz / ongimdâ *yänä* oşâ sâvuq
mânzârâ cânlândi uning äbcâl (110/10)

otirâr nâzarimda u *yänä* oşâ âq âppâq bulutlâr ârâsidâ / uçib yürädigân mälâkkâ
âylâni qâlgândi (112/9)

yänâyâm: Daha da.

sâp-sâriq qamışzâr közgâ tâşlânâr *yänâyâm* nârirâqdâ / bätqâqlık qarâyib
körinârdi teräk boyi pâstlikdâ äcdârdek (105/5)

yângi: Yeni.

mâktâbdâ eng çirâyli qız şu dilâfroz edi u başqa / mâktâbdân ötgân *yângi* qız
bolgâni uçünmi bir-birini (100/30)

yâprâq: Yaprak.

ertâsigâ kimyâ imtihânidân üç âldim çıqsâm mâktâb / dârvâzâsi âldidâ
yâprâqlârini çäng bâsgân âlçâ tâgidâ (108/34)

yärim: Yarım, yarı.

bu gäpni u *yärim* häzil bilän äytdi birâq mening köz / ongimdä yänä oşâ sâvuq
mänzärä cänländi uning äbcäl (110/9)

yärim keçä: Gece yarısı.

oşâ âqşâm *yärim keçägäçä* xayâlän diläfroz bilän / gäpläşib yâtdim qani endi bir
märtä körsäm âxırgı (104/3)

yärq et-: Birden parıldamak, parlamak.

äbcälni heç köräsizmi / u *yärq etib* qarädi (110/16)

yäşir-: Kaçırmaq, bir şeyi veya birini göstermemek.

ketdi uning bu qadär şiddätli âhängdä gäpirgänini / heç eşitmägän edim közimni
qayâqqa *yäşirişni* bilälmäy (107/22)

yäşirin: Gizli, saklı.

men şunaqa bilägänmän uning gäp âhängidä / *yäşirin* istehzâ bär edi hämmäsini
bilämän qaçân (110/32)

yâq: Taraf, yan.

u *yâğı* qandâq bolgänini bilmäymän bir mähäl ikkälämiz / paldä dumäläşib
äylänä başladik äbcäl sâçimdän (102/19)

âlib ketäsänmi deyişgä tilim bärmädi âlib ketiş / u *yâqdä* tursin diläfroz mänä şu
äbcälning yänigä (102/14)

ğalvâni başlägän oşâ dümni häm sökib bardi mengä / bu gäplär tä'sir qılmäs
xayâlim başqa *yâqdä* edi (104/26)

yâq-: Beğenmek, hoşuna gitmek.

bu gâpni sizgä *yâqıŝ* uçün äytâyâtgänim yoq bâr gâp / ŝu (110/5)

yâqa: Giysilerin boyna gelen ve boynu çevreleyen kısmı, yaka.

bilän ärtgän edim qolım qân boldi äbcäl yol-yol / köylägining yırtılğan *yâqasini*
ğıcimlägäniçä kimyâviy (102/26)

dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüŝär / köylägining *yâqasidän*
täŝib pästgä âqar edi turqı (105/19)

yâqlä-: Savunmak, bir düşüncüyü veya hareketi söz veya yazı ile doğrulamak.

nâmzâdlik dissertätsiyäsini *yâqlägäningizni* güli bilän / toyingiz on törtinçi iyun‘
ŝänbä küni bolgänini (110/33)

yâlgız: Yalnız, tek.

sevib qâldım keçäläri uyqugä ketiŝ âldidän xudâdän / *yâlgız* bir nârsäni tilär
edim uni tüŝ körsäm tüŝimdä (101/2)

yâmânlik: Kötülük, fenalık.

ismi äbducälil bolsä häm fe‘li *yâmânligidän* äbcäl / deb laqab âlgän bu bälä
qopâl tönkämıcâz edi ämmâ bütün (101/13)

yâmân kör-: Sevmemek.

äbcälning hämmä *yâmân körädigän* hämmä cirkänädigän / äbcälning qolidän
tutib ketyäpti bundän çıqdı (108/17)

uçün özi *yâmân körgän* özi cirkänädigän âdäm bilän qol / uŝläŝib ketiŝ âsân
bolmägändir kim uçün qıldı bu (111/15)

yâmğır: Yağmur.

sämalyät *yamğırdän* qäräyib yätgän betän yolkädän şiddät / bilän yügürgiläb
bårdidä birdän muallaq toxtäb (99/2)

qalgändek boldi *yamğır* tәмçiläri müttäsil çizıq tärtäyätgän / illyüminätär
äynäsidadän täşqarigä qarädim (99/4)

yân: 1. Sağ ve sol taraf, yön.

yaxşı körışidän xabärim bär edi endi ergäş *yändän* / çıqqan yânqazıq bolib qıldı
u mengä imâ qıldı (103/2)

2. Birlikte, beraberinde olma.

gäzetängizni körib bersäm mäylimini / *yänimgä* kelib otirgän ayalgä e‘tibär
bermägän ekänmän (99/18)

u yäqdä tursin diläfroz mänä şu äbcälning *yänigä* / kelişini täsävvür qilişning özi
dähşät edi men uçün (102/14)

yân-: Parlamak.

vıqärli ayällärgä oxşäb qalgändi faqat közläri külgänidä / iç-içidän *yänib*
ketädigän quräläy közläri özining (100/16)

äppäq köyläkdä birdän päydä bolib qälädi quräläy / közläridä ot *yänib*
ällänimälärni gäpirädi külädi (100/24)

men diläfroz äbcälning başigä xıyäl egildi / közläridä älläqandäy ot *yänib* turärdi
men sizni (108/4)

yänbaş: Yan.

qançä fursät ötdi bir mähäl *yänbaş* tämändän / ayäl kişining äväzi keldi (99/15)

yânqazıq: Çıkıntı.

yaxşı körişidän xabärim bär edi endi ergäş yändän / çıqqan *yânqâzıq* bolib qâldi
u mengä imâ qıldı (103/3)

yâpiril-: Birikmek.

bir-biridän aççıq bir-biridän ärmânli sävällär / ketmäket *yâpirilib* kelär sâmalıyât
mâtârining güvilläşi (111/29)

yâyil-: Genişlemek.

qarädim yuqâridä *yâyilib* âqayâtgän suv şu yergä temir / yol âstigä kelgänidä
keskin târâyär ikki çeti (104/33)

yât-: Uyumak ya da dinlenmek için yatağa girmek veya bir şeyin üzerine
uzanmak.

oşâ âqşâm yârim keçägäçä xayâlän dilâfroz bilän / gâpläşib *yâtdim* qani endi bir
mârtä körsäm âxırgi (104/4)

yâz-: 1. Sözü, düşünceyi harflerle ve işaretlerle anlatmak.

fârmulälär *yâzilgän* taxta âldidä turär hänsiräb näfäs / âlârdi (102/27)

gâp bundâq 20 tiyin deb *yâzilgän* tāmāni tüşsä / ergäş birinçi bolib källä taşläydi
ârqasi tüşsä (106/15)

2. Yazıyla anlatmak, yazıya dökmek.

ikki mârtä dilâfroz seni sorädi ädresingni beräymi / degän mâzmundä hām *yâzdi*
könglimdä quvânçgä oxşâş (109/14)

ongingä kelib äräväsini târtsin degän mâzmundä cävâb / *yâzib* yubârdim şundä
häm här gäl uni esläsäm yürägimning (109/19)

yeç-: 1. Bağlanmış, düğümlenmiş, sarılmış olan bir şeyi açmak; çözmek.

men qızıb yâtgän rel'sgä otirdimdä indämäy tüflimning / bāğıçini yeçä başlädim
päypāğımni yeçäyâtgänimdä (106/30)

äbcäl äyâğını rel's üstigä qoygäniçä tüflisining / bāğıçini yeçä başlädi şu päyt
heç kütilmägän vâqeä (107/31)

2. Çıkarmak (çorap).

men qızıb yâtgän rel'sgä otirdimdä indämäy tüflimning / bāğıçini yeçä başlädim
päypāğımni yeçäyâtgänimdä (106/30)

yelkä: Omuz.

qaräb çıqdidä *yelkäsini* uçırıp dävâm etdi diläfroznı äbcäl / yaxşı körışidän
xabärim bär edi endi ergäş yândän (103/1)

öttdidä äbcälning *yelkäsigä* qolini qoydi / qulâq sâling (107/33)

yer: 1. Ayakla basılan taban, zemin.

sämâlyât qıyälâb uçıp bärär *yerdägi* ülkän rezervuarlär / aerâpärtning yoläkläri
lipillâb ârtä qälär âlisdä (99/6)

çängällâb turib başımni üç-tört *yergä* urgän edi köz / ongim qârängiläşdiyü heç
nimä körinmäy qâldi özimgä (102/21)

şumi hâzirginä äsmändä uçıp yürgän diläfroz birdän / *yergä* tüşdi yoq yerdän
häm pästrâqqa tüşib ketdi (108/15)

şumi hâzirginä äsmändä uçıp yürgän diläfroz birdän / *yergä* tüşdi yoq *yerdän*
häm pästrâqqa tüşib ketdi / änä u ketyäpti (108/15)

2. Bulunulan, oturulan, yaşanılan bölge.

yänä közdän keçirä başlädim ämmâ uni oşä *yerning* / özidäyâq oqıb bolgändim
şuning uçün häfsäläsizlik (99/12)

diläfrozmisiz nimä qilib yüribsiz bu *yerdä* / u quräläy közlärini süzib qandäydir
bäsıq ämmâ (100/1)

qarädim yuqâridä yâyilib âqayâtgân suv şu *yergä* temir / yol âstigä kelgänidä
keskin târâyâr ikki çeti (104/33)

yet-: Varmak, gelmek.

diläfroz qayâqdäykin hâzir nimä qılâyâtgäniykin / köprik üstigä *yetib*
kelgänimizdä heç kim yoq edi (104/28)

düm dârrâv cılıpängläb *yetib* keldi / mänä bu 20 tiyinlik dedi qolidägi tängäni köz
(105/30)

yetäkläş-: El ele gitmek.

bir nimä yilt etgändek boldiyü oşâ zähâti söndi uning / äbcäl bilän *yetäkläşib*
ketâyâtgäni men bolsäm ähmâqânä (109/16)

ongimdä yänä oşâ sâvuq mänzärä cänlândi uning äbcäl / bilän *yetäkläşib*
ketgäniyü men äyänçli qıyâfädä termilib (110/11)

yetküz-: Ulaştırmak, yetiştirmek.

qâldim / kim *yetküzdi* äbcäl läbini bir çekkäsi bilän (107/24)

yıgıl-: Toplanmak, bir araya gelmek.

esimdä oşâ küni kimyâ fäni imtihânidän bir kün ävväl / *yıgıldik* negädır
oqıtuvçımız kelmädi köpçilik (102/2)

yıglä-: Ağlamak.

âgrır negädır xuddi *yıglägän* âdämdek közim açışardı / köçägä çıqsäm dârvâzä
âldidä nizâm turibdi (104/9)

yaxşı emäsmi sen ölib ketäsän diläfroz hämmäsini / eşitib zâr-zâr *yıgläydi* seni
sevmägänigä qadringgä (104/18)

yıqıl-: Düşmek, yığılmak.

şundäy yürädigändek göyâ äbcäl bir zum qolini qoyib / yubârsä *yıqilib*
ketädigändek bir neçä qadäm yürişgändän (108/24)

yigit: Delikanlı, genç adam.

ävâzini bäländlätdi *yigit* degän doppi târ kelgänidä / viyt deb qâçmäydi (103/25)
söndi faqat bir nârsägä häyrân qâldim diläfroz äbcälgä / emäs başqa *yigitgä*
turmuşgä çıqıbdı (109/29)

yigitçäsığä: Yiğitçe, erkekçe.

çıqqan yânqâzıq bolib qâldı u mengä imâ qıldı / *yigitçäsığä* birân çârä tâpiş
keräk endi (103/4)

yil: Yıl, sene.

külimsirädi körışmägänimizgä häm on säkkiz *yil* / boptı (100/11)
muhabbät ädämğä mislsiz küç-qudrät bağışlâr ekän / oşä *yili* şu qadâr yaxşı oqıy
başladımki ävvälläri (101/22)

boldi törtinçi kürsni bitirgän *yilim* / üyländim şundä häm qaçândır köngil qoygän
kişingni (109/21)

oqıyâtgänidän xabärim bâr edi oşä *yili* u häm turmuşgä / çıqqanini eşitdim yoq
yürägimdä räşk yâki iztirâb (109/25)

âppâq köyläk kiygän diläfroz kirädigän boldi / on säkkiz *yil* âz müddät emäs
diläfroz çindän häm (109/32)

äcâb sendek âlim sendek zükkâ erkäkning bir ayâl / qalbini tüşünişi uçün on
säkkiz *yil* keräk bolıbdı (112/4)

oşändäyäm täsädifän tosätdän demäk şunça *yillärdän* / beri beciz tüşläringgä kirmägän ekändä (112/5)

yilt et-: Parlamak, ışıldamak.

degän mäzmondä häm yâzdi könglimdä quvânçgä oxşâş / bir nimä *yilt etgünder* boldiyü oşâ zähâti söndi uning (109/15)

yirtıq: Yırtık.

hâzirmäs dedi äbcäl hämân köyläginging / *yirtıgını* ğicimlärkän ertägä sâät ondä köprik (103/32)

yirtıl-: Yırtılmak.

bilän ärtgän edim qolım qân boldi äbcäl yol-yol / köyläginging *yirtılğan* yâqasını ğicimlägäniçä kimyâviy (102/26)

yoq: Bulunmayan, var olmayan şey.

bâhsini bepärvâ eşitib turärdim göyâ bu gäplärning / mengä mutlaqâ alâqasi *yoqdek* faqat böricär deyişgänidä (103/18)

qorqayâtgän bolsäng barmäy qoyâ qâl mengä seküdüntning / kerägi *yoq* (104/23)

diläfroz qayâqdäykin hâzir nimä qılâyâtgäniykin / köprik üstigä yetib kelgänimizdä heç kim *yoq* edi (104/28)

ilcäydi heç kim sizni çaqırgäni *yoqkü* / äbcälning diläfrozgä kinâyâ qılışı vucudimni (107/25)

bu gäpni sizgä yâqış uçün äytâyâtgänim *yoq* bär gäp / şu (110/5)

ämmâ bu säfär külgüsidä öktämlik *yoq* edi buni özi häm / sezdi şekilli yüzini ögirib başını quyi sâldi (111/3)

yoqâl:- Kaybolmak.

sengä nimä dedim cinnilärdek baqırib sening / nimä işing bär *yoqâl* tâşingni ter
(108/32)

yol: Karada insanların, hayvanların geçmesi için yapılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer.

güldüräb ötib ketdi *yol* çetidägi mäsüt säçrägän / qävçiräb qâlgän otlär silkinib-
silkinib tağın (106/11)

yol-yol: Çizgi çizgi, çizgili.

bilän ärtgän edim qolim qân boldi äbcäl *yol-yol* / köyläginging yırtılğan yâqasını
ğicimlägäniçä kimyâviy (102/25)

yoläk: Koridor.

aerâpärtning *yoläkläri* lipilläb ärtä qâlär älisä / esä qaräyib turgän orman
közgä täşläner edi (99/7)

yolkä: Kaldırım.

sämalyät yamğırdän qaräyib yätgän betän *yolkädän* şiddät / bilän yügürgiläb
bärdidä birdän muallaq toxtäb (99/2)

yubâr:- Göndermek, yollamak.

ongingä kelib äräväsini tartsin degän mäzmundä cävâb / yâzib *yubârdim* şundä
häm här gäl uni esläsäm yürägimning (109/19)

yuqâri: Yukarı.

qarädim *yuqâridä* yâyilib äqayätgän suv şu yergä temir / yol ästigä kelgänidä
keskin tärâyär ikki çeti (104/33)

keräk *yuqâridän* särgayib kelâyâtgän suv nârigi tãmândän / köpikläñib âppâq âqarib çıqardi cärning u yüzidä (105/3)

yum-: Yummak, kapamak.

özidâyâq oqıb bolgändim şuning uçün häfsäläsizlik / bilän süyänçıqqa bâşimni qoyib közimni *yumdim* bilmädim (99/14)

yügür-: Koşmak.

qâldimi birpäs säbr qılsäng çıqadi şundây dedimü / *yügürib* ketdim (109/7)

yügürgilä-: Hızla ilerlemek, yol almak.

sâmâlyât yâmğırdän qârâyib yâtgän betân yolkädän şiddät / bilän *yügürgiläb* bârdidä birdän muallaq toxtäb (99/3)

yür-: Yürüme.

bâyädän beri âxırđi pärtädä otirgän düm sekin-sekin / *yürib* yaqın keldi quvlik bilän hämmägä bir-bir (102/34)

bälä tülkidek ustâmân umär âşnäçilik qılâr ikkâvi / dâim birgä *yürişär* şuning uçün bälälär ungä düm (101/18)

rel's üstidän dârbâzlârgä oxşâb ehtiyâtkârlık / bilän muvâzânät saqlâb *yürib* ketâr edi göyâ bir ümr (108/22)

bilän muvâzânät saqlâb yürüb ketâr edi göyâ bir ümr / şundây *yürädigändek* göyâ äbcäl bir zum qolini qoyib (108/23)

yubârsä yıqılıb ketädigändek bir neçä qadâm *yürişgändän* / keyin u ârçasigä burilib qarädi keyin yänä (108/24)

yüräk: Kalp, yürek.

kördim *yürəgim* gürsilləb urayâtğanini âyaqlärimdän / mädâr ketib bärâyâtğanini sezib turärdim (108/9)

oqıyâtğanidän xabärim bär edi oşâ yili u häm turmuşgä / çıqqanini eşitdim yoq *yürəgimdä* rəşk yâki iztirâb (109/26)

yürägi ârqağä târt-: Aniden korkup heyecanlanmaq.

vişillâyâtğan böricärgä qarâşim bilän *yürəgim* / *ârqağä târtib* ketdi (105/7-8)

yürägi ciz et-: Yüreği cız etmek, içi sızlamak.

yâzib yubârdim şundä häm hâr gäl uni esläsäm *yürəgimning* / bir çeti *ciz etib* qoyardı bärä-bärä cizillämäydigän (109/19)

yürägi gürsilləb ur-: Kalp heyecanla çarpmak, kalbi güm güm atmaq.

kördim *yürəgim* *gürsilləb* *urayâtğanini* âyaqlärimdän / mädâr ketib bärâyâtğanini sezib turärdim (108/9)

yürägi pökillä-: Çok korkmaq, korkup heyecanlanmaq.

qalây *yürəging* *pökilləb* qalmädimi / dorillägän âvâz egäsini tänib burilib qarädim (105/9)

yütin-: Yutkunmaq.

kötärgänçä qulqıllätib içä başlädi u hâr *yütingänidä* / dordâq läbining ikki çetidän qıp-qızıl vinâ sızib tüşär (105/17)

yüz: 1. Yüz, çehre.

dümingni likillätmä düm nizâm nâfrät bilän / undän *yüzini* ögirdi ergäş yaxşı süzälmäsliğini (103/14)

közimgä şu qadâr cirkänç körinib ketdiki icirğanib / *yüzimni* ögirdim (105/21)

keyin u ârqaşigä burilib qarädi keyin yänä / men *yüzimni* çirt ögirdimu başimni
çängälläb qâldim (108/26)

dilâfroz ilcäyib turibdi közimgä şu qadâr xunük / körinib ketdiki *yüzimni* teskâri
ögirdim şitâb (109/2)

âmmâ bu sâfâr külgüsidä öktâmlık yoq edi buni özi hâm / sezdi şekilli *yüzini*
ögirib başını quyi sâldi (111/4)

hâmân nâriyâqqa qarâb otirâr edi men uning *yüzidägi* / ifâdâni anıq körmäsdim
âmmâ körmäsâm hâm özimning (111/32)

2. Yan, taraf.

köpiklärib âppâq âqarib çıqardi cârning u *yüzidä* / sâp-sâriq qamışzâr közgä
täşlänr yänâyâm nârirâqdä (105/4)

yüzmä-yüz: Yüz yüze.

nizâm bilân düm *yüzmä-yüz* turışâr nizâm qolini / paxsä qilib câhl bilân
ällânimälârnı tüşüntirâr edi (105/13)

Z

zâr-zâr: Zırıl zırıl.

yaxşı emâsmi sen ölib ketäsân dilâfroz hämmäsini / eşitib *zâr-zâr* yıglâydi seni
sevmägâniğä qadringgä (104/18)

zum: An, dakika.

zum ötmây âtrâfni quyuq tumân örâb âlgândek boldi / bunaqa pâytdä sâmalıyât
silkinäverib âdâmni bezâr (99/9)

qaddini râstlädi *zum* ötmây pâstdä yänä böricârning / güvillâşi eşitilä başlädi
(106/13)

zum ötmäy qırrädâr tâşlâr üstigä çökkälâb qâldim / keçälâri tüşimgä kirib
çıqadigän dilâfroz şumi (108/11)

dilâfrozning közlârigä sezilâr-sezilmäs iztirâb / şârpâsi sâyâ sâlib ötgândeک boldi
birâq *zum* ötmäy külimsirâb (110/26)

zükkâ: Zeki.

âcâb sendek âlim sendek *zükkâ* erkäkning bir ayâl / qalbini tüşünişi uçün on
sâkkiz yil keräk bolibdi (112/3)

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu tez çalışması, Ötkir Haşimov'un "Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo'laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut" adlı hikâyelerinin bağlam sözlükleri üzerine hazırlanmıştır. Çalışmada, eserlerin söz varlığını oluşturan unsurlar bağlama göre anlamlandırılmıştır. Somut veriler ortaya koymak amacıyla bağlam sözlüklerinde, söz konusu unsurlar tanıklarıyla birlikte sunulmuştur. Söz varlığında yer alan unsurların bağlamdan hareketle kaç farklı anlamda ve ne sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmada, Ötkir Haşimov hakkında yapılan araştırma sonucunda elde edilen bilgilere ayrıca yer verilmiştir.

İncelediğimiz dört eserde Özbek sözlüklerinde yer almayan ve bağlamına uygun karşılığı bulunmayan unsurlar tespit edilmiştir. Bunların sayısı Muhabbat adlı hikâyede 32, Baxt adlı hikâyede 24, Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede 26, Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede 18'dir. Söz konusu unsurlar aşağıda verilmiştir. Eserlerin ayrı olarak incelenmesinden dolayı tespit edilen unsurlar hikâyelerin başlıkları altında yer almaktadır. Sözcüklerin yanında bulunan ve yay ayraç içinde yazılan sayılar, sözcüğün bağlam sözlüğünde yer alan kaçınıcı anlam olduğunu göstermektedir. Örnek: başlä- (3). Sözcüklerin hangi sayfada ve hangi satırda yer aldığı ise bağlam sözlüklerinde olduğu gibi gösterilmiştir. Örnek: älängä (24/8). Sol taraf sayfa numarasını, sağ taraf satır numarasını ifade etmektedir.

i. Muhabbat

älängä (24/8): Genellikle "alev, ateş" anlamlarında kullanılan bu sözcük, burada alev ve ateşin rengi olarak "kırmızı (alev kırmızısı, parlak kırmızı)" anlamında kullanılmıştır.

äliş- (21/23), (25/34), (25/34): "Bir şeye çok önem vermek, değerli görmek" anlamında kullanılmıştır. Gerçek anlamı "değişmek, değiştirmek" olan bu sözcük burada mecaz anlamdadır.

ârälçä (22/14): "Ada" anlamına sahip "âräl" sözcüğünden hareketle bu sözcük, "küçük ada, adacık" olarak anlamlandırılmıştır.

başlä- (3) (22/7): "Görünmek" anlamında kullanılmıştır.

başlä- (4) (26/33): "Beklemek" anlamında kullanılmıştır.

bir âgız (23/25), (28/30): "Çok az, azıcık" olarak anlamlandırılmıştır.

cıqqa suv (22/32): “İpıslak, her yanı ıslak” anlamı verilmiştir. “Tamamen, büsbütün” gibi anlamlara sahip olan “cıqqa” sözcüğü ile “su” anlamına sahip olan “suv” sözcüğü, söz öbeği şeklinde kullanılmıştır.

cilâvini yoqât- (23/9): “Ölçüsüz ve aşırı davranışta bulunmak” anlamı verilmiştir.

häyqır- (22/15): “Bir durum ya da nitelik çok belirgin bir şekilde görünmek” anlamında kullanılmıştır. Gerçek anlamı “haykırmak, bağırarak” olan bu sözcük, burada mecaz anlamdadır.

hâzin (2) (23/20): Genellikle “hüzünlü, kederli, üzgün” gibi anlamlarda kullanılan bu sözcük, burada “kasvetli” anlamında kullanılmıştır.

ılıqqınä (25/15): “Ilık” anlamına sahip olan “ılıq” sözcüğünden hareketle bu sözcük, “ılıcak, ılıkça” olarak anlamlandırılmıştır.

iş (27/4), (27/4): “İlişki, ilgi, bağ” anlamında kullanılmıştır.

kel- (2) (23/29): “Biriyle aynı yerde durmak, bir arada bulunmak” anlamında kullanılmıştır.

qâldir- (28/2): “Bulunduğu veya dokunduğu yerde iz, leke oluşturmak” anlamında kullanılmıştır.

qıp-qızär- (27/23): “Kıpkırmızı olmak” anlamı verilmiştir.

quyıl- (19/2): “Yayılmak, saçılmak” anlamında kullanılmıştır.

quyun (24/30): “Duyguların, anıların yoğun bir biçimde yaşanması, kasırğa”. Gerçek anlamı “kasırğa, fırtına” olan bu sözcük, burada mecaz anlamdadır.

läb bâs- (23/17): Mevcut sözlüklerde “öpmek” anlamında olan bu deyim, burada “iz bırakmak” anlamında kullanılmıştır.

mâcâli kelmä- (23/4): “Gücü, kuvveti yetmemek” olarak anlamlandırılmıştır.

nâfâsi qıs- (20/8): “Güç nefes alacak duruma gelmek” olarak anlamlandırılmıştır.

nâfâsi tıqıl- (28/18): “Nefes alıp verişini güçleşmek” olarak anlamlandırılmıştır.

nälä çek- (23/20), (24/9): “Gür ve uğultulu ses çıkarmak, uğuldamak” olarak anlamlandırılmıştır.

ot (2) (26/7), (26/31): Genellikle “ateş, alev” anlamlarında kullanılan bu sözcük, burada “parlak, canlı olan (göz)” anlamında kullanılmıştır.

sâyäsini bâs- (19/33): “Geride gölgesini bırakmak” anlamı verilmiştir.

songsiz-nihâyäsiz (22/11): “Bitmez tükenmez” anlamı verilmiştir.

şâgird tüş- (25/25): “Çırak olmak” anlamı verilmiştir.

täräng târtıl- (1) (18/4): “Kasılmak, büzüşmek. (Kaslar hakkında.)” anlamı verilmiştir.

täräng târtıl- (2) (24/22): “Gerilmek, belirli bir uzamayla çekilmek” anlamı verilmiştir.

yärim keçä (21/21): “Yarım, yarı” anlamlarına sahip olan “yärim” sözcüğü ile “gece” anlamına sahip olan “keçä” sözcüğünden hareketle “gece yarısı” anlamı verilmiştir.

yân- (3) (24/2): “Vücudun veya nesnelerin rengi kırmızılaşmak” anlamında kullanılmıştır.

yiliyâq (25/5): “O yılda, o yılın içinde” anlamı verilmiştir.

yumşâqqinä (25/15): “Yumuşak” anlamına sahip olan “yumşâq” sözcüğünden hareketle “yumuşacık” anlamı verilmiştir.

ii. Baxt

äynänıy (35/14): “‘Kurban olurum’ anlamında sevgi ifade eden bir söz” anlamı verilmiştir.

âbkel- (41/33): “Getirmek” anlamındadır. Mevcut sözlüklerde bu sözcüğe, sözlüksel bir birim olarak yer verilmediği için fonetik hadiseyi bilmeyenlerce sözcük bulunamayacaktır. “Âlib kelmâq” yapısının metinde kısaltılarak kullanımı olan bu sözcük, anlamına uygun olarak kullanılmıştır.

âbket- (40/31): “Götürmek” anlamındadır. Mevcut sözlüklerde bu sözcüğe, sözlüksel bir birim olarak yer verilmediği için fonetik hadiseyi bilmeyenlerce sözcük bulunamayacaktır. “Âlib ketmâq” yapısının metinde kısaltılarak kullanımı olan bu sözcük, anlamına uygun olarak kullanılmıştır.

âbro tâp- (40/22): “İtibar görmek” anlamı verilmiştir.

âçil- (41/21): “Kapı, yol vb. geçişe uygun hâle gelmek, geçit vermek” anlamında kullanılmıştır.

âğır-vâzmin (37/33): “Ağırbaşlı” anlamı verilmiştir.

ber- (2) (40/21): “Ayırmak, harcamak” anlamında kullanılmıştır.

bir âğız (38/14): “Çok az, azıcık” anlamı verilmiştir.

çiq- (2) (40/8): “Talihine veya payına düşmek, isabet etmek, vurmak” anlamında kullanılmıştır.

çiq- (4) (40/15), (42/16): “Akmak, dökülmek (gözyaşı)” anlamında kullanılmıştır.

esidâ qâl- (35/22): “Aklında kalmak, unutmamak” anlamı verilmiştir.

intiqlık (38/9): “İntıq” sözcüğü “sabırsızca bekleyen, intizar” anlamlarına sahiptir. Burada “intiqlık” sözcüğüne “sabırsızlık” anlamı verilmiştir.

işkâl ârttir- (40/26): “Sorun çıkarmak” anlamı verilmiştir.

köp ötmây (36/16): “Çok geçmeden” anlamı verilmiştir.

küyâvcorä (40/11): “Damat” anlamında olan “küyâv” sözcüğü ile “arkadaş, dost” anlamlarında olan “corä” sözcüğünden hareketle “evlenmekte olan erkeğin en yakın arkadaşı” anlamı verilmiştir.

qarsbädäbäng (40/11): “Gürültülü” anlamındadır.

qattıq-qattıq (36/23): “Fokur fokur” anlamı verilmiştir.

qâl- (3) (41/12): “Gibi görmek” anlamında kullanılmıştır.

qâp- (41/19): “Tutmak, zaman almak” anlamında kullanılmıştır.

sänç- (40/25): “Sıkıntı vermek” anlamında kullanılmıştır. Gerçek anlamı “saplamak, batırmak”, “sızlamak, ağrımak” olan bu sözcük, burada mecaz anlamdadır.

tüş- (37/28): “Olmak, olumsuz bir durumda bulunmak” anlamında kullanılmıştır.

yetim qıl- (38/17): “Yetim” sözcüğü “anası, babası ya da hem anası hem babası olmayan” anlamlarına sahiptir. Burada “yetim qıl-” için “kimsesiz bırakmak” anlamı verilmiştir.

yürägi köksidän âtil- (39/26): “Kalbi yerinden fırlamak, aniden heyecanlanmak veya korkmak” anlamı verilmiştir.

yüzigä qalqı- (35/18-19): “Su yüzüne (veya üstüne) çıkmak” anlamı verilmiştir.

iii. Xayollarga Bo'laman Tutqun

alış- (55/2): “Bir şeye çok önem vermek, değerli görmek” anlamında kullanılmıştır. Gerçek anlamı “değişmek, değiştirmek” olan bu sözcük, burada mecaz anlamdadır.

âl- (5) (54/34): “Neden olmak” anlamında kullanılmıştır.

âl- (7) (45/6): “Taşımak, üstünde bulundurmak” anlamında kullanılmıştır.

bâşlä- (3) (48/16): “Oluşmak, ortaya çıkmak” anlamında kullanılmıştır.

bitiruvçilär keçäsi (45/4): “Mezuniyet gecesi” anlamı verilmiştir. “Bir işi, hareketi bitiren, bitirme aşamasında olan” anlamlarındaki “bitiruvçi” sözcüğü ile “gece” anlamına sahip “keçä” sözcüğünden hareketle bu şekilde kullanılmıştır.

duv etib (52/20): “Birdenbire, aniden” anlamı verilmiştir.

entikib-entikib (54/28): “Nefes nefese kalmak, nefesi kesilmek” anlamlarına sahip olan “entik-” sözcüğünden hareketle “nefes nefese” anlamı verilmiştir.

xayâlgä bâr- (45/3): “Düşünceye varmak, bir görüşe veya karara ulaşmak” anlamı verilmiştir.

xayâli qâl- (50/16): “Aklı kalmak, bir şey hakkında düşünmekten vazgeçmemek” anlamı verilmiştir.

xayâlini yığıştır- (44/15): “Zihnini toplamak” anlamı verilmiştir.

kelär (46/5): “Zaman olarak ileride olması ve gerçekleşmesi beklenen, gelecek” anlamında kullanılmıştır.

könglini behüd qıl- (51/23): “İçini bayıltmak, içini bulandırmak” anlamı verilmiştir.

qâldir- (52/31), (53/8): “Bulunduğu veya dokunduğu yerde iz, leke oluşturmak” anlamında kullanılmıştır.

qıp-qızär- (45/32), (44/3): “Kıpkırmızı olmak” anlamı verilmiştir.

qıynälib-qıynälib (47/20): “Bir konudan dolayı sıkılmak, sıkıntılı olmak” anlamlarına sahip olan “qıynäl-” sözcüğünden hareketle “ezile büzüle” anlamı verilmiştir.

quruqqınä qıl- (52/26): “Gözyaşlarını silmek” anlamı verilmiştir. Metinde kahramanlardan biri diğerinin gözyaşlarını silip, yüzündeki ıslaklığı kurulamasından dolayı bu şekilde anlamlandırılmıştır.

nävbät ber- (55/4): “Zaman vermek, zaman tanımak” anlamı verilmiştir.

ot (1) (55/12): “Parlak, canlı olan (göz)” anlamında kullanılmıştır.

tårt- (2) (56/29): “Bir şeyi tutmayı bırakmak” anlamında kullanılmıştır.

tört-beş ägız (54/30-31): “Birazcık, azıcık” anlamı verilmiştir.

tub-tubidän (47/12), (56/20): “Dip, alt” anlamlarına sahip olan “tub” sözcüğünden hareketle “en dipten, en derinden” anlamı verilmiştir.

tüş- (4) (49/30): “Olmak, olumsuz bir durumda bulunmak” anlamında kullanılmıştır.

uçir- (47/27): “Kaldırmak” anlamında kullanılmıştır.

yäşnáb-yäşnáb (44/4): “Keyif almak, zevk almak” gibi anlamlara da sahip olan “yäşnä-” sözcüğünden hareketle “keyifli keyifli” anlamı verilmiştir.

yüräğini örtä- (53/13): “Çok üzölmek, üzüntüden içi yanmak” anlamı verilmiştir.

yüräğini tilimlä- (55/33): “Yüreğini parçalamak, çok üzömek” anlamı verilmiştir.

iv. Oq Bulut Oppoq Bulut

äbket- (102/9): “Götürmek” anlamındadır. Mevcut sözlüklerde bu sözcüğe, sözlüksel bir birim olarak yer verilmediğı için fonetik hadiseyi bilmeyenlerce sözcük bulunamayacaktır. “Älib ketmäq” yapısının metinde kısaltılarak kullanımı olan bu sözcük, anlamına uygun olarak kullanılmıştır.

äğzidän çıq- (100/19), (110/14): “Bir sözü istemeden, yanlışlıkla söylemek” anlamı verilmiştir.

ämädi çäp- (109/10): “Şansı yaver gitmek, işi yolunda gitmek” anlamı verilmiştir.

ävázini bäländlät- (103/25): “Sesini yükseltmek” anlamı verilmiştir.

b r -b rg n  (104/24): “Gittikçe, giderek” anlamı verilmiřtir.

 oz- (102/12), (110/17): “Konuřma anında bir kelimeyi uzatarak söylemek” anlamında kullanılmıřtır.

esid n  ıq- (110/19): “Aklından çıkmak, unutmak” anlamı verilmiřtir.

i -i id n (100/16), (101/32-33): “Derinden, yürekte, i ten” anlamı verilmiřtir.

iř (2) (108/32): “İliřki, ilgi, baė” anlamında kullanılmıřtır.

iř (3) (111/17): “Yapılan Őey, davranıř” anlamında kullanılmıřtır.

mul yim t rt- (101/12): “Kibarlařmak, kibarlık kazanmak” anlamı verilmiřtir.

n f sni  l- (104/31): “Nefesi kesmek, g cl kle nefes almaya sebep olmak” anlamı verilmiřtir.

ot (II) (100/24), (108/4), (110/3): “Parlak, canlı olan (göz)” anlamında kullanılmıřtır.

t nk mic z (101/14): “Kütük” anlamında olan “t nk ” sözcüėü ile “mizaç, huy, karakter” anlamlarında olan “mic z” sözcüėünden hareketle “anlayıřsız, görgüsüz kimse” anlamı verilmiřtir. Burada “t nk ” sözcüėünün mecaz anlamı düřünülerek anlamlandırma yapılmıřtır.

yaqın kel- (102/34), (107/5), (107/7): “Yakınlařmak, yaklařmak” anlamı verilmiřtir.

y rim ke   (104/3): “Yarım, yarı” anlamlarında olan “y rim” sözcüėü ile “gece” anlamına sahip “ke  ” sözcüėünden hareketle “gece yarısı” anlamı verilmiřtir.

y nq zıq (103/3): “ ıkıntı” anlamı verilmiřtir. Metinde bir duruma sonradan d hil olan ve huzursuzluk çıkmasına sebep olan kiři için kullanılmasından dolayı bu Őekilde anlamlandırılmıřtır.

z r-z r (104/18): “Zırl zırl” anlamı verilmiřtir.

 zbek Türkçesine ait sözlüklerde yer almayan ve farklı anlamlar kazanan bu unsurlar yeni birer madde bařı olarak  zbek s zl k l ė ne katkıda bulunacaktır. Ayrıca bu alanda çalıřmalar yapan arařtırmacılara da fayda saėlayacaktır.

Eserlerde tespit edilen unsurlara iliřkin veriler ařaėıda yer almaktadır. Sözcüklerin yanında yay ayraç içinde yazılan sayılar sıklık sayısını ifade etmektedir.

Muhabbat adlı hikâyede;

Tek anlamlı sözcük yapısında 389 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 732'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar; qız (31), köz (15), ärävä (14) ve qışlâq (14) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 29 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 151'dir. En fazla anlama sahip olan ad, dört anlamlı yer (10) sözcüğüdür. Sıklık sayısı en fazla olan çok anlamlı sözcük yapısındaki ad ise üç anlamı olan bir (18) sözcüğüdür.

Tek anlamlı söz öbeği yapısında 21 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 35'tir. En fazla kullanılan söz öbeği yapısındaki ad, heç nimä (5)'dir.

Tek anlamlı sözcük yapısında 194 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 357'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler; e- (23), körin- (15), qarä- (12) ve ket- (11) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 31 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 177'dir. En fazla anlama sahip olan eylem, altı anlamlı bol- (23) sözcüğüdür. Bu eylem, aynı zamanda sıklık sayısı bakımından da en fazla olan eylemdir.

Tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısında 25 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 31'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısındaki eylem, çälqançä yât- (3)'tir. Çok anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısında 1 eylem tespit edilmiştir. Bu eylemin sıklık sayısı 2'dir.

Eserde en fazla kullanılan yardımcı eylem, "ket-" sözcüğüdür. Bu yardımcı eylem 29 farklı yerde kullanılmıştır. Sıklık sayısı ise 41'dir.

Eserde tek anlamlı 41 deyim tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 48'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı deyim, qaddini rästlä- (3)'tir. Eserde 34 ikileme tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 38'dir. En fazla kullanılan ikileme, qâp-qärä (4)'dir.

Eserde çok anlamlı söz öbeği yapısında ad, çok anlamlı deyim, ilişki sözü, dua ve beddua yoktur.

Tablo 42. İncelenen Ögeler (Muhabbat)

İncelenen Ögeler	Sayıları	Sıklık Sayıları
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	389	732
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	29	151

Tablo 42. (Devam) İncelenen Ögeler (Muhabbat)

Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar	21	35
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	194	357
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	31	177
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)	25	31
Çok Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)	1	2
Yardımcı Eylemler	115	146
Tek Anlamlı Deyimler	41	48
İkilemeler	34	38
TOPLAM	880	1717

Eserde toplamda 439 farklı ad ve 251 farklı eylem incelenmiştir. Adların sıklık sayılarının toplamı 918, eylemlerin sıklık sayılarının toplamı ise 567'dir. İncelenen 75 farklı kalıp sözün sıklık sayısının toplamı 86'dır. Eserde geçen toplam 115 farklı yardımcı eylemin sıklık sayısı 146'dır. Söz konusu yardımcı eylemler, bağlam sözlüğüne dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak toplam 880 farklı unsur tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 1717'dir.

Baxt adlı hikâyede;

Tek anlamlı sözcük yapısında 314 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 539'dur. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar; singil (15), keyin (13) ve baxt (12) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 18 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 66'dır. En fazla anlama sahip olan ad, dört anlamlı bir (11) sözcüğüdür. Bu ad, aynı zamanda sıklık sayısı bakımından da en fazla olan addır.

Tek anlamlı söz öbeği yapısında 23 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 34'tür. En fazla kullanılan söz öbeği yapısındaki ad, yângi yil (8)'dir.

Tek anlamlı sözcük yapısında 140 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 251'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler; e- (29) ve âyt- (8) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 16 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 106'dır. En fazla anlama sahip olan eylem, yedi anlamlı bol- (27) sözcüğüdür. Bu eylem, aynı zamanda sıklık sayısı bakımından da en fazla olan eylemdir.

Tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısında 18 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 20'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısındaki eylemlerin sıklık sayısı 2'dir.

Eserde en fazla kullanılan yardımcı eylem, “qâl-” sözcüğüdür. Bu yardımcı eylem 14 farklı yerde kullanılmıştır. Sıklık sayısı ise 18'dir.

Eserde tek anlamlı 42 deyim tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 45'tir. Tek anlamlı deyimlerin sıklık sayısı en fazla 2'dir. Eserde 20 ikileme tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 22'dir. İkilemelerin sıklık sayısı en fazla 2'dir. Eserde 1 ilişki sözü tespit edilmiştir. Bu ilişki sözünün sıklık sayısı 1'dir. Eserde 2 beddua tespit edilmiştir. Bunların sıklık sayısı 4'tür.

Eserde çok anlamlı söz öbeği yapısında ad, çok anlamlı söz öbeği yapısında eylem, çok anlamlı deyim ve dua yoktur.

Tablo 43. İncelenen Öğeler (Baxt)

İncelenen Öğeler	Sayıları	Sıklık Sayıları
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	314	539
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	18	66
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar	23	34
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	140	251
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	16	106
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)	18	20
Yardımcı Eylemler	64	73
Tek Anlamlı Deyimler	42	45
İkilemeler	20	22
İlişki Sözleri	1	1
Beddualar	2	4
TOPLAM	658	1161

Eserde toplamda 355 farklı ad ve 174 farklı eylem incelenmiştir. Adların sıklık sayılarının toplamı 639, eylemlerin sıklık sayılarının toplamı ise 377'dir. İncelenen 65 farklı kalıp sözün sıklık sayısının toplamı 72'dir. Eserde geçen toplam 64 farklı yardımcı eylemin sıklık sayısı 73'tür. Söz konusu yardımcı eylemler, bağlam sözlüğüne dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak toplam 658 farklı unsur tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 1161'dir.

Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede;

Tek anlamlı sözcük yapısında 446 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 905'tir. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar; köz (21), äkä (17) ve qol (16) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 31 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 170'tir. En fazla anlama sahip olan ad, dört anlamlı bir (24) sözcüğüdür. Bu ad, aynı zamanda sıklık sayısı bakımından da en fazla olan addır.

Tek anlamlı söz öbeği yapısında 25 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 33'tür. Tek anlamlı söz öbeği yapısındaki adların sıklık sayısı en fazla 2'dir.

Tek anlamlı sözcük yapısında 190 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 400'dür. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler; e- (29) ve bil- (21) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 34 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 252'dir. En fazla anlama sahip olan eylem, dokuz anlamlı bol- (30) sözcüğüdür. Sıklık sayısı en fazla olan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylem ise beş anlamı olan de- (35) sözcüğüdür.

Tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısında 34 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 42'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısındaki eylem, höl bol- (3)'tür.

Eserde en fazla kullanılan yardımcı eylem, "ket-" sözcüğüdür. Bu yardımcı eylem 21 farklı yerde kullanılmıştır. Sıklık sayısı ise 29'dur.

Eserde tek anlamlı 65 deyim tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 77'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı deyim, yaxşi kör- (6)'tır. Tespit edilen çok anlamlı deyim 2 anlamda kullanılmıştır. Sıklık sayısı ise 4'tür. Eserde 33 ikileme tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 40'tır. İkilemeler sıklık sayısı en fazla 2'dir. Eserde 4 ilişki sözü tespit edilmiştir. Bunların sıklık sayısı 4'tür.

Eserde çok anlamlı söz öbeği yapısında ad, çok anlamlı söz öbeği yapısında eylem, dua ve beddua yoktur.

Tablo 44. İncelenen Ögeler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)

İncelenen Ögeler	Sayıları	Sıklık Sayıları
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	446	905
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	31	170
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar	25	33

Tablo 44. (Devam) *İncelenen Ögeler (Xayollarga Bo'laman Tutqun)*

Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	190	400
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	34	252
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)	34	42
Yardımcı Eylemler	116	146
Tek Anlamlı Deyimler	65	77
Çok Anlamlı Deyimler	1	4
İkilemeler	33	40
İlişki Sözleri	4	4
TOPLAM	979	2073

Eserde toplamda 502 farklı ad ve 258 farklı eylem incelenmiştir. Adların sıklık sayılarının toplamı 1108, eylemlerin sıklık sayılarının toplamı ise 694'tür. İncelenen 103 farklı kalıp sözün sıklık sayısının toplamı 125'tir. Eserde geçen toplam 116 farklı yardımcı eylemin sıklık sayısı 146'dır. Söz konusu yardımcı eylemler, bağlam sözlüğüne dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak toplam 979 farklı unsur tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 2073'tür.

Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede;

Tek anlamlı sözcük yapısında 458 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 874'tür. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki adlar; düm (18) ve köz (18) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 20 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 94'tür. En fazla anlama sahip olan ad, üç anlamı bir (18) sözcüğüdür. Bu ad, aynı zamanda sıklık sayısı bakımından da en fazla olan addır.

Tek anlamlı söz öbeği yapısında 20 ad tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 40'tır. En fazla kullanılan söz öbeği yapısındaki ad, temir yol (7)'dur.

Tek anlamlı sözcük yapısında 184 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 380'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı sözcük yapısındaki eylemler; e- (39) ve qarä- (19) sözcükleridir. Çok anlamlı sözcük yapısında 30 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 216'dır. En fazla anlama sahip olan eylemler, beş anlamı bol- (23) ve çiq- (10) sözcükleridir. Sıklık sayısı en fazla olan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylem ise dört anlamı olan de- (35) sözcüğüdür.

Tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısında 35 eylem tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 45'tir. En fazla kullanılan tek anlamlı söz öbeği (birleşik eylem) yapısındaki eylem, tüşidä kör- / tüşlärinä kör- (4)'tır.

Eserde en fazla kullanılan yardımcı eylem, “ket-” sözcüğüdür. Bu yardımcı eylem 19 farklı yerde kullanılmıştır. Sıklık sayısı ise 26'dır.

Eserde tek anlamlı 65 deyim tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 82'dir. En fazla kullanılan tek anlamlı deyim, tüşigä kir- / tüşlärigä kir- (6)'tır. Eserde 27 ikileme tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 30'dur. En fazla kullanılan ikileme, bir-biri (3)'dir.

Eserde çok anlamlı söz öbeği yapısında ad, çok anlamlı söz öbeği yapısında eylem, çok anlamlı deyim, ilişki sözü, dua ve beddua yoktur.

Tablo 45. İncelenen Ögeler (Oq Bulut Oppoq Bulut)

İncelenen Ögeler	Sayıları	Sıklık Sayıları
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	458	874
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Adlar	20	94
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Adlar	20	40
Tek Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	184	380
Çok Anlamlı Sözcük Yapısındaki Eylemler	30	216
Tek Anlamlı Söz Öbeği Yapısındaki Eylemler (Birleşik Eylemler)	35	45
Yardımcı Eylemler	94	115
Tek Anlamlı Deyimler	65	82
İkilemeler	27	30
TOPLAM	933	1876

Eserde toplamda 498 farklı ad ve 249 farklı eylem incelenmiştir. Adların sıklık sayılarının toplamı 1008, eylemlerin sıklık sayılarının toplamı ise 641'dir. İncelenen 92 farklı kalıp sözün sıklık sayısının toplamı 112'dir. Eserde geçen toplam 94 farklı yardımcı eylemin sıklık sayısı 115'dir. Söz konusu yardımcı eylemler, bağlam sözlüğüne dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak toplam 933 farklı unsur tespit edilmiştir. Bunların kullanım sıklığı 1876'dır.

İncelediğimiz dört eserde ortak olarak, en fazla anlama sahip olan çok anlamlı sözcük yapısındaki eylem “bol-”tır. Muhabbat adlı hikâyede altı anlamda, Baxt adlı

hikâyede yedi anlamda, Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede dokuz anlamda ve Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede beş anlamda kullanılmıştır. En fazla kullanılan yardımcı eylemler “ket- ve qâl-” yardımcı eylemleridir. Bunların sıklık sayıları şu şekildedir: Muhabbat adlı hikâyede ket- (41), qâl- (23). Baxt adlı hikâyede qâl- (18), ket- (12). Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede ket- (29), qâl- (21). Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede ket- (26), qâl- (23). “Bir” sözcüğü dört eserde de çok anlamlı sözcük yapısındaki adlarda en sık kullanılan sözcüktür. Muhabbat adlı hikâyede sıklık sayısı 18, Baxt adlı hikâyede sıklık sayısı 11, Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede sıklık sayısı 24 ve Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede ise sıklık sayısı 18'dir.

Ötkir Haşimov'un Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo'laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut hikâyelerinde ortak işlenen konu aşk ve sevgidir. Haşimov, söz konusu eserlerinde kahramanların birbirine duyduğu aşkı ve sevgiyi ifade ederken birtakım deyimlerden yararlanmıştı. Bu deyimler şunlardır: Muhabbat adlı hikâyede yaxşi kör- (1), Baxt adlı hikâyede yaxşi kör- (2) ve mehr qoy- (1), Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede yaxşi kör- (6) ve köngil qoy- (1), Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede yaxşi kör- (2) ve köngil qoy- (1)'tir.

Haşimov, incelediğimiz eserlerinde aşkı ve sevgiyi işlerken kahramanlarının yaşadığı ruhsal durumları da bazı deyimleri kullanarak tasvir etmiştir. Üzüntü, pişmanlık, umutsuzluk gibi duyguları ifade ederken kullanılan bu deyimler şunlardır: Muhabbat adlı hikâyede köngli çök- (1) ve köngli gaş bol- (1). Baxt adlı hikâyede xafä bol- (1), köngli bom-boş bol- (1), yürägi qalqı- (1). Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede xafä bol- (1), xafä qıl- (1), ümidingni üz- (1), yürägi cız et- (1), yüräğini örtä- (1), yüräğini tilimlä- (1). Oq Bulut Oppoq Bulut adlı hikâyede cändän toy- (1), yürägi cız et- (1).

İnsan ilişkilerinin, ikili konuşmaların sıklıkla yer aldığı söz konusu hikâyelerde, ilişki sözlerinin ise azlığı göze çarpmaktadır. İlişki sözleri yalnızca Baxt ve Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede geçmektedir. Baxt adlı hikâyede geçen 1 ilişki sözünün sıklık sayısı 1, Xayollarga Bo'laman Tutqun adlı hikâyede geçen 4 ilişki sözünün ise sıklık sayısı 4'tür.

Ötkir Haşimov'un “Muhabbat, Baxt, Xayollarga Bo'laman Tutqun, Oq Bulut Oppoq Bulut” adlı eserleri üzerine yaptığımız bu çalışma, hakkında yapılacak dil ve üslup çalışmalarına fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (2010). Sözlüğün Tarihi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, XCVIII(699), 268-279.
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin Sözcük Varlığı* (2. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2020). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim* (7. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alan, N. (2019). Adlar. *Sözcük Türleri III* (2. Baskı), (ed.: E. Boz), 13-39. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Berdak, Y. (1993). *Türkcha-O'zbekcha va O'zbekcha-Türkcha Lug'at (Türkçe-Özbekçe ve Özbekçe-Türkçe Sözlük)*. Toshkent: O'zbekiston Nashriyoti.
- Boz, E. (2011). *Sözlük Bilimi Yazıları I*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Coşkun, M. V. (2017). *Özbek Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eynel, S. (2018). *Özbek Türkçesinde Ünlemler (Art Zamanlı Bir İnceleme)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi* (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gökçe, G. T. (2014). *Özbek Yazar Otkir Hâşimov'dan Seçme Hikâyeler "Uruşning Songgi Qurbâni, Hâtâm-Xasisning Xazinâsi, Quyâş Târâzisi, Muştîpâr, Bemâr Piyâz" (İnceleme, Metin, Aktarma, Dizin)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Gökdayı, H. (2019). Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler, Bu Sözleri İçeren Bir Sözlük İhtiyacı ve Hazırlama Yöntemi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, (19), 18-35.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme* (2. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Hoshimov, O'. (2013). *Sevgi Qissalari (Hikoyalar va Qissalar)*. Toshkent: O'zbekiston Nashriyoti.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kahraman, M. (2016). Sözlük Bilim Kuram, İlke ve Yöntemler Üzerine. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 3288-3312.
- Karakaş, Ş. (1996). 20. Yüzyıl Türk Dünyası Üzerine Bir Deneme. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (2), 279-317.
- Karaman, A. (2016). *Avazlık Okya & Kiriş Bir Yürek'te Fiil + (I)p + Art Fiil Yapıları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaman, A. (2021). Özbek Türkçesi. *Çağdaş Türk Lehçeleri I*, (ed.: E. Boz), 147-215. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karimov, H., Mamajonov, C., Nazarov, B., Normatov, U., Sharafiddinov, O. (1999). *XX. Asr O'zbek Adabiyoti Tarixi*. Toshkent: O'qutuvchi Nashriyoti.
- Kaynak, M. (2021). Ana Çizgileriyle Sözlük Bilimi ve Türk Sözlükçülüğü. *Kafdağı Dergisi*, 6(1), 79-101.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri* (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mirvaliyev, S. (1993). *O'zbek Adiblari*. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasının Fan Nashriyoti.
- O'zbek Tilinin Izohli Lug'ati (5 Cilt)*. (2006). Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi Davlat Ilmiy Nashriyoti.
- O'zbek Tilinin Izohli Lug'ati (I-II)*. (1981). Moskva: Rus Tili Nashriyoti.

- O'zbekcha / Inglizcha Lug'at (Uzbek / English Dictionary)*. (2005). Uzbekistan: The Central Asian Heritage Group.
- O'zbekcha-Turkcha va Turkcha-O'zbekcha Izohli Lug'at (Özbekçe-Türkçe ve Türkçe-Özbekçe İzahlı Lugat)*. (1997). Taşkent: Özbek-Türk Liseleri Yayınları.
- Ölker, G. (2011). Sözlük Türleri ve Kelime Sıklığı Sözlüğü Üzerine. *Journal of Dil Araştırmaları*, 9(9), 45-60.
- Özer, F. (2018). Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü Sistemi (TEBDİZ). *Bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (86), 219-221.
- Öztürk, R. (2011). *Özbek Türkçesi El Kitabı* (2. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Shavkatbayevna V. R. (2020). O'tkir Hoshimovning Hayoti va Ijodi. *O'zbekistonda Ilmiy-Amaliy Tadqiqotlar Mavzusidagi Konferentsiya Materiallari*. 25 Dekabr 2020, Toshkent, 7-8.
- Şenödeyici, Ö. (2017). Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nâilî Örneği. *Littera Turca (Journal of Turkish Language and Literature)*, 3(1), 282-306.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 30.12.2021).
- Üşenmez, E. (2013). *Yeni Özbek Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Üşenmez, E. (ed.). (2016). *Özbekçe-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Türk Dünyası Vakfı Yayınları.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yıldırım, H. (2020). *Özbek Türkçesi* (3. Baskı). Ankara: Delta Kültür Yayınevi.
- Yoldaşev, İ., Öztürk, T., Öztürk, Y. (1998). *O'zbek va Turk Maqollari Iboralari (Özbek-Türk Ata sözleri ve Deyimleri Sözlüğü)*. Taşkent: Öz-Silm Özbek-Türk Liseleri.
- Yuldashev M. ve Özkaya Y. (2018). *Bağımsızlık Dönemi Özbek Edebiyatı (Şiir, Hikâye, Roman, Piyes)*. Ankara: Bengü Yayınları.
- https://www.ziyouz.com/books/uzbek_nasri/O'tkir%20Hoshimov.%20Sevgi%20qissalari.pdf, (Erişim Tarihi: 30.12.2021).